

GOVERNMENT OF INDIA
DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY
CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY

CLASS _____

CALL No. BPa3 Khu-Kas

D.G A 79.

नालन्दा - देवनागरी - पालि - गन्धमालाय
सुत्तपिटके
खुद्दकनिकाये
विमानवत्थु - पेतवत्थु
थेरगाथा - थेरीगाथापालि

पधानसंसोधको
भिक्षु जगदीसकस्सपो

बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन
पकासिता

बु० २५०३

वि० २०१६

१९५९

THE
VIMĀNAVATTHU - PETAVATTHU
THERAGĀTHĀ - THERĪGĀTHĀ
[KHUDDAKANIKĀYA Vol. II]

General Editor
BHIKKHU J. KASHYAP

PĀLI PUBLICATION BOARD
(BIHAR GOVERNMENT)

B. E. 2503

V. E. 2016

1959

LIBRARY
Acc No 29940
Date 10/7/61
Call No B Pa 3 / Khu / Kas.

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hinayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men. "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nijinsky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote: "The whole life of my wife and all of mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of *tr̥ṣṇā* or *taṇhā*. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffer-

ing. When the Upaniṣads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramaṇīs or prohibitions or abstinences called *daśaśīla* or *daśaśikṣāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words : "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist *pañcaśīla*.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Surā-merayamajja-pamādaṭṭhānā
 veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's *pañcaśīla* we will develop patience, courage, love

and unselfishness. The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇam paramam sukham : Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *saṃsāra* and *nirvāṇa* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows :

“When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know : “Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself”. Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī script of the complete Pāli

and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tipitaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha :—"It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them." Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age, however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke :—"Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules; but now we are at liberty to do as we please; therefore, do not grieve." These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Saṅgha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus :—"Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya...." The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhathood till then. But, as no one else in the Saṅgha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation

and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapaṇṇi cave, on the northern side of the Vebhāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation; and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of sainthood dawned upon him. And, through his miraculous superhuman power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Saṅgha, Venerable Mahā Kassapa asked Upāli questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions; the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (paṇṇatti), the amended rules (anupaṇṇatti) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Saṅgha, he asked Ānanda questions on the Dhamma; the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached¹.

The commentry, Aṭṭhakathā, of a much later date, assumes that the Abhidhamma Piṭaka was also included in the collection of the Dhamma, and that the Tipiṭaka, as it is available to us, was finalised at this very stage.²

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Saṅgha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī. Seven hundred leading Elders

---

1. *Cullavagga, Chapter XI.*
Nidānakathā.

2. *Sumaṅgalavilāsini,*

from distant parts of the country assembled to take part in it; and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Piṭakas, Nikāyas, Aṅgas and Dhammakkhanda.¹

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or stealthily, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion, and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Saṅgha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the Kathavatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipiṭaka at the Third Council held at Pāṭaliputta under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma.²

Prince Mahinda and Princess Saṅghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sihaladīpa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipiṭaka with all religious zeal.³

Up till then, the Tipiṭaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B. C., under the patronage of king Vaṭṭagāmani Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipiṭaka of the Theravāda School. This was done

---

1. *Cullavagga*, Chapter XI. 2. *Mahāvamsa*, Chapter V.
3. *Mahāvamsa*, op. cit.

at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council.¹

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandalay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of King Mindon. In this Council, the entire Pāli Tipiṭaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows²:—

Vinaya :	111 slabs
Sutta :	410 slabs
Abhidhamma :	208 slabs

Now, in this present age, there was the necessity of bringing out an up-to-date edition of the Tipiṭaka, printed on modern machines. This task was taken up by the Burmese Chaṭṭha Saṅgāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, specially constructed for this purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipiṭaka together. A modern printing press was installed in a separate building, and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Saṅgāyana. The Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayanti of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tipiṭaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pāli Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly

---

1. *Mahāvamsa*, Chapter X – XXIII. 2. बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष, १९५६, p. 35.

sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tipiṭaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tripiṭaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature :—

TIPITAKA

Vinaya Piṭaka	Sutta Piṭaka	Abhidhamma Piṭaka
1. Mahāvagga	1. Dīghanikāya	1. Dhammasaṅgaṇi
2. Cullavagga	2. Majjhimanikāya	2. Vibhaṅga
3. Pācittiya	3. Saṃyuttanikāya	3. Dhātukathā
4. Pārājika	4. Aṅguttaranikāya	4. Puggalapaññatti
5. Parivāra	5. Khuddakanikāya, which contains the following fifteen books :—	5. Kathāvatthu
	i. Khuddakapāṭha	6. Yamaka
	ii. Dhammapada	7. Paṭṭhāna
	iii. Udāna	
	iv. Itivuttaka	
	v. Suttanipāta	
	vi. Vimānavatthu	
	vii. Petavatthu	
	viii. Theragāthā	
	ix. Therīgāthā	
	x. Jātaka	
	xi. Niddesa	
	xii. Paṭisambhidāmagga	
	xiii. Apadāna	
	xiv. Buddhavaṃsa &	
	xv. Cariyāpiṭaka	

2. The Present Volume

The present volume consists of the following four books of the Khuddaka Nikāya of the Sutta Piṭaka—Vimānavatthu, Petavatthu, Theragāthā and Therīgāthā. All of these four are fully in stanzas and are of great importance for intense studies in the early Pāli prosody.

The Vimānavatthu gives a description of the different abodes of the deities who are born there as a result of their past merits. The Petavatthu, on the contrary, does the same of the different purgatories and the woes of the evil beings born in them as a result of their sins. And, the Theragāthā and Therīgāthā are collections of the sayings uttered in the bliss of their liberation by the members of the Order, both of the Bhikkhus and the Bhikkhunis.

There are two parts in the Vimānavatthu—one dealing with the abodes of the male deities and the other with those of the female. The style throughout the book, in giving description of the different abodes, is monotonously identical, the same forms of stanzas being repeated on and on. A monk having yogic superhuman powers queries a celestial being as to what meritorious act he had done due to which he has attained to that sublime state of existence; and gets the reply from him narrating, the particular acts done by him in the long long past.

In the Petavatthu, on the other hand, with the same style the beings of the purgatories are asked to narrate as to what evil they had done due to which they had been subjected to those miseries.

These two books are valuable inasmuch as they provide material for studies in the conception of hell and heaven in the tradition of early Buddhist legends.

In the Theragāthā, there are twenty-one collections, called the Nipātas, classifying the sayings of the Elders, uttered in the bliss of their emancipation. This classification has been made on the basis of the number of the stanzas contained in the saying, as — Ekakanipāta, Dukanipāta etc. These stanzas

are fired with the inspiration urging one to come out, renounce and strive for the Ultimate.

In the Therīgāthā, there are sixteen similar collections classified on the same basis. These stanzas provide rich materials for studies in the position of women in the society of the then India, and reveal to what extent the teachings of the Buddha had an influence on their life.

3. The Present Edition

The present edition has been prepared co-ordinating the following texts :—

Burmese—Chaṭṭhasaṅgāyana publication, 1956

Siamese—Mahāmakūṭa Government publication, 1926

Sinhalese—edited by Rev. Dhammananda Thero, 1930

Roman —

(a) Vimānavatthu — edited by Edmund Rowland
Gooneratne, P. T. S., 1886

(b) Petavatthu—edited by Prof. Minayeff, P. T. S.,
1888

(c) Theragāthā &

(d) Therīgāthā—edited by H. Oldenberg & R. Pischel,
P. T. S., 1883

For preparing our MSS we have adopted the Chaṭṭhasaṅgāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Saṅgha constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition.

(a) *Selection of Reading*

In selecting a reading for our text out of the variants available, philological consideration, no doubt, has been the chief consideration; but, at the same time, we have not lost sight of the importance of the historical usage. When different forms are both grammatically correct and current in use, we have put one in the text and mentioned the others in the foot-notes. In such cases, selection of one form does not mean the rejection of others.

(b) *Abbreviations*

In the foot-note, the abbreviation रो० stands for the Roman, सी० stands for the Sinhalese, स्था० for the Siamese and म० for the Burmese editions.

In the margin, the abbreviation 'R' stands for the Roman and 'B' for the Burmese editions. They indicate that the page number put by its side begins from that line. Reference to the page numbers of the Roman edition will facilitate the use of the P. T. S. Pāli English Dictionary, as well as other modern publications in or on Pāli in which references are made to the books of the Roman edition.

(c) *Corner References*

In the Vimānavatthu—on odd pages the corner numbers refer to the Vimāna, Vatthu and Gāthā, occurring at the end of the page, and on even pages they refer to those occurring at the beginning of the page.

In the Petavatthu—on odd pages the corner numbers refer to the Peta, Vatthu and Gāthā, occurring at the end of the page and on even pages they refer to those occurring at the beginning of the page.

In the Theragāthā and Therīgāthā—on odd pages the corner numbers refer to the Nipāta, the Thera or Therī and the Gāthā occurring at the end of the page and on even pages they refer to those occurring at the beginning of the page.

×

×

×

×

The Press Copy was finalised and seen through the press by our learned Editor, Shri Lakshmi Narayan Tiwari, M. A. and his associates.

Varanasi

Bhikkhu J. Kashyap

10th August, 1959.

आमुख

१. पालि तिपिटक

कुशीनगर में बुद्ध के निर्वाण के पश्चात् उनके शिष्यगण एकत्रित हो अपनी-अपनी श्रद्धा-ञ्जलि अर्पित कर रहे थे। उस समय सङ्घनायक आयुष्मान् 'महाकस्सप' सभी को सान्त्वना देते हुए बुद्ध के उपदेश का स्मरण दिला रहे थे—“सभी वस्तुयें अनित्य हैं और उनसे वियोग होना अवश्यम्भावी है”। उस परिपद् में 'सुभद्' नामक एक वृद्ध प्रव्रजित भिक्षु भी था, जो दुःखी होने के स्थान पर बुद्ध के निर्वाण पर प्रसन्नता प्रकट करते हुए कह रहा था—“भिक्षुओ, दुःखी मत हो। अब हम उस महाश्रमण के कठिन नियन्त्रण से मुक्त हो गये। वह बराबर कहता रहता था—‘यह करना तुम्हें विहित है और यह नहीं’। अब हम स्वेच्छा से जो चाहेंगे करेंगे और जो नहीं चाहेंगे नहीं करेंगे। अतः आप लोग दुःखी न हों”। 'सुभद्' के इन शब्दों से चेतावनी सी मिली और आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने इस आवश्यकता का अनुभव किया कि प्रमुख भिक्षुओं की एक बैठक का आयोजन हो, जिसमें बुद्ध-वचन का प्रामाणिक संग्रह कर लिया जाय, जिससे धर्म की सुरक्षा हो सके और आगामी पीढ़ियों में उसकी परम्परा अबाधगति से चल सके। अतः उन्होंने भिक्षुओं को सम्बोधित किया—“आवुसो, हम लोग 'धम्म' और 'विनय' का सङ्गायन करें”। उन्होंने उक्त बैठक में भाग लेने के लिये सुयोग्य भिक्षुओं की एक नामावली तैयार की। पहले तो उन्होंने आयुष्मान् आनन्द का नाम उसमें सम्मिलित नहीं किया; क्योंकि तब तक वे अर्हत्-पद को प्राप्त न कर सके थे। परन्तु सम्पूर्ण सङ्घ में भगवान् के निकटतम सम्पर्क में रहकर उनके वचन श्रवण करने का सौभाग्य आयुष्मान् आनन्द के अतिरिक्त और किसी को नहीं प्राप्त हुआ था। अतः अन्त में आयुष्मान् 'महाकस्सप' को उनका भी नाम सम्मिलित करना पड़ा। आयुष्मान् आनन्द भी पूरी श्रद्धा और वीर्य से ध्यानाभ्यास में तल्लीन हो गये, जिससे वे बैठक की तिथि के पूर्व ही अर्हत्-पद की प्राप्ति करने में समर्थ हो सकें।

तत्कालीन मगध-सम्राट अजातशत्रु ने राजगृह के 'वेमार' पर्वत के उत्तर-पार्श्व में स्थित 'सत्तपणी' गुहा के द्वार पर एक विस्तृत रम्य मण्डप का निर्माण कराया, जिसमें भिक्षुओं की उक्त बैठक प्रारम्भ हुई।

उधर आयुष्मान् आनन्द को भी अपने प्रयत्न में सिद्धि-लाभ हुआ। सारी रात वे ध्यान-मग्न हो चक्रमण करते रहे। प्रातःकाल जैसे ही वे शय्या पर लेटने के लिये बैठे, उनके पैर भूमि से उठ चुके थे और उनका सिर तकिये तक पहुँचा भी न था कि इसी बीच उनका अज्ञानान्धकार नष्ट हो गया और उनमें परम ज्ञान की ज्योति का प्रादुर्भाव हुआ। उन्होंने अर्हत्-पद को प्राप्त

कर लिया। अपनी दिव्य शक्ति से वे बैठक प्रारम्भ होने के क्षण ही मण्डप में अपने लिये निर्धारित आसन पर ऐसे विराजमान हुए मानों वे पृथ्वी के गर्भ से उद्भूत हुये हों।

सङ्घ की अनुमति लेकर आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने उपालि से विनय के नियम पूछे और आयुष्मान् उपालि ने भी सङ्घ को उन प्रश्नों का सविस्तार उत्तर दिया। फिर उसी प्रकार आयुष्मान् 'महाकस्सप' ने आनन्द से भगवान् बुद्ध के उपदिष्ट धर्म पर प्रश्न किये, जिनका उन्होंने पूर्णरूपेण उत्तर दिया। इस प्रकार इसमें 'विनय' और 'धम्म' दोनों का संग्रह किया गया। पर इस सङ्गीति के कई शताब्दी पश्चात् लिखे गये 'अट्टकथा-साहित्य' में यह उल्लेख मिलता है कि इसी पहली बैठक में ही 'अभिधम्मपिटक' का भी संग्रह हो गया था और जिस रूप में आज हमें 'तिपिटक' साहित्य मिलता है, उसी रूप में उसका उसी समय निर्माण हुआ था।^१

बुद्ध-निर्वाण के एक शताब्दी पश्चात् विनय के नियमों को लेकर एक बड़ा विवाद खड़ा हुआ, जिस पर निर्णय करने के लिये वैशाली में एक दूसरी बैठक बुलाई गई। इसमें देश के सुदूर प्रान्तों के चुने हुये विख्यात सात सौ भिक्षु सम्मिलित हुये। इसी कारण यह द्वितीय सङ्गीति 'सप्तशतिका' नाम से प्रसिद्ध है।^२

इसके एक सौ वर्ष बाद जब सम्राट् अशोक ने बौद्ध-धर्म ग्रहण किया और उसके प्रचार को राज्याश्रय प्राप्त हुआ, तब लाभ देखकर अन्य मतावलम्बी भी बौद्ध-विहारों की ओर आकृष्ट हुये। विधिवत् प्रव्रज्या ग्रहण करके अथवा चुपचाप ही पीले वस्त्र धारण कर वे अपने को बौद्ध-भिक्षु घोषित करके विहारों में रहने लगे। किन्तु उनके लिये अपने पुराने संस्कार और विचार छोड़ना सरल नहीं था। अतः उन्होंने अपनी-अपनी तरह से धर्म की उलट-पलट व्याख्या करनी प्रारम्भ कर दी। फलतः भिक्षु-सङ्घ के बौद्धिक जीवन में एक उच्छृङ्खलता प्रकट हुई और धर्म के वास्तविक स्वरूप का निर्णय करना कठिन हो गया। धर्म के नायक स्थविर भिक्षुओं ने धर्म की शुद्धता को चिरस्थायी रखने के लिये तथा उसे विरोधी तत्त्वों से मुक्त रखने के लिये एक तीसरी सङ्गीति की आवश्यकता समझी। सम्राट् अशोक के गुरु आयुष्मान् 'मोग्गलिपुत्त तिस्स' के नेतृत्व में पाटलिपुत्र के 'अशोकाराम' नामक विहार में इस सङ्गीति की बैठक हुई। आयुष्मान् 'तिस्स' ने अशुद्ध मतों का खण्डन करते हुए और मौलिक परम्परा से मान्य शुद्ध 'स्थविरवाद' नामक धर्म के स्वरूप का प्रतिपादन करते हुए 'कथावत्थु' नामक एक ग्रन्थ की रचना की, जिसे सङ्घ ने तीसरी सङ्गीति में बुद्ध-वचन का ही गौरव प्रदान किया। आज भी यह 'तिपिटक-साहित्य' का एक अमूल्य ग्रन्थ माना जाता है। इस सङ्गीति के पश्चात् अशोक ने सुदूर देशों में प्रचार करने के निमित्त धर्मदूतों को भेजा।^३

-
१. चुल्लवग्ग, ग्यारहवाँ 'खन्धक'।
  २. सुमङ्गलविलासिनी, निदान कथा।
  ३. चुल्लवग्ग, बारहवाँ 'खन्धक'।
  ४. महावंस, पाँचवाँ अध्याय।

राजकुमार 'महिन्द' और राजकुमारी 'सङ्गमिता' ने गृह त्याग कर भिक्षु-सङ्घ में प्रव्रज्या ग्रहण की। उन लोगों ने दक्षिण में सुदूर लङ्काद्वीप की यात्रा की और वहाँ वे धर्म की स्थापना करने में सफल हुये। आज तक बौद्ध 'पालि-तिपिटक' की परम्परा लङ्का में अनुप्राणित हो रही है।'

ईसा पूर्व २९ में राजा 'वट्टगामिनी अभय' के संरक्षण में एक चौथी सङ्गीति की बैठक हुई, जिसमें सम्पूर्ण 'तिपिटक' लिपिवद्ध कर लिया गया।' फिर स्थविरवाद की मान्यता के अनुसार बर्मा देश के माण्डले नामक नगर में १८७१ ई० में राजा मिण्डन के संरक्षण में पाँचवीं सङ्गीति का आयोजन हुआ, जिसमें सारे 'तिपिटक' का संशोधन और सम्पादन किया गया और उन्हें सङ्गमरमर की पट्टियों पर इस प्रकार उत्कीर्ण कर दिया गया:—

विनय	१११ पट्टियाँ
सुत्त	४१० पट्टियाँ
अभिधम्म	२०८ पट्टियाँ

लोग इस आवश्यकता का अनुभव कर रहे थे कि अब इस युग में आधुनिकतम यन्त्रों पर 'तिपिटक' का सुन्दर से सुन्दर मुद्रित संस्करण प्रकाशित किया जाय। बर्मा में होने वाले 'छट्ट सङ्गायन' में इस अभाव की पूर्ति करने का निश्चय किया गया। राजधानी रंगून से कुछ ही दूर सुन्दर निर्मित पाषाण-गुहा में १७ मई, १९५४ को सङ्गायन की बैठक प्रारम्भ हुई। संसार के विभिन्न देशों से आमन्त्रित ढाई सहस्र विद्वान् भिक्षुओं ने सङ्गायन में भाग लिया। सङ्गायन द्वारा स्वीकृत मूल 'तिपिटक' वहीं अपने मुद्रणालय में मुद्रित कर लिया गया। १९५६ ई० की पच्चीस-सौवीं बुद्ध-जयन्ती के दिन सङ्गायन की बैठक पूरी हुई।

लङ्का, बर्मा, थाईलैण्ड और कम्बोडिया आदि में राष्ट्रधर्म बौद्ध-स्थविरवाद है, जिसका सर्वमान्य ग्रन्थ है:—'पालि-तिपिटक'। उन देशों में उनकी अपनी-अपनी लिपियों में समय-समय पर 'तिपिटक' के सुन्दर से सुन्दर संस्करण प्रकाशित होते रहे हैं। लन्दन की 'पालि टेक्स्ट सोसायटी' ने भी 'तिपिटक' के अधिकांश का प्रकाशन रोमन लिपि में किया है। किन्तु अभी तक भारतवर्ष की किसी लिपि में यह अमूल्य साहित्य उपलब्ध नहीं है।

१. महावंस, वही।

२. महावंस, अध्याय १०-२३।

३. बौद्धधर्म के २५०० वर्ष, १९५६, पृ० ३५।

इस अभाव की पूर्ति के उद्देश्य से केन्द्रीय तथा विहार सरकार के संयुक्त प्रयत्न से सम्पूर्ण 'पालि-तिपिटक' को देवनागरी लिपि में सम्पादित तथा मुद्रित करने की योजना स्वीकृत की गई। प्रायः चार-चार सौ पृष्ठों वाले चालीस खण्डों में यह प्रकाशन समाप्त होगा। इसे पूर्ण करने का भार नालन्दा के 'देवनागरी तिपिटक प्रकाशन विभाग' को सौंपा गया है। इस प्रकाशन का मुख्य उद्देश्य रोमन, सिंहली, बर्मी तथा स्यामी लिपियों में मुद्रित ग्रन्थों के आधार पर एक प्रामाणिक देवनागरी-संस्करण उपस्थित करना है।

'तिपिटक' के ग्रन्थों का विभाजन किस प्रकार है, यह निम्न तालिका से प्रकट होगा :—

तिपिटक		
विनयपिटक	सुत्तपिटक	अभिधम्मपिटक
१. महावग्ग	१. दीघनिकाय	१. धम्मसङ्गणि
२. चुल्लवग्ग	२. मज्झिमनिकाय	२. विभङ्ग
३. पाराजिक	३. संयुत्तनिकाय	३. धातुकथा
४. पाचित्तिय	४. अङ्गुत्तरनिकाय	४. पुग्गलपञ्जत्ति
५. परिवार	५. खुद्दकनिकाय	५. कथावत्थु
	(१) खुद्दकपाठ	६. यमक
	(२) धम्मपद	७. पट्टान
	(३) उदान	
	(४) इतिवृत्तक	
	(५) सुत्तनिपात	
	(६) विमानवत्थु	
	(७) पेतवत्थु	
	(८) धेरगाथा	
	(९) धेरीगाथा	
	(१०) जातक	
	(११) निद्देस	
	(१२) पटिसम्भिमदामग्ग	
	(१३) अपदान	
	(१४) बुद्धवंस	
	(१५) चरियापिटक	

२. प्रस्तुत ग्रन्थ

इस जिल्द में मुत्त-पिटक के खुदक निकाय के इन चार ग्रन्थों का संग्रह है—विमानवत्थु, पेनवत्थु, थेरगाथा और थेरीगाथा। चारों ग्रन्थ पूर्णतः गाथा में हैं। पालि गाथा के छन्दों का गवेषणापूर्ण अध्ययन करने के लिये ये ग्रन्थ बड़े महत्व के हैं। पुण्यकर्म के फलस्वरूप प्राणी को जिन दैवी भूमियों की प्राप्ति होती है उनका वर्णन विमानवत्थु में, और पाप कर्म के फलस्वरूप जो दुर्गनितियाँ मिलती हैं उनका वर्णन पेनवत्थु में है। अर्हत्-पद प्राप्त स्थविरों के मुँह से निकली वाणी का संग्रह थेरगाथा में, और स्थविरियों के मुँह से निकली वाणी का संग्रह थेरीगाथा में है।

विमानवत्थु में दो भाग हैं—इत्थिविमान और पुरिसविमान। स्त्री की देवभूमियों का वर्णन इत्थिविमान में, और पुरुष की देवभूमियों का वर्णन पुरिसविमान में हैं। सारे ग्रन्थ में शैली एक ही प्रकार की है। एक ऋद्धिगाली भिक्षु अमुक देव या देवी से प्रश्न करता है कि तुम्हें यह सुख और गौरव कैसे प्राप्त हुआ। उत्तर में वह उल्लेख करता है कि उसने अमुक पुण्य-कर्म किये थे, जिनके फलस्वरूप उसे वह प्राप्त हुआ।

इसके विपरीत, पेनवत्थु में उन स्त्री और पुरुषों के पापकर्म दिखाये गये हैं जिनके कारण उन्हें नाना प्रकार की प्रेत-योनियाँ प्राप्त हुईं और भीषण याननायें सहनी पड़ीं। इसमें भी, कोई ऋद्धिगाली भिक्षु किसी प्रेत या प्रेती को देख कर प्रश्न पूछता है और उसमें उत्तर ग्रहण करता है।

बौद्ध साहित्य में स्वर्ग और नरक की पौराणिक कल्पनाओं के अध्ययन करने के लिये विमानवत्थु और पेनवत्थु अन्यन्त प्रामाणिक ग्रन्थ हैं।

थेरगाथा में इक्कीस 'निपात' (संग्रह) हैं। जिन स्थविरों की वाणी में एक एक गाथा है उनका संग्रह 'एकक-निपात' में ... जिन स्थविरों की वाणी में साठ गाथायें हैं उनका संग्रह 'सट्ठि-निपात' में है। गाथायें बड़ी प्रेरणा से भरी हैं। सभी का बल इसी बात पर है कि संसार दुःख-पूर्ण है, इससे विरक्त हो विमुक्ति का लाभ करना मनुष्य का परम लक्ष्य है।

थेरगाथा के समान ही, थेरीगाथा में एकक-निपात आदि सोलह निपात हैं, जिनमें भिक्षुणी-सङ्घ की अर्हत्-पद प्राप्त स्थविरियों की वाणी का संग्रह है। तत्कालीन भारतवर्ष में स्त्रियों का सामाजिक जीवन कैसा था, उन पर बुद्ध के उपदेश का क्या प्रभाव पड़ा और आध्यात्मिक उन्नति के किस उच्च स्तर को उन्होंने प्राप्त कर लिया था, आदि महत्वपूर्ण बातों का अध्ययन करने के लिये थेरीगाथा अन्यन्त मौलिक प्रामाणिक प्राचीन ग्रन्थ है।

३. प्रस्तुत संस्करण

प्रस्तुत ग्रन्थ का संस्करण निम्नांकित ग्रन्थों के पाठों के आधार पर तैयार किया गया है :—

वर्मी-संस्करण — छट्ट-संगायन प्रकाशन, १९१६

म्यामी-संस्करण — महामकुट राजविद्यालय प्रकाशन, १९२६

मिहटली-संस्करण — श्री धम्मनन्द थेर द्वारा सम्पादित, १९३०

रोमन-संस्करण —

(क) विमानवत्थु — श्री एडमण्ड रोलैण्ड गुणरत्न द्वारा सम्पादित, पालि टेक्स्ट सोसाइटी प्रकाशन, १८८६

(ख) पेतवत्थु — प्रो० मिनयेफ द्वारा सम्पादित, पालि टेक्स्ट सोसाइटी प्रकाशन, १८८८

(ग) श्वेरीगाथा

तथा

(घ) श्वेरीगाथा — श्री हरमेन ओल्डेनबर्ग तथा श्री आर० पिगेल द्वारा सम्पादित, पालि टेक्स्ट सोसाइटी प्रकाशन, १८८३

स्थविरवाद परम्परा के चुने हुये प्रतिनिधियों के अन्तर्राष्ट्रीय मञ्च के मोल्माह सम्मिलित प्रयत्न से तैयार किये गये 'छट्ठ-संगायन-संस्करण' को हमने अपनी पहली पाण्डुलिपि तैयार करने के लिये आधार स्वरूप ग्रहण किया है।

(क) पाठभेद-निर्धारण

पाठभेद-निर्धारण में शब्द की निरुक्ति तथा व्युत्पत्ति का विचार करने के साथ ही इस बात का भी ध्यान रखा गया है कि ऐतिहासिक दृष्टि से किन रूपों का अत्यधिक प्रचलन रहा है। दोनों दृष्टियों से सिद्ध यदि एक शब्द के एकाधिक रूप हुये हैं तो हमने एक को मूल पाठ के साथ और दूसरे को पृष्ठ के नीचे दी गई टिप्पणी में दे दिया है। यहाँ एक के ग्रहण करने का यह अर्थ नहीं है कि हमने दूसरे रूप का बहिष्कार किया है।

(ख) सांकेतिक

अधः टिप्पणी में प्रयुक्त रो०, सी०, स्या०, तथा म० संकेत क्रमशः रोमन, मिहन्नी, स्यामी तथा मरम्म (बर्मी) संस्करणों के लिये प्रयुक्त हुये हैं।

पृष्ठ के पार्श्व में प्रयुक्त R और B संकेत क्रम से रोमन और बर्मी संस्करणों का बोध कराते हैं। इन संकेतों के साथ दी हुई संख्या से यह सूचित होता है कि उन संस्करणों के उक्त पृष्ठ का प्रारम्भ उमी पंक्ति से होता है।

(ग) पृष्ठोपरि कोण में प्रयुक्त संकेत

विमानवत्थु में — युग्म-संख्यक पृष्ठों में प्रयुक्त संकेत प्रारम्भ के विमान, वत्थु तथा गाथा का और अयुग्म संख्यक पृष्ठों में अन्त का द्योतन करते हैं।

पेतवत्थु में — युग्म-संख्यक पृष्ठों में प्रयुक्त संकेत प्रारम्भ के पेत, वत्थु तथा गाथा का और अयुग्म संख्यक पृष्ठों में अन्त का द्योतन करते हैं।

श्वेरीगाथा में — युग्म-संख्यक पृष्ठों में प्रयुक्त संकेत प्रारम्भ के निपात, श्वेरी तथा गाथा का और अयुग्म संख्यक पृष्ठों में अन्त का द्योतन करते हैं।

श्वेरीगाथा में — युग्म-संख्यक पृष्ठों में प्रयुक्त संकेत प्रारम्भ के निपात, श्वेरी तथा गाथा का और अयुग्म संख्यक पृष्ठों में अन्त का द्योतन करते हैं।

इस ग्रन्थ की पाण्डुलिपि को योग्यता से तैयार करने और अवधि के भीतर छपाई पूर्ण कर देने का श्रेय हमारे विद्वान् सम्पादक श्री लक्ष्मीनारायण तिवारी, एम० ए० तथा उनकी मण्डली को है।

वाराणसी
१०-८-५९

भिक्षु जगदीश काश्यप

•

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a   आ ā   इ i   ई ī   उ u   ऊ ū   ए e   ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL “A”

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña
ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
		ह ha	ळ ḷa	अं am̐

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kâ	कि ki	की kī	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khā	खि khi	खी khī	खु khu	खू khū	खे khe	खो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्क kka	ञ्च ñca	द्व dva	म्ब mba
क्ख kkha	ञ्छ ñcha	घ्य dhya	म्भ mbha
क्य kya	ञ्ज ñja	घ्व dhva	म्म mma
क्रि kri	ञ्झ, ञ्झ ñjha	न्त nta	म्य mya
क्ल kla	ट् ṭṭa	न्त्व ntva	म्ह mha
क्व kva	ट् ṭṭha	न्थ nthā	य्य yya
ख्य khya	ड्, ड्ड ḍḍa	न्द nda	य्ह yha
ख्व khva	ड्, ड्ड ḍḍha	न्द्र ndra	ल्ल lla
ग्ग gga	ण्ट ṇṭa	न्ध ndha	ल्य lya
ग्घ gggha	ण्ठ ṇṭha	न्न nna	ल्ह lha
ग्य gya	ण्ड ṇḍa	न्य nya	व्ह vha
ग्र gra	ण्ण ṇṇa	न्ह nha	स्त sta
ङ्क ṅka	ण्ह ṇha	प्प ppa	स्त्र stra
ङ्ख ṅkha	त्त tta	प्फ ppha	स्न sna
ङ्ग ṅga	त्थ ttha	प्य pya	स्य sya
ङ्घ ṅgha	त्व tva	प्ल pla	स्स ssa
च्च cca	त्य tya	ब्ब bba	स्म sma
च्छ ccha	त्र tra	ब्भ bbha	स्व sva
ज्ज jja	द्, द्द dda	व्य bya	ह्य hma
ज्झ, ञ्झ jjha	द्ध ddha	ब्र bra	ह्व hva
ञ्ज ñña	द्य dya	म्प mpa	ळ्ह ḷha
ञ्ह ñha	द्र dra	म्फ mpha	

r=ā;	f=i;	ṛ=ī;	ṣ=u;	ṣ=ū;	ṣ̣=e;	ṛ=o			
१	२	३	४	५, ५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

सूची

१. विमानवत्थु

	पिट्टङ्का		पिट्टङ्का
१. इत्थिविमानं	३	२१. चण्डालिविमानवत्थु	२७
१. पठमपीठविमानवत्थु	३	२२. भट्टित्थिविमानवत्थु	२८
२. दुतियपीठविमानवत्थु	४	२३. सोणदिन्नाविमानवत्थु	२९
३. ततियपीठविमानवत्थु	५	२४. उपोसथाविमानवत्थु	३०
४. चतुत्थपीठविमानवत्थु	६	२५. निदाविमानवत्थु	३२
५. कुञ्जरविमानवत्थु	७	२६. सुनिदाविमानवत्थु	३३
६. पठमनावाविमानवत्थु	८	२७. पठमभिक्षादायिकाविमान-	
७. दुतियनावाविमानवत्थु	९	वत्थु	३३
८. ततियनावाविमानवत्थु	११	२८. दुतियभिक्षादायिकाविमान-	
९. दीपविमानवत्थु	१२	वत्थु	३४
१०. तिलदक्खिणविमानवत्थु	१३	तम्सुद्दानं	३४
११. पठमपतिव्वताविमानवत्थु	१४	२९. उळारविमानवत्थु	३५
१२. दुतियपतिव्वताविमानवत्थु	१५	३०. उच्छुदायिकाविमानवत्थु	३६
१३. पठममुणिसाविमानवत्थु	१६	३१. पल्लङ्कविमानवत्थु	३८
१४. दुतियमुणिसाविमानवत्थु	१७	३२. लताविमानवत्थु	३९
१५. उत्तराविमानवत्थु	१८	३३. गुत्तिलविमानवत्थु	४१
१६. मिरिमाविमानवत्थु	२०	(१) वत्थुत्तमदायिकाविमान-	
१७. केसकारीविमानवत्थु	२२	वत्थु	४१
तम्सुद्दानं	२३	(२) पुप्फुत्तमदायिकाविमान-	
१८. दासिविमानवत्थु	२३	वत्थु	४०
१९. लखुमाविमानवत्थु	२५	(३) गन्धुत्तमदायिकाविमान-	
२०. आचामदायिकाविमानवत्थु	२६	वत्थु	४३

	पिटुङ्का
(४) फलुत्तमदायिकाविमान-	
	वत्थु ४३
(५) रसुत्तमदायिकाविमान-	
	वत्थु ४४
(६) गन्धपञ्चङ्गुलिक-	
	दायिकाविमानवत्थु ४४
(७) एकूपोसथविमानवत्थु	४५
(८) उदकदायिकाविमान-	
	वत्थु ४५
(९) उपट्टानविमानवत्थु	४६
(१०) अपरकम्मकारिनीविमान-	
	वत्थु ४६
(११) खीरोदनदायिकाविमान-	
	वत्थु ४७
(१२) फाणितदायिकाविमान-	
	वत्थु ४७
(१३) उच्छुखण्डिकदायिका-	
	वत्थु ४८
(१४) तिम्बरुसकदायिका-	
	विमानवत्थु ४८
(१५) कक्कारिकदायिका-	
	विमानवत्थु ४८
(१६) एलालुकदायिकाविमान-	
	वत्थु ४८
(१७) वल्लिलफलदायिकाविमान-	
	वत्थु ४८
(१८) फारुसकदायिकाविमान-	
	वत्थु ४८
(१९) हत्थप्पतापकदायिका-	
	विमानवत्थु ४९
(२०) साकमुट्टिदायिकाविमान-	
	वत्थु ४९
(२१) पुप्फकमुट्टिदायिका-	
	विमानवत्थु ४९

	पिटुङ्का
(२२) मूलकदायिकाविमान-	
	वत्थु ४९
(२३) निम्बमुट्टिदायिका-	
	विमानवत्थु ४९
(२४) अम्बकञ्जिकदायिका-	
	विमानवत्थु ४९
(२५) दोणिनिम्मज्जनिदायिका-	
	विमानवत्थु ४९
(२६) कायवन्धनदायिका-	
	विमानवत्थु ५०
(२७) अंसवद्धकदायिका-	
	विमानवत्थु ५०
(२८) आयोगपट्टदायिका-	
	विमानवत्थु ५०
(२९) विधूपनदायिकाविमान-	
	वत्थु ५०
(३०) तालवण्टदायिकाविमान-	
	वत्थु ५०
(३१) मोरहत्थदायिकाविमान-	
	वत्थु ५०
(३२) छत्तदायिकाविमान-	
	वत्थु ५०
(३३) उपाहनदायिकाविमान-	
	वत्थु ५१
(३४) पूवदायिकाविमानवत्थु	५१
(३५) मोदकदायिकाविमान-	
	वत्थु ५१
(३६) सक्खलिकदायिकाविमान-	
	वत्थु ५१
३४. दहल्लविमानवत्थु	५२
३५. पेसवतीविमानवत्थु	५४
३६. मल्लिकाविमानवत्थु	५६
३७. विसालक्खविमानवत्थु	५७

पिटङ्का

पिटङ्का

३८. पारिच्छत्तकविमानवत्थु	५९
तस्सुद्धानं	६०
३९. मञ्जिद्वकविमानवत्थु	६०
४०. पभस्सरविमानवत्थु	६१
४१. नागविमानवत्थु	६१
४२. अलोमविमानवत्थु	६३
४३. कञ्जिकदायिकाविमान- वत्थु	६३
४४. विहारविमानवत्थु	६४
४५. चतुरित्थि विमानवत्थु	६७
४६. अम्बविमानवत्थु	६९
४७. पीतविमानवत्थु	७०
४८. उच्छुविमानवत्थु	७१
४९. वन्दनविमानवत्थु	७३
५०. रज्जुमालाविमानवत्थु	७४
तस्सुद्धानं	७६
२. पुरिसविमानं	७७
१. मण्डूकदेवपुत्तविमानवत्थु	७७
२. रेवतीविमानवत्थु	७७
३. छत्तमाणवकविमानवत्थु	८०
४. कक्कटकरसदायकविमान- वत्थु	८४
५. द्वारपालविमानवत्थु	८५
६. पठमकरणीयविमानवत्थु	८६
७. दुतियकरणीयविमानवत्थु	८७
८. पठमसूचिविमानवत्थु	८७
९. दुतियसूचिविमानवत्थु	८८
१०. पठमनागविमानवत्थु	८९
११. दुतियनागविमानवत्थु	९०

१२. ततियनागविमानवत्थु	९०
१३. चूलरथविमानवत्थु	९१
१४. महारथविमानवत्थु	९४
तस्सुद्धानं	१००
१५. पठमअगारियविमान- वत्थु	१००
१६. दुतियअगारियविमान- वत्थु	१०१
१७. फलदायकविमानवत्थु	१०१
१८. पठमउपस्सयदायक- विमानवत्थु	१०२
१९. दुतियउपस्सयदायक- विमानवत्थु	१०३
२०. भिक्खादायकविमान- वत्थु	१०३
२१. यवपालकविमानवत्थु	१०४
२२. पठमकुण्डलीविमान- वत्थु	१०४
२३. दुतियकुण्डलीविमान- वत्थु	१०५
२४. पायासिविमानवत्थु	१०६
तस्सुद्धानं	१०७
२५. चित्तलताविमानवत्थु	१०७
२६. नन्दनविमानवत्थु	१०८
२७. मणित्थूणविमानवत्थु	१०९
२८. सुवण्णविमानवत्थु	११०
२९. अम्बविमानवत्थु	१११
३०. गोपालविमानवत्थु	११२
३१. कन्थकविमानवत्थु	११४
३२. अनेकवण्णविमानवत्थु	११६

	पिट्ठङ्का		पिट्ठङ्का
३३. मट्टकुण्डलीविमानवत्थु	११८	३५. सुनिक्खित्तविमानवत्थु	१२९
३४. सेरीसकविमानवत्थु	१२१	तस्सुद्धानं	१३१

२. पेतवत्थु

	पिट्ठङ्का		पिट्ठङ्का
१. खेत्तूपमपेतवत्थु	१३५	२३. सुत्तपेतवत्थु	१७०
२. सूकरमुखपेतवत्थु	१३५	२४. कण्णमुण्डपेतवत्थु	१७१
३. पूतिमुखपेतवत्थु	१३६	२५. उब्बरिपेतवत्थु	१७३
४. पिट्ठधीतलिकपेतवत्थु	१३६	तस्सुद्धानं	१७५
५. तिरोकुट्टपेतवत्थु	१३७	२६. अभिज्जमानपेतवत्थु	१७५
६. पञ्चपुत्तखादपेतवत्थु	१३८	२७. साणवासीधेरपेतवत्थु	१७७
७. सत्तपुत्तखादपेतवत्थु	१३९	२८. रथकारपेतवत्थु	१८०
८. गोणपेतवत्थु	१३९	२९. भुसपेतवत्थु	१८२
९. महापेसकारपेतवत्थु	१४०	३०. कुमारपेतवत्थु	१८३
१०. खल्लाटियपेतवत्थु	१४१	३१. सेरिणीपेतवत्थु	१८४
११. नागपेतवत्थु	१४२	३२. मिगलुद्दकपेतवत्थु	१८६
१२. उरगपेतवत्थु	१४४	३३. दुतियमिगलुद्दकपेतवत्थु	१८७
तस्सुद्धानं	१४५	३४. कूटविनिच्छयिकपेतवत्थु	१८८
१३. संसारमोचकपेतवत्थु	१४६	३५. धातुविवण्णपेतवत्थु	१८९
१४. सारिपुत्तत्थेरमातुपेति- वत्थु	१४८	तस्सुद्धानं	१९०
१५. मत्तापेतवत्थु	१४९	३६. अग्वसक्करपेतवत्थु	१९०
१६. नन्दापेतवत्थु	१५२	३७. सेरीसकपेतवत्थु	२०४
१७. मट्टकुण्डलीपेतवत्थु	१५४	३८. नन्दकपेतवत्थु	२१२
१८. कण्हपेतवत्थु	१५७	३९. रेवतीपेतवत्थु	२१७
१९. धनपालसेट्ठिपेतवत्थु	१५९	४०. उच्छुपेतवत्थु	२२०
२०. च्छसेट्ठिपेतवत्थु	१६०	४१. कुमारपेतवत्थु	२२२
२१. अड्कुरपेतवत्थु	१६२	४२. राजपुत्तपेतवत्थु	२२३
२२. उत्तरमातुपेतवत्थु	१६९	४३. गूथखादकपेतवत्थु	२२४

	पिटृङ्का		पिटृङ्का
४४. गूथखादकपेतिवत्थु	२२४	४९. भोगसंहरपेतवत्थु	२२८
४५. गणपेतवत्थु	२२५	५०. सेट्टिपुत्तपेतवत्थु	२२८
४६. पाटलिपुत्तपेतवत्थु	२२६	५१. सट्टिकूटपेतवत्थु	२२८
४७. अम्बवनपेतवत्थु	२२७	तस्सुद्धानं	२२९
४८. अक्खरुक्खपेतवत्थु	२२७	अथ वग्गुद्धानं	२२९

३. थेरगाथा

	पिटृङ्का		पिटृङ्का
निदानगाथा	२३३	१८. सिङ्गालपितुत्थेरगाथा	२३८
१. एककनिपातो	२३४	१९. कुलत्थेरगाथा	२३८
१. सुभूतित्थेरगाथा	२३४	२०. अजितत्थेरगाथा	२३८
२. महाकोट्टिकत्थेरगाथा	२३४	तस्सुद्धानं	२३९
३. कङ्खारेवत्थेरगाथा	२३४	२१. निग्रोधत्थेरगाथा	२३९
४. पुण्णत्थेरगाथा	२३४	२२. चित्तकत्थेरगाथा	२३९
५. दब्बत्थेरगाथा	२३५	२३. गोसालत्थेरगाथा	२३९
६. सीतवनियत्थेरगाथा	२३५	२४. सुगन्धत्थेरगाथा	२३९
७. भल्लियत्थेरगाथा	२३५	२५. नन्दियत्थेरगाथा	२४०
८. वीरत्थेरगाथा	२३५	२६. अभयत्थेरगाथा	२४०
९. पिलिन्दवच्छत्थेरगाथा	२३६	२७. लोमसकङ्गियत्थेरगाथा	२४०
१०. पुण्णमासत्थेरगाथा	२३६	२८. जम्बुगामिकपुत्तत्थेर-	
तस्सुद्धानं	२३६	गाथा	२४०
११. चूलवच्छत्थेरगाथा	२३६	२९. हारितत्थेरगाथा	२४०
१२. महावच्छत्थेरगाथा	२३६	३०. उत्तियत्थेरगाथा	२४१
१३. वनवच्छत्थेरगाथा	२३७	तस्सुद्धानं	२४१
१४. वनवच्छत्थेरसामणेर-		३१. गह्वरतीरियत्थेरगाथा	२४१
गाथा	२३७	३२. सुप्पियत्थेरगाथा	२४१
१५. कुण्डधानत्थेरगाथा	२३७	३३. सोपाकत्थेरगाथा	२४१
१६. वेलट्टसीसत्थेरगाथा	२३७	३४. पोसियत्थेरगाथा	२४२
१७. दासकत्थेरगाथा	२३८	३५. सामञ्जकानित्थेरगाथा	२४२

	पिटुङ्गा		पिटुङ्गा
३६. कुमापुत्तथेरगाथा	२४२	६१. वप्पथेरगाथा	२४८
३७. कुमापुत्तसहायकथेरगाथा	२४२	६२. वज्जिपुत्तथेरगाथा	२४९
३८. गवम्पत्तिथेरगाथा	२४३	६३. पक्खथेरगाथा	२४९
३९. तिस्सथेरगाथा	२४३	६४. विमलकोण्डञ्जथेरगाथा	२४९
४०. वड्डमानथेरगाथा	२४३	६५. उक्खेपकतवच्छथेरगाथा	२४९
तस्सुद्धानं	२४३	६६. मोघियथेरगाथा	२४९
४१. सिरिवड्डुथेरगाथा	२४३	६७. एकधम्मसवनीयथेरगाथा	२५०
४२. खदिरवनियथेरगाथा	२४४	६८. एकुदानियथेरगाथा	२५०
४३. सुमङ्गलथेरगाथा	२४४	६९. छन्नथेरगाथा	२५०
४४. सानुथेरगाथा	२४४	७०. पुण्णथेरगाथा	२५०
४५. रमणीयविहारित्थेरगाथा	२४४	तस्सुद्धानं	२५०
४६. समिद्धित्थेरगाथा	२४५	७१. वच्छपालथेरगाथा	२५१
४७. उज्जयथेरगाथा	२४५	७२. आतुमथेरगाथा	२५१
४८. सञ्जयथेरगाथा	२४५	७३. माणवथेरगाथा	२५१
४९. रामणेय्यकथेरगाथा	२४५	७४. सुयामनथेरगाथा	२५१
५०. विमलथेरगाथा	२४५	७५. सुसारदथेरगाथा	२५२
तस्सुद्धानं	२४६	७६. पियञ्जहथेरगाथा	२५२
५१. गोधिकथेरगाथा	२४६	७७. हत्थारोहपुत्तथेरगाथा	२५२
५२. सुवाहुथेरगाथा	२४६	७८. मेण्डिसिरथेरगाथा	२५२
५३. वल्लियथेरगाथा	२४६	७९. रक्खितथेरगाथा	२५२
५४. उत्तियथेरगाथा	२४७	८०. उग्गथेरगाथा	२५३
५५. अञ्जनवनियथेरगाथा	२४७	तस्सुद्धानं	२५५
५६. कुटिविहारित्थेरगाथा	२४७	८१. समितिगुत्तथेरगाथा	२५३
५७. दुतियकुटिविहारित्थेर-		८२. कस्सपथेरगाथा	२५३
गाथा	२४७	८३. सीहथेरगाथा	२५३
५८. रमणीयकुटिकथेरगाथा	२४८	८४. नीतथेरगाथा	२५३
५९. कोसलविहारित्थेरगाथा	२४८	८५. सुनागथेरगाथा	२५४
६०. सीवलित्थेरगाथा	२४८	८६. नागितथेरगाथा	२५४
तस्सुद्धानं	२४८	८७. पविट्ठथेरगाथा	२५४

	पिठङ्का		पिठङ्का
८८. अज्जुनत्थेरगाथा	२५४	११४. अधिमुत्तत्थेरगाथा	२६०
८९. पठमदेवसभत्थेरगाथा	२५४	११५. महानामत्थेरगाथा	२६०
९०. सामिदत्तत्थेरगाथा	२५५	११६. पारापरियत्थेरगाथा	२६१
तस्सुद्धानं	२५५	११७. यसत्थेरगाथा	२६१
९१. परिपुण्णकत्थेरगाथा	२५५	११८. किमिलत्थेरगाथा	२६१
९२. विजयत्थेरगाथा	२५५	११९. वज्जिपुत्तत्थेरगाथा	२६१
९३. एरकत्थेरगाथा	२५५	१२०. इसिदत्तत्थेरगाथा	२६१
९४. मेत्तजित्थेरगाथा	२५६	तस्सुद्धानं	२६२
९५. चक्खुपालत्थेरगाथा	२५६	तत्रुद्धानं	२६२
९६. खण्डसुमनत्थेरगाथा	२५६	२. दुक्किपातो	२६२
९७. तिस्सत्थेरगाथा	२५६	१. उत्तरत्थेरगाथा	२६३
९८. अभयत्थेरगाथा	२५६	२. पिण्डोलभारद्वाजत्थेर-	
९९. उत्तियत्थेरगाथा	२५७	गाथा	२६३
१००. दुत्तियदेवसभत्थेरगाथा	२५७	३. वल्लियत्थेरगाथा	२६३
तस्सुद्धानं	२५७	४. गङ्गातीरियत्थेरगाथा	२६४
१०१. बेलट्टानिकत्थेरगाथा	२५७	५. अजिनत्थेरगाथा	२६४
१०२. सेतुच्छत्थेरगाथा	२५७	६. मेळजिनत्थेरगाथा	२६४
१०३. बन्धुरत्थेरगाथा	२५८	७. राधत्थेरगाथा	२६४
१०४. खितकत्थेरगाथा	२५८	८. सुराधत्थेरगाथा	२६५
१०५. मलितवम्भत्थेरगाथा	२५८	९. गोतमत्थेरगाथा	२६५
१०६. सुहेमन्तत्थेरगाथा	२५८	१०. वसभत्थेरगाथा	२६५
१०७. धम्मसवत्थेरगाथा	२५८	तस्सुद्धानं	२६५
१०८. धम्मसवपितुत्थेरगाथा	२५९	११. महाचुन्दत्थेरगाथा	२६६
१०९. सङ्घरक्खितत्थेरगाथा	२५९	१२. जोतिदासत्थेरगाथा	२६६
११०. उसभत्थेरगाथा	२५९	१३. हेरञ्जकानित्थेरगाथा	२६६
तस्सुद्धानं	२५९	१४. सोममित्तत्थेरगाथा	२६७
१११. जेन्तत्थेरगाथा	२६०	१५. सब्बमित्तत्थेरगाथा	२६७
११२. वच्छगोत्तत्थेरगाथा	२६०	१६. महाकालत्थेरगाथा	२६७
११३. वनवच्छत्थेरगाथा	२६०	१७. तिस्सत्थेरगाथा	२६८

	पिठुङ्गा		पिठुङ्गा
१८. किमिलत्थेरगाथा	२६८	४३. ब्रह्मालित्थेरगाथा	२७६
१९. नन्दत्थेरगाथा	२६८	४४. मोघराजत्थेरगाथा २	२७७
२०. सिरिमत्थेरगाथा	२६९	४५. विसाखपञ्चालपुत्तत्थेर-	
तस्सुद्धानं	२६९	गाथा	२७७
२१. उत्तरत्थेरगाथा	२६९	४६. चूलकत्थेरगाथा	२७७
२२. भद्दजित्थेरगाथा	२६९	४७. अनूपमत्थेरगाथा	२७७
२३. सोभितत्थेरगाथा	२६९	४८. वज्जितत्थेरगाथा	२७८
२४. वल्लियत्थेरगाथा	२७०	४९. सन्धितत्थेरगाथा	२७८
२५. वीतसोकत्थेरगाथा	२७०	तस्सुद्धानं	२७८
२६. पुण्णमासत्थेरगाथा	२७०	तत्रुद्धानं	२७८
२७. नन्दकत्थेरगाथा	२७१		
२८. भरतत्थेरगाथा	२७१	३. तिकनिपातो	२७९
२९. भारद्वाजत्थेरगाथा	२७१	१. अङ्गणिकभारद्वाजत्थेर-	
३०. कण्हदिन्नत्थेरगाथा	२७१	गाथा	२७९
तस्सुद्धानं	२७२	२. पच्चयत्थेरगाथा	२७९
३१. मिगसिरत्थेरगाथा	२७२	३. बाकुलत्थेरगाथा	२७९
३२. सिक्कत्थेरगाथा	२७२	४. धनियत्थेरगाथा	२८०
३३. उपवानत्थेरगाथा	२७२	५. मातङ्गपुत्तत्थेरगाथा	२८०
३४. इसिदिन्नत्थेरगाथा	२७३	६. खुज्जसोभितत्थेरगाथा	२८०
३५. सम्बुलकच्चानत्थेर-		७. वारणत्थेरगाथा	२८१
गाथा	२७३	८. वस्सिकत्थेरगाथा	२८०
३६. नितकत्थेरगाथा	२७४	९. यसोजत्थेरगाथा	२८२
३७. सोणपोटिरियत्थेरगाथा	२७४	१०. साटिमत्तियत्थेरगाथा	२८२
३८. निसभत्थेरगाथा	२७४	११. उपालित्थेरगाथा	२८२
३९. उसभत्थेरगाथा	२७४	१२. उत्तरपालत्थेरगाथा	२८३
४०. कप्पट्ठकुरत्थेरगाथा	२७५	१३. अभिभूतत्थेरगाथा	२८३
तस्सुद्धानं	२७५	१४. गोतमत्थेरगाथा	२८३
४१. कुमारकस्सपत्थेरगाथा	२७५	१५. हारितत्थेरगाथा	२८४
४२. धम्मपालत्थेरगाथा	२७६	१६. विमलत्थेरगाथा	२८४
		तत्रुद्धानं	२८५

	पिठङ्का		पिठङ्का
४. चतुक्कनिपातो	२८६	६. छक्कनिपातो	३००
१. नागसमालत्थेरगाथा	२८६	१. उरुवेळकस्सपत्थेरगाथा	३००
२. भगुत्थेरगाथा	२८६	२. तेकिच्छकारित्थेरगाथा	३००
३. सभियत्थेरगाथा	२८७	३. महानागत्थेरगाथा	३०१
४. नन्दकत्थेरगाथा	२८७	४. कुल्लत्थेरगाथा	३०२
५. जम्बुकत्थेरगाथा	२८७	५. मालुक्यपुत्तत्थेरगाथा	३०२
६. सेनकत्थेरगाथा	२८८	६. सप्पदासत्थेरगाथा	३०३
७. सम्भूतत्थेरगाथा	२८८	७. कातियानत्थेरगाथा	३०३
८. राहुलत्थेरगाथा	२८९	८. मिगजालत्थेरगाथा	३०४
९. चन्दनत्थेरगाथा	२८९	९. पुरोहितपुत्तजेन्तत्थेरगाथा	३०५
१०. धम्मिकत्थेरगाथा	२९०	१०. सुमनत्थेरगाथा	३०६
११. सप्पकत्थेरगाथा	२९०	११. न्हातकमुनित्थेरगाथा	३०६
१२. मुदितत्थेरगाथा	२९१	१२. ब्रह्मादत्तत्थेरगाथा	३०७
तत्रुद्दानं	२९१	१३. सिरिमण्डत्थेरगाथा	३०७
५. पञ्चकनिपातो	२९२	१४. सब्बकामित्थेरगाथा	३०८
१. राजदत्तत्थेरगाथा	२९२	तत्रुद्दानं	३०९
२. सुभूतत्थेरगाथा	२९२	७. सत्तकनिपातो	३१०
३. गिरिमानन्दत्थेरगाथा	२९३	१. सुन्दरसमुद्दत्थेरगाथा	३१०
४. सुमनत्थेरगाथा	२९३	२. लकुण्डकभद्दियत्थेरगाथा	३११
५. वड्डत्थेरगाथा	२९४	३. भद्दत्थेरगाथा	३११
६. नदीकस्सपत्थेरगाथा	२९५	४. सोपाकत्थेरगाथा	३१२
७. गयाकस्सपत्थेरगाथा	२९५	५. सरभङ्गत्थेरगाथा	३१३
८. वक्कलित्थेरगाथा	२९६	तत्रुद्दानं	३१३
९. विजितसेनत्थेरगाथा	२९६	८. अट्ठकनिपातो	३१४
१०. यसदत्तत्थेरगाथा	२९७	१. महाकच्चायनत्थेरगाथा	३१४
११. सोणकुटिकणत्थेरगाथा	२९७	२. सिरिमित्तत्थेरगाथा	३१५
१२. कोसियत्थेरगाथा	२९८	३. महापन्थकत्थेरगाथा	३१५
तत्रुद्दानं	२९९	तत्रुद्दानं	३१६

	पिटुङ्का
९. नवकनिपातो	३१७
१. भूतत्थेरगाथा	३१७
तत्रुद्दानं	३१८
१०. दसकनिपातो	३१९
१. काळुदायित्थेरगाथा	३२०
२. एकविहारियत्थेरगाथा	३२०
३. महाकप्पिनत्थेरगाथा	३२१
४. चूळपन्थकत्थेरगाथा	३२२
५. कप्पत्थेरगाथा	३२३
६. वज्जन्तपुत्तउपसेनत्थेर-	
गाथा	३२४
७. अपरगोतमत्थेरगाथा	३२५
तत्रुद्दानं	३२६
११. एकादसनिपातो	३२७
१. सङ्किच्चत्थेरगाथा	३२७
तत्रुद्दानं	३२८
१२. द्वादसकनिपातो	३२९
१. सीलवत्थेरगाथा	३२९
२. सुनीतत्थेरगाथा	३३०
तत्रुद्दानं	३३१
१३. तेरसनिपातो	३३२
१. सोणकोळिविसत्थेरगाथा	३३२
तत्रुद्दानं	३३३
१४. चुद्दसकनिपातो	३३४
१. खदिरवनियरेवतत्थेर-	
गाथा	३३४

	पिटुङ्का
२. गोदत्तत्थेरगाथा	३३५
तत्रुद्दानं	३३६
१५. सोळसकनिपातो	३३७
१. अञ्जासिकोण्डञ्जत्थेर-	
गाथा	३३७
२. उदायित्थेरगाथा	३३८
तत्रुद्दानं	३३९
१६. बीसतिनिपातो	३४०
१. अधिमुत्तत्थेरगाथा	३४०
२. पारापरियत्थेरगाथा	३४२
३. तेलकानित्थेरगाथा	३४४
४. रट्टपालत्थेरगाथा	३४६
५. मालुक्यपुत्तत्थेरगाथा	३४९
६. सेलत्थेरगाथा	३५१
७. काळिगोधापुत्तभद्दित्थेर-	
गाथा	३५३
८. अङ्गुलिमालत्थेरगाथा	३५५
९. अनुरुद्धत्थेरगाथा	३५७
१०. पारापरियत्थेरगाथा	३६०
तत्रुद्दानं	३६२
१७. तिसंनिपातो	३६३
१. फुस्सत्थेरगाथा	३६३
२. सारिपुत्तत्थेरगाथा	३६५
३. आनन्दत्थेरगाथा	३६९
तत्रुद्दानं	३६९
१८. चत्तालीसनिपातो	३७२
१. महाकस्सपत्थेरगाथा	३७२
तत्रुद्दानं	३७५

	पिट्ठङ्का		पिट्ठङ्का
१९. पञ्चासनिपातो	३७६	तत्रुद्दानं	३९१
१. तालपुटत्थेरगाथा	३७६	२१. महानिपातो	३९२
तत्रुद्दानं	३८४	१. वङ्गीसत्थेरगाथा	३९२
२०. सद्विनिपातो	३८५	तत्रुद्दानं	३९९
१. महामोग्गल्लानत्थेर-		तत्रुद्दानं	३९९
गाथा	३८५		

—:—

४. थेरीगाथा

	पिट्ठङ्का		पिट्ठङ्का
१. एककनिपातो	४०३	१७. धम्मथेरीगाथा	४०६
१. अञ्जतराथेरीगाथा	४०३	१८. सङ्घाथेरीगाथा	४०६
२. मुत्ताथेरीगाथा	४०३	२. दुक्कनिपातो	४०७
३. पुण्णाथेरीगाथा	४०३	१. अभिरूपनन्दाथेरीगाथा	४०७
४. तिस्साथेरीगाथा	४०४	२. जेन्ताथेरीगाथा	४०७
५. अञ्जतरातिस्साथेरी-		३. सुमङ्गलमाताथेरीगाथा	४०७
गाथा	४०४	४. अड्डकासिथेरीगाथा	४०८
६. धीराथेरीगाथा	४०४	५. चित्ताथेरीगाथा	४०८
७. वीराथेरीगाथा	४०४	६. मेत्तिकाथेरीगाथा	४०८
८. मित्ताथेरीगाथा	४०४	७. मित्ताथेरीगाथा	४०८
९. भद्राथेरीगाथा	४०५	८. अभयमातुथेरीगाथा	४०९
१०. उपसमाथेरीगाथा	४०५	९. अभयाथेरीगाथा	४०९
११. मुत्ताथेरीगाथा	४०५	१०. सामाथेरीगाथा	४०९
१२. धम्मदिन्नाथेरीगाथा	४०५	३. तिकनिपातो	४१०
१३. विसाखाथेरीगाथा	४०५	१. अपरासामाथेरीगाथा	४१०
१४. सुमनाथेरीगाथा	४०६	२. उत्तमाथेरीगाथा	४१०
१५. उत्तराथेरीगाथा	४०६	३. अपराउत्तमाथेरीगाथा	४११
१६. वुड्डपव्वजितसुमनाथेरी-		४. दन्तिकाथेरीगाथा	४११
गाथा	४०६		

	पिटुङ्का		पिटुङ्का
५. उब्बिरिथेरीगाथा	४११	६. महापजापतिगोतमीथेरी-	
६. सुक्काथेरीगाथा	४१२	गाथा	४२५
७. सेलाथेरीगाथा	४१२	७. गुत्ताथेरीगाथा	४२५
८. सोमाथेरीगाथा	४१२	८. विजयाथेरीगाथा	४२६
४. चतुक्कनिपातो	४१४	७. सत्तकनिपातो	४२७
१. भद्दाकापिलानीथेरी-		१. उत्तराथेरीगाथा	४२७
गाथा	४१४	२. चालाथेरीगाथा	४२७
५. पञ्चकनिपातो	४१५	३. उपचालाथेरीगाथा	४२८
१. अञ्जतराथेरीगाथा	४१५	८. अट्टनिपातो	४३०
२. विमलाथेरीगाथा	४१५	१. सिसूपचालाथेरीगाथा	४३१
३. सीहाथेरीगाथा	४१६	९. नवनिपातो	४३१
४. सुन्दरीनन्दाथेरीगाथा	४१६	१. वड्डमातुथेरीगाथा	४३१
५. नन्दुत्तराथेरीगाथा	४१७	१०. एकादसनिपातो	४३२
६. मित्ताकाळीथेरीगाथा	४१७	१. किसानगोतमीथेरीगाथा	४३२
७. सकुलाथेरीगाथा	४१८	११. द्वादसनिपातो	४३४
८. सोणाथेरीगाथा	४१८	१. उप्पलवण्णाथेरीगाथा	४३४
९. भद्दाकुण्डलकेसाथेरी-		१२. सोळसनिपातो	४३६
गाथा	४१९	१. पुण्णाथेरीगाथा	४३६
१०. पटाचाराथेरीगाथा	४१८	१३. बीसतिनिपातो	४३८
११. तिसमत्ताथेरीगाथा	४२०	१. अम्बपालीथेरीगाथा	४३८
१२. चन्दाथेरीगाथा	४२१	२. रोहिणीथेरीगाथा	४४०
६. छक्कनिपातो	४२२	३. चापाथेरीगाथा	४४१
१. पञ्चसतमत्ताथेरीगाथा	४२२	४. सुन्दरीथेरीगाथा	४४३
२. वासेट्ठीथेरीगाथा	४२२	५. सभाकम्मरधीनुथेरीगाथा	४४६
३. खेमाथेरीगाथा	४२३		
४. सुजाताथेरीगाथा	४२४		
५. अनोपमाथेरीगाथा	४२४		

	पिट्टङ्का		पिट्टङ्का
१४. तिसनिपातो	४४९	१. इसिदासीथेरीगाथा	४५५
१. सुभाजीवकम्बवनिका-		१६. महानिपातो	४६०
थेरीगाथा	४५९	१. सुमेधाथेरीगाथा	४६०
१५. चत्तालीसनिपातो	४५५		

सुत्तपिटके
खुद्दकनिकाये
विमानवत्थु

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

विमानवत्थुपालि

१. इत्थिविमानं

१. पठमपीठविमानवत्थु

१. “पीठं ते सोवण्णमयं उळारं,
मनोजवं गच्छति येनकामं ।
अलङ्कते मल्यधरे’ सुवत्थे,
ओभाससि विज्जुरिवब्भकूटं ॥
२. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इधं मिज्जति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
३. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्ञं ।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
४. सा देवता अत्तमना, मोग्गल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्हं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
५. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
अव्भागतानासनकं अदासिं ।
अभिवादयिं अञ्जलिकं अकासिं,
यथानुभावं च अदासि दानं ॥
६. “तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इधं मिज्जति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

B. 1,
R. 1

5

10

R. 2

15

७. “अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्ञं।
तेनम्हि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

पठमपीठविमानं पठमं ।

२. दुतियपीठविमानवत्थु

R. 2

5

८. “पीठं ते वेळुरियमयं उळ्ळारं,
मनोजवं गच्छति येनकामं।
अलङ्कते मल्यधरे सुवत्थे,
ओभाससि विज्जुरिवब्भकूटं ॥

10

९. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

१०. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्ञं।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

15

११. सा देवता अत्तमना, मोगल्लानेन पुच्छिता।
पञ्हं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

20

१२. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
अब्भगतानासनकं अदासिं।
अभिवादयिं अज्जलिकं अकासिं,
यथानुभावं च अदासि दानं ॥

B. 3

१३. “तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

१४. “अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्ञं।

तेनम्हि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती' ति ॥

दुतियपीठविमानं दुतियं ।

३. ततियपीठविमानवत्थु

१५. "पीठं ते सोवण्णमयं उळारं,
मनोजवं गच्छति येनकामं ।
अलङ्कते मल्यधरे सुवत्थे,
ओभाससि विज्जुरिवग्भकूटं ॥
१६. "केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
१७. "पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती' ति ॥
१८. सा देवता अत्तमना, मोगल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्चं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
१९. "अप्पस्स कम्मस्स फलं ममेदं,
येनम्हि एवं जलितानुभावा ।
अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
पुरिमाय जातिया मनुस्सलोके ॥
२०. "अद्दसं विरजं भिक्खुं, विप्पसन्नमनाविलं ।
तस्स अदासहं पीठं, पसन्ना सेहिं पाणिभि ॥
२१. "तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
२२. "अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्जं ।

तेनम्हि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती" ति ॥

ततियपीठविमानं ततियं ।

४. चतुत्थपीठविमानवत्थु

२३. "पीठं ते वेळुरियमयं उळारं,
मनोजवं गच्छति येनकामं ।
अलङ्कते मल्यधरे सुवत्थे,
ओभाससि विज्जुरिव्वभकूटं ॥

२४. "केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

२५. "पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती" ति ॥

२६. सा देवता अत्तमना, मोग्गल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्चं पुट्टा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२७. "अप्पस्स कम्मस्स फलं ममेदं,
येनम्हि एवं जलितानुभावा ।
अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
पुरिमाय जातिया मनुस्सलोके ॥

२८. "अद्वसं विग्गं भिक्खुं, विप्पसन्नमनाविलं ।
तस्म अदासहं पीठं, पमन्ना सेहि पाणिभि ॥

२९. "तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

३०. "अक्खामि ते' भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्जं ।

तेनमिह एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती" ति ॥

चतुत्थपीठविमानं चतुत्थं ।

५. कुञ्जरविमानवत्थु

३१. "कुञ्जरो ते वरारोहो, नानारतनकप्पनो ।
रुचिरो थामवा जवसम्पन्नो, आकासमिह समीहति ॥
३२. "पदुमिं पद्मपत्तक्खि, पद्मुप्पलजुतिन्धरो ।
पद्मचुण्णाभिकिण्णङ्गो, सोण्णपोक्खरमालधा" ॥ 5
३३. "पदुमानुसटं मग्गं, पद्मपत्तविभूसितं ।
ठितं वग्गुमनुग्घाती, मितं गच्छति वारणो ॥
३४. "तस्स पक्कममानस्स, सोण्णकंसा" रतिस्सरा ।
तेसं सुय्यति निग्घोसो, तुरिये पञ्चङ्गिके यथा ॥ 10
३५. "तस्स नागस्स खन्धमिह," सुचिवत्था अलङ्कता ।
महन्तं अच्छरासङ्गं, वण्णेन अतिरोचसि ॥
३६. "दानस्स ते इदं फलं, अथो सीलस्स वा पन ।
अथो अञ्जलिकम्मस्स, तं मे अक्खाहि पुच्छिता" ति ।
३७. सा देवता अत्तमना, मोग्गल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्हं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥ 15
३८. "दिस्वान गुणसम्पन्नं, ज्ञायिं ज्ञानरतं सतं ।
अदासिं पुप्फाभिकिण्णं, आसनं दुस्ससन्थतं ॥
३९. "उपङ्कुं पद्ममालाहं," आसनस्स समन्ततो ।
अब्भोकिरिस्सं पत्तेहि, पसन्ना सेहि पाणिभि ॥ 20

१-१. पदुमी पदुम पत्तक्खी पदुमुप्पलजुतिन्धरो-मी०, स्या०; पद्मी पद्मपत्तक्खी पद्मुप्पल०-रो० । २. सोवण्णपोक्खरमालवा-स्या०, रो० । ३. मानुमतं-स्या०; पदुमानुमतं-रो० । ४. ० मनुग्घाति-मी०, स्या०, रो० । ५. सोवण्णकंसा-स्या०; सोवण्णकंसारनिस्सरा-रो० । ६. तूरिये-म० । ७. खन्धम्मि-मी० । ८-८. उपङ्कु-पदुममालाहं-मी०, स्या०; उपङ्कुपदुमालाहं-रो० । ९-९. अब्भोकिरिस्समपत्तेहि-रो० ।

४०. “तस्स कम्मकुसलस्स,^१ इदं^२ मे ईदिसं^३ फलं ।
सक्कारो गरुकारो च, देवानं अपचिता अहं ॥
४१. “यो वे सम्माविमुत्तानं, सन्तानं ब्रह्मचारिनं ।
पसन्नो आसनं दज्जा, एवं नन्दे यथा अहं ॥
४२. “तस्मा हि अत्तकामेन, महत्तमभिकङ्खता ।
आसनं दातब्बं होति, सरीरन्तिमधारिनं” ति ॥
- कुञ्जरविमानं पञ्चमं ।

६. पठमनावविमानवत्थु

४३. “सुवण्णच्छदनं नावं, नारि आरुह्ण तिट्ठसि ।
ओगाहसि^४ पोक्खरणिं, पद्मं छिन्दसि पाणिना^५ ॥
४४. “* केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
४५. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
४६. सा देवता अत्तमना, मोगल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्चं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
४७. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
पुरिमाय जातिया मनुस्सलोके ।
दिस्वान भिक्खू तसिते किलन्ते,
उट्ठाय पातुं उदकं अदासिं ॥
४८. “यो वे किलन्तान पिपासितानं,
उट्ठाय पातुं उदकं ददाति ।

१. कम्मस्सकुसलस्स—सी०, रो० । २-२. इदस्मे तादिसं—रो०; इदं मे तादिसं—स्या० ।
३. ओगाहसि—स्या० । ४. पाणीना—रो० । * कूटागारा ...पे०... समन्ता चतुरो दिसा
ति अयं गाथा स्या०, रो० पोत्यकेसु एका अधिका दिस्सति ।

सीतोदका^१ तस्स भवन्ति नज्जो,
पहूतमल्या बहुपुण्डरीका ॥

४९. “तं आपगा अनुपरियन्ति सब्बदा,
सीतोदका वालुकसन्थता नदी ।
अम्बा च साला तिलका च जम्बुयो,
उद्दालका पाटलियो च फुल्ला ॥

5

५०. “तं भूमिभागेहि उपेत रूपं,
विमानसेट्ठं भुससोभमानं ।
तस्सीध^२ कम्मस्स अयं विपाको,
एतादिसं पुञ्जकता लभन्ति ॥

10

५१. “* तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

५२. “अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्जं ।
तेनमिह एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

15

पठमनावाविमानं छट्ठं ।

७. दुतियनावाविमानवत्थु

५३. “सुवण्णच्छदनं नावं, नारि आरुह्य तिट्ठसि ।
ओगाहसि पोक्खरणिं, पद्मं छिन्दसि पाणिना ॥

५४. “† केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

20

५५. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं ।

१. सीतोदिका — सी० । २. तस्सेव — स्या०, रो० । *. अज्जपिट्ठे पस्स । †. पुब्ब-

केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती" ति ॥

५६. सा देवता अत्तमना, मोग्गल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्चं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

R. 6

5

५७. "अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
पुरिमाय जातिया मनुस्सलोके ।
दिस्वान भिक्खुं तसितं किलन्तं,
उट्ठाय पातुं उदकं अदासिं ॥

10

५८. "यो वे किलन्तस्स पिपासितस्स,
उट्ठाय पातुं उदकं ददाति ।
सीतोदका तस्स भवन्ति नज्जो,
पहूतमल्या बहुपुण्डगीका ॥

15

५९. "तं आपगा अनुपरियन्ति सब्बदा,
सीतोदका वालुकसन्थता नदी ।
अम्बा च साला तिलका च जम्बुयो,
उट्ठालका पाटलियो च फुल्ला ॥

20

६०. "तं भूमिभागेहि उपेतरूपं,
विमानसेट्ठं भुससोभमानं ।
तस्सीध कम्मस्स अयं विपाको,
एतादिसं पुञ्जकता लभन्ति ॥

६१. "तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

B. 9

25

६२. "अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्जं ।
तेनम्हि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती" ति ॥

दुनियनावाविमानं सत्तमं ।

८. ततियनावाविमानवत्थु

६३. “सुवण्णच्छदनं नावं, नारि आरुह्ण तिट्ठसि।
ओगाहसि पोक्खरणिं, पद्मं छिन्दसि पाणिना ॥
६४. “कूटागारा निवेसा ते, विभत्ता भागसो मिता।
ददल्लमाना आभन्ति, समन्ता चतुरो दिसा ॥
६५. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति। 5
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
६६. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥ 10
६७. सा देवता अत्तमना, सम्बुद्धेनेव पुच्छिता।
पञ्चं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
६८. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता
पुरिमाय जातिया मनुस्सलोके R. 7
दिस्वान भिक्खू तसिते किलन्ते,
उट्ठाय पातुं उदकं अदासि ॥ 15
६९. “यो वे किलन्तान पिपासितानं,
उट्ठाय पातुं उदकं ददाति।
सीतोदका तस्स भवन्ति नज्जो,
पहूतमल्या बहुपुण्डरीका ॥ 20
७०. “तं आपगा अनुपरियन्ति सब्बदा, B. 10
सीतोदका वालुकसन्थता नदी।
अम्बा च साला तिलका च जम्बुयो,
उट्ठालका पाटलियो च फुल्ला ॥
७१. “तं भूमिभागेहि उपेतरूपं, 25
विमानसेट्ठं भुससोभमानं।
तस्सीध कम्मस्स अयं विपाको,
एतादिसं पुञ्जकता लभन्ति ॥

७२. “कूटागारा निवेसा मे, विभत्ता भागसो मिता ।
ददल्लमाना आभन्ति, समन्ता चतुरो दिसा ॥
७३. “तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
- 5 ७४. “अक्खामि^१ ते बुद्ध महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्जं^२ ।
तेनम्हि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासति ।
एतस्स कम्मस्स फलं^३ ममेदं^४,
10 अत्थाय^५ बुद्धो उदकं अपायी^६” ति ॥
- ततियनावाविमानं अट्टमं ।

१. दीपविमानवत्यु

७५. “अभिवकन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥
७६. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
- 15 ७७. “केन त्वं विमलोभासा, अतिरोचसि देवता” ।
केन ते सब्बगत्तेहि, सब्बा ओभासते^१ दिसा ॥
- B. 11 ७८. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावा,
20 वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
७९. सा देवता अत्तमना, मोगल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्चं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

१ १. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेमु नत्थि । २-२. अयं विपाको-स्या०, रो० । ३. उट्ठा-स्या०, रो० । ४. अपासी-स्या०, रो० । ५. देवते-सी०, स्या०, रो० । ६. ओभासरे-स्या०, रो० ।

८०. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
पुरिमाय जातिया मनुस्सलोके ।
तमन्धकारम्हि तिमीसिकायं,
पदीपकालम्हि अदासि' दीपं' ॥
८१. “यो अन्धकारम्हि तिमीसिकायं, पदीपकालम्हि ददाति दीपं । ५
उप्पज्जति जोतिरसं विमानं, पट्टतमल्यं बहुपुण्डरीकं ॥
८२. “तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
८३. “तेनाहं विमलोभासा, अतिरोचामि देवता ।
तेन मे सब्बगत्तेहि, सब्बा ओभासते दिसा ॥ 10
८४. “अक्खामि' ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्जं' ।
तेनम्हि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती' ति ॥
दीपविमानं नवमं ।

१०. तिलदक्खिणविमानवत्थु

८५. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते । 15
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥
८६. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति । B. 12
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
८७. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं । 20
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती' ति ॥

८८. सा देवता अत्तमना, मोग्गल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्चं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
८९. 'अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
पुरिमाय जातिया मनुस्सलोके ।
- 5 ९०. "अद्दसं विरजं बुद्धं, विप्पसन्नमनाविलं ।
आसज्ज दानं अदासिं, अकामा तिलदक्खिणं ।
दक्खिण्येयस्स बुद्धस्स, पसन्ना सेहि पाणिभि ॥
९१. "तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
- 10 ९२. "अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्जं ।
तेनम्हि एवं जलितानुभावा
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती" ति ॥
- R. 9 तिलदक्खिणविमानं दसमं ।

११. पठमपतिव्वताविमानवत्यु

- 15 ९३. 'कोञ्चा मयूरा दिविया च हंसा,
वग्गुस्सरा कोकिला सम्पतन्ति ।
पुप्फाभिकिण्णं रम्ममिदं विमानं,
अनेकचित्तं नरनारिसेवितं ॥
- B. 13 ९४. "तत्थच्छसि देवि महानुभावे,
इद्धी विकुब्बन्ति अनेकरूपा ।
20 इमा च ते अच्छरायो समन्ततो,
नच्चन्ति गायन्ति पमोदयन्ति च' ॥
९५. "देविद्धिपत्तासि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं ।

केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

९६. सा देवता अत्तमना, मोग्गल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्हं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

९७. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता, 5
पतिब्वतानञ्जमना” अहोसिं ।
माता व पुत्तं अनुरक्खमाना,
कुद्धापिहं^३ नप्फरुसं अवोचं ॥

९८. “सच्चे ठिता मोसवज्जं पहाय, 10
दाने रता सङ्गहितत्तभावा ।
अन्नं च पानं च पसन्नचित्ता,
सक्कच्च दानं विपुलं अदासिं ॥

९९. “तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

१००. “अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव, 15
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्जं ।
तेनम्हि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥
पठमपतिब्वताविमानं एकादसमं ।

१२. दुतियपतिब्वताविमानवत्थु

१०१. “वेळुरियथम्भं रुचिरं पभस्सरं, B. 14
विमानमारुह्ण अनेकचित्तं । 20
तत्थच्छसि देवि महानुभावे,
उच्चावचा इद्धि विकुब्बमाना ।
इमा च ते अच्छरायो समन्ततो,
नच्चन्ति गायन्ति पमोदयन्ति च^३ ॥ R. 10

१. ० नाञ्जमना—सी०; ० अनञ्जमना—रो० । २. कुद्धापहं—सी० । ३. सी०,
स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि ।

१०२. “देविद्विपत्तासि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्ञं ।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
- ६ १०३. सा देवता अत्तमना, मोग्गल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्हं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
१०४. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
उपासिका चक्खुमतो अहोसिं ।
पाणातिपाता विरता अहोसिं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयिस्सं ॥
- १० १०५. “अमज्जपा नो^१ च^२ मुसा अभाणिं^३,
सकेन सामिना^३ अहोसिं तुट्ठा ।
अन्नं च पानं च पसन्नचित्ता,
सक्कच्च दानं विपुलं अदासिं ॥
- १५ १०६. “तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
१०७. “अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्ञं ।
तेनमिह एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥
- २०

दुतियपतिव्वताविमानं द्वादसमं ।

१३. पठमसुणिसाविमानवत्थु

B. 15

१०८. “अभिव्वकन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सव्वा, ओसधी विय तारका ॥
१०९. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

११०. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्ञं।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
१११. सा देवता अत्तमना, मोग्गल्लानेन पुच्छिता। 5
पञ्ञं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
११२. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
सुणिसा अहोसिं ससुरस्स गेहे’।
११३. “अद्दसं विरजं भिक्खुं, विप्पसन्नमनाविलं। 10
तस्स अदासहं’ पूवं, पसन्ना सेहि पाणिभि।
भागङ्गभागं दत्त्वान, मोदामि नन्दने वने ॥
११४. “तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति। R. 11
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
११५. “अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्ञं। 15
तेनम्हि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥
पठमसुणिसाविमानं तेरसमं।

१४. दुतियसुणिसाविमानवत्थु

११६. “अभिवकन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥
११७. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति। 20 B. 16
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
११८. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्ञं।

केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

११९. सा देवता अत्तमना, मोगल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्हं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

१२०. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता
सुणिसा अहोसि ससुरस्स गेहे ।

१२१. “अद्दसं विरजं भिक्खुं, विप्पसन्नमनाविलं ।
तस्स अदासहं भागं, पसन्ना सेहि पाणिभि ।
कुम्मासपिण्डं दत्तवान, मोदामि नन्दने वने ॥

११४

१०

१२२. “तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

१२३. “अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्जं ।
तेनम्हि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

५१

दुतियसुणिसाविमानं चुद्दसमं ।

१५. उत्तराविमानवत्थु

१२४. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥

१२५. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

B. 17 20

१२६. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

१२७. सा देवता अत्तमना, मोगल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्हं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२५

१२८. “इस्सा च मच्छेरमथो^१ पळासो,
नाहोसि मय्हं घरमावसन्तिया।
अक्कोधना भत्तुवसानुवत्तिनी,
उपोसथे निच्चहमप्पमत्ता^२ ॥

१२९. “चातुद्दसिं पञ्चदसिं, या च पक्खस्स अट्टमी।
पाटिहारियपक्खं च, अट्टङ्गसुसमागतं ॥

5

१३०. “उपोसथं उपवसिस्सं^३, सदा सीलेसु संवुता।
सञ्जमा संविभागा च, विमानं आवसामहं ॥

१३१. “पाणातिपाता विरता, मुसावादा च सञ्जता।
थेय्या च अतिचारा च, मज्जपाना च आरका ॥

10

१३२. “पञ्चसिक्खापदे रता, अरियसच्चान कोविदा।
उपासिका चक्खुमतो, गोतमस्स यसस्सिनो ॥

१३३. “साहं सकेन सीलेन, यससा च यसस्सिनी।
अनुभोमि सकं पुञ्जं, सुखिता चम्हि नामया ॥

१३४. “तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

15

१३५. “अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमहं अकासिं।
तेनम्हि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिस्सा पभासती ति ॥

20

१३६. “मम च, भन्ते, वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्दे-
य्यासि — ‘उत्तरा नाम, भन्ते, उपासिका भगवतो पादे सिरसा वन्दती’
ति। अनच्छरियं खो पनेतं, भन्ते, यं मं भगवा अञ्जतरस्मिं साम-
ञ्जफले व्याकरेय्य तं भगवा सकदागामिफले व्याकासी” ति।

उत्तराविमानं पन्नरसमं।

१. मच्छरियमाना — स्या०; मच्छरियमथो — रो०। २. निच्चप्पमत्ता — स्या०, रो०।

३. उपवसिं — स्या०, रो०।

१६. सिरिमाविमानवत्थु

१३७. “युत्ता च ते परमअलङ्कृता हया,
अधोमुखा अघसिगमा बली जवा ।
अभिनिम्मिता पञ्चरथासता च ते,
अन्वेन्ति तं सारथिचोदिता हया ॥

१३८. “सा तिष्ठसि रथवरे अलङ्कृता,
ओभासयं जलमिव जोति पावको ।
पुच्छामि तं वरतनु अनोमदस्सने,
कस्मा नु^१ काया अनधिवरं उपागमि ॥

R. 13

10

१३९. “कामगपत्तानं यमाहुनुत्तरं,
निम्माय निम्माय रमन्ति देवता ।
तस्मा काया अच्छरा कामवणिनी^२,
इधागता अनधिवरं नमस्सितुं ॥

15

१४०. “किं त्वं पुरे सुचरितमाचरीध,
केनच्छसि^३ त्वं अमितयसा सुखेधिता ।
इद्धी^४ च ते अनधिवरा विहङ्गमा,
वण्णो च ते दस दिसा विरोचति ॥

20

१४१. “देवेहि त्वं परिवुता^५ सक्कता^६ चसि,
कुतो चुता सुगतिगतासि देवते ।
कस्स वा त्वं वचनकरानुसासनि^७,
आचिक्ख मे त्वं यदि बुद्धसाविका” ति ॥

B. 19

१४२. “नगन्तरे नगरवरे सुमापिते,
परिचारिका राजवरस्स सिरिमतो ।
नच्चे^८ गीते^९ परमसुसिक्खिता अहुं^{१०},
सिरिमा ति मं राजगहे अवेदिंसु ॥

१. स्या०, रो० पोत्थकेमु नत्थि । २. कामवणिनी — स्या०, रो० । ३. केनासि — स्या०, रो० । ४. इद्धि — सी० । ५-५. परिवुतमक्कता — स्या०, रो० । ६. वचनकरानुसासनी — स्या०, रो० । ७-७. नच्चहि गीतेहि — स्या० । ८. अहुं — स्या० ।

१४३. “बुद्धो च मे इसिनिसभो^१ विनायको,
अदेसयी^२ समुदयदुक्खनिच्चतं ।
असङ्खतं दुक्खनिरोधसस्सतं^३,
मग्गं चिमं अकुटिलमञ्जसं सिवं ॥

१४४. “सुत्त्वानहं अमतपदं असङ्खतं,
तथागतस्स नधिवरस्स सासनं ।
सीलेस्वहं परमसुसंवुता अहुं,
धम्मो ठिता नरवरबुद्धदेसिते^४ ॥

5

१४५. “जत्त्वानहं^५ विरजपदं असङ्खतं,
तथागतेन नधिवरेन देसितं ।
तत्थेवहं समथसमाधिमाफुसि,
सायेव मे परमनियामता अहु ॥

10

१४६. “लद्धानहं अमतवरं विसेसनं,
एकंसिका अभिसमये विसेसिय^६ ।
असंसया बहुजनपूजिता अहं,
खिड्डारतिं^७ पच्चनुभोम नप्पकं ॥

15

१४७. “एवं अहं अमतदसम्हि देवता,
तथागतस्स नधिवरस्स साविका ।
धम्मद्दसा पठमफले पतिट्ठिता,
सोतापन्ना न च पर्न^८ मत्थि दुग्गति ॥

20

१४८. “सा वन्दितुं अनधिवरं उपागमिं,
पासादिके^९ कुसलरते च भिक्खवो ।
नमस्सितुं समणसमागमं सिवं,
सगारवा सिरिमतो धम्मराजिनो ॥

R. 14

१४९. “दिस्वा मुनिं मुदितमनम्हि पीणिता,
तथागतं नरवरदम्मसारथिं^{१०} ।

25

B. 20

१. इसिनिसभो—स्या०, रो०। २. अदेसयि—स्या०, रो०। ३. दुक्खनिरोधं सस्सतं—स्या०, रो०। ४. नरवरबुद्धदेसिते—सी०। ५-१. जत्त्वान तं विरजं पदं—स्या०, रो०। ६. विसेसयि—स्या०, रो०। ७. खिड्डं रतिं—स्या०, रो०। ८. पुन—स्या०। ९. पासा-दिते—स्या०, रो०। १०. नरवरधम्मसारथि—स्या०, रो०।

तण्हच्छिदं^१ कुसलरतं विनायकं,
वन्दामहं परमहितानुकम्पकं^२ ति ॥

सिरिमाविमानं सोळसमं ।

१७. केसकारीविमानवत्थु

१५०. “इदं विमानं रुचिरं पभस्सरं,
वेळुरियथम्भं सततं सुनिम्मितं^३ ।
सुवण्णरुक्खेहि समन्तमोत्थतं,
ठानं ममं^४ कम्मविपाकसम्भवं ॥

१५१. “तत्रूपपन्ना पुरिमच्छरा इमा,
सतं सहस्सानि सकेन कम्मुना ।
तुवंसि अज्झुपगता^५ यसस्सिनी,
ओभासयं तिट्ठसि पुब्बदेवता ॥

१५२. “ससी अधिगग्य्ह यथा विरोचति,
नक्खत्तराजारिव तारकागणं ।
तथेव त्वं अच्छरासङ्गणं^६ इमं,
ददल्लमाना यससा विरोचसि ॥

१५३. “कुतो नु आगम्म अनोमदस्सने,
उपपन्ना त्वं भवनं ममं इदं ।
ब्रह्मं व देवा तिदसा सहिन्दका^७,
सब्बे न तप्पामसे दस्सनेन तं^८ ति ॥

१५४. “यमेतं सक्क अनुपुच्छसे ममं,
‘कुतो चुता^९ त्वं इध आगता’ ति^{१०} ।
बाराणसी नाम पुरत्थि कासिनं,
तत्थ अहोसिं पुरे केसकारिका^{११} ॥

१. तण्हच्छिदं—रो० । २. सुनिम्मलं—स्या० । ३. मम—स्या०, रो० । ४. अज्झु-
पगता—सी०, स्या०, रो० । ५. अच्छरासङ्गणं—सी० । ६. सइन्दका—सी० । ७-७. चुता
इध आगता तुवं—स्या०, रो० । ८. पेसकारिका—स्या० ।

१५५. “बुद्धे च धम्मो च पसन्नमानसा,
सङ्खे च एकन्तगता^१ असंसया ।
अखण्डसिक्खापदा आगतप्फला,
सम्बोधिधम्मो नियता अनामया” ति ॥

B. 21

१५६. “तन्त्याभिनन्दामसे स्वागतं^२ च ते,
धम्मेन च त्वं यससा विरोचसि ।
बुद्धे च धम्मो च पसन्नमानसे,
सङ्खे च एकन्तगते असंसये ।
अखण्डसिक्खापदे आगतप्फले,
सम्बोधिधम्मो नियते अनामये” ति ॥

5

10

केसकारीविमानं सत्तरसमं ।

इत्थिविमाने पीठवग्गो पठमो ।

तस्सुद्धानं

पञ्च पीठा तयो नावा, दीपतिलदक्खिणा^३ द्वे^४ ।
पति द्वे सुणिसा उत्तरा, सिरिमा केसकारिका ।
वग्गो तेन पवुच्चती ति ॥

R. 15

१८. दासिविमानवत्थु

१५७. “अपि सक्को व देविन्दो, रम्मे चित्तलतावने ।
समन्ता अनुपरियासि, नारीगणपुरक्खता^५ ।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥

R. 16

15

१५८. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

१५९. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुज्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

B. 22

20

१. एकन्तिगता — स्या०, रो० । २. सागतं — सी० । ३. पदीपातिलदक्खि — स्या० ।
पदीपतिलदक्खिणा — रो० । ४. दुवे — सी० । ५. नारीगणपुरक्खिता — स्या०, रो० ।

१६०. सा देवता अत्तमना, मोग्गल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्चं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिद फलं ॥
१६१. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
दासी अहोसि परपेस्सिया कुले ।
- 5 १६२. “उपासिका चक्खुमतो, गोतमस्स यसस्सिंनो ।
तस्सा मे निक्कमो आसि, सासने तस्स तादिनो ॥
१६३. “कामं भिज्जतुयं कायो, नेव अत्थेत्थ सण्ठनं ।
सिक्खापदानं पञ्चन्नं, मग्गो सोवत्थिको सिवो ॥
- 10 १६४. “अकण्ठको अगहनो, उजु सव्विभ पवेदितो ।
निक्कमस्स फलं पस्स, यथिदं पापुणित्थिका ॥
१६५. “आमन्तनिका रञ्जोम्हि, सक्कस्स वसवत्तिनो ।
सट्ठि तुरियसहस्सानि, पटिबोधं करोन्ति मे ॥
१६६. “आलम्बो गग्गरो^१ भीमो, साधुवादी^२ च^३ संसयो^४ ।
पोक्खरो च सुफस्सो च, विणामोक्खा^५ च नारियो ॥
- 15 १६७. “नन्दा चेव सुनन्दा च, सोणदिन्ना सुचिम्हिता^६ ।
अलम्बुसा^७ मिस्सकेसी च^८, पुण्डरीका ति दारुणी ॥
१६८. “एणीफस्सा^९ सुफस्सा^{१०} च, सुभद्दा मुदुवादिनी^{११} ।
एता चञ्जा^{१२} च सेय्यासे, अच्छरानं पबोधिका ॥
१६९. “ता मं कालेनुपागन्त्वा, अभिभासन्ति देवता ।
हन्द नच्चाम गायाम, हन्द तं रमयामसे ॥
- 20 १७०. “नयिदं अकतपुञ्जानं, कतपुञ्जानमेविदं ।
असोकं नन्दनं रम्मं, तिदसानं महावनं ॥
- B. 23 १७१. “सुखं अकतपुञ्जानं, इध नत्थि परत्थ च ।
सुखं च कतपुञ्जानं, इध चेव परत्थ च ॥
- R. 17

१. सन्धतं—सी०, स्या०, रो० । २. गग्गमो—स्या०, रो० । ३. साधुवादि—रो० ।
४-४. पसंसियो—स्या०, रो० । ५. वीणामोक्खा—मी०, स्या०; वीणा मोक्खा—रो० ।
६. सुचिम्भिका—स्या०, रो० । ७. आलम्बुसा—स्या० । ८. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
९-९. एणिपस्सा सुपस्सा—स्या०; एणिफमा ०—सी०; एणिपस्सा सुपस्सा—रो० । १०.
मुदुकावदी—स्या०, रो० । ११. अञ्जा—स्या०, रो० ।

१७२. “तेसं सहव्यकामानं”, कत्तब्बं कुसलं बहं।
 कतपुञ्जा हि मोदन्ति, सग्गे भोगसमङ्गिनो” ति ॥
 दासिविमानं पठमं।

१९. लखुमाविमानवत्यु

१७३. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते।
 ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥ 5
१७४. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति।
 उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
१७५. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
 मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं।
 केनासि एवं जलितानुभावा,
 वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥ 10
१७६. सा देवता अत्तमना, मोग्गल्लानेन पुच्छिता।
 पञ्चं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
१७७. “केवट्टद्वारा निक्खम्म, अहु मय्हं निवेसनं।
 तत्थ सञ्चरमानानं”, सावकानं महेसिनं ॥ 15
१७८. “ओदनं कुम्मासं डाकं”, लोणसोवीरकञ्चहं।
 अदासि उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥
१७९. “चातुद्दसि पञ्चदसि, या च” पक्खस्स अट्टमी।
 पाटिहारियपक्खं च, अट्टङ्गसुसमागतं ॥
१८०. “उपोसथं उपवसिस्सं”, सदा सीलेसु संवुत्ता।
 सञ्जमा संविभागा च, विमानं आवसामहं ॥ B. 24 20
१८१. “पाणातिपाता विरत्ता, मुसावादा च सञ्जता।
 थेय्या च अतिचारा च, मज्जपाना च आरका ॥

१. सहव्यकामानं—सी०, रो०। २. संसरमानानं—स्या०, रो०। ३. साकं—सी०।
 ४. व—सी०। ५. उपवसि—स्या०, रो०।
 ख० २-४

१८२. “पञ्चसिक्खापदे रता, अरियसञ्चान कोविदा ।
उपासिका चक्खुमतो, गोतमस्स यसस्सिनो ॥

१८३. “तेन मेतादिसो वण्णो...पे०...

वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती ति ॥

५ “मम च, भन्ते, वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्देय्यासि—
‘लखुमा नाम, भन्ते, उपासिका भगवतो पादे सिरसा वन्दती’ ति ।
अनच्छरियं खो पनेतं, भन्ते, यं मं भगवा अञ्जतरस्मिं सामञ्ज-
फले व्याकरेय्य तं भगवा सकदागामिफले व्याकासी” ति ।

लखुमाविमानं दुतियं ।

२०. आचामदायिकाविमानवत्थु

१८५. “पिण्डाय ते चरन्तस्स, तुण्हीभूतस्स तिट्ठतो ।
दलिद्दा^१ कपणा नारी, परागारं अपस्सिता^२ ॥

10.

१८६. “या ते अदासि आचामं, पसन्ना सेहि पाणिभि ।
सा हित्वा मानुसं देहं, कं नु सा दिसतं गता” ति ॥

R. 18

१८७. “पिण्डाय मे चरन्तस्स, तुण्हीभूतस्स तिट्ठतो ।
दलिद्दा कपणा नारी, परागारं अपस्सिता ॥

15

१८८. “या मे अदासि आचामं, पसन्ना सेहि पाणिभि ।
सा हित्वा मानुसं देहं, विप्पमुत्ता इतो चुता ॥

१८९. “निम्मानरतिनो नाम, सन्ति देवा महिद्धिका ।
तत्थ सा सुखिता नारी, मोदताचामदायिका^३” ति ॥

B. 25.

१९०. “अहो दानं वराकिया^४, कस्सपे सुप्पतिट्ठितं ।
पराभतेन दानेन, इज्झित्थ वत्त दक्खिणा ॥

20.

१९१. “या महेसित्तं कारेय्य, चक्कवत्तिस्स राजिनो ।
नारी सब्बङ्गकल्याणी, भत्तु चानोमदस्सिका ।
एतस्साचामदानस्स, कलं नाग्घति^५ सोळ्ळसि ॥

१. दलिद्दा—सी०, स्या०, रो० । २. अवस्सिता—सी०, स्या०, रो० । ३. मोदिता-
चामदायिका—स्या०, रो० । ४. वराकिरा—स्या० । ५. नाग्घन्ति—स्या०, रो० ।

१९२. “सतं निक्खा सतं अस्सा, सतं अस्सतरीरथा ।
सतं कञ्जासहस्सानि, आमुत्तमणिकुण्डला ।
एतस्साचामदानस्स, कलं नाग्घन्ति सोळसिं ॥

१९३. “सतं हेमवता नागा, ईसादन्ता उरुब्बह्वा ।
सुवण्णकच्छा मातङ्गा, हेमकप्पनवाससा^१ ।
एतस्साचामदानस्स, कलं नाग्घन्ति सोळसिं ॥

5

१९४. “चतुन्नं^२ पि दीपानं^३, इस्सरं योध कारये ।
एतस्साचामदानस्स, कलं नाग्घन्ति सोळसिं” ति ॥

आचामदायिकाविमानं ततियं ।

२१. चण्डालिविमानवत्थु

१९५. “चण्डालि वन्द पादानि, गोतमस्स यसस्सिनो ।
तमेव^४ अनुकम्पाय, अट्ठासि इसिसत्तमो^५ ॥

10

१९६. “अभिप्पसादेहि मनं, अरहन्तम्मिह तादिनि^६ ।
खिप्पं^७ पञ्जलिका^८ वन्द, परित्तं तव जीवितं” ति ॥

१९७. चोदिता भावितत्तेन, सरीरन्तिमधारिना ।
चण्डाली वन्दि पादानि, गोतमस्स यसस्सिनो ॥

१९८. तमेनं अवधी गावी, चण्डालि पञ्जलिं ठितं ।
नमस्समानं सम्बुद्धं, अन्धकारे पभङ्करं ति ॥

15

१९९. “खीणासवं विगततरजं अनेजं^९,
एकं^{१०} अरञ्जम्मिह रहो निसिन्नं^{११} ।
देविद्विपत्ता उपसङ्कमित्वा,
वन्दामि^{१२} तं वीर महानुभावं^{१३}” ति ॥

B. 26

20

२००. “सुवण्णवण्णा जलिता महायसा,
विमानमोरुह् अनेकचित्ता ।

१. हेमकप्पनिवाससा — स्या०, रो० । २-२. चतुन्नं पि च दीपानं — सी०; चतुन्नं महादीपानं — स्या०, रो० । ३. तमेव — सी० । ४. इसिमुत्तमो — सी० । ५. तादिने — स्या० । ६-६. खिपमञ्जलिका — स्या० । ७. अनेजं — स्या० । ८-८. स्या० पोत्थके नत्थि । ९. वन्दाम — स्या०, रो० । १०. महानुभावा — सी०; महानुभाव — स्या०, रो० ।

परिवारिता अच्छरासङ्गणेन',
का त्वं सुभे देवते वन्दसे मम" ति ॥

२०१. "अहं भदन्ते चण्डाली, तथा वीरेन पेसिता ।
वन्दिं अरहतो पादे, गोतमस्स यसस्सिनो ॥

२०२. "साहं वन्दित्वा^१ पादानि, चुता चण्डालयोनिया^२ ।
विमानं सब्बतो^३ भदं, उपपन्नम्हि नन्दने^४ ॥

२०३. "अच्छरानं सतसहस्सं^५, पुरक्खत्वान तिट्ठति^६ ।
तासाहं पवरा सेट्ठा, वण्णेन यससायुना ॥

२०४. "पहूतकतकल्याणा, सम्पजाना पटिस्सता^७ ।
मुनिं कारुणिकं लोके, तं^८ भन्ते वन्दितुमागता" ति ॥

२०५. इदं वत्वान चण्डाली, कतञ्जू कतवेदिनी ।
वन्दित्वा अरहतो पादे, तत्थेवन्तरधायथा^९ ति^{१०} ॥

चण्डालिविमानं चतुत्थं ।

२२. भट्ठित्थिविमानवत्थु

२०६. "नीला पीता च काळा च, मञ्जिट्ठा^१ अथ लोहिता ।
उच्चावचानं वण्णानं, किञ्जक्खपरिवारिता ॥

२०७. "मन्दारवानं पुप्फानं, मालं धारेसि मुद्धनि ।
नयिमे^२ अञ्जेसु कायेसु, रुक्खा सन्ति सुमेधसे ॥

२०८. "केन कायं उपपन्ना, तावतिसं यसस्सिनी ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं" ति ॥

२०९. "भट्ठित्थिका^३ ति मं अञ्जंसु^४, किमिलायं^५ उपासिका ।
सद्धा सीलेन सम्पन्ना, संविभागरता^६ सदा ॥

१. अच्छरानंगणेन—सी० । २. वन्दिता—स्या०, वन्दित्व—सी० । ३. चण्डालि-
योनिया—स्या० । ४. सब्बतो—स्या०, रो० । ५. नन्दनं—सी० । ६-६. सहस्सानि पुरक्खत्वा
मं तिट्ठन्ति—स्या०; सहस्मानि पुरक्खत्वा मं तिट्ठन्ति—रो० । ७. पटिस्सता—सी०, स्या०,
रो० । ८. सी०, स्या०, रो० पात्यकेमु नत्थि । ९-९. तत्थेवन्तरधायती ति—स्या०, रो० ।
१०. मञ्जेट्ठा—सी०; मञ्जिट्ठा—रो० । ११. नामे—स्या०; न मे—रो० । १२-१२. भट्ठित्थी
ति मं अञ्जिमु—सी०; ० अञ्जिमु—स्या०, रो० । १३. किम्बिलायं—सी०, स्या०, रो० ।
१४. संविभागरता—स्या० ।

२१०. “अच्छादनं च भत्तं च, सेनासनं पदीपियं ।
अदासि उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥
२११. “चातुदसिं पञ्चदसिं, या च पक्खस्स अट्टमी ।
पाटिहारियपक्खं च, अट्टङ्गसुसमागतं ॥
२१२. “उपोसथं उपवसिस्सं, सदा सीलेसु संवुता ।
सञ्जमा^१ संविभागा च, विमानं आवसामहं^२ ॥
२१३. “पाणातिपाता विरता, मुसावादा च सञ्जता ।
थेय्या च अतिचारा च, मज्जपाना च आरका ॥
२१४. “पञ्चसिक्खापदे रता, अरियसच्चान कोविदा ।
उपासिका चक्खुमतो, अप्पमादविहारिनी ॥
२१५. “भिक्खू चाहं^३ परमहितानुकम्पके,
अभोजयिं तपस्सियुगं महामुनिं ।
कतावकासा^४ कतकुसला ततो चुता,
सयं पभा अनुविचरामि नन्दनं ॥
२१६. “अट्टङ्गिकं अपरिमितं सुखावहं,
उपोसथं सततमुपार्वासिं^५ अहं ।
कतावकासा कतकुसला ततो चुता,
सयं पभा अनुविचरामि नन्दनं” ति ॥

5

10

15

20

R. 20

भद्वित्थिविमानं पञ्चमं ।

२३. सोणदिन्नाविमानवत्थु

२१७. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥

B. 23

१-१. सी०, स्था०, रो० पोत्यकेमु नत्थि । २. कतावामा-म० । ३. चहं-सी०, रो० । ४. सततमुपार्वासि-स्था०, रो० ।

२१८. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
२१९. “*पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्चं ।
5 केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
२२०. सा' देवता अत्तमना, मोग्गल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्चं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
२२१. “सोणदिन्ना' ति मं अञ्चंसु, नाळन्दायं उपासिका ।
10 सद्धा सीलेन सम्पन्ना, संविभागरता सदा ॥
२२२. “अच्छादनं च भत्तं च, सेनासनं पदीपियं ।
अदासिं उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥
२२३. “चातुद्दसिं पञ्चदर्दसि, या च पक्खस्स अट्टमी ।
पाटिहारियपक्खं च, अट्टङ्गसुसमागतं ॥
२२४. “उपोसथं उपवसिस्सं, सदा सीलेसु संवुता ।
15 सञ्चमा संविभागा च, विमानं आवसामहं ॥
२२५. “पाणातिपाता विरता, मुसावादा च सञ्चता ।
थेय्या च अतिचारा च, मज्जपाना च आरका ॥
२२६. “पञ्चसिक्खापदे रता, अरियसच्चान कोविदा ।
20 उपासिका चक्खुमतो, गोतमस्स यसस्सिनो ॥
२२७. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥
सोणदिन्नाविमानं छट्ठं ।

२४. उपोसथाविमानवत्थु

B. 29

२२९. “अभिकन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥

*. केन त्वं विमलोभासा ...पे०... सब्बा ओभासते दिसा ति अयं गाथा सी० पोत्थके एत्थ अधिका दिस्सति । १-१. सी० पोत्थके नत्थि । २. सोनदिन्ना - रो० ।

२३०. “केन तेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
२३२. सा देवता अत्तमना ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
२३३. “उपोसथा ति मं अञ्जंसु, साकेतायं उपासिका । 5
सद्धा सीलेन सम्पन्ना, संविभागरता सदा ॥
२३४. “अच्छादनं च भत्तं च, सेनासनं पदीपियं ।
अदासि उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥ R. 21
२३५. “चातुद्दसि पञ्चदसि, या च पक्खस्स अट्ठमी ।
पाटिहारियपक्खं च, अट्ठङ्गसुसमागतं ॥ 10
२३६. “उपोसथं उपवसिस्सं, सदा सीलेसु संवुता ।
सञ्जमा संविभागा च, विमानं आवसामहं ॥
२३७. “पाणातिपाता विरता, मुसावादा च सञ्जता ।
थेय्या च अतिचारा च, मज्जापाना च आरका ॥
२३८. “पञ्चसिक्खापदे रता, अरियसच्चान कोविदा । 15
उपासिका चक्खुमतो, गोतमस्स यसस्सिनो ॥
२३९. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥
२४१. “अभिक्खणं नन्दनं सुत्वा, छन्दो मे उपपज्जथ^१ ।
तत्थ चित्तं पणिधाय, उपपन्नमिह^२ नन्दनं ॥ 20
२४२. “नाकासि सत्थु वचनं, बुद्धस्सादिच्चबन्धुनो ।
हीने चित्तं पणिधाय, साम्मिह^३ पच्छानुतापिनी” ति ॥
२४३. “कीव चिरं विमानमिह,^४ इध वच्छसुपोसथे^५ ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, यदि जानासि आयुनो” ति* ॥

१. उदपज्जथ—म० । २. उपपन्नमिह—म० । ३. सम्मिह—स्या०, रो० । ४. विमान-
स्मि—सी०, स्या०, रो० । ५. वस्समुपोसथे—सी०, स्या०, रो० । * रो० पोत्यके
नत्थि ।

B. 30

२४४. “सट्टिवस्ससहस्सानि, तिस्सो^१ च वस्सकोटियो^१।
इध ठत्वा महामुनि, इतो चुता गमिस्सामि।
मनुस्सानं सहव्यतं^२” ति॥

६

२४५. “मा त्वं उपोसथे भायि^३, सम्बुद्धेनासि व्याकता।
सोतापन्ना विसेसयि, पहीना तव दुग्गती^४” ति॥

उपोसथाविमानं सत्तमं।

२५. निद्धाविमानवत्थु

२४६. “अभिक्कन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते।
ओभासेन्ती दिसा सव्वा, ओसथी विय तारका॥

२४७. “केने तेनादिमो वण्णो...पे०...
वण्णो च ते मच्चदिसा पभामती” ति॥

10

२४९. सा देवता अत्तमता ... पे० ...
यस्स कम्मम्मिदं फलं॥

२५०. “निद्धा” ति ममं अञ्जंमु^१, गुज्जगह्मि उपासिका।
सद्धा मीलेन सम्पन्ना, मंविभागत्ता मदा॥

२५१. “अच्छादनं च भत्तं च, मेनामनं पदीपियं।
अदामि उज्जुभूतेमु, विप्पमन्नेन चेतसा॥

15

२५२. “चातुद्दमि पञ्चर्दासि, या च पक्खस्स अट्ठमी।
पाटिहागियपक्खं च, अट्ठङ्गमुसमागतं॥

२५३. “उपोसथं उपवमिस्सं, मदा मीलेमु मंवुत्ता।
मञ्जमा मंविभागा च, विमानं आवसामहं॥

20

२५४. “पाणातिपाता विग्गता, मसावादा च सञ्जत्ता।
थेय्या च अतिचारा च, मज्जपाना च आरका॥

R. 22

२५५. “पञ्चसिक्खापदे गत्ता, अगियमच्चान कोविदा।
उपासिका चक्खुमतो, गोतमस्स यसस्सिनो॥

१-१. स्या० पोत्यके नय्यि। २. सहव्यत - मो० रो०। ३. भयि - स्या०, रो०।
४-४. मद्धानि मं अञ्जंमु - मो०; मुनिद्धानि मं अञ्जिमु - स्या०।

२५६. “तेन मेतादिसो वण्णो...पे०...

B. 31

वण्णो च मे सव्वदिसा पभासती” ति ॥

निद्दाविमानं अट्टमं ।

२६. सुनिद्दाविमानवत्थु

२५८. “अभिव्वकन्तेन वण्णेन...पे०...ओमधी विय तारका ॥

२५९. “केन तेतादिसो वण्णो...पे०...

वण्णो च ते सव्वदिसा पभासती” ति ॥

5

२६१. सा देवता अत्तमना ... पे० ...

यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२६२. “सुनिद्दा’ ति’ मं अञ्जंसु, राजगहम्मि उपासिका ।

सद्धा सीलेन सम्पन्ना, संविभागग्ता सदा ॥

२६३-२६६. (यथा निद्दाविमानं तथा वित्थारेत्तव्वं)

10

२६७. “पञ्चसिक्खापदे रता, अग्रियसच्चान कोविदा ।

उपासिका चक्खुमतो, गोतमस्स यस्सिनो ॥

२६८. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...

वण्णो च मे सव्वदिसा पभासती” ति ॥

सुनिद्दाविमानं नवमं ।

२७. पठमभिक्षादायिकाविमानवत्थु

२७०. “अभिव्वकन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।

15

ओभासेन्ती दिसा सव्वा, ओमधी विय तारका ॥

२७१. “केन तेतादिसो वण्णो ... पे० ...

वण्णो च ते सव्वदिसा पभासती” ति ॥

२७३. सा देवता अत्तमना ... पे० ...

यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

20

२७४. “अहं मनुस्सेमु मनुस्मभ्ता,

पुरिमाय जानिया मनुस्मल्लोके ॥

B. 32

२७५. “अद्दसं विरजं बुद्धं, विप्पसन्नमनाविलं ।
तस्स अदासहं भिक्खं, पसन्ना सेहि पाणिभि ॥

२७६. “तेन मेतादिसो वण्णो...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

R. 23

पठमभिक्खादायिकाविमानं दसमं ।

२८. दुतियभिक्खादायिकाविमानवत्थु

२७८. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥

२७९. “केन तेतादिसो वण्णो...पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

10

२८१. सा देवता अत्तमना...पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२८२. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
पुरिमाय जातिया मनुस्सलोके ।

२८३. “अद्दसं विरजं भिक्खुं,^१ विप्पसन्नमनाविलं ।
तस्स अदासहं भिक्खं, पसन्ना सेहि पाणिभि ॥

15

२८४. “तेन मे तादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

दुतियभिक्खादायिकाविमानं एकादसमं ।

इत्थिविमाने चित्तलतावग्गो दुतियो ।

B. 33

तस्सुद्धानं

दासी चेव लखुमा च, अथ आचामदायिका ।

चण्डाली भद्दिथी^२ चेव, सोणदिन्ना उपोसथा ।

निद्दा^३ चेव सुनिद्दा^३ च, द्वे च भिक्खाय दायिका ।

20

वग्गो तेन पवुच्चती ति ॥

भाणवारं पठमं ।

१. बुद्धं - स्या०, रो० । २. भाद्दिथिका - स्या०, रो० । ३-३. नन्दा चेव सुनन्दा - सी० ;
निद्दा चेव सुदिन्ना - स्या०, रो० ।

२९. उल्लारविमानवत्थु

२८६. “उल्लारो ते यसो वण्णो, सब्बा ओभासते दिसा ।
नारियो नच्चन्ति गायन्ति, देवपुत्ता अलङ्कृता ॥

R. 24

२८७. “मोदेन्ति^१ परिवारेन्ति, तव पूजाय देवते ।
सोवण्णानि विमानानि, तविमानि सुदस्सने ॥

२८८. “तुवंसि^२ इस्सरा तेसं, सब्बकामसमिद्धिनी^३ ।
अभिजाता महन्तासि, देवकाये पमोदसि ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स^४ कम्मस्सिदं फलं” ति ॥

5

२८९. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
पुरिमाय^५ जातिया मनुस्सलोके^६ ।
दुस्सीलकुले^७ सुणिसा अहोसिं,
अस्सद्धेसु कदरियेसु अहं” ॥

10

२९०. “सद्धा सीलेन सम्पन्ना, संविभागरता^८ सदा^९ ।
पिण्डाय चरमानस्स, अपूवं ते अदासहं ॥

२९१. “तदाहं^{१०} सस्सुयाचिक्खिं, समणो आगतो इधं^{११} ।
तस्स अदासहं पूवं, पसन्ना सेहि^{१२} पाणिभि^{१३}” ॥

15

२९२. “इतिस्सा सस्सु परिभासि, अविनीतासि^{१४} त्वं वधु^{१५} ।
न मं सम्पुच्छितुं इच्छि, समणस्स ददामहं ॥

B. 34

२९३. “ततो मे सस्सु कुपिता, पहासि मुसलेन मं ।
कूटङ्गच्छि^{१६} अवधि मं, नासक्खि जीवितुं चिरं ॥

२९४. ‘सा अहं कायस्स भेदा^{१७}, विप्पमुत्ता ततो चुता ।
देवानं तावत्तिसानं, उपपन्ना सहव्यतं ॥

20

१. मोदेन्ति—स्या०, रो० । २. तुवं पि—स्या०, रो० । ३. सब्बकामसमिद्धिनं—
स्या०, रो० । ४. यस्स—स्या०, रो० । *. ‘केन तेतादिसो वण्णो...पे०...कम्मस्सिदं फलं’ ति
तिस्सो गायायो सी० पोत्थके अधिका दिस्सन्ति । ५-५. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६. दुस्सीले
कुले—स्या०, रो० । ७. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ८-८. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
९. अदासिहं—स्या० । १०-१०. स्या० पोत्थके नत्थि । ११-११. सकेहि पाणिहि—स्या०, रो० ।
१२-१२. अविनीता तुवं वधु—सी०; अविनीता तुवं वधू—स्या० । १३. कूटङ्गच्छि—स्या०,
रो० । १४. भेदा च—स्या०, रो० ।

२९५. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...

वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

उल्लारविमामं पठमं ।

३०. उच्छुदायिकाविमानवत्थु

२९६. “ओभासयित्वा पठविं^१ सदेवकं,
अतिरोचसि चन्दिमसुरिया^२ विय ।
सिरिया च वण्णेन यसेन तेजसा,
ब्रह्मा व देवे^३ त्तिदसे सहिन्दके^४ ॥

२९७. “पुच्छामि तं उप्पलमालधारिनी,
आवेळिनी कञ्चनसन्निभत्तचे ।
अलङ्कते उत्तमवत्थधारिनी,
का त्वं सुभे देवते वन्दसे ममं ॥

२९८. “किं त्वं पुरे कम्ममकासि अत्तना,
मनुस्सभूता पुरिमाय जातिया ।
दानं सुचिण्णं अथ सीलसंयमं^५,
केनूपपन्ना सुगतिं यसस्सिनी ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं” ति ॥

२९९. “इदानि भन्ते इममेव गामं^६,
पिण्डाय अम्हाकं^७ घरं उपागमि ।
ततो ते उच्छुस्स अदासि^८ खण्डिकं,
पसन्नचित्ता अतुलाय पीतिया ॥

३००. “सस्सु^९ च पच्छा अनुयुञ्जते ममं,
कहं नु उच्छुं वधुके अवाकिरि^{१०} ।
न^{११} छड्डितं नो^{१२} पन^{१३} खादितं मया,
सन्तस्स भिक्खुस्स सयं अदासहं ॥

१. पथविं—म० । २. चन्दिमसुरिया—म० । ३. देवि—स्या०, रो० । ४. स-
इन्दके—सी० । ५. सीलसञ्जमं—सी०, स्या०, रो० । ६. गामे—स्या०, रो० । ७.
अम्हाकं—स्या०, रो० । ८. अदासि—स्या०, रो० । ९. सस्सु—स्या०, रो० । १०.
अवाकिरि—स्या०, रो० । ११-१२. नच्छड्डितं न च—सी०; न च—स्या०, रो० । १२. स्या०,
रो० पोत्यकेसु नत्थि ।

३०१. “तुहं न्विदं^१ इस्सरियं अथो मम^२,
इतिस्सा सस्सु परिभासते ममं ।
पीठं गहेत्वा पहारं अदासि मे,
ततो चुता कालकताम्हि^३ देवता ॥

३०२. “तदेव कम्मं कुसलं कतं मया,
सुखं च कम्मं अनुभोमि अत्तना ।
देवेहि सद्धिं परिचारयामहं^४,
मोदामहं कामगुणेहि पञ्चहि ॥

5

३०३. “तदेव कम्मं कुसलं कतं मया,
सुखं च कम्मं अनुभोमि अत्तना ।
देविन्दगुत्ता तिदसेहि रक्खिता,
समप्पिता कामगुणेहि पञ्चहि ॥

10

३०४. “एतादिसं पुञ्जफलं अनप्पकं,
महाविपाका मम उच्छुदक्खिणा ।
देवेहि सद्धिं परिचारयामहं,
मोदामहं कामगुणेहि पञ्चहि ॥

15

३०५. “एतादिसं पुञ्जफलं अनप्पकं,
महाजुतिका^५ मम उच्छुदक्खिणा ।
देविन्दगुत्ता तिदसेहि रक्खिता,
सहस्सनेत्तोरिव नन्दने वने ॥

20

३०६. “तुवं च भन्ते अनुकम्पकं विदुं,
उपेच्च वन्दि कुसलं च पुच्छिसं^६ ।
ततो ते उच्छुस्स अदासि^७ खण्डिकं,
पसन्नचिता अतुलाय पीतिया” ति ॥

B. 36

उच्छुदायिकाविमानं दुतियं ।

१. इदं—स्या०, रो० । २. भमं—स्या०, रो० । ३. कालकताम्हि—स्या०, रो० ।
४. परिचारयामहं—स्या०, रो० । ५. महाजुतिका—सी० । ६. पुच्छिवा—स्या०, रो० ।
७. आदसि—सी०, स्या०, रो० ।

३१. पल्लङ्कविमानवत्थु

R. 26

३०७. “पल्लङ्कसेट्टे मणिसोण्णचित्ते^१,
पुप्फाभिकिण्णे सयने उळारे।
तत्थच्छसि देवि महानुभावे,
उच्चावचा इद्धि विकुब्बमाना ॥

5

३०८. “इमा च ते अच्छरायो समन्ततो,
नच्चन्ति गायन्ति पमोदयन्ति।
देविद्धिपत्तासि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

10

३०९. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
अट्ठे कुले सुणिसा अहोसिं।
अक्कोधना भत्तुवसानुवत्तिनी,
उपोसथे अप्पमत्ता अहोसिं^२ ॥

15

३१०. “मनुस्सभूता दहरा अपापिका^३,
पसन्नचित्ता पतिमाभिरार्थयिं।
दिवा च रत्तो च मनापचारिनी,
अहं पुरे सीलवती अहोसिं ॥

B. 37

20

३११. “पाणातिपाता विरता अचोरिका^४,
संसुद्धकाया सुचिब्रह्मचारिनी।
अमज्जपा^५ नो^६ च मुसा अभाणि^७,
सिक्खापदेसु परिपूरकारिनी ॥

३१२. “चातुद्दसि पञ्चदसि, या^८ च^९ पक्खस्स अट्ठमी।
पाटिहारियपक्खं च, पसन्नमानसा अहं ॥

25

३१३. “अट्ठङ्गुपेतं अनुधम्मचारिनी,
उपोसथं पीतिमना उपावसिं।

१. मणिमोवण्णचित्ते - स्या०। २. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ३. सपापिका - सी०; अपापिका - स्या०, रो०। ४. अचोरिया - स्या०, रो०। ५-५. अमज्जपाना - स्या०, रो०। ६. अभाणी - स्या०, रो०। ७-७. याव - सी०, रो०।

इमं च अरियं अट्टङ्गवरेहुपेतं,
समादियित्वा^१ कुसलं सुखुद्रयं ।
पतिमिह कल्याणी^२ वसानुवत्तिनी,
अहोसिं पुट्ठे सुगतस्स साविका ॥

३१४. “एतादिसं कुसलं जीवलोके,
कम्मं करित्वान विसेसभागिनी ।
कायस्स भेदा अभिसम्परायं,
देविद्धिपत्ता सुगतिमिह आगता ॥

5

३१५. “विमानपासादवरे मनोरमे,
परिवारिता अच्छरासङ्गणेन ।
सयंपभा देवगणा रमेन्ति^३ मं,
दीघायुकिं देवविमानमागतं” ति ।

10

R. 27

पल्लङ्कविमानं ततियं ।

३२. लताविमानवत्थु

३१६. लता च सज्जा पवरा च देवता,
अच्चिमती^४ राजवरस्स सिरीमतो ।
सुता च रज्जो वेस्सवणस्स धीता,
राजीमती धम्मगुणेहि सोभिता^५ ॥

15

३१७. पञ्चेत्थ नारियो आगमंसु न्हायितुं,
सीतोदकं^६ उप्पलिनिं सिवं नदिं ।
ता तत्थ न्हायित्वा^७ रमेत्वा^८ देवता,
नच्चित्वा^९ गायित्वा^{१०} सुता लतं ब्रवि^{११} ॥

B. 38

20

३१८. “पुच्छामि तं उप्पलमालधारिनिं^{१२},
आवेळिनिं^{१३} कञ्चनसन्निभत्तचे^{१४} ।

१. समादयित्वा - स्या०, रो० । २. कल्याण - स्या० । ३. रमेन्ति - स्या०, रो० ।

४. अच्चिमुखी - सी० ; अच्छिमुती - स्या०, रो० । ५. सोभय - म० । ६. सीतोदिकं - सी० । ७-७. न्हायित्व रमेत्व - सी० ; न्हायित्व रमित्वा - स्या०, रो० । ८-८. नच्चित्व गायित्व - सी० । ९. ब्रुवी - सी० । १०. उप्पलमालधारिणी - सी० ; ०धारिणी - रो० । ११. आवे-
ळिनी - सी० । १२. काञ्चनसन्निभत्तचे - स्या०, रो० ।

तिमिरतम्बक्खि^१ नभेव सोभने,
दीघायुकी केन कतो यसो तव ॥

३१९. “केनासि भट्टे पतिनो पियतरा,
विसिट्ठकल्याणितरस्सु^२ रूपतो ।
पदक्खिणा नच्चगीतवादिते,
आचिक्ख नो त्वं नरनारिपुच्छिता” ति ॥

३२०. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
उळारभोगे कुले सुणिसा अहोसि ।
अक्कोधना भत्तुवसानुवत्तिनी,
उपोसथे अप्पमत्ता अहोसि ॥

३२१. “मनुस्सभूता दहरा अपापिका^३,
पसन्नचित्ता पतिमाभिराधयिं ।
सदेवरं सस्ससुरं^४ सदासकं,
अभिराधयिं तम्हि कतो यसो मम ॥

३२२. “साहं तेन कुसलेन कम्मुना,
चतुब्भि ठानेहि^५ विसेसमज्झगा ।
आयुं च वण्णं च सुखं बलं च,
खिड्डारतिं^६ पच्चनुभोमनप्पकं ॥

३२३. “सुतं नु तं भासति यं अयं लता,
यं नो अपुच्छिम्ह^७ अकित्तयी नो” ।
पतिनो किरम्हाकं विसिट्ठ^८ नारीनं^९,
गती च तासं^{१०} पवरा च देवता ॥

३२४. “पतीसु धम्मं पचराम^{११} सब्बा,
पतिब्बता यत्थ” भवन्ति इत्थियो ।
पतीसु धम्मं पचरित्व^{१२} सब्बा,
लच्छामसे भासति यं अयं लता ॥

१. तिमिरतम्बक्खि - सी०; पीतरत्ताम्बक्खि - स्या०, रो० । २. कल्याणितरस्स - स्या०, रो० । ३. अपापिका - स्या०, रो० । ४. सस्सुरं - स्या०, रो० । ५. ठानेसु - स्या०, रो० । ६. खिड्डं रति - स्या०, रो० । ७-८. आपुच्छिम्ह अकित्तयि नो - स्या०; ० अकित्तयीनो - रो० । ८-८. विसिट्ठा नारिनं - स्या०; विसिट्ठा नारीनं - रो०; ० नारिनं - सी० । ९. नेसं - स्या०, रो० । १०. परिचराम - स्या० । ११. यथा - स्या०, रो० । १२. परिचराम - स्या० ।

३२५. “सीहो यथा पब्बतसानुगोचरो,
महिन्धरं पब्बतमावसित्वा ।
पसय्ह हन्त्वा^१ इतरे चतुप्पदे,
खुदे मिगे खादति मंसभोजनो ॥

३२६. “तथेव सद्धा इध अरियसाविका,
भत्तारं निस्साय पतिं अनुब्बता ।
कोधं वधित्वा अभिभुय्य^२ मच्छरं^३,
सग्गम्हि सा मोदति धम्मचारिनी” ति ॥

5

लताविमानं चतुर्थं ।

३३. गुत्तिलविमानवत्थु

(१) वत्थुत्तमदायिकाविमानवत्थु

३२७. “सत्ततन्ति सुमधुरं, रामणेर्य्यं अवाचयिं ।
सो मं रङ्गम्हि अवेहि, ‘सरणं मे होहि कोसिया’ ति ॥

10

३२८. “अहं ते सरणं होमि, अहमाचरियपूजको ।
न तं जयिस्सति सिस्सो, सिस्समाचरिय जेस्ससी” ति ॥

३२९. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥

३३०. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

15

३३१. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

B. 40

20

३३२. सा देवता अत्तमना, मोगल्लानेन पुच्छिता ।
पञ्हं पुट्ठा वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

३३३. “वत्थुत्तमदायिका नारी, पवरा होति नरेसु नारीसु ।
एवं पियरूपदायिका मनापं, दिब्बं सा लभते उपेच्च ठानं ॥

१. गत्वा - स्या०, रो० । २-२. अनुभुय्य मच्छेरं - स्या०, रो० ।

३३४. “तस्सा मे पस्स विमानं, अच्छरा कामवण्णिनीहमस्मि ।
अच्छरासहस्सस्साहं^१, पवरा पस्स पुञ्ञानं^२ विपाकं ॥

३३५. “तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

५ ३३६. “अक्खामि^३ ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूता यमकासि पुञ्ञं^३ ।
तेनम्हि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

10 * (अनन्तरं^४ चतुरविमानं यथा वत्थुदायिकाविमानं तथा
वित्थारेतब्बं) *

(२) पुप्फुत्तमदायिकाविमानवत्थु

R. 29

३३७. “अभिवक्न्तेन वण्णेन...पे० ...
ओसधी विय तारका ॥

३३८. “केन तेतादिसो वण्णो ... पे० ...
ये केचि मनसो पिया ॥

15

३३९. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे ... पे०...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

३४०. सा देवता अत्तमना ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

20

३४१. “पुप्फुत्तमदायिका नारी, पवरा होति नरेसु नारीसु ।
एवं पियरूपदायिका मनापं, दिब्बं सा लभते उपेच्च ठानं ॥

B. 41

३४२. “तस्सा मे पस्स विमानं, अच्छरा कामवण्णिनीहमस्मि ।
अच्छरासहस्सस्साहं, पवरा पस्स पुञ्ञानं विपाकं ॥

३४३. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

१. अच्छरासहस्साहं—स्या०; अच्छरासहस्समाहं—रो०। २. पुञ्ञस्स—रो०।
३-३. सी० पोत्थके नत्थि । *-*. यथा च एत्थ एवं उपरि सब्बविमानेसु वित्थारेतब्बं—
सी०। ४. इतरं—स्या०, रो०।

(३) गन्धुत्तमदायिकाविमानवत्थु

३४५. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन ... पे० ...
ओसधी विय तारका ॥
३४६. “केन तेतादिसो वण्णो ... पे० ...
ये केचि मनसो पिया ॥
३४७. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे ... पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥ 5
३४८. “सा देवता अत्तमना ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
३४९. “गन्धुत्तमदायिका नारी, पवरा होति नरेसु नारीसु ।
एवं पियरूपदायिका मनापं, दिव्वं सा लभते उपेच्च ठानं ॥ 10
३५०. “तस्सा मे पस्स विमानं, अच्छरा कामवण्णिनीहमस्मि ।
अच्छरासहस्सस्साहं, पवरा पस्स पुञ्ञानं विपाकं ॥
३५१. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

(४) फलुत्तमदायिकाविमानवत्थु

३५३. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन ... पे० ...
ओसधी विय तारका ॥ 15
३५४. “केन तेतादिसो वण्णो ... पे० ...
ये केचि मनसो पिया ॥
३५५. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे ... पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥ 20
३५६. “सा देवता अत्तमना ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
३५७. “फलुत्तमदायिका नारी, पवरा होति नरेसु नारीसु ।
एवं पियरूपदायिका मनापं, दिव्वं सा लभते उपेच्च ठानं ॥

३५८. “तस्सा मे पस्स विमानं, अच्छरा कामवण्णिनीहमस्मि ।
अच्छरासहस्सस्साहं, पवरा पस्स पुञ्ञानं विपाकं ॥

B. 42

३५९. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

(५) रसुत्तमदायिकाविमानवत्थु

5

३६१. “अभिवकन्तेन वण्णेन ... पे० ...
ओसधी विय तारका ॥

३६२. “केन तेतादिसो वण्णो ... पे ० ...
ये केचि मनसो पिया ॥

10

३६३. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे ... पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

३६४. सा देवता अत्तमना ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

३६५. “रसुत्तमदायिका नारी, पवरा होति नरेसु नारीसु ।
एवं पियरूपदायिका मनापं, दिब्बं सा लभते उपेच्च ठानं ॥

15

३६६. “तस्सा मे पस्स विमानं, अच्छरा कामवण्णिनीहमस्मि ।
अच्छरासहस्सस्साहं, पवरा पस्स पुञ्ञानं विपाकं ॥

३६७. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

(६) गन्धपञ्चङ्गुलिकदायिकाविमानवत्थु

20

३६९. “अभिवकन्तेन वण्णेन ... पे० ...
ओसधी विय तारका ॥

11

३७०. “केन तेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च ते^१ सब्बदिसा पभासती” ति ॥

३७२. सा देवता अत्तमना ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

३७३. “गन्धपञ्चङ्गुलिकं अहमदासिं, कस्सपस्स भगवतो थूपम्हि^१ ।
एवं^२ पियरूपदायिका मनापं, दिब्बं सा लभते उपेच्च ठानं^३ ॥

३७४. “तस्सा मे पस्स विमानं, अच्छरा कामवण्णिनीहमस्मि ।
अच्छरासहस्सस्साहं, पवरा पस्स पुञ्ञानं विपाकं ॥

३७५. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...

5

वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

* (अनन्तरं चतुरविमानं यथा गन्धपञ्चङ्गुलिकदायिकाविमानं^३

B. 43

तथा वित्थारेतब्बं)*

(७) एकूपोसथविमानवत्थु

३७७. “अभिवकन्तेन वण्णेन ...पे०...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

10

३८०. सा देवता अत्तमना ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

३८१. “भिक्खू च अहं भिक्खुनियो च, अद्दसासिं^४ पन्थपटिपन्ने ।
तेसाहं धम्मं सुत्वान, एकूपोसथं उपवसिस्सं ॥

३८२. “तस्सा मे पस्स विमानं, अच्छरा कामवण्णिनीहमस्मि ।
अच्छरासहस्सस्साहं, पवरा पस्स पुञ्ञानं विपाकं ॥

15

३८३. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

(८) उदकदायिकाविमानवत्थु

३८५. “अभिवकन्तेन वण्णेन ...पे०...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

20

३८८. सा देवता अत्तमना ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

१. थूपस्मि — सी०, स्या० । २-२. स्या० पोत्यके नत्थि । *—*. सी० पोत्यके नत्थि ।

३. गन्धपञ्चङ्गुलिकं विमानं — स्या० । ४. अद्दसामि — स्या० ।

३८९. “उदके ठिता उदकमदासि, भिक्खुनो चित्तेन विप्पसन्नेन ।
एवं^१ पियरूपदायिका मनापं, दिब्बं सा लभते उपेच्च ठानं” ॥

३९०. “तस्सा मे पस्स विमानं, अच्छरा कामवण्णिनीहमस्मि ।
अच्छरासहस्सस्साहं, पवरा पस्स पुञ्ञानं विपाकं ॥

३९१. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

(९) उपट्टानविमानवत्यु

३९३. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन ...पे०...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

B. 44

10

३९६. सा देवता अत्तमना ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

३९७. “सस्सुञ्चाहं ससुरं^२ च,
चण्डिके कोधने च फस्से च ।
अनुसूयिका^३ उपट्ठासि,
अप्पमत्ता सकेन सीलेन ॥

३९८. “तस्सा मे पस्स विमानं, अच्छरा कामवण्णिनीहमस्मि ।
अच्छरासहस्सस्साहं, पवरा पस्स पुञ्ञानं विपाकं ॥

३९९. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

(१०) अपरकम्मकारिनीविमानवत्यु

४०१. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन ...पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

20

४०४. सा देवता अत्तमना...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

१-१. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । २. सस्सुरे-स्या० । ३. अनुसूयिका-सी०;
अनुसूयिका-स्या० ।

४०५. “परकम्मकरी’ आसिं, अत्थेनातन्दिता दासी।
अक्कोधनानतिमानिनी^३, संविभागिनी सकस्स भागस्स^३ ॥
४०६. “तस्सा मे पस्स विमानं, अच्छरा कामवण्णिनीहमस्मि।
अच्छरासहस्सस्साहं, पवरा पस्स पुञ्ञानं विपाकं ॥
४०७. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०... 5
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

(११) खीरोदनदायिकाविमानवत्थु

४०९. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन ...पे०...
ओसधी विय तारका ॥
४१०. “केन तेतादिसो वण्णो ...पे०... 10
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
४१२. सा देवता अत्तमना ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
४१३. “खीरोदनं अहमदासिं, भिक्खुनो पिण्डाय चरन्तस्स।
एवं^१ करित्वा कम्मं, सुगतिं उपपज्ज मोदामि^२ ॥
४१४. “तस्सा मे पस्स विमानं, अच्छरा कामवण्णिनीहमस्मि। 15 B. 45
अच्छरासहस्सस्साहं, पवरा पस्स पुञ्ञानं विपाकं ॥
४१५. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

(अनन्तरं^३ पञ्चवीसतिविमानं यथा खीरोदनदायिकाविमानं
तथा वित्थारेतब्बं^३)

20

(१२) फाणितदायिकाविमानवत्थु

४१७. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन ...पे०...
सब्बदिसा पभासती” ति ॥

R. 30

१. परकम्मकारिणी — स्या०; परकम्मकारी — सी०, रो०। २. अनतिमानि — सी०, स्या०। ३. भातस्स — स्या०। ४-४. स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि। ५-५. सी० पोत्यके नत्थि।

४२०. सा देवता अत्तमना ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

४२१. “फाणितं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०...” ॥

(१३) उच्छुखण्डिकदायिकावत्थु

४२९. उच्छुखण्डिकं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

(१४) तिम्बरुसकदायिकाविमानवत्थु

४३७. तिम्बरुसकं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

(१५) कक्कारिकदायिकाविमानवत्थु

४४५. कक्कारिकं^१ अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

(१६) एळालुकदायिकाविमानवत्थु

४५३. एळालुकं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

(१७) वल्लिफलदायिकाविमानवत्थु

४६१. वल्लिफलं^२ अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

(१८) फारुसकदायिकाविमानवत्थु

४६९. फारुसकं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

(१९) हत्थप्पतापकदायिकाविमानवत्थु

४७७. हत्थप्पतापकं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०...॥

B. 48

(२०) साकमुट्ठिदायिकाविमानवत्थु

४८५. साकमुट्ठिं अहमदासिं,
भिक्षुनो पन्थपटिपन्नस्स ...पे०... ॥

(२१) पुप्फकमुट्ठिदायिकाविमानवत्थु

४९३. पुप्फकमुट्ठिं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

5

(२२) मूलकदायिकाविमानवत्थु

५०१. मूलकं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

(२३) निम्बमुट्ठिदायिकाविमानवत्थु

५०९. निम्बमुट्ठिं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

10

(२४) अम्बकज्जिकदायिकाविमानवत्थु

५१७. अम्बकज्जिकं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

(२५) दोणिनिम्मज्जनिदायिकाविमानवत्थु

५२५. दोणिनिम्मज्जनिं^१ अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

१. दोणिनिम्मज्जं - स्या०, रो० ।

(२६) कायबन्धनदायिकाविमानवत्थु

५३३. कायबन्धनं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...प०...॥

(२७) अंसवद्धकदायिकाविमानवत्थु

५४१. अंसवद्धकं^१ अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...प०... ॥

(२८) आयोगपट्टदायिकाविमानवत्थु

५४९. आयोगपट्टं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...प०... ॥

(२९) विधूपनदायिकाविमानवत्थु

B. 47 ५५७. विधूपनं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...प०... ॥

(३०) तालवण्टदायिकाविमानवत्थु

५६५. तालवण्टं^२ अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...प०... ॥

(३१) मोरहत्थदायिकाविमानवत्थु

५७३. मोरहत्थं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...प०... ॥

(३२) छत्तदायिकाविमानवत्थु

५८१. छत्तं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...प०... ॥

१. अंसवद्धकं—सी०; अंसबन्धकं—स्या० । २. तालपण्णं—स्या० ।

(३३) उपाहनदायिकाविमानवत्थु

५८९. उपाहनं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

(३४) पूवदायिकाविमानवत्थु

५९७. पूवं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

(३५) मोदकदायिकाविमानवत्थु

६०५. मोदकं अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

5

(३६) सक्खलिकदायिकाविमानवत्थु

६१३. “सक्खलिकं” अहमदासिं,
भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स ...पे०... ॥

६१४. “तस्सा मे पस्स विमानं, अच्छरा कामवणिणीहमस्मि ।
अच्छरासहस्सस्साहं, पवरा पस्स पुञ्ञानं विपाकं ॥

10

६१५. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

६१७. “स्वागतं वत मं अज्ज, सुप्पभातं सुहुट्ठितं^१ ।
यं अद्दसामि^२ देवतायो, अच्छरा कामवणिणियो ॥

R. 31

६१८. “इमासाहं^३ धम्मं सुत्वा,^४ काहामि कुसलं बहं ॥
दानेन समचरियाय, सज्जमेन दमेन च ।
स्वाहं^५ तत्थ गमिस्सामि, यत्थ गत्त्वा न सोचरे” ति ॥

15

B. 48

गुत्तिलविमानं पञ्चमं ।

१. सक्खीलिं - सी०, स्या० । २. सुहुट्ठितं - सी० । ३. अहमं - मी०, स्या०, रो० ।
४. तासाहं - स्या०, रो० । ५. सुत्वान - स्या०, रो० । ६. साहं - स्या०, रो० ।

३४. दहल्लविमानवत्थु

६१९. “दहल्लमाना वण्णेन, यससा^१ च यसस्सिनी ।
सब्बे देवे तावत्तिसे, वण्णेन अतिरोचसि ॥

६२०. “दस्सनं नाभिजानामि, इदं पठमदस्सनं ।
कस्मा काया नु आगम्म, नामेन भाससे मम” ति ॥

६२१. “अहं भदे सुभद्दासि, पुब्बे मानुसके भवे ।
सहभरिया च ते आसिं, भगिनी च कनिट्टिका^२ ॥

६२२. “सा अहं कायस्स भेदा^३, विप्पमुत्ता ततो चुता ।
निम्मानरतीनं^४ देवानं^५, उपपन्ना सहव्यतं^६” ति ॥

६२३. “पहूतकतकल्याणा, ते देवे यं ति पाणिनो ।
येसं त्वं कित्तिथिस्ससि, सुभदे जातिमत्तनो ॥

६२४. “अथ^७ त्वं केन वण्णेन, केन वा अनुसासिता ।
कीदिसेनेव दानेन, सुव्वतेन यसस्सिनी ॥

६२५. “यसं एतादिसं पत्ता, विसेसं विपुलमज्झगा ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं” ति ॥

६२६. “अट्टेव पिण्डपातानि, यं दानं अददं पुरे ।
दक्खिण्येयस्स सङ्खस्स, पसन्ना सेहि पाणिभि ॥

६२७. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

६२९. “अहं तया बहुतरे भिक्खू, सञ्जते ब्रह्मचारयो^८ ।
तप्पेसिं अन्नपानेन, पसन्ना सेहि पाणिभि ॥

६३०. “तया बहुतरं दत्त्वा, हीनकायूपगा अहं ।
कथं त्वं अप्पतरं दत्त्वा, विसेसं विपुलमज्झगा ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं” ति ॥

B. 49

20

१. यससा - स्या०; यससा - रो० । २. कनिट्टिका - स्या० । ३. भेदाय - स्या०, रो० । ४-४. निम्मानरतीदेवानं - स्या०, रो० । ५. महव्यतन्ति - सी०, रो० । ६. कथं - सी०, स्या०, रो० । ७. ब्रह्मचारिणो - सी०, स्या०; ब्रह्मचारिये - रो० ।

६३१. “मनोभावनीयो^१ भिक्षु, सन्दिद्धो मे पुरे अहु ।
ताहं भत्तेन निमन्तेसिं, रेवतं अत्तनद्धमं ॥
६३२. “सो मे अत्थपुरेक्खारो, अनुकम्पाय रेवतो ।
सङ्खे देही ति मंवोच, तस्माहं वचनं करिं ॥
६३३. “सा दक्खिणा सङ्खगता, अप्पमेय्ये^२ पतिट्ठिता । 5
पुग्गलेसु तथा दिन्नं, न तं तव महप्फलं” ति ॥
६३४. “इदानेवाहं जानामि, सङ्खे दिन्नं महप्फलं ।
साहं गत्वा मनुस्सत्तं, वदञ्जू वीतमच्छरा ॥
सङ्खे दानानि^३ दस्सामि^४, अप्पमत्ता पुनपुनं” ति ॥ R. 32
६३५. “का एसा देवता भद्दे, तथा मन्तयते सह । 10
सब्बे देवे तावत्तिसे, वण्णेन अतिरोचती” ति ॥
६३६. “मनुस्सभूता देविन्द, पुब्बे मानुसके भवे ।
सहभरिया च मे आसि, भगिनी च कनिट्ठिका ।
सङ्खे दानानि दत्वान, कतपुञ्जा विरोचती” ति ॥
६३७. “धम्मेन पुब्बे भगिनी, तथा भद्दे विरोचति^५ । 15
यं सङ्खमिह^६ अप्पमेय्ये^७, पतिट्ठापेसि दक्खिणं ॥
६३८. “पुच्छितो हि मया बुद्धो, गिज्झकूटमिह^८ पव्वते ।
विपाकं संविभागस्स, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥
६३९. “यजमानानं मनुस्सानं, पुञ्जपेक्खान पाणिनं ।
करोत्तं ओपधिकं पुञ्जं, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥ 20
६४०. “तं मे बुद्धो वियाकासि, जानं कम्मफलं सकं । B. 50
विपाकं संविभागस्स, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥
६४१. “चत्तारो च पटिपन्ना, चत्तारो च फले ठिता ।
एस सङ्खो उजुभूतो, पञ्जासीलसमाहितो^९ ॥

१. मनोभावनीयो — सी०, स्या०, रो० । २. अप्पमेय्या — स्या०, रो० । ३-३. दानं दस्सामिहं — स्या० ; दानं दस्सामहं — रो० । ४. विरोचमि — स्या०, रो० । ५. सङ्खमि — सी०, स्या०, रो० । ६. अप्पमेय्य — स्या० । ७. गिज्झकूटमि — स्या० ; गिज्झकूटमि — रो० । ८. करोत्तं — स्या० । ९. पुञ्जसीलसमाहितो — स्या०, रो० ।

६४२. “यजमानानं मनुस्सानं, पुञ्जपेक्खान पाणिनं ।
करोतं ओपधिकं पुञ्जं, सङ्खे दिन्नं महप्फलं ॥

६४३. “एसो हि सङ्खो विपुलो महग्गतो,
एसप्पमेय्यो उदधीव सागरो ।
एते हि सेट्ठा नरवीरसावका^१,
पभङ्कुरा धम्ममुदीरयन्ति^२ ॥

६४४. “तेसं सुदिन्नं सुहुतं सुयिट्ठं,
ये सङ्खमुद्दिस्स ददन्ति दानं ।
सा दक्खिणा सङ्खगता पतिट्ठिता,
महप्फला लोकविदू^३ वणिगता ॥

६४५. “एतादिसं यञ्जमनुस्सरन्ता^४,
ये वेदजाता विचरन्ति लोके ।
विनेय्य मच्छेरमलं समूलं,
अनिन्दिता सग्गमुपेन्ति ठानं” ति ।

ददल्लविमानं छट्ठं ।

३५. पेसवतीविमानवत्सु

६४६. “फलिकरजतहेमजालछन्नं,
विविधचित्रतलमद्दसं^५ सुरम्मं ।
व्यम्हं^६ सुनिम्मितं तोरणूपपन्नं,
रुचकुपकिण्णमिदं^७ सुभं विमानं ॥

६४७. “भाति च दस दिसा नभेव सुरियो,
सरदे तमोनुदो^८ सहस्सरंसी ।
तथा तपतिमिदं तव विमानं,
जलमिव धूमसिखो निसे नभग्गे ॥

B. 51,
R. 33

20

१. नरविरियमावका - सी०, रो० । २. धम्मकथं उदीरयन्ति - स्या०; ० कथमुदीर-
यन्ति - रो० । ३. लोकविदूहि - स्या०, रो० । ४. पुञ्जमनुस्सरन्ता - स्या०, रो० । ५. ० थल०
- स्या०; ० विचित्रफल० - रो० । ६. व्यम्हं - मी०, रो० । ७. राजकूप० - स्या०, रो० ।
८. तमपनुदो - स्या०, रो० ।

६४८. "मुसतीव नयनं सतेरताव',
आकासे ठपितमिदं मनुञ्जं ।
वीणामुरजसम्मताळघुदुं,
इद्धं इन्दपुरं यथा तवेदं^१ ॥
६४९. "पदुमकुमुदुप्पलकुवलं,
योधिकबन्धुकनोजका^२ च सन्ति ।
सालकुसुमितपुप्फिता असोका,
विविधदुमग्गसुगन्धसेवितमिदं ॥
६५०. "सळलबुजभुजक^३ संयुत्ता',
कुसकसुफुल्लितलतावलम्बिनीहि ।
मणिजालसदिसा^४ यसस्सिनी,
रम्मा पोक्खरणी उपट्ठिता ते ॥
६५१. "उदकरुहा च येत्थि पुप्फजाता,
थलजा^५ ये च^६ सन्ति रुक्खजाता ।
मानुसकामानुस्सका^७ च दिव्वा,
सब्बे^८ तुय्हं निवेसनमिह जाता ॥
६५२. "किस्स संयमदमस्सयं^९ विपाको,
कनासि कम्मफलेनिधूपपन्ना ।
यथा च ते अधिगतमिदं विमानं,
तदनुपदं अवचासिळारपम्हे^{१०} ति^{११} ॥
६५३. "यथा च मे अधिगतमिदं विमानं,
कोञ्चमयूरचकोरसङ्खचरितं ।
दिब्यपिलवहंसराजचिण्णं^{१२},
दिजकारण्डवकोकिलाभिनदितं^{१३} ॥

5

10

15

20

B. 52

१. सतेरिताव - स्या०, रो० । २. तवमिदं - स्या०, रो० । ३. योथिका भण्डिका० - स्या०, रो० । ४. सलळलबुजसुजक - स्या०, रो० । ५. सञ्जता - सी० । ६. मणिजालसदिस - स्या०, रो० । ७. फलजा - स्या०, रो० । ८. व - स्या०, रो० । ९. मानुस्सका० - स्या०, रो० । १०. सग्गे - स्या०, रो० । ११. समदमस्सयं - सी०, रो०; समदमस्स अयं - स्या० । १२-१३. अवचासिलारपखुमेति - सी०; अवचासिअळारपखुमेति - स्या०, रो० । १३. दिब्ब० - सी० । १४. • भिनादितं - स्या०, रो० ।

६५४. “नानासन्तानकपुप्फरुक्खविविधा,
पाटलिजम्बुअसोकरुक्खवन्तं ।
यथा च मे अधिगतमिदं विमानं,
तं ते पवेदयामि^१ सुणोहि भन्ते ॥

६५५. “मगधवरपुरत्थिमेन,^२
नाळकगामो^३ नाम अत्थि भन्ते ।
तत्थ अहोसिं पुरे सुणिसा,
पेसवती^४ ति तत्थ जानिंसु ममं ॥

६५६. “साहमपचित्तत्थ^५ धम्मकुसलं,^६
देवमनुस्सपूजितं महन्तं ।
उपतिस्सं निब्बुतमप्पमेय्यं,
मुदितमना कुसुमेहि अब्भुकिरिं^७ ॥

६५७. “परमगतिगतं च पूजयित्वा,
अन्तिमदेहधरं इसिं उळारं ।
पहाय मानुसकं समुस्सयं,
तिदसगता^८ इध मावसामि ठानं^९” ति ॥

पेसवतीविमानं सत्तमं ।

३६. मल्लिकाविमानवत्थु

६५८. “पीतवत्थे पीतधजे, पीतालङ्कारभूसिते ।
पीतन्तराहि वग्गूहि, अपिळन्धा व सोभसि ॥

६५९. “कां^१ कम्बुकायूरधरे,^२ कञ्चनावेळभूसिते ।
हेमजालकसञ्छन्ने,^३ नानारतनमालिनी ॥

१. पवेदिस्सामि - सी०; पवेदिस्सामि - स्या०, रो० । २. ० पुरत्थिमे - स्या०, रो० ।
३. नाळकगामको - स्या०, रो०; नालकगामो - सी० । ४. पेसवती - सी०, स्या०, रो० ।
५. साहं अपचि तत्थ - स्या०, रो० । ६. कम्मकुसलं - रो० । ७. अब्भुकिरि - सी०, स्या०,
रो० । ८. तिदसागता - सी०, स्या०, रो० । ९-९. काकम्बुकायुरधरे - स्या०, रो० । १०. हेम-
जालकपञ्छन्ने - सी० ।

६६०. “सोवण्णमया लोहितङ्गमया^१ च,
मुत्तामया वेळुरियमया^२ च ।
मसारगल्ला सहलोहितङ्गा^३,
पारेवतक्खीहि^४ मणीहि चित्तता ॥

६६१. “कोचि कोचि एत्थ मयूरसुस्सरो,
हंसस्स रज्जो करवीकसुस्सरो ।
तेसं सरो सुय्यति^५ वग्गुरूपो,
पञ्चङ्गिकं तूरियमिवप्पवादितं^६ ॥

5

६६२. “रथो च ते सुभो वग्गु,^७ नानारतनचित्तितो^८ ।
नानावण्णाहि^९ धातूहि,^{१०} सुविभत्तो व सोभति ॥

10

६६३. “तस्मिं रथे कञ्चनविम्बवण्णे,^{११}
या^{१२} त्वं^{१३} ठिता भाससि मं पदेसं ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं” ति ॥

६६४. “सोवण्णजालं^{१४} मणिसोण्णचित्तितं,^{१५}
मुत्ताचित्तं^{१६} हेमजालेन छन्नं ।
परिनिब्बुते गोतमे अप्पमेय्ये,
पसन्नचित्ता अहमाभिरोपयिं ॥

15

६६५. “ताहं कम्मं करित्वान, कुसलं बुद्धवण्णितं ।
अपेतसोका सुखिता, सम्पमोदामनामया” ति ॥

मल्लिकाविमानं अट्टमं ।

३७. विसालक्खिविमानवत्थु

६६६. “का नाम त्वं विसालक्खि,^१ रम्मे चित्तलतावने ।
समन्ता अनुपरियासि, नारीगणपुरक्खता^२” ॥

20

B. 64

१. लोहितङ्गमया—सी०, स्या०, रो० । २. वेळुरियामया—सी०, स्या०, रो० ।
३. सहलोहितङ्गा—सी०; सहलोहितका—स्या०, रो० । ४. पारावतक्खीहि—सी० । ५. सुय्यति—सी० । ६. तूरियं—सी०, स्या०, रो० । ७. वग्गू—स्या० । ८. नानारतनचित्तित्तो—स्या० । ९. नानावणीहि—स्या० । १०. धातुहि—रो० । ११. कञ्चन०—स्या०, रो० ।
१२-१३. यत्थ—स्या० । १४. सोवन्न०—रो० । १५. मणिसोण्णचित्तं—सी०, स्या०, रो० ।
१६. मुत्ताचित्तं—स्या० । १७. विसालक्खी—स्या०, रो० । १८. नारीगणपुरक्खिता—स्या० ।

R. 35

8

10

15

20

B. 55

25

६६७. “यदा देवा तावर्तिसा, पविसन्ति इमं वनं ।
सयोगा सरथा सब्बे, चित्रा होन्ति इधागता ॥

६६८. “तुय्हं च इध पत्ताय, उय्याने विचरन्तिया ।
काये न दिस्सती^१ चित्तं, केन रूपं तवेदिसं ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं” ति ॥

६६९. “येन कम्मेन देविन्द, रूपं मय्हं गती च मे ।
इद्धि^२ च आनुभावो च, तं सुणोहि पुरिन्दद ॥

६७०. “अहं राजगहे रम्मे, सुनन्दा नामुपासिका ।
सद्धा सीलेन सम्पन्ना, संविभागरता सदा ॥

६७१. “अच्छादनं च भत्तं च, सेनासनं पदीपियं ।
अदासिं उजुभूतेसु, विप्पसन्नेन चेतसा ॥

६७२. “चातुद्दसिं^३ पञ्चदसिं, या च पक्खस्स अट्टमी ।
पाटिहारियपक्खं च, अट्टङ्गसुसमागतं ॥

६७३. “उपोसथं उपवसिस्सं,^४ सदा सीलेसु संवुता ।
सञ्जमा^५ संविभागा च, विमानं आवसामहं ॥

६७४. “पाणातिपाता विरता, मुसावादा च सञ्जता ।
थेय्या च अतिचारा च, मज्जपाना च आरका ॥

६७५. “पञ्चसिक्खापदे रता, अरियसच्चान कोविदा ।
उपासिका चक्खुमतो, गोतमस्स यसस्सिनो ॥

६७६. “तस्सा मे जातिकुला^६ दासी,^७ सदा मालाभिहारति ।
ताहं भगवतो थूपे, सब्बमेवाभिरोपयिं ॥

६७७. “उपोसथे चहं^८ गन्त्वा, मालागन्धविलेपनं ।
थूपस्मिं अभिरोपेसिं, पसन्ना सेहि पाणिभि ॥

६७८. “तन कम्मेन देविन्द, रूपं मय्हं गती च मे ।
इद्धी^९ च आनुभावो च, यं^{१०} मालं अभिरोपयिं ॥

१. दिस्सति - सी०, स्या०, रो० । २. इद्धी - स्या०, रो० । ३. चातुद्दसिं - रो० । ४. उपवसिं - स्या०, रो० । ५-५. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेमु नत्थि । ६-६. जातिकुलं आसि - स्या०, रो० । ७. वहं - स्या०, रो० । ८. इद्धि - सी० । ९-९. यं च मालाभिरोपयिं - स्या०, रो० ।

६७९. “यं च सीलवती आसिं, न तं ताव विपच्चति ।
आसा च पन मे देविन्द, सकदागामिनी सियं” ति ॥
विसालक्खिविमानं नवमं ।

३८. पारिच्छत्तकविमानवत्थु

६८०. “पारिच्छत्तके^१ कोविळारे, रमणीये मनोरमे ।
दिब्बमालं^२ गन्थमाना, गांयन्ती सम्पमोदसि ॥
६८१. “तस्सा ते नच्चमानाय, अङ्गमङ्गेहि सब्बसो ।
दिब्बा सदा निच्छरन्ति, सवनीया मनोरमा ॥
६८२. “तस्सा ते नच्चमानाय, अङ्गमङ्गेहि सब्बसो ।
दिब्बा गन्धा पवायन्ति, सुचिगन्धा मनोरमा ॥
६८३. “वित्तमाना कायेन, या वेणीसु पिळन्धना^३ ॥
तेसं सुय्यति^४ निग्घोसो, तुरिये पञ्चङ्गिके यथा ॥
६८४. “वटंसका वातधुता,^५ वातेन सम्पकम्पिता ।
तेसं सुय्यति निग्घोसो, तुरिये पञ्चङ्गिके यथा ॥
६८५. “या पि ते सिरस्मिं माला, सुचिगन्धा मनोरमा ।
वाति गन्धो दिसा सट्ठा, रुक्खो मञ्जूसको^६ यथा ॥
६८६. “घायसे तं सुचिगन्धं,^७ रूपं पस्ससि अमानुसं ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं” ति ॥
६८७. “पभस्सरं अच्चिमन्तं,^८ वण्णगन्धेन संयुतं^९ ।
असोकपुप्फमालाहं, बुद्धस्स उपनामयिं ॥
६८८. “ताहं कम्मं करित्वान, कुसलं बुद्धवण्णितं ।
अपेतसोका सुखिता, सम्पमोदामनामया” ति ॥

पारिच्छत्तकविमानं दसमं ।

इत्थिविमाने पारिच्छत्तकवग्गो ततियो ।

१. पारिच्छत्तके — स्या० । २. मट्ठमालं — सी० । ३. पिळन्धना — स्या०, रो० ।
४. सुय्यति — सी० । ५. वातधूता — स्या० । ६. मञ्जुसको — सी०, रो० । ७. सुचि गन्धं —
सी० । ८. अच्चिमन्तं — स्या० । ९. संयुतं — सी०, स्या० ।

तत्सुद्धानं

B. 56

उळारो^१ उच्छु पल्लङ्को^२, लता च गुत्तिलेन च ।
ददल्लपेसमल्लिका,^३ विसालक्ख पारिच्छत्तको ॥
वगो तेन पवुच्चती ति ॥

३९. मञ्जिदुकविमानवत्थु

R. 37

5

६८९. “मञ्जिदुके^४ विमानस्मिं, सोण्णवालुकसन्थते^५ ।
पञ्चङ्गिके तुरियेन, रमसि सुप्पवादिते ॥

६९०. “तम्हा विमाना ओरुह, निम्मिता रतनामया ।
ओगाहसि सालवनं, पुप्फितं सब्बकालिकं ॥

६९१. “यस्स यस्सेव सालस्स, मूले तिठ्ठसि देवते ।
सो सो मुञ्चति पुप्फानि, ओनमित्वा दुमुत्तमो ॥

10

६९२. “वातेरितं सालवनं, आधुतं दिजसेवितं ।
वाति गन्धो दिसा सब्बा, रुक्खो मञ्जूसको यथा ॥

६९३. “घायसे तं सुचिगन्धं, रूपं पस्ससि अमानुसं ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं” ति ॥

15

६९४. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता, दासी अयिरकुले^६ अहुं ।
बुद्धं निसिन्नं दिस्वान, सालपुप्फेहि ओकिरिं ॥

६९५. “वटंसकं च सुकतं, सालपुप्फमयं अहं ।
बुद्धस्स उपनामेसिं, पसन्ना सेहि^७ पाणिभि” ॥

B. 57

६९६. “ताहं कम्मं करित्वान, कुसलं बुद्धवणितं ।
अपेतसोका सुखिता, सम्पमोदामनामया” ति ॥

मञ्जिदुकविमानं पठमं ।

१. उळारं - सी०, स्या०, रो० । २. पल्लङ्कं - सी०, स्या०, रो० । ३. ददल्लसेसवती-
मल्ली - सी०, स्या०, रो० । ४. मञ्जेदुके - सी०, रो० । ५. सोवण्णवालुकसन्थते - स्या०, रो० ।
६. अयिरकुले - स्या०; अयिरकुले - रो० । ७-७. सकेहि पाणिहि - स्या०, रो० ।

४०. पभस्सरविमानवत्थु

६९७. “पभस्सरवरवण्णनिभे, सुरत्तवत्थवसने^१ ।
महिद्धिके चन्दनरुचिरगत्ते,
का त्वं सुभे देवते वन्दसे ममं ॥
६९८. “पल्लङ्को च ते महग्घो, नानारतनचित्तितो रुचिरो ।
यत्थ त्वं निसिन्ना विरोचसि, देवराजारिव नन्दने वने ॥ ८
६९९. “किं त्वं पुरे सुचरितमाचरी^२ भदे, किस्स कम्मस्स विपाकं
अनुभोसि देवलोकस्मिं ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं^३”ति ॥
७००. “पिण्डाय ते चरन्तस्स, मालं फाणितं च अददं भन्ते ।
तस्स कम्मस्सिदं विपाकं, अनुभोमि देवलोकस्मिं ॥ 10
७०१. “होति च मे अनुतापो, अपरद्धं दुक्खितं^४ च मे भन्ते ।
साहं धम्मं नास्सोसिं, सुदेसितं धम्मराजेन ॥
७०२. “तं तं वदामि भद्दन्ते, यस्स मे अनुकम्पयो कोचि ।
धम्मेसु तं समादपेथ, सुदेसितं धम्मराजेन ॥
७०३. “येसं अत्थि सद्धा बुद्धे, धम्मे च सङ्खरतने^५ ।
ते^६ मं अतिविरोचन्ति, आयुना यससा सिरिया ॥ 15
७०४. “पतापेन वण्णेन उत्तरितरा,
अञ्जे महिद्धिकतरा मया देवा^७”ति ।

पभस्सरविमानं दुतियं ।

४१. नागविमानवत्थु

७०५. “अलङ्कता मणिकञ्चनाचितं^१,
सोवण्णजालचित्तं^२ महन्तं ।

१. सुरत्तवत्थनिवासने—सी०, स्या०, रो० । २. ० माचरि—सी०, स्या०, रो० ।
३. अपराधं—स्या० । ४. दुक्कनं—सी० । ५. सङ्खरतने च—सी०, स्या०, रो० । ६. तं ते
—सी० । ७. कनककञ्चनाचितं—स्या०; मणिकनककञ्चनाचितं—रो० । ८. सूवण्णजालचित्तं
—म० ।

अभिरूह्य गजवरं सुकप्पितं,
इधागमा वेहायसं^१ अन्तलिक्खे ॥

७०६. “नागस्स दन्तेसु दुवेसु निम्मिता,
अच्छोदका^२ पदुमिनियो सुफुल्ला ।
५ पदुमेसु च^३ तुरियगणा^४ पभिज्जरे^५,
इमा च नच्चन्ति मनोहरायो ॥

७०७. “देविद्विपत्तासि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावा,
१० वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

७०८. “बाराणसियं उपसङ्कमित्वा,
बुद्धस्सहं^६ वत्थयुगं अदासिं ।
पादानि वन्दित्वा^७ छमा निसीदिं,
वित्ता^८ चहं^९ अञ्जलिकं अकासिं ॥

७०९. “बुद्धो च मे कञ्चनसन्निभत्तचो,
१५ अदेसयि समुदयदुक्खनिच्चतं ।
असङ्खतं दुक्खनिरोधसस्सतं,
मग्गं अदेसयिं यतो विमानिसं”^{१०} ।

R. ३९

७१०. “अप्पायुकी कालकता ततो चुता,
२० उपपन्ना तिदसगणं”^{११} यसस्सिनी ।
सक्कस्सहं^{१२} अञ्जतरा पजापति,
यसुत्तरा नाम दिसासु विस्सुता” ति ॥

नागविमानं तत्तियं ।

१. वेहायसं—सी०, स्या०, रो० । २. अच्छोदिका—सी० । ३-३. तुरियगणा—स्या०;
च तुरियगणा—म० । ४. पवज्जरे—स्या०, रो० । ५. बुद्धस्मा—स्या०, रो० । ६. वन्दित्व
—सी०, रो० । ७-७. वित्ताव तं—स्या०; विन वहं—मी०; विन्ताव तं—रो० । ८. दुक्ख-
निरोधसच्चं—स्या०, रो० । ९. अदेमेमि—मी० । १०. विजानियं—मी०; विजानिस्मं—रो० ।
११. तितसानं—स्या०; तिदसानं—रो० । १२. सक्कस्साहं—सी०, स्या०, रो० ।

४२. अलोमविमानवत्थु

७११. “अभिवक्न्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥
७१२. “केन तेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
७१४. सा देवता अत्तमना ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
७१५. “अहं च बाराणसियं, बुद्धस्सादिच्चबन्धुनो ।
अदासिं सुक्खकुम्मासं, पसन्ना सेहि पाणिभि ॥
७१६. “सुक्खाय अलोणिकाय च, पस्स फलं कुम्मासपिण्डया ।
अलोमं सुखितं दिस्वा, को पुञ्जं न करिस्सति ॥
७१७. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥
- अलोमविमानं चतुत्थं ।

४३. कञ्जिकदायिकाविमानवत्थु

७१९. “अभिवक्न्तेन वण्णेन ... पे० ...
ओसधी विय तारका ॥
७२०. “केन तेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥
७२२. सा देवता अत्तमना ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
७२३. “अहं अन्धकविन्दम्हि,^१ बुद्धस्सगदिच्चबन्धुनो ।
अदासिं कोलसम्पाकं, कञ्जिकं तेलधूपितं ॥
७२४. “पिप्फल्या लसुणेन च, मिस्सं लामञ्जकेन^२ च ।
अदासिं उजुभूतस्मिं, विप्पसन्नेन चेतसा ॥

B. 60

७२५. “या महेसित्तं^१ कारेय्य, चक्कवत्तिस्स राजिनो ।
नारी सब्बङ्गकल्याणी, भत्तु चानोमदस्सिका ।
एकस्स^२ कञ्जिकदानस्स, कलं नाग्घति^३ सोळसिं ॥

5

७२६. “सतं निक्खा सतं अस्सा, सतं अस्सतरीरथा ।
सतं कञ्जासहस्सानि, आमत्तमणिकुण्डला ।
एकस्स कञ्जिकदानस्स, कलं नाग्घन्ति सोळसिं ॥

R. 40

७२७. “सतं हेमवता नागा, ईसादन्ता उरूब्भवा ।
सुवण्णकच्छा मातङ्गा, हेमकप्पनवाससा^४ ।
एकस्स कञ्जिकदानस्स, कलं नाग्घन्ति सोळसिं ॥

10

७२८. “चतुन्नमपि^५ दीपानं^६, इस्सरं योध कारये ।
एकस्स^७ कञ्जिकदानस्स, कलं नाग्घति सोळसिं” ति ॥
कञ्जिकदायिकाविमानं पञ्चमं ।

४४. विहारविमानवत्यु

७२९. “अभिवकन्तेन वण्णेन ... पे० ...
ओसधी विय तारका ॥

15

७३०. “तस्सा ते नच्चमानाय, अङ्गमङ्गेहि सब्बसो ।
दिब्बा सद्दा निच्छरन्ति, सवनीया मनोरमा ॥

७३१. “तस्सा ते नच्चमानाय, अङ्गमङ्गेहि सब्बसो ।
दिब्बा गन्धा पवायन्ति, सुचिगन्धा मनोरमा ॥

७३२. “विवत्तमाना कायेन, या वेणीसु पिळ्ळन्धना ।
तेसं सुय्यति निग्घोसो, तुरिये^८ पञ्चङ्गिके यथा ॥

20

७३३. “वटंसका वातधूता^९, वातेन सम्पकम्पिता ।
तेसं सुय्यति निग्घोसो, तुरिये पञ्चङ्गिके यथा ॥

१. महेसित्तं - स्या० । २. एतस्स - सी०, स्या०, रो० । ३. नाग्घन्ति - स्या० । ४. हेमकप्पनिवाससा - स्या०; ० निवाससा - रो० । ५-५. चतुन्नमपि पदीपानं - स्या० । ६. एतस्स - सी०, स्या०, रो० । ७. तूरिये - म० । ८. वातधूता - स्या० ।

७३४. “या पि ते सिरस्मिं^१ माला, सुचिगन्धा मनोरमा ।
वाति गन्धो दिसा सब्बा, रुक्खो मञ्जूसको यथा ॥

७३५. “घायसे तं सुचिगन्धं, रूपं पस्ससि अमानुसं ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं” ति ॥

७३६. “सावत्थियं मय्हं^२ सखी भदन्ते,
सङ्खस्स कारेसि महाविहारं ।
तत्थप्पसन्ना अहमानुमोदिं^३,
दिस्वा अगारं च पियं च मेतं ॥

5 B. 61

७३७. “तायेव मे सुद्धनुमोदनाय,
लद्धं विमानब्भुतदस्सनेय्यं^४ ।
समन्ततो सोळसयोजनानि,
वेहायसं गच्छति इद्धिया मम ॥

10

७३८. “कूटागारा निवेसा मे, विभत्ता भागसो मिता ।
दद्दल्लमाना आभन्ति, समन्ता सतयोजनं ॥

७३९. “पोक्खरञ्जो च मे एत्थ, पुथुलोमनिसेविता ।
अच्छोदका विप्पसन्ना, सोण्णवालुकसन्थता ॥

15

७४०. “नानापदुमसञ्छन्ना, पुण्डरीकसमोतता ।
सुरभी सम्पवायन्ति, मनुञ्जा^५ मालुतेरिता ॥

७४१. “जम्बुयो पनसा ताला, नाळिकेरवनानि^६ च ।
अन्तोनिवेसने जाता, नानारुक्खा अरोपिमा” ॥

20

७४२. “नानातूरियसङ्घुट्ठं^७, अच्छरागणघोसितं ।
यो पि मं सुपिने पस्से, सो पि वित्तो सिया नरो ॥

७४३. “एतादिसं अब्भुतदस्सनेय्यं^८, विमानं सब्बसोपभं^९ ।
मम कम्मेहि निब्बत्तं, अलं पुञ्जानि कातवे” ति ॥

R. 41

१. सिरसि—स्या०, रो० । २. मय्ह—स्या०, रो० । ३. अहमानुमोदि—स्या० । ४. विमानब्भूत०—स्या० । ५. मनुञ्ज—स्या०, रो० । ६. नाळिकेरवनानि—स्या० । ७. अरोपिता—स्या० । ८. नानातूरियसङ्घुट्ठं—सी०, स्या०; ० सङ्घुत्थं—रो० । ९. अब्भुतं दस्सनीयं—सी०; अब्भूतदस्सनेय्यं—स्या० । १०. सब्बतोपभं—सी० ।

७४४. “तायेव ते सुद्धनुमोदनाय,
लद्धं विमानब्भुतदस्सनेय्यं ।
या चेव सा दानमदासि नारी,
तस्सा गतिं ब्रूहि कुहिं उप्पन्ना^१ सा” ति ॥

5 ७४५. “या सा अहु मय्हं सखी भदन्ते,
सङ्खस्स कारेसि महाविहारं ।
विज्जातधम्मा सा अदासि दानं,
उप्पन्ना निम्मानरतीसु देवेसु ॥

B. 62

10 ७४६. “पजापती तस्स सुनिम्मितस्स,
अचिन्तिया^२ कम्मविपाका तस्स^३ ।
यमेतं पुच्छसि कुहिं उप्पन्ना सा ति,
तं^४ ते^५ वियाकासिं अनञ्जथा अहं ॥

15 ७४७. “तेनहञ्जे पि समादपेथ,
सङ्खस्स दानानि ददाथ वित्ता ।
धम्मं च सुणाथ पसन्नमानसा,
सुदुल्लभो लद्धो मनुस्सलाभो ॥

20 ७४८. “यं मगं मग्गाधिपती अदेसयि,
ब्रह्मस्सरो^६ कञ्चनसन्निभत्तचो ।
सङ्खस्स दानानि ददाथ वित्ता,
महप्फला यत्थ भवन्ति दक्खिणा ॥

25 ७४९. “ये पुग्गला अट्ठ सतं पसत्था,
चत्तारि एतानि युगानि होन्ति ।
ते दक्खिण्यया सुगतस्स सावका,
एतेसु दिन्नानि महप्फलानि ॥

७५०. “चत्तारो च पटिपन्ना, चत्तारो च फले ठिता ।
एस सङ्खो उजुभूतो, पज्जासीलसमाहितो ॥

१. उप्पन्ना - सी० । २-२. अचिन्तियो कम्मविपाको तस्सा - सी० ; कम्मविपाक तस्सा - स्या०, रो० । ३-३. भन्ते - स्या०, रो० । ४. ब्रह्मसरो - स्या० ।

७५१. “यजमानानं मनुस्सानं, पुञ्जपेक्खान पाणिनं ।
करोतं^१ सओपधिकं पुञ्जं, सङ्खे दिन्नं महप्फलं ॥
७५२. “एसो हि सङ्खो विपुलो महग्गतो^२,
एसप्पमेय्यो उदधीव सागरो ।
एतेहि सेट्ठा नरवीरसावका^३,
पभङ्कुरा धम्ममुदीरयन्ति ॥
७५३. “तेसं^४ सुदिन्नं सुहुतं सुयिट्ठं,
ये सङ्खमुद्दिस्स ददन्ति दानं ।
सा दक्खिणा सङ्खगता पतिट्ठिता,
महप्फला लोकविद्वानं^५ वणिण्णता ॥
७५४. “एतादिसं यञ्जमनुस्सरन्ता^६,
ये वेदजाता विचरन्ति लोके ।
विनेय्य मच्छेरमलं समूलं,
अनिन्दिता सग्गमुपेन्ति ठानं” ति ॥

5

10

B. 63,
R. 42

विहारविमानं छट्ठं ।

भाणवारं दुतियं ।

४५. चतुरिथिविमानवत्सु

७५५. “अभिककन्तेन वण्णेन ...पे०...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
७५६. सा देवता अत्तमना ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
७५९. “इन्दीवरानं हत्थकं अहमदासिं, भिक्खुनो पिण्डाय चरन्तस्स ।
एसिकानं उण्णतस्मिं, नगरवरे^७ पण्णकते रम्मे ॥
७६०. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

15

20

१. करोतं—स्या० । २. महग्गतो—स्या० । ३. नरवियसावका—स्या० । ४. तेसं—सी०, स्या०, रो० । ५. लोकविद्वानं—स्या०, रो० । ६. पुञ्जमनुस्सरन्ता—स्या०, रो० । ७. नगरेवले—स्या०; नगरे वरे—रो० ।

७६२. “अभिवकन्तेन वण्णेन ...पे०...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

७६५. सा देवता अत्तमना ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

2 ७६६. “नीलुप्पलहत्थकं अहमदासिं, भिक्खुनो पिण्डाय चरन्तस्स ।
एसिकानं उण्णतस्मिं, नगरवरे पण्णकते रम्मे ॥

७६७. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

B. 64

७६९. “अभिवकन्तेन वण्णेन ... पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

10

७७२. सा देवता अत्तमना ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

७७३. “ओदातमूलकं हरितपत्तं^१,
उदकस्मिं^२ सरे जातं अहमदासिं ।

15

भिक्खुनो पिण्डाय चरन्तस्स,
एसिकानं उण्णतस्मिं ।
नगरवरे पण्णकते रम्मे ॥

७७४. “तेन मे तादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति

R. 43

20 ७७६. “अभिवकन्तेन वण्णेन ... पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

७७९. सा देवता अत्तमना ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

25

७८०. “अहं सुमना सुमनस्स सुमनमकुळानि,
दन्तवण्णानि अहमदासिं ।

भिक्षुनो पिण्डाय चरन्तस्स,
एसिकानं उण्णतस्मिं ।
नगरवरे पण्णकते रम्मं ॥

७८१. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सव्वदिसा पभासती” ति ॥ 5
चतुरित्थिविमानं सत्तमं ।

४६. अम्बविमानवत्यु

७८३. “दिब्बं ते अम्बवनं रम्मं, पासादेत्थ महल्लको ।
नानातुरियसङ्घट्ठो^१, अच्छरागणघोसितो ॥
७८४. “पदीपो चेत्य जलति, निच्चं सोवण्णयो महा ।
दुस्सफलेहि रुक्खेहि, समन्ता परिवारितो ॥
७८५. “*केन तेतादिसो वण्णो ... पे० ... 10 B. 65
वण्णो च ते सव्वदिसा पभासती” ति ।
७८७. सा देवता अत्तमना ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
७८८. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
पुरिमाय जातिया मनुस्सलोके । 15
विहारं सङ्घस्स कारेसिं, अम्बेहि परिवारितं ॥
७८९. “परियोसिते विहारे, कारेन्ते निद्विते महे ।
अम्बेहि^२ छादयित्वान^३, कत्वा दुस्समये फले ॥
७९०. “पदीपं तत्थ जालेत्वा, भोजयित्वा गणुत्तमं ।
निय्यादेसिं तं सङ्घस्स, पसन्ना सेहि^३ पाणिभि^३ ॥ 20
७९१. “तेन मे अम्बवनं रम्मं, पासादेत्थ महल्लको ।
नानातुरियसङ्घट्ठो, अच्छरागणघोसितो ॥

१. नानातुरियसङ्घट्ठो—सी०, स्या० ; नानातुरियमङ्घट्ठो—म० । * केन ते अम्बवनं रम्मं पासादेत्थमहल्लको ति इमे द्वे पदा स्या०, रो० पोत्थकेसु अधिका दिस्सन्ति । २-२. अम्बे अच्छादयित्वान—सी०, स्या०, रो० । ३-३. सकेहि पाणिहि—स्या०, रो० ।

७९२. “पदीपो चेत्थ जलति, निच्चं सोवण्णयो महा ।
दुस्सफलेहि रुक्खेहि, समन्ता परिवारितो ॥

७९३. “तेन मेतादिसो वण्णो... पे० ...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

अम्बविमानं अट्टमं ।

४७. पीतविमानवत्थु

R. 44 B

७९५. “पीतवत्थे पीतधजे, पीतालङ्कारभूसिते ।
पीतचन्दनलित्तङ्गे, पीतउप्पलमालिनी^१ ॥

७९६. “पीतपासादसयने, पीतासने पीतभाजने^२ ।
पीतछत्ते पीतरथे, पीतस्से पीतबीजने^३ ॥

B 66

10

७९७. “किं कम्ममकरी भदे, पुब्बे मानुसके भवे ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं” ति ॥

७९८. “कोसातकी नाम लतत्थि भन्ते, तित्तिका^४ अनभिच्छिता^५ ।
तस्सा चत्तारि पुप्फानि, थूपं अभिहरिं अहं ॥

७९९. “सत्थु सरीरमुद्दिस्स, विप्पसन्नेन चेतसा ।
नास्स मगं अवेक्खिस्सं, न तग्गमनसा^६ सती^७ ॥

15

८००. “ततो मं अवधी गावी, थूपं अपत्तमानसं ।
तञ्चाहं अभिसञ्चेय्यं, भिय्यो नून इतो सिया ॥

८०१. “तेन कम्मेन देविन्द, मघवा देवकुञ्जर ।
पहाय मानुसं देहं, तव सहव्यतमागता^८” ति ॥

८०२. इदं सुत्वा तिदसाधिपति, मघवा देवकुञ्जरो ।
तावतिसे पसादेन्तो, मातलिं एतदब्रवि ॥

20

८०३. “पस्स मातलि अच्छेरं, चित्तं कम्मफलं इदं ।
अप्पकं पि कतं देय्यं, पुञ्जं होति महप्फलं ॥

१. पीतुप्पलमधारिणी - स्या०, रो० । २. पीतभोजने - स्या०, रो० । ३. पीतबीजने - सी०, स्या०, रो० । ४. कित्तिका - सी० । ५. अनभिज्झिता - सी०, स्या०, रो० । ६-६. तदग्गमनसा सति - सी०; तदङ्गमनसा सती - स्या०, रो० । ७. सहव्यत मागता - सी०; सहव्य मागता - स्या०; सहव्यतमागता - म० ।

८०४. “नत्थि चित्ते पसन्नम्हि, अप्पका^१ नाम दक्खिणा ।
तथागते वा सम्बुद्धे, अथ वा तस्स सावके ॥
८०५. “एहि मातलि अम्हे पि, भिय्यो भिय्यो महेमसे^२ ।
तथागतस्स धातुयो, सुखो पुञ्ञान मुच्चयो ॥
८०६. “तिट्ठन्ते निब्बुते चा^३ पि, समे चित्ते समं फलं । 5
चेतोपणिधिहेतु^४ हि,^५ सत्ता गच्छन्ति सुगतिं ॥
८०७. “बहून्^६ वत अत्थाय, उप्पज्जन्ति तथागता ।
यत्थ कारं करित्वान, सगं गच्छन्ति दायका^७” ति ॥
पीतविमानं नवमं ।

४८. उच्छुविमानवत्थु

८०८. “ओभासयित्वा पठविं^१ सदेवकं, B. 67
अतिरोचसि चन्दिमसुरिया^२ विय । 10
सिरिया च वण्णेन यसेन तेजसा,
ब्रह्मा व देवे तिदसे सहिन्दके^३ ॥
८०९. “पुच्छामि तं उप्पलमालधारिनी^४,
आवेळिनी^५ कञ्चनसन्निभत्तचे ।
अलङ्कते उत्तमवत्थधारिनी^६, 15
का त्वं सुभे देवते वन्दसे मम^७” ॥
८१०. “किं^८ त्वं पुरे कम्ममकासि अत्तना,
मनुस्सभूता पुरिमाय जातिया^९ ।
दानं सुचिण्णं अथ सीलसञ्जमं^{१०},
केनूपपन्ना^{११} सुगतिं यसस्सिनी । 20 R. 45
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं” ति ॥

१. अप्पिका - सी० । २. महेमसे - स्या० । ३. वा - स्या०, रो० । ४-४. ० हेतु हि - स्या०, रो० । ५. वहुन्नं - सी०, स्या०, रो० । ६. पथवि - म० । ७. चन्दिम-सूरिया - म० । ८. सइन्दके - सी० । ९. ० धारिने - स्या०, रो० । १०. आवेळिने - स्या०, रो० । ११. उत्तमवत्थधारिने - स्या०, रो० । १२. मम - रो० । १३-१३. स्या०, रो० पोत्थकेमु नत्थि । १४. सीलसञ्जमो - स्या०, रो० । १५. केनूपपन्ना - म० ।

८११. “इदानीं^१ भन्ते इममेव^२ गामं,
पिण्डाय अम्हाक^३ घरं उपागमि।
ततो ते उच्छुस्स अदासि^४ खण्डिकं,
पसन्नचित्ता अतुलाय पीतिया।

६ ८१२. “सस्सु च पच्छा अनुयुञ्जते ममं,
कहं नु उच्छुं वधुके^५ अवाकिरी^६।
न^७ छड्डितं^८ नो^९ पन खादितं मया,
सन्तस्स भिक्खुस्स सयं अदासहं^{१०}॥

१० ८१३. “तुय्हं^{११} न्विदं^{१२} इस्सरियं अथो मम,
इतिस्सा^{१३} सस्सु परिभासते ममं।
लेड्डुं गहेत्वा पहारं अदासि मे,
ततो चुता कालकताम्हि^{१४} देवता॥

१५ ८१४. “तदेव कम्मं कुसलं कतं मया,
सुखं च कम्मं अनुभोमि अत्तना।
देवेहि सद्धिं परिचारयामहं^{१५},
मोदामहं कामगुणेहि पञ्चहि॥

B. 68

८१५. “तदेव कम्मं कुसलं कतं मया,
सुखं च कम्मं अनुभोमि अत्तना।
देविन्दगुत्ता तिदसेहि रक्खिता,
समप्पिता कामगुणेहि पञ्चहि॥

20

८१६. “एतादिसं पुञ्जफलं अनप्पकं,
महाविपाका मम उच्छुदक्खिणा।
देवेहि सद्धिं परिचारयामहं,
मोदामहं कामगुणेहि पञ्चहि॥

१. इदन्ते - स्या०, रो०। २. इममेव - स्या०, रो०। ३. अदासि - सी०, स्या०, रो०। ४-४. वधुते अवाकिर - स्या०, रो०। ५-५. नच्छड्डितं - सी०। ६. न - स्या०, रो०। ७. अदासिहं - स्या०। ८-८. तुय्हंचिदं - स्या०, रो०; तुय्हं विदं - सी०। ९. इतिस्स - स्या०, रो०। १०. कालकताम्हि - स्या०, रो०। ११. परिचारियामहं - स्या०, रो०।

८१७. “एतादिसं पुञ्जफलं अनप्पकं,
महाजुतिका^१ मम उच्छुदक्खिणा ।
देविन्दगुत्ता तिदसेहि रक्खिता,
सहस्सनेत्तोरिव नन्दने वने ॥

८१८. “तुवं च भन्ते अनुकम्पकं विदुं,
उपेच्च वन्दिं कुसलं च पुच्छिसं^२ ।
ततो ते उच्छुस्स अदासिं खण्डिकं,
पसन्नचित्ता अतुलाय पीतिया” ति ॥

५

उच्छुविमानं दसमं ।

४९. वन्दनविमानवत्थु

८१९. “अभिव्वकन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥

१७

८२०. “केन तेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

R. 46

८२२. सा देवता अत्तमना ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

८२३. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
दिस्वान समणे सीलवन्ते ।
पादानि वन्दित्वा^३ मनं पसादयिं,
वित्ता चहं अञ्जलिकं अकासिं ॥

१५

८२४. “तेन भेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

B 69

२०

वन्दनविमानं एकादसमं ।

१. महाजुतिका - सी० । २. पुच्छिमं - स्या०, रो० । ३. वन्दित्व - सी० ।

५०. रज्जुमालाविमानवत्यु

८२६. “अभिवक्न्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
हत्थपादे^१ च विगग्य्ह, नच्चसि सुप्पवादिते ॥

८२७. “तस्सा ते नच्चमानाय, अङ्गमङ्गेहि सब्बसो ।
दिब्बा सद्दा निच्छरन्ति, सवनीया मनोरमा ॥

८२८. “तस्सा ते नच्चमानाय, अङ्गमङ्गेहि सब्बसो ।
दिब्बा गन्धा पवायन्ति, सुचिगन्धा मनोरमा ॥

८२९. “विवत्तमाना कायेन, या वेणीसु पिळ्ळन्धना ।
तेसं सुय्यति^२ निग्घोसो, तुरिये^३ पञ्चङ्गिके यथा ॥

८३०. “वटंसका वातधुता,^४ वातेन सम्पकम्पिता ।
तेसं सुय्यति निग्घोसो, तुरिये पञ्चङ्गिके यथा ॥

८३१. “या^५ पि ते सिरस्मिं^६ माला, सुचिगन्धा मनोरमा ।
वाति गन्धो दिसा सब्बा, रुक्खो मञ्जुसको^७ यथा ॥

८३२. “घायसे तं सुचिगन्धं, रूपं पस्ससि अमानुसं ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं” ति ॥

८३३. “दासी अहं पुरे आसिं, गयायं ब्राह्मणस्सहं^८ ।
अप्पपुञ्जा अलक्खिका, रज्जुमाला ति मं विदुं^९ ॥

८३४. “अक्कोसानं वधानं च, तज्जनाय च उगता^{१०} ।
कुटं गहेत्वा निक्खम्म, अगञ्छि^{११} उदहारिया^{१२} ॥

B. 70 ८३५. “विपथे कुटं निक्खपित्वा, वनसण्डं उपागमिं ।
इधेवाहं मरिस्सामि, को^{१३} अत्थो^{१४} जीवितेन मे ॥

८३६. “दळ्हं^{१५} पासं करित्वान, आसुम्भित्वान^{१६} पादपे ।
ततो दिसा विलोकेसिं, को नु खो वनमस्सितो ॥

१. हत्थे पादे—सी०, स्या०, रो० । २. सुय्यति—सी० । ३. तुरिये—म० । ४. वात-
धुता—स्या० । ५-५. सा पि ते सिरसि—स्या०, रो० । ६. मञ्जुसको—सी०, रो० ।
७. ब्राह्मणस्सहं—म० । ८. विदुं—स्या०, रो० । ९. उक्कता—सी०, स्या०, रो० । १०-१०.
गच्छि उदकहारिया—सी०; आगच्छि उदकहारिया—स्या०; अगच्छि उदकहारिया—रो० ।
११-११. कीवत्थो पि—स्या०, रो० । १२. दळ्ह—स्या०, रो० । १३. आलम्बित्वान—
स्या०, रो० ।

८३७. "तत्थद्दसासिं सम्बुद्धं, संब्वलोकहितं मुनिं ।
निसिन्नं रुक्खमूलस्मिं, ज्ञायन्तं अकुतोभयं ॥
८३८. "तस्सा मे अहु संवेगो, अब्भुतो^१ लोमहंसनो ।
को नु खो वनमस्सितो, मनुस्सो उदाहु देवता ॥
८३९. "पासादिकं पसादनीयं, वना निब्बनमागतं^२ ।
दिस्वा मनो मे पसीदि, नायं यादिसकीदिसो^३ ॥
८४०. "गुत्तिन्द्रियो ज्ञानरतो, अबहिग्गतमानसो^४ ।
हितो सब्वस्स लोकस्स, बुद्धो अयं^५ भविस्सति ॥
८४१. "भयभेरवो दुरासदो, सीहो व गुहमस्सितो^६ ।
दुल्लभायं दस्सनाय, पुप्फं ओदुम्बरं यथा ॥
८४२. "सो मं मुद्दहि वाचाहि, आलपित्वा तथागतो ।
रज्जुमाले ति मंवोच, सरणं गच्छ तथागतं ॥
८४३. "ताहं गिरं सुणित्वान, नेलं अत्थवत्तिं सुचिं ।
सण्हं मुदुं च वग्गुं च, सब्वसोकापनूदनं ॥
८४४. "कल्लचित्तं च मं जत्वा, पसन्नं सुद्धमानसं ।
हितो सब्वस्स लोकस्स, अनुसासि तथागतो ॥
८४५. "इदं दुक्खं ति मंवोच, अयं दुक्खस्स सम्भवो ।
दुक्खनिरोधो^७ मग्गो^८ च, अज्जसो अमतोगधो ॥
८४६. "अनुकम्पकस्स कुसलस्स, ओवादग्ग्हि अहं ठिता ।
अज्झगा अमतं सन्तिं, निब्बानं^९ पदमच्चुतं ॥
८४७. "साहं अवट्ठितापेमा, दस्सने अविकम्पिनी ।
मूलंजाताय सद्धाय, धीता बुद्धस्स ओरसा ॥
८४८. "साहं रग्गामि कीळामि, मोदामि अकुतोभया ।
दिब्बमालं^{१०} धारयामि, पिवामि मधुमद्दवं^{११} ॥

R. 47

5

10

15

B. 71

20

१. अब्भूतो—स्या० । २. निब्बानमागतं—सी० । ३. यादिसिकीदिसो—स्या०, रो० ।
४. अबहिगतमनसो—स्या०, रो० । ५. सोयं—सी० । ६. गुहनिस्सितो—स्या०; गुहनिस्सितो
—रो० । ७-७. अयं दुक्खनिरोधो—स्या०, रो० । ८. निब्बाण—सी० । ९. दिब्बं मालं—सी० ।
१०. मधुमद्दवं—स्या०, रो० ।

८४९. "सट्टितुरियसहस्सानि", पटिबोधं करोन्ति मे ।

आळम्बो गगरो भीमो, साधुवादी च संसयो ॥

८५०. "पोक्खरो च सुफस्सो च, वीणामोक्खा च नारियो ।

नन्दा चेव सुनन्दा च, सोणदिन्ना सुचिम्हिता ॥

5

८५१. "अलम्बुसा मिस्सकेसी च, पुण्डरीकातिदारुणी ।

एणीफस्सा सुफस्सा च, सुभद्दा मुदुवादिनी ॥

८५२. "एता चञ्जा च सेय्यासे, अच्छरानं पबोधिका ।

ता मं कालेनुपागन्त्वा, अभिभासन्ति देवता ॥

10

८५३. "हन्द नच्चाम गायाम, हन्द तं रमयामसे ।

नयिदं अकतपुञ्जानं, कतपुञ्जानमेविदं ॥

८५४. "असोकं नन्दनं रम्मं, तिदसानं महावनं ।

सुखं अकतपुञ्जानं, इध नत्थि परत्थ च ॥

८५५. "सुखं च कतपुञ्जानं, इध चेव परत्थ च ।

तेसं सहव्यकामानं, कत्तब्बं कुसलं बहुं ।

15

कतपुञ्जा हि मोदन्ति, सग्गे भोगसमङ्गिनो ॥

८५६. "बहून् वत अत्थाय, उप्पज्जन्ति तथागता ।

दक्खिण्येय्या मनुस्सानं, पुञ्जखेत्तानमाकरा ।

R. 48

यत्थ कारं करित्वान, सग्गे मोदन्ति दायका" ति ॥

रज्जुमालाविमानं द्वादसमं ।

इत्थिविमाने मज्जिजट्टकवग्गो चतुत्थो ।

A. 1

तस्सुद्धानं

B. 72

मज्जिजट्टा पभस्सरा नागा, अलोमाकज्जिकदायिका ।

विहारचतुरित्थम्बा पीता, उच्छुवन्दनरज्जुमाला च ॥

20

वग्गो तेन पवुच्चती ति ॥

इत्थिविमानं समत्तं ।

—:०:—

१. सट्टि तुरिय०-सी०; सट्टितूरिय०-म० । २. चारुणी-सी० । ३-३. एणिपस्सा सपस्सा च सुभद्दा मुदुकावदी-स्या०; एणिपस्सा०-सी०; एणिपस्सा सुपस्सा च सुभद्दा मुदुकावदी-रो० । ४. पबोधिया-स्या०, रो० । ५. सहव्यकामानं-सी०, रो० । ६. कातब्बं-स्या०, रो० । ७. बहुन्-सी०, स्या०, रो० । ८. मज्जेजट्टा-सी० । ९. सी० पोत्थके नत्थि ।

२. पुरिसविमानं

१. मण्डूकदेवपुत्तविमानवत्थु

१. “को मे वन्दति पादानि, इद्धिया यससा जलं ।
अभिवक्न्तेन वण्णेन, सब्बा ओभासयं दिसा” ति ॥
  २. “मण्डूकोहं पुरे आसिं, उदके वारिगोचरो ।
तव धम्मं सुणन्तस्स, अवधी वच्छपालको ॥
  ३. “मुहुत्तं चित्तपसादस्स^१, इद्धिं पस्स यसं च मे ।
आनुभावं च मे पस्स, वण्णं पस्स जुतिं च मे ॥
  ४. “ये च ते दीघमद्धानं, धम्मं अस्सोसुं गोतम ।
पत्ता ते अचलट्टानं, यत्थ गन्त्वा न सोचरे” ति ॥
- मण्डूकदेवपुत्तविमानं पठमं ।

B. 73.
R. 49

5

२. रेवतीविमानवत्थु

५. “चिरप्पवासिं पुरिसं, दूरतो सोत्थिमागतं ।
जातिमिक्का^२ सुहज्जा च, अभिनन्दन्ति आगतं ॥
६. “तथेव कतपुञ्जं पि, अस्मा लोका परं गतं ।
पुञ्जानि पटिगण्हन्ति^३, पियं जातीव^४ आगतं ॥
७. “उट्ठेहि रेवते सुपापधम्मे, अपारुतद्वारे^५ अदानसीले ।
नेस्साम तं यत्थ थुनन्ति दुग्गता,
समप्पिता नेरयिका दुक्खेना^६” ति^७ ॥
८. इच्चेव^८ वत्वान यमस्स दूता,
ते द्वे यक्खा लोहितक्खा ब्रह्मन्ता ।

10

15

B. 74

१. चित्तप्पमादस्स — सी० । २. जातीमिक्का — स्या० । ३. पटिगण्हन्ति — स्या०, रो० ।
४. जातिं व — सी०, रो० । ५. अपारुतं द्वारं — सी०, स्या०; अपारुतद्वारं — रो० । ६-६.
दुक्खेन — सी०; दुक्खेना ति — म० । ७. इच्चेवं — स्या०, रो० ।

पच्चेकबाहासु गहेत्वा^१ रेवतिं^२,
पक्कामयुं^३ देवगणस्स सन्तिके ॥

९. “आदिच्चवण्णं रुचिरं पभस्सरं,
ब्यम्हं सुभं कञ्चनजालछन्नं ।
कस्सेतमाकिण्णजनं विमानं,
सुरियस्स रंसीरिव जोतमानं ॥

१०. “नारीगणा चन्दनसारलित्ता^४,
उभतो विमानं उपसोभयन्ति ।
तं दिस्सति सुरियसमानवण्णं,
को मोदति सग्गपत्तो^५ विमाने” ति ॥

११. “बाराणसियं नन्दियो नामासि,
उपासको अमच्छरी दानपति वदञ्जू ।
तस्सेतमाकिण्णजनं विमानं,
सुरियस्स रंसीरिव जोतमानं ॥

१२. “नारीगणा चन्दनसारलित्ता,
उभतो विमानं उपसोभयन्ति ।
तं दिस्सति सुरियसमानवण्णं,
सो मोदति सग्गपत्तो विमाने” ति ॥

१३. “नन्दियस्साहं भरिया,
अगारिनी सब्बकुलस्स इस्सरा ।
भत्तु विमाने रमिस्सामि दानहं,
न पत्थये निरयं दस्सनाया” ति ॥

१४. “एसो^६ ते निरयो सुपापधम्मे,
पुञ्जं तया अकतं जीवलोके ।
न हि मच्छरी^७ रोसको पापधम्मो,
सग्गूपगानं लभति सहव्यतं” ति ॥

१. गहेत्वान् — सी० । २. रेवतं — म० । ३. पक्कामयिषु — स्या०, रो० । ४. चन्दन-
सारानुलित्ता — स्या० । ५. सग्गपत्तो — मी०, स्या०, रो० । ६. एसे व — स्या०, रो० ।
७. मच्छरियो — स्या०, रो० ।

१५. “किं नु गूथं च मृत्तं च, असुची^१ पटिदिस्सति ।
दुग्गन्धं किमिदं मीळ्हं^२, किमेतं उपवायती” ति ॥ B. 75
१६. “एस संसवको नाम^३, गम्भीरो सतपोरिसो ।
यत्थ वस्ससहस्सानि, तुवं पच्चसि रेवते” ति ॥
१७. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं ।
केन संसवको लद्धो^४, गम्भीरो सतपोरिसो” ति ॥ 5
१८. “समणे ब्राह्मणे चा पि, अञ्जे वा^५ पि वणिब्बके^६ ।
मुसावादेन वञ्चेसि, तं पापं पकतं तया ॥
१९. “तेन संसवको लद्धो, गम्भीरो सतपोरिसो ।
तत्थ वस्ससहस्सानि, तुवं पच्चसि रेवते ॥ 10
२०. “हत्थे पि छिन्दन्ति अथो पि पादे,
कण्णे पि छिन्दन्ति अथो पि नासं ।
अथो पि काकोळगणा समेच्च,
सङ्गम्म खादन्ति विफन्दमानं” ति ॥
२१. “साधु खो मं पटिनेथ, काहामि कुसलं बहुं ।
दानेन समचरियाय, संयमेन^७ दमेन च ।
यं कत्वा सुखिता होन्ति, न च पच्छानुतप्परे” ति ॥ 15
२२. “पुरे तुवं पमज्जित्वा, इदानि परिदेवसि ।
सयं कतानं कम्मानं, विपाकं अनुभोस्ससी” ति ॥
२३. “को देवलोकतो मनुस्सलोकं,
गन्त्वान पुट्ठो मे एवं वदेय्य ।
निक्खित्तदण्डेसु ददाथ दानं,
अच्छादनं सेय्यमथन्नपानं” ।
नहि मच्छरी रोसको पापधम्मो,
सग्गूपगानं लभति सहव्यतं ॥ 20

R. 51

१. असुचि - सी०; असुचि - स्या०, रो० । २. मिळ्हं - स्या०, रो० । ३. नाम निरयो - स्या० । ४. लद्धो निरयो - स्या० । ५-५. चापि वणिब्बके - स्या० । ६. सञ्जमेन - सी०, स्या० । ७. सयन० - सी०, स्या०, रो० ।

B. 76

5

10

15

२४. “साहं नून इतो गन्त्वा, योनिं लब्धान मानुसिं ।
वदञ्जू सीलसम्पन्ना, काहामि कुसलं बहुं ।
दानेन समचरियाय, संयमेन दमेन च ॥”
२५. “आरामानि च रोपिस्सं, दुग्गे सङ्कमनानि च ।
पपं च उदपानं च, विप्पसन्नेन चेतसा ॥
२६. “चातुद्दसिं पञ्चदसिं, या च पक्खस्स अट्ठमी ।
पाटिहारियपक्खं च, अट्ठङ्गसुसमागतं ॥
२७. “उपोसथं उपवसिस्सं, सदा सीलेसु संवृता ।
न च दाने पमज्जिस्सं, सामं दिट्ठमिदं मया” ति ।
२८. इच्चेवं विप्पलपन्तिं^१, फन्दमानं ततो ततो ।
खिप्पिसु निरये घोरे, उद्धपादं^२ अवंसिरं ॥
२९. “अहं पुरे मच्छरिनी अहोसिं,
परिभासिका समणब्राह्मणानं ।
वितथेन च सामिकं वञ्चयित्वा,
पच्चामहं निरये घोररूपे” ति ॥

रेवतीविमानं दुतियं ।

३. छत्तमाणवकविमानवत्थु

३०. “ये वदतं पवरो मनुजेसु,
सक्यमुनी भगवा कतकिच्चो ।
पारगतो बलविरियसमङ्गी,
तं सुगतं सरणत्थमुपेहि ॥
३१. “रागविरागमनेजमसोकं, धम्ममसङ्खतमप्पटिकूलं ।
मधुरमिमं पगुणं सुविभतं, धम्मिममं सरणत्थमुपेहि ॥
३२. “यत्थ च दिन्नमहप्फलमाहु,
चतूसु सुचीसु पुरिसयुगेसु ।

अट्ट च पुग्गलधम्मदसा^१ ते,
सङ्गमिमं सरणत्थमुपेहि ॥

३३. “न तथा तपति नभे^२ सुरियो^३,
चन्दो च^४ न भासति न फुस्सो ।
यथा अतुलमिदं महप्पभासं,
को नु त्वं तिदिवा महिं^५ उपागा^६ ॥

B. 77

5

३४. “छिन्दति^७ रंसी^८ पभङ्करस्स^९,
साधिकवीसतियोजनानि^{१०} आभा ।
रत्तिं^{११} पिं तथा दिवं करोति,
परिसुद्धं विमलं सुभं विमानं ॥

R. 52

10

३५. “बहुपदुमविचित्रपुण्डरीकं^{१२}, वोकिणं^{१३} कुसुमेहि नेकचित्तं^{१४} ।
अरजविरजहेमजालच्छन्नं^{१५}, आकासे तपति यथा पि सुरियो^{१६} ॥
३६. “रत्तम्बरपीतवससाहिं^{१७}, अगलूपियङ्गुचन्दनुस्सदाहिं^{१८} ।
कञ्चनतनुसन्निभत्तचाहि, परिपूरं गगनं व तारकाहि ॥

३७. “नरनारियो बहुकेत्थनेकवण्णा,
कुसुमविभूसिताभरणेत्थ सुमना ।
अनिलपमुञ्चिता पवन्ति सुरभिं^{१९},
तपनियवितता^{२०} सुवण्णछन्ना^{२१} ॥

15

३८. “किस्स संयमस्स^{२२} अयं विपाको,
केनासि कम्मफलेनिधूपपन्नो ।
यथा च ते अधिगतमिदं विमानं,
तदनुपदं^{२३} अवचासि^{२४} इद्ध पुट्ठो^{२५} ति ॥

20

१. पुग्गलधम्मदसा—स्या० । २. नभस्मि—सी०, स्या०, रो० । ३. सुरियो—म० ।
४. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ५-५. महिमुपागमि—स्या०, रो० । ६. छिन्दति च—सी०,
स्या०, रो० । ७-७. रंसिपभाकरस्स—स्या०; रंसि०—सी०; रंसि पभंकरस्स—रो० । ८.
साधिक वीसतियोजनानि—सी० । ९-९. रत्तिम्पि च—सी०, स्या०; रत्तिम्पि चे—रो० ।
१०. बहुपदुम०—स्या०; ० विचित्त०—सी० । ११. नेकचित्तं—स्या०, रो० । १२. ०
जालच्छन्नं—सी०, स्या० । १३. सगियो—म० । १४. ० वाममाहि—सी०, रो०; रत्तकम्बलपी-
तवाससाही—स्या० । १५. अगलूपियङ्गुचन्दनुस्सदाहि—स्या०, रो० । १६. सुरभि—स्या०, रो० ।
१७-१७. तपनीयवितता सुवण्णच्छादना—सी०; तपनीयचित्ता सुवण्णछदना—स्या०, रो० ।
१८. समदमस्स—सी०; कम्मस्स—स्या०, रो० । १९-१९. तन्दनुरूपं अवहसि—स्या०, रो० ।

३९. “सयमिध^१ पथे समेच्च माणवेन,
सत्थानुसासि अनुकम्पमानो ।
तव रतनवरस्स धम्मं सुत्वा,
करिस्सामी ति च^२ ब्रवित्थ छत्तो ॥

B. 78

5

४०. “जिनवरपवरं^३ उपेहि^४ सरणं,
धम्मं चा पि तथेव भिक्खुसङ्घं ।
नो ति पठमं अवोचहं^५ भन्ते,
पच्छा ते वचनं तथेवकासिं ॥

10

४१. “मा च पाणवधं विविधं^६ चरस्सु^७ असुचिं,
न हि पाणेषु असञ्जतं अवण्णयिंसु सप्पञ्जा ।
नो ति पठमं अवोचहं भन्ते,
पच्छा ते वचनं तथेवकासिं ॥

15

४२. “मा^८ च परजनस्स रक्खितं पि,
आदातव्वममञ्जिथो^९ अदिन्नं ।
नो ति पठमं अवोचहं भन्ते,
पच्छा^८ वचनं^८ तथेवकासिं* ॥

R. 53

20

४३. “मा च परजनस्स रक्खितायो,
परभरिया^{१०} अगमा अनरियमेतं ।
नो ति पठमं अवोचहं भन्ते,
पच्छा ते वचनं तथेवकासिं ।

४४. “मा च वितथं अञ्जथा अभाणि^{११},
न हि मुसावादं अवण्णयिंसु सप्पञ्जा ।
नो ति पठमं अवोचहं भन्ते,
पच्छा ते वचनं तथेवकासिं ॥

25

४५. “येन च पुरिसस्स अपेति सञ्जा,
तं मज्जं^{१२} परिवज्जयस्सु सब्बं ।

१. यमिध—सी०, स्या०, रो० । २. च डलि—स्या०, रो० । ३. जिनपवरं—स्या०, रो० । ४. उपेहि—सी०, स्या०, रो० । ५. अवोचहं—सी०, स्या०, रो० । ६-६. विविध-भाचरस्सु—स्या०, रो० । *—*. स्या० पोट्यके नत्थि । ७. ममञ्जिथ—सी० । ८-८. ते वचनं—सी०, रो० । ९. परभरियायो.—स्या०, रो० । १०. अभाणि—स्या०, रो० । ११. वज्जं—स्या० ।

नो ति पठमं अवोचहं भन्ते,
पच्छा ते वचनं तथेवकासिं ॥

४६. “स्वाहं इध पञ्च सिक्खा करित्वा,
पटिपज्जित्वा तथागतस्स धम्मो ।
द्वेपथमगमासिं चोरमज्झे,
ते मं तत्थ वधिसु भोगहेतु ॥

5

४७. “एत्तकमिदं अनुस्सरामि कुसलं,
ततो परं न मे विज्जति अञ्जं ।
तेन सुचरितेन कम्मनाहं,
उप्पन्नो^१ तिदिवेसु कामकामी ॥

B. 79

४८. “पस्स खणमुहुत्तसञ्जमस्स,
अनुधम्मपटिपत्तिया^२ विपाकं ।
जलमिव यससा समेक्खमाना^३,
बहुका^४ मं पिहयन्ति^५ हीनकम्मा^६ ॥

10

४९. “पस्स कतिपयाय देसनाय,
सुगतिञ्चम्हि गतो सुखं च पत्तो ।
ये च ते सततं^७ सुणन्ति धम्मं,
मञ्जे ते अमतं फुसन्ति खेमं ॥

15

५०. “अप्पं^८ पि^९ क्तं महाविपाकं,
विपुलं होति तथागतस्स धम्मो ।
पस्स कतपुञ्जताय छत्तो,
ओभासेति पथविं यथा पि सुरियो ॥

20

५१. “किमिदं कुसलं किमाचरेम,
इच्चेके हि समेच्च मन्तयन्ति ।
ते मयं पुनरेव^{१०} लद्धमानुसत्तं^{११},
पटिपन्ना विहरेमुं^{१२} सीलवन्तो ॥

25

१. उपपन्नो—सी०, स्या०, रो० । २. अनुधम्मपटिपत्तिया—सी०, स्या०, रो० ।

३. पेक्खमाना—स्या०, रो० । ४-८. बहुकामा पि हयन्ति—स्या०, रो० । ५. हीनकम्मा—
स्या०, रो० । ६. सततं च—स्या०, रो० । ७-९. अप्पकर्म्म—सी०, स्या०, रो० । ८-८. पुन-
देव लद्धा मानुसत्तं—स्या०, रो० । ९. विचारेमु—स्या०, रो० ।

५२. “बहुकारो अनुकम्पको च^१ सत्था^२,
इति मे सति अगमा दिवा दिवस्स।
स्वाहं उपगतोमिह सच्चनामं,
अनुकम्पस्सु पुन पि सुणेमु^३ धम्मं ॥

B. 80

5

५३. “ये^४ चिध^५ पजहन्ति कामरागं,
भवरागानुसयञ्च पहाय मोहं।
न च ते पुनमुपेन्ति^६ गव्वसेय्यं,
परिनिव्वानगता हि सीतिभूता” ति ॥

R. 54

छत्तमाणवकविमानं ततियं ।

४. कक्कटकरसदायकविमानवत्थु

५४. “उच्चमिदं मणिथूणं विमानं,
समन्ततो द्वादस योजनानि।
कूटागारा सत्तसता उळारा,
वेळुरियथम्भा^७ रुचकत्थता^८ सुभा ॥

10

५५. “तत्थच्छसि पिवसि खादसि च,
दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गुं^९।
दिब्बा रसा कामगुणेत्य पञ्च,
नारियो च नच्चन्ति सुवण्णछन्ना ॥

15

५६. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

५७. “पुच्छामि तं देव महानुभाव,
मनुस्सभूतो^{१०} किमकासि पुज्जं।
केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

20

१-१. मे सत्था - स्या०, रो०। २. सुणोम - मी०; सुणोमि - स्या०, रो०। ३-३. येध - सी०, स्या०, रो०। ४. उपेन्ति - स्या०; मुपेन्ति - रो०। ५. वेळुरियत्थम्भा - सी०, स्या०, रो०। ६. रुचिकत्थता - स्मा०; रुचिकत्थता - रो०। ७. वग्गू - सी०, स्या०; वग्गु - रो०। ८. मनुस्सभूता - सी०; मनुस्मभुतो - रो०।

५८. सो देवपुत्तो अत्तमनो, मोगल्लानेन पुच्छितो।
पञ्हं पुट्ठो वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

५९. “सतिसमुप्पादकरो”, द्वारे कक्कटको ठितो।
निट्ठितो जातरूपस्स, सोभति दसपादको ॥

६०. “तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

5 B. 81

६१. “अक्खामि” ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूतो यमकासि पुञ्ज^१।
तेनमिह एवं जलितानुभावो,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

10

कक्कटकरसदायकविमानं चतुत्थं।

* (अनन्तरं^१ पञ्चविमानं यथा कक्कटकरसदायकविमानं^२ तथा
वित्थारेतब्बं) *

५. द्वारपालविमानवत्थु

६२. “उच्चमिदं मणिथूणं विमानं,
समन्ततो द्वादस योजनानि।
कूटागारा सत्तसता उळारा,
वेळुरियथम्भा रुचकत्थता सुभा ॥

15

६३. “तत्थच्छसि पिवसि खादसि च,
दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गुं।
दिब्बा रसा कामगुणेत्थ पञ्च,
नारियो च नच्चन्ति सुवण्णछन्ना ॥

20

६४. “केन तेतादिसो वण्णो ...पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

६६. सो देवपुत्तो अत्तमनो, मोगल्लानेन पुच्छितो।
पञ्हं पुट्ठो वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

१. सति समुप्पादकरो - सी०। २-२. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेमु नत्थि। ३. इतरं - रो०। ४. कक्कटविमानं - रो०। *-*। सी० पोत्यके नत्थि।

६७. “दिब्बं ममं^१ वस्ससहस्समायु,
वाचाभिगीतं मनसा पवत्तितं ।
एत्तावता ठस्सति पुञ्ञकम्मो,
दिब्बेहि कामेहि समङ्गिभूतो ॥

B. 82

5

६८. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सव्वदिसा पभासती” ति ॥

द्वारपालविमानं पञ्चमं ।

६. पठमकरणीयविमानवत्थु

७०. “उच्चमिदं मणिथूणं विमानं,
समन्ततो द्वादस योजनानि ।
कूटागारा सत्तसता उळारा,
वेळुरियथम्भा रुचकत्थता सुभा ॥

10

७१. “तत्थच्छसि पिवसि खादसि च,
दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गुं ।
दिब्बा रसा कामगुणेत्थ पञ्च,
नारियो च नच्चन्ति सुवण्णछन्ना ॥

15

७२. “केन तेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च ते सव्वदिसा पभासती” ति ॥

७४. सो देवपुत्तो अत्तमनो ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

R. 55

20

७५. “करणीयानि पुञ्ञानि, पण्डितेन विजानता ।
सम्मग्गतेसु^२ वुद्धेसु, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥

७६. “अत्थाय वत मे वुद्धो, अरञ्ञा गाममागतो ।
तत्थ चित्तं पमादेत्वा, तावतिसूपगो अहं^३ ॥

७७. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सव्वदिसा पभासती” ति ॥

पठमकरणीयविमानं छट्ठं ।

१. मम-स्या०, रो० । २. सम्मग्गतेसु-स्या०, रो० । ३. अहं-सी० ।

७. दुतियकरणीयविमानवत्थु

७९. “उच्चमिदं मणिथूणं विमानं,
समन्ततो द्वादस योजनानि।
कूटागारा सत्तसता उळारा,
वेळुरियथम्भा रुचकत्थता सुभा ॥
८०. “तत्थच्छसि पिवसि खादसि च,
दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गुं।
दिब्बा रसा कामगुणेत्थ पञ्च,
नारियो च नच्चन्ति सुवण्णछन्ना ॥
८१. “केन तेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
८३. सो देवपुत्तो अत्तमनो ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
८४. “करणीयानि पुञ्जानि, पण्डितेन विजानता।
सम्मग्गतेसु भिक्खूसु, यत्थ दिन्नं महप्फलं ॥
८५. “अत्थाय वत मे भिक्खु, अरञ्जा गाममागतो।
तत्थ चित्तं पसादेत्वा, तावतिसूपगो अहं ॥
८६. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

दुतियकरणीयविमानं सत्तमं ।

८. पठमसूचिविमानवत्थु

८८. “उच्चमिदं मणिथूणं विमानं,
समन्ततो द्वादस योजनानि।
कूटागारा सत्तसता उळारा,
वेळुरियथम्भा रुचकत्थता सुभा ॥
८९. “तत्थच्छसि पिवसि खादसि च,
दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गुं।

दिब्बा रसा कामगुणेत्थ पञ्च,
नारियो च नच्चन्ति सुवण्णछन्ना ॥

९०. “केन तेतादिसो वण्णो .... पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

५ ९२. सो देवपुत्तो अत्तमनो...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

९३. “यं ददाति न तं होति,
यं चेव दज्जा तं चेव सेय्यो।
सूचि दिन्ना सूचिमेव सेय्यो ॥

10 ९४. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

पठमसूचिविमानं अट्टमं ।

९. दुतियसूचिविमानवत्थु

९६. “उच्चमिदं मणिथूणं विमानं,
समन्ततो द्वादस योजनानि।
कूटागारा सत्तसता उळारा,
15 वेळुरियथम्भा रुचकत्थता सुभा ॥

९७. “तत्थच्छसि पिवसि खादसि च,
दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गुं।
दिब्बा रसा कामगुणेत्थ पञ्च,
नारियो च नच्चन्ति सुवण्णछन्ना ॥

20 ९८. “केन तेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

१००. सो देवपुत्तो अत्तमनो ... पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

25 १०१. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो,
पुरिमजातिया' मनुस्सलोके।

१०२. “अद्दसं विरजं भिक्खुं, विप्पसन्नमनाविलं ।
तस्स अदासहं सूचिं, पसन्नो सेहि पाणिभि ॥

B. 85

१०३. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

दुतियसूचिविमानं नवमं ।

१०. पठमनागविमानवत्थु

१०५. “सुसुक्कखन्धं अभिरुय्ह नागं,
अकाचिनं दन्तिं^१ वलिं महाजवं ।
अभिरुय्ह^२ गजवरं^३ सुकप्पितं,
इधागमा वेहायसं^४ अन्तलिकखे ॥

5

१०६. “नागस्स दन्तेसु दुवेसु निम्मिता,
अच्छोदका^५ पदुमिनियो सुफुल्ला ।
पदुमेसु च तुरियगणा^६ पवज्जरे,
इमा च नच्चन्ति मनोहरायो ॥

10

R. 56

१०७. “देविद्विपत्तोसि महानुभावो,
मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

15

१०८. सो देवपुत्तो अत्तमनो, मोग्गल्लानेन पुच्छितो ।
पञ्चं पृट्ठो वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

१०९. “अट्ठेव मुत्तपुप्फानि,^७ कस्सपस्स महेसिनो^८ ।
थूपस्मिं अभिरोपेसिं,^९ पसन्नो सेहि पाणिभि ॥

20

१. दन्ति—स्या०, रो० । २-२. आरुय्ह गजं पवरं—स्या०, रो० । ३. वेहायस—सी०, स्या०, रो० । ४. अच्छोदिका—मी० । ५. तुरियगणा—म० । ६. मुट्ठिपुप्फानि—स्या० । ७. भगवतो—स्या० । ८. अभिरोपयि—स्या० ।

११०. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

पठमनागविमानं दसमं ।

११. दुतियनागविमानवत्थु

B. 86

११२. “महन्तं नागं अभिरुह, सब्बसेतं गजुत्तमं ।
वना वनं अनुपरियासि, नारीगणपुरक्खतो^१ ।
ओभासेन्तो दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥

5

११३. “केन तेतादिसो वण्णो...पे०...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

११५. सो देवपुत्तो अत्तमनो, वङ्गीसेनेव^२ पुच्छितो ।
पञ्चं पुट्ठो वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

10

११६. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो,
उपासको चक्खुमतो अहोसिं ।
पाणातिपाता विरतो अहोसिं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयिस्सं ॥

15

११७. “अमज्जपो नो च मुसा अभाणिं,
सकेन दारेन च तुट्ठो अहोसिं ।
अन्नं च पानं च पसन्नचित्तो,
सक्कच्च^३ दानं विपुलं अदासिं ॥

११८. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

दुतियनागविमानं एकादसमं ।

१२. ततियनागविमानवत्थु

20

१२०. “को नु दिब्बेन यानेन, सब्बसेतेन हत्थिना ।
तुरियताळितनिग्घोसो^४, अन्तलिक्खे महीयति^५ ॥

१. नारीगणपुरक्खितो—स्या० । २. मोग्गल्लाने—स्या० । ३. सक्कच्चं—रो० ।
४. तुरियाळितनिग्घोसो—स्या०; तूरिय ०—म० । ५. महियति—स्या०, रो० ।

१२१. “देवता नुसि गन्धब्बो, अदु^१ सक्को पुरिन्ददो।
अजानन्ता तं पुच्छाम, कथं जानेमु तं मयं” ति ॥ R. 67
१२२. “नम्हि देवो न गन्धब्बो, ना पि सक्को पुरिन्ददो।
सुधम्मा नाम ये देवा, तेसं अञ्जतरो अहं” ति ॥ B. 87
१२३. “पुच्छाम देवं^३ सुधम्मं^३, पुथुं कत्वान अञ्जलिं।
किं कत्वा मानुसे कम्मं, सुधम्मं उपपज्जती^३” ति ॥ 5
१२४. “उच्छागारं तिणागारं, वत्थागारं च यो ददे।
तिण्णं अञ्जतरं दत्वा, सुधम्मं उपपज्जती” ति ॥
ततियनागविमानं द्वादसमं।

१३. चूलरथविमानवत्थु

१२५. “दब्धम्म^४ निसारस्स, धनुं ओलुब्भ तिट्ठसि।
खत्तियो नुसि राजञ्जो, अदु^५ लुट्ठो वनेचरो^५” ति ॥ 10
१२६. “अस्सकाधिपतिस्साहं, भन्ते पुत्तो वनेचरो।
नामं मे भिक्खु ते ब्रूमि, सुजातो इति मं विदू^६ ॥
१२७. “मिगे गवेसमानोहं, ओगाहन्तो ब्रहावनं।
मिगं तं^७ चेव^७ नादक्खिं, तं च दिस्वा ठितो अहं” ति ॥
१२८. “स्वागतं ते महापुञ्ज, अथो ते अदुरागतं^८।
एत्तो^८ उदकमादाय, पादे पक्खालयस्सु ते ॥
१२९. “इदं पि पानीयं^९ सीतं, आभतं गिरिगन्धरा।
राजपुत्त ततो पित्वा,^९ सन्थतस्मिं उपाविसा” ति ॥
१३०. “कल्याणी वत ते वाचा, सवनीया महामुनि।
नेला अत्थवती^{१०} वग्गु, मन्त्वा^{१०} अत्थं च भाससि^{१०} ॥ 20

१. आदु—सी०, रो०; आदु—स्या०। २-२. देव सुधम्म—स्या०, रो०। ३. उपपज्जसी—स्या०, रो०। ४. दब्धम्म—स्या०, रो०। ५-५. आदु लुट्ठो वनाचरो—स्या०; आदु—सी०; आदु लुट्ठो वनाचरो—रो०। ६. विदुं—सी०। ७-७. गन्त्वेव—स्या०, रो०। ८. अदुरागतं—स्या०। ९. इतो—स्या०। १०. पानियं—स्या०, रो०। ११. पित्वा—सी०। १२. चत्थवती—सी०। १३. मन्ता—स्या०, रो०। १४. भाससे—सी०।

B. 88

१३१. “का ते रति वने विहरतो, इसिनिसभ वदेहि पुट्टो ।
तव वचनपथं निसामयित्वा, अत्यधम्मपदं समाचरेमसे” ति ॥

5

१३२. “अहिंसा सब्बपाणीनं, कुमारम्हाकं रुच्चति ।
थेय्या च अतिचारा च, मज्जपाना च आरति ॥

१३३. “आरतिं समचरिया च, वाहुसच्चं कतञ्जुता ।
दिट्ठेव धम्मे पासंसा,^१ धम्मा एते पसंसिया ति ॥

१३४. “सन्तिके मरणं तुय्हं, ओरं मासेहि पञ्चहि ।
राजपुत्त विजानाहि, अत्तानं परिमोचया” ति ॥

10

१३५. “कतमं स्वाहं जनपदं गत्वा, किं कम्मं किं च^२ पोरिसं ।
काय वा पन विज्जाय, भवेय्यं अजरामरो” ति ॥

१३६. “न विज्जते सो पदेसो, कम्मं विज्जा च पोरिसं ।
यत्थ गत्वा भवे मच्चो, राजपुत्ताजरामरो ॥

१३७. “महद्धना महाभोगा, रट्ठवन्तो पि खत्तिया ।
पहूतधनधञ्जासे, ते^३ पि नो^४ अजरामरा ॥

R, 88

15

१३८. “यदि ते सुता अन्धकवेण्डुपुत्ता^५,
सूरा वीरा विक्कन्तप्पहारिनो ।
ते पि आयुक्खयं पत्ता, विद्धस्ता सस्सतीसमा ॥

१३९. “खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा, सुदा चण्डालपुक्कुसा ।
एते चञ्जे च जातिया, ते पि नो अजरामरा ॥

20

१४०. “ये मन्तं परिवत्तेन्ति,^६ छळङ्गं ब्रह्मचिन्तितं ।
एते चञ्जे च विज्जाय, ते पि नो अजरामरा ॥

१४१. “इसयो चा पि ये सन्ता, सञ्जतत्ता तपस्सिनो ।
सरीरं ते पि कालेन, विजहन्ति तपस्सिनो ॥

१४२. “भावितत्ता पि अरहन्तो, कतकिच्चा अनासवा ।
निक्खिपन्ति इमं देहं, पुञ्जपापपरिक्खया” ति ॥

25

१. कुमारम्हाकं—स्या०, रो० । २. अरति—स्या०, रो० । ३. पसंसा—स्या० ।
४. किं चि—स्या०; किञ्चि—रो० । ५-५. न तेपि—स्या०, सी०; न ते पि—रो० । ६.
अन्धकवेण्डुपुत्ता—सी०; अन्धकवेण्डुपुत्ता—स्या०; अन्धकवेण्डुपुत्ता—रो० । ७. परिवत्तन्ति
—स्या० ।

१४३. “सुभासिता अत्थवती, गाथायो ते महामुनि।
निज्झत्तोम्हि सुभट्ठेन, त्वं च मे सरणं भवा” ति ॥
१४४. “मा मं त्वं सरणं गच्छ, तमेव सरणं वज।
सक्यपुत्तं महावीरं, यमहं सरणं गतो” ति ॥ B. 89
१४५. “कतरस्मिं सो जनपदे, सत्था तुम्हाक मारिस।
अहं पि दट्ठुं गच्छिस्सं, जिनं अप्पट्ठिपुग्गलं” ति ॥ 5
१४६. “पुरत्थिमस्मिं जनपदे, ओक्काककुलसम्भवो।
तत्थासि^१ पुरिसाजञ्जो, सो च खो परिनिव्वुतो” ति ॥
१४७. “सचे हि बुद्धो तिट्ठेय्य, सत्था तुम्हाक मारिस।
योजनानि सहस्सानि, गच्छेय्यं^२ पयिरुपासितुं ॥ 10
१४८. “यतो च खो परिनिव्वुतो, सत्था तुम्हाक मारिस।
निव्वुतं^३ पि^४ महावीरं, गच्छामि सरणं अहं ॥
१४९. “उपेमि सरणं बुद्धं, धम्मञ्चा पि अनुत्तरं।
सङ्खं च नरदेवस्स, गच्छामि सरणं अहं ॥
१५०. “पाणातिपाता विरमामि खिप्पं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयामि।
अमज्जपो नो च मुसा भणामि,
सकेन दारेन च होमि तुट्ठो” ति ॥ 15
१५१. “सहस्सरंसीव यथा महप्पभो,
दिसं यथा भाति नभे अनुक्कमं।
तथापकारो^५ तवायं^६ महारथो,
समन्ततो योजनसत्तमायतो” ॥ 20
१५२. “सुवण्णपट्टेहि समन्तमोत्थटो,^७
उरस्स मुत्ताहि मणीहि चित्तितो।
लेखा सुवण्णस्स च रूपियस्स च,
सोभेन्ति^८ वेळुरियमया सुनिम्मिता ॥ 25

१. सत्था पि—स्या०, रो०। २. गच्छे—स्या०, रो०। ३-४. परिनिव्वुतं—स्या०, रो०। ५-६. तथापकारो नवयं—सी०, रो०; तथापकारो ०—स्या०। ५. योजनसत्तं आयतो—स्या०, रो०। ६. समन्तमोनटो—स्या०, रो०। ७. सोभन्ति—स्या०, रो०।

B. 90,
R. 59

१५३. “सीसञ्चिदं वेळुरियस्स निम्मितं,
युगञ्चिदं लोहितकाय चित्तिं ।
युत्ता सुवण्णस्स च रूपियस्स च,
सोभन्ति अस्सा च^१ इमे^२ मनोजवा ॥
- 5 १५४. “सो तिट्ठसि हेमरथे अधिट्ठितो,
देवानमिन्दो व सहस्सवाहनो ।
पुच्छामि ताहं यसवन्त कोविदं,
कथं तथा लद्धो अयं उळारो” ति ॥
- 10 १५५. “सुजातो नामहं भन्ते, राजपुत्तो पुरे अहुं ।
त्वं^३ च मं अनुकम्पाय, सञ्जमस्मिं निवेसयि ॥
१५६. “खीणायुकं च मं जत्वा, सरीरं पादासि सत्थुनो ।
इमं सुजात पूजेहि, तं ते अत्थाय हेहि^४ ॥
१५७. “ताहं गन्धेहि मालेहि, पूजयित्वा समुय्युतो^५ ।
पहाय मानुसं देहं, उपपन्नोमिह नन्दनं^६ ॥
- 15 १५८. “नन्दने^७ च वने^८ रम्मे, नानादिजगणायुते ।
रमामि नच्चगीतेहि, अच्छराहि पुरक्खतो” ति ॥

चूलरथविमानं तेरसमं ।

१४. महारथविमानवत्थु

१५९. “सहस्सयुत्तं हयवाहनं सुभं,
आरुहिमं सन्दनं^१ नेकचित्तं ।
उय्यानभूमिं अभितो अनुक्कमं,
20 पुरिन्ददो भूतपतीव वासवो ॥
१६०. “सोवण्णमया ते रथकुब्बरा उभो,
फलेहि^२ अंसेहि अतीव सङ्गता^३ ।

१-१. चि मे-स्या०; च मे-मी०; नि चिमे-रो० । २. तं-स्या०, रो० ।
३-३. होहीति-स्या० । ४. समुय्युको-स्या० । ५. नन्दने-स्या०, रो० । ६-६. नन्दनोपवने
-सी०; ० पवरे-स्या०; नन्दने पवने-रो० । ७. मन्दन-स्या०, रो० । ८. थलेहि-
सी० । ९. सङ्गतो-मी० ।

सुजातगुम्बा नरवीरनिष्ठिता,
विरोचती पन्नरसे व चन्दो ॥

१६१. “सुवण्णजालावततो^१ रथो अयं,
बहूहि नानारतनेहि चित्तितो ।
सुनन्दिघोसो च सुभस्सरो च,
विरोचती चामरहत्थबाहुभि ॥

B. 91

5

१६२. “इमा च नाभ्यो मनसाभिनिम्मिता^२,
रथस्स पादन्तरमज्झभूसिता ।
इमा च नाभ्यो सतराजिचित्तिता,
सतेरता^३ विज्जुरिवप्पभासरे ॥

10

१६३. “अनेकचित्तावततो रथो अयं,
पुथू च नेमी च सहस्सरंसिको^४ ।
तेसं सरो सुय्यति^५ वग्गुरूपो,
पञ्चङ्गिकं तुरियमिवप्पवादितं ॥

१६४. “सिरस्मिं चित्तं मणिचन्दकप्पितं^६,
सदा विसुद्धं रुचिरं पभस्सरं ।
सुवण्णराजीहि अतीव सङ्गतं,
वेळुरियराजीव^७ अतीव सोभति ॥

15 R. 60

१६५. “इमे च वाळी मणिचन्दकप्पिता,
आरोहकम्बू सुजवा ब्रह्मपमा^८ ॥
ब्रहा महन्ता बलिनो महाजवा,
मनो तवञ्जाय तथेव सिंसरे ॥

20

१६६. “इमे च सब्बे सहिता चतुक्कमा,
मनो तवञ्जाय तथेव सिंसरे ।
समं वहन्ता मुदुका अनुद्धता,
आमोदमाना तुरगान मुत्तमा ॥

25

१. सुवण्णजालाविततो—स्या०, रो० । २. मनमाहिनिम्मिता—स्या० । ३. सते-
रिता—स्या०, रो० । ४. महस्सरंसियो—स्या०, रो० । ५. सुयति—मी० । ६. मणि-
चन्दकप्पितं—स्या०, रो० । ७. वेळुरियराजीहि—स्या०, रो० । ८. ब्रह्मपमा—स्या०, रो० ।

B. 92 5

१६७. “धुनन्ति^१ वग्गन्ति पतन्ति चम्बरे,^२
 अब्भुद्धुनन्ता^३ सुकते पिलन्धने^४ ।
 तेसं सरो सुय्यति वग्गुरूपो,
 पञ्चङ्गिकं तुरियमिवप्पवादितं ॥

10

१६८. “रथस्स घोसो अपिलन्धनानं^५ च,^६
 खुरस्स नादो^७ अभिहिंसनाय च^८ ।
 घोसो सुवग्गू समितस्स सुय्यति,
 गन्धब्बतुरियानि विचित्रसंवने^९ ॥

15

१६९. “रथे ठिता ता मिगमन्दलोचना,
 आळारपम्हा हसिता पियंवदा ।
 वेळुरियजालावतता^{१०} तनुच्छवा,
 सदेवगन्धब्बसूरग्गपूजिता^{११} ॥

20

१७०. “ता^{१२} रत्तरत्तम्बरपीतवाससा^{१३},
 विसालनेत्ता अभिरत्तलोचना ।
 कुले सुजाता सुतनू सुचिम्हिता,^{१४}
 रथे ठिता पञ्जलिका उपट्ठिता ॥

१७१. “ता^{१५} कम्बुकैयूरधरा सुवाससा,^{१६}
 सुमज्झिमा ऊरुथनूपपन्ना^{१७} ।
 वट्टङ्गुलियो^{१८} सुमुखा सुदस्सना,
 रथे ठिता पञ्जलिका उपट्ठिता ॥

१७२. “अञ्जा सुवेणी सुसु मिस्सकेसियो,
 समं विभत्ताहि पभस्सराहि च ।

१-१. धुनन्ति वतन्ति पवतन्ति अम्बरे-स्या०; धुनन्ति वतन्ति पवतन्ति अम्बरे-
 रो० । २. अब्भुद्धुनन्ता-स्या०, रो० । ३. पिलन्धने-स्या०, रो० । ४-४. अपिलन्धनानि च-
 सी०; अपिलन्धनानि-स्या०, रो० । ५-५. नादो अभिहिंसनाय च-स्या०, रो०; नादि०-
 रो० । ६. विचित्रसवने-स्या० । ७. ० वितता-स्या०, रो० । ८. ० सुरग्गपूजिता-
 सी०, स्या०, रो० । ९-९. रत्तारत्तम्बरपीतवामसा-स्या०, रो० । १०. सुचिम्हिता-स्या०,
 रो० । ११-११. काकम्बुकायूरधरासुववामसा-स्या०, रो० । १२. ऊरुथनूपपन्ना-स्या०,
 रो० । १३. वट्टङ्गुलियो-सी० ।

अनुब्बता ता तव मानसे रता,
रथे ठिता पञ्जलिका उपट्टिता ॥

१७३. “आवेळिनियो पदुमुप्पलच्छदा,
अलङ्कता चन्दनसारवासिता^१ ।
अनुब्बता^२ ता तव मानसे रता,
रथे ठिता पञ्जलिका उपट्टिता ॥

5 R. 81

१७४. “ता मालिनियो पदुमुप्पलच्छदा,
अलङ्कता चन्दनसारवासिता ।
अनुब्बता ता तव मानसे रता,
रथे ठिता पञ्जलिका उपट्टिता ॥

10

१७५. “कण्ठेसु ते यानि पिळ्ळन्धनानि,^३
हत्थेसु पादेसु तथेव सीसे ।
ओभासयन्ती^४ दस सब्बसो^५ दिसा,
अब्भुद्दयं सारदिको व भाणुमा ॥

B. 93

१७६. “वातस्स वेगेन च सम्पकम्पिता,
भुजेसु माला अपिळ्ळन्धनानि च ।
मुञ्चन्ति घोसं रुचिरं सुचिं सुभं,
सब्बेहि विञ्जूहि सुतब्बरूपं^६ ॥

15

१७७. “उय्यानभूम्या^७ च दुवद्धतो^८ ठिता,
रथा च नागा तूरियानि^९ च सरो^{१०} ।
तमेव देविन्द पमोदयन्ति,
वीणा यथा पोक्खरपत्तबाहुभि ॥

20

१७८. “इमासु वीणासु बहूसु वग्गूसु,
मनुञ्जरूपासु हृदयेरितं^{११} पीतिं^{१२} ।

१. ० वोमिता—स्या०, रो० । २. अनुपुव्वता—स्या०, रो० । ३. पिळ्ळन्धनानि
च—स्या०, रो० । ४-४. ओभासयन्ति दम मव्वतो—स्या०, रो० । ५. सुसत्तरूपं—स्या०,
रो० । ६-६. उय्यान भूम्या च दुवद्धतो—स्या०; उय्यान भूम्या०—मी०; उय्यानभूम्या
च दुहत्थतो—रो० । ७-७. तूरियानि वा सरो—स्या०, रो०; तूरियानि चस्सरो—सी० ।
८-८. हृदयेरितम्पितं—स्या०, रो०; ० पति—मी० ।

पवज्जमानासु अतीव अच्छरा,
भमन्ति कञ्जा पदुमेसु सिक्खिता ॥

१७९. “यदा^१ च गीतानि च वादितानि च,
नच्चानि चिमानि^२ समेन्ति एकतो।
अथेत्थ नच्चन्ति अथेत्थ अच्छरा,
ओभासयन्ती^३ उभतो वरित्थियो^४ ॥

5

१८०. “सो मोदसि तुरियगणप्पबोधनो,
महीयमानो वजिरावुधोरिव^५।
इमासु वीणासु बहूसु वग्गूसु^६,
मनुञ्जरूपासु हृदयेरितं पीतिं ॥

10

१८१. “किं त्वं पुरे कम्ममकासि अत्तना,
मनुस्सभूतो पुरिमाय जातिया।
उपोसथं कं^७ वा^८ तुवं उपावसि^९,
कं^{१०} धम्मचरियं वतमाभिरोचयि^{११} ॥

B. 94

15

१८२. “नयीदमप्पस्स कतस्स कम्मनो,
पुब्बे सुचिण्णस्स उपोसथस्स वा।
इद्वानुभावो विपुलो अयं तव,
यं देवसङ्गं अभिरोचसे भुसं ॥

R. 62

20

१८३. “दानस्स ते इदं फलं, अथो सीलस्स वा पन।
अथो अञ्जलिकम्मस्स, तं मे अक्खाहि पुच्छितो” ति ॥

१८४. सो देवपुत्तो अत्तमनो, मोग्गल्लानेन पुच्छितो।
पञ्चं पुट्ठो वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ति ॥

१८५. “जितिन्द्रियं बुद्धमनोमनिक्कमं,
नरुत्तमं कस्सपमग्गपुग्गलं।
अवापुरन्तं^{१२} अमतस्स द्वारं,
देवातिदेवं सतपुञ्जलक्खणं ॥

25

१. यथा—स्या०, रो०। २. चेमानि—सी०। ३. ओभासयन्ति—स्या०, रो०।
४. वरित्थियो—स्या०, रो०। ५. वजिरावुधोव—सी०। ६. वग्गुमु—सी०। ७-७. किं व—
स्या०; किं वा—रो०। ८. उपविसि—स्या०; उपाविसि—रो०। ९. किं—स्या०, रो०।
१०. वतमाभिरोचसि—स्या०, रो०। ११. अपापुरन्तं—स्या०, रो०।

१८६. “तमद्दसं कुञ्जरमोघतिण्णं,
सुवण्णसिङ्गीनदबिम्बसादिसं ।
दिस्वान तं खिप्पमहुं सुचीमनो,
तमेव दिस्वान सुभासितद्धजं ॥
१८७. “तमन्नपानं^१ अथवा पि चीवरं,
सुचिं पणीतं रससा उपेतं ।
पुप्फाभिविकणम्हि सके निवेसने^२,
पतिट्ठपेरिं स असङ्गमानसो ॥
१८८. “तमन्नपानेन च चीवरेन च,
खज्जेन भोज्जेन च सायनेन च ।
सन्तप्पयित्वा द्विपदानमुत्तमं^३,
सो सग्गसो देवपुरे रमामहं ॥
१८९. “एतेनुपायेन इमं निरग्गळं,
यज्जं यजित्वा तिविधं विसुद्धं ।
पहायहं मानुसकं^४ समुस्सयं,
इन्द्रपमो^५ देवपुरे रमामहं ॥
१९०. “आयुं च वण्णं च सुखं बलं च,
पणीतरूपं अभिकङ्खता मुनि ।
अन्नं च पानं च बहुं सुसङ्खतं,
पतिट्ठपेतव्वमसङ्गमानसे^६ ॥
१९१. “नयिमस्मिं^७ लोके परस्मिं वा पन,
बुद्धेन सेट्ठो व^८ समो व^९ विज्जति ।
आहुनेय्यानं परमाहुतिं^{१०} गतो,
पुञ्जत्थिकानं विपुलप्फलेसिनं^{११} ति ॥

महारथविमानं चुद्दसमं ।

पुरिसविमाने महारथवग्गो पठमो ।

B. 95

20

१. सचिमनो—स्या०; सुचिमनो—रो० । २. तमहन्नपानं—सी० । ३. निवासने—
स्या०, रो० । ४. द्विपदानमुत्तमं—स्या०, रो० । ५. मानुसकं—स्या०, रो० । ६. इन्द्रसमो—
स्या०, रो० । ७. ० मानसो—स्या०, रो० । ८. इमस्मिं—स्या०, रो० । ९. च—स्या०,
रो० । १०. न—स्या०, रो० । ११. परमाहुतं—स्या० । १२. विपुलफलेसिनं—सी० ।

तस्सुद्धानं

मण्डूको रेवती^१ छत्तो, कक्कटो^२ द्वारपालको ।
 द्वे करणीया द्वे सूचि,^३ तयो नागा च द्वे रथा ।
 पुरिसानं^४ पठमो वग्गो पवुच्चती^५ ति ॥

भाणवारं ततियं ।

१५. पठमअगारियविमानवत्थु

R. 63

5

१९२. “यथा वनं चित्तलतं पभासति,
 उय्यानसेट्ठं तिदसानमुत्तमं ।
 तथूपमं तुय्हमिदं विमानं,
 ओभासयं तिट्ठति अन्तलिक्खे ॥

10

१९३. “देविद्विपत्तोसि महानुभावो,
 मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्चं ।
 केनासि एवं जलितानुभावो,
 वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

B. 96

१९४. सो देवपुत्तो अत्तमनो, मोग्गल्लानेन पुच्छितो ।
 पञ्चं पुट्ठो वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

15

१९५. “अहं च भरिया च मनुस्सलोके,
 ओपानभूता घरमावसिम्हा^५ ।
 अन्नं च पानं च पसन्नचित्ता,
 सक्कच्च दानं विपुलं अदम्ह ॥

१९६. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
 वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

पठमअगारियविमानं पठमं ।

१. रेवति—सी०, रो० । २. कक्कटको—स्या० । ३. सूची—स्या०, रो० । ४-४. पुरिसानं पञ्चमो वग्गो ति पठमो वग्गो पवुच्चती ति—स्या०; पुरिसानं पञ्चमो वग्गो ति पवुच्चती ति—रो० । ५. घरमावसिम्हा—स्या०, रो० ।

१६. दुतियअगारियविमानवत्थु

१९८. “यथा वनं चित्तलतं पभासति,
उय्यानसेट्ठं तिदसानमुत्तमं ।
तथूपमं तुय्हमिदं विमानं,
ओभासयं तिट्ठति अन्तलिवखे ॥
१९९. “देविद्धिपत्तोसि महानुभावो, 5
मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
२००. सो देवपुत्तो अत्तमनो ...पे०... 10
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
२०१. “अहं च भरिया च मनुस्सलोके,
ओपानभूता घरमावसिम्ह ।
अन्नं च पानं च पसन्नचित्ता,
सक्कच्च दानं विपुलं अदम्ह ॥ R. 64
२०२. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०... 15
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥
दुतियअगारियविमानं दुतियं ।

१७. फलदायकविमानवत्थु

२०४. “उच्चमिदं मणिथूणं विमानं, B. 97
समन्ततो सोळसं^१ योजनानि ।
कूटागारा सत्तसता उळारा,
वेळुरियथम्भा^२ रुचकत्थता^३ सुभा ॥ 20
२०५. “तत्थच्छसि पिवसि खादसि च,
दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गुं ।

अट्टट्टका सिक्खिता साधुरूपा,
दिब्बा च कञ्जा तिससचरा^१ उळारा ।
नच्चन्ति गायन्ति पमोदयन्ति ॥

२०६. “देविद्धिपत्तोसि महानुभावो,
मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

२०७. सो देवपुत्तो अत्तमनो ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२०८. “फलदायी फलं विपुलं लभति,
ददमुज्जुगतेसु^२ पसन्नमानसो ।
सो हि पमोदति^३ सग्गतो^४ तिदिवे,
अनुभोति च पुञ्जफलं विपुलं ॥

२०९. “तवेवाहं^५ महामुनि, अदासिं चतुरो फले ।

२१०. “तस्मा हि फलं अलमेव दातुं,
निच्चं मनुस्सेन सुखत्थिकेन ।
दिब्बानि वा पत्थयता सुखानि,
मनुस्ससोभग्गतमिच्छता^६ वा” ॥

२११. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

फलदायकविमानं ततियं ।

१८. पठमउपस्सयदायकविमानवत्थु

२१३. “चन्दो यथा विगतवलाहके^७ नभे,
ओभासयं गच्छति^८ अन्तलिकखे ।

१. तिससावरा—रो० । २. मुज्जुगतेसु—मी० । ३-३. मोदति सग्गपत्तो—स्या० ;
मोदति ०—सी० । ४. तथेवाहं—सी०, स्या० । ५-५. मनुस्ससोभाग्गतमिच्छता वा ति—
स्या० । ६. विगतवलाहके—स्त्रा० । ७. निट्ठनि—स्या० ।

तथूपमं तुय्हमिदं विमानं,
ओभासयं तिट्ठति अन्तलिकखे ॥

२१४. “देविद्विपत्तोसि महानुभावा,
मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्ञं ।
केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

R. 65

5

२१५. सो देवपुत्तो अत्तमनो...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२१६. “अहं च भरिया च मनुस्सलोके,
उपस्सयं अरहतो अदम्ह ।
अन्नं च पानं च पसन्नचित्ता,
सक्कच्च दानं विपुलं अदम्ह ॥

10

२१७. “तेन मेतादिसो वण्णो...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

पठमउपस्सयदायकविमानं चतुत्थं ।

१९. दुतियउपस्सयदायकविमानवत्थु

२१९. सुरियो यथा विगतवलाहके नभे...पे०...
(यथा पुरिमविमानं^१ तथा वित्थारेत्तब्बं)

15

२२३. ...पे०...वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती ति ॥

दुतियउपस्सयदायकविमानं पञ्चमं ।

२०. भिक्षादायकविमानवत्थु

२२५. “उच्चमिदं मणिथूणं विमानं,
समन्ततो द्वादस योजनानि ।
कूटागारा सत्तसता उळारा,
वेळुरियथम्भा रुचकत्थता सुभा ॥

B. 99

20

२२६. “देविद्विपत्तोसि महानुभावो,
मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
- 5 २२७. सो देवपुत्तो अत्तमनो...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
२२८. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो,
दिस्वान भिक्खुं तसितं किलन्तं ।
एकाहं भिक्खं पटिपादयिस्सं,
10 समङ्गि भत्तेन तदा अकासिं ॥
२२९. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥
भिक्खादायकविमानं छट्ठं ।

२१. यवपालकविमानवत्थु

२३१. “उच्चमिदं मणिथूणं विमानं ...पे०...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
- R. 66 15 २३३. सो देवपुत्तो अत्तमनो ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
२३४. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो, अहोसिं यवपालको ।
अद्दसं विरजं भिक्खुं, विप्पसन्नमनाविलं ॥
- 20 २३५. “तस्स अदासहं भागं, पसन्नो सेहि पाणिभि ।
कुम्मासपिण्डं दत्वान, मोदामि नन्दने वने ॥
- B. 100 २३६. “तेन मेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥
यवपालकविमानं सत्तमं ।

२२. पठमकुण्डलीविमानवत्थु

२३८. “अलङ्कृतो मल्यधरो’ सुवत्थो,
सुकुण्डली कप्पितकेसमस्सु ।

आमुत्तहत्थाभरणो यसस्सी,
दिब्बे विमानम्हि यथा^१ पि^२ चन्दिमा ॥

२३९. “दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गं,
अट्ठट्ठका सिक्खिता साधुरूपा ।
दिब्बा च कञ्जा तिदसचरा उळारा,
नच्चन्ति गायन्ति पमोदयन्ति ॥

5

२४०. “देविद्धिपत्तोसि महानुभावो,
मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

10

२४१. सो देवपुत्तो अत्तमनो...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२४२. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो,
दिस्वान समणे सीलवन्ते ।
सम्पन्नविज्जाचरणे यसस्सी,
बहुस्सुते तण्हक्खयूपपन्ने ।
अन्नं च पानं च पसन्नचित्तो,
सक्कच्च दानं विपुलं अदासिं ॥

15

२४३. “तेन मेतादिसो वण्णो...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

20

पठमकुण्डलीविमानं अट्ठमं ।

२३. दुतियकुण्डलीविमानवत्थु

२४५. “अलङ्कतो मल्यधरो सुवत्था,^१
सुकुण्डली कप्पितकेसमस्सु ।
आमुत्तहत्थाभरणो यसस्सी,
दिब्बे विमानम्हि यथा पि चन्दिमा ॥

B. 101

R. 67

२४६. “दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गुं,
अट्ठट्ठका सिक्खिता साधुरूपा।
दिब्बा च कञ्जा तिदसचरा उळारा,
नच्चन्ति गायन्ति पमोदयन्ति ॥
5. २४७. “देविद्धिपत्तोसि महानुभावो,
मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्जं।
केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
२४८. सो देवपुत्तो अत्तमनो...पे०...
10. यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
२४९. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो,
दिस्वान समणे साधुरूपे।
सम्पन्नविज्जाचरणे यसस्सी,
बहुस्सुते सीलवन्ते पसन्ने।
15. अन्नं च पानं च पसन्नचित्तो,
सक्कच्च दानं विपुलं अदासिं ॥
२५०. “तेन मेतादिसो वण्णो...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥
दुतियकुण्डलीविमानं नवमं ।

२४. पायासिविमानवत्थु

- B. 102 २५२. “या देवराजस्स सभा सुधम्मा,
यत्थच्छति^१ देवसङ्घो समग्गो।
तथूपमं तुय्हमिदं विमानं,
ओभासयं तिट्ठति अन्तलिक्खे ॥
- 20 २५३. “देविद्धिपत्तोसि महानुभावो,
मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्जं।

केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

२५४. सो देवपुत्तो अत्तमनो...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२५५. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो,
रञ्जो पायासिस्स अहोसिं” माणवो ।
लद्धा धनं संविभागं अकासिं,
पिया च मे सीलवन्तो अहेसुं ।
अन्नं च पानं च पसन्नचित्तो,
सक्कच्च दानं विपुलं अदासिं ॥

5

10

२५६. “तेन मेतादिसो वण्णो...पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

R. 68

पायासिविमानं दसमं ।

पुरिसविमाने पायासिवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्धानं

द्वे अगारिनो फलदायी, द्वे उपस्सयदायी भिक्खाय दायी ।
यवपालको चैव द्वे, कुण्डलिनो पायासी ति ॥

२५. चित्तलताविमानवत्थु

२५८. “यथा वनं चित्तलतं पभासति,
उय्यानसेट्ठं तिदसानमुत्तमं ।
तथूपमं तुय्हमिदं विमानं,
ओभासयं तिट्ठति अन्तलिक्खे ॥

15 B. 103,

R. 69

२५९. “देविद्धिपत्तोसि महानुभावो,
मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

20

२६०. “सो देवपुत्तो अत्तमनो ... पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२६१. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो,
दलिद्दो अताणो कपणो कम्मकरो अहोसिं ।
जिण्णे च मातापितरो अभारिं^१,
पिया च मे सीलवन्तो अहेसुं ।
अन्नं च पानं च पसन्नचित्तो,
सक्कच्च दानं विपुलं अदासि ॥

२६२. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

चित्तलताविमानं पठमं ।

२६. नन्दनविमानवत्थु

२६४. “यथा वनं नन्दनं^२ पभासति,
उय्यानसेट्ठं तिदसानमुत्तमं ।
तथूपमं तुय्हमिदं विमानं,
ओभासयं तिट्ठति अन्तलिक्खे ॥

२६५. “देविद्विपत्तोसि महानुभावो,
मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्ञं ।
केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

२६६. सो देवपुत्तो अत्तमनो ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२६७. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो,
दलिद्दो अताणो कपणो कम्मकरो अहोसिं ।
जिण्णे च मातापितरो अभारिं,
पिया च मे सीलवन्तो अहेसुं ।
अन्नं च पानं च पसन्नचित्तो,
सक्कच्च दानं विपुलं अदासिं ॥

१. अभारि—सी०, स्या० । २. नन्दनं चित्तलतं—सी०; चित्तलतं—स्या० ।

२६८. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

नन्दनविमानं दुतियं ।

२७. मणिथूणविमानवत्थु

२७०. “उच्चमिदं मणिथूणं विमानं,
समन्ततो द्वादस योजनानि ।
कूटागारा सत्तसता उळारा,
वेळुरियथम्भा रुचकत्थता^१ सुभा ॥

5

२७१. “तत्थच्छसि पिवसि खादसि च,
दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गुं^२ ।
दिब्बा रसा कामगुणेतथ पञ्च,
नारियो च नच्चन्ति सुवण्णछन्ना ॥

R. 70

10

२७२. “केन तेतादिसो वण्णो ... पे० ...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

२७४. सो देवपुत्तो अत्तमनो ... पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२७५. “अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो,
विवने पथे सङ्कमनं^३ अकासिं ।
आरामरुक्खानि च रोपयिस्सं,
पिया च मे सीलवन्तो अहेसुं ।
अन्नं च पानं च पसन्नचित्तो,
सक्कच्च दानं विपुलं अदासि ॥

15 B. 105

20

२७६. “तेन मेतादिसो वण्णो ... पे०...
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

मणिथूणविमानं ततियं ।

१. रुचिरत्थता — स्या०, रो० । २. वग्गु — स्या०; वग्गु — सी० । ३. चङ्कमनं —
सी०; चङ्कमं — स्या०, रो० ।

२८. सुवण्णविमानवत्थु

२७८. “सोवण्णमये पब्बतस्मिं, विमानं सब्बतोपभं ।
हेमजालपटिच्छन्नं,^१ किङ्किणि^२ जालकप्पितं ॥

२७९. “अट्ठंसा सुकता थम्भा, सव्वे वेळुरियामया ।
एकमेकाय अंसिया, रतना सत्त निम्मिता ॥

६ २८०. “वेळुरियसुवण्णस्स, फलिका रूपियस्स च ।
मसारगल्लमुत्ताहि, लोहितङ्गमणीहि^३ च ॥

२८१. “चित्रा मनोरमा भूमि, न तत्थुद्धंसती^४ रजो ।
गोपाणसीगणा^५ पीता, कूटं धारेन्ति निम्मिता ॥

१० २८२. “सोपाणानि च चत्तारि, निम्मिता चतुरो दिसा ।
नानारतनगब्भेहि, आदिच्चो व विरोचति ॥

२८३. “वेदिया^६ चतस्सो तत्थ, विभत्ता भागसो मिता ।
दट्ठल्लमाना आभन्ति,^७ समन्ता चतुरो दिसा ॥

२८४. “तस्मिं विमाने पवरे, देवपुत्तो^८ महप्पभो^९ ।
अतिरोचसि वण्णेन, उदयन्तो व भाणुमा ॥

B. 106 15 २८५. “दानस्स ते इदं फलं, अथो सीलस्स वा पन ।
अथो अञ्जलिकम्मस्स, तं मे अक्खाहि पुच्छितो” ॥

२८६. सो देवपुत्तो अत्तमनो ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२८७. “अहं अन्धकविन्दस्मिं, वुद्धस्सादिच्चवन्धुनो ।
विहारं सत्थुं^{१०} कारेसिं, पसन्नो सेहि^{११} पाणिभि” ॥

२८८. “तत्थ गन्धं च मालं च, पच्चयं^{१२} च विलेपनं ।
विहारं सत्थुं^{१३} अदासिं,^{१४} विप्पसन्नेन चेतसा ।
तेन मय्हं इदं लद्धं, वसं वत्तेमि नन्दने ॥

R. 71

१. हेमजालकपच्छन्नं—सी० । २. किङ्किणिक—स्या०; किङ्किणिक—रो० । ३. लोहितङ्गमणीहि—सी० । ४. तत्थुद्धंसते—स्या० । ५. गोपाणमगणा—स्या० । ६. वेदिका—स्या०, रो० । ७. आभेन्ति—स्या० । ८-८. देवपुत्ता महप्पभा—स्या० । ९. सत्थुनो—स्या० । १०-१०. सकेहि पाणिहि—स्या० । ११. पच्चयं—सी० । १२-१२. सत्थुनो दासि—सी०, स्या० ।

२८९. “नन्दने^१ च वने^२ रम्मे, नानादिजगणायुते।
रमामि नच्चगीतेहि, अच्छराहि पुरक्खतो^३” ति ॥

सुवण्णविमानं चतुत्थं ।

२९. अम्बविमानवत्थु

२९०. “उच्चमिदं मणिथूणं विमानं,
समन्ततो द्वादस योजनानि।
कूटागारा सत्तसता उळारा,
वेळुरियथम्भा रुचकत्थता सुभा ॥

६

२९१. “तत्थच्छसि पिवसि खादसि च,
दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गुं।
दिब्बा रसा कामगुणेत्य पञ्च,
नारियो च नच्चन्ति सुवण्णछन्ना ॥

१०

२९२. “केने तेतादिसो वण्णो ...पे०...
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

२९४. सो देवपुत्तो अत्तमनो ...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

२९५. “गिम्हानं पच्छिमे मासे, पतपन्ते^४ दिवङ्करे।
परेसं भतको पोसो, अम्बारामं असिञ्चहं” ॥

१५ B. 107

२९६. “अथ तेनागमा भिक्खु, सारिपुत्तो ति विस्सुतो।
किलन्तरूपो कायेन, अकिलन्तो व^५ चेतसा ॥

२९७. “तं च दिस्वान आयन्तं, अवोचं^६ अम्बसिञ्चको।
साधु तं भन्ते न्हापेय्यं, यं ममस्स सुखावहं ॥

२०

२९८. “तस्स मे अनुकम्पाय, निक्खिपि पत्तचीवरं।
निसीदि रुक्खमूलस्मिं, छायाय एकचीवरो ॥

१-१. पवने-सी०; पवरे-स्या०, रो०। २-२. पुरक्खितो-स्या०। ३. पतापन्ते-स्या०। ४. अम्बाराममसिञ्चति-म०। ५. पि-स्या०। ६. अवोच-स्या०।

२९९. “तं च अच्छेन वारिना, पसन्नमानसो^१ नरो^२ ।
नहापयी^३ रुक्खमूलस्मिं, छायाय एकचीवरं ॥

३००. “अम्बो च सित्तो समणो च^४ नहापितो,^५
मया च पुञ्जं पसुतं अनप्पकं ।
इति सो पीतिया कायं, सब्बं फरति अत्तनो ॥

६

३०१. “तदेव एत्तकं कम्मं, अकासिं ताय जातिया ।
पहाय मानुसं देहं, उपपन्नोमिह नन्दनं ॥

३०२. “नन्दने च वने रम्मे, नानादिजगणायुते ।
रमामि नच्चगीतेहि, अच्छराहि पुरक्खतो” ति ॥

अम्बविमानं पञ्चमं ।

३०. गोपालविमानवत्यु

R. 72 10

३०३. “दिस्वान देवं पटिपुच्छि भिक्खु,
उच्चे विमानमिह चिरट्ठितिके^६ ।
आमुत्तहत्थाभरणं^७ यसस्सिं,^८
दिब्बे विमानमिह यथा पि चन्दिमा ॥

B. 108

15

३०४. “अलङ्कतो^{*} मल्यधरो^{*} सुवत्थो,^{*}
सुकुण्डली कप्पितकेसमस्सु ।
आमुत्तहत्थाभरणो यसस्सी,
दिब्बे विमानमिह यथा पि चन्दिमा ॥

20

३०५. “दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गुं,
अट्ठट्ठका सिक्खिता साधुरूपा ।
दिब्बा च कञ्जा तिदसचरा उळारा,
नच्चन्ति गायन्ति पमोदयन्ति ॥

३०६. “देविद्विपत्तोसि महानुभावो,
मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्जं ।

१. पसन्नमानसो—रो० । २. थेरं—स्या० । ३. नहापयि— स्या० । ४-४. नहापितो—स्या०, रो० । ५. चिरट्ठितिके—सी० । ६-६. ० भरणो यसस्सी—स्या०, रो० ।
-. स्या० पोत्थके नत्थि । ७-७. मालभारीसुवत्थो—सी० ।

केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती" ति ॥

३०७. सो देवपुत्तो अत्तमनो...पे०...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

३०८. "अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूतो, 5
सङ्गम्म रक्खिस्सं परेसं धेनुयो।
ततो च आगा समणो ममन्तिके'।
गावो च मासे अगमंसु खादितुं ॥

३०९. "द्वयज्ज किच्चं उभयं च कारियं', 10
इच्चेवहं भन्ते तदा विचिन्तयिं'।
ततो च सञ्जं पटिलद्धयोनिस्सो,
ददामि' भन्ते ति खिपिं अनन्तकं ॥

३१०. "सो मासखेत्तं तुरितो अवासरिं,
पुरा अयं भञ्जति' यस्सिदं धनं। 15
ततो च कण्हो उरगो महाविसो,
अडंसि' पादे तुरितस्स मे सतो ॥

३११. "स्वाहं अट्टोमिह दुक्खेन पीळितो, B. 109
भिक्षु च तं सामं' मुञ्चित्वानन्तकं'।
अहासि' कुम्मासं ममानुकम्पया'',
ततो चुतो कालकतोमिह'' देवता ॥ 20

३१२. "तदेव कम्मं कुसलं कतं मया,
सुखं च कम्मं अनुभोमि अत्तना।
तया हि भन्ते अनुकम्पितो भुसं,
कतञ्जुताय अभिपादयामि तं ॥

३१३. "सदेवके लोके समारके च, 25
अञ्जो मुनि नत्थि तयानुकम्पको।

१. ममन्तिके—स्या०। २. कारिस्सं—स्या०। ३. विचिन्तयं—स्या०। ४. अदासि—स्या०। ५. भुञ्जति—मी०। ६. अदंसि—मी०। ७. स्या० पोत्यके नत्थि। ८. मुञ्चित्वानन्तकं—मी०। ९. अदसि—स्या०। १०. ममाकम्पाय—स्या०; ममानुकम्पया—रो०। ११. कालमकतोमिह—स्या०।

तथा हि भन्ते अनुकम्पितो भुसं,
कतञ्जुताय अभिवादयामि तं ॥

३१४. “इमस्मिं लोके परस्मिं वा पन,
अञ्जो मुनी नत्थि तयानुकम्पको ।
तथा हि भन्ते अनुकम्पितो भुसं,
कतञ्जुताय अभिवादयामि तं” ति ॥

5

R. 73

गोपालविमानं छट्ठं ।

३१. कन्थकविमानवत्थु

३१५. “पुण्णमासे^१ यथा चन्दो, नक्खत्तपरिवारितो ।
समन्ता अनुपरियाति, तारकाधिपती^२ ससी ॥

३१६. “तथूपमं^३ इदं व्यम्हं^४, दिव्वं देवपुरम्हि च ।
अतिरोचति वण्णेन, उदयन्तो व रंसिमा ॥

10

३१७. “वेळुरियसुवण्णस्स, फलिका रूपियस्स च ।
मसारगल्लमुत्ताहि, लोहितङ्गमणीहि च ॥

३१८. “चित्रा मनोरमा भूमि, वेळुरियस्स सन्थता ।
कूटागारा सुभा रम्मा, पासादो ते सुमापितो ॥

B. 110

15

३१९. “रम्मा च ते पोक्खरणी, पुथुलोमनिसेविता^५ ।
अच्छोदका^६ विप्पसन्ना, सोवण्णवालुकसन्थता^७ ॥

३२०. “नानापदुमसञ्छन्ना, पुण्डरीकसमोतता^८ ।
सुरभिं^९ सम्पवायन्ति, मनुञ्जा मालुतेरिता ॥

३२१. “तस्सा ते उभतो पस्से, वनगुम्वा सुमापिता ।
उपेता पुप्फस्खेहि, फलस्खेहि चूभयं ॥

20

३२२. “सुवण्णपादे पल्लङ्गे, मुदुके गोणकत्थते^{१०} ।
निसिन्नं देवराजं व, उपतिट्ठन्ति अच्छरा ॥

१. पुण्णमासे - स्या० । २. तारकाधिपति - स्या० । ३. व्यम्हं - मी० । ४. पुथु-
लामच्छनेविता - स्या०, रो० । ५. अच्छोदिका - मी० । ६. ० वालुका० - स्या० । ७. पुण्ड-
रीकममोगता - स्या० । ८. सुरभि - स्या० । ९. चोलसन्थने - मी०; गाणसन्थने - स्या०,
रो० ।

३२३. “सब्बाभरणसञ्छन्ना, नानामालाविभूसिता ।
रमेन्ति तं महिद्धिकं, वसवत्तीव मोदसि ॥
३२४. “भेरिसङ्घमुदिङ्गाहि, वीणाहि पणवेहि च ।
रमसि रतिसम्पन्नो, नच्चगीते सुवादिते ॥
३२५. “दिब्बा ते विविधा रूपा, दिब्बा सदा अथो रसा । 5
गन्धा च ते अधिप्पेता, फोढुब्बा च मनोरमा ।
३२६. “तस्मिं विमाने पवरे, देवपुत्तं^१ महप्पभो^२ ।
अतिरो वसि^३ वण्णेन, उदयन्तो व भाणुमा ॥
३२७. “दानस्स ते इदं फलं, अथो सीलस्स वा पन ।
अथो अञ्जलिकम्मस्स, तं मे अक्खाहि पुच्छितो” ॥ 10
३२८. सो देवपुत्तो अत्तमनो ...पे०... R 74
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥
३२९. “अहं कपिलवत्थुस्मिं, साकियानं पुरुत्तमे ।
सुद्धोदनस्स पुत्तस्स, कन्थको^३ सहजो अहं” ॥
३३०. “यदा सो अङ्कुरत्तायं बोधाय^४ मभिनिक्खमि^५ । 15
सो मं मुदूहि पाणीहि, जालितम्बनखेहि^६ च ॥
३३१. “सत्थिं आकोटयित्वान, वह सम्मा ति चब्रवि^७ ।
अहं लोकं तारयिस्सं, पत्तो सम्बोधिमुत्तमं ॥
३३२. “तं मे गिरं सुणन्तस्स, हासो मे विपुलो अहु । B. 111
उदग्गचित्तो सुमनो, अभिसीसि^८ तदा अहं ॥ 20
३३३. “अभिरुब्बहं च मं जत्वा, सक्कपुत्तं^९ महायसं ।
उदग्गचित्तो मुदितो, वहिस्सं^{१०} पुरिसुत्तमं ॥
३३४. “परेसं विजितं गन्त्वा, उग्गतस्मिं दिवाकरे^{११} ।
ममं छन्नं च ओहाय, अनपेक्खो^{१२} सो^{१३} अपक्कमि ॥

१-१. देवपुत्तो० - मी० ; देवपुत्ता महप्पभा - स्या० । २. अभिरोचमि - स्या० ।
३. कण्डको - म० ; कण्डको - स्या० । ४. अहुं - स्या० । ५-५. सम्बोधाय अभिनिक्खमि -
स्या० । ६. जाल० - मी० । ७. मन्नवि - स्या० । ८. अभिमिमि - स्या०, मी० ; अभिमोसि
- रो० । ९. माक्कपुत्तं - स्या० । १०. वाहिस्सं - स्या० । ११. दिवकरे - स्या० । १२-१२.
अनपेक्खो - स्या० ।

३३५. “तस्स तम्बनखे पादे, जिह्वाय परिलेहिंसं ।
गच्छन्तं च महावीरं, रुदमानो उदक्खिंसं” ॥
३३६. “अदस्सनेनहं तस्स, सक्खपुत्तस्स^१ सिरीमतो ।
अलत्थं गरुकाबाधं, खिप्पं मे मरणं अहु ॥
३३७. “तस्सेव आनुभावेन, विमानं आवसामिदं ।
सब्बकामगुणोपेतं,^२ दिब्बं देवपुरम्हि च ॥
३३८. “यं च मे अहु वा हासो, सद्दं सुत्वान बोधिया ।
तेनेव कुसलमूलेन, फुसिस्सं आसवक्खयं ॥
३३९. “सचे हि भन्ते गच्छेय्यासि, सत्थु बुद्धस्स सन्तिके ।
ममा पि नं^३ वचनेन, सिरसा वज्जासि वन्दनं ॥
३४०. “अहं पि दट्ठुं गच्छिस्सं, जिनं अप्पट्ठिपुग्गलं ।
दुल्लभं दस्सनं होति, लोकनाथान तादिनं” ति ॥
३४१. सो^४ कतञ्जू कतवेदी, सत्थारं उपसङ्कमि ।
सुत्वा गिरं चक्खुमतो, धम्मचक्खुं विसोधयि ॥
३४२. विसोधेत्वा^५ दिट्ठिगतं, विचिकिच्छं^६ वतानि च ।
वन्दित्वा सत्थुनो पादे, तत्थेवन्तरधायथा ति ॥
- कन्थकविमानं सत्तमं ।

३२. अनेकवण्णविमानवत्यु

B. 112

३४३. “अनेकवण्णं दरसोकनासनं,
विमानमारुह्य अनेकचित्तं ।
परिवारितो अच्छरासङ्गणेन^७,
सुनिम्मितो भूतपतीव मोदसि ॥
३४४. “समस्समो नत्थि कुतो पनुत्तरो.
यसेन पुञ्जेन च इद्धिया च ।

१. उदक्खिंसं—स्या० । २. सक्खपुत्त—रो०; स्याक्खपुत्तस्स—स्या० । ३. सब्बकामगुणोपेतं—स्या० । ४. तं—स्या० । ५. सो च—स्या० । ६. विमोध्यित्वा—स्या० । ७. विचिकिच्छा—स्या० । ८. अच्छरानं गणेन—स्या०, रो० ।

सब्बे च देवा तिदसगणा' समेच्च',
तं तं नमस्सन्ति ससिं व देवा।
इमा च ते अच्छरायो समन्ततो,
नच्चन्ति गायन्ति पमोदयन्ति ॥

३४५. "देविद्विपत्तोसि महानुभावो,
मनुस्सभूतो किमकासि पुञ्ञं।
केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती" ति ॥

5

३४६. सो देवपुत्तो अत्तमनो ... पे० ...
यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

10

३४७. "अहं^१ भदन्ते अहुवासि^२ पुब्बे,
सुमेधनामस्स जिनस्स सावको।
पुथुज्जनो अननुबोधोहमस्मि^३,
सो सत्त वस्सानि परिव्वजिस्सहं^४ ॥

३४८. "सोहं^५ सुमेधस्स जिनस्स सत्थुनो,
परिनिब्बुतस्सोधतिण्णस्स^६ तादिनो।
रतनुच्चयं हेमजालेन छन्नं,
वन्दित्वा थूपस्मिं मनं पसादयिं ॥

15

३४९. "न मासि दानं न च^७ मत्थि दातुं,
परे च खो तत्थ समादपेसिं।
पूजेथ नं पूजनीयस्स^८ धातुं,
एवं किर सग्गमितो गमिस्सथ ॥

B. 113

20

३५०. "तदेव कम्मं कुसलं कतं मया,
सुखं च दिव्वं अनुभोमि अत्तना।

१. तिदसागणा - स्या०। २. समेच्च - मी०। ३. सोहं पि - स्या०। ४. अहुवामि - मी०। ५. अननुबोधोहमस्मि - मी०; अनुबोधो० - स्या०। ६. परिव्वजिस्सहं - स्या०; वव्वजिमाहं - रो०। ७. स्वाहं - मी०। ८. ोधतिण्णस्म - स्या०। ९. च पन - स्या०। १०. पूजनेय्यस्म - स्या०।

मोदामहं तिदसगणस्स मज्झे,
न तस्स पुञ्ञस्स खयम्पि^१ अज्झगं^२ ति ॥

अनेकवण्णविमानं अट्टमं ।

३३. मट्टकुण्डलीविमानवत्थु

३५१. “अलङ्कतो मट्टकुण्डली^३,
मालधारी^४ हरिचन्दनस्सदो ।
बाहा पग्गय्ह कन्दसि,
वनमज्झे किं दुक्खितो तुवं^५” ति ॥

३५२. “सोवण्णमयो पभस्सरो,
उप्पन्नो रथपञ्जरो मम ।
तस्स चक्कयुगं न विन्दामि,
तेन दुक्खेन जहामि^६ जीवितं^७” ति ॥

३५३. “सोवण्णमयं मणिमयं,
लोहितकमयं^८ अथ रूपियमयं^९ ।
आचिक्ख मे^{१०} भद्दमाणव,
चक्कयुगं पटिपादयामि^{११} ते” ति ॥

३५४. सो माणवो तस्स पावदि,
“चन्दिमसुरिया^{१२} उभयेत्थदिस्सरे ।
सोवण्णमयो रथो मम,
तेन चक्कयुगेन सोभती” ति ॥

३५५. “बालो खो त्वं असि माणव,
यो त्वं पत्थयसे अपत्थियं ।
मञ्जामि तुवं मरिस्ससि,
न हि त्वं लच्छसि चन्दिमसुरिये” ति ॥

१-१. खयम्पि अज्झगा ति - स्या० । २. मट्टकुण्डली - मी० । ३. मालाधारी - मी०, स्या० । ४. जहिस्मं - मी०; जहिस्मामि - स्या०, रो० । ५. लोहितङ्कमयं - मी०; लोहितङ्गमयं - स्या० । ६. रूपियामयं - मी० । ७. मे तुवं - स्या० । ८. पटिपादयामि - मी०, स्या० । ९. चन्दिमसुरिया - म० ।

३५६. “गमनागमनं पि दिस्सति,
वण्णधातु उभयत्थ वीथिया।
पेतो^१ कालकतो न दिस्सति,
को निध^२ कन्दतं बाल्यतरो^३” ति॥
३५७. “सच्चं खो वदेसि माणव,
अहमेव कन्दतं बाल्यतरो।
चन्दं विय दारको रुदं,
पेतं कालकताभिपत्थयि^४” ति॥
३५८. “आदित्तं वत मं सन्तं, घतसित्तं व पावकं।
वारिना विय ओसिञ्चं, सब्बं निब्बापये दरं॥
३५९. “अब्बही^५ वत मे सल्लं, सोकं हृदयनिस्सितं।
यो मे सोकपरेतस्स, पुत्तसोकं अपानुदि॥
३६०. “स्वाहं अब्बूहसल्लोस्मि, सीतिभूतोस्मि^६ निब्बुतो।
न सोचामि न रोदामि, वत सुत्वान माणवा ति॥
३६१. “देवता नुसि गन्धब्बो, अदु^७ सक्को पुरिन्ददो।
को वा त्वं कस्स वा पुत्तो, कथं जानेमु तं मयं” ति॥
३६२. “यं च कन्दसि यं च रोदसि,
पुत्तं आळाहने सयं दहित्वा^८।
स्वाहं कुसलं करित्वा^९ कम्मं,
तिदसानं सहव्यतं^{१०} गतो^{११}” ति॥
३६३. “अप्पं वा बहुं वा नाहसाम,
दानं ददन्तस्स सके अगारे।
उपोसथकम्मं वा तादिसं,
केन कम्मेन गतोसि देवलोकं” ति॥
३६४. “आबाधिकोहं दुक्खितो गिलानो,
आतुररूपोमिह^{१२} सके निवेसने।

5

10

15

20

B. 115

25

१. पेतो पन—सी०, स्या०। २. नीध—स्या०। ३. कालकताभिपत्थयं—स्या०।
४. अब्बूहं—स्या०; अब्बूह—रो०। ५. सीतिभूतोस्मि—स्या०। ६. आदु—मी०; आदु—स्या०। ७. डहित्वा—स्या०। ८. करित्वान—स्या०। ९-१०. सहव्यतं पत्तो—मी०;
० पत्तो—स्या०, रो०। १०. आतुररूपोमिह—स्या०।

बुद्धं विगतरजं वितिण्णकङ्खं,
अद्दक्खिं सुगतं अनोमपञ्जं ॥

R. 77

३६५. “स्वाहं मुदितमनो पसन्नचित्तो,
अञ्जलिं अकरिं तथागतस्स ।
5 ताहं कुसलं करित्वान कम्मं,
तिदसानं सहव्यतं गतो” ति ॥

३६६. “अच्छरियं वत अब्भुतं^१ वत^२,
अञ्जलिकम्मस्स^३ अयमीदिसो विपाको ।
अहं पि मुदितमनो पसन्नचित्तो,
10 अज्जेव बुद्धं सरणं वजामी” ति ॥

३६७. “अज्जेव बुद्धं सरणं वजाहि,
धम्मं च सङ्खं च पसन्नचित्तो ।
तथेव सिक्खाय पदानि पञ्च,
अखण्डफुल्लानि समादियस्सु ॥

15

३६८. “पाणातिपाता विरमस्सु खिप्पं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयस्सु ।
अमज्जपो मा^४ च मुसा भणाहि,
सकेन दारेन च होहि तुट्ठो” ति ॥

20

३६९. “अत्थकामोसि मे यक्ख, हितकामोसि देवते ।
करोमि तुय्हं वचनं, त्वंसि आचरियो ममा ति ॥

३७०. “उपेमि सरणं बुद्धं धम्मं चा पि अनुत्तरं ।
सङ्खं च नरदेवस्स गच्छामि सरणं अहं ॥

B. 116

३७१. “पाणातिपाता विरमामि खिप्पं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयामि ।
अमज्जपो नो च मुसा भणामि,
25 सकेन दारेन च होमि तुट्ठो” ति ॥

मट्टकुण्डलीविमानं नवमं ।

१. अब्भुतं - स्वा० । २. मी० पोत्यके नत्थि । ३. अञ्जलीकम्मस्स - स्वा० । ४. नो - स्वा० ।

३४. सेरीसकविमानवत्थु

३७२. “सुणोथ यक्खस्स च वाणिजान च,
समागमो यत्थ तदा अहोसि।
यथा कथं इतरितरेन^१ चा पि,
सुभासितं तं च सुणाथ सब्बे ॥
३७३. “यो सो अहु राजा पायासि नाम,^२ 5
भुम्मानं सहव्यगतो^३ यसस्सी।
सो मोदमानो व सके विमाने,
अमानुसो मानुसे अज्झभासी” ति ॥
३७४. “वड्ढे^४ अरज्जे अमनुस्सट्ठाने,^५
कन्तारे अप्पोदके अप्पभक्खे। 10
सुदुग्गमे वण्णुपथस्स^६ मज्झे,
वड्ढं भया नट्टमना मनुस्सा ॥
३७५. “नयिध फला मूलमया च सन्ति,
उपादानं नत्थि कुतोध भक्खो^७।
अज्जत्र पंसूहि च वालुकाहि च,
तताहि^८ उण्हाहि च दारुणाहि च^९ ॥ 15
३७६. “उज्जङ्गलं तत्तमिवं^{१०} कपालं,
अनायसं परलोकेन तुल्यं।
लुट्ठानमावासमिदं पुराणं,
भूमिप्पदेसो अभिसत्तरूपो ॥ 20
३७७. “अथ तुम्हे केन^{११} वण्णेन,
किमासमाना इमं पदेसं हि।
अनुपविट्ठा^{१२} सहसा समेच्च,
लोभा भया अथ वा सम्पमूब्हा” ति ॥ B. 117

१. इतरीतरेन—सी०। २. नामो—सी०। ३. सहव्यगतो—सी०। ४. सड्ढे—स्या०।
५. अमनुस्सट्ठाने—स्या०। ६. वनपथस्स—स्या०। ७. भिक्खा—स्या०। ८. तताहि—स्या०,
सी०। ९. स्या० पोत्यके नत्थि। १०. तत्तमिदं—स्या०। ११. केननु—स्या०। १२. अनुप-
विट्ठा—सी०।

३७८. “मगधेसु अङ्गैसु च सत्थवाहा,
आरोपयित्वा^१ पणियं पुथुत्तं^२ ।
ते यामसे सिन्धुसोवीरभूमिं,
धनत्थिका उद्दयं^३ पत्थयाना ॥

5 ३७९. “दिवा पिपासं नधिवासयन्ता,
योग्गानुकम्पं च समेक्खमाना,
एतेन वेगेन आयाम सव्वे,
रत्तिं^४ मग्गं पटिपन्ना विकाले ॥

10 ३८०. “ते दुप्पयाता अपरद्धमग्गा,
अन्धाकुला विप्पनट्ठा अरञ्जे ।
सुदुग्गमे वण्णुपथस्स मज्झे,
दिसं न जानाम पमूब्बहचित्ता ॥

15 ३८१. “इदं च दिस्वान अदिट्ठपुब्बं,
विमानसेट्ठं च तवं^५ च यक्ख ।
तनुत्तरिं जीवितमासमाना,^६
दिस्वा पतीता सुमना उदग्गा” ति ॥

20 ३८२. “पारं समुद्दस्स इमं^७ च वण्णुं,^८
वेत्ताचरं^९ सङ्कुपथं^{१०} च मग्गं ।
नदियो पन पव्वतानं च दुग्गा,
पुथुदिसां^{११} गच्छथ भोगहेतु ॥

३८३. “पक्खन्दियानं^{१२} विजितं परेसं,
वेरज्जके मानुसे पेक्खमाना ।
यं वो सुतं वा^{१३} अथ वा पि दिट्ठं,
अच्छेरकं तं वो सुणोम ताता” ति ॥

B. 118 25 ३८४. “इतो पि अच्छेरतरं कुमार,
न तो सुतं वा अथ वा पि दिट्ठं ।

१-१. आरोपियम्ह पणियं पठुत्तं - स्या०; आरोपयिस्मं० - सी० । २. उद्दयं - स्या० ।
३. तेरत्ति - स्या० । ४. तुवं - स्या० । ५. जीवितमासिस्सना - स्या० । ६. इदं - सी० । ७.
वनं - स्या० । ८-८. वेत्तंपरं सकुपथञ्च - स्या० । ९. पुथुदिसा - स्या० । १०. पक्खन्दियानं -
स्या० । ११. स्या० पोत्यके नत्थि ।

अतीतमानुस्सकमेव सब्बं,
दिस्वान तप्पाम अनोमवण्णं ॥

३८५. “वेहायसं पोक्खरञ्जो सवन्ति,
पहूतमल्या बहुपुण्डरीका ।
दुमा चिमे^१ निच्चफलूपपन्ना,
अतीव गन्धा सुरभिं^२ पवायन्ति ॥

5

३८६. “वेळूरियथम्भा सतमुस्सितासे,
सिलापवाळस्स^३ च आयतंसा ।
मसारगल्ला सहलोहितङ्गा^४,
थम्भा^५ इमे जोतिरसामयासे^६ ॥

10

३८७. “सहस्सथम्भं^७ अतुलानुभावं,
तेसूपरि^८ साधुमिदं विमानं ।
रतनन्तरं कञ्चनवेदिमिस्सं,
तपनीयपट्टेहि च साधुछन्नं ॥

३८८. “जम्बोनदुत्तमिदं^९ सुमट्ठो,
पासादसोपाणफलूपपन्नो ।
दब्बो च वग्गु च^{१०} सुसङ्गतो च^{११},
अतीव निज्झानखमो मनुञ्जो ॥

15

३८९. “रतनन्तरस्मिं बहुअन्नपानं,
परिवारितो अच्छरासङ्गणेन ।
मुरजआलम्बरतूरियघुट्ठो^{१२},
अभिवन्दितोसि थुतिवन्दनाय^{१३} ॥

20

३९०. “सो मोक्षसि नारिगणप्पबोधनो,
विमान पासादवरे मनोरमे ।

१. च ते—स्या० । २. मुरभी—स्या० । ३. मिलप्पवालस्स—स्या० । ४. सह-
लोहितङ्गा—मी०; सहलोहितका—स्या० । ५-५. चिमे जोतिरसामयासे—मी० । ६. सह-
स्सथम्भं—मी०, स्या० । ७. तेसूपरि—स्या० । ८. जम्बोनदुत्तमिदं—स्या० । ९. सुमुखो
—मी० । १०. मी० पोत्यके नत्थि । ११. मुरज्जआलम्बर तूरियघुट्ठो—मी०; ० तूरियसंघट्ठो—
स्या० । १२. थुतिवन्दनाय—स्या० ।

अचिन्तियो सन्वगुणूपपन्नो,
राजा यथा वेस्सवणो नळिण्या^१ ॥

B 419

३९१. “देवो नु आसि^२ उदवासि यक्खो,
उदाहु देविन्दो मनुस्सभूतो ।
पुच्छन्ति तं वाणिजा^३ सत्थवाहा,
आचिक्ख को नाम तुवंसि यक्खो” ति ॥

5

३९२. “सेरीसको^४ नाम अहम्मि^५ यक्खो,
कन्तारियो वण्णुपथम्मि^६ गुत्तो ।
इमं पदेसं अभिपालयामि,
वचनकरो^७ वेस्सवणस्स^८ रज्जो” ति ॥

10

३९३. “अधिच्चलद्धं परिणामजं ते,
सयं कतं उदाहु देवेहि दिन्नं ।
पुच्छन्ति तं वाणिजा^९ सत्थवाहा,
कथं तथा लद्धमिदं मनुज्जं” ति ॥

R. 80

15

३९४. “नाधिच्चलद्धं न परिणामजं मे^{१०},
न सयं कतं न हि देवेहि दिन्नं ।
सकेहि कम्मोहि अपापकेहि,
पुज्जेहि मे लद्धमिदं मनुज्जं” ति ॥

३९५. “किं ते वतं किं पन ब्रह्मचरियं,
किस्स सुचिण्णस्स अयं विपाको ।
पुच्छन्ति तं वाणिजा सत्थवाहा,
कथं तथा लद्धमिदं विमानं” ति ॥

20

३९६. “ममं^{११} पायासी ति अहु समज्जा,
रज्जं यदा कारयिं कोसलानं ।
नत्थिकदिट्ठि^{१२} कदरियो पापधम्मो,
उच्छेदवादी च तदा अहोसिं ॥

25

१. नळिण्या—मी० । २. आमी—मी० । ३. वाणिज—स्या० । ४. सेरिस्सको—
सी०, स्या० । ५. वाचं करो—सी० । ६. वेस्सवणस्स—स्या० । ७. वाणिज—स्या० । ८. ते
—स्या० । ९. मम—मी०, स्या० । १०. नत्थि कुदिट्ठि—स्या० ।

३९७. “समणो च खो आसि कुमारकस्सपो,
बहुस्सुतो चित्तकथी उळारो।
सो मे तदा धम्मकथं अभासि,^१
दिट्ठिविसूकानि विनोदयी^२ मे ॥

३९८. “ताहं तस्स धम्मकथं सुणित्वा,
उपासकत्तं पटिवेदयिस्सं।
पाणातिपाता विरतो अहोसिं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयिस्सं।
अमज्जपो नो च मुसा अभाणिं,
सकेन दारेन च होमि^३ तुट्ठो ॥

5 B. 120

10

३९९. “तं मे वतं तं पन ब्रह्मचरियं,
तस्स सुचिण्णस्स अयं विपाको।
तेहेव कम्मेहि अपापकेहि,
पुञ्जेहि मे लद्धमिदं विमानं” ति ॥

४००. “सच्चं किराहंसु नरा सपज्जा,
अनज्जथा वचनं पण्डितानं।
यहिं यहिं गच्छति पुञ्जकम्मो,
तहिं तहिं मोदति कामकामी ॥

15

४०१. “यहिं यहिं सोकपरिद्वो च,
वधो च बन्धो च परिविकलेसो।
तहिं तहिं गच्छति पापकम्मो,
न मुच्चति दुग्गतिया कदाची” ति ॥

20

४०२. “सम्मूढरूपो व जनो अहोसि,
अस्मिं मुहुत्ते कललीकतो व^४।
जनस्सिमस्स तुय्हं च कुमार,
अप्पच्चयो^५ केन नु खो अहोसी” ति ॥

25

१. अकामि—मी०, म्या०। २. विनोदयि—म्या०। ३. अहोमि—मी०; अहोसि—
म०। ४. च—स्या०। ५. अपच्चयो—स्या०।

R 81

४०३. “इमे च^१ सिरीसवना^२ ताता,
दिब्बा^३ गन्धा सुरभी^४ सम्पवन्ति^५ ।
ते सम्पवायन्ति इमं^६ विमानं,
दिवा च रत्तो च तमं निहन्त्वा ॥

B. 121

5

४०४. “इमेसं च खो वस्ससतच्चयेन,
सिपाटिका फलति^७ एकमेका ।
मानुस्सकं वस्ससतं अतीतं,
यदग्गे कायम्हि इधूपपन्नो ॥

10

४०५. “दिस्वानहं^८ वस्ससतानि पञ्च,
अस्मिं विमाने^९ ठत्वान ताता ।
आयुक्खया पुञ्जक्खया चविस्सं,
तेनेव सोकेन पमुच्छितोस्मी^{१०}” ति ॥

15

४०६. “कथं नु सोचेय्य तथाविधो सो,
लद्धा विमानं अतुलं चिरायं^{११} ।
ये चा पि खो इत्तरमुपपन्ना,^{१२}
ते नून सोचेय्यं^{१३} परित्तपुञ्जा^{१४}” ति ॥

20

४०७. “अनुच्छवि ओवदियं च मे तं,
यं मं तुम्हे पेय्यवाचं वदेथ ।
तुम्हे च^{१५} खो ताता^{१६} मयानुगुत्ता,
येनिच्छकं तेन पलेथ सोत्थिं^{१७}” ति ॥

४०८. “गन्त्वा मयं सिन्धुसोवीरभूमिं,
धनत्थिका उद्दयं^{१८} पत्थयाना ।
यथापयोगा परिपुण्णचागा,
काहाम सेरीसमहं^{१९} उळारं^{२०}” ति ॥

१-१. सिरीसपवना च-सी०; मिरिसपवना-स्या०; पि मिरिसवना च-रो।
२. दिब्बा च-रो०। ३. सुरभि-सी०। ४. पवन्ति-स्या०। ५. इदं-स्या०, रो०।
६. फलन्ति-स्या०। ७. दिव्वानहं-स्या०। ८. विमानम्हि-स्या०। ९. ममुच्छितोस्मी
-रो०। १०. चिरायं-स्या०। ११. इत्तरं उपपन्नो-स्या०। १२. मोचेय्य-स्या०। १३.
व-स्या०। १४. तात-स्या०। १५. उद्दय-स्या०। १६. सेरिस्समहं-सी०, स्या०।

४०९. “मा चेव^१ सेरीसमहं अकत्थ,
सब्बं च वो भविस्सति यं वदेथ ।
पापानि कम्मनि विवज्जयाथ,
धम्मानुयोगं च अधिट्ठहाथ ॥

४१०. “उपासको अत्थि इमम्हि सद्धे,
बहुस्सुतो सीलवतूपपन्नो ।
सद्धो च चागी च सुपेसलो च,
विचक्खणो सन्तुसितो मुतीमा ॥

5

४११. “सञ्जानमानो न मुसा भणयेय्य,
परूपघाताय न चेतयेय्य ।
वेभूतिकं पेसुणं^२ नो करेय्य,
सण्हं च वाचं सखिलं भणयेय्य ॥

B. 122

10

४१२. “सगारवो सप्पटिस्सो विनीतो,
अपापको अधिसीले विसुद्धो ।
सो मातरं पितरं चा पि जन्तु,
धम्मेन पोसेति अरियवुत्ति ॥

15 R. 82

४१३. “मञ्जे सो मातापितूनं^३ कारणा,
भोगानि परियेसति न अत्तहेतु ।
मातापितूनं च यो अच्चयेन,
नेक्खम्मपोणो चरिस्सति ब्रह्मचरियं ॥

20

४१४. “उजू अवद्धो असठो अमायो,
न लेसकप्पेन च वोहरेय्य ।
सो तादिसो सुकतकम्मकारी,^४
धम्मे ठितो किन्ति लभेथ दुक्खं ॥

४१५. “तंकारणा पातुकतोम्हि अत्तना,
तस्मा धम्मं^५ पस्सथ वाणिजासे ।

25

१. हेव—स्या० । २. पिमुणं—स्या० । ३. मातापितुबं—सी०; मातापितूनं हि
—स्या० । ४. सुकत०—सी०; ५. च मं—स्या० ।

अञ्जत्र तेनिह^१ भस्मी^२ भवेथ,
अन्धाकुला^३ विप्पनट्ठा अरञ्जे ।
तं खिप्पमानेन लहुं परेन,
सुखो हवे सप्पुरिसेन सङ्गमो^४ ति ॥

- 5 ४१६. “किं नाम सो किं च करोति कम्मं,
किं नामधेय्यं किं पन तस्स गोत्तं ।
मयं पि नं दट्ठुकामम्ह यक्ख,
यस्सानुकम्पाय इधागतोसि ।
लाभा हि तस्स, यस्स तुवं^५ पिहेसी^६” ति ॥

B. 123

10

४१७. “यो कप्पको सम्भवनामधेय्यो,
उपासको कोच्छफलूपजीवी^७ ।
जानाथ नं तुम्हाकं पेसियो^८ सो,
मा खो^९ नं हीळित्थ सुपेसलो सो^{१०}” ति ॥

15

४१८. “जानामसे यं त्वं पवदेसि^{११} यक्ख,
न खो नं जानामं स^{१२} एदिसो^{१३} ति ।
मयं पि नं पूजयिस्साम यक्ख,
सुत्वान तुय्हं वचनं उळारं^{१४}” ति ॥

20

४१९. “ये केचि इमस्मिं सत्थे^{१५} मनुस्सा,
दहरा महन्ता अथ वा पि मज्झिमा ।
सब्बे व ते आलम्बन्तु^{१६} विमानं,
पस्सन्तु पुञ्ञानं^{१७} फलं कदरिया^{१८}” ति ॥

25

४२०. “ते तत्थ सब्बेव अहं पुरेति,
तं कप्पकं तत्थ पुरक्खत्वा^{१९} ।
सब्बेव ते आलम्बिंसु^{२०} विमानं,
मसक्कसारं विय वासवस्स ॥

१-१. तेन हि भस्मि-स्या०; तेनीह०-सी० । २. अन्धाकुला-स्या० । ३. त्वं-स्या० । ४. कोच्छमण्डूपजीवी-स्या० । ५. पेसि यो-स्या० । ६. च खो-स्या० । ७. वदेमि-सी०, स्या० । ८. तं-स्या० । ९-९. जानामसे-स्या० । १०. ईदिसो-सी० । ११. सब्बे-स्या० । १२. आलम्बन्तु-स्या० । १३. पुञ्ञान-सी० । १४. पुरक्खपित्वा-सी०; पुरक्खित्वा-स्या० । १५. आलम्बिंसु-स्या० ।

४२१. “ते तत्थ सब्बेव अहं पुरे ति,
उपासकत्तं पटिवेदयिंसु^१ ।
पाणातिपाता विरता अहेसुं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयिंसु ।
अमज्जपा नो च मुसा भणिंसु,
सकेन दारेन च^२ अहेसुं तुट्ठा ॥

R. 83

४२२. “ते तत्थ सब्बेव अहं पुरे ति,
उपासकत्तं पटिवेदयित्वा ।
पक्कामि सत्थो^३ अनुमोदमानो,
यक्खिद्धिया अनुमतो पुनप्पुनं ॥

5

10

४२३. “गन्त्वान ते सिन्धुसोवीरभूमिं,
धनत्थिका उद्दयं^४ पत्थयाना ।
यथापयोगा परिपुण्णलाभा,
पच्चागमुं पाटलिपुत्तमक्खतं^५ ॥

B. 124

४२४. “गन्त्वान ते सङ्घरं सोत्थिवन्तो,
पुत्तेहि दारेहि समङ्गिभूता ।
आनन्दी^६ वित्ता^७ सुमना पतीता,
अकंसु सेरीसमहं उळारं ।
सेरीसकं ते^८ परिवेणं मापयिंसु ॥

15

४२५. “एतादिसा सप्पुरिसान सेवना,
महत्थिका^९ धम्मगुणान सेवना ।
एकस्स अत्थाय उपासकस्स,
सब्बेव सत्ता सुखिता^{१०} अहेसुं” ति ॥

20

सेरीसकविमानं दसमं ।

३५. सुनिक्खित्तविमानवत्थु

४२६. “उच्चमिदं मणिथूणं विमानं,
समन्ततो द्वादस योजनानि ।

25

१. पटिवेदयिंसु—स्या० । २. स्या० पोत्थके नत्थि । ३. मत्था—स्या० । ४. उदय
—रो० । ५. पातलि०—स्या० । ६-६. आनन्द चिन्ता—स्या० । ७. स्या० पोत्थके नत्थि ।
८. महिद्धिया—स्या० । ९. सुखिनो—रो० ।

कूटागारा सत्तसता उळारा,
वेळुरियथम्भा रुचकत्थता सुभा ॥

४२७. “तत्थच्छसि पिवसि खादसि च,
दिब्बा च वीणा पवदन्ति वग्गुं ।
दिब्बा रसा कामगुणेत्य पञ्च,
नारियो च नच्चन्ति सुवण्णछन्ना ॥

४२८. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

B. 125

10

४२९. “पुच्छामि तं देव महानुभाव,
मनुस्सभूतो किमकासि पुज्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

R. 84

15

४३०. सो देवपुत्तो अत्तमनो, मोग्गल्लानेन पुच्छितो ।
पज्जं पुट्ठो वियाकासि, यस्स कम्मस्सिदं फलं ॥

20

४३१. “दुन्निक्खित्तं मालं सुनिक्खित्त्वा,
पतिट्ठपेत्वा सुगतस्स थूपे ।
महिद्धिको चम्हि महानुभावो,
दिब्बेहि कामेहि समज्झिभूतो ॥

४३२. “तेन मेतादिसो वण्णो, तेन मे इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च मे भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

४३३. “अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव,
मनुस्सभूतो यमहं अकासिं ।
तेनम्हि एवं जलितानुभावो,
वण्णो च मे सब्बदिसा पभासती” ति ॥

सुनिक्खित्तविमानं एकादसमं ।

पुरिसविमाने सुनिक्खित्तवग्गो ततियो ।

तत्सुदानं

द्वे दलिदा वनविहारा^१, भतको गोपालकण्ठका^२ ।
 अनेकवण्णमट्टकुण्डली^३ सेरीसको^४ सुनिविस्तं ।
 पुरिसानं^५ ततियो वग्गे पवुच्चती ति^६ ॥

भाणवारं चतुर्थं ।

विमानवत्थुपालि निट्ठिता ।

—:०:—

१. द्वेविहारा—मी०, स्या० । २. गोपालकण्डको—म०; गोपालकण्ठको—स्या० ।
 ३. अनेकवण्णमट्टकुण्डली—मी० । ४. सेरिस्सको—स्या० । ५-५. पुरिसानं ततियो वग्गे
 ति—सी०; पुरिसानं सत्तमो वग्गे ति—स्या० ।

सुत्तपिटके
खुद्दकनिकाये
पेतवत्थु

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

पेतवत्थुपालि

१. खेत्तूपमपेतवत्थु

१. “खेत्तूपमा अरहन्तो, दायका कस्सकूपमा ।
बीजूपमं देय्यधम्मं, एत्तो निब्बत्तते फलं ॥
२. “एतं^१ बीजं कसि खेत्तं^२, पेतानं दायकस्स च ।
तं पेता परिभुञ्जन्ति, दाता पुञ्जेन वड्ढति ॥
३. “इधेव कुसलं कत्वा, पेते च पटिपूजिय ।
सगं च कमतिट्ठानं^३, कम्मं कत्वान भद्दकं” ति ॥

B. 127,
R. 3

5

खेत्तूपमपेतवत्थु पठमं ।

२. सूकरमुखपेतवत्थु

४. “कायो ते सब्बसोवण्णो, सब्बा ओभासते दिसा ।
मुखं ते सूकरस्सेव, किं कम्ममकरी^१” पुरे ॥
५. “कायेन सञ्जतो आसिं, वाचायासिमसञ्जतो ।
तेन मेतादिसो वण्णो, यथा पस्ससि नारद ॥
६. “तं त्याहं नारद ब्रूमि, सामं दिट्ठमिदं तथा ।
माकासि मुखसा पापं, मा खो सूकरमुखो अहू” ति ॥

10

B. 128

सूकरमुखपेतवत्थु दुतियं ।

१-१. एतं बीजं कमी खेत्तं—मी०; ओघबीजं कमीखेत्तं—रो० । २. ०ठानं—स्या०,
रो० । ३. कम्ममकरा—स्या० ।

३. पूतिमुखपेतवत्थु

R. 4

७. “दिब्बं सुभं धारेसि वण्णधातुं,
वेहायसं^१ तिट्ठसि अन्तलिक्खे ।
मुखं च ते किमयो^२ पूतिगन्धं,
खादन्ति किं कम्ममकासि पुब्बे” ॥

5

८. “समणो अहं पापोतिदुट्ठवाचो^३,
तपस्सिरूपो^४ मुखसा असञ्जतो ।
लद्धा च मे तपसा वण्णधातु,
मुखं च मे पेसुणियेन पूति ॥

10

९. “तयिदं तथा नारद सामं दिट्ठं,
अनुकम्पका ये कुसला वदेय्युं ।
मा पेसुणं मा च मुसा अभाणि,
यक्खो तुवं होहिसि कामकामी” ति ॥

पूतिमुखपेतवत्थु ततियं ।

४. पिट्ठधीतलिकपेतवत्थु

१०. “यं किञ्चारम्मणं कत्वा, दज्जा दानं अमच्छरी ।
पुब्बपेते^५ च^६ आरब्भ, अथ वा वत्थुदेवता ॥

15

११. “चत्तारो च^७ महाराजे, लोकपाले यसस्सिने^८ ।
कुवेरं धतरट्ठं च, विरूपक्खं विरूढ्हकं,
ते चेव पूजिता होन्ति, दायका च अनिप्फला ॥

B. 129

१२. “न हि रुण्णं वा^९ सोको वा, या चञ्जा^{१०} परिदेवता ।
न तं पेतस्स अत्थाय, एवं तिट्ठन्ति जातयो ॥

20

१३. “अयं च खो दक्खिणा दिग्घा, सङ्गम्हि सुप्पतिट्ठिता ।
दीघरत्तं हितायस्स, ठानसो उपकप्पती” ति ॥

पिट्ठधीतलिकपेतवत्थु चतुत्थं ।

१. वेहासयं—सी० । २. किमियो—स्या०, रो० । ३. दुक्खवाचो—स्या०, रो०; दुट्ठवाचो—मी० । ४. तपस्मीरूपो—सी०, रो० । ५-५. पुब्बपेते व—स्या०; पुब्बपेते च—रो० । ६. व—स्या० । ७. यसस्सिनो—सी०, स्या० । ८. व—मी०, रो० । ९. चञ्जा—स्या० ।

५. तिरोकुट्टपेतवत्यु

१४. “तिरोकुट्टेसु^१ तिद्वन्ति, सन्धिसिद्धाटकेसु च ।
द्वारबाहासु तिद्वन्ति, आगन्त्वान सकं घरं ॥
१५. “पहूते अन्नपानमिह, खज्जभोज्जे उपद्विते ।
न तेसं कोचि सरति, सत्तानं कम्मपच्चया ॥
१६. “एवं ददन्ति आतीनं, ये होन्ति अनुकम्पका ।
सुचिं पणीतं कालेन, कप्पियं पानभोजनं ।
‘इदं वो आतीनं होतु, सुखिता होन्तु आतयो’ ॥ 5
१७. “ते च तत्थ समागन्त्वा, आतिपेता समागता ।
पहूते अन्नपानमिह, सक्कच्चं अनुमोदरे ॥
१८. ‘चिरं जीवन्तु नो आती, येसं हेतु लभामसे ।
अम्हाकं च कता पूजा, दायका च अनिप्फला’ ॥ 10
१९. “न हि तत्थ कसि अत्थि, गोरक्खेत्थ न विज्जति ।
वणिज्जा तादिसी नत्थि, हिरज्जेन कयाकयं^२ ।
इतो दिन्नेन यापेन्ति, पेता कालङ्कता^३ तहिं ॥ R. 5
२०. “उन्नमे उदकं वुट्ठं^४, यथा निन्नं पवत्तति ।
एवमेव इतो दिन्नं, पेतानं उपकप्पति ॥ 15
२१. “यथा वारिवहा पूरा, परिपूरेन्ति सागरं ।
एवमेव इतो दिन्नं, पेतानं उपकप्पति ॥
२२. “अदासि मे अकासि मे, आतिमित्ता सखा च मे ।
पेतानं दक्खिणं दज्जा, पुब्बे कतमनुस्सरं ॥ B. 130 20
२३. “न हि रुण्णं वा सोको वा, या चज्जा परिदेवना ।
न तं पेतानमत्थाय^५, एवं तिद्वन्ति आतयो ॥
२४. “अयं च खो दक्खिणा दिन्ना, सङ्गमिह सुप्पतिद्विता ।
दीघरत्तं हितायस्स, ठानसो उपकप्पति ॥

१. तिरोकुट्टेसु—मी०, स्या०, रो० । २. कयाकयं—मी०; कयकयं—रो० ।

३. कालकता—सी०, स्या०, रो० । ४. वुट्ठं—मी० । ५. पेतस्स अत्थाय—स्या० ।

२५. “सो जातिधम्मो च अयं निदस्सितो,
पेतान पूजा च कता उळारा।
बलं च भिक्खूनमनुप्पदिन्नं,
तुम्हेहि पुञ्ञं पसुतं अनप्पकं” ति ॥
तिरोकुट्टपेतवत्थु पञ्चमं ।

६. पञ्चपुत्तखादपेतवत्थु

- 5 २६. “नग्गा दुव्वण्णरूपासि, दुग्गन्धा पूति वायसि।
मक्खिकाहि^१ परिकिण्णा,^२ का नु त्वं इध तिट्ठसी” ति ॥
२७. “अहं भदन्ते पेतोम्हि, दुग्गता यमलोकिका।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता ॥
- 10 २८. “कालेन पञ्च पुत्तानि, सायं पञ्च पुनापरे।
विजायित्वान खादामि, ते पि ना^३ होन्ति मे अलं ॥
२९. “परिड्य्हति धूमायति, खुदाय हृदयं मम।
पानीयं न लभे पातुं, पस्स मं व्यसनं गतं” ति ॥
३०. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं^४ कतं।
किस्स कम्मविपाकेन, पुत्तमंसानि खादसी” ति ॥
- R. 6 15 ३१. “सपत्ती मे गव्विनी आसि, तस्सा पापं अचेतयिं।
साहं पदुट्ठमनसा, अकरिं गव्वपातनं ॥
- B. 131 ३२. “तस्सा द्वेमासिको गव्वो, लोहितञ्जरेव पग्घरि।
तदस्सा माता कुपिता, मय्हं जाती समानयि।
सपथं च मं कारेसि,^५ परिभासापयी च मं ॥
- 20 ३३. “साहं घोरं च सपथं, मुसावादं अभासिसं^६।
पुत्तमंसानि खादामि, सचे तं पकतं मया ॥
३४. “तस्स कम्मस्स^७ विपाकेन, मुसावादस्स चूभयं।
पुत्तमंसानि खादामि, पुव्वलोहितमक्खिता” ति ॥
पञ्चपुत्तखादपेतवत्थु छट्ठं ।

१-१. मक्खिका परिकिण्ण व-नी०; मक्खिकापरिकिण्णा व-रो०। २. न-स्या०, रो०। ३. दुक्कतं-मी०। ४. अकारेसि-स्या०। ५. अभासियं-स्या०। ६. कम्म-स्या०, रो०।

७. सत्तपुत्तखादपेतिवत्थु

३५. “नग्गा दुव्वण्णरूपासि, दुग्गन्धा पूति वायसि।
मक्खिकाहि परिकिण्णा, का नु त्वं इध तिट्ठसी” ति ॥
३६. “अहं भदन्ते पेतीम्हि, दुग्गता यमलोकिका।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता ॥
३७. “कालेन सत्त पुत्तानि, सायं सत्त पुनापरे। 5
विजायित्वान खादामि, ते पि ना होन्ति मे अलं ॥
३८. “परिड्य्हति धूमायति, खुदाय हृदयं मम।
निव्वुत्तिं नाधिगच्छामि, अग्गिदड्ढा^१ व’ आतपे” ति ॥
३९. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं।
किस्स कम्मविपाकेन, पुत्तमंसानि खादसी” ति ॥ 10
४०. “अहू मय्हं दुवे पुत्ता, उभो सम्पत्तयोव्वना^२।
साहं पुत्तवलूपेता, सामिकं अतिमञ्जिस^३ ॥
४१. “ततो मे सामिको कुद्धो, सपत्ति^४ मय्हमानयि^५।
सा च गव्वं अलभित्थ, तस्सा पापं अचेतयिं ॥
४२. “साहं पदुट्ठमनसा, अकरिं गव्वभपातनं। 15 B. 132
तस्सा तेमासिको गव्वो, पुव्वलोहितको^६ पनि ॥
४३. “तदस्सा माता कुपिता, मय्हं जाती समानयि।
सपथं च मं कारेसि, परिभासापयी च मं ॥
४४. “साहं घोरं च सपथं, मुसावादं^७ अभासिसं^८।
पुत्तमंसानि खादामि, सचे तं पकतं मया ॥ 20 R. 7
४५. “तस्स कम्मस्स विपाकेन, मुसावादस्स चूभयं।
पुत्तमंसानि खादामि, पुव्वलोहितमक्खिता” ति ॥

मत्तपुत्तखादपेतिवत्थु मत्तमं ।

८. गोणपेतवत्थु

४६. “किं नु उम्मत्तरूपो व, लायित्वा हरितं तिणं।
खाद खादा ति लपसि, गतसत्तं जरग्गवं ॥

१-१. अग्गि दड्ढव - मी०, स्या०, रो०। २. सम्पन्नयोव्वना - मी०। ३. अतिमञ्जिस्सं - स्या०; अतिमञ्जिमि - रो०। ४-४. ० मञ्जमानयि - मी०; सपत्ति मञ्जमानयि - स्या०; सपत्तिं अञ्जमानयि - रो०। ५. पूतिलोहितको - सी०, रो०। ६-६. च भामिस्मं - स्या०।

४७. “न हि अत्रेन पानेन, मतो गोणो समुद्रहे ।
त्वंसि^१ बालो च दुम्मेधो, यथा तज्जोव^२ दुम्मती” ति ॥
४८. “इमे पाश इदं^३ सीसं, अयं कायो सवालधि ।
नेत्ता तथेव तिष्ठन्ति, अयं गोणो समुद्रहे ॥
४९. “नाय्यकस्स^४ हत्थपादा, कायो सीसं च दिस्सति ।
रुदं मत्तिकथूपस्सि, ननु त्वज्जेव दुम्मती” ति ॥
५०. “आदित्तं वत मं सन्तं, घत्तसित्तं व पावकं ।
वारिना विय ओसिञ्चं, सव्वं निव्वापये दरं ॥
५१. “अब्बही^५ वत मे सल्लं, सोकं हृदयनिस्सितं ।
यो मे सोकपरेनस्स, पितुसोकं अपानुदि ॥
५२. “स्वाहं अब्बूहसल्लोसि, सीतिभूतोस्मि निव्वुतो ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वान माणव ॥
५३. “एवं करोन्ति सप्पज्जा, ये होन्ति अनुकम्पका ।
विनिवत्तयन्ति^६ सोकम्हा, सुजातो पितरं यथा” ति ॥

गोणपेतवत्यु अट्टमं ।

९. महापेसकारपेतवत्यु

५४. “गूथं च मुत्तं रुहिरं^७ च पुव्वं,
परिभुञ्जति किस्म अयं विपाको ।
अयं नु किं कम्ममकासि नारी,
या सव्वदा लोहितपुव्वभक्खा ॥
५५. “नवानि वत्थानि सुभानि चेव,
मुदूनि सुद्वानि च लोमसानि ।
दिन्नानि मिस्सा किटका भवन्ति,
अयं नु किं कम्ममकासि नारी” ति ॥

१. त्वं पि—स्या० । २. अज्जो च—स्या०; तज्जेव—रो० । ३. इमं—सी०, रो० । ४. नाय्यकस्स—स्या०, रो० । ५. अब्बूह—सी०, स्या०, रो० । ६. निवत्तयन्ति—स्या०, रो० । ७. रुधिरं—स्या० । ८. कटिका—सी०; किटका व—रो० ।

५६. “भरिया ममेसा अहू^१ भदन्ते^२,
अदायिका मच्छरिनी कदरिया।
सा मं ददन्तं समणब्राह्मणानं,
अक्कोसति च^३ परिभासति^४ च॥

५७. “गूथं च मुत्तं रुहिरं चं पुव्वं,
परिभुञ्ज त्वं अमुचिं सव्वकालं।
एतं^५ ते परलोकिस्मिं होतु,
वत्था च ते किटकसमा^६ भवन्तु^७।
एतादिसं दुच्चरितं चरित्वा,
इधागता चिररत्ताय खादती” ति॥

5

10

महापेमकारपेतिवत्थु नवमं।

१०. खल्लाटियपेतिवत्थु

५८. “का नु अन्तोविमानस्मिं, तिठ्ठन्ती नूपनिक्खमि।
उपनिक्खमस्सु भद्दे, पस्साम^१ तं बहिद्वितं” ति^२॥

५९. “अट्ठीयामि हरायामि, नग्गा निक्खमितुं बहि।
केसेहम्हि पटिच्छन्ना, पुञ्जं मे अप्पकं कतं” ति॥

B. 134

६०. “हन्दुत्तरीयं^३ ददामि ते, इदं^४ दुस्सं निवासय।
इदं^५ दुस्सं निवासेत्वा, एहि^६ निक्खम सोभने।
उपनिक्खमस्सु भद्दे पस्साम तं बहिद्वितं” ति॥

15

६१. “हत्थेन हत्थे ते दिन्नं, न मय्हं उपकप्पति।
एसेत्थुपासको सद्धो, सम्मासम्बुद्धभावको॥

६२. “एतं अच्छादयित्वान, मम दक्खिणमादिस।
तथाहं^७ सुखिता हेस्सं, सब्बकामसमिद्धिनी” ति॥

20

१-१. अहु० - स्या०; अहु भदन्ते - रो०। २. मी०, स्या०, रो० पोत्वहेमु भत्थि।
३. परिभासती - सी०। ४. एतञ्च - पी०। ५. किटका - स्या०, रो०; किटकसमा -
मी०। ६. भवन्ति - रो०। ७-७. त्वं पम्मासतं बहिद्विकं ति - मी०, रो०; पम्मासि तं
महिद्विकन्ति - स्या०। ८-८. हन्दुत्तरीयं दामि ते इदं - स्या०, रो०; ० इमं - पी०। ९. इदं
- सी०, स्या०, रो०। १०. बहि - मी०, स्या०, रो०। ११. अथाहं - मी०; तत्तहं - रो०।

R. 9

10

B. 135

20

६३. “तं च ते न्हापयित्वान^१, विलिम्पेत्त्वान^२ वाणिजा ।
वत्थेहच्छादयित्वान, तस्सा दक्खिणमादिसुं ॥
६४. “समनन्तरानुद्दिट्ठे, विपाको उदपज्जथ^३ ।
भोजनच्छादनपानीयं, दक्खिणाय इदं फलं ॥
६५. “ततो सुद्धा सुचिवसना, कासिकुत्तमधारिणी ।
हसन्ती विमाना निकखमि, दक्खिणाय इदं फलं” ति ॥
६६. “सुचित्तरूपं रुचिरं, विमानं ते पभासति^४ ।
देवते पुच्छिताचिक्ख, किस्स कम्मस्सिदं फलं” ति ॥
६७. “भिक्षुनो चरमानस्स, दोणिनिम्मज्जनि^५ अहं ।
अदासि उजुभूतस्स, विप्पसन्नेन चेतसा ॥
६८. “तस्स कम्मस्स कुसलस्स, विपाकं दीघमन्तरं ।
अनुभोमि विमानस्मि, तं च^६ दानि परित्तकं ॥
६९. “उद्धं चतूहि मासेहि, काऽङ्किरिया^७ भविस्सति ।
एकन्तकटुकं^८ घोरं, निरयं^९ पपनिस्सहं ॥
७०. “चतुक्कणं चतुद्वारं, विभत्तं भागसो मितं ।
अयोपाकारपरियन्तं, अयसा पटिकुज्जितं ॥
७१. “तस्स अयोमया भूमि, जलिता तेजसा युता^{१०} ।
समन्ता योजनसतं, फरित्वा तिट्ठति सब्बदा ॥
७२. “तत्थाहं दीघमद्धानं, दुक्खं वेदिस्स^{११} वेदनं ।
फलं च पापकम्मस्स, तस्मा सोचामहं^{१२} भुसं^{१३}” ति ॥
- गदल्लाटियपेतवत्थु दममं ।

११. नागपेतवत्थु

७३. “पुरतो व^१ सेतेन पणेति हत्थिना,
मज्झे पन अस्सतरीरथेन ।

१-१. नहापयित्वान विलिम्पित्वान-स्या०, रो० ; ० विलिम्पित्वान-मी० । २. उपपज्जथ-मी०, स्या०, रो० । ३. च भामति-स्या०, रो० । ४. दोणिनिम्मज्जनि-मी० ; दोणिनिम्मज्जनी-स्या० ; दोणिनिम्मज्जनि-रो० । ५. च-मी० । ६. काऽङ्किरिया-मी०, स्या०, रो० । ७. एकन्तं कटुकं-मी०, स्या०, रो० । ८. निरयं-स्या०, रो० । ९. युता-स्या० । १०. वेदिस्सं-स्या०, रो० । ११-१२. सोचामिदं भुनं ति-स्या० ; सोचामीदं भूतन्ति-रो० । १२. च-स्या० ।

पच्छा च कञ्जा सिविकाय' नीयति',
ओभासयन्ती दस सव्वतो' दिसा ॥

७४. "तुम्हे पन मुग्गरहत्थपाणिनो,
रुदंमुखा छिन्नपभिन्नगत्ता' ।
मनुस्सभूता किमकत्थ पापं,
येनञ्जमञ्जस्स पिवाथ लोहितं" ति ॥

5

७५. "पुरतो व यो गच्छति कुञ्जरेन,
सेतेन नागेन चतुक्कमेन ।
अम्हाक' पुत्तो अहु जेट्ठपोसो',
दानानि दत्तवान सुखी' पमोदति ॥

10

७६. "यो सो मज्जे अस्सतरीरथेन,
चतुब्भि युत्तेन सुवग्गितेन ।
अम्हाक पुत्तो अहु मज्जिमो सो,
अमच्छरी दानवती' विरोचति ॥

R. 10

७७. "या सा च' पच्छा सिविकाय नीयति',
नारी' सपञ्जा मिगमन्दलोचना' ।
अम्हाक धीता अहु सा कनिट्टिका',
भागडुभागेन सुखी पमोदति ॥

15

७८. "एते च दानानि अदंसु पुव्वे,
पसन्नचित्ता समणब्राह्मणानं ।
मयं पन मच्छरिनो अहुम्ह',
परिभासका समणब्राह्मणानं ।
एते च' दत्त्वा' परिचारयन्ति,
मयं च सुस्साम नळो व छिन्नो' ति ॥

B. 136

20

१-१. गिविकायं निय्याति - स्या०, रो० । २. सव्वतो - मी० । ३. भिन्नपभिन्नगत्ता - मी०, स्या०, रो० । ४. अम्हाकं - स्या०, रो० । ५. जेट्ठकोसो - मी०; मो पजेट्ठको - स्या०; मो जेट्ठको - रो० । ६. मुखं - स्या०, रो० । ७. दानपती - मी०, स्या०; दानपति - रो० । ८. म्या०, रो० पोत्थकेमु नत्थि । ९. निय्यति - मी०; निय्याति - स्या०, रो० । १०. दारी - रो० । ११. मिगमण्डलोचना - स्या० । १२. कनिट्टा - मी०, स्या०, रो० । १३. अहुम्हा - मी०, स्या०, रो० । १४-१४ पदत्त्वा - मी०, रो० । १५. खित्तो - मी०; दित्तो - स्या०, रो० ।

७९. “किं तुम्हाकं भोजनं क सयानं,
कथं च^१ यापेथ सुपापधम्मिनो ।
पहूतभोगेसु अनप्पकेसु,
सुखं विराधाय^२ दुक्खज्ज^३ पत्ता” ति ॥

८०. “अज्जमज्जं वधित्वान, पिवाम पुब्बलोहितं ।
वहुं पित्वा^४ न धाता^५ होम, नच्छादिम्हसे मयं ॥

८१. “इच्चेव मच्चा परिदेवयन्ति,
अदायका^६ पेच्च यमस्स ठायिनो ।
ये ते विदिच्च^७ अधिगम्म भोगे,
न भुज्जरे ना पि करोन्ति पुज्जं ॥

R. 11

८२. “ते खुप्पिपासूपगता^८ परत्थ,
पच्छा^९ चिरं ज्ञायरे^{१०} ड्य्हमाना ।
कम्मानी कत्वान दुक्खुद्धानि^{११},
अनुभोन्ति दुक्खं कटुकफ़लानि ॥

८३. “इत्तरं हि धनं^{१२} धज्जं^{१३}, इत्तरं इध जीवितं ।
इनरं इत्तरतो अत्वा, दीपं कयिराथ पण्डितो ॥

८४. “ये ते एवं पजानन्ति, नरा धम्मस्स कोविदा ।
ते दाने नप्पमज्जन्ति, सुत्वा अरहतं वचो” ति ॥

नागपेतवत्यु एकादसमं ।

१२. उरगपेतवत्यु

B. 137

20

८५. “उरगो व तच्चं जिण्णं, हित्वा गच्छति सन्तनुं ।
एवं सरीरे निवभोगे, पेने कालङ्कते^{१४} सति ॥

८६. “ड्य्हमानो न जानाति, ज्ञातीनं परिदेवितं ।
तस्मा एतं^{१५} न रोदामि”, गतो सो तस्स या गति ॥

१. मयं - स्या०, रो० । २. नु - मी०, रो० । ३. विराधाय - स्या०, रो० । ४. दुक्खज्ज - मी० । ५. धाता - स्या०, रो० । ६. अदायिका - स्या०, रो० । ७. विदित्वा - मी० ; विदिच्चा - स्या०, रो० । ८. मुप्पिपानुपगता - स्या० । ९. पेत्ता - मी०, रो० । १०. ज्ञायिरे - स्या० ; धायिरे - रो० । ११. दुक्खुद्धानि - मी० ; दुक्खुद्धानि - स्या० ; दुक्खन्दिधानि - रो० । १२-१३. धनवज्जं - स्या०, रो० । १३. कालकने - मी०, स्या०, रो० । १४. एवं - रो० । १५. सोचामि - स्या०, रो० ।

८७. “अनब्भितो^१ ततो आगा^२, नानुञ्जातो इतो गतो ।
यथागतो तथा गतो, तत्थ का परिदेवना ॥

८८. “ड्य्हमानो न जानाति, जातीनं परिदेवितं ।
तस्मा एतं न रोदामि, गतो सो तस्स या गति ॥

८९. “सच्चे रोदे किंसा अस्सं, तत्थ मे किं फलं सिया ।
आतिमित्तिसुहज्जानं, भिय्यो नो अरती सिया ॥

5

९०. “ड्य्हमानो न जानाति, जातीनं परिदेवितं ।
तस्मा एतं न रोदामि, गतो सो तस्स या गति ॥

९१. “यथा पि दारको चन्दं, गच्छन्तमनुरोदति ।
एवं सम्पदमेवेतं, यो पेतमनुसोचति ॥

10

९२. “ड्य्हमानो न जानाति, जातीनं परिदेवितं ।
तस्मा एतं न रोदामि, गतो सो तस्स या गति ॥

९३. “यथा पि ब्रह्मे उदकुम्भो, भिन्नो अप्पटिसन्धियो ।
एवं सम्पदमेवेतं, यो पेतमनुसोचति ॥

९४. “ड्य्हमानो न जानाति, जातीनं परिदेवितं ।
तस्मा एतं न रोदामि, गतो सो तस्स या गती” ति ॥

15

उरगपेतवत्थु द्वादसमं ।

उरगवग्गो पठमो ।

तस्सुद्धानं^३

खेतं* च सूकरं पूति, पिट्ठं चा पि तिरोकुट्टं^३ ।
पञ्चा पि सत्तपुत्तं च, गोणं पेसकारकं च ।
तथा खत्ताटियं नागं, द्वादसं उरगञ्चेवा ति* ॥

१. अनब्भितो — मी० । २. आग — मी० ; अगा — रो० । *. रो० पोत्थके नत्थि । ३. तिरोकुट्टं — मी० । *-*. खेनूपमावण्णदुवे धीतलीकं तिरोकुट्टं पुत्तखादिका गोण गथं पासादं नागोरग-
द्वादसा ते वत्थूनि वग्गे पठमे उद्धानं — स्या० ।

१३. संसारमोचकपेतिवत्यु

B. 138,
R. 12

5

10

15

20

९५. “नग्गा दुब्बणरूपासि, किंसा^१ धमनिसन्थता^२।
उप्फासुलिके किसिके^३, का नु त्वं इध तिट्ठसी” ति ॥

९६. “अहं भदन्ते पेत्तीमिह, दुग्गता यमलोकिका।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता” ति ॥

९७. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं।
किस्स कम्मविपाकेन, पेतलोकं इतो गता” ति ॥

९८. “अनुकम्पका^४ मय्हं नाहेसुं भन्ते,
पिता च माता अथवा पि आतका।
ये मं नियोजेय्युं ददाहि दानं,
पसन्नचित्ता समणब्राह्मणानं ॥

९९. “इतो अहं वस्ससतानि पञ्च,
यं एवरूपा विचरामि नग्गा।
खुदाय तण्हाय च खज्जमाना,
पापस्स कम्मस्स फलं ममेदं ॥

१००. “वन्दामि तं अय्य पसन्नचित्ता,
अनुकम्प मं वीर^५ महानुभाव।
दत्त्वा च मे आदिस यं^६ हि किञ्चि,
मोचेहि मं दुग्गतिया भदन्ते” ति ॥

१०१. साधू ति सो पटिस्सुत्वा,^७ सारिपुत्तोनुकम्पको।
भिक्षूनं आलोपं दत्त्वा, पाणिमत्तं च चोळकं।
थालकस्स च पानीयं, तस्सा दक्खिणमादिसि ॥

१०२. समनन्तरानुद्दिट्ठे, विपाको उदपज्जथ^८।
भोजनच्छादनपानीयं^९, दक्खिणाय इदं फलं ॥

१-१. कीमा धमनिसण्ठिता-स्या०, ० धमनिमण्ठिता-रो०। २. कीमिके-स्या०।
३. अनुक्कम्पका-स्या०। ४. वीर-मी०, रो०। ५. या-स्या०, रो०। ६. तस्सा
पटिमुणित्वा-स्या०, रो०। ७. उपपज्जथ-मी०, स्या०, रो०। ८. भोजनच्छादनं पानीयं
-स्या०।

१०३. ततो सुद्धा सुचिवसना, कासिकुत्तमधारिनी ।
विचित्तवत्थाभरणा, सारिपुत्तं उपसङ्गमि ॥

B. 139

१०४. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥

१०५. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इव मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

5

R 13

१०६. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं ।
केनासि^१ एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥

10

१०७. “उप्पण्डुकिं^२ किसं छातं, नग्गं सम्पतितच्छविं^३ ।
मुनि कारुणिको लोके, तं मं अदक्खि^४ दुग्गतं ॥

१०८. “भिक्षूनं आलोपं दत्त्वा, पाणिमत्तं च चोळकं ।
थालकस्स च पानीयं, मम दक्खिणमादिसि ॥

१०९. “आलोपस्स फलं पस्स, भत्तं वस्ससतं दस ।
भुञ्जामि कामकामिनी, अनेकरसव्यञ्जनं ॥

15

११०. “पाणिमत्तस्स चोळस्स, विपाकं पस्स यादिसं ।
यावता नन्दराजस्स, विजितस्मि पटिच्छदा ॥

१११. “ततो बहुतरा भन्ते, वत्थानच्छादनानि मे ।
कोसेय्यकम्बलीयानि, खोमकप्पासिकानि च ॥

20

११२. “विपुला च महग्घा च, तेपाकासेवलम्बरे ।
साहं तं परिदहामि, यं यं हि मनसो पियं ॥

११३. “थालकस्स च पानीयं, विपाकं पस्स यादिसं ।
गम्भीरा चतुरस्सा च, पोक्खरञ्जो^५ सुनिम्मिता ॥

११४. “सेतोदका सुप्पतित्था, सीता अप्पटिगन्धिया ।
पदुमुप्पलसञ्छन्ना, वारिकिञ्जकवृक्षपूरिता ॥

25

१. केना पि—स्या० । २-२. उपकण्डकिं किसं चातं नग्गं अप्पटिच्छविं—रो०; ०
आपतितच्छविं—मी०; ० नग्गं समुत्तितच्छविं—स्या० । ३. अदक्खि—स्या०; दक्खमि—रो० ।
४. पोक्खरञ्जा—स्या०, रो० ।

B. 140

११५. “साहं रमामि कीळामि, मोदामि अकुतोभया ।
मुनिं कारुणिकं लोके, भन्ते वन्दितुमागता” ति ॥

संमारमोचकपेतवत्थु पठमं ।

१४. सारिपुत्तत्थेरमातुपेतवत्थु

११६. “नग्गा दुब्बण्णरूपासि, किस्सा धमनिसन्थता ।
उप्फासुलिके किसिक्के, का नु त्वं इध तिट्ठसि” ॥

B

११७. “अहं ते सकिया माता, पुब्बे अञ्जासु जातीसु ।
उपपन्ना^१ पेट्तिविसयं, खुप्पिपाससमप्पिता^२ ॥

R. 14

११८. “छट्ठितं खिपितं खेळं^३, सिङ्घाणिकं सिलेसुमं ।
वसं च ड्य्हमानानं, विजातानं च लोहितं ॥

10

११९. “वणिकानं^४ च यं घानसीसच्छिन्नानं^५ लोहितं ।
खुदापरेता भुञ्जामि, इत्थिपुरिसनिस्सितं ॥

१२०. “पुब्बलोहितं^६ भक्खामि^७, पसूनं मानुसानं^८ च ।
अलेणा^९ अनगारा च, नीलमञ्चपरायणा^{१०} ॥

१२१. “देहि पुत्तक मे दानं, दत्त्वा^{११} अन्वादिसाहि^{१२} मे ।
अप्पेव नाम मुच्चेय्यं^{१३}, पुब्बलोहितभोजना” ति ॥

15

१२२. मातुया वचनं सुत्वा, उपतिस्सोनुकम्पको ।
आमन्तयि मोग्गल्लानं, अनुरुद्धं च कप्पिनं ॥

१२३. चतस्सो कुटियो कत्वा, सङ्घे चातुद्दिसे^{१४} अदा ।
कुटियो अन्नपानं च, मातु दक्खिणमादिसी ॥

१२४. “समनन्तरानुद्दिट्ठे, विपाको उदपज्जथ ।

20

भोजनं पानीयं वत्थं, दक्खिणाय इदं फलं ॥

१-१. उपपन्ना पितिविसयं खुप्पिपासाममप्पिता - स्या०; उपपन्ना० - सी०; उपपन्ना पेटिविसयं खुप्पिपासाममप्पिता - रो० । २. खेळं - मी० । ३-३. वणितानं च यं घानं सीसच्छिन्नं च - स्या०; वणितानं० - सी०; वणितानं च यं घानं मीमच्छिन्नञ्च - रो० । ४-४. पुब्बुलोहितं भक्खामि - सी० । ५. मनुस्मानं - स्या० । ६. अलेणा च - स्या०; अलेना - सी० । ७. नीलमञ्चपरायणा - स्या०; नीलामञ्चपरायणा - रो० । ८-८. दत्त्वा उद्दिहाहि - सी०; उद्दिहाहि - स्या०, रो० । ९. मुच्चेय्यं - सी०, स्या०, रो० । १०. चतुद्दिसे - स्या०, रो० ।

१२५. ततो सुद्धा सुचिवसना, कासिकुत्तमधारिनी ।
विचित्तवत्थाभरणा, कोलितं उपसङ्गमि ॥
१२६. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥
१२७. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
१२८. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्चं ।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
१२९. “सारिपुत्तस्साहं माता, पुब्बे अञ्जासु जातीसु ।
उपपन्ना पेत्तिविसयं, खुप्पिपाससमप्पिता ॥
१३०. “छट्ठितं खिपितं खेळं, सिद्धाणिकं सिलेसुमं ।
वसं च ड्यहमानानं, विजातानं च लोहितं ॥
१३१. “वणिकानं च यं घानसीसच्छिन्नान लोहितं ।
खुदापरेता भुञ्जामि’, इत्थिपुरिसनिस्सितं ॥
१३२. “पुब्बलोहितं भक्खिस्सं, पसूनं मानुसान च ।
अलेणा अनगारा च, नीलमञ्चपरायणा ॥
१३३. “सारिपुत्तस्स दानेन, मोदामि अकुतोभया ।
मुनिं कारुणिकं लोके, भन्ते वन्दितुमागता” ति ॥
- सारिपुत्तत्थेरस्स मातुपेतिवत्थु दुतियं ।

१५. मत्तापेतिवत्थु

१३४. “नग्गादुब्बणरूपासि, किंसा धमनिसन्थता ।
उप्पासुलिके किसिके, का नु त्वं इध तिट्ठसी ” ति ॥
१३५. “अहं मत्ता तुवं तिस्सा, सपत्ती ते पुरे अहुं ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता” ति ॥

१३६. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं।
किस्स कम्मविपाकेन, पेतलोकं इतो गता” ति ॥
- B. 142 १३७. “चण्डी च फरुसा चासि, इस्सुकी मच्छरी सठा^१।
ताहं दुरुत्तं वत्वान, पेतलोकं इतो गता” ति ॥
- R. 15 १३८. “सच्चं^२ अहं पि जानामि, यथा त्वं चण्डिका अहु।
अज्जं च खो तं पुच्छामि केनासि पंमुकुन्थिता^३” ति ॥
१३९. “सीसन्हाता^४ तुवं आसि, मुचिवत्था अलङ्कता।
अहं च खो^५ अधिमत्तं, समलङ्कततरा तथा ॥
१४०. “तस्सा मे पेक्खमानाय, सामिकेन समन्तयि।
10 ततो मे इस्सा विपुला, कोधो मे समजायथ ॥
१४१. “ततो पंसुं गहेत्वान, पंसुना तं हि^६ ओकिरि^७।
तस्स कम्मविपाकेन, तेनम्हि पंसुकुन्थिता” ति ॥
१४२. “सच्चं अहं पि जानामि पंसुना मं त्वमोकिरि।
अज्जं च खो तं पुच्छामि, केन खज्जसि^८ कच्छुया” ति ॥
- 15 १४३. “भेसज्जहारी उभयो, वनन्तं अगमिम्हसे।
त्वं च भेसज्जमाहरि, अहं च कपिकच्छुनो ॥
१४४. “तस्सा त्याजानमानाय, सेय्यं त्याहं^९ समोकिरि^{१०}।
तस्स कम्मविपाकेन, तेन खज्जामि कच्छुया” ति ॥
१४५. “सच्चं अहं पि जानामि, सेय्यं मे त्वं समोकिरि।
20 अज्जं च खो तं पुच्छामि, केनासि नगिया तुवं” ति ॥
१४६. “सहायानं समयो आसि, आतीनं समिती^{११} अहु।
त्वं च आमन्तिता आसि, ससामिनी^{१२} नो च खो अहं ॥
१४७. “तस्सा त्याजानमानाय, दुस्सं त्याहं अपानुदिं।
तस्स कम्मविपाकेन, तेनम्हि नगिया अहं ” ति ॥

१. सठी-सी०, रो०। २. मच्चं-मी०, रो०। ३. पंमुकुन्थिता-स्या०। ४. सीसं नहाना-मी०, स्या०, रो०। ५. खो तं-मी०, रो०। ६-६. विकीरिहं-स्या०; पि ओकिरि-रो०। ७. खज्जामि-स्या०। ८-८. तथाहं समोकिरि-स्या०; ० समोकिरि-रो०। ९. समिति-स्या०, रो०। १०. ससामी-स्या०, रो०।

१४८. “सच्चं अहं पि जानामि, दुस्सं मे त्वं अपानुदि ।
अञ्जं च खो तं पुच्छामि, केनासि गूथगन्धिनी” ति ॥
१४९. “तव गन्धं च मालं च, पच्चगंधं च विलेपनं ।
गूथकूपे अधारेसि,^१ तं पापं पकतं मया ।
तस्स कम्मविपाकेन, तेनम्हि गूथगन्धिनी” ति ॥
१५०. “सच्चं अहं पि जानामि, तं पापं पकतं तया ।
अञ्जं च खो तं पुच्छामि, केनासि दुग्गता तुवं” ति ॥
१५१. “उभिन्नं समकं आसि, यं गेहे विज्जते धनं ।
सन्तेसु देय्यधम्मेसु, दीपं नाकासिमत्तनो ।
तस्स कम्मविपाकेन, तेनम्हि दुग्गता अहं ॥
१५२. “तदेव मं त्वं अवच, पापकम्मं निसेवसि ।
न हि पापेहि कम्मेहि, सुलभा होति^२ सुग्गती” ति ॥
१५३. “वामतो मं त्वं पच्चेसि, अथो पि मं उसूयसि^३ ।
पस्स पापानं कम्मानं, विपाको होति यादिसो ॥
१५४. “ते^४ घरा ता च दासियो,^५ तानेवाभरणानिमे ।
ते^६ अञ्जे परिचारेन्ति,^७ न भोगा होन्ति सस्सता ॥
१५५. “इदानि भूतस्स पिता, आपणा गेहमेहि ति ।
अप्पेव ते ददे किञ्चि, मा सु ताव इतो अगा^८” ति ॥
१५६. “नग्गा दुव्वण्णरूपां हि, किंसा धमनिसन्थता ।
कोपीनमेतं इत्थीनं, मा मं भूतपिताद्दसा” ति ॥
१५७. “हन्द किं वा त्याहं^९ दम्मि, किं वा^{१०} तेव करोमहं ।
येन त्वं सुखिता अस्स, सब्बकामसमिद्धिनी” ति ॥
१५८. “चत्तारो भिक्खू सङ्घतो, चत्तारो पनं पुग्गला ।
अट्ठ भिक्खू भोजयित्वा, मम दक्खिणमादिसं^{११} ।
तदाहं सुखिता हेस्सं, सब्बकामसमिद्धिनी” ति ॥

B. 143

5

10

R. 16

15

20

25

१. अतारेसि—सी०, अथारेसि—रो० । २-२. ० सुगति—स्या०; होसि सुगति—रो० । ३. उसूयसि—सी०, रो०; उस्सुयति—स्या० । ४-४. ते घरदामियो आमु—सी०, स्या०, रो० । ५-५. ते चञ्जे०—सी०; ० परिवारेन्ति—स्या०, रो० । ६. गता—स्या० । ७. ताहं—सी०, रो० । ८-८. च ते करोम्यहं—सी०; च ते०—स्या०, च ते करोमिहं—रो० । ९. पुन—सी० । १०. दक्खिणमादिसि—स्या०, रो० ।

B. 144

5

10

15

20

१५९. साधू ति सा पटिस्सुत्वा,^१ भोजयित्वाट्ट भिक्खवो ।
वत्थेहच्छादयित्वान^२, तस्सा दक्खिणमादिसी ॥
१६०. समनन्तरानुद्दिट्ठे, विपाको उदपज्जथ ।
भोजनच्छादनपानीयं , दक्खिणाय इदं फलं ॥
१६१. ततो सुद्धा सुचिवसना, कासिकुत्तमधारिनी ।
विचित्तवत्थाभरणा, सपत्ति उपसङ्गमि ॥
१६२. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सब्बा, ओसधी विय तारका ॥
१६३. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥
१६४. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं ।
केनासि^३ एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सब्बदिसा पभासती” ति ॥
१६५. “अहं मत्ता तुवं तिस्सा, सपत्ती ते पुरे अहुं ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता ॥
१६६. “तव दिन्नेन दानेन, मोदामि अकृतोभया ।
चीरं^४ जीवाहि भगिनि, सह सब्बेहि जातिभि ।
असोकं विरजं ठानं, आवासं वसवत्तिनं^५ ॥
१६७. “इध धम्मं चरित्वान, दानं दत्तवान सोभने ।
विनेय्य मच्छेरमलं समूलं, अनिन्दिता सग्गमुपेहि ठानं” ति ॥
मत्तापेतिवत्थु तत्तियं ।

१६. नन्दापेतिवत्थु

R. 17

१६८. “काळी दुब्बण्णरूपासि, फरुसा भीरुदस्सना ।
पिङ्गलासि कळारासि, न तं मज्जामि मानुसि” ति ॥

१. पटिमुत्त्वा - स्या०, रो० । २. अत्थेहि० - स्या०; वत्थेहि० - रो० । ३. केनापि - स्या० । ४. चिरं - सी०, स्या० । ५. वसवत्तीनं - स्या० ।

१६९. “अहं नन्दा नन्दिसेन^१, भरिया ते पुरे अहुं ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता” ति ॥
१७०. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं ।
किस्स कम्मविपाकेन, पेतलोकं इतो गता” ति ॥
१७१. “चण्डी^२ च फरुसा चाप्ति, तयि चा पि^३ अगारवा ।
ताहं दुरुत्तं वत्थान, पेतलोकं इतो गता” ति ॥
१७२. “हन्दुत्तरीयं ददामि ते, इमं^४ दुस्सं निवासय ।
इमं दुस्सं निवासेत्वा, एहि नेस्सामि तं घरं ॥
१७३. “वत्थं च अन्नपानं च, लच्छसि त्वं घरं गता ।
पुत्ते च ते पस्सिस्ससि, सुणिसायो^५ च दक्खसी” ति ॥
१७४. “हत्थेन हत्थे ते दिन्नं, न मय्हं उपकप्पति ।
भिक्खू च सीलसम्पन्ने, वीतरागे बहुस्सुते ॥
१७५. “तप्पेहि अन्नपानेन, मम^६ दक्खिणमादिसं ।
तदाहं सुखिता हेस्सं, सव्वकामसमिद्धिनी” ति ॥
१७६. साधू^७ ति सो पटिस्सुत्वा, दानं विपुलमाकिरि^८ ।
अन्नं^९ पानं खादनीयं, वत्थसेनासनानि^{१०} च ।
छत्तं गन्धं च मालं च, विविधा च उपाहना ॥
१७७. भिक्खू च सीलसम्पन्ने, वीतरागे बहुस्सुते ।
तप्पेत्वा अन्नपानेन, तस्सा दक्खिणमादिसी ॥
१७८. समनन्तरानुद्दिट्ठे, विपाको उदपज्जथ ।
भोजनच्छादनपानीयं, दक्खिणाय इदं फलं ॥
१७९. ततो सुद्धा सुचिवसना, कासिकुत्तमधारिनी ।
विचित्तवत्थाभरणा, सामिकं उपसङ्गमि ॥
१८०. “अभिवक्कन्तेन वण्णेन, या त्वं तिट्ठसि देवते ।
ओभासेन्ती दिसा सव्वा, ओसधी विय तारका ॥

B. 145

5

10

15

20

25

१. नन्दमेन - सी०, स्या०, रो० । २-२. ० फरुमवाचा च तयि चासि - सी०; ० चासि - स्या०; चण्डफरुसावाचा तयिधाप्ति - रो० । ३. इदं - सी० । ४. सुणिसाये - स्या०; सूतिसाये - रो० । ५-५. ममं दक्खिणमादिमि - स्या०, रो० । ६-६. ततो साधूति सो पटिमु-
गित्वा दानं विपुलमाकिरी - स्या०; ततो साधूति सो पटिमुगित्वा दानं विपुलमाकिरि - रो० ।
७. अन्न - स्या० । ८. वत्थं सेनासनानि - स्या०, रो० ।

१८१. “केन तेतादिसो वण्णो, केन ते इध मिज्झति ।
उप्पज्जन्ति च ते भोगा, ये केचि मनसो पिया ॥

B. 146

१८२. “पुच्छामि तं देवि महानुभावे,
मनुस्सभूता किमकासि पुञ्जं ।
केनासि एवं जलितानुभावा,
वण्णो च ते सव्वदिसा पभासती” ति ॥

5

१८३. “अहं नन्दा नन्दिसेन, भरिया ते पुरे अहुं ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता ॥

१८४. “तव दिन्नेन दानेन, मोदामि अकुतोभया ।
चिरं जीव गहपति, सह सव्वेहि जातिभि ।
असोकं विरजं खेमं, आवासं वसवत्तिनं” ॥

10

R. 18

१८५. “इध धम्मं चरित्वान, दानं दत्त्वा गहपति ।
विनेय्य मच्छेरमलं समूलं, अनिन्दितो सग्गमुपेहि ठानं” ति ॥
नन्दापेतिवत्थु चतुत्थं ।

१७. मट्टकुण्डलीपेतवत्थु

१८६. “अलङ्कृतो मट्टकुण्डली,
मालधारी हरिचन्दनुस्सदो ।
बाहा पग्गय्ह कन्दसि,
वनमज्जे किं दुक्खितो तुवं” ति ॥

15

१८७. “सोवण्णमयो पभस्सरो,
उप्पन्नो रथपञ्जरो मम ।
तस्स चक्कयुगं न विन्दामि,
तेन दुक्खेन जहामि जीवितं” ति ॥

20

१८८. “सोवण्णमयं मणिमयं,
लोहितकमयं” अथ रूपियमयं ।

१. ठानं—सी०, स्या० । २. वसवत्तिनं—स्या० । ३. मट्टकुण्डली—सी० । ४. अहिस्सं—सी० । ५. लोहितङ्कमयं—सी०; लोहितङ्गमयं—स्या० ।

आचिक्ख मे भद्दमाणव,
चक्कयुगं पटिपादयामि ते' ति ॥

१८९. "सो माणवो तस्स पावदि,
चन्दिमसुरिया उभयेत्थ दिस्सरे।
सोवण्णमयो रथो मम,
तेन चक्कयुगेन सोभती" ति ॥

B. 147

5

१९०. "बालो खो त्वं असि माणव,
यो त्वं पत्थयसे अपत्थियं।
मञ्जामि तुवं मरिस्ससि,
न हि त्वं लञ्छसि चन्दिमसुरिये" ति ॥

10

१९१. "गमनागमनं पि दिस्सति,
वण्णधातु उभयत्थ वोथिया।
पेतो कालकतो न दिस्सति,
को निध कन्दतं बाल्यतरो" ति ॥

१९२. "सच्चं खो वदेसि माणव,
अहमेव कन्दतं बाल्यतरो।
चन्दं विय दारको रुदं,
पेतं कालकताभिपत्थियि" ति ॥

15

१९३. "आदित्तं वत मं सन्तं, घतसित्तं व पावकं।
वारिना विय ओसिञ्चं, सच्चं निब्बापये दरं ॥

20

१९४. "अब्बही वत मे सल्लं, सोकं हृदयनिस्सितं।
यो मे सोक्कपरेतस्स, पुनसोकं अपानुदि ॥

१९५. "स्वाहं अब्बूहसल्लोस्मि, सीतिभूतोस्मि निब्बुतो।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वान माणवा" ति ॥

१९६. "देवता नुसि गन्धच्चो, अदु सक्को पुरिन्ददो।
को वा त्वं कस्स वा पुत्तो, कथं जानेमु तं मयं" ति ॥

25

१९७. "यं च कन्दरि यं च रोदसि,
पुत्तं आळाहने सयं दहिन्वा।

स्वाहं कुसलं करित्वा कम्मं,
तिदसानं सहव्यतं^१ गतो^२ ति^३ ॥

B 148

१९८. “अप्पं वा वहुं वा नाद्दसाम,
दानं ददन्तस्स सके अगारे ।
उपोसथकम्मं वा तादिसं,
केन कम्मेन गतोसि देवलोकं” ति ॥

5

१९९. “आबाधिकोहं दुक्खितो गिलानो,
आतुररूपोमिह सके निवेसने ।
बुद्धं विगतरजं वितिण्णकङ्खं,
अद्दक्खिं सुगतं अनोमपञ्चं ॥

10

२००. “स्वाहं मुदितमनो पसन्नचित्तो,
अञ्जलिं अकरिं तथागतस्स ।
ताहं कुसलं करित्वान कम्मं,
तिदसानं सहव्यतं गतो ति ॥

15

२०१. “अच्छरियं वत अब्भुतं वत^३,
अञ्जलिकम्मस्स अयमीदिसो विपाको ।
अहं पि मुदितमनो पसन्नचित्तो,
अज्जेव बुद्धं सरणं वजामी” ति ॥

२०२. “अज्जेव बुद्धं सरणं वजाहि,
धम्मं च सङ्खं च पसन्नचित्तो ।
तथेव सिक्खाय पदानि पञ्च,
अखण्डफुल्लानि समादियस्सु ॥

20

२०३. “पाणातिपाता विरमस्सु खिप्पं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयस्सु ।
अमज्जपो मा च मुना भणाहि,
सकेन दारेन च होहि तुट्ठो ” ति ॥

25

२०४. “अत्थकामोसि मे यक्ख, हितकामोसि देवते ।
करोमि तुय्हं वचनं, त्वंसि आचरियो ममा ति ॥

२०५. “उपेमि सरणं बुद्धं, धम्मं चा पि अनुत्तरं।
सङ्खं च नरदेवस्स, गच्छामि सरणं अहं ॥

२०६. “पाणातिपाता विरमामि खिप्पं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयामि।
अमज्जपो नो च मुसा भणामि।
सकेन दारेन च होमि तुट्ठो” ति ॥

B. 149

5

मट्टकुण्डलीपेतवत्थु पञ्चमं ।

१८. कण्हपेतवत्थु

२०७. “उट्ठेहि कण्ह कि सेसि, को अत्थो सुपनेन ते।
यो च तुय्हं सको भाता, हृदयं चक्खु^१ च दक्खिणं।
तस्स वाता वलीयन्ति, घटो^२ जप्पति केसवा” ति ॥

२०८. “तस्स तं वचनं सुत्वा, रोहिण्ययस्स केसवो।
तरमानरूपो बुद्धासि, भातुसोकेन अट्ठितो^३ ॥

10

२०९. “किं नु उम्मत्तरूपो व, केवलं द्वारकं इमं।
ससो ससो ति लपसि, कीदिसं ससमिच्छसि ॥

२१०. “सोवण्णमयं मणिमयं, लोहमयं अथ रूपियमयं^४।
सङ्खसिलापवाळमयं, कारयिस्सामि ते ससं ॥

15

२११. “सन्ति अञ्जे पि ससका, अरञ्जवनगोचरा^५।
ते पि ते आनयिस्सामि, कीदिसं ससमिच्छसी” ति ॥

२१२. “नाहमेते ससे इच्छे, ये ससा पथविस्सिता^६।
चन्दतो ससमिच्छामि, तं मे ओहर केसवा” ति ॥

२१३. “सो नून मधुरं जाति, जीवितं विजहिस्ससि।
अपत्थियं^७ पत्थयसि, चन्दतो ससमिच्छसी” ति ॥

20

२१४. “एवं चे कण्ह जानासि, यथञ्जमनुसाससि।
कस्मा पुरे मतं पुत्तं, अज्जा पि मनुसोचसि ॥

B. 19

१. चक्खुं—सी०, स्या०, रो०। २. मयं—मी०। ३. अट्ठितो ति—स्या०, रो०।
४. रूपियामयं—सी०; रूपिमयं—रो०। ५. अरञ्जवनगोचरा—मी०। ६. पठवीनिस्सिता
—स्या०, रो०। ७. अपत्थियं—सी०, स्या०, रो०।

B. 150

२१५. “न^१ यं^२ लब्भा मनुस्सेन, अमनुस्सेन वा पन ।
जातो मे मा मरि^३ पुत्तो, कुतो लब्भा अलब्भियं ॥
२१६. “न मन्ता मूलभेसज्जा, ओसधेहि^४ धनेन वा ।
सक्का आनयितुं कण्ह, यं पेतमनुसोचसि ॥
- 5 २१७. “महद्धना महाभोगा, रट्ठवन्तो पि खत्तिया ।
पहूतधनधज्जासे^५, ते पि नो अजरामरा ॥
२१८. “खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा, सुद्धा चण्डालपुक्कुसा ।
एते चज्जे च जात्तिया, ते पि नो अजरामरा ॥
- 10 २१९. “ये मन्तं परिवत्तेन्ति^६, छळङ्गं ब्रह्मचिन्तितं ।
एतेचज्जे च विज्जाय, ते पि नो अजरामरा ॥
२२०. “इसयो वा पि ये सन्ता, सज्जतत्ता तपस्सिनो ।
सरीरं ते पि कालेन, विजहन्ति तपस्सिनो ॥
२२१. “भावितत्ता अरहन्तो, कतकिच्चा अनासवा ।
निक्खिपन्ति इमं देहं, पुज्जपापपरिक्खया^७” ति ॥
- 15 २२२. “आदित्तं वत मं सन्तं, घतसित्तं व पावकं ।
वारिना विय ओसिज्जं, सब्बं निब्बापये दरं ॥
२२३. “अब्बही वत मे सल्लं, सोकं हृदयनिस्सितं ।
यो मे सोकपरेतस्स, पुत्तसोकं अपानुदि ॥
- 20 २२४. “स्वाहं अब्बूहसल्लोस्मि, सीतिभूतोस्मि निब्बुतो ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्त्वान भातिक^८ ॥
२२५. “एवं करोन्ति सप्पज्जा, ये होन्ति अनुकम्पका ।
निवत्तयन्ति^९ सोकम्हा, घटो^९ जेट्ठं व भातरं ॥
२२६. “यस्स एतादिसा होन्ति, अमच्चा परिचारका^९ ।
सुभासितेन अन्वेन्ति, घटो जेट्ठं व भातरं” ति ॥
- कण्हपेतवत्यु छट्ठं ।

१-१. ये न-सी०, रो०; नतं-स्या० । २. मरो-सी०, स्या०, रो० । ३. ओस-
धेहि-स्या० । ४. पहूतधनधज्जाये-सी०; पहूतधनधज्जायो-रो० । ५. परिवत्तन्ति
-स्या० । ६. भामितं-स्या०, रो० । ७. विनिवत्तयन्ति-रो० । ८. घतो-सी०, रो० ।
९. परिचारिका-स्या०, रो० ।

१९. धनपालसेट्टिपेतवत्थु

२२७. “नग्गो दुव्वण्णरूपोसि, किसो धमनिसन्थतो ।
उप्फासुलिको किसिको, को नु त्वमसि मारिस ॥ B. 151,
R. 20
२२८. “अहं भदन्ते पेतोम्हि, दुग्गतो यमलोकिको ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गतो ॥
२२९. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं । 5
किस्स कम्मविपाकेन, पेतलोकं इतो गतो ॥
२३०. “नगरं अत्थि पण्णानं,^१ एरकच्छं ति विस्सुतं ।
तत्थ सेट्ठि पुरे आसिं, धनपालो ति मं विदू^२ ॥
२३१. “असीति सकटवाहानं,^३ हिरञ्जस्स अहोसि मे ।
पहूतं मे जातरूपं, मुत्ता वेळुरिया बहू ॥ 10
२३२. “ताव महद्धनस्सा^४ पि, न मे दातुं पियं अहु ।
पिदहित्वा द्वारं भुज्जिं,^५ मा मं याचनकाद्दसुं ॥
२३३. “अस्सद्धो मच्छरी चासिं,^६ कदरियो परिभासको ।
ददन्तानं करोन्तानं, वारयिस्सं बहु^७ जने^८ ॥
२३४. “विपाको नत्थि दानस्स, संयमस्स^९ कुतो फलं । 15
पोक्खरञ्जोदपानानि, आरामानि च रोपिते ।
पपायो च विनासेसिं, दुग्गे सङ्कमनानि च ॥
२३५. “स्वाहं अकतकल्याणो, कतपापो ततो चुतो ।
उपपन्नो^{१०} पेत्तिविसयं,^{११} खुप्पिपाससमप्पितो^{१२} ॥
२३६. “पञ्चपण्णासवस्सानि,^{१३} यतो कालङ्कतो^{१४} अहं । 20
नाभिजानामि भुत्तं वा, पीतं वा पन पानियं ॥
२३७. “यो संयमो सो विनासो, यो विनासो सो संयमो ।
पेता हि किर जानन्ति, यो संयमो सो विनासो ॥

१. दमन्नानं—मी०, स्या०, रो० । २. विदु—मी०; विदु—रो० । ३. सकटवाहनं—स्या० । ४. महाधनस्सा—स्या०, रो० । ५. भुज्जामि—मी०, स्या०, रो० । ६. वामि—स्या०, रो० । ७-८. बहुज्जनं—सी०, स्या०; बहुजनं—रो० । ९. सञ्जमस्स—मी० । १०-११. उप्पन्ना विनिविमयं—स्या०; उप्पन्ना पेनविमयं—रो० । १२. खुप्पिपामासमप्पितो—मी० । १३-१४. पञ्चपञ्चासवस्सानि ततो कालकतो—स्या० । *

B. 152

२३८. “अहं पुरे संयमिस्सं, नादासिं बहुके धने।
सन्तेसु देय्यधम्मेषु, दीपं नाकासिमत्तनो।
स्वाहं पच्छानुत्तप्पामि, अत्तकम्मफलूपगो ॥

R. 21 5

२३९. “उद्धं चतूहि मासेहि, कालङ्किरिया^१ भविस्सति।
एकन्तकटुकं^२ घोरं, निरयं पपतिस्सहं ॥

२४०. “चतुक्कण्णं चतुद्वारं, विभत्तं भागसो मितं।
अयोपाकारपरियन्तं, अयसा पटिकुज्जितं ॥

२४१. “तस्स अयोमया भूमि, जलिता तेजसा युता^३।
समन्ता योजनसत्तं, फरित्वा तिट्ठति सव्वदा ॥

10

२४२. “तत्थाहं दीघमद्धानं, दुक्खं वेदिस्स वेदनं।
फलं पापस्स कम्मस्स, तस्मा सोचामहं भुसं ॥

२४३. “तं वो वदामि भद्दं वो, यावन्तेत्थ समागता।
माकत्थ पापकं कम्मं, आवि^४ वा यदि वा रहो ॥

15

२४४. “सचे तं पापकं कम्मं, करिस्सथ करोथ वा।
न वो दुक्खा पमुत्तत्थि^५, उप्पच्चा पि पलायतं^६ ॥

२४५. “मत्तेय्या होथ पत्तेय्या, कुले जेट्ठापचायिका^७।
सामञ्जा होथ ब्रह्मञ्जा, एवं सगं गमिस्सथा^८” ति ॥

*

धनपालसेट्ठिपेतवत्यु^९ सत्तमं।

२०. चूलसेट्ठिपेतवत्यु

२४६. “नगो किसो पव्वजितोसि भन्ते,
रत्तिं कुहिं गच्छसि किस्स हेतु।
आचिक्ख मे तं अपि सक्कुणेमु,
सव्वेन वित्तं पटिपादये तुवं” ति ॥

20

१. कालकिरिया—मी०, स्या०, रो०। २. एकन्तं कटुकं—मी०, स्या०, रो०। ३. युता—स्या०। ४. आवी—मी०; अवि—स्या०; आवि—रो०। ५-५. पमुत्तत्थि उपच्छा पि पलायितं—स्या०, रो०; पमुत्तत्थि ०—मी०, रो०। ६. पचायिका—मी०। * नअन्त-
लिक्खे...पे०...मुञ्चेय्यपापकम्माती ति अयं गाथा स्या०, रो० पांथकेसु एका अधिका दिस्सति।
७. धनपालपेतवत्यु—सी०, स्या०, रो०।

२४७. “बाराणसी^१ नगरं दूरघुट्टं,
तत्थाहं गहपति अड्डको अहु दीनो^३।
अदाता गेधितमनो^३ आमिसस्मिं,
दुस्सील्येन यमविसयम्हि पत्तो॥

२४८. “सो सूचिकाय किलमितो तेहि,
तेनेव जातीसु^४ यामि आमिसकिञ्चिक्खहेतु^५।
अदानसीला न च सदहन्ति,
दानफलं^६ होति परम्हि लोके॥

5

R. 22

२४९. “धीता च मय्हं लपते अभिक्खणं,
दस्सामि दानं पितूनं^७ पितामहानं।
तमुपक्खटं^८ परिविसयन्ति ब्राह्मणा^९,
यामि अहं अन्धकविन्दं^{१०} भोत्तुं^{११}” ति॥

10

२५०. तमवोच राजा “अनुभवियानं^{१२} तं पि,
एय्यासि खिप्पं अहमपि कस्सं^{१३} पूजं।
आचिक्ख मे तं यदि अत्थि हेतु,
सद्धायितं हेतुवचो सुणोमा^{१४}” ति॥

15

२५१. तथा ति क्त्वा अगमासि तत्थ,
भुज्जिंसु भत्तं न च^{१५} दक्खिणारहा^{१६}।
पच्चागमिं^{१७} राजगहं पुनापरं,
पातुरहोसि पुरतो जनाधिपस्स॥

20

२५२. दिस्वान पेतं पुनदेव^{१८} आगतं,
राजा अवोच “अहमपि किं ददामि।
आचिक्ख मे तं यदि अत्थि हेतु,
येन तुवं चिरतरं पीणितो सिया” ति॥

१. बाराणसि—स्या०, रो०। २. दिन्नो—स्या०। ३. गधितमनो—स्या०, रो०।

४. जातिसु—सी०। ५. अमिसकिञ्चिहेतु—सी०, स्या०, रो०। ६. दानंफलं—स्या०।

७. पितुन्नं—स्या०, रो०; पितुन्नं—सी०। ८. उपक्खटं—सी०; उपक्खतं—रो०; उपट्टितं—

स्या०। ९. ब्राह्मणे—सी०। १०-१०. अन्धकाविन्दं भुत्तुं—स्या०, रो०। ११. तवमनुभ-

वियान—स्या०, रो०। १२. करिस्स—स्या०, रो०। १३. सुणोमि—सी०; सुणोम—

स्या०, रो०। १४. च पन—सी०; पन—रो०; स्या० पोत्थके नत्थि। १५. पदक्खिणारहा—

स्या०। १६. पच्चागमी—स्या०, रो०। १७. पुनरेव—सी०, रो०।

२५३. “बुद्धं च सङ्घं परिविसियान राज,
अग्नेन पानेन च^१ चीवरेन ।
तं दक्खिणं आदिस मे हिताय,
एवं अहं चिरतरं पीणितो सिया” ति ॥
- B. 154 5 २५४. ततो च राजा निपतित्वा^२ तावदे^३,
दानं सहत्था अनुलं ददित्वा^४ सङ्घे^५ ।
आरोचेसि^६ पकतं^७ तथागतस्स,
तस्स^८ च^९ पेतस्स दक्खिणं आदिसित्थ ॥
- 10 २५५. सो पूजितो अतिविय सोभमानो,
पातुरहोसि पुरतो जनाधिपस्स ।
“यक्खोहमस्मि^{१०} परमिद्धिपत्तो,
नं मय्हमत्थि समा^{११} सदिसा मानुसा^{१२}” ॥
- R. 23 २५६. “पस्सानुभावं अपरिमितं ममयिदं,
तयानुदिट्ठं^{१३} अनुलं दत्वा^{१४} सङ्घे ।
सन्तप्पितो सततं सदा बहू हि,
यामि अहं सुखितो मनुस्सदेवा” ति ॥
- 15

चूलसेट्ठिपेतवत्यु^{१५} अट्ठमं ।

भाणवारं पठमं ।

२१. अङ्कुरपेतवत्यु

२५७. “यस्स अत्थाय गच्छाम, कम्बोजं धनहारका ।
अयं कामददो यक्खो, इमं यक्खं नयामसे^१” ॥
२५८. “इमं यक्खं गहेत्वान, साधुकेन पसय्ह वा ।
यानं आरोपयित्वान, खिप्पं गच्छाम द्वारकं” ति ॥
- 20

१. पि-मी०, स्या०, रो० । २. निपतित्व-मी० । ३. तावदेव-स्या०, रो० ।
४. च दत्वा-स्या० । ५. मङ्घे च-स्या० । ६-६. आरोचयि पकति-स्या०, रो०; आरोचयि
पकति-मी० । ७-७. स्या०, रो० पोट्यकेमु नत्थि । ८. पक्खोहमस्मि-स्या०, रो० । ९-
९. न मय्हमिद्धि मम-मी०, स्या०, रो० । १०. मनुस्सा-सी०, रो०, स्या० । ११.
तयानुदिट्ठ-मी०; तयानुमिद्ध-रो० । १२. ददित्वा-मी०, स्या० । १३. चुल्लसेट्ठिपेतवत्यु
-मी० । १४. नयामसे-स्या०, रो० ।

२५९. “यस्स रुक्खस्स छायाय, निसीदेय्य सयेय्य वा ।
न तस्स साखं भञ्जेय्य, मित्तदुब्भो हि पापको” ति ॥

२६०. “यस्स रुक्खस्स छायाय, निसीदेय्य सयेय्य वा ।
खन्धं पि तस्स छिन्देय्य, अत्थो चे तादिसो सिया” ति ॥

२६१. “यस्स रुक्खस्स छायाय, निसीदेय्य सयेय्य वा । 5 B. 155
न तस्स पत्तं भिन्देय्य, मित्तदुब्भो हि पापको” ति ॥

२६२. “यस्स रुक्खस्स छायाय, निसीदेय्य सयेय्य वा ।
समूलं पि तं अब्बुहे,^१ अत्थो चे^२ तादिसो सिया” ति ॥

२६३. “यस्सेकरत्तिं पि^३ घरे वसेय्य,
यत्थन्नपानं पुरिसो लभेथ । 10
न तस्स पापं मनसा पि चिन्तये,
कतञ्जुता सप्पुरिसेहि वण्णिता ॥

२६४. “यस्सेकरत्तिं पि घरे वसेय्य,
अन्नेन पानेन उपट्ठितो सिया ।
न तस्स पापं मनसा पि चिन्तये, 15
अदुब्भपाणी दहते मित्तदुब्भं ॥

२६५. “यो पुब्बे कतकल्याणो, पच्छा पापेन हिंसति ।
अल्लपाणिहतो पोसो, न सो भद्रानि पस्सती” ति ॥

२६६. “^{*} नाहं देवेन वा मनुस्सेन वा, R. 24
इस्सरियेन वाहं सुप्पसय्हो^४ । 20
यक्खोहमस्मि परमिद्धिपत्तो,
दूरङ्गमो वण्णवल्लपपत्तो” ति ॥

२६७. “पाणि ते सब्बसो वण्णो, पञ्चधारो मधुस्सवो ।
नानारसा पग्घरन्ति, मञ्जेहं तं पुरिन्ददं” ति ॥

१. अब्बुहेय्य — मी०; अब्बुह — म्या०, रो० । २. पे — म्या०; पि — रो० । ३. हि — म्या०, रो० । ४. चेतये — म्या०, रो० । * यो अण्डुत्तुम्म...पे०...पनिवानं वखिनो नी ति अयं गाथा म्या०, रो० पाल्यकेमु एका अधिका दिस्मति । ५. ममुण्णसय्हो — मी० ।

२६८. “नाम्हि^१ देवो न^२ गन्धर्व्वो, ना पि सक्को पुरिन्ददो।
पेतं मं^३ अङ्कुर जानाहि, रोख्वम्हा^४ इधागतं” ति ॥
२६९. “किंसीलो किंसमाचारो, रोख्वस्मिं पुरे तुवं।
केन ते ब्रह्मचरियेन, पुञ्जं पाणिम्हि इज्झती” ति ॥
- 5 २७०. “तुन्नवायो^५ पुरे आसिं, रोख्वस्मिं तदा अहं।
सुकिच्छवुत्ति कपणो, न मे विज्जति दातवे ॥
- B. 156 २७१. “निवेसनं^६ च मे आसि, असय्हस्स उपन्तिके।
सद्धस्स दानपतिनो, कतपुञ्जस्स लज्जिनो ॥
२७२. “तत्थ याचनका यन्ति, नानागोत्ता वनिब्बका।
10 ते च मं तत्थ पुच्छन्ति, असय्हस्स निवेसनं ॥
२७३. “कत्थ गच्छाम भद्दं वो, कत्थं^७ दानं पदीयति।
तेसाहं पुट्ठो अक्खामि,^८ असय्हस्स निवेसनं ॥
२७४. “पग्गय्ह दक्खिणं बाहुं, एत्थ गच्छथ भद्दं वो।
एत्थदानं पदीयति,^९ असय्हस्स निवेसने ॥
- 15 २७५. “तेन पाणि कामददो, तेन पाणि मधुस्सवो।
तेन मे ब्रह्मचरियेन, पुञ्जं पाणिम्हि इज्झती” ति ॥
२७६. “न किर त्वं अदा दानं, सकपाणीहि कस्सचि।
परस्स दानं अनुमोदमानो, पाणिं पग्गय्ह पावदि ॥
२७७. “तेन पाणि कामददो, तेन पाणि मधुस्सवो।
20 तेन ते^{१०} ब्रह्मचरियेन, पुञ्जं पाणिम्हि इज्झति ॥
- B. 25 २७८. “यो सो दानमदा भन्ते, पसन्नो सकपाणिभि^{११}।
सो हित्वा मानुसं देहं, किं नु सो दिसतं गतो” ति ॥
२७९. “नाहं पजानामि^{१२} असय्हसाहिनो,
अङ्गीरसस्स गतिं आगतिं वा ।

१. नम्हि—मी०, स्या०, रो०। २. न—मी०, स्या०, रो०। ३. स्या० पोत्यके नत्थि।
४. भेख्वम्हा—मी०, रो०। ५. तुन्नवायो—स्या०, रो०। ६. आवेसनं—मी०, रो०। ७. तत्थ—स्या०। ८. वक्खामि—मी०, रो०। ९. पदीयते—मी०। १०. मे—स्या०, रो०। ११. सक-
पाणीहि—स्या०, रो०; सकपाणिहि—मी०। १२. जानामि—स्या०, रो०।

- सुतं च मे वेस्सवणस्स सन्तिके,
सक्कस्स सहव्यतं^१ गतो असय्हो^२ ति ॥
२८०. “अलमेव कातुं कल्याणं, दानं दातुं यथारहं।
पाणिं^३ कामददं दिस्वा, को पुञ्ञं न करिस्सति ॥
२८१. “सो हि नून इतो गत्त्वा, अनुप्पत्वान द्वारकं।
दानं पट्टपयिस्सामि^४, यं ममस्स सुखावहं ॥ 5
२८२. “दस्सामन्नं^५ च^६ पानं च, वत्थसेनासनानि च।
पपं च उदपानं च, दुग्गे सङ्कमनानि चा^७” ति ॥
२८३. “केन ते अङ्गुली कुणा,^८ मुखं च कुण्डलीकतं^९।
अक्खीनि च पग्घरन्ति, किं पापं पकतं तथा^{१०}” ति ॥ 10
२८४. “अङ्गीरसस्स गहपतिनो, सद्धस्स घरमेसिनो।
तस्साहं दानविस्सग्गे, दाने अधिकतो अहुं ॥
२८५. “तत्थ याचनके दिस्वा, आगते भोजनत्थिके।
एकमन्तं अपक्कम्म, अकासिं कुण्डलिं^{११} मुखं ॥
२८६. “तेन मे अङ्गुली कुणा, मुखं च कुण्डलीकतं।
अक्खीनि मे^{१२} पग्घरन्ति, तं पापं पकतं मया ति ॥ 15
२८७. “धम्मेन ते कापुरिस्स, मुखं च कुण्डलीकतं।
अक्खीनि च पग्घरन्ति, यं^{१३} तं परस्स दानस्स।
अकासि कुण्डलिं मुखं ॥
२८८. “कथं हि दानं ददमानो, करेय्य परपत्तियं।
अन्नं^{१४} पानं खादनीयं, वत्थसेनासनानि च ॥ 20
२८९. “सो हि नून इतो गत्त्वा, अनुप्पत्वान द्वारकं।
दानं पट्टपयिस्सामि, यं ममस्स सुखावहं ॥
२९०. “दस्सामन्नं च पानं च, वत्थसेनासनानि च।
पपं च उदपानं च, दुग्गे सङ्कमनानि चा^{१५}” ति ॥ 25

१. सहव्यतं—मी०, रो०। २. पाणि—स्या०, रो०। ३. तं पट्टापयिस्सामि—स्या०, रो०; पट्टापयिस्सामि—मी०। ४-५. इस्सामि अन्न—स्या०, रो०। ६. कुण्डा—मी०; कुण्डा—स्या०, रो०। ७. कुण्डलीकतं—म०। ८. कुण्डली—म०। ९. च—मी०, स्या०, रो०। १०. त्वं—मी०, स्या०, रो०। ११. अन्न—स्या०, रो०।

R. 26

5

15

20

२९१. ततो हि सो निवत्तित्वा, अनुप्पत्त्वान द्वारकं ।
दानं पट्टपयि^१ अङ्कुरो, यं^२ तुमस्स^३ सुखावहं ॥

२९२. अदा अन्नं च पानं च, वत्थसेनासनानि च ।
पपं च उदपानं च, विप्पसन्नेन चेतसा ॥

२९३. “को छातो को च तसितो, को वत्थं परिदहिस्सति^४ ।
कस्स सन्तानि योग्गानि, इतो योजेन्तु वाहनं ॥

२९४. “को छत्तिच्छति गन्धं च, को मालं को उपाहनं ।
इतिस्सु^५ तत्थ घोसेन्ति, कप्पका सूदमागधा ।
सदा सायं च पातो च, अङ्कुरस्स निवेसने ॥

२९५. “सुखं सुपति अङ्कुरो, इति जानाति मं जनो ।
दुक्खं सुपामि सिन्धक^६, यं न पस्सामि याचके ॥

२९६. “सुखं सुपति अङ्कुरो, इति जानाति मं जनो ।
दुक्खं सिन्धक सुपामि, अप्पके सु वनिब्बके^७” ति ॥

२९७. “सक्को चे ते वरं दज्जा, तावत्तिसानमिस्सरो ।
किस्स सब्बस्स लोकस्स, वरमानो वरं वरे^८” ति ॥

२९८. “सक्को चे मे वरं दज्जा, तावत्तिसानमिस्सरो ।
कालुट्ठितस्स मे सत्तो, सुरियुग्गमनं^९ पति ।
दिब्बा अक्खा पातुभवेय्युं, सीलवन्तो च याचका ॥

२९९. “ददतो मे न खीयेथ, दत्त्वा नानुतपेय्यहं^{१०} ।
ददं चित्तं पसादेय्यं^{११}, एतं सक्कं^{१२} वरं वरे^{१३}” ति ॥

३००. “न सब्बवित्तानि परे पवेच्छे,
ददेय्य दानं च धनं च रक्खे ।
तस्मा हि दाना धनमेव सेय्यो,
अतिप्पदानेन कुला न होन्ति ॥

१. पट्टपयि—सी०, रो०; पट्टापयि—स्या० । २-२. यं नं अस्स—स्या०, रो० । ३. परिवस्मनि—सी०, रो० । ४. इतिमु—स्या०, रो० । ५. सिन्धुक—स्या० । ६. सुरियस्सुग्गमनं—सी०, रो०; सुरियुग्गमनं—म० । ७. नानुतपेय्याहं—स्या०, रो० । ८-८. पसादेय्य एवं सक्क—स्या०, रो०; ० एवं०—सी० ।

३०१. “अदानमतिदानं च, नप्पसंसन्ति^१ पण्डिता ।
तस्मा हि दाना धनमेव सेय्यो,
समेन वत्तेय्य स धीरधम्मो” ति ॥
३०२. “अहो^२ वत रे अहमेव दज्जं,
सन्तो च^३ मं सप्पुरिसा भजेय्युं ।
मेघो व निन्नानि^४ परिपूरयन्तो^५,
सन्तप्पये सब्बवनिब्बकानं ॥
३०३. “यस्स याचनके दिस्वा, मुखवण्णो पसीदति ।
दत्वा अत्तमनो होति, तं घरं वसतो सुखं ॥
३०४. “यस्स याचनके दिस्वा, मुखवण्णो पसीदति ।
दत्वा अत्तमनो होति, एसा यञ्जस्स^६ सम्पदा ॥
३०५. “पुब्बेव दाना सुमनो, ददं चित्तं पसादये ।
दत्वा अत्तमनो होति, एसा यञ्जस्स सम्पदा” ति ॥
३०६. “सट्ठि वाहसहस्सानि, अङ्कुरस्स निवेसने ।
भोजनं दीयते निच्चं, पुञ्जपेक्खस्स जन्तुनो ॥
३०७. “तिसहस्सानि सूदानि^७ हि^८, आमुत्तमणिकुण्डला ।
अङ्कुरं उपजीवन्ति, दाने यञ्जस्स वावटा^९ ॥
३०८. “सट्ठि पुरिससहस्सानि, आमुत्तमणिकुण्डला ।
अङ्कुरस्स महादाने, कट्ठं फालेन्ति माणवा ॥
३०९. “सोळसित्थिसहस्सानि, सब्वालङ्कारभूसिता ।
अङ्कुरस्स महादाने, विधा पिण्डेन्ति नारियो ॥
३१०. “सोळसित्थिसहस्सानि, सब्वालङ्कारभूसिता ।
अङ्कुरस्स महादाने, दव्विग्गाहा^{१०} उपट्ठिता ॥
३११. “वहुं बहूनं^{११} पादासि, चिरं पादासि खत्तियो^{१२} ।
सक्कच्चं च सहत्था च, चित्तीकत्वा^{१३} पुनप्पुनं ॥

१. न पमंसन्ति — स्या०, रो० । २. वता — मी०, स्या०, रो० । ३. हि — सी०, स्या०, रो० । ४. भजेय्यं — स्या०, रो० । ५-५. निन्नानभि पूरयन्तो — मी०; ० हि पूरयन्तो — स्या०, रो० । ६. पुञ्जस्म — सी०, रो० । ७-७. सूदाहि — सी०; सूदा — रो०; सूदानि — स्या० । ८. व्यावटा — मी०; पावटा — स्या०, रो० । ९. दव्विग्गाहा — स्या० । १०. बहुन्नं — मी० । ११. खत्तिये — स्या०, रो० । १२. विक्तीकत्वा — स्या०, रो० ।

३१२. “बहू^१ मासे च^२ पक्खे च, उत्तुसंवच्छरानि च ।
महादानं पवत्तेसि, अङ्कुरो दीघमन्तरं ॥
३१३. “एवं दत्त्वा यजित्वा च, अङ्कुरो दीघमन्तरं ।
सो हित्वा मानुसं देहं, तावतिसूपगो अहु ॥
- 5 ३१४. “कटच्छुभिक्षं दत्त्वान, अनुरुद्धस्स इन्दको ।
सो हित्वा मानुसं देहं, तावतिसूपगो अहु ॥
३१५. “दसहि ठानेहि अङ्कुरं, इन्दको अतिरोचति ।
रूपे सद्दे रसे गन्धे, फोटुब्बे च मनोरमे ॥
३१६. “आयुना यससा चेव, वण्णेन च सुखेन च ।
10 आधिपच्चेन अङ्कुरं, इन्दको अतिरोचति ॥
३१७. “* तावतिसे यदा बुद्धो, सिलायं पण्डुकम्बले ।
पारिच्छत्तकमूलम्हि^३, विहासि पुरिसुत्तमो ॥
- B. 160 ३१८. “दससु लोकधातूसु, सन्निपतित्वान देवता ।
पयिरुपासन्ति सम्बुद्धं, वसन्तं तगमुद्धनि ॥
- 15 ३१९. “न कोचि देवो वण्णेन, सम्बुद्धं अतिरोचति ।
सब्बे देवे अतिक्कम्म^४, सम्बुद्धो व विरोचति ॥
- R. 28 ३२०. “योजनानि दस द्वे^५ च^६, अङ्कुरोयं तदा अहु ।
अविदूरेव बुद्धस्स, इन्दको अतिरोचति ॥
- 20 ३२१. “ओलोकेत्वान सम्बुद्धो, अङ्कुरं चापि इन्दकं ।
दक्खिण्येयं सम्भावेन्तो^७, इदं वचनमब्रवी^८ ॥
३२२. ‘महादानं तथा दिन्नं, अङ्कुर दीघमन्तरं ।
अतिदूरे निसिन्नोसि, आगच्छ मम सन्तिके” ति ॥
३२३. चोदितो भावितत्तेन, अङ्कुरो इदमब्रवी ।
‘किं मय्हं तेन दानेन, दक्खिण्येयेन सुञ्जत’ ॥

१-१. बहुमासे - स्या०, रो० । * . महादानं तथा दिन्नं ... पे०... अगच्छ मम सन्तिके ति अयं गाथा मी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु अधिका दिस्मति । २. पारिच्छत्तकमूलम्हि - स्या०, रो० । ३. अधिगय्ह - मी०, रो० । ४-४. चेव - स्या०, रो० । ५. पभावेन्तो - मी०, रो० । ६. वचनमब्रुवि - मी०, रो० ; वचनमब्रूवि - स्या० । ७. सन्तिके - स्या०, रो० ।

३२४. “अयं सो इन्दको यक्खो, दज्जा दानं परित्तकं ।
अतिरोचति अम्हेहि, चन्दो तारगणे यथा” ति ॥
३२५. “उज्जङ्गले यथा खेत्ते, बीजं बहुं^१ पि रोपितं ।
न विपुलफलं^२ होति, न पि तोसेति कस्सकं ॥
३२६. “तथेव दानं बहुकं, दुस्सीलेसु पतिट्ठितं ।
न विपुलफलं होति, न पि तोसेति दायकं ॥ 5
३२७. “यथा पि भट्ठके खेत्ते, बीजं अप्पं पि रोपितं ।
सम्मा धारं पवेच्छन्ते, फलं तोसेति कस्सकं ॥
३२८. “तथेव सीलवन्तेसु, गुणवन्तेसु तादिसु ।
अप्पकं पि कतं कारं, पुञ्जं होति महप्फलं” ति ॥ 10
३२९. “विचेय्य दानं दातव्वं, यत्थ दिन्नं महप्फलं ।
विचेय्य दानं दत्तवान्, सग्गं गच्छन्ति दायका ॥
३३०. “विचेय्य दानं सुगतप्पसत्थं,
ये दक्खिणेय्या इध जीवलोके ।
एतेसु दिन्नानि महप्फलानि,
बीजानि वुत्तानि यथा सुखेत्ते” ति ॥ 15

B. 161

15

अङ्कुरपेतवत्थु नवमं ।

२२. उत्तरमातुपेतिवत्थु

३३१. दिवाविहारगतं भिक्खुं, गङ्गातीरे निसिन्नकं ।
तं पेती उपसङ्कम्म, दुब्बणा भीरुदस्सना ॥
३३२. केसा चस्सा अतिदीघा, यावभूमावलम्बरे^३ ।
केसेहि सा पटिच्छन्ना, समणं एतदब्रवि^४ ॥ 20
३३३. “पञ्चपण्णासवस्सानि, यतो कालङ्कता अहं ।
नाभिजानामि भुत्तं वा, पीतं वा पन पानियं^५ ।
देहि त्वं पानियं भन्ते, तसिता पानियाय मे” ति ॥

R. 29

१. बहुकं—सी०, रो० । २. विपुलं फलं—सी०; फलं विपुलं—स्या०; न विपुलं न फलं—रो० । ३. यावभूमावलम्बरे—स्या०, रो० । ४. एतमब्रवीति—स्या०; एतदब्रवी—सी०, रो० । ५. पानियं—स्या०, रो० ।

३३४. “अयं सीतोदिका^१ गङ्गा, हिमवन्तावसन्दति^२ ।
पिव एत्तो गहेत्वान, किं मं याचसि पानियं” ति ॥
३३५. “सचाहं भन्ते गङ्गाय, सयं गण्हामि पानियं ।
लोहितं मे परिवत्तति, तस्मा याचामि पानियं” ति ॥
- 5 ३३६. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं ।
किस्स कम्मविपाकेन^३, गङ्गा ते होति लोहितं” ति ॥
३३७. “पुत्तो मे उत्तरो नाम, सद्धो आसि उपासको ।
सो च मय्हं अकामाय, समणानं पवेच्छति ॥
- 10 ३३८. “चीवरं पिण्डपातं च, पच्चयं सयनासनं ।
तमहं परिभासामि, मच्छेरेण उपद्दुता ॥
३३९. “यं त्वं मय्हं अकामाय, समणानं पवेच्छसि ।
चीवरं पिण्डपातं च, पच्चयं सयनासनं ॥
- B. 162 ३४०. “एतं ते परलोकस्मिं, लोहितं होतु उत्तर ।
तस्स कम्मस्स^४ विपाकेन^५, गङ्गा मे होति लोहितं” ति ॥
उत्तरमातुपेतिवत्थु दसमं ।

२३. सुत्तपेतवत्थु

- 15 ३४१. “अहं पुरे पब्बजितस्स भिक्खुनो,
सुत्तं अदासि^६ उपसङ्कम्म^७ याचिता ।
तस्स विपाको विपुलफलूपलब्धति,^८
बहुका^९ च मे उप्पज्जरे^{१०} वत्थकोटियो ॥
- 20 ३४२. “पुप्फाभिकिण्णं रमितं विमानं,
अनेकचित्तं नरनारिसेवितं ।
साहं भुञ्जामि च पारुपामि च,
पहूतवित्ता न च ताव खीयति ॥

१. सीतोदका - स्या०, रो० । २. हिमवन्ततो०-मी०, स्या०, रो० । ३. कम्मस्सविपाकेन - सी० । ४-४. कम्मविपाकेन - स्या०, रो० । ५-५. अदासि उपगम्म - स्या०, रो०; अदासि उपगम्म - सी० । ६. विपलं फलूपलब्धति - स्या०; विपुलं फलूपलब्धति - रो० । ७. बहु - सी०, स्या०, रो० । ८. उप्पज्जरे - सी० ।

३४३. “तस्सेव कम्मस्स विपाकमन्वया,
सुखं च सातं च इधूपलब्धमिति ।
साहं गत्वा पुनदेव मानुसं,
काहामि पुञ्ञानि नयय्यपुत्त मं” ति ॥

३४४. “सत्त तुवं वस्ससता इधागता,
जिण्णा च वुड्ढा च तहिं भविस्ससि ।
सब्बेव ते कालकता च आतका,
किं तत्थ गन्त्वान इतो करिस्ससी” ति ॥

5

३४५. “सत्तेव वस्सानि इधागताय मे,
दिब्बं च सुखं च समप्पिताय ।
साहं गन्त्वान पुनदेव मानुसं,
काहामि पुञ्ञानि नयय्यपुत्त मं” ति ॥

10

३४६. “सो तं गहेत्वान पसय्ह बाहायं,
पच्चानयित्वान श्रेरिं सुदुव्वलं ।
वज्जेसि अञ्ञं पि जनं इधागतं,
करोथ पुञ्ञानि सुखूपलब्धमिति ॥

15

३४७. “दिट्ठा मया अकतेन साधुना,
पेता विहञ्ञन्ति तथेव मनुस्सा^१ ।
कम्मं च कत्वा सुखवेदनीयं,
देवा मनुस्सा च सुखे ठिता पजा” ति ॥

B. 163

20

सुत्तपेतवत्थु एकादसमं ।

२४. कण्णमुण्डपेतिवत्थु

३४८. “सोण्णसोपानफलका,^२ सोण्णवालुकसन्धता ।
तत्थ सोगन्धिया^३ वग्गू, सुचिगन्धा मनोरमा ॥

३४९. “नानारुक्खेहि सञ्छन्ना, नानागन्धसमेरिता ।
नानापदुमसञ्छन्ना, पुण्डरीकसमोत्तता^४ ॥

१. त्वं - स्या०, रो० । २. गत्वा - मी०, स्या०, रो० । ३. मानुमा - सी०, स्या०, रो० । ४. सोवण्णसोपानफलका - स्या०, रो० । ५. सोगन्धियो - स्या०, रो० । ६. पुण्डरीकसमोत्तता - स्या०; पुण्डरीकसम्रागता - रो० ।

३५०. “सुरभिं^१ सम्पवायन्ति, मनुञ्चा मालुतेरिता ।
हंसकोञ्चाभिरुदा^२ च,^३ चक्कवक्काभिकूजिता^४ ॥
३५१. “नानादिजगणाकिण्णा, नानासरगणायुता ।
नानाफलधरा रुक्खा, नानापुप्फधरा^५ वना ॥
- R. 31 5 ३५२. “न मनुस्सेसु ईदिसं, नगरं यादिसं इदं ।
पासादा बहुका तुय्हं, सोवण्णरूपियामया^६ ।
दहल्लमाना आभेन्ति, समन्ता चतुरो दिसा ॥
३५३. “पञ्च दासिसता^७ तुय्हं, या तेमा परिचारिका ।
ता कम्बुकायूरधरा,^८ कञ्चनावेळभूसिता^९ ॥
- 10 ३५४. “पल्लङ्का बहुका तुय्हं, सोवण्णरूपियामया ।
कदलिमिगञ्छन्ना,^{१०} सज्जा गोनकसन्थता ॥
३५५. “यत्थ त्वं वासूपगता,^{११} सव्वकामसमिद्धिनी ।
सम्पत्तायड्डुरत्ताय,^{१२} ततो उट्ठाय गच्छसि ॥
- B. 164 15 ३५६. “उय्यानभूमिं गन्त्वान, पोक्खरञ्चा समन्ततो ।
तस्सा तीरे तुवं ठासि,^{१३} हरिते सदले सुभे ॥
३५७. “ततो ते कण्णमुण्डो^{१४} सुनखो, अङ्गमङ्गानि खादति ।
यदा च खायिता आसि, अट्ठिसङ्खलिका कता ।
ओगाहसि पोक्खरणिं, होति कायो यथा पुरे ॥
- 20 ३५८. “ततो त्वं अङ्गपच्चङ्गी,^{१५} सुचारु पियदस्सना ।
वत्थेन पारुपित्वान, आयासि मम सन्तिकं ॥
३५९. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं ।
किस्स कम्मविपाकेन, कण्णमुण्डो सुनखो तव^{१६} ।
अङ्गमङ्गानि खादती^{१७} ति ॥

१. सुरभि—सी०; सुरभी—स्या०, रो० । २-२. हंसाकोञ्चाभिरुदा—सी० । ३. चक्कवाकाभिकूजिता—स्या०, रो०; चक्कावाकाभिकूजिता—सी० । ४. नानामालधरा—स्या०; नानाफलधरा—रो० । ५. सोवण्णरूपियमया—स्या०, रो० । ६. दासीसता—स्या०, रो० । ७. कम्बुकैयूरधरा—सी० । ८. कञ्चनाचेळभूमिता—स्या०, रो० । ९. कादलिमिगञ्छन्ना—सी०; कदलीमिगञ्छन्ना—रो० । १०. वामुपगता—स्या० । ११. थामि—स्या०, रो० । १२. कण्णमुण्डो च—स्या०, मी०; कण्णमुण्डो च—रो० । १३. अङ्गपच्चङ्गी—सी०, स्या०; उगञ्छन्ति—रो० । १४. मी०, स्या०, रो० । १५. पोत्थकेसु नत्थि ।

३६०. “किमिलायं” गहपति, सद्धो आसि उपासको।
तस्साहं भरिया आसिं,^१ दुस्सीला अतिचारिनी॥
३६१. “सो” मं अतिचरमानाय,^२ सामिको एतदब्रवि।
नेतं छन्नं पतिरूपं,^३ यं त्वं अतिचरासि मं॥
३६२. “साहं घोरं च सपथं, मुसावादं” च भासिसं”। 5
नाहं तं अतिचरामि, कायेन उद चेतसा॥
३६३. “सचाहं तं अतिचरामि, कायेन उद चेतसा।
कण्णमुण्डो यं सुनखो, अङ्गमङ्गानि खादतु॥
३६४. “तस्स कम्मस्स विपाकं, मुसावादस्स चूभयं।
सत्तेव^४ वस्ससतानि,^५ अनुभूतं यतो हि” मे। 10
कण्णमुण्डो च सुनखो, अङ्गमङ्गानि खादति॥
३६५. “त्वं च देव बहुकारो,^६ अत्थाय मे इधागतो।
सुमुत्ताहं कण्णमुण्डस्स, असोका अकुतोभया॥ R. 32
३६६. “ताहं” देव नमस्सामि, याचामि पञ्जलीकता”^७।
भुञ्ज अमानुसे कामे, रम देव मया सहा” ति॥ 15
३६७. “भुत्ता अमानुसा कामा, रमितोमिह तया सह।
ताहं सुभगे याचामि, खिप्पं पटिनयाहि मं” ति॥ B. 165
- कण्णमुण्डपेतिवत्थु द्वादसमं।

२५. उब्बरिपेतवत्थु

३६८. अहु राजा ब्रह्मदत्तो, पञ्चालानं रथेसभो।
अहोरत्तानमच्चया, राजा कालमकुब्बथ”॥
३६९. तस्स आळाहनं गन्त्वा, भरिया कन्दति उब्बरी। 20
ब्रह्मदत्तं अपस्सन्ती, ब्रह्मदत्ता ति कन्दति॥

१. किम्विलायं—स्या०, रो०। २. अमि—स्या०, रो०। ३-३. एवमातिचरमानाय—स्या०, रो०। ४. नपतिरूपं—सी०; पटिरूपं—स्या०, रो०। ५-५. मुसावादमभामिमं—सी०; मुसावादं अभामिस्मिं—स्या०, रो०। ६-६. सत्त वस्ससतानि च—स्या०, रो०। ७. पि—स्या०, रो०। ८. बहुपकारो—स्या०, रो०। ९. नाहं—स्या०, रो०। १०. अञ्जलीकता—स्या०, रो०। ११. कालङ्करी तदा—सी०; कालङ्कुरि तदा—री०।

३७०. इसि च तत्थ आगच्छि^१, सम्पन्नचरणो^२ मुनि ।
सो च तत्थ अपुच्छित्थ, ये तत्थ सुसमागता ॥
३७१. “कस्स^३ इदं^४ आळाहनं, नानागन्धसमेरितं ।
कस्सायं कन्दति भरिया, इतो दूरगतं पतिं ।
5 ब्रह्मदत्तं अपस्सन्ती, ब्रह्मदत्ता ति कन्दति” ॥
३७२. ते च तत्थ वियाकंसु, ये तत्थ सुसमागता ।
“ब्रह्मदत्तस्स भदन्ते^५, ब्रह्मदत्तस्स मारिस ॥
३७३. “तस्स इदं आळाहनं, नानागन्धसमेरितं ।
तस्सायं कन्दति भरिया, इतो दूरगतं पतिं ।
10 ब्रह्मदत्तं अपस्सन्ती, ब्रह्मदत्ता ति कन्दति” ॥
३७४. “छळासीतिसहस्सानि, ब्रह्मदत्तस्सनामका ।
इमस्मिं आळाहने दड्ढा, तेसं कमनुसोचसी” ति ॥
३७५. “यो राजा चूळनीपुत्तो, पञ्चालानं रथेसभो ।
तं भन्ते अनुसोचामि, भत्तारं सब्बकामदं” ति ॥
३७६. “सब्बेवाहेसुं^६ राजानो, ब्रह्मदत्तस्सनामका ।
15 सब्बेवचूळनीपुत्ता, पञ्चालानं रथेसभा ॥
- R. 33 ३७७. “सब्बेसं अनुपुब्बेन, महेसित्तमकारयि ।
कस्मा पुरिमके हित्वा, पच्छिमं अनुसोचसी” ति ॥
- B. 166 ३७८. “आतुमे इत्थिभूताय, दीघरत्ताय मारिस ।
20 यस्सा मे इत्थिभूताय, संसारे बहुभाससी” ति ॥
३७९. “अहु इत्थी अहु पुरिसो, पसुयोनिं पि आगमा ।
एवमेतं अतीतानं, परियन्तो न दिस्सती” ति ॥
३८०. “आदित्तं वत मं सन्तं, घतसित्तं व पावकं ।
वारिना विय ओसिञ्चं, सब्बं निब्बापये दरं ॥
- 25 ३८१. “अब्बही^७ वत मे सल्लं, मोकं हृदयनिस्सितं ।
यो मे सोकपरेताय, पतिसोकं अपानुदि ॥

१. आगच्छि - मी० । २. सम्पन्नचरण - स्या०, रो० । ३. कस्मच्चिदं - सी०, स्या०, रो० । ४. भदन्ते - मी०, रो० । ५. सब्बे वहेसुं - मी०, स्या०, रो० । ६. अब्बूळहं - मी०, रो०; अब्बूळिह - स्या० ।

३८२. “साहं अब्बूहसल्लास्मि, सीतिभूतास्मि निब्बुता ।
न सोचामि न रोदामि, तव सुत्वा महामुनी” ति ॥
३८३. तस्स तं वचनं सुत्वा, समणस्स सुभासितं ।
पत्तचीवरमादाय, पब्बजि अनगारियं ॥
३८४. सा च पब्बजिता सन्ता, अगारस्मा अनगारियं । 5
मेत्ताचित्तं^१ अभावेसि, ब्रह्मलोकूपपत्तिया^२ ॥
३८५. गामा गामं विचरन्ती, निगमे राजधानियो ।
उरुवेला^३ नाम सो गामो, यत्थ कालमकुब्बथ^४ ॥
३८६. मेत्ताचित्तं^५ आभावेत्वा, ब्रह्मलोकूपपत्तिया ।
इत्थिचित्तं^६ विराजेत्वा, ब्रह्मलोकूपगा अहू ति ॥ 10
उब्बरिपेतवत्थु^७ तेरसमं ।
उब्बरिवग्गो दुतियो ।

तस्सुद्धानं

मोचकं^८ माता मत्ता च, नन्दा कुण्डलीना घटो ।
द्वे सेट्ठी तुन्नवायो च, उत्तर सुत्तकण्ण उब्बरी ति^९ ॥

२६. अभिज्जमानपेतवत्थु

३८७. “अभिज्जमाने वारिमिह, गङ्गाय इध गच्छसि । 15
नग्गो पुब्बद्धपेतो^{१०} व, मालधारी^{११} अलङ्कतो ।
कुहिं गमिस्ससि पेत,^{१२} कत्थ वासो भविस्सती” ति ॥

१. मेत्तं चित्तं—सी०, स्या०, रो० । २. ब्रह्मलोकूपपत्तिया—स्या०, रो० । ३. उरु-
वेलं—स्या०, रो० ; उरुवेला—म० । ४. कालमकुब्बथ—सी०, रो० । ५. मेत्तचित्तं—सी०,
स्या०, रो० । ६. इत्थीचित्तं—सी०, स्या० । ७. उब्बरीपेतवत्थु—सी०, स्या०, रो० ।

८-८. पण्डु माता च पिता च नन्दा कुण्डलिने घटो ।

द्वे सेट्ठी तुन्नवायो च विहार सुत्त सोमाण उब्बरी ति ॥—सी०, रो० ।

पण्डु माता पत्तिया च नन्दिद्रुण्डलिना घटो

द्वे सेट्ठी तन्नवायो विहार सुत्त सोवान उब्बरी ति—स्या० ।

९. पुब्बद्धपेतो—स्या०, रो० । १०. मालधारी—सी०, स्या०, रो० । ११. पेतो—
स्या० ; पेतं—रो० ।

R. 34

३८८. “चुन्दट्टिलं^१ गमिस्सामि, पेतो सो इति भासति ।
अन्तरे वासभगामं, वाराणसिं^२ च^३ सन्तिके ॥

३८९. “तं च दिस्वा महामत्तो, कोलियो इति विस्सुतो ।
सत्तुं^४ भत्तं^५ च पेतस्स, पीतकं च युगं अदा ॥

5 ३९०. “नावाय तिट्ठमानाय, कप्पकस्स अदापयि ।
कप्पकस्स पदिन्नम्हि, ठाने पेतस्स^६ दिस्सथ ॥

३९१. “ततो सुवत्थवसनो, मालधारी अलङ्कृतो ।
ठाने ठितस्स पेतस्स, दक्खिणा उपकप्पथ ।
तस्मा दज्जेथ पेतानं, अनुकम्पाय पुनप्पुनं ॥

10 ३९२. “सानुन्नवसना^७ एके, अज्जे केसनिवासना^८ ।
पेता भत्ताय गच्छन्ति, पक्कमन्ति दिसोदिसं ॥

३९३. “दूरे^९ एके^{१०} पधावित्वा, अलद्धा व^{११} निवत्तरे ।
छाता पमुच्छिता भन्ता,^{१२} भूमियं पटिसुम्भिता^{१३} ॥

15 ३९४. “ते^{१४} च तत्थ पपतिता,^{१५} भूमियं पटिसुम्भिता ।
पुब्बे अकतकल्याणा, अग्गिदड्ढा व आतपे ॥

३९५. “मयं पुब्बे पापधम्मा, घरणी^{१६} कुलमातरो ।
सन्तेसु देय्यधम्मेसु, दीपं नाकम्ह अत्तनो ॥

३९६. “पहूतं अन्नपानं पि,^{१७} अपिस्सु अवकिरीयति ।
सम्मगते^{१८} पव्वजिते, न च किञ्चि अदम्हसे ॥

B. 168

20

३९७. “अकम्मकामा अलसा, सादुकामा महग्घसा ।
आलोपपिण्डदातारो, पटिग्गहे परिभासिम्हसे^{१९} ॥

१. चुन्दत्थिकं - सी०; चुन्दत्थियं - रो० । २-२. वाराणसिया च - सी०; वाराणसिया व - स्या०; वाराणसिया - रो० । ३-३. सत्तु० - स्या०, रो० । ४. पेतस्सु - सी० । ५. गानुन्नवासिनो - स्या०, रो० । ६. केसनिवासिनो - स्या०, रो० । ७-७. दूरे पेके - स्या० । ८. च - स्या०, सी०, रो० । ९. गत्त्वा - स्या० । १०. पतिमम्भिता - स्या० । ११-११. केचि तत्थ पपत्तिता - सी०; केचि तत्थ च पतिता - स्या०, रो० । १२. घरणि - स्या०; घरणियो - रो० । १३. हि - स्या०, रो० । १४. सम्मगते - स्या०; समागते - रो० । १५. परिभासिता - स्या० ।

३९८. “ते घरा ता च^१ दासियो, तानेवाभरणानि नो ।
ते अञ्जे^२ परिचारेन्ति,^३ मयं दुक्खस्स भागिनो ॥
३९९. “वेणी^४ वा अवञ्जा होन्ति, रथकारी च दुब्भिका ।
चण्डाली कपणा होन्ति, कप्पका^५ च पुनप्पुनं ॥
४००. “यानि यानि निहीनानि, कुलानि कपणानि च । 5
तेसु तेस्वेव जायन्ति, एसा मच्छरिनो गति ॥
४०१. “पुब्बे च^६ कतकल्याणा, दायका वीतमच्छरा ।
सगं ते परिपूरेन्ति, ओभासेन्ति च नन्दनं ॥
४०२. “वेजयन्ते च पासादे, रमित्वा कामकामिनो ।
उच्चाकुलेसु जायन्ति, सभोगेसु ततो चुता ॥ 10
४०३. “कूटागारे च पासादे, पल्लङ्के गोणकत्थते^७ । R. 35
बीजितङ्गा^८ मोरहत्थेहि, कुले जाता यसस्सिनो ॥
४०४. “अङ्गतो^९ अङ्गं^{१०} गच्छन्ति, मालधारी अलङ्कता ।
धातियो^{११} उपतिट्ठन्ति, सायं पातं सुखेसिनो ॥
४०५. “नयिदं अकतपुञ्जानं, कतपुञ्जानमेविदं । 15
असोकं नन्दनं रम्मं, तिदसानं महावनं ॥
४०६. “सुखं अकतपुञ्जानं, इध नत्थि परत्थ च ।
सुखं च कतपुञ्जानं, इध चेव परत्थ च ॥
४०७. “तेसं सहव्यकामानं, कत्तब्बं कुसलं बहुं ।
कतपुञ्जा हि मोदन्ति, सगगे भोगसमङ्गिनो^{१२}” ति ॥ 20
अभिज्जमानपेतवत्थु पठमं ।

२७. साणवासीथेरपेतवत्थु

४०८. कुण्डिनागरियो^{१३} थेरो, साणवासिनिवासिको^{१४} ।
पोट्टपादो ति नामेन, समणो भावितिन्द्रियो ॥

१. व-स्या०, रो० । २. अञ्जो-स्या०, रो० । ३. परिहारेन्ति-रो० । ४. वेणिं-स्या०, रो० । ५. न्हापिका-सी०; न्हामिनी-रो० । ६. व-सी० । ७. गोणत्थते-स्या०; गोणमंठिते-रो० । ८. बीजितङ्गा-सी०; विजितङ्गा-स्या०, रो० । ९-९. अङ्गतो अङ्गं-स्या० । १०. जातियो-स्या०, रो० । ११. कुण्डिनगरियो-स्या०, रो० । १२. मानु-वासी०-सी०; सानुवासिनिवासिनो-रो०; सनवासि०-स्या० ।

B. 169

४०९. तस्स माता पिता भाता, दुग्गता यमलोकिका ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता ॥
४१०. ते दुग्गता सूचिकट्टा,^१ किलन्ता नग्गिनो किस्सा ।
उत्तसन्ता^२ महत्तासा^३, न दस्सेन्ति^४ कुरूरिनो ॥
- 5 ४११. तस्स भाता वितरित्वा, नग्गो एकपथेकको ।
चतुक्कुण्डको भवित्वान, थेरस्स दस्सयि तुमं^५ ॥
४१२. थेरो चामनसिकत्वा^६, तुण्हीभूतो अतिक्कमिं^७ ।
सो च विञ्जापयी^८ थेरं^९, “भाता पेतगतो^{१०} अहं ॥
४१३. “माता पिता च ते भन्ते, दुग्गता यमलोकिका ।
10 पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता ॥
४१४. “ते दुग्गता सूचिकट्टा, किलन्ता नग्गिनो किस्सा ।
उत्तसन्ता महत्तासा, न दस्सेन्ति कुरूरिनो ॥
- R. 36 ४१५. “अनुकम्पस्सु कारुणिको, दत्वा अन्वादिसाहि नो ।
तव दिन्नेन दानेन, यापेस्सन्ति कुरूरिनो” ति ॥
- 15 ४१६. थेरो चरित्वा पिण्डाय, भिक्खू अञ्जे च द्वादस ।
एकज्झं सन्निपतिंसु, भत्तविस्सग्गकारणा^{११} ॥
४१७. थेरो सव्वेव^{१२} ते आह, “यथालद्धं ददाथ मे ।
सङ्खभत्तं करिस्सामि, अनुकम्पाय आतिनं^{१३}” ॥
४१८. निय्यादयिंसु थेरस्स, थेरो सङ्खं निमन्तयि ।
20 दत्वा अन्वादिसि^{१४} थेरो, मातु पितु च भातुनो ।
“इदं मे आतीनं होतु, सुखिता होन्तु आतयो” ॥
४१९. समनन्तरानुद्दिट्ठे, भोजनं उदपज्जथ^{१५} ।
सुचिं पणीतं सम्पन्नं, अनेकरसव्यञ्जनं ॥

१. सूचिकट्टा - स्या०, रो० । २. ओत्तप्पन्ता - स्या० । ३. माहतासा - सी०, रो० ।
४. देस्सेन्ति - स्या० । ५. दस्सयि० - म० । ६. चामनसिकत्वा - स्या०, रो० ; चामन-
सीकत्वा - सी० । ७. अपक्कमि - सी०, रो० । ८-८. विञ्जापयि थेर - स्या०, रो० । ९.
पेतगतो - स्या० ; पेतगतो - रं० । १०. भन्विस्सग्गकारणा - स्या०, रो० । ११. सव्वे पि
- स्या० । १२. आतीनं - स्या०, रो० । १३. अन्वादिमी - सी० । १४. उपपज्जथ - सी०,
स्या०, रो० ।

४२०. ततो उद्दस्सयी^१ भाता, वण्णवा बलवा सुखी ।
 “पहूतं भोजनं भन्ते, पस्स नग्गाम्हेसे^२ मयं ।
 तथा भन्ते परक्कम^३, यथा वत्थं लभामसे^४” ति ॥
४२१. थेरो सङ्कारकूटम्हा^५, उच्चिनित्वान नन्तके^६ ।
 पिलोतिकं पटं कत्वा, सङ्गे चातुद्दिसे अदा ॥
४२२. दत्वा अन्वादिसी थेरो, मातु पितु च भातुनो ।
 “इदं मे आतीनं होतु, सुखिता होन्तु आतयो” ॥
४२३. समनन्तरानुद्दिट्ठे, वत्थानि उदपज्जिसुं ।
 ततो सुवत्थवसनो, थेरस्स दस्सयि तुमं ॥
४२४. * “यावता नन्दराजस्स, विजितस्मिं पटिच्छदा^७ ।
 ततो बहुतरा^८ भन्ते, वत्थानच्छादनानि^९ नो ॥
४२५. “कोसेय्यकम्बलीयानि, खोमकप्पासिकानि च ।
 विपुला च महग्घा च, तेपाकासेवलम्बरे^{१०}” ॥
४२६. “ते मयं परिदहाम, यं यं हि मनसो पियं ।
 तथा भन्ते परक्कम^{११}, यथा गेहं लभामसे^{१२}” ति ॥
४२७. थेरो पण्णकुटिं कत्वा, सङ्गे चातुद्दिसे अदा ।
 दत्वा^{१३} अन्वादिसी^{१४} थेरो, मातु पितु च भातुनो ।
 “इदं मे आतीनं होतु, सुखिता होन्तु आतयो” ॥
४२८. समनन्तरानुद्दिट्ठे, घरानि उदपज्जिसुं^{१५} ।
 कूटागारनिवेसना^{१६}, विभत्ता भागसो मिता ॥
४२९. न मनुस्सेसु ईदिसा, यादिसा नो घरा इध ।
 अपि दिब्बेसु यादिसा, तादिसा नो घरा इध ॥
४३०. दद्दल्लमाना आभेन्ति^{१७}, समन्ता चतुरो दिसा ।
 “तथा भन्ते परक्कम, यथा पानीयं^{१८} लभामसे^{१९}” ति ॥

B. 170

५

10

15

R. 37

20

१. उद्दिसयी—सी०; उद्दिस्मनि—स्या०, रो० । २. नग्गाम्हेमे—स्या० । ३. परक्क-
 म्म—स्या० । ४. लभाम्हेमे—स्या० । ५. सङ्कारकूटनो—स्या० । ६. तन्तके—स्या० । *.
 वण्णवा बलवासुखी ति—स्या० पोत्थके अधिको दिस्मनि एव । ७. पटिच्छदा—स्या०, रो० ।
 ८. बहुतरा—स्या० । ९. वत्थानि०—स्या०, रो० । १०. तेचा०—स्या०, रो० । ११. परक्काम
 —स्या०; परक्काम—रो० । १२-१३. दत्वा च उद्दिनि—स्या०; दत्वा अन्वादिसि—रो० ।
 १३. उपपज्जयि—सी०; उपपज्जिसु—स्या० । १४. कूटागारनिवेसना—स्या० । १५. आभन्ति
 —सी० । १६. पानं—सी०. ग्या० ।

B. 171

5

10

15

४३१. थेरो करणं^१ पूरेत्वा, सङ्खे चातुद्दिसे अदा ।
दत्वा अन्वादिसी थेरो, मातु पितु च भातुनो ।
“इदं मे आतीनं होतु, सुखिता होन्तु आतयो” ॥
४३२. समनन्तरानुद्दिट्ठे, पानीयं उदपज्जथ ।
गम्भीरा चतुरस्सा च, पोक्खरञ्जो^२ सुनिम्मिता ॥
४३३. सीतोदिका^३ सुप्पतित्था^४, सीता अप्पटिगन्धिया ।
पदुमुप्पलसञ्छन्ना, वारिकिञ्जक्खपूरिता ॥
४३४. तत्थ न्हत्वा^५ पिवित्वा च^६, थेरस्स पटिदस्सयुं ।
पहूतं पानीयं भन्ते, पादा^७ दुक्खा फलन्ति नो ॥
४३५. आहिण्डमाना खञ्जाम, सक्खरे कुसकण्ठके ।
“तथा भन्ते परक्कम, यथा यानं लभामसे” ति ॥
४३६. थेरो सिपाटिकं लद्धा, सङ्खे चातुद्दिसे अदा ।
दत्वा अन्वादिसी थेरो, मातु पितु च भातुनो ।
“इदं मे आतीनं होतु, सुखिता होन्तु आतयो” ॥
४३७. समनन्तरानुद्दिट्ठे, पेता रथेन मागमुं ।
“अनुकम्पितम्ह भदन्ते”, भत्तेनच्छादनेन^८ च ॥
४३८. “घरेन पानीयदानेन^९, यानदानेन चूभयं ।
मुनिं कारुणिकं लोके, भन्ते^{१०} वन्दितुमागता” ति ॥
माणवासीथेरपेतवत्थु दुतियं ।

२८. रथकारपेतवत्थु

R. 38

20

४३९. “वेळुरियथम्भं” रुचिरं पभस्सरं,
विमानमारुह्ण अनेकचित्तं ।

१. करकं—सी०, स्या०, रो० । २. पोक्खरञ्जा—स्या०, रो० । ३-३. सीतुदका सुपतित्था च—स्या०; सितूदका सुपतित्था च—रो०; सीतोदका सुपतित्था—सी० । ४. नहात्वा—सी०, स्या०; नहत्वा—रो० । ५. स्या० पोत्थकं नत्थि । ६. पापा—स्या० । ७. भदन्ते—सी० । ८. भत्तेन छादनेन—स्या० । ९. पानदानेन—सी०, रो० । १०. तं भन्ते—स्या०, रो० । ११. वेळुरियत्थम्भं—सी०, स्या०, रो० ।

तत्थच्छसि देवि महानुभावे,
पथद्वनि पन्नरसेव चन्दो ॥

४४०. “वण्णो च^१ ते कनकस्स सन्निभो,
उत्तत्तरूपो^२ भुस दस्सनेय्यो^३ ।
पल्लङ्कसेट्ठे^४ अतुले निसिन्ना,
एका तुवं नत्थि च^५ तुय्ह^६ सामिको ॥

5

४४१. “इमा च ते पोक्खरणी^७ समन्ता^८,
पहूतमल्या^९ बहुपुण्डरीका ।
सुवण्णचुण्णेहि^{१०} समन्तमोत्थता^{११},
न तत्थ पङ्को पणको^{१२} च विज्जति ॥

10

४४२. “हंसा चिमे^{१३} दस्सनीया मनोरमा,
उदकस्मिमनुपरियन्ति सब्बदा ।
समय्य वग्गूपनदन्ति^{१४} सब्बे,
विन्दुस्सरा दुन्दुभीनं व घोसो ॥

B. 172

४४३. “ददल्लमाना यससा यसस्सिनी,
नावाय च त्वं अवलम्ब तिट्ठसि ।
आळारपम्हे^{१५} हसिते पियंवदे,
सब्बङ्गकल्याणि भुसं विरोचसि ॥

15

४४४. “इदं विमानं विरजं समे^{१६} ठितं^{१७},
उय्यानवनं^{१८} रतिनन्दिवड्डनं^{१९} ।
इच्छामहं^{२०} नारि अनोमदस्सने,
तया सह नन्दने इध मोदितुं^{२१} ति ॥

20

४४५. “करोहि कम्मं इध वेदनीयं,
चित्तं च ते इध नतं^{२२} च होतुं^{२३} ।

१. चन्दिमा—सी० । २. पि—सी० । ३. उत्तमरूपो—स्या०; उगतरूपो—रो० ।
४. दस्सनीयो—सी०, रो० । ५-५. तुय्हं—स्या०, रो० । ६-६. पोक्खरञ्जो समन्ता—सी०;
पोक्खरञ्जा समन्तो—स्या०; पोक्खरञ्जा समङ्गतो—रो० । ७. पहूतमाला—सी०; पहूत-
मामा—स्या० । ८-८. मोवण्णचुण्णेहि समन्तमोत्थता—स्या०; ० समन्तमोत्थता—सी० । ९.
पणको—स्या० । १०. पिमे—स्या० । ११. वग्गु—स्या० । १२. आलारचम्हे—स्या०, रो० ।
१३-१३. गभेट्ठितं—स्या० । १४. उय्यानदन्तं—सी०, रो० । १५. रतिनन्दिवड्डनं—स्या०,
रो० । १६. इच्छामि ते—स्या० । १७-१७. निहितं भवतु—सी०; नितञ्च होतु—स्या० ।

कत्वान कम्मं इध वेदनीयं',
एवं ममं लच्छसि कामकामिनि' ति ॥

R. 39

४४६. साधू ति सो तस्सा पटिस्सुणित्वा,
अकासि कम्मं तहिं वेदनीयं।
कत्वान कम्मं तहिं वेदनीयं,
उपपज्जि^१ सो^२ माणवो तस्सा सहव्यतं ति ॥

5

रथकारपेतवत्यु ततियं ।

माणवारं दुतियं ।

२९. भुसपेतवत्यु

४४७. "भुसानि एको सालि^३ पुनापरो,
अयं च नारी सकमंसलोहितं।
तुवं च गूथं असुचिं अकन्तं^४,
परिभुज्जसि किस्स अयं विपाको" ति ॥

10

B. 173

४४८. "अयं पुरे मातरं हिंसति, अयं पन कूटवाणिजो।
अयं मंसानि खादित्वा, मुसावादेन वञ्चेति ॥

४४९. "अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता,
अगारिनी सव्वकुलस्स इस्सरा।
सन्तेसु परिगुहामि^५, मा च किञ्चि इतो अदं ॥

15

४५०. "मुसावादेन छादेमि, नत्थि एतं मम गेहे।
सचे सन्तं निगुहामि^६, गूथो मे होतु भोजनं ॥

४५१. "तस्स कम्मस्स विपाकेन, मुसावादस्स चूभयं।
सुगन्धं^७ सालिनो भत्तं, गूथं मे परिवत्तति ॥

20

४५२. "अवज्झानि^८ च कम्मनि, न हि कम्मं विनस्सति।
दुग्गन्धं किमिनं^९ मीळं, भुज्जामि च पिवामि चा" ति ॥

भुसपेतवत्यु चतुत्थं ।

१. मोदनीयं—स्या० । २-२. उपपज्जि—मो०, स्या०, रो० । ३. सालो—स्या०, रो० । ४. अकन्तिकं—सी०, रो० । ५. परिगुहामि—स्या०; परिगुहामि—सी०; परिगुहामि—रो० । ६. परिगुहामि—स्या०; निगुहामि—मो०; निगुहामि—रो० । ७. सुगन्ध—मो०, स्या० । ८. अवज्जानि—स्या० । ९-९. किमिजं मीळं—सी०; किमिनं मीळं—स्या०, रो० ।

३०. कुमारपेतवत्थु

४५३. “अच्छेरूपं सुगतस्स जाणं,
सत्था यथा पुग्गलं व्याकासि।
उस्सन्नपुञ्ञा पि भवन्ति हेके,
परित्तपुञ्ञा पि भवन्ति हेके ॥

४५४. “अयं कुमारो सीवथिकाय छड्डितो,
अङ्गुट्ठस्नेहेन यापेति^१ रत्तिं^२।
न यक्खभूता न सरीसपा^३ वा,
विहेठयेय्युं कतपुञ्ञं^४ कुमारं^५ ॥

5

R. 40

४५५. “सुनखापिमस्स पलिहिंसु पादे,
धङ्का सिङ्गाला^६ परिवत्तयन्ति।
गव्भासयं पक्खिगणा हरन्ति,
काका पन अक्खिमलं हरन्ति ॥

10

४५६. “नयिमस्स रक्खं विदहिंसु केचि,
न ओसधं^७ सासपधूपनं वा।
नक्खत्तयोगं पि^८ न अग्गहेसुं^९,
न सब्बधञ्ञानि पि आकिरिसु ॥

B. 174

15

४५७. “एतादिसं उत्तमकिच्छपत्तं,
रत्ताभतं सीवथिकाय छड्डितं।
नोनीतपिण्डं^{१०} व पवेधमानं,^{११}
ससंसयं जीवितसावसेसं ॥

20

४५८. “तमद्दसा^{१२} देवमनुस्सपूजितो,
दिस्वा च^{१३} तं^{१४} व्याकरि भूरिपञ्ञो।
अयं कुमारो नगरस्सिमस्स,
अग्गकुलिको भविस्सति भोगतो^{१५} च ॥

१-१. यापेसि रत्ति - स्या०, रो०। २. सिरिमपा - सी०, रो०; सिरिमपा - स्या०।
३-३. कतपुञ्ञ० - स्या०, रो०। ४. सिङ्गाला - सी०, रो०। ५. ओसधं - स्या०। ६-६.
पन उग्गहेसुं - स्या०; पि न उग्गहेसुं - रो०। ७-७. नक्खत्तपिण्डं विद्य वेधमानं - स्या०;
नोनीतपिण्डं विद्य वेधमानं - रो०। ८. तमद्दस - स्या०, रो०। ९-९. पन - स्या०; वतं -
सी०। १०. भोगवा - स्या०।

४५९. “किस्स वतं किं पन ब्रह्मचरियं,
किस्स सुचिण्णस्स अयं विपाको ।
एतादिसं व्यसनं पापुणित्वा,
तं तादिसं पच्चनुभोस्सतिद्धि” ति ॥
- 5 ४६०. “बुद्धपमुखस्स^१ भिक्खुसङ्घस्स,
पूजं अकासि जनता उळारं ।
तत्तस्स चित्तस्सहु अञ्जथत्तं,
वाचं अभासि फरुसं असम्भं^२ ॥
- 10 ४६१. “सो तं वितक्कं पविनोदयित्वा^३,
पीतिं^४ पसादं पटिलद्धा पच्छा ।
तथागतं जेतवने वसन्तं,
यागुया उपट्ठासि सत्तरत्तं” ॥
- R. 41 ४६२. “तस्स वतं तं पन ब्रह्मचरियं,
तस्स सुचिण्णस्स अयं विपाको ।
15 एतादिसं व्यसनं पापुणित्वा,
तं तादिसं पच्चनुभोस्सतिद्धि ॥
- B. 175 ४६३. “ठत्वान सो वस्ससतं इधेव,
सब्बेहि कामेहि समङ्गिभूतो ।
कायस्स भेदा अभिसम्परायं,
20 सहव्यतं^५ गच्छति वासवस्सा^६” ति ॥

कुमारपेतवत्थु पञ्चमं ।

३१. सेरिणीपेतवत्थु

४६४. “नग्गा दुब्बण्णरूपासि, किसा^१ धमनिसन्थता ।
उप्पासुलिके किसिके^२, का नु त्वं इध तिट्ठसी” ति ॥

१. बुद्धपमुखस्स - स्या० । २. अमग्गि - स्या०, गे० । ३. पटिविनादयित्वा - स्या०;
पटिविनोदयित्वा - रो० । ४. पीति - स्या०, रो० । ५. सो सत्तरत्तं - स्या० । ६. सहव्यतं
- सी० । ७. वासया - स्या० । ८. कीसा - स्या० । ९. कीमिके - स्या० ।

४६५. “अहं भदन्ते पेतीम्हि, दुग्गता यमलोकिका ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता” ति ॥
४६६. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा कुक्कटं कतं ।
किस्स कम्मविपाकेन, पेतलोकं इतो गता” ति ॥
४६७. “अनावटेसु^१ तित्थेसु, विचिनिं^२ अड्डमासकं ।
सन्तेसु देय्यधम्मसेसु, दीपं नाकासिमत्तनो ॥
४६८. “नदिं उपेमि तसिता, रित्तिका परिवत्तति ।
छायं उपेमि उण्हेसु, आत्तपो परिवत्तति ॥
४६९. “अग्गिवण्णो च मे वातो, डहन्तो^३ उपवायति ।
एतं च भन्ते अरहामि, अज्जं च पापकं ततो ॥
४७०. “गन्त्वान हत्थिनिं^४ पुरं^५, वज्जेसि मय्ह^६ मातरं ।
धीता च ते मया दिट्ठा, दुग्गता यमलोकिका ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता ॥
४७१. “अत्थि मे^७ एत्थ निक्खित्तं, अनक्खातं च तं मया ।
चत्तारिसत्तसहस्सानि, पल्लङ्कस्स च हेट्ठतो ॥
४७२. “ततो मे दानं ददतु^८, तस्सा च होतु जीविका ।
दानं दत्वा च मे माता, दक्खिणं अनुदिच्छतु^९ ।
तदाहं सुविता हेस्सं, सब्बकामसमिद्धिनी” ति ॥
४७३. “साधू ति सो^{१०} पटिस्सुत्वा, गन्त्वान हत्थिनिं पुरं ।
अवोच तस्सा मातरं—
- “धीता च ते मया दिट्ठा, दुग्गता यमलोकिका ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता ॥
४७४. “सा मं तत्थ समादपेसि, (गन्त्वान हत्थिनीपुरं)^{१०} वज्जेसि
मय्ह मातरं ।
धीता च ते मया दिट्ठा, दुग्गता यमलोकिका ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता ॥

5

10

15

B. 176

20

25

१. अनवज्जेसु—स्या०, रो० । २. विचिनि—स्या०, रो० । ३. दहन्तो—सी० । ४-४. हत्थिनी०—स्या०; हत्थिनि०—सी०; हत्थिनीपुरं—रो० । ५. मय्हं—स्या० । ६. च मे—सी०, स्या०, रो० । ७. ददातु—स्या०, रो० । ८. अनुदिस्सतु—सी०, रो०; अन्वादिस्स मे—स्या० । ९. सो तस्सा—स्या०, रो० । १०. ( ) स्या० ।

४७५. “अत्थि च मे एत्थ निक्खित्तं, अनक्खातं च तं मया ।
चत्तारिसतसहस्सानि, पल्लङ्कस्स च हेट्ठतो ॥

४७६. “ततो मे दानं ददतु, तस्सा च होतु जीविका ।
दानं दत्त्वा च^१ मे माता, दक्खिणं अनुदिच्छतु ।
‘तदा^२ सा^३ सुखिता हेस्सं, सब्बकामसमिद्धिनी’^४ ति ॥

R. 42 5

४७७. “ततो^५ हि सा दानमदा,^६ तस्सा^७ दक्खिणमादिसी^८ ।
पेती च सुखिता आसि, तस्सा^९ चासि सुजीविका^{१०}” ति ॥
सेरिणीपेतवत्थु छट्ठं ।

३२. भिगलुट्ठकपेतवत्थु

४७८. “नरनारिपुरक्खतो युवा, रजनीयेहि कामेहि^१ सोभसि ।
दिवसं अनुभोसि कारणं, किमकासि पुरिमाय जातिया” ति ॥

10 ४७९. “अहं राजगहे रम्मे, रमणीये गिरिव्वजे ।
भिगलुट्ठो पुरे आसिं, लोहितपाणि दारुणो ॥

४८०. “अविरोधकरेसु पाणिनु,^२ पुथुसत्तेसु पदुट्ठमानसो ।
विचरिं^३ अतिदारुणो सदा,^४ परहिंसाय रतो असञ्जतो ॥

B. 177

15

४८१. “तस्स मे सहायो सुहृदयो,^५ सट्ठो आसि उपासको ।
सो पि^६ मं अनुकम्पन्तो, निवारोसि पुनप्पुनं ॥

४८२. ‘माकासि पापकं कम्मं, मा तात दुग्गतिं अगा ॥
सचे इच्छसि पेच्च सुखं, विरम पाणवधा^७ असंयमा^८’ ॥

४८३. “तस्साहं वचनं सुत्वा, सुखकामस्स हितानुकम्पिनो ।
नाकासिं सकलानुसासनिं, चिरपापाभिरतो अबुद्धिमा ॥

20

४८४. “सो मं पुन भूरिसुमेधसो, अनुकम्पाय संयमे निवेसयि ।
‘सचे दिवा हनसि पाणिनो, अथ ते रत्तिं भवतु संयमो’ ॥

१. न-सी० । २-२. तदाहं-सी०, स्या०, रो० । ३-३. दानं अदासि दत्त्वा च-
स्या०, रो० । ४. तस्मा च-सी० । ५. दक्खिणमादिमि-सी०, स्या०, रो० । ६-६. तस्सा
चापि०-स्या०; सरीरं चारुदस्सनं ति-सी० । ७. कामगुणेहि-सी०, स्या०; कामगुणेहि-
रो० । ८. पाणीसु-स्या० । ९. विचरि-स्या० । १०. तदा-सी० । ११. सहृदो-सी० ।
१२. हि-स्या०; च-रो० । १३-१३. पाणवधं अमंयमं-स्या०, रो० ।

४८५. “स्वाहं दिवा हनित्वा^१ पाणिनो,
विरतो रत्तिमहोसि^२ सञ्जतो ।
रत्ताहं परिचारेमि^३, दिवा खज्जामि दुग्गतो ॥
४८६. “तस्स कम्मस्स कुसलस्स, अनुभोमि रत्ति अमानुसिं ।
दिवा पटिहता व कुक्कुरा, उपधावन्ति समन्ता खादितुं ॥
४८७. “ये च ते सत्तानुयोगिनो^४,
धुवं पयुत्ता सुगतस्स सासने ।
मञ्जामि ते अमतमेव केवलं,
अधिगच्छन्ति पदं असङ्घतं^५” ति ॥

5 R. 48

मिगलुद्दकपेतवत्थु सत्तमं ।

३३. दुतियमिगलुद्दकपेतवत्थु

४८८. “कूटागारे च पासादे, पल्लङ्के गोणकत्थते^६ ।
पञ्चङ्गिकेन तुरियेन, रमसि सुप्पवादिते ॥
४८९. “ततो रत्या विवसाने^७, सुरियुग्गमनं^८ पतिं^९ ।
अपविद्धो^{१०} सुसानस्मि, बहुदुक्खं निगच्छसि ॥
४९०. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं ।
किस्स कम्मविपाकेन, इदं दुक्खं निगच्छसि” ॥
४९१. “अहं राजगहे रम्मे, रमणीये गिरिव्वजे ।
मिगलुद्दो पुरे आसि, लुद्दो चासिमसञ्जतो ॥
४९२. “तस्स मे सहायो सुहृदयो, सद्धो आसि उपासको ।
तस्स कुलुपको^{११} भिक्खु, आसि गोतमसावको ।
सो पि मं अनुकम्पन्तो, निवारेसि पुनप्पुनं ॥
४९३. ‘माकासि पापकं कम्मं, मा तात दुग्गतिं अगा ।
सच्चे इच्छसि पेच्च सुखं, विरम पाणवथा असंयमा’ ॥
४९४. “तस्साहं वचनं सुत्वा, सुखकामस्स हितानुकम्पिनो ।

10

B. 178

5

20

१. हनित्व-सी०; हनित्वान-स्या० । २. रत्तिमहोसि-सी० । ३. परिचारेमि-स्या०, रो० । ४. सत्तानुयोगिनो-स्या०, रो० । ५. गोण सण्ठिते-स्या०, रो०; गोण कत्थके-सी० । ६. व्यवसने-सी०; विवामनेन-रो० । ७-८. सुयस्सुगमनम्पति-सी०; सुरियुग्गमनं पति-म०; सुरिस्सुगमनं पति-रो० । ९. कुलूपगो-सी० ।

नाकासिं सकलानुसासनिं,
चिरपापाभिरतो अबुद्धिमा ॥

४९५. “सो मं पुन भूरिसुमेधसो,
अनुकम्पाय संयमे निवेसयि।
५ ‘सचे दिवा हनसि पाणिनो,
अथ ते रत्तिं भवतु संयमो’ ॥
४९६. “स्वाहं दिवा हनित्वा पाणिनो,
विरतो रत्तिमहोसि सञ्जतो।
रत्ताहं परिचारेमि, दिवा खज्जामि दुग्गतो ॥
- १० ४९७. “तस्स कम्मस्स कुसलस्स, अनुभोमि रत्तिं अमानुसिं।
दिवा पटिहता व कुक्कुरा, उपधावन्ति समन्ता खादितुं ॥
४९८. “ये च ते सततानुयोगिनो,
धुवं^१ पयुत्ता^२ सुगतस्स सासने।
मञ्जामि ते अमतमेव केवलं,
१५ अधिगच्छन्ति पदं असङ्घतं^३” ति ॥
- दुतियमिगलुद्दकपेतवत्थु अट्ठमं ।

३४. कूटविनिच्छयिकपेतवत्थु

B. 179

४९९. “माली किरिटी^४ कायूरी^५, गत्ता ते चन्दनुस्सदा।
पसन्नमुखवण्णोसि, सुरियवण्णो व सोभसि ॥
५००. “अमानुसा पारिसज्जा,^६ ये तेमे परिचारका^७।
दस कञ्जासहस्सानि, या तेमा परिचारिका।
२० ता कम्बुकायूरधरा, कञ्चनावेळभूसिता^८ ॥
५०१. “महानुभावोसि तुवं, लोमहंसनरूपवा।
पिट्ठिमंसानि अत्तनो, सामं उक्कच्च^९ खादसि ॥

१-१. धुवयुत्ता-सी०। २. किरिटी-सी०, स्या०, रो०। ३. केयूरी-सी०।
४. परिमज्जा-स्या०। ५. पग्गिवाग्गिका-स्या०, रो०। ६. कञ्चवेळभूसिता-स्या०;
कञ्चनावेळभूसिता-सी०। ७. उक्कच्च-सी०; उक्कत्त्वा-रो०।

५०२. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कुटं कतं ।
किस्स कम्मविपाकेन, पिट्ठिमंसानि अत्तनो ।
सामं उक्कच्च खादसी” ति ॥

५०३. “अत्तनोहं अनत्थाय, जीवल्लोके अचारिसं^१ ।
पेसुञ्जमुसावादेन, निकतिवञ्चनाय च ॥

R. 44

5

५०४. “तत्थाहं परिसं गत्वा, सच्चकाले उपट्ठिते ।
अत्थं धम्मं निराकत्वा,^२ अधम्ममनुवत्तिसं^३ ॥

५०५. “एवं सो खादतत्तानं^४, यो होति पिट्ठिमंसिको ।
यथाहं अज्ज खादामि, पिट्ठिमंसानि अत्तनो ॥

५०६. “तयिदं तया नारद सामं दिट्ठं,
अनुकम्पका ये कुसला वदेय्युं ।
मा पेसुणं मा च मुसा अभाणि^५,
मा खोसि पिट्ठिमंसिको तुवं” ति ॥

10

कूटविनिच्छयिकपेतवत्थु नवमं ।

३५. धातुविवर्णपेतवत्थु

५०७. “अन्तलिक्खस्मिं तिट्ठन्तो, दुग्गन्धो पूति वायसि ।
मुखं च ते किमयो^६ पूतिगन्धं, खादन्ति किं कम्ममकासि पुब्बे ॥ 15

५०८. “ततो सत्थं गहेत्वान, ओक्कन्तन्ति पुनप्पुनं ।
खारेण परिप्फोसित्वा, ओक्कन्तन्ति पुनप्पुनं ॥

B. 180

५०९. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कुटं कतं ।
किस्स कम्मविपाकेन, इदं दुक्खं निगच्छसी” ति ॥

५१०. “अहं राजगहे रम्मे, रमणीये गिरिव्वजे ।
इस्सरो धनधञ्जस्स, सुपहूतस्स मारिस्स ॥

20

५११. “तस्सायं मे भरिया च, धीता च सुणिंसा च मे ।
ता^७ मालं उप्पलं चा पि, पच्चग्घं च विल्लेपनं ।
थूपं हरन्तियो वारेसिं, तं पापं पकतं मया ॥

१. अचरिस्सं—स्या०, रो० । २-३. निगत्वा अधम्मनुवत्तिसं—स्या० । ३. खादित-
तानं—स्या० । ४. भणि—स्या०, रो० । ५. किमियो—स्या०, रो० । ६. त०—स्या०, रो० ।

५१२. “छळासीतिसहस्सानि, मयं पच्चत्तवेदना ।
थूपपूजं विवण्णेत्वा, पच्चाम^१ निरये भुसं ॥
५१३. “ये च खो थूपपूजाय, वत्तन्ते अरहतो महे ।
आदीनवं पकासेन्ति, विवेचयेथ^२ ने^३ ततो ॥
- R. 45 5 ५१४. “इमा च पस्स आयन्तियो, मालधारी अलङ्कता ।
मालाविपाकमनुभोन्तियो,^४ समिद्धा च^५ ता यसस्सिनियो^६ ॥
५१५. “तं च दिस्वान अच्छेरं, अब्भुतं^७ लोमहंसनं ।
नमो करोन्ति सप्पञ्जा, वन्दन्ति तं महामुनिं ॥
५१६. “सोहं^८ नूनं^९ इतो गत्वा, योनिं लढ्ढान मानुसिं ।
थूपपूजं करिस्सामि, अप्पमत्तो पुनप्पुनं^{१०}” ति ॥
- 10 धानुविवण्णपेतवत्थु दसमं ।
चूलवग्गो तनियो ।

तस्सुद्धानं*

अभिज्जमानो कुण्डियो,^{११} रथकारी भुसेन च ।
कुमारो गणिका^{१२} चैव, द्वे लुद्धा पिट्ठिपूजना^{१३} ॥
वग्गो तेन पवुच्चती^{१४} ति ॥

३६. अम्बसक्करपेतवत्थु

- B. 181 15 ५१७. वेसाली नाम नगरत्थि वज्जीनं,
तत्थ अहु लिच्छवि अम्बसक्करो^{१५} ।
दिस्वान पेतं नगरस्स बाहिरं,
तत्थेव पुच्छित्थ तं कारणत्थिको ॥
५१८. “सेय्या निसज्जा नयिमस्स अत्थि,
अभिकमो नत्थि पटिकमो च^{१६}” ।

१. पचाम—स्या०, रो० । २. विवेचयेथ—नी० । ३. नो—स्या० । ४. अनुभोन्ति—सी० । ५. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेमु नत्थि । ६. यमस्मियो—स्या० । ७. अब्भूतं—स्या० । ८. मोहि—सी० । ९. दानि—रो० । * रो० पोत्यके न दिस्मिनि । १०. कोण्डञ्जो—सी०, स्या०, रो० । ११. भणिका—स्या० । १२. पिट्ठिपूजयो—स्या०; पिट्ठभूजयो—मी० । १३. वुच्चति—स्या० । १४. अम्बसक्करो—मी०, स्या०, रो० । १५. वा—मी० ।

असितपीतखायितवत्यभोगा,
परिचारणा^१ सा पि इमस्स नत्थि ॥

५१९. “ये जातका दिट्ठसुता सुहज्जा,
अनुकम्पका यस्स अहेसुं पुब्बे।
दट्ठुं पि ते दानि न^२ तं लभन्ति^३,
विराजित्तो^४ हि जनेन तेन ॥

5

५२०. “न ओग्गतत्तस्स^५ भवन्ति मित्ता,
जहन्ति मित्ता विकलं विदित्वा।
अत्थं च दिस्वा परिवारयन्ति,
बहू^६ मित्ता उग्गतत्तस्स^७ होन्ति ॥

10

५२१. “निहीनत्तो^८ सब्बभोगेहि किच्छो,
सम्मक्खितो सम्परिभिन्नगतो।
उस्सावविन्दू व^९ पलिम्पमानो^{१०},
अज्ज सुवे जीवितस्सूपरोधो^{११} ॥

५२२. “एतादिसं उत्तमकिच्छपत्तं^{१२},
उत्तासितं पुच्चिमन्दस्स^{१३} सूले।
अथ त्वं केन वण्णेन वदेसि यक्ख,
जीव भो जीवितमेव सेय्यो^{१४}” ति ॥

15

R. 46

५२३. “सालोहितो एस अहोसि मय्हं,
अहं सरामि पुरिमाय जातिया।
दिस्वा च मे कारुज्जमहोसि राज,
मा पापधम्मो निरयं पतायं ॥

B. 182

20

५२४. “इतो चुतो लिच्छवि एस पोसो,
सत्तुस्सदं निरयं^{१५} घोररूपं।

१. असीतपीतं - स्या०। २. परिचारिका - स्या०, रो०। ३. स्या०, रो० पोत्यकेमु
नत्थि। ४. न लभन्ति तस्मि - स्या०; न ते लभन्ति - रो०। ५. विराजित्तो - मी०, रो०।
६. दुग्गतस्स - स्या०, रो०। ७. बहू च - सी०, स्या०, रो०। ८. उग्गतस्स - स्या०, रो०।
९. निहीनत्तो - स्या०। १०. उस्सावविन्दुव - स्या०, रो०। ११. पलिम्पमानो - मी०। १२.
जीवितस्सूपरोधो - स्या०; जीवितस्मपरोधो - रो०। १३. उत्तमकिच्छपत्तं - मी०, स्या०।
१४. पिच्चिमन्दस्स - स्या०। १५. निरयं - स्या०।

उपपज्जति दुक्कटकम्मकारी,
महाभितापं कटुकं भयानकं ॥

५२५. “अनेकभागेन गुणेन सेय्यो,
अयमेव सूलो निरयेन तेन ।
५ एकन्तदुक्खं^१ कटुकं भयानकं,
एकन्ततिब्बं^२ निरयं पतायं ॥

५२६. “इदं च सुत्वा वचनं ममेसो,
दुक्खूपनीतो विजहेय्य पाणं ।
तस्मा अहं सन्तिके न भणामि,
१० मा मे कतो जीवितस्सूपरोधो^३ ॥

५२७. “अज्जातो एसो पुरिसस्स अत्थो,
अज्जं पि इच्छामसे पुच्छितुं तुवं ।
ओकासकम्मं^४ सचे नो^५ करोसि,
पुच्छाम तं^६ नो न च कुज्झितव्वं^७” ति ॥

५२८. “अद्धा पटिज्जातमेतं^८ तदाहु^९,
नाचिक्खना^{१०} अप्पसन्नस्स होति ।
अकामा सद्धेय्यवचो ति कत्वा,
१५ पुच्छस्सु मं कामं यथा विसय्हं^{११}” ति ॥

५२९. “यं किञ्चहं^{१२} चक्खुना पस्सिस्सामि,
सव्वं पि ताहं अभिसद्दहेय्यं ।
दिस्वा^{१३} वं^{१४} तं नो पि चे सद्दहेय्यं,
करेय्यासि मे यक्ख नियस्सकम्मं^{१५}” ति ॥

५३०. “सच्चप्पटिज्जा तव मेसा होतु,
सुत्वान धम्मं लभ^{१६} सुप्पसादं^{१७} ।
२५ अज्जत्थिको नो च पदुट्ठचित्तो,
यं ते सुतं असुतं चा^{१८} पि धम्मं ।

B. 183,
R. 47

१. माएकन्तदुक्खं—स्या०, रो० । २. एकन्ततिप्पं—मी०, स्या०, रो० । ३. जीवित-
स्सुपरोधो ति—स्या० । ४-४. मम नो सचे—स्या० । ५. पुच्छामिहं—स्या०, रो० । ६-६.
पटिज्जामे तदा अहु—मी०, स्या०, रो० । ७. अचिक्खना—स्या०, रो० । ८. यं किञ्चाहं
—मी०, स्या० । ९-९. दिस्वान—मी०; दिम्वापि—स्या० । १०. तियस्मकम्मं—स्या०, रो० ।
११-११. लभस्सु पसादं—स्या०, रो० । १२. वा—स्या० ।

सब्बं पि^१ अक्खिस्सं यथा पजानन्ति ॥

५३१. “सेतेन अस्सेन अलङ्कतेन,
उपयासि सूलावुतकस्स सन्तिके ।
यानं इदं अब्भुतं दस्सनेय्यं,
किस्सेतं कम्मस्स अयं विपाको” ति ॥

5

५३२. “वेसालिया नगरस्स^२ मज्झे,
चिक्खल्लमग्गे^३ नरकं^४ अहोसि ।
गोसीसमेकाहं पसन्नचित्तो,
सेतं^५ गहेत्वा नरकस्मि^६ निक्खिपि” ॥

५३३. “एतस्मि पादानि पतिट्ठपेत्वा,
मयं च अज्जे च अतिक्कमिम्हा^१ ।
यानं इदं अब्भुतं दस्सनेय्यं,
तस्सेव कम्मस्स अयं विपाको” ति ॥

10

५३४. “वण्णो च ते सब्बदिसा पभासति,
गन्धो च ते सब्बदिसा पवायति ।
यक्खिद्धिपत्तोसि महानुभावो,
नग्गो चासि किस्स अयं विपाको” ति ॥

15

५३५. “अक्कोधनो निच्चपसन्नचित्तो,
सण्हाहि वाचाहि जनं उपेमि ।
तस्सेव कम्मस्स अयं विपाको,
दिब्बो मे वण्णो सततं पभासति ॥

20

५३६. “यसं च किन्ति च धम्मं ठितानं,
दिस्वान मन्तेमि पसन्नचित्तो ।
तस्सेव कम्मस्स अयं विपाको,
दिब्बो मे गन्धो सततं पवायति ॥

25

१. सी०, स्या०, रो० पोथकेषु नत्थि । २. तस्स नगरस्स — सी०, स्या०, रो० । ३-३. चिक्खल्लमग्गे नगरं — स्या०; चिक्खल्लपट्ठे नरकं — रो० । ४. सेतुं — स्या० । ५-५. नगरस्मि निक्खिपि — स्या० । ६. अतिक्कमिम्ह — सी०, स्या०; अतिक्कमेय्य — रो० ।

B. 184,
R. 48

५३७. “सहायानं तित्थस्मि न्हायन्तानं^१,
थले गहेत्वा निदहिस्स दुस्सं ।
खिड्डुत्थिको^२ नो च पदुद्वचित्तो,
तेनम्हि नग्गो कसिरा च^३ वुत्ती” ति ॥
५३८. “यो कीळमानो पकरोति^४ पापं,
तस्सेदिसं^५ कम्मविपाकमाहु ।
अकीळमानो पन यो करोति,
किं तस्स कम्मस्स विपाकमाहु” ति ॥
५३९. “ये दुदुसङ्कप्पमना मनुस्सा,
कायेन वाचाय च सङ्किलिटा ।
कायस्स भेदा अभिसम्परायं,
असंसयं ते निरयं उपेन्ति ॥
५४०. “अपरे पन सुगतिमासमाना^६,
दाने रता सङ्गहितत्तभावा ।
कायस्स भेदा अभिसम्परायं,
असंसयं ते सुगतिं उपेन्ती” ति ॥
५४१. “तं किन्ति जानेय्यमहं अवेच्च,
कल्याणपापस्स अयं विपाको ।
किं वाहं दिस्वा अभिसद्दहेय्यं,
को वा पि मं सदहापेय्य एतं” ति ॥
५४२. “दिस्वा च सुत्वा अभिसद्दहस्सु,
कल्याणपापस्स अयं विपाको ।
कल्याणपापे उभये असन्ते,
सिया नु सत्ता सुगता दुग्गता वा ॥
५४३. “नो चेत्थ कम्मनि करेय्युं^७ मच्चा,
कल्याणपापानि मनुस्सलोके ।

१. नहायन्तानं—सी०, स्या०; नहायतानं—रो० । २. किञ्चत्थिको—स्या० ।
३. प—स्या० । ४. च करोति—स्या०, रो० । ५. तस्मीदिमं—सी०, स्या०, रो० । ६. सुगतिं
असिसमाना—स्या०; सुगतिमासमान—रो० । ७. करेय्य—स्या० ।

नाहेसुं सत्ता सुगता दुग्गता वा,
हीना^१ पणीता^२ च मनुस्सलोके ॥

५४४. “यस्मा च कम्मनि करोन्ति मच्चा,
कल्याणपापानि मनुस्सलोके ।
तस्मा हि^३ सत्ता सुगता दुग्गता वा,
हीना पणीता च मनुस्सलोके ॥

B. 185

5

५४५. “द्वयज्ज^४ कम्मानं विपाकमाहु,
सुखस्स दुक्खस्स च वेदनीयं ।
ता^५ देवतायो परिचारयन्ति^६,
पच्चन्ति बाला द्वयतं अपस्सिनो ॥

R. 49

10

५४६. “न मत्थि कम्मनि सयंकतानि,
दत्त्वा पि मे नत्थि यो^७ आदिसेय्य ।
अच्छादनं सयनमथन्नपानं,
तेनम्हि नग्गो कसिरा च^८ वुत्ती^९” ति ॥

५४७. “सिया नु खो कारणं किञ्चि यक्ख,
अच्छादनं येन तुवं लभेथ ।
आचिक्ख मे त्वं^{१०} यदत्थि हेतु,
सद्वायिकं^{११} हेतुवचो सुणोमा^{१२}” ति ॥

15

५४८. “कप्पितको^{१३} नाम इधत्थि भिक्खु,
झायी सुसीलो अरहा विमुत्तो ।
गुत्तिन्द्रियो संवुतपातिमोक्खो,
सीतिभूतो उत्तमदिट्ठिपत्तो ॥

20

५४९. “सखिलो वदञ्जू सुवचो सुमुखो,
स्वागमो सुप्पटिमुत्तको च^{१४} ।
पुञ्जस्स खेत्तं अरणविहारी,
देवमनुस्सानं च दक्खिण्यो ॥

25

१-१. हीनपणीता - सी० । २. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. द्वयज्ज - स्या० ।
४-४. ताव देवता परिवारयन्ति - स्या०, रो० । ५. मो - सी०, स्या०, रो० । ६-६. पवुत्ती -
स्या०, रो० । ७. तं - सी० । ८. सद्वायितं - सी०, स्या०, रो० । ९. सुणोति - स्या०, रो० ।
१०. वप्पिनको - सी० । ११. चा पि - स्या०, रो० ।

५५०. “सन्तो विधूमो अनीघो निरासो,
मुत्तो विसल्लो अममो अवङ्को ।
निरूपधी सब्बपपञ्चखीणो,
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्तो जुतिमा” ॥

B. 186

5

५५१. “अप्पञ्जातो^१ दिस्वा पि न च^२ सुजानो,
मुनी ति नं वज्जिसु^३ वोहरन्ति ।
जानन्ति तं यक्खभूता^४ अनेजं,
कल्याणधम्मं विचरन्तं लोके ॥

B.50

10

५५२. “तस्स तुवं एकयुगं^५ दुवे वा,
ममुद्दिसित्वान सचे ददेथ ।
पटिग्गहीतानि च तानि अस्सु,
ममं च पस्सेथ सन्नद्धदुस्सं” ति ॥

15

५५३. “कस्मि पदेसे समणं वसन्तं,
गन्त्वान पस्सेमु मयं इदानि ।
यो^६ मज्ज कङ्खं विचिकिच्छितं च,
दिट्ठीविसूकानि विनोदयेय्या” ति ॥

20

५५४. “एसो निसिन्नो कपिनच्चनायं,
परिवारितो देवताहि बहूहि ।
धम्मिं^७ कथं भासति सच्चनामो,
सकस्मिमाचेरके^८ अप्पमत्तो” ति ॥

25

५५५. “तथाहं कस्सामि गन्त्वा इदानि,
अच्छादयिस्सं समणं युगेन ।
पटिग्गहितानि च तानि अस्सु”^९,
तुवं च पस्सेमु सन्नद्धदुस्सं” ति ॥

५५६. “मा अक्खणे पव्वजितं उपागमि,
साधु वो लिच्छवि नेस धम्मो ।

१. जुनीमा - मी० । २. अप्पञ्जातो - मी०, स्या०, रो० । ३. सी०, स्या०, रो०
पोत्यकेमु नत्थि । ४. वज्जीमु - स्या० । ५. यक्खभूतं - स्या० । ६. एकं युगं - सी०, स्या०,
रो० । ७. स - सी०, स्या०, रो० । ८-८. च कोविनोदये - सी०; कोविनोदयेचेति - स्या०,
रो० । ९. धम्मि - स्या० । १०. सकस्मि अच्छेत्के - स्या० । ११. पस्स - स्या० ।

ततो च काले उपसङ्क्रमित्वा ।
तत्थेव पस्साहि^१ रहो निसिन्नं^२ ति ॥

५५७. “तथा^३ ति^३ वत्वा अगमासि तत्थ,
परिवारितो दासगणेन लिच्छवि ।
सो तं नगरं उपसङ्क्रमित्वा,
वासूपगच्छित्थ^४ सके निवेसने ॥

5

५५८. “ततो च काले गिहिकिच्चानि कत्वा,
न्हत्वा^५ पिवित्वा च खणं लभित्वा ।
विचेय्य पेळातो च युगानि अट्ठ,
गाहापयी^६ दासगणेन लिच्छवि ॥

B. 187

10

५५९. “सो तं पदेसं उपसङ्क्रमित्वा,
तं अहस^७ समणं सन्तचित्तं ।
पटिक्कन्तं गोचरतो निवत्तं,
सीतिभूतं रुक्खमूले निसिन्नं ॥

R. 51

५६०. “तमेनमवोच उपसङ्क्रमित्वा,
अप्पाबाधं फासुविहारं च पुच्छि ।
वेसालियं लिच्छविहं भदन्ते,
जानन्ति मं लिच्छवि अम्बसक्करो^८ ॥

15

५६१. “इमानि मे अट्ठ युगा^९ सुभानि^९,
पटिगण्ह^९ भन्ते पददामि^{१०} तुय्हं ।
तेनेव अत्थेन इधागतोस्मि^{११},
यथा अहं अत्तमनो भवेय्यं^{१२} ति ॥

20

५६२. “दूरतो व समणब्राह्मणा च,
निवेसनं ते परिवज्जयन्ति ।
पत्तानि भिज्जन्ति च^{१३} ते^{१३} निवेसने,
सङ्घाटियो चा पि विदालयन्ति^{१३} ॥

25

१. पस्सामि - स्या०, रो० । २-२. तथाहि - स्या०, रो० । ३. वासुपगच्छित्थ - स्या०,
रो० । ४. नहत्वा - सी०, स्या०, रो० । ५. गाहापयि - स्या०, रो० । ६. तमद्मा - सी० ।
७. अम्ब सक्करो - सी०, स्या०, रो० । ८-८. युगानि भन्ते - स्या०; युगानि मुभानि - रो० । ९.
पटिगण्ह - सी० । १०. ददामि - स्या०; पदामि - रो० । ११. इधागतोस्मि - स्या० । १२-
१२. तव - स्या० । १३. विपाटयन्ति - सी० ।

५६३. “अथापरे पादकुठारिकाहिं,
अवंसिरा समणा पातयन्ति^१।
एतादिसं पब्बजिता^२ विहेसं,
तया कतं समणा पापुणन्ति ॥

5 ५६४. “तिणेन तेलं पि न त्वं अदासि,
मुब्बहस्स मग्गं पि न पावदासि।
अन्धस्स दण्डं सयमादियासि,
एतादिसो कदरियो असंवृतो तुवं।
अथ त्वं केन वण्णेन किमेव दिस्वा,
10 अम्हेहि सह संविभागं करोसी” ति ॥

B. 188

५६५. “पच्चेमि भन्ते यं त्वं वदेसि,
विहेसयिं^३ समणे^४ ब्राह्मणे च।
R. 52 खिडुत्थिको नो च पदुट्ठचित्तो,
एतं पि मे दुक्कटमेव भन्ते ॥

15

५६६. “खिडुय यक्खो^५ पसवित्वा^६ पापं,
वेदेति दुक्खं असमत्तभोगी^७।
दहरो युवा नग्ननियस्स^८ भागी,
किं सु ततो दुक्खतरस्स होति ॥

20

५६७ “तं दिस्वा संवेगमलत्थं^९ भन्ते,
तप्पच्चया वा^{१०} पि^{११} ददामि दानं।
पटिगण्ह भन्ते वत्थयुगानि अट्ठ,
यक्खस्सिमा गच्छन्तु दक्खिणायो” ति ॥

25

५६८. “अद्धा हि दानं बहुधा पसन्थं,
ददतो च ते अक्खयधम्ममत्थु।
पटिगण्हामि ते वत्थयुगानि अट्ठ,
यक्खस्सिमा गच्छन्तु दक्खिणायो” ति ॥

१. पादकुठारिकाहि—स्या०, रो०। २. पटियन्ति—स्या०। ३. पब्बजितं—स्या०।
४-४. विमोसयि समण—स्या०, रो०। ५-५. खो पसवित्वान—स्या०; खो पसवितु—रो०;
यक्खो पसवित्थ—सी०। ६. अप्पपत्तभोगी—स्या०। ७. नग्ननीयस्स—स्या०, रो०। ८. संवेग-
मलमत्थं—स्या०। ९-९. ताहं—सी०; चाहं—रो०।

५६९. “ततो हि^१ सो आचमयित्वा लिच्छवि,
थेरस्स दत्तवान युगानि अट्ठ।
पटिग्गहितानि च तानि अस्सु^२,
यक्खं च पस्सेथ सन्नद्धदुस्सं॥

५७०. “तमद्दसा^३ चन्दनसारलित्तं,
आजञ्जमारुहमुत्तारवण्णं^४ ।
अलङ्कितं साधुनिवत्थदुस्सं,
परिवारितं यक्खमहिद्धिपत्तं॥

5

५७१. “सो तं दिस्वा अत्तमना उदग्गो,
पहट्ठचित्तो च^५ सुभग्गरूपो ।
कम्मं च दिस्वान महाविपाकं,
सन्दिट्ठिकं चक्खुना सच्छिकत्वा॥

10

५७२. “तमेनमवाच उपसङ्क्रमित्वा,
दस्सामि दानं समणब्राह्मणानं ।
न चा पि मे किञ्चि अदेय्यमत्थि,
तुवं च मे यक्ख बहूपकारो” ति॥

B. 189

15

५७३. “तुवं च मे लिच्छवि एकदेसं,
अदासि दानानि अमोघमेतं ।
स्वाहं करिस्सामि तयाव सक्खि,
अमानुसो मानुसकेन सद्धि” ति॥

R. 53

20

५७४. “गती^६ च बन्धू च परायणं^७ च,
मित्तो ममासि अथ देवता मे^८ ।
याचामि^९ तं पञ्जलिको भवित्वा,
इच्छामि तं यक्ख पुना पि दट्ठु” ति॥

५७५. “सचे तुवं अस्सद्धो भविस्ससि,
कदरियरूपो विप्पटिपन्नचित्तो ।

25

१. च-सी० । २. वास्सु-स्या०; वासु-रो०; चस्सु-सी० । ३. तमद्दस-स्या० ।

४. आजञ्जमारुह ०-सी०, स्या०, रो० । ५. व-स्या०, रो० । ६. गति-स्या०, रो० । ७.

परायणं-स्या०, रो० । ८. सि-सी०, स्या०, रो० । ९-९. याचाप्रहं-सी०; यथाप्रहं-रो० ।

त्वं^१ नेव मं लच्छसि^२ दस्सनाय,
दिस्वा च तं ना पि च आलपिस्सं ॥

५७६. “सचे^३ पन त्वं^३ भविस्ससि धम्मगारवो,
दाने रतो सङ्गहितत्तभावो ।
ओपानभूतो समणब्राह्मणानं,
एवं ममं लच्छसि दस्सनाय ॥

५७७. “दिस्वा च तं आलपिस्सं भदन्ते,
इमं च सूलतो लहुं पमुं च ।
यतो निदानं अकरिम्ह सक्खि,
मञ्जामि^४ सूलावुतकस्स कारणा ॥

५७८. “ते अञ्जमञ्जं अकरिम्ह सक्खि,
अयं च सूलतो^५ लहुं पमुत्तो ।
सक्कच्च धम्मनि समाचरन्तो,
मुच्चेय्य^६ सो निरया च^७ तम्हा ।
कम्मं सिया अञ्जत्र वेदनीयं^८ ॥

५७९. “कप्पितकं च उपसङ्कमित्वा,
तेनेव^९ सह संविभजित्वा^{१०} काले ।
मयं मुखेनूपनिसज्ज पुच्छ,
सो ते अक्खिस्सति एतमत्थं ॥

५८०. “तमेव भिक्खुं उपसङ्कमित्वा,
पुच्छस्सु अञ्जत्थिको^{११} नो च पटुट्ठचित्तो ।
सो ते सुतं असुतं चा पि धम्मं,
सब्बं पि अक्खिस्सति यथा पजानं^{१२}” ति ॥

५८१. * “सो तत्थ रहस्सं समुल्लपित्वा,
सक्खि करित्वान अमानुसेन ।

१. ते - सी०, स्या० । २. न लच्छमि - सी०; लिच्छवि - स्या० । ३-३. तुवं - सी०, स्या०, रो० । ४. मञ्जाम - सी०; मञ्जमु - रो० । ५. सूलावुतो - सी०, स्या०, रो० । ६. मुच्चेय्य - स्या०, रो० । ७. व - स्या०, रो० । ८. सवेदनीयं - स्या० । ९. तेन - स्या० । १०. संविभजित्व - सी०; संविभजित्वान - स्या० । ११. पुञ्जत्थिको - स्या०, रो० । *.
'सुतो च धम्मं गुगतिं अक्खिस्सति' ति सी०, स्या०, रो० पोत्थकेमु अधिको पाठो दिस्सति ।

पक्कामि सो लिच्छवीनं सकासं,
अथ ब्रवि परिसं सन्निसिन्नं ॥

५८२. “सुणन्तु भोन्तो मम एकवाक्यं,
वरं वरिस्सं लभिस्सामि अत्थं ।
सूलावुतो पुरिसो लुद्धकम्मो,
पणीतदण्डो^१ अनुसत्तरूपो ॥

६

५८३. “एत्तावता वीसतिरत्तिमत्ता,
यतो आवुतो नेव जीवति न मतो ।
ताहं मोचयिस्सामि दानि,
यथामति^२ अनुजानातु सङ्गो^३” ति ॥

१०

५८४. “एतं च अञ्जं च लहुं पमुं च,
को तं^४ वदेथा ति^५ तथा करोन्तं ।
यथा पजानासि तथा करोहि,
यथामति अनुजानाति सङ्गो^६” ति ॥

५८५. “सो तं पदेसं उपसङ्कमित्वा,
सूलावुतं मोचयि खिप्पमेव ।
मा भायि सम्मा ति च तं अवोच,
तिकिच्छकानं च उपट्ठपेसि ॥

१५ B. १९१

५८६. “कप्पितकं च उपसङ्कमित्वा,
तेनेव^७ सह^८ संविभजित्वा^९ काले ।
सयं मुखेनूपनिसज्ज^{१०} लिच्छवि,
तथेव^{११} पुच्छित्थ^{१२} नं कारणत्थिको ॥

R. ५५

२०

५८७. “सूलावुतो पुरिसो लुद्धकम्मो,
पणीतदण्डो^१ अनुसत्तरूपो ।
एत्तावता वीसतिरत्तिमत्ता,
यतो आवुतो नेव जीवति न मतो ॥

२५

१. पणिहितदण्डो—सी० । २. यथामति—सी० । ३-३. वदेथ च—स्या०; वदेथ
—सी०, रो० । ४-४. तेन समं—पी० । ५. संविभजित्वान—स्या० । ६. मुखेनेव उपनिसज्ज—
स्या० । ७. तत्थेव—स्या० । ८. पणीहिदण्डो—सी० ।

५८८. “सो मोचितो गत्वा मया इदानी,
एतस्स यक्खस्स वचो हि^१ भन्ते।
सिया नु खो कारणं किञ्चिदेव,
येन सो निरयं नो वजेय्य ॥
५८९. “आचिक्ख भन्ते यदि अत्थि हेतु,
सद्धायिकं^२ हेतुवचो सुणोम।
न तेसं कम्मानं विनासमत्थि,
अवेदयित्वा इध व्यन्तिभावो” ति ॥
५९०. “सचे स^३ धम्मानि समाचरेय्य,
सक्कच्च^४ रत्तिन्दिवमप्पमतो ।
मुच्चेय्य^५ सो निरया च तम्हा,
कम्मं सिया अज्जत्र वेदनीयं” ति ॥
५९१. “अज्जातो एसो पुरिसस्स अत्थो,
ममं पि दानि अनुकम्प भन्ते।
अनुसास मं ओवद भूरिपज्ज,
यथा अहं नो निरयं वजेय्यं” ति ॥
५९२. “अज्जेव बुद्धं सरणं उपेहि,
धम्मं च सङ्गं च पसन्नचित्ता ।
तथेव सिक्खाय^६ पदानि^७ पञ्च,
अखण्डफुल्लानि समादियस्सु ॥
५९३. “पाणातिपाता विरमस्सु खिप्पं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयस्सु।
अमज्जपो मा च मुसा अभाणी^८,
सकेन दारेन च होहि तुट्ठो।
इमं च अरियं अट्ठङ्गवरेणुपेतं^९,
समादियाहि कुसलं सुखद्वयं ॥

R. 56 25

१. ति-स्या०। २. सद्धायितं-सी०, स्या०, रो०। ३. सो-स्या०। ४. सक्कच्चं-स्या०। ५. मुच्चेय्य-स्या०, रो०। ६-६. सिक्खा०-स्या०, रो०। ७. अभासि-स्या०। ८. अट्ठङ्गवरं उपेतं-स्या०, रो०। ९. सुखिन्द्रियं-स्या०।

५९४. “चीवरं पिण्डपातं च, पच्चयं सयनासनं ।
अन्नं^१ पानं खादनीयं, वत्थसेनासनानि च ।
ददाहि उज्जुभूतेसु, विप्पसन्नेन^२ चेतसा^३ ॥
५९५. “भिक्षू पि^४ सीलसम्पन्ने, वीतरागे बहुस्सुते ।
तप्पेहि अन्नपानेन, सदा पुञ्ञं पवड्ढति ॥ 5
५९६. “एवं च धम्मानि समाचरन्तो,
सक्कच्च रत्तिन्दिवमप्पमतो ।
मुच्चेय्य सो त्वं^५ निरया च तम्हा,
कम्मं सिया अञ्ञत्र वेदनीयं” ति ॥
५९७. “अज्जेव बुद्धं सरणं उपेमि,
धम्मं च सङ्गं^६ च पसन्नचित्तो ।
तथेव सिक्खाय पदानि पञ्च,
अखण्डफुल्लानि समादियामि ॥ 10
५९८. “पाणातिपाता विरमामि खिप्पं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयामि ।
अमज्जपो नो च मुसा भणामि,
सकेन दारेन च होमि तृट्ठो ।
इमं च अरियं अट्ठङ्गवरेणुपेतं,
समादियामि कुसलं सुखुद्रयं ॥ 15
५९९. “चीवरं पिण्डपातं च, पच्चयं सयनासनं ।
अन्नं पानं खादनीयं, वत्थसेनासनानि च ॥ 20
६००. “भिक्षू च सीलसम्पन्ने”, वीतरागे बहुस्सुते ।
ददामि न विकम्पामि,^७ बुद्धानं सासने रतो” ति ॥
६०१. “एतादिसा लिच्छवि अम्बसक्करो,^८
वेसालियं अञ्ञतरौ उपासको ।
सद्धो मुद्दं^९ कारकरो च भिक्षु,
सङ्गं च सक्कच्च तदा उपट्ठहि ॥ 25

B. 193

१. अन्न—स्या०, रो० । २-२. सदा पुञ्ञं पवड्ढति—स्या० । ३. च—पी०, स्या० ।

४. स्या० पोत्यके नत्थि । ५. सीलसम्पन्नेन—स्या० । ६. विकम्पामि—सी०; विकम्पामि

—स्या० । ७. अम्बसक्करो—सी०, स्या०, रो० । ८. मुद्दं—स्या० ।

६०२. "सूलावुतो च अरोगो हुत्वा,
सेरी सुखी पब्बज्जं उपागमि।
भिक्खुं^१ च^२ आगम्म कप्पितकुत्तमं,
उभो पि सामञ्जफलानि अज्झगुं ॥

R. 57

5

६०३. "एतादिसा सप्पुरिसानं^३ सेवना,
महप्फला^४ होति सतं विजानतं।
सूलावुतो अग्गफलं अफस्सयि^५,
फलं कनिट्ठं पन अम्बसक्करोति" ॥

अम्बसक्करपेतवत्यु पठमं ।

३७. सेरीसकपेतवत्यु

10

६०४. "सुणोथ यक्खस्स^६ वाणिजान च,
समागमो यत्थ तदा अहोसि।
यथा कथं इतरितरेण चा पि,
सुभासितं तं च सुणाथ सब्बे ॥

15

६०५. "यो सो अहु राजा पायासि नाम^७,
भुम्मानं सहव्यगतो^८ यसस्सी।
सो मोदमानो व सके विमाने,
अमानुसो मानुसे अज्झभासी" ति ॥

B. 194

—

20

६०६. "वड्ढे अरञ्जे अमनुस्सट्ठाने,
कन्तारे अप्पोदके अप्पभक्खे।
सुदुग्गमे वण्णुपथस्स मज्जे,
वड्ढभया नट्टमना मनुस्सा ॥

६०७. "नयिध फला मूलमया च सन्ति,
उपादानं नत्थि कुतोध भक्खो।
अञ्जत्र पंसूहि च वालुकाहि च,
तताहि^९ उण्हाहि च दारुणाहि च ॥

१-१. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। २. सप्पुरिमानं - स्या०। ३. महा फला - स्या०।
४. फुत्तसि - स्या०। ५. यक्खस्स च - मी०, स्या०। ६. नामो - मी०। ७. सहव्यगतो
- मी०। ८. तताहि - मी०।

६०८. “उज्जङ्गलं तत्तमिवं कपालं,
अनायसं परलोकेन तुल्यं ।
लुद्धानमावासमिदं पुराणं,
भूमिप्पदेसो अभिसत्तरूपो ॥

६०९. ‘अथ तुम्हे केन वण्णेन,
किमासमाना इमं पदेसं हि ।
अनुपविट्ठा सहसा समच्च’,
लोभा भया अथ वा सम्पमूब्हा’ ति ॥

६१०. “मगधेसु अङ्गेषु च सत्यवाहा,
आरोपयित्वा पणियं पुथुत्तं ।
ते यामसे सिन्धुसोवीरभूमिं,
धनत्थिका उद्दयं पत्थयाना ॥

६११. “दिवा पिपासंनधिवासयन्ता,
योग्गानुकम्पं च समेक्खमाना ।
एतेन वेगेन आयाम सब्बे,
रत्ति मग्गं पटिपन्ना विकाले ॥

६१२. “ते दुप्पयाता अपरद्धमग्गा,
अन्धाकुला विप्पनट्ठा अरञ्जे ।
सुदुग्गमे वण्णुपथस्स मज्झे,
दिसं न जानाम पमूब्हचित्ता ॥

६१३. “इदं च दिस्वान अदिट्ठपुब्बं,
विमानसेट्ठं च तवं च यक्ख ।
तत्तुत्तरिं जीवितमासमाना,
दिस्वा पतीता सुमना उदग्गा” ति ॥

६१४. “पारं समुद्दस्स इमं च वण्णं,
वेत्ताचरं सङ्कुपथं च मग्गं ।
नदियो पन पब्बतानं च दुग्गा,
पुथुद्दिसा गच्छथ भोगहेतु ॥

5

10

15

20

B. 195

25

६१५. “पक्खन्दियान विजितं परेसं,
वेरज्जके मानुसे पेक्खमाना ।
यं वो सुतं वा अथ वा पि दिट्ठं,
अच्छेरकं तं वो सुणोम ताता ति ॥
- 5 ६१६. “इतो पि अच्छेरतरं कुमार,
न नो सुतं वा अथ वा पि दिट्ठं ।
अतीतमानुस्सकमेव सब्बं,
दिस्वा न तप्पाम अनोमवण्णं ॥
- 10 ६१७. “वेहायसं^१ पोक्खरञ्जो सवन्ति,
पहूतमल्या^२ बहुपुण्डरीका ।
दुमा चिमे निच्चफलूपपन्ना,
अतीव गन्धा सुरभिं पवायन्ति ॥
- 15 ६१८. वेळूरियथम्भा सतमुस्सितासे,
सिलापवाळस्स^३ च आयतंसा ।
मसारगल्ला सहलोहितङ्गा,
थम्भा^४ इमे^५ जोतिरसामयासे ॥
- 20 ६१९. “सहस्सथम्भं^६ अतुलानुभावं,
तेसूपरि साधुमिदं विमानं ।
रतनन्तरं कञ्चनवेदिमिस्सं,
तपनीयपट्टेहि च साधुछन्नं ॥
- B.196 ६२०. “जम्बोनदुत्तत्तमिदं सुमट्ठो,
पासादसोपाणफलूपपन्नो ।
दब्धो च वग्गु^७ च सुसङ्गतो च^८,
अतीव निज्झानखमो मनुञ्जो ॥
- 25 ६२१. “रतनन्तरस्मि बहुअन्नपानं,
परिवारितो अच्छरासङ्गणेन ।
मुरजआलम्बरतूरियघुट्ठो^९,
अभिवन्दितोसि थुतिवन्दनाय ॥

१. वेहायसं—मी०। २. पहूतमाल्या—म्या०। ३. सिलप्पवाळस्स—सी०। ४-४. थम्भाचिमे—मी०। ५-५. मुमुंखो मुमङ्गतो—मी०। ६. मुरज्ज अलम्बर०—सी०।

६२२. “सो मोदसि नारिगणप्पबोधनो,
विमानपासादवरे मनोरमे ।
अचिन्तियो सब्बगुणूपपन्नो,
राजा यथा वेस्सवणो नळिन्या ॥
६२३. “देवो नु आसि^१ उदवासि यक्खो,
उदाहु देविन्दो मनुस्सभूतो ।
पुच्छन्ति तं वाणिजा सत्थवाहा,
आचिक्ख को नाम तुवंसि यक्खो^२ ति^३ ॥
६२४. “सेरीसको^४ नाम अहम्हि^५ यक्खो,
कन्तारियो वण्णुपथम्हि गुत्तो ।
इमं पदेसं अभिपालयामि,
वचनकरो^६ वेस्सवणस्स रज्जो^७” ति ॥
६२५. “अधिच्चलद्धं परिणामजं ते,
सयं कतं उदाहु देवेहि दिन्नं ।
पुच्छन्ति तं वाणिजा सत्थवाहा,
कथं तया लद्धमिदं मनुज्जं^८” ति ॥
६२६. “नाधिच्चलद्धं न परिणामजं मे,
न सयं कतं न हि देवेहि दिन्नं ।
सकेहि कम्मेहि अपापकेहि,
पुज्जेहि मे लद्धमिदं मनुज्जं^९” ति ॥
६२७. “किं ते वतं किं पन ब्रह्मचरियं,
किस्स सुचिण्णस्स अयं विपाको ।
पुच्छन्ति तं वाणिजा सत्थवाहा,
कथं तया लद्धमिदं विमानं^{१०}” ति ॥
६२८. “ममं पायासी^{११} ति अहु^{१२} समज्जा,
रज्जं यदा कारयि कोसलानं ।
नत्थिकदिट्ठि कदरियो पापधम्मो,
उच्छेदवादी च तदा अहोसि ॥

B. 197

१. आसी—सी० । २-२. यक्ख—मी० । ३. सेरिस्सको—सी० । ४. अहम्पि—सी० ।

५. वाचङ्करो—मी० । ६-६. पासासीति अह—सी० ।

६२९. “समणो च खो आसि कुमारकस्सपो,
बहुस्सुतो चित्तकथी उळारो।

सो मे तदा धम्मकथं अभासि^१,
दिट्ठिविसूकानि विनोदयी मे ॥

६३०. “ताहं तस्स धम्मकथं सुणित्वा,
उपासकत्तं पटिदेवयिस्सं।

पाणातिपाता विरतो अहोसि^२,
लोके अदिन्नं परिवज्जयिस्सं।

अमज्जपो नो च मुसा अभाणिं,
सकेन दारेन च अहोसि^३ तुट्ठो ॥

६३१. “तं मे वतं तं पन ब्रह्मचरियं,
तस्स सुचिण्णस्स अयं विपाको।
तेहेव कम्मेहि अपापकेहि,
पुञ्जेहि मे लद्धमिदं विमानं” ति ॥

६३२. “सच्चं किराहंसु नरा सपञ्जा,
अनञ्जथा वचनं पण्डितानं।
यहिं यहिं गच्छति पुञ्जकम्मो,
तहिं तहिं मोदति कामकामी ॥

६३३. “यहिं यहिं सोकपरिद्वो च,
वधो च बन्धो च परिविकलेसो।
तहिं तहिं गच्छति पापकम्मो,
न मुच्चति दुग्गतिया कदाची” ति ॥

६३४. “सम्मूढरूपो व जनो अहोसि,
अस्मिं मुहुत्ते कललीकतो व।
जनस्सिमस्स तुय्हं च कुमार,
अप्पच्चयो केन नु खो अहोसी” ति ॥

६३५. “इमे च^४ सिरोसवना^३ ताता,
दिब्बा गन्धा सुरभी^५ सम्पवन्ति।

१. अकासि--पा०। २. अहोसि--सो०। ३-३. सिरीसूपवना च--सी०; पि
सिरीसवना च--रो०। ४. सुरभि--सी०।

ते सम्पवायन्ति इमं विमानं,
दिवा च रतो च तमं निहन्त्वा ॥

६३६. “इमेसं च खो वस्ससतच्चयेन,
सिपाटिका फलति एकमेका।
मानुस्सकं वस्ससतं अतीतं,
यदग्गे कायम्हि इधूपपन्नो ॥

5

६३७. “दिस्वानहं वस्ससतानि पञ्च,
अस्मिं विमाने ठत्वान ताता।
आयुक्खया पुञ्जक्खया चविस्सं,
तेनेव सोकेन पमुच्छितोस्मी” ति ॥

10

६३८. “कथं नु सोचेय्य तथाविधो सो,
लद्धा विमानं अनुलं चिराय।
ये चा पि खो इत्तरमुपपन्ना,
ते नून सोचेय्युं परित्तपुञ्जा” ति ॥

६३९. “अनुच्छविं ओवदियं च मे तं,
यं मं तुम्हे पेय्यवाचं वदेथ।
तुम्हे च खो ताता मयानुगुत्ता,
येनिच्छकं तेन पलेथ सोत्थि” ति ॥

15

६४०. “गन्त्वा मयं सिन्धुसोवीरभूमिं,
धन्नत्थिका उद्दयं पत्थयाना।
यथापयोगा परिपुण्णवागा,
काहाम सेरीसमहं उळारं” ति ॥

20

६४१. “मा चेव सेरीसमहं अकत्थ,
सब्बं च वो भविस्सति यं वदेथ।
पापानि कम्ममि विवज्जयाथ,
धम्ममनुयोगं च अधिदुहाथ ॥

B. 199

25

६४२. “उपासको अत्थि इमम्हि सङ्घे,
बहुस्सुतो सीलवतूपपन्नो।

सद्धो च चागी च सुपेसलो च,
विचक्खणो सन्तुसितो मुतीमा ॥

६४३. “सञ्जानमानो न मुसा भण्येय्य,
परूपघाताय च चेतयेय्य।
वेभूतिकं पेसुणं नो करेय्य,
सण्हं च याचं सखिलं भण्येय्य ॥

5

६४४. “सगारवो सप्पटिस्सो विनीतो,
अपापको अधिसीले विसुद्धो।
सो मातरं पितरञ्चा पि जन्तु,
धम्मेन पोसेति अरियवुत्ति ॥

10

६४५. “मञ्जे सो मातापितूनं^१ कारणा,
भोगानि परियेसति न अत्तहेतु।
मातापितूनं च यो अच्चयेन,
नेक्खम्मपोणो चरिस्सति ब्रह्मचरियं ॥

15

६४६. “उजू अवङ्को असठो अमायो,
न लेसकप्पेन च वोहरेय्य।
सो तादिसो सुकतकम्मकारी^२,
धम्मे ठितो किन्ति लभेथ दुक्खं ॥

20

६४७. “तं कारणा पातुकतोम्हि अत्तना,
तस्मा धम्मं पस्सथ वाणिजासे।
अञ्जत्र तेनिह^३ भस्मी^४ भवेथ,
अन्धाकुला विप्पनट्ठा अरञ्जे।
तं खिप्पमानेन लहुं परेन,
सुखो हवे सप्पुरिसेन सङ्गमो” ति ॥

B. 200 25

६४८. “किं नाम सो किं च करोति कम्मं,
किं नामधेय्यं किं पन तस्स गोत्तं।

१. मातापितुर्न - सी०। २. सुकतकम्मकारी - सी०। ३. तेनीह - सी०। ४. भस्मि - स्या०।

मयं पि नं दट्ठुकामम्ह यक्ख,
यस्सानुकम्पाय इधागतोसि।
लाभा हि तस्स यस्स तुवं पिहेसी” ति॥

६४९. “यो कप्पको सम्भवनामधेय्यो,
उपासको कोच्छफलूपजीवी।
जानाथ नं तुम्हाकं पेसियो सो,
मा खो नं हीळित्थ सुपेसलो सो” ति॥

६५०. “जानामसे यं त्वं पवदेसि^१ यक्ख,
न खो नं जानाम स एदिसो ति।
मयं पि नं पूजयिस्साम यक्ख,
सुत्वान तुय्हं वचनं उळारं” ति॥

६५१. “ये केचि इमस्मि सत्थे मनुस्सा,
दहरा महन्ता अथ वा पि मज्झिमा।
सब्बेव ते आलम्बन्तु विमानं,
पस्सन्तु पुञ्ञानं फलं कदरिया” ति॥

६५१. “ते तत्थ सब्बेव अहं पुरे ति,
तं कप्पकं तत्थ पुरक्खत्वा^२।
सब्बेव ते आलम्बिंसु विमानं,
मसक्कसारं विय वासवस्स॥

६५३. “ते तत्थ सब्बेव अहं पुरे ति,
उपासकत्तं पटिवेदयिंसु।
पाणातिपाता पटिविरता^३ अहेसुं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयिंसु।
अमज्जपा नो च मुसा भणिंसु,
सकेन दारेन च अहेसुं तुट्ठा॥

६५४. “ते तत्थ सब्बेव अहं पुरे ति,
उपासकरां पटिवेदयित्वा।

पक्कामि सत्थो अनुमोदमानो,
यक्खिद्विया अनुमतो पुनप्पुनं ॥

६५५. “गन्त्वान ते सिन्धुसोवीरभूमिं,
धनत्थिका उदयं^१ पत्थयाना ।
यथापयोगा परिपुण्णलाभा,
पच्चागमुं पाटलिपुत्तमक्खतं ॥

६५६. “गन्त्वान ते सङ्घुरं सोत्थिवन्तो,
पुत्तेहि दारेहि समङ्गिभूता ।
आनन्दी वित्ता सुमना पनीता,
अकंसु सेरीसमहं उळारं ।
सेरीसकं ते परिवेणं मापयिसु ॥

६५७. “एतादिसा सप्पुरिसान सेवना,
महत्थिका धम्मगुणान सेवना ।
एकस्स अत्थाय उपासकस्स,
सब्बेव सत्ता सुखिता^३ अहेसुं” ति ॥

सेरीसकपेतवत्थु दुतियं ।

भाणवारं ततियं ।

३८. नन्दकपेतवत्थु .

६५८. राजा पिङ्गलको नाम, सुरट्टानं अधिपति अहु ।
मोरियानं उपट्टानं गत्वा, सुरट्टं पुनरागमा ॥

६५९. उण्हे मज्झन्तिके^३ काले, राजा वड्ढं^४ उपागमि ।
अद्दस मगं रमणीयं, पेतानं तं^५ वण्णुपथं^६ ॥

B. 202 20

६६०. सारथि आमन्तथी राजा—

“अयं मग्गो रमणीयो, खेमो सोवत्थिको सिवो ।

इमिना^७ सारथि याम,^८ सुरट्टानं सन्तिके इतो” ॥

१. उदयं—रो० । २. सुखिनो—रो० । ३. मज्झन्तिके—सी०, स्या०, रो० । ४. वड्ढं—स्या०, रो० । ५-६. वण्णनापथं—सी०, स्या०, रो० । ६. इमिनाव—स्या० । ७. याहि—सी०, स्या० ।

६६१. तेन पायासि सोरट्टो, सेनाय चतुरङ्गिनिया ।
उब्बिगगरूपो पुरिसो, सोरट्टं^१ एतदब्रवि^२ ॥
६६२. “कुम्मगं^३ पटिपन्नम्हा, भिसनं लोमहंसनं ।
पुरतो दिस्सति^४ मग्गो, पच्छतो च न दिस्सति ॥
६६३. “कुम्मगं पटिपन्नम्हा, यमपुरिसान^५ सन्तिके ।
अमानुसो वायति गन्धो, घोसो सुय्यति^६ दारुणो” ॥ 5
६६४. संविग्गो राजा सोरट्टो, सारथि एतदब्रवि ।
“कुम्मगं पटिपन्नम्हा, भिसनं लोमहंसनं ।
पुरतो^७ दिस्सति मग्गो, पच्छतो च न दिस्सति ॥
६६५. “कुम्मगं पटिपन्नम्हा, यमपुरिसान सन्तिके ।
अमानुसो वायति गन्धो, घोसो सुय्यति दारुणो” ॥ 10
६६६. हत्थिक्खन्धं समारुहं^८, ओलोकेन्तो चतुद्दिस्सा^९ ।
अद्दस निग्रोधं^{१०} रमणीयं^{११}, पादपं छायासम्पन्नं^{१२} ।
नीलब्भवणसदिसं, मेघवणसिरीनिभं^{१३} ॥
६६७. सारथिं आमन्तयी राजा, “किं एसो दिस्सति ब्रहा ।
नीलब्भवणसदिसो, मेघवणसिरीनिभो” ॥ 15
६६८. “निग्रोधो” सो महाराज, पादपो छायासम्पन्नो ।
नीलब्भवणसदिसो, मेघवणसिरीनिभो” ॥
६६९. तेन पायासि सोरट्टो, येन सो दिस्सते ब्रहा ।
नीलब्भवणसदिसो, मेघवणसिरीनिभो ॥ 20
६७०. हत्थिक्खन्धतो ओरुह, राजा रुक्खं उपागमि ।
निसीदि रुक्खमूलस्मिं, सामच्चो सपरिज्जनो^{१४} ।
पूरं पानीयकरकं^{१५}, पूवे वित्ते^{१६} च अद्दस ॥

१-१. सुरट्टं एतदब्रवि-स्था०; ० एतदब्रवी-मी० । २. कुम्मगं-स्था०, रो० ।
३. पदिस्सति-सी०, स्था० । ४. यमपुरिसानं-स्था० । ५. सुय्यति-मी०, स्था०, रो० ।
६. पुरतो व-स्था०, रो० । ७. च आरुह-मी०, स्था० । ८. चतुद्दिमं-मी० । ९-९.
रुक्खं निग्रोधं-स्था० । १०. छायासम्पन्नं-स्था० । ११. मेघवणसिरीनिभं-स्था०, रो० ।
१२. सो निग्रोधो-स्था० । १३. सपरिज्जनो-स्था० । १४. पानीयकरकं-म० ।
१५. वित्ते-सी०, स्था०, रो० ।

B. 203

६७१. पुरिसो^१ च देववणी^२, सन्वाभरणभूसितो ।
उपसङ्कमित्वा राजानं, सोरट्टं एतदब्रवि ॥

६७२. “स्वागतं ते महाराज, अथो ते अदुरागतं ।
पिवतु देवो पानीयं, पूवे खाद अरिन्दम” ॥

5

६७३. पिवित्वा राजा पानीयं, सामच्चो सपरिज्जनो ।
पूवे खादित्वा पित्वा^३ च, सोरट्टो एतदब्रवि ॥

६७४. “देवता नुसि गन्धब्बो, अदु^४ सक्को पुरिन्ददो ।
अजानन्ता^५ तं पुच्छाम, कथं जानेमु तं मयं” ति ॥

10

६७५. “नाम्हि^६ देवो न गन्धब्बो, ना^७ पि सक्को पुरिन्ददो ।
पेतो अहं महाराज, सुरट्टा^८ इध मागतो” ति ॥

R. 59

६७६. “किंसीलो किंसमाचारो, सुरट्टस्मिं पुरे तुवं ।
केन ते ब्रह्मचरियेन, आनुभावो अयं तवा” ति ॥

६७७. “तं सुणोहि महाराजा, अरिन्दम रट्टवड्डन ।
अमच्चा पारिसज्जा च, ब्राह्मणो च पुरोहितो ॥

15

६७८. “सुरट्टस्मिं^९ अहं देव, पुरिसो पापचेतसो ।
मिच्छादिट्ठि च दुस्सीलो, कदरियो परिभासको ॥

६७९. “ददन्तानं करोन्तानं, वारयिस्सं बहुज्जनं^{१०} ।
अञ्जेसं ददमानानं, अन्तरायकरो^{११} अहं” ॥

20

६८०. “विपाको नत्थि दानस्स, संयमस्स कुतो फलं ।
नत्थि आचरियो नाम, अदन्तं को दमेस्सति^{१२}” ॥

६८१. “समतुल्यानि भूतानि, कुतो^{१३} जेट्ठापचायिको ।
नत्थि वलं विरियं^{१४} वा, कुतो उट्ठानपोरिसं ॥

६८२. “नत्थि दानफलं नाम, न विसोधेति वेरिनं ।
लद्धेयं लभते मच्चो, नियतिपरिणामजं^{१५}” ॥

१-२. देववणीं ति-स्या०, रो० । २. पिवित्वा-स्या० । ३. आदु-मी०, स्या०, रो० । ४. अजानन्तो-स्या० । ५. नम्हि-मी०, स्या०, रो० । ६. न-मी० । ७. सुरट्ट-स्या०, रो० । ८. सुरट्टस्मा-मी०, रो० । ९. बहुजनं-स्या० । १०-१०. नन्तरायं करोमहं-स्या०; अन्तरायं करो अहं-रो० । ११. दमिस्सति-स्या० । १२. कुले-रो० । १३. वीरियं-म० । १४. नियतिपरिणामजा-मी० ।

६८३. “नत्थि माता पिता भाता, लोको नत्थि इतो परं।
नत्थि दिन्नं नत्थि हुतं, सुनिहितं^१ न विज्जति॥
६८४. “यो पि हनेय्य^२ पुरिसं, परस्स^३ छिन्दते^३ सिरं।
न कोचि कच्चि^४ हनति, सत्तन्नं विवरमन्तरे॥
६८५. “अच्छेज्जाभेज्जो^५ हि जीवो, अट्ठंसो गुळपरिमण्डलो^५।
योजनानं^६ सतं^६ पञ्च, को जीवं छेत्तुमरहति^६॥
६८६. “यथा सुत्तगुळे^७ खित्ते, निब्बेठेन्तं^७ पलायति।
एवमेव^८ च^८ सो जीवो, निब्बेठेन्तो पलायति॥
६८७. “यथा गामतो निक्खम्म, अज्जं गामं पविसति^९।
एवमेव च सो जीवो, अज्जं वोन्दि^९ पविसति॥
६८८. “यथा गेहतो निक्खम्म, अज्जं गेहं पविसति।
एवमेव च सो जीवो, अज्जं वोन्दिं पविसति^९॥
६८९. “चुल्लासीति^{१०} महाकप्पिनो,^{१०} सतसहस्सानि हि^{१०}।
ये वाला ये च पण्डिता, संसारं खेपयित्वान।
दुक्खस्सन्तं करिस्सरे॥
६९०. “मितानि सुखदुक्खानि, दोणेहि पिटकेहि च।
जिनो सब्बं पजानाति, सम्मूळ्हा^{११} इतरा पजा॥
६९१. “एवंदिट्ठि पुरे आसिं, सम्मूळ्हो मोहपास्तो।
मिच्छादिट्ठि च दुस्सीलो, कदरियो परिभासको॥
६९२. “ओरं मे छहि मासेहि, कालङ्किरिया^{१२} भविस्सति।
एकन्तकटुकं^{१३} घोरं, निरयं पपत्तिस्सहं^{१३}॥

B. 204

5

10

15

R. 60

20

१. सुनिहितम्पि—सी०, स्या०, रो०। २. नहानोति—स्या०; न हनेय्य—रो०।
३-३. पुरिमस्म छिन्दते—स्या०। ४. किञ्चि—सी०, स्या०। ५-५. अच्छेज्जो अभेज्जो जीवो
अट्ठंसो गुळपरिमण्डलो—स्या०; अच्छेज्जभेज्जो जीवो अट्ठंसो गुळपरिमण्डलो—सी०, रो०।
६-६. योजनानि सता—स्या०। ७. छेत्तुमरहरति—स्या०। ८. सुत्तगूले—स्या०, रो०। ९.
निब्बेठेन्तं—स्या०। १०-१०. एवमेवम्पि—सी०, स्या०, रो०। ११. पवीमति—म०। १२.
कायं—सी०, स्या०। १३. निवीसति—स्या०। १४. चूळामीनि—सी०, स्या०; चूळामीनि
—रो०। १५. महाकप्पिनो—सी०। १६. पि—सी०; स्या० पोत्थके नत्थि। १७. सम्मूळ्हा—
स्या०, रो०। १८. कालकिरिया—सी०, स्या०। १९. एकन्तं कटुकं—सी०, स्या०, रो०।
२०. पापतिस्साहं—स्या०; पपतिस्साहं—रो०।

६९३. “चतुक्कण्णं चतुद्वारं, विभत्तं भागसो मितं ।
अयोपाकारपरियन्तं, अयसा पटिकुज्जितं ॥
६९४. “तस्स अयोमया भूमि, जलिता तेजसा युता ।
समन्ता योजनसतं, फरित्वा तिठ्ठति सब्बदा ॥
- 5 ६९५. “वस्सानि^१ सतसहस्सानि,^२ घोसो सुय्यति^३ तावदे ।
लक्खो एसो महाराज, सतभागवस्सकोटियो ॥
- B. 205 ६९६. “कोटिसतसहस्सानि, निरये पच्चरे जना ।
मिच्छादिट्ठी च दुस्सीला, ये च अरियूपवादिनो ॥
६९७. “तत्थाहं दीघमद्धानं, दुक्खं वेदिस्स^४ वेदनं ।
10 फलं पापस्स कम्मस्स, तस्मा सोचामहं भुसं ॥
६९८. “तं सुणोहि महाराज, अरिन्दम रट्ठवड्डुन ।
धीता मय्हं महाराज, उत्तरा भद्दमत्थु ते ॥
६९९. “करोति भद्दकं कम्मं, सीलेसुपोसथे रता ।
सञ्जता^५ संविभागी च, वदञ्जू वीतमच्छरा ॥
- 15 ७००. “अखण्डकारी सिक्खाय,^६ सुण्हा परकुलेसु च ।
उपासिका सक्कमुनिनो, सम्बुद्धस्स सिरीमतो ॥
७०१. “भिक्षु च सीलसम्पन्नो, गामं पिण्डाय पाविसि ।
ओक्खित्तचक्खु सतिमा, गुत्तदारो सुसंवृतो ॥
७०२. “सपदानं चरमानो, अगमा तं निवेसनं ।
20 तमद्दस महाराज, उत्तरा भद्दमत्थु ते ॥
७०३. “पूरं पानीयसरकं, पूवे विने च सा अदा ।
पिता मे कालङ्कतो, भन्ते तस्सेतं उपकप्पतु ॥
७०४. “समनन्तरानुद्दिट्ठे, विपाको उदपज्जथ^७ ।
भुज्जामि कामकामीहं,^८ राजा वेस्सवणो यथा ॥
- 25 ७०५. “तं सुणोहि महाराज, अरिन्दम रट्ठवड्डुन ।
सदेवकस्स लोकस्स, बुद्धो अगगो पवुच्चति ।
तं बुद्धं सरणं गच्छ, सपुत्तदारो अरिन्दम ॥

१-१. वस्म०-स्या०, रो० । २. सुय्यति-मी०, स्या०, रो० । ३. वेदिस्सं-स्या० ।
४. दानरता-स्या० । ५. सिक्खायं-स्या०, रो० । ६. उपपज्जथ-सी०, स्या०, रो० ।
७. कामकामी-स्या०, रो० । *

७०६. “अट्टङ्गिकेन मग्गेन, फुसन्ति अमतं पदं।
तं धम्मं सरणं गच्छ, सपुत्तदारो अरिन्दम॥ R 61
७०७. “चत्तारो^१ च पटिपन्ना^२, चत्तारो च फले ठिता।
एस सङ्खो उजुभूतो, पञ्चासीलसमाहितो।
तं सङ्खं सरणं गच्छ, सपुत्तदारो अरिन्दम॥ 5
७०८. “पाणातिपाता विरमस्सु खिप्पं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयस्सु।
अमज्जपो मा^३ च मुसा अभाणी,
सकेन दारेन च होहि तुट्ठो^४” ति॥ B. 206
७०९. “अत्थकामोसि मे यक्ख, हितकामोसि देवते।
करोमि तुय्हं वचनं, त्वंसि आचरियो मम॥ 10
७१०. “उपेमि सरणं बुद्धं, धम्मञ्चा पि अनुत्तरं।
सङ्खं च नरदेवस्स, गच्छामि सरणं अहं॥
७११. “पाणातिपाता विरमामि खिप्पं,
लोके अदिन्नं परिवज्जयामि।
अमज्जपो नो च मुसा भणामि,
सकेन दारेन च^५ होमि तुट्ठं॥ 15
७१२. “ओफुणामि^६ महावाते, नदिया सीघगामिया।
वमामि पापिकं^७ दिट्ठि, बुद्धानं सासने रतो^८” ॥
७१३. इदं वत्वान सोरट्ठो^९, विरमित्वा पापदस्सना^{१०}।
नमो भगवतो कत्वा, पामोक्खो रथमारुही^{११} ति॥ 20
- नन्दकपेतवत्थु ततियं।

३९. रेवतीपेतवत्थु

७१४. “उट्ठेहि रेवते सुपापधम्मे,
अपास्तद्वारे^१ अदानसीले।

१-१. मग्गपटिपन्ना-मी०, रो०। २. नो-स्या०। ३. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ४. ओफुणामि-सी०; ओफुणामि-स्या०; ओवुणामि-रो०। ५. पापकं-स्या०। ६. सु-ट्ठो-स्या०, रो०। ७. पापदस्सनां-स्या०, रो०। ८. रथमारुही ति-स्या०। ९. अपास्तं द्वारं-सी०।

नेस्साम तं यत्थ थुनन्ति दुग्गता,
समप्पिता नेरयिका दुखेना" ति॥

७१५. इच्चेव^१ वत्वान यमस्स दूता,
ते द्वे यक्खा लोहितक्खा ब्रह्मन्ता ।
५ पच्चेकबाहासु गहेत्वा रेवतं,
पक्कामयुं देवगणस्स सन्तिके ॥

B. 207

७१६. "आदिच्चवण्णं रुचिरं पभस्सरं,
व्यम्हं सुभं कञ्चनजालछन्नं ।
कस्सेतमाकिण्णजनं विमानं,
१० सुरियस्स रंसीरिव जोतमानं ॥

७१७. "नारीगणा चन्दनसारलित्ता^२,
उभतो विमानं उपसोभयन्ति ।
तं दिस्सति सुरियसमानवण्णं,
को मोदति सग्गपत्तो^३ विमाने" ति॥

15

७१८. "वाराणसियं नन्दियो नामासि,
उपासको अमच्छरी दानपति वदञ्जू ।
तस्सेतमाकिण्णजनं विमानं,
सुरियस्स रंसीरिव जोतमानं ॥

20

७१९. "नारीगणा चन्दनसारलित्ता,
उभतो विमानं उपसोभयन्ति ।
तं दिस्सति सुरियसमानवण्णं,
सो मोदति सग्गपत्तो विमाने" ति॥

25

७२०. "नन्दियस्साहं भरिया,
अगारिनी सब्बकुलस्स इस्सरा ।
भत्तु विमाने रमिस्सामि दानहं,
न पत्थये^४ निरयदस्सनाया" ति^५ ॥

७२१. "एसो ते निरयो सुपापधम्मे,
पुञ्जं तथा अकतं जीवलोके ।

१. इच्चेवं--स्था० । २. चन्दनसारानुलित्ता--स्था० । ३. सग्गपत्तो--मी० ।
४-५. निरयदस्सनाय--सी० ।

न हि मच्छरी रोसको पापधम्मो,
सग्गूपगानं लभति सहव्यतं” ति ॥

७२२. “किं नु गूथं च मुत्तं च, असुची पटिदिस्सति^१ ।
दुग्गन्धं किमिदं मीब्बहं, किमेतं उपवायती” ति ॥

७२३. “एस संसवको नाम, गम्भीरो सतपोरिसो ।
यत्थ वस्ससहस्सानि, तुवं पच्चसि रेवते” ति ॥ 5

७२४. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं ।
केन संसवको लद्धो, गम्भीरो सतपोरिसो” ति ॥ B. 208

७२५. “समणे ब्राह्मणे चा पि, अञ्जे वा पि वनिब्बके ।
मुसावादेन वञ्चेसि, तं पापं पकतं तया ॥ 10

७२६. “तेन संसवको लद्धो, गम्भीरो सतपोरिसो ।
तत्थ वस्ससहस्सानि, तुवं पच्चसि रेवते ॥

७२७. “हत्थे पि छिन्दन्ति अथो पि पादे,
कण्णे पि छिन्दन्ति अथो पि नासं ।
अथो पि काकोळगणा समेच्च,
सङ्गम्म खादन्ति विफन्दमानं” ति ॥ 15

७२८. “साधु खो मं पटिनेथ, काहामि कुसलं बहुं ।
दानेन समचरियाय, संयमेन दमेन च ।
यं कत्वा सुखिता होन्ति, न च पच्छानुतप्परे” ति ॥

७२९. “पुरे तुवं पमज्जित्वा, इदानि परिदेवसि ।
सयं कतानं कम्मानं, विपाकं अनुभोस्ससी” ति ॥ 20

७३०. “को देवलोकतो मनुस्सलोकं,
गन्त्वान पुट्ठो मे एवं वदेय्य ।
निक्खितदण्डेसु ददाथ दानं,
अच्छादनं सेय्यमथन्नपानं ।
न हि मच्छरी रोसको पापधम्मो,
सग्गूपगानं लभति सहव्यतं^२ ॥ 25

७३१. “साहं नून इतो गन्त्वा, योनिं लब्धान मानुसि ।
वदञ्जू सीलसम्पन्ना, काहामि कुसलं बहुं ।
दानेन समचरियाय, संयमेन दमेन च ॥

७३२. “आरामानि च रोपिस्सं, दुग्गे सङ्कमनानि च ।
पपं च उदपानं च, विप्पसन्नेन चेतसा ॥

5

B. 299

७३३. “चातुद्दसिं पञ्चदसिं, या च पक्खस्स अट्टमी ।
पाटिहारियपक्खं च, अट्ठङ्गसुसमागतं ॥

७३४. “उपोसथं उपवसिस्सं, सदा सीलेसु संवुता ।
न च दाने पमज्जिस्सं, सामं दिट्ठमिदं मया” ति ॥

10

७३५. “इच्चेवं विप्पलपन्तिं, फन्दमानं ततो ततो ।
खिपिसु निरये घोरे, उद्धपादं^१ अवंसिरं ॥

७३६. “अहं पुरे मच्छरिनी अहोसिं,
परिभासिका समणब्राह्मणानं ।
वितथेन च सामिकं वञ्चयित्वा,
पच्चामहं निरये घोररूपे” ति ॥

15

रेवतीपेतवत्थु चतुर्थं ।

४०. उच्छुपेतवत्थु

७३७. “इदं मम^२ उच्छुवनं महन्तं,
निब्बत्तति पुञ्जफलं अनप्पकं ।
तं दानि मे न परिभोगमेति^३,
आचिक्ख भन्ते किस्स अयं विपाको ॥

R. 62

20

७३८. “हञ्जामि^४ खज्जामि च वायमामि^५,
परिसक्कामि परिभुज्जितुं किञ्चि ।
स्वाहं छिन्नथामो^६ कपणो लालपामि^७,
किस्स^८ कम्मस्स अयं विपाको ॥

१. उद्धपादं—सी० । २. मम—सी० । ३. परिभोगं उपेति—स्या०, रो० । ४. विहञ्जामि—स्या०, रो० । ५. वायमामि च—स्या० । ६. छिन्नातृमो—स्या०, रो० । ७. लालपामि—स्या०, रो० । ८. किस्मस्म—सी० ।

७३९. “विधातो चाहं परिपतामि छमायं,
परिवत्तामि वारिचरो व घम्मे।
रुदतो^१ च मे अस्सुका निगगलन्ति^२,
आचिक्ख भन्ते किस्स अयं विपाको॥

७४०. “छातो किलन्तो च पिपासितो च,
सन्तस्सितो^३ सातसुखं न विन्दे।
पुच्छामि तं एतमत्थं भदन्ते^४,
कथं नु उच्छुपरिभोगं लभेय्यं” ति॥

5 B. 210

७४१. “पुरे तुवं कम्ममकासि अत्तना,
मनुस्सभूतो पुरिमाय जातिया।
अहं च तं एतमत्थं वदामि,
सुत्वान त्वं एतमत्थं विजान”॥

10

७४२. “उच्छुं तुवं खादमानो पयातो,
पुरिसो च ते पिट्ठितो अन्वगच्छि^५।
सो च तं पच्चासन्तो कथेसि,
तस्स तुवं न किञ्चि आलपित्थ॥

15

७४३. “सो च तं अभणन्तं अयाचि^६,
देहय्य^७ उच्छुं ति च तं अवोच।
तस्स तुवं पिट्ठितो उच्छुं अदासि,
तस्सेतं कम्मस्स अयं विपाको॥

20

७४४. “इद्ध त्वं गन्त्वानं^८ पिट्ठितो गण्हेय्यासि^९,
गहेत्वान तं^{१०} खादस्सु यावदत्थं।
तेनेव त्वं अत्तमनो भविस्ससि,
हट्ठो चुदगो^{११} च पमोदितो चा” ति॥

७४५. गन्त्वान सो पिट्ठितो अगगहेसि,
गहेत्वान तं खादि यावदत्थं।

25 R. 63

१. दूरतो—स्या०। २. निगलन्ति—स्या०। ३. सन्तामितो—स्या०, रो०। ४. भदन्त—सी०। ५. विजानं—स्या०, रो०। ६. अनुगच्छि—स्या०, रो०। ७. आयापि—स्या०। ८. देहय्य—स्या०; देहि—रो०। ९. सी० पोत्थके नत्थि। १०. गण्हउच्छुं—सी०। ११. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि। १२. उदगो—स्या०।

तेनेव सो अत्तमनो अहोसि,
हट्ठो चुदग्गो च पमोदितो चा' ति ॥

उच्छुपेतवत्थु पञ्चमं ।

४१. कुमारपेतवत्थु

७४६. “सावत्थि^१ नाम नगरं, हिमवन्तस्स पस्सतो ।
तत्थ आसुं द्वे कुमारा, राजपुत्ता ति मे सुतं ॥

B. 211 5

७४७. “सम्मत्ता^२ रजनीयेसु^३, कामस्सादाभिनन्दिनो ।
पच्चुप्पन्नसुखे^४ गिद्धा, न ते पस्सिसुनागतं ॥

७४८. “ते चुता^५ च मनुस्सत्ता, परलोकं इतो गता ।
तेथ^६ घोसेन्त्यदिस्सन्ता^७, पुब्बे दुक्कटमत्तनो ॥

10

७४९. “बहूसु^८ वत^९ सन्तेसु, देय्यधम्मो उपट्ठिते ।
नासक्खिम्हा च अत्तानं, परित्तं^{१०} कातुं सुखावहं ॥

७५०. “किं ततो पापकं अस्स, यं नो^{११} राजकुला चुता ।
उपपन्ना पेत्तिविसयं^{१२}, खुप्पिपाससमप्पिता^{१३} ॥

७५१. “सामिनो इध हुत्वान, होन्ति असामिनो^{१४} तहिं ।
भमन्ति^{१५} खुप्पिपासाय, मनुस्सा उन्नतोन्ता ॥

15

७५२. “एतमादीनवं^{१६} जत्वा, इस्सरमदसम्भवं^{१७} ।
पहाय इस्सरमदं, भवे सग्गगतो नरो ।
कायस्स भेदा सप्पञ्जो, सगं सो उपपज्जती^{१८} ति ॥

कुमारपेतवत्थु छट्ठं ।

१. स्या० पोत्थके नत्थि । *-*। रो० पोत्थके न दिस्मत्ति । २. सावत्थी-
स्या०, रो० । ३-३. पमत्ता राजनीयेसु-स्या०, रो० । ४. पच्चुप्पन्ने सुखे-सी०, स्या० ।
५. पुत्ता-स्या० । ६-६. ते च घोमेन्ति न दिस्मन्तो-स्या०; तेथवोमेन्ति न दिस्मन्तो-
रो० । ७-७. बहुसुतेसु-सी० । ८. परित्तपोत्थिं-स्या० । ९-९. मन्तो-स्या० । १०-१०.
पेतविसयं खुप्पिपासा समप्पिता-स्या०, रो०; ० खुप्पिपासा समप्पिता-सी० । ११. अस्सामिनो
- सी०, स्या० । १२. चरन्ति-सी०, रो०; मरन्ति-स्या० । १३. एवमादीनवं-स्या० ।
१४. इस्सरमानसम्भवं-स्या० ।

४२. राजपुत्तपेतवत्थु

७५३. “पुब्बे कतानं कम्मानं, विपाको मथये मनं ।
रूपे सदे रसे गन्धे, फोटुब्बे च मनोरमे ॥
७५४. “नच्चं गीतं रतिं खिडुं, अनुभुत्वा अनप्पकं ।
उय्याने परिचरित्वा^१, पविसन्तो गिरिब्वजं ॥
७५५. “इसि सुनेतमद्दक्खि, अत्तदन्तं समाहितं ।
अप्पिच्छं हिरिसम्पन्नं^२, उञ्छे पत्तगते रतं ॥
७५६. “हत्थिक्खन्धतो ओरुय्ह, लद्धा भन्ते ति चाब्रवि^३ ।
तस्स पत्तं गहेत्वान, उच्चं पग्गय्ह खत्तियो ॥
७५७. “थण्डिले पत्तं भिन्दित्वा, हसमानो अपक्कमि ।
रञ्जो कितवस्साहं^४ पुत्तो, किं मं भिक्खु करिस्ससि ॥ 10
७५८. “तस्स कम्मस्स फरुस्सस्स, विपाको कटुको अहु ।
यं राजपुत्तो वेदेसि, निरयमिह समप्पितो ॥
७५९. “छल्लेव चतुरासीति, वस्सानि नवुतानि^५ च ।
भुसं दुक्खं निगच्छित्थो^६, निरये कतकिव्विसो ॥
७६०. “उत्तानो पि च पच्चित्थ, निकुज्जो वामदक्खिणो ।
उद्धंपादो ठितो चेव, चिरं बालो अपच्चथ^७ ॥
७६१. “बहूनि वस्ससहस्सानि, पूगानि नहुतानि च ।
भुसं दुक्खं निगच्छित्थो, निरये कतकिव्विसो ॥
७६२. “एतादिसं खो कटुकं, अप्पदुट्ठप्पदोसिनं ।
पच्चन्ति पापकम्मन्ता, इसिमासज्ज सुव्वतं ॥ 20
७६३. “सो तत्थ बहुवस्सानि, वेदयित्वा बहुं^८ दुक्खं ।
खुप्पिपासहतो^९ नाम, पेतो आसि ततो चुतो ॥
७६४. “एतमादीनवं अत्वा^{१०} इस्सरमदसम्भवं ।
पहाय इस्सरमदं, निवातमनुवत्तये ॥

१. परिचारित्वा—स्या०; वरित्वान—रो० । २. हिरिमम्पन्नं—स्या० । ३. चाब्रवि—सी०, स्या० । ४. कितवस्साहं—सी० । ५. नहुतानि—सी०, स्या० । ६. निगच्छिट्ठो—स्या०, रो० । ७. अपच्चित्थ—स्या० रो० । ८-८. बहुदुक्खं—स्या०, रो० । ९. खुप्पिपासाहतो—सी०, रो० । १०. दिस्वा—सी० ।

७६५. “दिट्ठेव धम्मे पासंसो, यो बुद्धेसु सगारवो ।
कायस्स भेदा सप्पज्जो, सगं सो उपपज्जती” ति ॥
राजपुत्तपेतवत्थु सत्तमं ।

४३. गूथखादकपेतवत्थु

७६६. “गूथकूपतो उग्गन्त्वा, को नु दीनो^१ पतिट्ठसि^२ ।
निस्संसयं पापकम्मन्तो, किं नु सदहसे^३ तुवं” ति ॥
- 5 ७६७. “अहं भदन्ते^४ पेतोमिह, दुग्गतो यमलोकिको ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गतो” ति ॥
- R. 65 ७६८. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं ।
किस्स कम्मविपाकेन, इदं दुक्खं निगच्छसी” ति ॥
- 10 ७६९. “अहु आवासिको मय्हं, इस्सुकी कुलमच्छरी ।
अज्जोसितो मय्हं घरे, कदरियो परिभासको ॥
- B. 213 ७७०. “तस्साहं वचनं सुत्वा, भिक्खवो परिभासिसं^५ ।
तस्स कम्मविपाकेन, पेतलोकं इतो गतो” ति ॥
७७१. “अमित्तो मित्तवण्णेन, यो ते आसि कुलूपको ।
कायस्स भेदा दुप्पज्जो, किं नु पेच्च गतिं गतो” ति ॥
- 15 ७७२. “तस्सेवाहं पापकम्मस्स, सीसे तिट्ठामि मत्थके ।
सो च परविसयं पत्तो, ममेव परिचारको^६ ॥
७७३. “यं भदन्ते हदन्तज्जे^७, एतं मे होति भोजनं ।
अहं च खो यं हदामि^८, एतं सो उपजीवती” ति ॥
गूथखादकपेतवत्थु अट्ठमं ।

४४. गूथखादकपेतवत्थु

७७४. “गूथकूपतो उग्गन्त्वा, का नु^१ दीना पतिट्ठसि^२ ।
निस्संसयं पापकम्मन्ता, किं नु सदहसे तुवं” ति ॥

१-१. दिट्ठेव तिट्ठमि-स्या०; दीनो मि तिट्ठसि-रो०; दीनो हि तिट्ठसि-सी० ।
२-२. किन्तु सदहसे-स्या०; किन्तु०-सी० । ३. भदन्-सी०; भन्ते-रो० । ४. परि-
भासिसं-स्या०, रो० । ५. परिवारको-स्या०, रो० । ६. हनन्तज्जे-स्या०, रो० ।
७. हनामि-स्या० । ८-८. दिट्ठाव तिट्ठसि-स्या० ।

७७५. “अहं भदन्ते पेतीम्हि, दुग्गता यमलोकिका ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता” ति ॥
७७६. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं ।
किस्स कम्मविपाकेन, इदं दुक्खं निगच्छसी” ति ॥
७७७. “अहु आवासिको मय्हं, इस्सुकी कुलमच्छरी ।
अज्झोसितो मय्हं घरे, कदरियो परिभासको ॥ ६
७७८. “तस्साहं वचनं सुत्वा, भिक्खवो परिभासिसं ।
तस्स कम्मविपाकेन, पेतलोकं इतो गता” ति ॥
७७९. “अमित्तो मित्तवण्णेन, यो ते आसि कुलूपको ।
कायस्स भेदा दुप्पज्जो, किं नु पेच्च गतिं गतो” ति ॥ १०
७८०. “तस्सेवाहं पापकम्मस्स, सीसे तिट्ठामि मत्थके ।
सो च परविसयं पत्तो, ममेव परिचारको ॥
७८१. “यं भदन्ते हदन्तञ्जे, एतं मे होति भोजनं ।
अहं च खो यं हदामि, एतं सो उपजीवती” ति ॥
- गूथखादकपेतिवत्थु नवमं ।

४५. गणपेतवत्थु

७८२. “नग्गा दुब्बण्णरूपात्थ^१, किंसा^२ धमनिसन्थता ।
उप्फासुलिका किसिका^३, के नु तुम्हेत्थ^४ मारिसा” ति ॥ १५ B. 214
७८३. “मयं भदन्ते पेताम्हा^५, दुग्गता यमलोकिका ।
पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गता” ति ॥
७८४. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं ।
किस्स कम्मविपाकेन, पेतलोकं इतो गता” ति ॥ २०
७८५. “अनावटेसु तित्थेसु, विचिनिम्हद्धमासकं^६ ।
सन्तेसु देय्यधम्मेषु, दीपं नाकम्ह अत्तनो ॥

१. कम्मस्सविपाकेन—सी० । २-२. दुब्बण्णरूपाथ कीसा—स्या०; दुब्बण्णरूपाथ
किसा—रो० । ३. कीसिका—स्या० । ४. तुम्हेत्थ—स्या० । ५. पेताम्हा—स्या०, रो० । ६.
विचिनिम्हद्धमासकं—स्या०, रो० ।

R. 66

७८६. “नदिं उपेम तसिता, रिक्तका परिवत्तति ।
छायं उपेम उण्हेसु, आतपो परिवत्तति ॥
७८७. “अग्निवण्णो च^१ नो वातो, डहन्तो^२ उपवायति ।
एतं च भन्ते अरहाम, अञ्जं च पापकं ततो ॥
७८८. “अपि^३ योजनानि गच्छाम, छाता आहारगेधिनों^४ ।
अलद्धा^५ व^६ निवत्ताम, अहो नो अप्पपुञ्जता ॥
७८९. “छाता पमुच्छिता भन्ता,^७ भूमियं पटिसुम्भिता ।
उत्ताना पटिकिराम^८, अवकुज्जा पतामसे ॥
७९०. “ते च तत्थेव पतिता, भूमियं पटिसुम्भिता ।
उरं सीसं च घट्टेम, अहो नो अप्पपुञ्जता ॥
७९१. “एतं च भन्ते अरहाम, अञ्जं च पापकं ततो ।
सन्तेसु देय्यधम्मेषु, दीपं नाकम्ह अत्तनो ॥
७९२. “ते हि नून इतो गत्वा, योनिं लद्धान मानुसि ।
वदञ्जू सीलसम्पन्ना, काहाम कुसलं बहुं” ति ॥

गणपेतवत्थु दसमं ।

४६. पाटलिपुत्तपेतवत्थु

B. 215 15

७९३. “दिट्ठा तया निरया तिरच्छानयोनि,
पेता असुरा अथवा^१ पि मानुसा^२ देवा ।
सयमहस कम्मविपाकमत्तनो,
नेस्सामि तं पाटलिपुत्तमक्खतं ।
तत्थ गत्वा कुसलं करोहि कम्मं” ॥
७९४. “अत्थकामोसि मे यक्ख, हितकामोसि देवते ।
करोमि तुय्हं वचनं, त्वंसि आचरियो मम^३ ॥
७९५. “दिट्ठा मया निरया तिरच्छानयोनि,
पेता असुरा अथवा पि मानुसा देवा ।

१. व-स्या० । २. दहन्तो-स्या० । ३. अघि-सी० । ४. आहारगिद्धिनो-स्या०, रो० । ५-६. अलद्धायेव-स्या० । ६. भन्ते-स्या० । ७. पतिकिराम-सी०, स्या०, रो० । ८-८. वापि मनुस्स-स्या०; * मनुस्सा-रो०; मनुस्सा-सी० । ९. मे-स्या० ।

सयमद्दसं^१ कम्मविपाकमत्तनो,
काहामि पुञ्ञानि अनप्पकानी” ति ॥

पाटलिपुत्तपेतवत्थु एकादसमं ।

४७. अम्बवनपेतवत्थु

७९६. “अयं च ते पोक्खरणी सुरम्मा,
समा सुत्तिथा^२ च महोदका^३ च ।
सुपुप्फिता भमरगणानुकिण्णा,
कथं तथा लद्धा अयं मनुञ्ञा ॥

5

७९७. “इदं च ते अम्बवनं सुरम्मं,
सब्बोतुकं धारयते^४ फलानि ।
सुपुप्फितं भमरगणानुकिण्णं,
कथं तथा लद्धमिदं विमानं” ॥

R. 67

10

७९८. “अम्बपक्कं^५ दकं यागु, सीतच्छाया मनोरमा^६ ।
धीताय दिन्नदानेन, तेन मे इध लब्भति ॥

७९९. “सन्दिट्टिकं कम्मं^७ एवं^८ पस्सथ,
दानस्स दमस्स संयमस्स विपाकं ।
दासी अहं अय्यकुलेसु हुत्वा,
सुणिसा होमि अगारस्स इस्सरा” ति ॥

B. 216

15

* अम्बवनपेतवत्थु^९ द्वादसमं ।

४८. अक्खरुक्खपेतवत्थु

८००. “यं ददाति न तं होति, देथेव दानं दत्त्वा^{१०} उभयं तरति ।
उभयं तेन^{११} गच्छति, जागरथ मापमज्जथा” ति ॥

अक्खरुक्खपेतवत्थु तेरसमं ।

१. सयमद्दस-स्था० । २. सुप्पत्तिथा-सी०, स्या०, रो० । ३. महोदका-सी० । ४. धारयति-स्था० । ५-५. अम्बपक्कोदकं यागुं सीतच्छायं मनोरमं-स्या०; अम्बपक्कोदकं यागुं सीतच्छाया मनोरमा-री०; अम्बपक्कोदकं-सी० । ६-६. एव-स्या० । * अमातं सातरूनेन...पेमत्तं अतिवत्तती ति अयं गाथा स्या० पोत्थके एव अधिका दिस्सति । ७. अम्ब-पेतवत्थु-रो० । ८. दत्त्वान-स्था०, रो० । ९. तेन दानेन-सी०, स्या०, रो० ।

४९. भोगसंहरपेतवत्यु

८०१. “मयं भोगे संहरिम्ह^१, समेन विसमेन च ।

ते अञ्जे परिभुञ्जन्ति, मयं दुक्खस्स भागिनी” ति ॥

भोगसंहरपेतवत्यु ‘बुद्धसमं’^२ ।

५०. सेट्ठिपुत्तपेतवत्यु

८०२. “सट्ठिवस्ससहस्सानि, परिपुण्णानि सब्बसो ।

निरये पच्चमानानं, कदा अन्तो भविस्सति” ॥

६

८०३. “नत्थि अन्तो कुतो अन्तो, न अन्तो पटिदिस्सति^३ ।

तथा हि पकतं पापं, तुय्हं^४ मय्हं च मारिसा^५ ॥

R. 68

८०४. “दुज्जीवितमजीवम्ह^६, ये सन्ते न ददम्हसे ।

सन्तेसु देय्यधम्मेषु, दीपं नाकम्ह अत्तनो ॥

10

८०५. “सोहं^७ नून इतो गत्वा, योनिं लद्धान मानुसिं ।

वदञ्जू सीलसम्पन्नो, काहामि कुसलं बहुं” ति ॥

सेट्ठिपुत्तपेतवत्यु पन्नरसमं ।

५१. सट्ठिकूटपेतवत्यु

B. 217

८०६. “किं नु उम्मत्तरूपो^८ व^९, मिगो भन्तो व धावसि ।

निस्संसयं पापकम्मन्तो^{१०}, किं नु सदायसे^{११} तुव^{१२}” ति ॥

८०७. “अहं भदन्ते पेतोम्हि, दुग्गतो यमलोकिको ।

पापकम्मं करित्वान, पेतलोकं इतो गतो ॥

15

८०८. “सट्ठिकूटसहस्सानि, परिपुण्णानि सब्बसो ।

सीसे मय्हं निपतन्ति, ते भिन्दन्ति च मत्थकं” ति ॥

८०९. “किं नु कायेन वाचाय, मनसा दुक्कटं कतं ।

किस्स कम्मविपाकेन^{१३}, इदं दुक्खं निगच्छसि^{१४}” ॥

१. संहरिम्हा - सी० । २. चतुद्दसमं - स्या० । ३. पतिदिस्सति - सी०, रो० । ४-४. मम तुय्हं च मारिस - सी०, स्या०, रो० । ५. दुज्जीवितमजीवम्ह - सी० । ६. सोहि - सी०, स्या० । ७-७. उम्मत्तरूपोव - स्या०, रो० । ८. पापकम्मं - स्या०, रो० । ९. सद्धसे - स्या०, रो० । १०-१०. पेतलोकं इतो गतो ति - स्या० ।

८१०. “सट्टिकूटसहस्सानि, परिपुण्णानि सब्बसो।
सीसे तुय्हं निपतन्ति, ते भिन्दन्ति च मत्थकं” ति ॥
८११. “अथद्दसासिं^१ सम्बुद्धं, सुनेत्तं भावितिन्द्रियं।
निसिन्नं स्वस्वमूलस्मि, ज्ञायन्तं अकुतोभयं ॥
८१२. “सालित्तकप्पहारेण, भिन्दिस्सं^२ तस्स मत्थकं।
तस्स कम्मविपाकेण, इदं दुक्खं निगच्छिस्सं^३ ॥
८१३. “सट्टिकूटसहस्सानि, परिपुण्णानि सब्बसो।
सीसे मय्हं निपतन्ति, ते भिन्दन्ति च मत्थकं” ति ॥
८१४. “धम्ममेण ते कापुरिस्स ,
सट्टिकूटसहस्सानि, परिपुण्णानि सब्बसो।
सीसे तुय्हं निपतन्ति, ते भिन्दन्ति च मत्थकं” ति ॥
- 5
- 10
- सट्टिकूटपेतवत्थु सोळसमं ।
महावग्गो चतुत्थो ।

तस्सुद्धानं

अम्बसक्करो सेरीसको, पिङ्गलो रेवति उच्छु।
द्वे कुमारो दुवे गूथा, गणपाटलिअम्बवनं ॥
अक्खरुक्खभोगसंहरो, सेट्ठिपुत्तसट्टिकूटा।
इति सोळसवत्थूनि, वग्गो तेन पवुच्चति ॥

B. 218

15

अथ वग्गुद्धानं

उरगो उपरिवग्गो, चूळमहा ति चतुधा।
वत्थूनी एकपञ्चासं, चतुधा भाणवारतो ॥
पेतवत्थुपालि निट्ठिता ।

— :०: —

१. अयद्दुमसिं—स्या०, रो० । २. नोभिन्दिस्सं—स्या० । ३. निगच्छन्ति—स्या०, रो० ।

सुत्तपिटके
खुदकनिकाये
थेरगाथा

नमो तस्स भगवतो अरुहतो सम्मासम्बुद्धस्स

थेरगाथापालि

निदानगाथा

सीहानं व नदन्तानं, दाठीनं गिरिगढभरे ।
सुणाथ भावित्तानं, गाथा अत्थुपनायिका^१ ॥

B. 219,

R. 1

यथानामा यथागोत्ता, यथाधम्मविहारिनो ।
यथाधिमुत्ता सप्पञ्जा, विहरिंसु अतन्दिता ॥

तत्थ तत्थ विपस्सित्वा, फुसित्वा अच्चुतं पदं ।
कतन्तं पच्चवेखन्ता, इममत्थमभासिसु^२ ॥

5

—:०:—

१. अनुसनायिका—मी०; अनुसनायिका—गे०, अत्थुपनायिका—स्या० । २. इम-
मत्थं अभासिसु—स्या० ।

१. एककनिपातो'

१. सुभूतित्थेरगाथा

१. “छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता, वस्स देव यथासुखं ।
चित्तं मे सुसमाहितं विमुत्तं, आतापी विहरामि वस्स
देवा” ति ॥
इत्थं सुदं आयस्मा सुभूतित्थेरो^१ गाथं अभासित्था ति ।

२. महाकोट्टिकत्थेरगाथा

B. 220 5

२. “उपसन्तो उपरतो, मन्तभाणी अनुद्धतो ।
धुनाति पापके धम्मे, दुमपत्तं व मालुतो^२” ति ॥
इत्थं सुदं आयस्मा महाकोट्टिको^३ थेरो गाथं अभासित्था ति ।

३. कङ्खारेवतत्थेरगाथा

R. 2

10

३. “पञ्चं इमं पस्स तथागतानं,
अग्गि यथा पज्जलितो निसीथे^४ ।
आलोकदा चक्खुददा भवन्ति,
ये आगतानं विनयन्ति कङ्खं” ति ॥
इत्थं सुदं आयस्मा कङ्खारेवतो थेरो गाथं अभासित्था ति ।

४. पुण्णत्थेरगाथा

15

४. “सम्भरेव समासेथ, पण्डितेहत्थदस्सिभि ।
अत्थं महन्तं गम्भीरं, दुद्दसं निपुणं अणुं ।
धीरा समधिगच्छन्ति, अप्पमत्ता विचक्खणा” ति ॥
इत्थं सुदं आयस्मा पुण्णो मन्ताणिपुत्तो^५ थेरो गाथं अ-
भासित्था ति ।

१. एकनिपातो—स्या०, रो० । २. सुभूति थेरो—स्या०, रो० । ३. मालुतो—सी० ।
४. महाकोट्टितो—सी०, स्या० । ५. निसीवे—स्या० । ६. मन्तानिपुत्तो—स्या०, रो० ।

५. दब्बत्थेरगाथा

५. “यो दुट्ठमियो^१ दमेन दन्तो, दब्बो सन्तुसितो वितिण्णकङ्खो ।
विजितावी अपेतभेरवो हि, दब्बो सो परिनिव्वुतो
ठित्तो” ति ॥
इत्थं सुदं आयस्मा दब्बो थेरो गाथं अभासित्था ति ।

६. सीतवनियत्थेरगाथा

६. “यो सीतवनं^२ उपगा^३ भिक्खु, एको सन्तुसितो समाहित्तो । 5 B. 221
विजितावी अपेतलोमहंसो, रक्खं कायगतासति धितिमा^४” ति ॥
इत्थं सुदं आयस्मा सीतवनियो थेरो गाथं अ-
भासित्था ति ।

७. भल्लियत्थेरगाथा

७. “योपानुदी मच्चुराजस्स सेनं,
नळसेतुं व सुदुब्बलं महोघो । 10
विजितावी अपेतभेरवो हि,
दन्तो सो परिनिव्वुतो ठित्तो” ति ॥
इत्थं सुदं आयस्मा भल्लियो थेरो गाथं अभासित्था ति ।

८. वीरत्थेरगाथा

८. “यो दुट्ठमियो दमेन दन्तो, वीरो^१ सन्तुसितो वितिण्णकङ्खो ।
विजितावी अपेतलोमहंसो, वीरो^२ सो^३ परिनिव्वुतो 15
ठित्तो” ति ॥
इत्थं सुदं आयस्मा वीरो थेरो गाथं अभासित्था ति ।

१. दुट्ठमयो—स्या०, रो० । २. उपगा—स्या०, रो० । ३. धितिमा—स्या० ।

४. धीरो—स्या० । ५-५. वीतरागो—स्या० ।

९. पिलिन्दवच्छत्थेरगाथा^१

९. “स्वागतं^२ न दुरागतं, नयिदं दुमन्तितं^३ मम ।

संविभत्तेसु^४ धम्मेषु, यं सेट्ठं तदुपागमि^५” ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा पिलिन्दवच्छो^६ थेरो गाथं अ-
भासित्था ति ।

१०. पुण्णमासत्थेरगाथा

१०. “विहरि अपेक्खं इध वा हरं वा ,

यो वेदगू समितो^७ यतत्तो ।

सब्बेषु धम्मेषु अनूपलित्तो ,

लोकस्स जञ्जा उदयव्वयञ्चा^८” ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा पुण्णमासो^९ थेरो गाथं अ-

१० भासित्था ति ।

वग्गो पठमो ।

तत्सुद्धानं

सुभूति कोट्टिको^{१०} थेरो, कङ्खारेवतसम्मतो^{११} ।

मन्ताणिपुत्तो दब्बो च, सीतवनियो च भल्लियो ।

वीरो पिलिन्दवच्छो च, पुण्णमासो तमोनुदो ति ॥

११. चूलवच्छत्थेरगाथा^१

११. “पामोज्जवहुलो^{१२} भिक्खु, धम्मे बुद्धप्पवेदिते ।

अधिगच्छे पदं सन्तं, सङ्खारूपसमं सुखं^{१३}” ति ॥

... चूलवच्छो थेरो ... ।

१२. महावच्छत्थेरगाथा

१२. “पञ्जावली सीलवतूपपन्नो ,

समाहितो ज्ञानरतो सतीमा ।

१. पिलिन्दवच्छत्थेरगाथा - मी० । २-२ नापगतं नयिदं दुमन्तितं - गी०, स्या०, रो० । ३. पविभत्तेसु - स्या० । ४. पिलिन्दवच्छ - रो० । ५. सत्तुसितो - स्या० । ६. पुण्ण-
मास - रो० । ७. कोट्टिको - मी०, स्या० । ८. कङ्खारेवतपुण्णको - स्या०; कङ्खारेवतमुव्वतो
- रो० । ९. चूलवच्छत्थेरगाथा - मी०, रो० । १०. पामोज्जवहुलो - स्या०, रो० ।

यदत्थियं भोजनं भुञ्जमानो,
 कङ्खेथ कालं इध वीतरागो” ति ॥
 ... महावच्छो थेरो ... ।

१३. वनवच्छत्थेरगाथा

१३. “नीलढभवण्णा रुचिरा, सीतवारी सुचिन्धरा ।
 इन्दगोपकसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं” ति ॥
 ...वनवच्छो थेरो... ।

B. 223

5

१४. वनवच्छत्थेरसामणेरगाथा

१४. “उपज्झायो मं अवच^१, इतो गच्छाम सीवक ।
 गामे मे वसति कायो, अरञ्जं मे गतो^२ मनो ।
 सेमानको पि गच्छामि, नत्थि सङ्गो विजानतं” ति ॥
 ...वनवच्छस्स थेरस्स सामणरो... ।

10

१५. कुण्डधानत्थेरगाथा

१५. “पञ्च छिन्दे पञ्च जहे, पञ्च चुत्तरि भावये ।
 पञ्चसङ्गातिगो भिक्खु, ओघतिण्णो ति वुच्चती” ति ॥
 ... कुण्डधानो थेरो ... ।

१६. बेलदुसीसत्थेरगाथा

१६. “यथा पि भद्दो आजञ्जो, नङ्गलावत्तनी सिखी ।
 गच्छति अप्पकसिरेन, एवं रत्तिन्दिवा मम ।
 गच्छन्ति अप्पकसिरेन, सुखे लद्धे निरामिसे” ति ॥
 ...बेलदुसीसो थेरो... ।

15

१७. दासकत्थेरगाथा

R. 4

१७. “मिद्धी यदा होति महग्घसो च,
निद्दायिता सम्परिवत्तसायी ।
महावराहो व निवापपुट्ठो,
पुनप्पुनं गब्भमुपेति मन्दो” ति ॥
...दासको थेरो...

5

१८. सिङ्गलपितुत्थेरगाथा^१

B. 224

१८. “अहु^२ बुद्धस्स दायादो, भिक्खु भेसकळावने ।
केवलं अट्ठिसञ्जाय^३, अफरी^४ पठविं^५ इमं ।
मञ्जेहं कामरागं सो, खिप्पमेव पहिस्सती^६” ति ॥
...सिङ्गलपिता थेरो...

१९. कुलत्थेरगाथा^१

10

१९. “उदकं हि नयन्ति नेत्तिका, उसुकारा नमयन्ति तेजनं ।
दारं नमयन्ति तच्छका, अत्तानं दमयन्ति सुब्बता” ति ॥
...कुलो^२ थेरो ... ।

२०. अजितत्थेरगाथा

15

२०. “मरणे मे भयं नत्थि, निकन्ति^१ नत्थि जीविते ।
सन्देहं निक्खिपिस्सामि, सम्पजानो पटिस्सतो^२” ति ॥
...अजितो थेरो^३ ... ।

वग्गो दुनियो ।

१. सिङ्गल०—सी० । २. अहु—रो० । ३. अट्ठिमञ्जाय—सी० । ४-४. अफरि पठविं—स्या०, रो० ; ० पठविं—म० । ५. पट्ठीयनी—सी०, स्या०, रो० । ६. कुण्डल-त्थेरगाथा—सी० । ७. कुळो—स्या०, रो० । ८. निकन्ती—स्या०, रो० । ९. पतिस्मतो—सी०, स्या०, रो० । १०. अजितत्थेरगाथा—सी० ।

तस्सुद्धानं

चूळवच्छो महावच्छो, वनवच्छो च सीवको ।
 कुण्डधानो च वेलट्ठि, दासको च ततोपरि^१ ।
 सिङ्गालपित्तिको थेरो, कुलो च अजितो दसा ति ॥

२१. निग्रोधत्थेरगाथा

२१. “नाहं भयस्स भायामि, सत्था नो अमतस्स कोविदो ।
 यत्थ भयं नावतिट्ठति, तेन मग्गेन वजन्ति भिक्खवो”ति ॥ ५
 ...निग्रोधो थेरो^३... ।

२२. चित्तकत्थेरगाथा

२२. “नीला सुगीवा सिङ्खिनो, मोरा कारम्भियं^४ अभिनदन्ति ।
 ते सीतवातकीळिता^५, सुत्तं ज्ञायं^६ निबोधेन्ती” ति ॥ B. 225
 ...चित्तको थेरो... ।

२३. गोसालत्थेरगाथा

२३. “अहं खो वेळुगुम्बस्मि, भुत्वान मधुपायसं^७ ।
 पदक्खिणं सम्मसन्तो, खन्धानं उदयब्बयं ।
 सानुं पटिगमिस्सामि, विवेकमनुब्रूह्यं” ति ॥ 10 R. 5
 ...गोसालो थेरो... ।

२४. सुगन्धत्थेरगाथा

२४. “अनुवस्सिको पव्वजितो, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
 तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥ 15
 ...सुगन्धो थेरो... ।

१. उद्धानं—सी०, स्या०, रो० । २. ततोपरं—सी०, स्या०, रो० । ३. निग्रोधत्थेर-
 गाथा—सी० । ४. कारंवीयं—सी०; कारंविंयं—रो०; कारंविंयं—स्या० । ५. सीतवानक-
 दितकलिता—सी०; सीतवानकलिता—स्या०, रो० । ६. ज्ञानं—स्या० । ७. मधुपायसं—
 स्या०, रो० ।

२५. नन्दित्थेरगाथा

२५. “ओभासजातं फलगं, चित्तं यस्स अभिण्हसो ।
तादिसं भिक्खुमासज्ज, कण्ह दुक्खं निगच्छसी” ति ॥
... नन्दियो थेरो ... ।

२६. अभयत्थेरगाथा

२६. “सुत्वा सुभासितं वाचं, बुद्धस्सादिच्चबन्धुनो ।
पच्चव्यधिं^१ हि निपुणं, वालगं उमुना यथा” ति ॥
... अभयो थेरो ... ।

२७. लोमसकङ्गित्थेरगाथा

B. 226

२७. “दब्बं कुसं पोटकिलं, उमीरं मुज्जपव्वजं ।
उरसा पनुदिस्सामि,^२ विवेकमनुब्रूहयं” ति ॥
... लोमसकङ्गियो थेरो ... ।

२८. जम्बुगामिकपुत्तत्थेरगाथा

10

२८ “कच्चि नो वत्थपसुतो, कच्चि नो भूसनारतो ।
कच्चि सीलमयं गन्धं, किं^३ त्वं वायसि नेतरा पजा” ति ॥
... जम्बुगामिकपुत्तो थेरो ... ।

२९. हारितत्थेरगाथा

15

२९. “समुन्नमयमत्तानं, उसुकारो व तेजनं ।
चित्तं उजुं करित्वान, अविज्जं भिन्द^४ हारिता” ति ॥
... हारितो थेरो ... ।

१. पच्चव्यधि—स्या०; पच्चव्यधि—नी०; पच्चव्यधि—रो० । २. पनुदिस्सामि—स्या० । ३. स्या०, रो० पोट्थकेमु नत्थि । ४. छिन्द—रो० ।

३०. उत्तियत्थेरगाथा

३०. “आबाधे मे समुप्पन्ने, सति मे उपपज्जथ^१ ।
आबाधो मे समुप्पन्नो, कालो मे नप्पमज्झितुं” ति ॥
... उत्तियो थेरो ... ।

वग्गो ततियो ।

तस्सुद्धानं

निग्रोधो चित्तको थेरो, गोसालथेरो^२ सुगन्धो ।
नन्दियो अभयो थेरो, थेरो लोमसकङ्गियो ।
जम्बुगामिकपुत्तो^३ च, हारितो उत्तियो इसी ति ॥

5

३१. गह्वरतीरियत्थेरगाथा

३१. “फुट्ठो डंसेहि मकसेहि, अरञ्चस्मिं ब्रहावने ।
नागो संगामसीसेव, सतो तत्राधिवासये” ति ॥
... गह्वरतीरियो^४ थेरो^५ ... ।

B. 227

R. 6

३२. सुप्पियत्थेरगाथा

३२. “अजरं जीरमानेन, तप्पमानेन निब्बुतिं ।
निमित्तं^६ परमं सन्ति, योगक्खेमं अनुत्तरं” ति ॥
... सुप्पियो थेरो ... ।

10

३३. सोपाकत्थेरगाथा

३३. “यथा पि एकपुत्तस्मिं, पियस्मिं कुसली सिया ।
एवं सब्बेसु पाणेसु, सब्बत्थ कुसलो सिया” ति ॥
... सोपाको थेरो ... ।

15

१. उदपज्जथ — म० । २. गोसालथेरो — सी०, स्या०, रो० । ३. जम्बुगामिकपुत्तो — सी० । ४. गह्वरतीरियो — स्या० । ५. भिक्खु — रो० । ६. निम्मिस्सं — सी०, रो०; निरामिसं — स्या० ।

३४. पोसियत्थेरगाथा

३४. “अनासन्नवरा एता, निच्चमेव विजानता ।
 गामा अरञ्जमागम्म, ततो गेहं उपाविसि^१ ।
 ततो उट्ठाय पक्कामि^२, अनामन्तेत्वा^३ पोसियो” ति ॥
 ... पोसियो थेरो ... ।

३५. सामञ्जकानित्थेरगाथा

३५. “सुखं सुखत्थो लभते तदाचरं,
 किंति च पप्पोति यसस्स वड्ढति ।
 यो अरियमट्ठङ्गिकमञ्जसं उजुं,
 भावेति मग्गं अमतस्स पत्तिया” ति ॥
 ... सामञ्जकानित्थेरो ... ।

३६. कुमापुत्तत्थेरगाथा

- B. 228 10 ३६. “साधु सुतं साधु चरितकं,
 साधु सदा अनिकेतविहारो ।
 अत्थपुच्छनं पदक्खिणकम्मं,
 एतं सामञ्जमकिञ्चनस्सा” ति ॥
 ... कुमापुत्तो थेरो ... ।

३७. कुमापुत्तसहायकत्थेरगाथा

- 15 ३७. “नानाजनपदं यन्ति, विचरन्ता असञ्जता ।
 समाधिं च विराधेन्ति, किंसु रट्ठचरिया^१ करिस्सति ।
 तस्मा विनेय्य सारम्भं, ज्ञायेय्य अपुरक्खतो” ति ॥
 ... कुमापुत्तत्थेरस्स सहायको थेरो ... ।

१. उपाविसि—म० । २-२. पक्कमि अनामन्तिय—सी०; पक्कामि०—स्या०, रो० ।
 ३. रट्ठचरिया—रो० ।

३८. गवम्पतित्थेरगाथा

३८. “यो इद्धिया सरभुं^१ अट्टपेसि,
 सो गवम्पति असितो अनेजो ।
 तं सब्बसङ्गातिगतं महामुनिं,
 देवा नमस्सन्ति भवस्स पारगुं” ति ॥
 ... गवम्पतित्थेरो ... ।

5

३९. तिस्सत्थेरगाथा

३९. “सत्तिया विय ओमट्ठो, ड्य्हमानो^२ वं मत्थके ।
 कामरागप्पहानाय^३, सतो भिक्खु परिब्बजे” ति ॥
 ... तिस्सो थेरो ... ।

R. 7

४०. वड्डुमानत्थेरगाथा

४०. “सत्तिया विय ओमट्ठो, ड्य्हमानो व मत्थके ।
 भवरागप्पहानाय^४, सतो भिक्खु परिब्बजे” ति ॥
 ... वड्डुमानो थेरो ... ।

10

वग्गो चतुत्थो ।

तत्सुद्धानं

गह्वरतीरियो सुप्पियो, सोपाको चेव^५ पोसियो^६ ।
 सामञ्जकानि कुमापुत्तो, कुमापुत्तसहायको ।
 गवम्पति तिस्सत्थेरो, वड्डुमानो महायसो ति ॥

B. 229

४१. सिरिवड्डुत्थेरगाथा

४१. “विवरमनुपतन्ति विज्जुता, वेभारस्स च पण्डवस्स च ।
 नगविवरगतो च झायति, पुत्तो अप्पटिमस्स तादिनो” ति ॥
 ... सिरिवड्डो थेरो ... ।

15

१. सरभुं - सी० । २-२. ड्य्हमानेव - सी०, स्या०, रो० । ३. कामरागपहानाय - रो० ।

४. भवरागपहानाय - रो० । ५-५. च पोसियो च - सी०, स्या०, रो० ।

४२. खदिरवनियत्थेरगाथा

४२. “चाले^१ उपचाले सीसूपचाले^२,
 पतिस्सता^३ नु खो विहरथ ।
 आगतो वो वालं विय वेधी^४” ति ॥
 ... खदिरवनियो थेरो ... ।

४३. सुमङ्गलत्थेरगाथा

४३. “सुमुत्तिको सुमुत्तिको साहु, सुमुत्तिकोम्हि तीहि खुज्जकेहि ।
 असितासु मया नङ्गलासु, मया खुदकुदालासु^५ मया ॥
 यदि पि इधमेव इधमेव, अथ वा पि अलमेव अलमेव ।
 ज्ञाय सुमङ्गल ज्ञाय सुमङ्गल, अप्पमत्तो विहर सुमङ्गला” ति ॥
 ... सुमङ्गलो थेरो ... ।

४४. सानुत्थेरगाथा

४४. “मतं वा अम्म रोदन्ति, यो वा जीवं न दिस्सति ।
 जीवन्तं मं अम्म पस्सन्ती^६, कस्मा मं अम्म रोदसी” ति ॥
 ... सानुत्थेरो^७ ... ।

४५. रमणीयविहारित्थेरगाथा

४५. “यथा पि भद्दो आजञ्जो, खलित्वा पतितिट्ठति ।
 एवं दस्सनसम्पन्नं, सम्मासम्बुद्धसावकं” ति ॥
 ... रमणीयविहारित्थेरो^८ ... ।

B. 230

15

१-२. हले उपहले सीसूपहले—स्या० । २. पतिस्सतिका—स्या०, रो० । ३. वेधि-
 यती—स्या० । ४. खुदालासु—सी० । ५. दिस्सन्ति—सी०, स्या०; दिस्सन्ती—रो० ।
 ६. सानु थेरो—स्या०, रो० । ७. रमणीयविहारी थेरो—स्या०, रो० ।

४६. समिद्धित्थेरगाथा

४६. “सद्धायाहं पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
 सति पञ्चा च मे वुद्धा^१, चित्तं च सुसमाहितं ।
 कामं करस्सु रूपानि, नेव मं व्याधयिस्ससी^२” ति ॥
 ... समिद्धित्थेरो ... ।

४७. उज्जयत्थेरगाथा

४७. “नमो ते वुद्ध वीरत्थु, विप्पमुत्तोसि सब्बधि ।
 तुय्हापदाने विहरं, विहरामि अनासवो” ति ॥
 ... उज्जयो थेरो ... ।

5 R. 8

४८. सज्जयत्थेरगाथा

४८. “यतो अहं पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
 नाभिजानामि सङ्कप्पं, अनरियं दोससंहितं” ति ॥
 ... सज्जयो थेरो ... ।

10

४९. रामणेत्यक्तत्थेरगाथा

४९. “विहचिहाभिनदिते^३, सिप्पिकाभिस्तेहि च ।
 न मे तं फन्दति चित्तं, एकत्तनिरतं^४ हि मे” ति ॥
 ... रामणेत्यक्तो थेरो ... ।

५०. विमलत्थेरगाथा

५०. “धरणी च^५ सिञ्चति^६ वाति, मालुतो विज्जुता चरति नभे ।
 उपसमन्ति^७ वितक्का, चित्तं सुसमाहितं ममा^८” ति ॥
 ... विमलो थेरो ... ।

B. 231

15

वग्गो पञ्चमो ।

१. वुद्धा—सी० । २. व्याधयिस्ससी—सी० । ३. विहविहाभिनदिते—सी०, स्या०, रो० । ४. एकत्तं निरतं—स्या० । ५-५. व सिञ्चति—स्या०; च सिञ्चति—रो० । ६. उपसम्मन्ति—स्या०, रो० । ७-७. ममन्ति—स्या० ।

तस्सुद्धानं

सिरीवड्ढो^१ रेवतो थेरो, सुमङ्गलो^२ सानुसब्बहो^३ ।
 रमणीयविहारी^४ च, समिद्धिउज्जयसञ्जया^५ ।
 रामण्यो^६ च^७ सो थेरो, विमलो च रणञ्जहो^८ ति ॥

५१. गोधिकत्थेरगाथा

५१. “वस्सति देवो यथा सुगीतं,
 ५ छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
 चित्तं सुसमाहितं च मय्हं,
 अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा” ति ॥
 ... गोधिको थेरो... ।

५२. सुबाहुत्थेरगाथा

५२. “वस्सति देवो यथा सुगीतं,
 १० छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
 चित्तं सुसमाहितं च^१ काये^२,
 अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा” ति ॥
 ... सुबाहुत्थेरो ... ।

५३. वल्लियत्थेरगाथा

५३. “वस्सति देवो यथा सुगीतं,
 १५ छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
 तस्सं विहरामि अप्पमत्तो,
 अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा” ति ॥
 ... वल्लियो थेरो ... ।

१. सिरीवड्ढो—सी०, स्या०, रो० । २-२. खदिरवनियासुमंगलो—स्या० । ३. सानुरमणीय०—स्या० । ४. समिद्धिउज्जयसञ्जयो—स्या०; समिद्धिउज्जयसञ्जयो—रो० । ५-५. रामण्यको—स्या० । ६. रणञ्जयो—रो० । ७-७. मय्हं—स्या० ।

५४. उत्तियत्थेरगाथा

५४. “वस्सति देवो यथा सुगीतं,
छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता ।
तस्सं विहरामि अदुतियो,
अथ चे पत्थयसि पवस्स देवा” ति ॥
... उत्तियो थेरो ... ।

B. 232,
R. 9

5

५५. अञ्जनवनियत्थेरगाथा

५५. “आसन्दि^१ कुटिकं कत्वा, ओगय्ह अञ्जनं^२ वनं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... अञ्जनवनियो थेरो ... ।

५६. कुटिविहारित्थेरगाथा

५६. “को कुटिकायं भिक्खु कुटिकायं,
वीतरागो सुसमाहितचित्तो ।
एवं जानाहि आवुसो,
अमोघा ते कुटिका कता” ति ॥
... कुटिविहारित्थेरो^३ ... ।

10

५७. दुतियकुटिविहारित्थेरगाथा

५७. “अयमाहु पुराणिया कुटि^४, अञ्जं पत्थयसे नवं कुटिं ।
आसं कुटिया विराजय, दुक्खा भिक्खु पुन नवा कुटी” ति ॥ 15
... दुतियकुटिविहारित्थेरो ... ।

१. आसन्दि—स्या० । २. अञ्जना—स्या० । ३. कुटिविहारी थेरो—स्या०, रो० ।

४. कुटिका—स्या० ।

५८. रमणीयकुटिकत्थेरगाथा

५८. “रमणीया मे कुटिका, सद्धादेय्या मनोरमा ।
न मे अत्थो कुमारीहि, येसं अत्थो तहिं गच्छथ नारियो” ति ॥
... रमणीयकुटिको थेरो ... ।

५९. कोसलविहारित्थेरगाथा

B. 233

5

५९. “सद्धायाहं पब्बजितो, अरञ्जे मे कुटिका कता ।
अप्पमत्तो च आतापी, सम्पजानो पतिस्सतो” ति ॥
... कोसलविहारित्थेरो’... ।

६०. सीवलित्थेरगाथा

६०. “ते मे इज्झसु सङ्कप्पा, यदत्थो पाविसिं कुटिं ।
विज्जाविमुत्ति पच्चेसं, मानानुसयमुज्जहं” ति ॥
... सीवलित्थेरो’... ।

वग्गो छट्ठो ।

तस्सुद्धानं

10

गोत्रिको च सुवाहू^१ च, वल्लियो उत्तियो इसि ।
अञ्जनवनियो^२ थेरो, दुवे कुटिविहारिनो ।
रमणीयकुटिको^३ च, कोसलव्हयसीवली ति^४ ॥

६१. वप्पत्थेरगाथा

६१. “पस्सति पस्सो पस्सन्तं, अपस्सन्तं च पस्सति ।
अपस्सन्तो अपस्सन्तं, पस्सन्तं च न पस्सती” ति ॥
... वप्पो थेरो ... ।

15

१. कोसल्लविहारी थेरो—स्या०; कोसल्लविहारी—रो० । २. पच्चेसं—सी०, स्या०, रो० । ३. ०मुज्जहि—सी० । ४. सीवली थेरो—स्या० । ५. सुवाहू—सी० । ६. अञ्जनावनियो—स्या०, रो० । ७-७. रमणीयकुटिको थेरो कोसल्लव्हयसीवली ति—स्या०; ० कोसल्लव्हय—सीवली ति—रो० ।

६२. वज्जिपुत्तत्थेरगाथा

६२. “एकका मयं अरञ्जे विहराम, अपविद्धं व वनस्मि दारुकं ।
तस्स मे बहुका पिहयन्ति, नेरयिका विय सग्गगामिनं” ति ॥
... वज्जिपुत्तो^१ थेरो ... ।

B. 10

६३. पक्खत्थेरगाथा

६३. “चुता पतन्ति पतिता, गिद्धा च पुनरागता ।
कतं^२ किच्चं रतं^३ रम्मं, सुखेनन्वागतं सुखं” ति ॥
... पक्खो थेरो ... ।

B. 234

5

६४. विमलकोण्डञ्जत्थेरगाथा

६४. “दुमब्धयाय उप्पन्नो, जातो पण्डरकेतुना ।
केतुहा केतुनायेव, महाकेतुं पधंसयी” ति ॥
... विमलकोण्डञ्जो थेरो ... ।

६५. उक्खेपकतवच्छत्थेरगाथा

६५. “उक्खेपकतवच्छस्स^४, सङ्कलितं वहूहि वस्सेहि ।
तं भासति गहद्धानं, सुनिसिन्नो उळारपामोज्जो^५” ति ॥
... उक्खेपकतवच्छो थेरो ... ।

10

६६. मेघियत्थेरगाथा

६६. “अनुसासि महावीरो, सब्बधम्मान पारगू ।
तस्साहं धम्मं सुत्वान, विहासि सन्तिके सतो^६ ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... मेघियो थेरो ... ।

15

१. वजिपुत्तको—स्या० । २-३. कतकिच्चं रतं—स्या० । ३. उक्खेपकटवच्छस्स—
सी०, स्या० । ४. उळारपामुज्जो—सी० । ५. रतो—स्या०, सी० ।

६७. एकधम्मसवनीयत्थेरगाथा

६७. “किलेसा ज्ञापिता मय्हं, भवा सब्बे समूहता ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो” ति ॥
... एकधम्मसवनीयो थेरो ... ।

६८. एकुदानियत्थेरगाथा

६८. “अधिचेतसो अप्पमज्जतो, मुनिनो मोनपथेसु सिक्खतो ।
सोकान भवन्ति तादिनो, उपसन्तस्स सदा सतीमतो” ति ॥
... एकुदानियो थेरो ... ।

६९. छन्नत्थेरगाथा

- B. 235 ६९. “सुत्वान धम्मं महतो महारसं,
सव्वञ्जुतञ्जाणवरेन देसितं ।
मगं पपज्जिं अमतस्स पत्तिया,
10 सो योगक्खेमस्स^१ पथस्स कोविदो” ति ॥
... छन्नो थेरो ... ।

७०. पुण्णत्थेरगाथा

- R. 11 ७०. “सीलमेव इध अगं, पञ्चवा पन उत्तमो ।
भनुस्सेसु च देवेसु, सीलपञ्जाणतो जयं” ति ॥
... पुण्णो थेरो ... ।

वग्गो सत्तमो ।

तस्सुद्धानं

- 15 वप्पो च वज्जिपुत्तो च, पक्खो विमलकोण्डञ्जो ।
उक्खेपकतवच्छो च, मेघियो एकधम्मिको ।
एकुदानियछन्ना^२ च, पुण्णत्थेरो महव्वलो ति ॥

१. योगक्खेमस्स — मी० । २. एकुदानियछन्नो — स्या०; एकुदानियछन्नो — रो० ।

७१. वच्छपालत्थेरगाथा

७१. “सुसुखुमनिपुणत्थदस्सिना, मतिकुसलेन निवातवुत्तिना ।
संसेवितवुद्धसीलिना^१, निब्बानं न हि तेन दुल्लभं” ति ॥
... वच्छपालो थेरो ... ।

७२. आतुमत्थेरगाथा

७२. “यथा कलीरो^२ सुसु वड्ढितगो,
दुन्निक्खमो^३ होति पसाखजातो ।
एवं अहं भरियायानिताय^४,
अनुमञ्जं^५ मं पव्वजितोम्हि दानी” ति ॥
... आतुमो थेरो ... ।

B. 23

5

७३. माणवत्थेरगाथा

७३. “जिण्णं च दिस्वा दुखितं^६ च व्याधितं^७,
मतं च दिस्वा गतमायुसङ्ख्यं ।
ततो अहं निक्खमितून पव्वजि,
पहाय कामानि मनोरमानी” ति ॥
... माणवो थेरो ... ।

10

७४. सुयामनत्थेरगाथा

७४. “कामच्छन्दो^८ च व्यापादो, थिनमिद्धं^९ च भिक्खुनो ।
उद्धच्चं विचिकिच्छा च, सब्वसो व न विज्जती” ति ॥ 15
... सुयामना थेरो ... ।

१. संसेवितवुद्धसीलिना—स्या०; संसेविनवुद्धसीलिना—रो० । २. कलीरो—स्या०, रो० । ३. दुन्निक्खमो—स्या० । ४. भरियायानिताय—स्या०, रो० । ५. अनुमञ्ज—स्या०, रो० । ६. दुखितं—स्या०, रो० । ७. व्याधितं—मी० । ८. कामछन्दो—स्या० । ९. थिनमिद्धं—म० ।

७५. सुसारदत्थेरगाथा

७५. “साधु सुविहितान^१ दस्सनं, कङ्खा छिज्जति बुद्धि वड्ढति ।
बालं पि करोन्ति पण्डितं, तस्मा साधु सतं समागमो” ति ॥
... सुसारदो थेरो ... ।

७६. पियञ्जहत्थेरगाथा

७६. “उप्पतन्तेसु निपते, निपतन्तेसु उप्पते ।
वसे अवसमानेसु, रममानेसु नो रमे” ति ॥
... पियञ्जहो थेरो ... ।

७७. हत्थारोहपुत्तत्थेरगाथा

B. 237,
R. 12

७७. “इदं पुरे चित्तमचारि चारिकं,
येनिच्छकं यत्थकामं यथासुखं ।
तदज्जहं निग्गहेस्सामि^२ योनिसो,
हत्थिप्पभिन्नं^३ विय अङ्कुसग्गहो” ति ॥
... हत्थारोहपुत्तो थेरो ... ।

७८. मेण्डसिरत्थेरगाथा

७८. “अनेकजातिसंसारं, सन्धाविस्सं अनिब्बिसं ।
तस्स मे दुक्खजातस्स, दुक्खक्खन्धो अपरद्धो” ति ॥
... मेण्डसिरो थेरो ... ।

७९. रक्खितत्थेरगाथा

७९. “सब्बो रागो पहो नो मे, सब्बो दोसो समूहता ।
सब्बो मे विगतो माहो, सीतिभूतोस्मि निब्बुतो” ति ॥
... रक्खितो थेरो ... ।

१. सुविहितान - स्या० । २. निग्गहिस्सामि - स्या०, रो० । ३. हत्थि पभिन्नं - स्या० ।
४. परद्धतो - स्या० ।

८०. उगत्थेरगाथा

८०. “यं मया पकतं कम्मं, अप्पं वा यदि वा बहुं ।
सब्बमेतं परिकखीणं, नत्थि दानि पुनब्भवो” ति ॥
... उग्गो थेरो ... ।

वग्गो अट्ठमो ।

तस्सुद्धानं

वच्छपालो च यो थेरो, आतुमो माणवो इसि ।
सुयामनो सुसारदो, थेरो यो च पियञ्जहो ।
आरोहपुत्तो मेण्डसिरो, रक्खितो उगसव्हयो ति ॥

5

८१. समितिगुत्तथेरगाथा

८१. “यं मया पकतं पापं, पुब्बे अञ्जासु जातिसु ।
इधेव तं वेदनीयं, वत्थु अञ्जं न विज्जती” ति ॥
... समितिगुत्तो थेरो ... ।

R. 238

८२. कस्सपत्थेरगाथा

८२. “येन येन सुभिक्षानि, सिवानि अभयानि च ।
तेन पुत्तक गच्छस्सु, मा सोकापहतो भवा” ति ॥
... कस्सपो थेरो ... ।

10

८३. सीहत्थेरगाथा

८३. “सीहप्पमत्ता विहर, रत्तिन्दिवमतन्दितो ।
भावेहि कुसलं धम्मं, जह सीघं समुस्सयं” ति ॥
... सीहो थेरो ... ।

15

८४. नीतत्थेरगाथा

८४. “सब्बरत्तिं सुपित्वान, दिवा सङ्गणिके रता ।
कुदास्सु^१ नाम दुम्मेधो, दुक्खस्सन्तं करिस्सती” ति ॥
... नीतो थेरो ... ।

R. 13

८५. सुनागत्येरेगाथा

८५. “चित्तनिमित्तस्स कोविदो, पविवेकरसं विजानिय।
ज्ञायं निपको पतिस्सतो, अधिगच्छेय्य सुखं निरामिसं” ति ॥
... सुनागो थेरो ... ।

८६. नागित्येरेगाथा

- 5 ८६. “इतो बहिद्धा पुथु अञ्जवादिनं,
मग्गो न निब्बानगमो यथा अयं।
इतिस्सु सङ्खं भगवानुसासति,
सत्था सयं पाणितलेव दस्सयं” ति ॥
... नागितो थेरो ... ।

८७. पविट्ठेरेगाथा

B, 239

10

८७. “खन्धा दिट्ठा यथाभूतं, भवा सब्बे पदालिता।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो” ति ॥
... पविट्ठो थेरो ... ।

८८. अज्जुनत्थेरेगाथा

८८. “असक्खिं वत अत्तानं, उद्धातुं उदका थलं।
वुय्हमानो महोघेवं, सच्चानि पटिविज्झहं” ति ॥
... अज्जुनो थेरो ... ।

८९. पठमदेवसभत्थेरेगाथा

15

८९. “उत्तिण्णा पङ्कपलिपां, पाताला परिवज्जिता।
मुत्तो ओघा च गन्था च, सब्बे माना विसंहता” ति ॥
... देवमभो थेरो ... ।

९०. सामिदत्तत्थेरगाथा

९०. “पञ्चक्खन्धा परिञ्जाता, तिट्ठन्ति छिन्नमूलका ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो” ति ॥
...सामिदत्तो थेरो... ।

वग्गो नवमो ।

तस्सुद्धानं

थेरो समितिगुत्तो च, कस्सपो सीहसव्हयो ।
नीतो सुनागो नागितो, पविट्ठो अज्जुनो इसि ।
देवसभो च यो थेरो, सामिदत्तो महब्बलो ति ॥

5

९१. परिपुण्णकत्थेरगाथा

९१. “न तथा मतं सतरसं, सुधन्नं यं मयज्ज परिभुत्तं ।
अपरिमितदस्सिना गोतमेन, बुद्धेन देसितो धम्मो” ति ॥
...परिपुण्णको थेरो... ।

९२. विजयत्थेरगाथा

९२. “यस्सासवा परिक्खीणा, आहारे च अनिस्सितो ।
सुञ्जता अनिमित्तो च, विमोक्खो यस्स गोचरो ।
आकासेव सकुन्तानं, पदं तस्स दुरन्नयं” ति ॥
...विजयो थेरो... ।

10 B. 240,
R. 14

९३. एरकत्थेरगाथा

९३. “दुक्खा कामा एरक, न सुखा कामा एरक ।
यो कामे कामयति, दुक्खं सो कामयति एरक ।
यो कामे न कामयति, दुक्खं सो न कामयति एरका” ति ॥
...एरको थेरो... ।

15

९४. मेत्तजित्थेरगाथा

९४. “नमो हि तस्स भगवतो, सक्कपुत्तस्स सिरीमतो ।
तेनायं अग्गप्पत्तेन^१, अग्गधम्मो^२ सुदेसितो” ति ॥
...मेत्तजि थेरो... ।

९५. चक्खुपालत्थेरगाथा

९५. “अन्धोहं हतनेत्तोस्मि, कन्तारद्धानपक्खन्दो^३ ।
सयमानो पि गच्छिस्सं^४, न सहायेन पापेना” ति ॥
...चक्खुपालो थेरो... ।

९६. खण्डसुमनत्थेरगाथा

९६. “एकपुप्फं चजित्वान, असीति^५ वस्सकोटियो ।
सग्गेसु परिचारेत्वा, सेसकेनम्हि निब्बुतो” ति ॥
...खण्डसुमनो थेरो... ।

९७. तिस्सत्थेरगाथा

९७. “हित्वा सतपलं कंसं, सोवण्णं सतराजिकं ।
अग्गहिं मत्तिकापत्तं, इदं दुतियाभिसेचनं” ति ॥
...तिस्सो थेरो... ।

९८. अभयत्थेरगाथा

९८. “रूपं दिस्वा सति मुट्ठा, पियं^६ निमित्तं^७ मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तं च अज्झोस तिट्ठति ।
तस्स वड्ढन्ति आसवा, भवमूलोपगामिनो” ति ॥
...अभयो थेरो... ।

१. अग्गपुत्तेन—स्या० । २. अग्गोधम्मो—सी० । ३. कन्तारद्धानपक्खन्नो—सी०, रो०; ० पक्खन्तो—स्या० । ४. गमिस्सं—स्या० । ५. असीति—म० । ६-६. पियनिमित्तं—सी०, स्या०, रो० । ७. भवमूला भवगामिनो—सी० ।

९९. उत्तियत्येरगाथा

९९. “सदं सुत्वा सति मुद्रा, पियं निमित्तं मनसिकरोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तं च अज्ज्ञोस तिद्वृति ।
तस्स वड्ढन्ति आसवा, संसारं उपगामिनो” ति ॥
... उत्तियो थेरो ... ।

१००. दुत्तियदेवसभत्येरगाथा

१००. “सम्मप्पधानसम्पन्नो, सतिपट्टानगोचरो ।
विमुत्तिकुसुमसञ्छन्नो, परिनिब्बिस्सत्यनासवो” ति ॥
... देवसभो थेरो ... ।

वग्गो दसमो ।

तस्सुद्धानं

परिपुण्णको च विजयो, एरको मेत्तजी मुनि ।
चक्खुपालो खण्डसुमनो, तिस्सो च अभयो तथा ।
उत्तियो च महापञ्जो, थेरो देवसभो पि चा ति ॥

R. 16

10

१०१. बेलट्टानिकत्येरगाथा

१०१. “हित्वा गिहितं” अनवोसितत्तो,
मुखनङ्गली ओदरिको कुसीतो ।
महावराहो व निवापपुट्ठो,
पुनप्पुनं गव्वभमुपेति मन्दो” ति ॥
... बेलट्टानिको थेरो ... ।

15

१०२. सेतुच्छत्येरगाथा

१०२. “मानेन वज्जितासे, सङ्खारेसु सङ्किलिस्समानासे ।
लाभालाभेन मथिता, समाधि नाधिगच्छन्ती” ति ॥
... सेतुच्छो थेरो ... ।

B. 242

१. विमुत्तिकुसुमसञ्छन्नो—मी० । २. परिनिब्बायिस्सत्यनासवो—स्या० । ३. स्या०,
रो० पोत्यकेमु नत्थि । ४. स्या०, रो० पोत्यकेमु नत्थि । ५. गिहित्वं—स्या०, रो० ।
६. बेलट्टाकानि—स्या०, रो० ।

१०३. बन्धुरत्थेरगाथा

१०३. “नाहं एतेन अत्थिको, सुखितो धम्मरसेन तप्पितो ।
पित्वा^१ रसगमुत्तमं, न च काहामि विसेन^२ सन्धव^३” ति ॥
...बन्धुरो थेरो... ।

१०४. खितकत्थेरगाथा

१०४. “लहुको वत मे कायो,
फुट्ठो च पीतिसुखेन विपुलेन ।
तूलमिव^४ एरितं मालुतेन,
पिलवत्तीव^५ मे कायो” ति ॥
...खितको थेरो... ।

१०५. मलितवम्भत्थेरगाथा

१०५. “उक्कण्ठितो पि न वसे, रममानो पि पक्कमे ।
न त्वेवानत्थसंहितं, वसे वासं विचक्खणो” ति ॥
...मलितवम्भो थेरो... ।

१०६. सुहेमन्तत्थेरगाथा

१०६. “सतलिङ्गस्स अत्थस्स, सतलक्खणधारिनो ।
एकङ्गदस्सी दुम्मेधो, सतदस्सी च^६ पण्डितो” ति ॥
...सुहेमन्तो थेरो... ।

१०७. धम्मसवत्थेरगाथा

- B. 243 15 १०७. “पब्बजि तुलयित्वान, अगारस्मानगारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
...धम्मसवो^७ थेरो... ।

१. पीत्वान—मी०, रो०; पित्वान—स्या० । २. रसेन—स्या० । ३. तुलमिव—स्या० ।
४. पिलवत्तिव—स्या०, रो० । ५. व—सी० । ६. धम्मसंवरो—स्या०

१०८. धम्मसवपितुत्थेरगाथा

१०८. “स वीसवस्ससतिको^१, पब्बजिं अनगारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... धम्मसवपितु थेरो ... ।

१०९. सङ्खरक्खितत्थेरगाथा

१०९. “न नूनायं परमहितानुकम्पिनो,
रहोगतो अनुविगणेति सासनं ।
तथाहयं विहरति^२ पाकतिन्द्रियो,
मिगी यथा तरुणजातिका वने” ति ॥
... सङ्खरक्खितो थेरो ... ।

R. 16

5

११०. उसभत्थेरगाथा

११०. “नगा नगगोसु^३ सुसंविह्वहा,
उदग्गमेघेन नवेन सिता ।
विवेककामस्स अरञ्जसञ्जिनो,
जनेति भिय्यो उसभस्स कल्यतं” ति ॥
... उसभो थेरो ... ।

10

‘वग्गो एकादसमो ।’

तस्सुद्धानं

बेलट्टानिको^४ सेतुच्छो^५, बन्धुरो खितको^६ इसि ।
मलितवम्भो सुहेमन्तो, धम्मसवो^७ धम्मसवपिता^८ ।
पङ्खरक्खितत्थेरो च, उसभो च महामुनी ति ॥

15

१. मवीसवस्ससतिको—मी०, स्या०, रो० । २. विहरति—स्या० । ३. नगगोसु—स्या० । ४-४. बेलट्टानिक सेतुच्छा—मी०; बेललट्टकानि—स्या०, रो० । ५. खितको—मी० । ६-६. धम्मसंवरो धम्मसंवपिता—स्या० ।

१११. जेन्तत्थेरगाथा

B. 244

१११. “दुप्पब्बज्जं वे दुरधिवासा गेहा,
धम्मो गम्भीरो दुरधिगमा भोगा।
किच्छा वुत्ति नो इतरीतरेनेव,
युत्तं चिन्तेतुं सततमनिच्चत्तं” ति॥
... जेन्तो थेरो ...।

5

११२. वच्छगोत्तत्थेरगाथा

११२. “तेविज्जोहं महाझायी, चेतोसमथकोविदो।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं” ति॥
... वच्छगोत्तो थेरो ...।

११३. वनवच्छत्थेरगाथा

११३. “अच्छोदिका पुथुसिला, गोणङ्गुलमिगायुता।
अम्बुसेवालसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं” ति॥
... वनवच्छो^१ थेरो ...।

10

११४. अधिमुत्तत्थेरगाथा

११४. “कायदुद्धुल्लगरुनो, हिय्यमानम्हि^२ जीविते।
सरीरसुखगिद्धस्स, कुतो समणसाधुता” ति॥
... अधिमुत्तो थेरो ...।

११५. महानामत्थेरगाथा

15

११५. “एसावहिय्यसे पब्बतेन, बहुकुटजसल्लकिकेन^३।
नेसादकेन गिरिना, यसस्सिना परिच्छदेना” ति॥
... महानामो थेरो ...।

१. वनवच्छ — रो० । २. हीयमानम्हि — मी० । ३. ० सल्लकिने — मी०; ० सल्लरिकेन — स्या० ।

११६. पारापरियथेरगाथा

११६. “छफस्सायतने हित्वा, गुत्तद्वारो सुसंवृतो ।
अघमूलं वमित्वान^१, पत्तो मे आसवक्खयो” ति ॥
...पारापरियो थेरो^३... ।

B. 245,
R. 17

११७. यसत्थेरगाथा

११७. “सुविलित्तो सुवसनो, सब्बाभरणभूसितो ।
तिस्सो विज्जा अज्झगमिं, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥ 5
...यसो थेरो ... ।

११८. किमिलत्थेरगाथा

११८. “अभिसत्तो^१ व^२ निपतति,
वयो रूपं अज्जमिव तथेव सन्तं ।
तस्सेव सतो अविप्पवसतो,
अज्जस्सेव सरामि अत्तानं” ति ॥ 10
...किमिलो^३ थेरो^४... ।

११९. वज्जिपुत्तथेरगाथा

११९. “स्खमूलगहनं पसक्खिय^१, निब्बानं हृदयस्मिं^२ ओपिय^३ ।
ज्ञाय गोतम मा च पमादो,
किं ते बिल्लिबिल्लिका^४ करिस्सती” ति ॥
...वज्जिपुत्तो थेरो ... । 15

१२०. इसिदत्तथेरगाथा

१२०. “पञ्चक्खन्धा परिज्जाता, तिट्ठन्ति छिन्नमूलका ।
दुक्खक्खयो अनुप्पत्तो, पत्तो मे आसवक्खयो” ति ॥
...इसिदत्तो थेरो... ।

वग्गो द्वादसमो ।

१. वमेत्वान—स्या० । २. पारापरियथेरगाथा—सी० । ३. अभिमत्योव—सी०,
स्या०, रो० । ४-५. किम्विलो थेरो—स्या०, रो०; किम्विलत्थेरगाथा—सी० । ५. पमक्खिय—
स्या० । ६-६. हृदयस्मि ओसिय—रो० । ७. बिल्लिबिल्लिका—सी० ।

तस्सुद्धानं

B. 246

जेन्तो च वच्छगोत्तो च, वच्छो च वनसव्हयो^१ ।
 अधिमुत्तो महानामो, पारापरियो^२ यसो पि च ।
 किमिलो^३ वज्जिपुत्तो च, इसिदत्तो महायसो ति ॥

एककनिपातो निद्वितो ।

तत्रुद्धानं

5

वीसुत्तरसतं थेरा, कतकिच्चा अनासवा ।
 एककेव निपातम्हि, सुसङ्गीता महेसिभी ति ॥

—:०:—

१. नागवह्यो—स्या० । २. पारापरियो—मी० । ३. किमिलो—मी०, स्या०, रो० ।

२. दुकनिपातो

१. उत्तरत्थेरगाथा

१२१. “नत्थि कोचि भवो निच्चो, सङ्खारा वा पि सस्सता ।
उप्पज्जन्ति च ते खन्धा, चवन्ति अपरापरं ॥

B 247,

R. 18

१२२. “एतमादीनं जत्वा, भवेनम्हि अनत्थिको ।
निस्सटो सब्बकामेहि, पत्तो मे आसवक्खयो” ति ॥
इत्थं सुदं आयस्मा उत्तरो थेरो गाथायो अभासित्था ति । 5

२. पिण्डोलभारद्वाजत्थेरगाथा

१२३. “नयिदं अनयेन जीवितं, नाहारो हृदयस्स सन्तिको ।
आहारद्वित्तिको समुस्सयो, इति दिस्वान चरामि एसनं ॥

१२४. “पङ्को ति हि नं पवेदयुं,^१ यायं वन्दनपूजना कुलेसु ।
सुखुमं सल्लं दुरुब्बहं, सक्कारो कापुरिसेन दुज्जहो” ति ॥
इत्थं सुदं आयस्मा पिण्डोलभारद्वाजो थेरो 10
गाथायो अभासित्था ति ।

३. वल्लियत्थेरगाथा

१२५. “मक्कटो पञ्चद्वारायं, कुटिकायं पसक्खियं^२ ।
द्वारेण अनुपरियेति, घट्टयन्तो मुहुं मुहुं ॥

१२६. “तिट्ठ मक्कट मा धावि, न हि ते तं यथा पुरे ।
निग्गहीतोसि^३ पञ्जाय, नेव दूरं^४ गमिस्सती” ति ॥ 15
... वल्लियो थेरा ... ।

१. अवेदयुं—स्या०, रो० । २. पसक्खिय—स्या० । ३. निग्गहीतोसि—स्या० ।

४. नेतोदूरं—रो० ।

४. गङ्गातीरियत्थेरगाथा

B. 248

१२७. 'तिण्णं मे तालपत्तानं, गङ्गातीरे कुटी कता ।
छवसित्तो व मे पत्तो, पंसुकूलं च चीवरं ॥
१२८. "द्विन्नं अन्तरवस्सानं, एका^१ वाचा मे भासिता ।
ततिये अन्तरवस्समिह, तमोखन्धो^२ पदालितो^३" ति ॥
- ... गङ्गातीरियो थेरो ... ।

5

५. अजिनत्थेरगाथा

R. 19

१२९. "अपि चे होति तेविज्जो, मच्चुहायी अनासवो ।
अप्पञ्जातो ति नं बाला, अवजानन्ति अजानता^४ ॥
१३०. "यो च खो अन्नपानस्स, लाभी होतीध^५ पुगलो ।
पापधम्मो पि चे होति, सो नेसं होति सक्कतो" ति ॥
- ... अजिनो थेरो ... ।

10

६. मेळजिनत्थेरगाथा

१३१. "यदाहं धम्ममस्सोसिं, भासमानस्स सत्थुनो ।
न कङ्खमभिजानामि, सब्बञ्जूअपराजिते ॥
१३२. "सत्थवाहे महावीरे, सारथीनं वरुत्तमे ।
मग्गे पटिपदायं वा, कङ्खा मय्हं न विज्जती" ति ॥
- ... मेळजिनो थेरो ... ।

15

७. राघत्थेरगाथा

१३३. "यथा अगारं दुच्छन्नं, वुट्ठी^६ समतिविज्जति ।
एवं अभावितं चित्तं, रागो समतिविज्जति ॥

१. एक-स्या० । २-२ तमोखन्धो पदालितो-मी०; तमोखन्धो०-स्या० ।
३. अजानका-स्या० । ४. होतिव-म० । ५. वुट्ठि-सी०, स्या०, रो० ।

१३४. “यथा अगारं सुच्छन्नं, वुड्ढी^१ न समतिविज्झति ।
एवं सुभावितं चित्तं, रागो न समतिविज्झती” ति ॥
... राधो थेरो ... ।

८. सुराधत्थेरगाथा

१३५. “खीणा हि मय्हं जाति, वुसितं जिनसासनं ।
पहीनो जालसङ्घातो, भवनेत्ति समूहता ॥
१३६. “यस्सत्थाय पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो” ति ॥
... सुराधो थेरो ... ।

B. 249

5

९. गोतमत्थेरगाथा

१३७. “सुखं सुपन्ति मुनयो, ये इत्थीसु न वज्झरे ।
सदा वे रक्खितव्वासु, यासु सच्चं सुदुल्लभं ॥
१३८. “वधं चरिम्ह ते काम, अनणा दानि ते मयं ।
गच्छाम दानि निब्बानं, यत्थ गन्त्वा न सोचती” ति ॥
... गोतमो थेरो ... ।

10

१०. वसभत्थेरगाथा

१३९. “पुब्बे हनति^२ अत्तानं, पच्छा हनति सो परे ।
सुहतं हन्ति अत्तानं, वीतसेनेव पक्खिमा ॥
१४०. “न ब्राह्मणो वहिवण्णो, अन्तो वण्णो हि ब्राह्मणो ।
यस्मिं पापानि कम्मामि, स वे कण्हो सुजम्पती” ति ॥
... वसभो थेरो ... ।

15

वग्गो पठमो ।

तस्सुद्धानं

उत्तरो चेव पिण्डोलो, वल्लियो तीरियो इसि ।
अजिनो च मेळजिनो, राधो सुराधो गोतमो^३ ।
वसभेन इमे होन्ति, दस थेरा महिद्धिका ति ॥

20

१. वुड्ढि—मी०, स्या०, रो० । २. हन्ति—सी० । ३. गोतमो पि च—स्या० ।

११. महाचुन्दत्थेरगाथा

B. 250.
R. 20

१४१. “सुस्सूसा सुतवद्धनी^१, सुतं पञ्जाय वद्धनं ।
पञ्जाय अत्थं जानाति, जातो अत्थो सुखावहो ॥
१४२. “सेवेथ पन्तानि सेनासनानि,
चरेय्य संयोजनविप्पमोक्खं ।
सचे रतिं नाधिगच्छेय्य तत्थ,
सङ्घे वसे रक्खितत्तो सतिमा” ति ॥
... महाचुन्दो थेरो ... ।

5

१२. जोतिदासत्थेरगाथा

१४३. “ये खो ते वेठमिस्सेन^२, नानत्तेन^३ च कम्मुना ।
मनुस्से उपरुन्धन्ति, फरुसूपक्कमा^४ जना ।
ते पि तत्थेव^५ कीरन्ति, न हि कम्मं पनस्सति ॥
१४४. “यं करोति नरो कम्मं, कल्याणं यदि पापकं ।
तस्स तस्सेव दायादो, यं यं कम्मं पकुब्बती” ति ॥
... जोतिदासो थेरो ... ।

10

१३. हेरञ्जकानित्थेरगाथा

१४५. “अच्चयन्ति अहोरत्ता, जीवितं उपरुज्झति ।
आयु खीयति मच्चानं, कुन्नदीनं व ओदकं ॥
१४६. “अथ पापानि कम्मामि, करं बालो न वुज्झति ।
पच्छास्स कटुकं होति, विपाको हिस्स पापको” ति ॥
... हेरञ्जकानित्थेरो^६ ... ।

15

१. सुतवद्धिनी—सी० । २. बेयविमिस्सेन—सी०; वेधमिस्सेन—स्या०, रो० ।
३. नानत्थेन—स्या०, रो० । ४. फरुमुपक्कमा—स्या०, रो० । ५. तथेव—स्या०, रो० ।
६. हेरञ्जकानि थेरो—स्या०, रो० ।

१४. सोममित्तत्थेरगाथा

१४७. “परित्तं दारुमारुह, यथा सीदे महण्णवे ।
एवं कुसीतमागम्म, साधुजीवी पि सीदति ।
तस्मा तं परिवज्जेय्य, कुसीतं हीनवीरियं ॥
१४८. “पविवित्तेहि^१ अरियेहि, पहितत्तेहि ज्ञायिभि ।
निच्चं आरद्धविरियेहि, पण्डितेहि सहावसे” ति ॥ 5
... सोममित्तो थेरो ... ।

B. 251

१५. सब्बमित्तत्थेरगाथा

१४९. “जनो जनम्हि^२ सम्बद्धो^३, जनमेवस्सितो जनो ।
जनो जनेन हेठियति^४, हेठेति च जनो जनं ॥
१५०. “को हि तस्स जनेनत्थो, जनेन जनितेन वा ।
जनं ओहाय गच्छं^५ तं^६, हेठयित्वा बहुं जनं” ति ॥ 10
... सब्बमित्तो थेरो ... ।

R. 21

१६. महाकालत्थेरगाथा

१५१. “काली इत्थी ब्रह्ती धङ्करूपा,
सत्थिं च भेत्वा अपरं च सत्थिं ।
बाहं^७ च भेत्वा अपरं च बाहं^८,
सीसं च भेत्वा दधित्थालकं व ।
एसा निसिन्ना अभिसन्दहित्वा^९ ॥ 15
१५२. “यो वे अविद्धा उपधिं करोति,
पुनप्पुनं दुक्खमुपेति मन्दो ।
तस्मा पजानं^{१०} उपधिं न कयिरा,
माहं पुन भिन्नसिरो सयिस्सं” ति ॥ 20
... महाकालो थेरो ... ।

१. विवित्तेहि—स्या० । २-२. जनस्मि सम्बन्धो—स्या० । ३. हेठियति—स्या० ।
रो० । ४-४. गच्छेय्य—स्या० । ५. बाहुं—सी० । ६. बाहुं—सी०, स्या०, रो० । ७.
अभिमद्दित्वा—सी०, रो० । ८. पजा—सी० ।

१७. तिस्सत्थेरगाथा

१५३. “बहू सपत्ते लभति, मुण्डो सङ्घाटिपारुतो ।
लाभी अन्नस्स पानस्स, वत्थस्स सयनस्स च ॥
१५४. “एतमादीनवं जत्वा, सक्कारेसु महब्भयं ।
अप्पलाभो अनवस्सुतो, सतो भिक्खु परिब्बजे” ति ॥
... तिस्सो थेरो ...

६

१८. किमिलत्थेरगाथा

१५५. “पाचीनवंसदायम्हि, सक्कपुत्ता सहायका ।
पहायानप्पके^१ भोगे, उञ्छापत्तागते रता ॥
१५६. “आरद्धविरिया^२ पहितत्ता, निच्चं दब्धपरक्कमा ।
रमन्ति धम्मरतिया, हित्वान लोकियं^३ रतिं” ति ॥
... किमिलो थेरो ... ।

१०

१९. नन्दत्थेरगाथा

१५७. “अयोनिसो मनसिकारा^४, मण्डनं अनुयुज्जिसं ।
उद्धतो चपलो चासिं, कामरागेन अट्टितो ॥
१५८. “उपायकुसलेनाहं, बुद्धेनादिच्चवन्धुना ।
योनिसो पटिपज्जित्वा, भवे चित्तं उदब्बहिं” ति ॥
... नन्दो थेरो ... ।

१५

२०. सिरिमत्थेरगाथा

१५९. “परे च नं पसंसन्ति, अत्ता चे असमाहितो ।
मोघं परे पसंसन्ति, अत्ता हि असमाहितो ॥

१. पहाय० - स्या०, रो० । २. आरद्धविरिया - म० । ३. लोकिकं - रो० । ४. मन-
सीकारा - स्या०, रो० ।

१६०. “परे च नं गरहन्ति, अत्ता चे सुसमाहितो ।
मोधं परे गरहन्ति, अत्ता हि सुसमाहितो” ति ॥
... सिरिमा थेरो ... ।

वग्गो दुतियो ।

तस्युद्दानं

चुन्दो च जोतिदासो च, थेरो हेरञ्जकानि^१ च ।
सोममित्तो सब्बमित्तो, कालो तिस्सो च किमिलो^२ ।
नन्दो च सिरिमा^३ चेव, दस थेरा महिद्धिका ति ॥

R. 22

5

२१. उत्तरत्थेरगाथा

१६१. “खन्धा मया परिञ्जाता, तण्हा मे सुसमूहता ।
भाविता मम बोज्झङ्गा, पत्तो मे आसवक्खयो ॥
१६२. “सोहं खन्धे परिञ्जाय, अब्बहित्वान^४ जालिनि ।
भावयित्वान बोज्झङ्गे, निब्बायिस्सं अनासवो” ति ॥
... उत्तरो थेरो ... ।

B. 253

10

२२. भट्टजित्थेरगाथा

१६३. “पनादो नाम सो राजा, यस्स यूपो सुवण्णयो” ।
तिरियं सोळसुब्बेधो, उव्वमाहु^५ सहस्सधा ॥
१६४. “सहस्सकण्डो^६ सतगेण्डु^७, धजालु^८ हरितामयो ।
अनच्चुं तत्थ गन्धब्बा, छसहस्सानि सत्तधा” ति ॥
... भट्टजित्थेरो ... ।

15

२३. सोभित्तथेरगाथा

१६५. “सतिमा पञ्चवा भिक्खु, आरद्धबलवीरियो ।
पञ्च कप्पसतानाहं, एकरत्ति अनुस्सरि ॥

१. हेरञ्जकानियो—सी०, स्था०, रो० । २. किम्बिलो—सी०, स्या०, रो० । ३. मिरिमो—सी० । ४. अब्बहित्वान—स्या० । ५. सुवण्णयो—स्या० । ६. उव्वमाहु—सी०; उच्च-माहु—स्या० । ७-७. सहस्सकण्डुमतमेण्डु—रो० । ८. धजालू—सी० ।

१६६. “चत्तारो सतिपट्टाने, सत्त अट्ठ च भावयं ।
पञ्च कप्पसतानाहं, एकरत्ति अनुस्सरिं” ति ॥
... सोभितो थेरो ... ।

२४. वल्लियत्थेरगाथा

१६७. “यं किच्चं दब्बहविरियेन^१, यं किच्चं बोद्धुमिच्छता^२ ।
करिस्सं नावरज्झिस्सं^३, पस्स विरियं परक्कम ॥
१६८. “त्वं च मे मग्गमक्खाहि, अज्जसं अमतोगधं ।
अहं मोनेन मोनिस्सं, गङ्गासोतो व सागरं” ति ॥
... वल्लियो थेरो ... ।

२५. वीतसोक्तथेरगाथा

B. 234 १६९. “केसे मे ओलिखिस्सं ति, कप्पको उपसङ्कमि ।
10 ततो आदासमादाय, सरीरं पच्चवेक्खिस्सं ॥
B. 23 १७०. “तुच्छो कायो अदिस्सित्थ, अन्धकारो^४ तमो व्यगा ।
सब्बे चोळा समुच्छिन्ना, नत्थि दानि पुनब्भवो” ति ॥
... वीतसोको थेरो ... ।

२६. पुण्णमासत्थेरगाथा

१७१. “पञ्च नीवरणे हित्वा, योगक्खेमस्स पत्तिया ।
15 धम्मादासं गहेत्वान, जाणदस्सनमत्तनो ॥
१७२. “पच्चवेक्खिं इमं कायं, सब्बं सन्तरवाहिरं ।
अज्झत्तं च बहिद्धा च, तुच्छो कायो अदिस्सया” ति ॥
... पुण्णमासो थेरो ... ।

१. दब्बहविरियेन - म० । २. बोद्धुमिच्छता - स्था० । ३. नावरज्झिस्सं - सी० ।
४. अन्धकारे - स्या०, रो० ।

२७. नन्दकत्थेरगाथा

१७३. “यथा पि भद्दो आजञ्जो, खलित्वा पतितिट्ठति ।
भिय्यो लद्धान संवेगं, अदीनो^१ वहते धुरं ॥
१७४. “एवं दस्सनसम्पन्नं, सम्मासम्बुद्धसावकं ।
आजानीयं^२ मं धारेथ, पुत्तं बुद्धस्स ओरसं” ति ॥
... नन्दको थेरो ... ।

5

२८. भरतत्थेरगाथा

१७५. “एहि नन्दक गच्छाम, उपज्झायस्स सन्तिकं ।
सीहनादं नदिस्साम, बुद्धसेट्ठस्स सम्मुखा ॥
१७६. “याय नो अनुकम्पाय, अम्हे पब्बाजयी मुनि ।
सो नो अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो” ति ॥
... भरतो^३ थेरो ... ।

10

२९. भारद्वाजत्थेरगाथा

१७७. “नदन्ति एवं सप्पञ्जा, सीहा व गिरिगम्भरे ।
वीरा विजितसङ्गामा, जेत्वा मारं सवाहर्नि^४ ॥
१७८. “सत्था च परिचिण्णो मे, धम्मो सङ्घो च पूजितो ।
अहं च वित्तो^५ सुमनो, पुत्तं दिस्वा अनासवं” ति ॥
... भारद्वाजो थेरो ... ।

B. 255

15

३०. कण्हदिन्नत्थेरगाथा

१७९. “उपासिता सप्पुरिसा, सुता धम्मा अभिण्हसो ।
सुत्वान पटिपज्जिस्सं, अञ्जसं अमतोगधं ॥
१८०. “भवरागहतस्स मे सतो,
भवरागो पुन मे न विज्जति ।

१. आदीनो—स्या० । २. आजानीयं—स्या०, रो० । ३. भरतो—स्या० । ४. सवाहर्नं—सी०, स्या०, रो० । ५. वित्तो—स्या० ।

न चाहु न च' मे भविस्सति,
न च मे एतरहि' विज्जती" ति ॥
... कण्हदिन्नो थेरो ... ।

वग्गो ततियो ।

तस्सुद्धानं

5

उत्तरो भद्दजित्थेरो, सोभितो वल्लियो इसि ।
वीतसोको च यो थेरो, पुण्णमासो च नन्दको ।
भरतो भारद्वाजो च, कण्हदिन्नो महामुनी ति ॥

३१. मिगसिरत्थेरगाथा

R. 24

१८१. "यतो अहं पव्वजितो^१, सम्मासम्बुद्धसासने ।
विमुच्चमानो उग्गच्छि, कामधातुं उपच्चगं ॥
१८२. "ब्रह्मनो पेक्खमानस्स, ततो चित्तं विमुच्चि मे ।
अकुप्पा मे विमुत्ती ति, सब्बसंयोजनक्खया" ति ॥
... मिगसिरो थेरो ... ।

10

३२. सिवकत्थेरगाथा

B. 256

१८३. "अनिच्चानि गहकानि, तत्थ तत्थ पुनप्पुनं ।
गहकारं^२ गवेसन्तो, दुक्खा जाति पुनप्पुनं ॥
१८४. "गहकारक दिट्ठोसि, पुन गेहं न काहसि ।
सव्वा ते फासुका भग्गा, थूणिका^३ च विदालिता" ॥
विपरियादिकतं^४ चित्तं, इधेव विधमिस्सती" ति ॥
... सिवको थेरो ... ।

15

३३. उपवानत्थेरगाथा

१८५. "अरहं सुगतो लोके, वातेहाबाधितो मुनि ।
सचे उण्होदकं अत्थि, मुनिनो देहि ब्राह्मण ॥

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. एतरहिपि-स्या०, रो० । ३. पव्वजित्वा-स्या० । ४. गहकारकं-सी० । ५-५. धुणिरा च पदालिना-स्या०; ० पदालिना-सी०; थूणिरा च०-रो० । ६. विपरियादिकतं-म० ।

१८६. “पूजितो पूजनेय्यानं^१, सक्करेय्यान सक्कतो ।
अपचितोपचेय्यानं^२, तस्स इच्छामि हातवे” ति ॥
... उपवानो थेरो ... ।

३४. इसिदिन्नत्थेरगाथा

१८७. “दिट्ठा मया धम्मधरा उपासका,
कामा अनिच्चा इति भासमाना ।
सारत्तरत्ता मणिकुण्डलेसु,
पुत्तेसु दारेसु च ते अपेक्खा ॥
5
१८८. “अद्धा न जानन्ति यतो^३ धम्मं,
कामा अनिच्चा इति चा पि आहु ।
रागं च तेसं न बलत्थि छेतुं,
तस्मा सिता पुत्तदारं धनं चा” ति ॥
16
... इसिदिन्नो थेरो ... ।

३५. सम्बुलकच्चानत्थेरगाथा

१८९. “देवो च वस्सति देवो च गळगळायति,
एकको चाहं भेरवे बिले विहरामि ।
तस्स मय्हं एककस्स भेरवे बिले विहरतो
नत्थि भयं वा छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा ॥
B. 257
15
१९०. “धम्मता ममसा यस्स मे,
एककस्स भेरवे बिले ।
विहरतो नत्थि भयं वा,
छम्भितत्तं वा लोमहंसो वा” ति ॥
2J
... सम्बुलकच्चानो थेरो ... ।

१. पूजनीयानं—सी० । २. अपचनीयानं—सी०; अपचिनेय्यानं—स्या०, रो० ।
३. यतो च—स्या०; यथाव—रो० ।

३६. नितकत्थेरगाथा

R. 25

१९१. “कस्स सेलूपमं चित्तं, ठितं नानुपकम्पति^१ ।
विरत्तं रजनीयेसु, कुप्पनीये न कुप्पति ।
यस्सेवं भावितं चित्तं, कुतो तं दुक्खमेस्सति ॥

5

१९२. “मम सेलूपमं चित्तं, ठितं नानुपकम्पति ।
विरत्तं रजनीयेसु, कुप्पनीये न कुप्पति ।
ममेवं भावितं चित्तं, कुतो मं दुक्खमेस्सती” ति ॥
... नितको^२ थेरो^३ ... ।

३७. सोणपोटिरियत्थेरगाथा

10

१९३. “न ताव सुपितुं होति, रत्ति नक्खत्तमालिनी ।
पटिजग्गितुमेवेसा, रत्ति होति विजानता ॥
१९४. “हत्थिक्खन्धावपतितं, कुञ्जरो चे अनुक्कमे,
सङ्गामे मे मतं सेय्यो, यं चे जीवे पराजितो” ति ॥
... सोणो^४ पोटिरियो थेरो^५ ... ।

३८. निसभत्थेरगाथा

B. 258

15

१९५. “पञ्च कामगुणे हित्वा, पियरूपे मनोरमे ।
सद्धाय घरा निक्खम्म^६, दुक्खस्सन्तकरो^७ भवे ॥
१९६. “नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं ।
कालं च पटिकङ्खामि, सम्पजानो पतिस्सतो” ति ॥
... निसभो थेरो ... ।

३९. उसभत्थेरगाथा

१९७. “अम्बपल्लवसङ्कासं, अंसे कत्वान चीवरं ।
निसिन्नो हत्थिगीवायं,^८ गामं पिण्डाय पाविसि ॥

१. नानुपकम्पति—सी० । २-२. खितको थेरो—स्या०, रो०; खितकत्थेरगाथा—सी० । ३-३. मेलिस्सरियत्थेरगाथा—सी०; सोणो पोटिरियपुत्तो थेरो०—स्या०; सोणो पोटिरियपुत्तो—रो० । ४-४. अभिनिक्खम्म दुक्खस्सन्तं करो—सी०; अभिनिक्खम्म०—रो० । ५. हत्थिगीवाय—सी० ।

१९८. “हत्थिक्खन्धतो ओरुय्ह, संवेगं अलभिं तदा ।
सोहं दित्तो तदा सन्तो, पत्तो मे आसवक्खयो” ति ॥
... उसभो थेरो ... ।

४०. कप्पटकुरत्थेरगाथा

१९९. “अयमिति कप्पटो कप्पटकुरो, अच्छाय अतिभरिताय^१ ।
अमतघटिकायं धम्मकटमत्तो^२, कतपदं ज्ञानानि ओचेतुं ॥ ५
२००. “मा खो त्वं कप्पट पचालेसि,
मा त्वं^३ उपकण्णमिह^४ ताळेस्सं ।
न हि^५ त्वं कप्पट मत्तमञ्जासि,
सङ्खमज्झमिह पचलायमानो” ति ॥
... कप्पटकुरो थेरो ... ।

R. 26

10

वग्गो चतुथो ।

तस्सुद्धानं

भिगसिरो सिवको^१ च, उपवानो च पण्डितो ।
इसिदिन्नो च कच्चानो, नितको च महावसी^२ ।
पोटिरियपुत्तो निसभो, उसभो कप्पटकुरो ति ॥

B. 259

४१. कुमारकस्सपत्थेरगाथा

२०१. “अहो बुद्धा अहो धम्मा, अहो नो सत्थु सम्पदा ।
यत्थ एतादिसं धम्मं, सावको सच्छिकाहि” ति ॥
२०२. “असङ्खेय्येसु कप्पेसु, सक्कायाधिगता अहू^३ ।
तेसमयं पच्छिमको, चरिमोयं समुस्सयो ।
जातिमरणसंसारो, नत्थि दानि पुनव्भवो” ति ॥
... कुमारकस्सपो थेरो ... ।

15

१. अति भरिताय—मी०; अच्छं भराय—स्या० । २. धम्मकटमत्तो—मी०, रो०; धम्मकटपत्तो—स्या० । ३. तं—मी०, स्या०, रो० । ४. उपकण्णमिह—स्या०, रो० । ५. ह—रो० । ६. सिवको—मी० । ७. महावमि—मी० । ८. अहं—स्या०, रो० ।

४२. धम्मपालत्थेरगाथा

२०३. “यो हवे दहरो भिक्खु, युञ्जति बुद्धसासने ।
जागरो स^१ हि सुत्तेसु^२, अमोघं तस्स जीवितं ॥
२०४. “तस्मा सद्धं च सीलं च, पसादं धम्मदस्सनं ।
अनुयुञ्जेथ मेधावी, सरं बुद्धान सासनं” ति ॥
... धम्मपालो थेरो ... ।

5

४३. ब्रह्मालित्थेरगाथा

२०५. “कस्सिन्द्रियाणि समथङ्गतानि,
अस्सा यथा सारथिना सुदन्ता ।
पहीनमानस्स अनासवस्स,
देवा पि कस्स^३ पिहयन्ति तादिनो” ति ॥
२०६. “मय्हिन्द्रियाणि समथङ्गतानि,
अस्सा यथा सारथिना सुदन्ता ।
पहीनमानस्स अनासवस्स,
देवा पि मय्हं पिहयन्ति तादिनो” ति ॥
... ब्रह्मालि थेरो ... ।

B 260 10

४४. मोघराजत्थेरगाथा

- R 27 15 २०७. “छविपापक चित्तभद्दक, मोघराज सततं समाहितो ;
हेमन्तिकसीतकालरत्तियो, भिक्खु त्वंसि^३ कथं करिस्ससि” ॥
२०८. “सम्पन्नसस्सा मगधा, केवला इति मे सुतं ।
पलालच्छन्नको सेय्यं, यथञ्जे सुखजीविनो” ति ॥
... मोघराजा थेरो ... ।

४५. विसाखपञ्चालपुत्तत्थेरगाथा

२०९. “न उक्खिपे नो च परिक्खिपे परे,
न ओक्खिपे पारगतं न एरये।
न चत्तवण्णं परिसासु व्याहरे,
अनुद्धतो सम्मितभाणि सुब्बतो ॥
२१०. “सुसुखुमनिपुणत्थदस्सिना, मतिकुसलेन निवातवुत्तिना। 5
संसेवितवुद्धसीलिना^१, निब्बानं न हि तेन दुल्लभं” ति ॥
... विसाखो^२ पञ्चालपुत्तो थेरो^३ ... ।

४६. चूळकत्थेरगाथा

२११. “नदन्ति मोरा सुसिखा सुपेखुणा,
सुनीलगीवा सुमुखा सुगज्जिनो।
सुसद्दला चा पि महामही अयं, 10
सुव्यापितम्बु^३ सुवलाहकं नभं ॥
२१२. “सुकल्लरूपो सुमनस्स ज्ञायतं^४, B. 261
सुनिक्कमो^५ साधु सुबुद्धसासने।
सुसुक्कसुक्कं निपुणं सुदुद्दसं,
फुसाहि तं उत्तमच्चुतं पदं” ति ॥ 15
... चूळको थेरो ... ।

४७. अनूपमत्थेरगाथा

२१३. “नन्दमानागतं चित्तं, सूलमारोपमानकं।
तेन तेनेव वजसि, येन सूलं कलिङ्गरं ॥
२१४. “ताहं चित्तकलिं ब्रूमि, तं ब्रूमि चित्तदुब्भकं।
सत्था ते दुल्लभो लद्धो, मानत्थे मं नियोजयी” ति ॥ 20
... अनूपमो थेरो ... ।

१. संसेवित बुद्धसीलिना—सी०, स्या०, रो०। २-२. विसाखत्थेरगाथा—सी०;
० पञ्चालीपुत्तो—स्या०, रो०। ३. सुव्यापितम्बू—सी०। ४. ज्ञायितं—स्या०, रो०। ५.
सुनिक्कमो—रो०।

४८. वज्जितत्थेरगाथा

२१५. “संसरं दीघमद्धानं, गतीसु परिवत्तिसं ।
अपस्सं अरियसच्चानि, अन्धभूतो पृथुज्जनो ॥
- R. 28 २१६. “तस्स मे अप्पमत्तस्स, संसारा विनळीकता ।
सब्बा गती' समुच्छिन्ना, नत्थि दानि पुनब्भवो” ति ॥
- 5 ... वज्जितो थेरो ... ।

४९. सन्धितत्थेरगाथा

२१७. “अस्सत्थे हरितोभासे, संविस्सहम्मि पादपे ।
एकं बुद्धगतं सञ्जं, अलभित्थं पतिस्सतो ॥
२१८. “एकतिसे इतो कप्पे, यं सञ्जमलभिं तदा ।
तस्सा सञ्जाय वाहसा, पत्तो मे आसवक्खयो” ति ॥
- 10 ... सन्धितो थेरो ... ।

वग्गो पञ्चमो ।

तस्सुद्धानं

B. 262

कुमारकस्सपो थेरो, धम्मपालो च ब्रह्मालि ।
मोघराजा विसाखो च, चूळको च अनूपमो ।
वज्जितो सन्धितो थेरो, किलेसरजवाहनो ति ॥

दुकनिपातो निट्ठितो ।

तत्रुद्धानं

15

गाथादुकनिपातम्मि, नवुति चेव अट्ठ च ।
थेरा एकूनपञ्जासं, भासिता नयकोविदा ति ॥

—:०:—

३. तिकनिपातो

१. अङ्गणिकभारद्वाजत्थेरगाथा

२१९. “अयोनि सुद्धिमन्वेसं, अग्निं परिचरिं वने ।
सुद्धिमग्गं अजानन्तो, अकासिं अमरं^१ तपं ॥
२२०. “तं सुखेन सुखं लद्धं, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥
२२१. “ब्रह्मबन्धु पुरे आसिं, इदानीं खोम्हि ब्राह्मणो ।
तेविज्जो न्हातको चम्हि, सोत्तियो चम्हि वेदगू^२” ति ॥ 5
... अङ्गणिकभारद्वाजो थेरो ... ।

२. पच्चयत्थेरगाथा

२२२. “पञ्चाहाहं पव्वजितो, सेखो^३ अप्पत्तमानसो,
विहारं मे पविट्ठस्स, चेतसो पणिधी अहू^४ ॥
२२३. “नासिस्सं न पिक्खिस्सामि, विहारतो न निक्खमे ।
न पि पस्सं निपातेस्सं, तण्हासल्ले अनूहते ॥ 10
२२४. “तस्स मेवं विहरतो, पस्स विरियपरक्कमं^५ ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... पच्चयो थेरो ... ।

३. बाकुलत्थेरगाथा

२२५. “यो पुव्वे करणीयानि, पच्छा सो कातुमिच्छति ।
सुखा सो धंसते ठाना, पच्छा च मनुत्पपति ॥ 15

१. अपरं—स्या० । २. सेखो—स्या० । ३. अहू—स्या०, रो० । ४. विरियपरक्कमं—

B. 264

5

२२६. “यञ्हि कयिरा तञ्हि वदे, यं न कयिरा न तं वदे।
अकरोन्तं भासमानं, परिजानन्ति पण्डिता ॥
२२७. “सुसुखं वत निब्बानं, सम्मासम्बुद्धदेसितं।
असोकं विरजं खेमं, यत्थ दुक्खं निरुज्झती” ति ॥
... बाकुलो^१ थेरो^२ ... ।

४. धनियत्थेरगाथा

R. 30 10

२२८. सुखं चे जीवितुं इच्छे, सामञ्जस्मिं अपेक्खवा।
सङ्घिकं नातिमञ्जेय्य, चीवरं पानभोजनं” ॥
२२९. “सुखं चे जीवितुं इच्छे, सामञ्जस्मिं अपेक्खवा।
अहिमूसिकसोव्भं व, सेवेथ सयनासनं” ॥
२३०. “सुखं चे जीवितुं इच्छे, सामञ्जस्मिं अपेक्खवा।
इतरीतरेन तुस्सेय्य, एकधम्मं च भावये” ति ॥
... धनियो थेरो ... ।

५. मातङ्गपुत्तत्थेरगाथा

15

२३१. “अतिसीतं अतिउण्हं, अतिसायमिदं अहु।
इति विस्सट्ठकम्मन्ते, खणा अच्चेन्ति माणवे।
२३२. “यो च^१ सीतं च उण्हं च, तिणा भिय्यो न मञ्जति।
करं पुरिसकिच्चानि, सो सुखा न विहायति ॥
२३३. “दब्बं कुसं पोटकिलं, उसीरं मुञ्जपव्वजं।
उरसा पनुदिस्सामि^३, विवेकमनुब्रूहयं” ति ॥
... मातङ्गपुत्तो थेरो ... ।

६. खुज्जसोभितत्थेरगाथा

20

२३४. “ये चित्तकथी बहुस्सुता, समणा पाटलिपुत्तवासिनो।
तेसञ्जतरोयमायुवा, द्वारे तिद्वति खुज्जसोभितो ॥

२३५. “ये चित्तकथी बहुस्सुता, समणा पाटलिपुत्तवासिनो ।
तेसञ्जतरोयमायुवा, द्वारे तिष्ठति मालुतेरितो ॥

२३६. “सुयुद्धेन सुयिद्धेन, सङ्गामविजयेन च ।
ब्रह्मचरियानुचिण्णेन, एवायं सुखमेधती” ति ॥
...खुज्जसोभितो थेरो... ।

5

७. वारणत्थेरगाथा

२३७. “योध कोचि मनुस्सेसु, परपाणानि हिंसति ।
अस्मा लोका परम्हा च, उभया धंसते नरो ।

२३८. “यो च मेत्तेन चित्तेन, सब्बपाणानुकम्पति ।
बहुं हि^१ सो पसवति, पुञ्चं तादिसको^२ नरो ॥

२३९. “सुभासितस्स सिक्खेथ, समणूपासनस्स^३ च ।
एकासनस्स च रहो, चित्तवूपसमस्स चा^४” ति ॥
...वारणो थेरो... ।

10

८. वस्सिकत्थेरगाथा

२४०. “एको पि सद्धो मेधावी, अस्सद्वानीध^५ आतिनं ।
धम्मट्ठो सीलसम्पन्नो, होति अत्थाय बन्धुनं ॥

२४१. “निगय्ह अनुकम्पाय, चोदिता आतयो मया ।
आतिबन्धवपेमेन, कारं कत्वान भिक्खुसु ॥

15

२४२. “ते अब्भतीता कालकता,^६ पत्ता ते तिदिवं सुखं ।
भातरो मय्हं माता च, मोदन्ति कामकामिनो” ति ॥
... वस्सिको^७ थेरो^८ ... ।

१. मी० पोत्थके नत्थि । २. तेन तादिसिको—मी० । ३. समणूपासनस्स—स्या०, रो० । ४. अस्सद्वत्तं च—स्या०; अस्सद्वानीध—मी०, रो० । ५. कालङ्कता—म० । ६-६. वस्सिकत्थेरगाथा—मी०; वस्सिको०—स्या०; वस्सिक०—रो० ।

९. यसोजत्थेरगाथा

२४३. कालपव्वङ्गसङ्कासो,^१ किसो धमनिसन्थतो^२ ।
मत्तञ्जू अन्नपानम्हि^३, अदीनमनसो नरो^३ ॥
२४४. “फुट्ठो डंसेहि मकसहि, अरञ्जस्मि ब्रहावने ।
नागो सङ्गामसीसे व, सतो तत्राधिवासये ॥
२४५. “यथा ब्रह्मा तथा एको, यथा देवो तथा दुवे ।
यथा गामो तथा तयो, कोलाहलं ततुत्तरि” ति ॥
... यसोजो थेरो ... ।

१०. साटिमत्तियत्थेरगाथा

२४६. “अहु तुय्हं पुरे सद्धा, सा ते अज्ज न विज्जति ।
यं तुय्हं तुय्हमेवेतं, नत्थि दुच्चरितं मम ॥
२४७. “अनिच्चा हि चला सद्धा, एवं दिट्ठा हि सा मया ।
रज्जन्ति पि विरज्जन्ति, तत्थ किं जिज्यते मुनि ॥
२४८. “पच्चति मुनिनो भत्तं, थोकं थोकं कुले कुले ।
पिण्डिकाय चरिस्सामि, अत्थि जङ्घावलं^४ ममा” ति ॥
... साटिमत्तियो थेरो ... ।

११. उपालित्थेरगाथा

२४९. “सद्धाय अभिनिक्खम्म, नवपव्वजितो नवो ।
मित्ते भजेय्य कल्याणे, सुद्धाजीवे अतन्दिते ॥
२५०. “सद्धाय अभिनिक्खम्म, नवपव्वजितो नवो ।
सङ्गस्मि विहरं भिक्खु, सिक्खेथ विनयं बुधो ॥
२५१. “सद्धाय अभिनिक्खम्म, नवपव्वजितो नवो ।
कप्पाकप्पेसु कुसलो, चरेय्य अपुरक्खतो” ति ॥
... उपालित्थेरो^५ ... ।

१-२. कालपव्वङ्गसङ्कासो कीमो धमनिसन्थतो-स्या०; कालपव्वङ्गसङ्कासो
किसो धमनिसन्ततो-रो० । २-३. अन्नपानस्मि अदीनमनसो नरो-स्या०; अन्नपानस्मि ०-
सी० । ३. जङ्घावलं-म० । ४. उपालि थेरो-स्या०, रो० ।

१२. उत्तरपालत्थेरगाथा

२५२. “पण्डितं वत मं सन्तं, अलमत्थविचिन्तकं ।
पञ्च कामगुणा लोके, सम्मोहा पातयिंसु मं ॥
२५३. “पक्खन्दो^१ मारविसये, दब्बहसल्लसमप्पितो ।
असक्खि मच्चुराजस्स, अहं पासा पमुच्चितुं ॥
२५४. “सब्बे कामा पहीना मे, भवा सब्बे पदालिता^२ ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो^३” ति ॥
... उत्तरपालो थेरो ... ।

5 B. 267

१३. अभिभूतत्थेरगाथा

२५५. “सुणाथ जातयो सब्बे, यावन्तेत्थ समागता ।
धम्मं वो देसयिस्सामि, दुक्खा जाति पुनप्पुनं ॥
२५६. “आरम्भथ^४ निक्कमथ^५, युञ्जथ बुद्धसासने ।
धुनाथ मच्चुनो सेनं, नळागारं व कुञ्जरो ॥
२५७. “यो इमस्मिं धम्मविनये, अप्पमत्तो विहस्सति^६ ।
पहाय जातिसंसारं, दुक्खस्सन्तं करिस्सती^७” ति ॥
... अभिभूतो थेरो ... ।

10

१४. गोतमत्थेरगाथा

२५८. “संसरं हि निरयं अगच्छिस्सं^१,
पेतलोकमगमं पुनप्पुनं ।
दुक्खमग्निं हि पि तिरच्छानयोनियं^२,
नेकधा हि वुसितं चिरं मया ॥
२५९. “मानुसो पि च भवोभिराधितो,
सगकायमगमं सकिं सकिं ।

15 R. 32

20

१. पक्खन्तो—स्या०, रो०; पक्खन्तो—सी०। २. विदालिता—सी०। ३-३. आर-
भय०—सी०; आरम्भ निक्कमथ—स्या०, रो०। ४. विहस्सति—स्या०, रो०। ५. अग-
च्छिंसं—स्या०, रो०। ६. तिरच्छानयोनिया—स्या०, रो०। ७.

रूपधातुसु^१ अरूपधातुसु^१,
नेवसञ्जिसु^३ असञ्जिसुद्वितं^३ ॥

२६०. “सम्भवा सुविदिता असारका,
सङ्घता पचलिता सदेरिता ।
तं विदित्वा महमत्तसम्भवं,
सन्तिमेव सतिमा समज्झगं” ति ॥
... गोतमो थेरो ...।

१५. हारितत्थेरगाथा

२६१. “यो पुब्बे करणीयानि, पच्छा सो कातुमिच्छति^१ ।
सुखा सो धंसते ठाना, पच्छा च मनुतप्पति ॥
२६२. “यञ्जिह कयिरा तञ्जिह वदे, यं न कयिरा न तं वदे ।
अकरोन्तं भासमानं, परिजानन्ति पण्डिता ॥
२६३. “सुसुखं वत निब्बानं, सम्मासम्बुद्धदेसितं ।
असोकं विरजं खेमं, यत्थ दुक्खं निरुज्झती” ति ॥
... हारितो थेरो ...।

१६. विमलत्थेरगाथा

२६४. “पापमित्ते विवज्जेत्वा, भजेय्युत्तमपुगलं^१ ।
ओवादे चस्स तिद्वेय्य, पत्थेन्तो अचलं सुखं ॥
२६५. “परित्तं दारुमारुह, यथा सीदे महण्णवे ।
एवं कुसीतमागम्म, साधुजीवी पि^२ सीदति^३ ।
तस्मा तं परिवज्जेय्य, कुसीतं हीनवीरियं ॥
२६६. “पविवित्तेहि अरियेहि, पहितत्तेहि ज्ञायिभि^४ ।
निच्चं^५ आरद्धविरियेहि^६, पण्डितेहि सहावसे” ति ॥
... विमलो थेरो ...।

तिकनिपातो निट्ठितो ।

१-१. रूपधातुसु अरूपधातुसु-स्या० । २-२. नेवमञ्जीसु असञ्जीसुद्वितं-सी०, स्या० । ३. कतुमिच्छति-सी० । ४. भजेय्युत्तमपुगले-सी०, स्या०, रो० । ५-५ विसीदति-सी० । ६. ज्ञायिहि-स्या० । ७-७. निच्चारद्धविरियेहि-सी०; ० आरद्धवीरियेहि-म० ।

तत्रुद्दानं

अङ्गणिको^१ भारद्वाजो, पच्चयो बाकुलो इसि ।
 धनियो मातङ्गपुत्तो, सोभितो वारणो इसि ।
 वस्सिको च यसोजो च, साटिमत्तियुपालि च ॥
 उत्तरपालो अभिभूतो, गोतमो हारितो पि च ।
 थेरो तिकनिपातम्हि निब्बाने विमलो कतो ।
 अट्टतालीस^२ गाथायो, थेरा सोळस कित्तिता ति ॥

5

—:०:—

४. चतुष्कनिपातो

१. नागसमालत्थेरगाथा

B. 269,
R. 33

२६७. “अलङ्कता सुवसना, मालिनी चन्दनुस्सदा ।
मज्झे महापथे नारी, तुरिये नच्चति नट्टकी ॥
२६८. “पिण्डिकाय पविट्ठोहं, गच्छन्तो नं उदिक्खिसं ।
अलङ्कतं सुवसनं, मच्चुपासं व ओड्डितं ॥
- 5 २६९. “ततो मे मनसीकारो, योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहु, निब्बिदा समतिट्ठथ ॥
२७०. “ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... नागसमालो थैरो ... ।

२. भगुत्थेरगाथा

- 10 २७१. “अहं मिद्धेन पकतो, विहारा उपनिक्खमिं ।
चङ्कमं अभिरुहन्तो^१, तत्थेव पपतिं छमा ॥
२७२. “गत्तानि परिमज्जित्वा, पुनपाह्यह चङ्कमं ।
चङ्कमे चङ्कमिं सोहं, अज्झत्तं सुसमाहितो ॥
- 15 २७३. “ततो मे मनसीकारो, योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहु, निब्बिदा समतिट्ठथ ॥
२७४. “ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... भगुत्थैरो ... ।

---

१. अभिरुहन्तो—सी०, स्या०, रो० ।

३. सभियत्थेरगाथा

२७५. “परे च न विजानन्ति, मयमेत्थ यमामसे।
ये च तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेधगा ॥
२७६. “यदा च अविजानन्ता, इरियन्त्यमरा विय।
विजानन्ति च ये धम्मं, आतुरेसु अनातुरा ॥
२७७. “यं किञ्चि सिथिलं कम्मं, सङ्किलिट्ठं च यं वतं। 5 B. 270
सङ्कस्सरं ब्रह्मचरियं, न तं होति महप्फलं ॥
२७८. “यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो नूपलब्धति।
आरका होति सद्धम्मा, नभं पुथविया^१ यथा” ति ॥
... सभियो थेरो ... ।

४. नन्दकत्थेरगाथा

२७९. “धिरत्थु पूरे दुग्गन्धे, मारपक्खे अवस्सुते। 10
नवसोतानि ते काये, यानि सन्दन्ति सब्बदा ॥
२८०. “मा पुराणं अमञ्जित्थो, मासादेसि तथागते। R. 34
सग्गे पि ते न रज्जन्ति, किमङ्ग^२ पन मानुसे ॥
२८१. “ये च खो बाला दुम्मेधा, दुम्मन्ती मोहपास्ता।
तादिसा तत्थ रज्जन्ति, मारखित्तम्हि^३ बन्धने ॥ 15
२८२. “येसं रागो च दोसो च, अविज्जा च विराजिता।
तादी तत्थ न रज्जन्ति, छिन्नसुत्ता^४ अबन्धना” ति ॥
... नन्दको थेरो ... ।

५. जम्बुकत्थेरगाथा

२८३. “पञ्चपञ्जासवस्सानि, रज्जो जल्लमधारयिं।
भुज्जन्तो मासिकं^५ भत्तं, केसमस्सुं अलोचयिं ॥ 20

१. पुठविया—स्या०; पुथुविया—सी०। २. किमङ्ग—मी०, रो०। ३. मारखित्तस्मि—स्या०, रो०। ४. छिन्नसुता—स्या०। ५. मासिक—स्या०।

२८४. “एकपादेन अट्टासिं, आसनं परिवज्जयिं ।
सुक्खगूथानि च खादिं, उद्देसं च न सादियिं ॥
२८५. “एतादिसं करित्वान, बहुं दुग्गतिगामिनं ।
बुद्ध्यमानो महोधेन, बुद्धं सरणमागमं ॥
- 5 २८६. “सरणगमनं^१ पस्स, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... जम्बुको थेरो ... ।

६. सेनकत्थेरगाथा

- B. 271 २८७. “स्वागतं वत मे आसि, गयायं गयाफग्गुया^२ ।
यं अट्टसासिं सम्बुद्धं, देसेत्तं धम्ममुत्तमं ॥
- 10 २८८. “महप्पभं गणाचरियं, अग्गपत्तं विनायकं ।
सदेवकस्स लोकस्स, जिनं अतुलदस्सनं ॥
२८९. “महानागं महावीरं, महाजुतिमनासवं ।
सब्बासवपरिक्खीणं, सत्थारमकुतोभयं ॥
- 15 २९०. “चिरसङ्किलिट्ठं वत मं, दिट्ठिसन्दानबन्धितं^३ ।
विमोचयि सो भगवा, सब्बगन्थेहि सेनकं” ति ॥
... सेनको थेरो ... ।

७. सम्भूतत्थेरगाथा

२९१. “यो दन्धकाले तरति, तरणीये च दन्धये ।
अयोनिं^४ संविधानेन, बालो दुक्खं निगच्छति ॥
- 20 २९२. “तस्सत्था परिहायन्ति, कालपक्खे व^५ चन्दिमा ।
आयसक्यञ्च^६ पप्पोति, मित्तेहि च विरुज्झति ॥
२९३. “यो दन्धकाले दन्धेति, तरणीये च तारये ।
योनिस्सो संविधानेन, सुखं पप्पोति पण्डितो ॥

१. सरणागमनं—मी० । २. गया फग्गुया—मी० । ३. दिट्ठिमन्दाम सन्धितं—सी० ;
दिट्ठिमन्दान सन्धितं—स्या० ; दिट्ठिमन्दान मन्दितं—रो० । ४. अयोनिमो—स्या०, रो० ।
५. कालपक्खेव—मी०, रो० । ६. आयसस्यञ्च—सी० ।

२९४. “तस्सत्था परिपूरेन्ति^१, सुक्कपक्खे व चन्दिमा ।
यसो कित्तिं च पप्पोति, मित्तेहि न विरुज्झती” ति ॥
... सम्भूतो थेरो ... ।

८. राहुलत्थेरगाथा

२९५. “उभयेनेव सम्पन्नो, राहुलभदो ति मं विदू^२ । R. 35
यञ्चम्मिह पुत्तो बुद्धस्स, यं च धम्मसे चक्खुमा ॥ 5
२९६. “यं च मे आसवा खीणा, यं च नत्थि पुनब्भवो ।
अरहा दक्खिण्योम्मिह, तेविज्जो अमतद्दसो ॥
२९७. “कामन्धा जालपच्छन्ना, तण्हाछादनछादिता । B. 272
पमत्तबन्धुना बद्धा, मच्छा व कुमिनामुखे ॥
२९८. “तं कामं अहमुज्झित्वा, छेत्वा मारस्स बन्धनं । 10
समूलं तण्हमब्बुय्ह, सीतिभूतोस्मि निब्बुतो” ति ॥
... राहुलो थेरो ... ।

९. चन्दनत्थेरगाथा

२९९. “जातरूपेन सञ्छन्ना,^३ दासीगणपुरक्खता ।
अङ्केन पुत्तमादाय, भरिया मं उपागमि ॥
३००. “तं च दिस्वान आयन्तिं, सकपुत्तस्स मातरं । 15
अलङ्कतं सुवसनं, मच्चुपासं व ओड्डितं ॥
३०१. “ततो मे मनसीकारो, योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहु, निब्बिदा समतिट्ठथ ॥
३०२. “ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥ 20
... चन्दनो थेरो ... ।

१. परिपूरन्ति—रो० । २. विदु—रो० । ३. पच्छन्ना—सी०, रो० ।

१०. धम्मिकत्थेरगाथा

३०३. “धम्मो हवे रक्खति धम्मचारिं,
धम्मो सुचिण्णो सुखमावहति^१ ।
एसानिसंसो धम्मो सुचिण्णे,
न दुग्गतिं गच्छति धम्मचारी ॥
- ६ ३०४. “नहि धम्मो अधम्मो च, उभो समविपाकिनो ।
अधम्मो निरयं नेति, धम्मो पापेति सुग्गतिं ॥
३०५. “तस्मा हि धम्मो करेय्य छन्दं,
इति मोदमानो सुगतेन तादिना ।
धम्मो ठिता सुगतवरस्स सावका,
नीयन्ति^२ धीरा सरणवरग्गगामिनो ॥
- १० B. 273 ३०६. “विप्फोटितो गण्डमूलो^३, तण्हाजालो समूहतो ।
सो खीणसंसारो न चत्थि किञ्चनं,
चन्दो यथा दोसिना पुण्णमासियं^४” ति ॥
... धम्मिको थेरो... ।

११. सप्पकत्थेरगाथा

- १५ ३०७. “यदा वलाका सुचिपण्डरच्छदा,
काळस्स मेघस्स भयेन तज्जिता ।
पलेहिति आलयमालयेसिनी,
तदा नदी अजकरणी रमेति मं ॥
- R. 36 20 ३०८. “यदा वलाका सुविसुद्धपण्डरा,
काळस्स मेघस्स भयेन तज्जिता ।
परियेसति लेणमलेणदस्सिनी^५,
तदा नदी अजकरणी रमेति मं ॥
३०९. “कं नु तत्थ न रमेन्ति, जम्बुयो उभतो तहिं ।
सोभेन्ति आपगाकूलं, मम^६ लेणस्स^७ पच्छतो ॥

१. मुखमावहति—सी०, स्या०, रो० । २. निय्यन्ति—स्या०, रो० । ३. गन्धमूलो—
सी० । ४. पुण्णमासिया—स्या०, रो० । ५. लेणमलेण दस्सिनी—सी०, रो० । ६. महा—
स्या०, रो० । ७. लेणस्स—सी०, रो० ।

३१०. “ता मतमदसङ्घसुप्पहीना, भेका मन्दवती पनादयन्ति ।
 नाज्ज गिरिनीदीहि विप्पवाससमयो,
 खेमा अजकरणी सिवा सुरम्मा” ति ॥
 ... सप्पको थेरो ... ।

१२. मुदितत्थेरगाथा

३११. “पब्बजिं जीविकत्थोहं, लद्धान उपसम्पदं । 5
 ततो सद्धं पटिलभिं, दब्बहीरियो परक्कमिं ॥
३१२. “कामं भिज्जतुयं कायो, मंसपेसी विसीयरं ।
 उभो जण्णुकसन्धीहि, जङ्घायो पपतन्तु मे ॥
३१३. “नासिस्सं न पि विस्सामि, विहारा च न निक्खमे । B. 274
 न पि पस्सं निपातेस्सं, तण्हासल्ले अनूहते ॥ 10
३१४. “तस्स मेवं विहरतो, पस्स वीरियपरक्कमं ।
 तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
 ... मुदितो थेरो ... ।

चतुक्कनिपातो निट्ठितो ।

तत्रुद्दानं

- नागसमालो भगु च, सभियो नन्दको पि च ।
 जम्बुको सेनको थेरो, सम्भूतो राहुलो पि च ॥ 15
 भवति चन्दनो थेरो, दसेते बुद्धसावका ।
 धम्मिको सप्पको थेरो, मुदितो चा पि ते तयो ।
 गाथायों द्वे च पञ्चास, थेरा सब्बे पि तेरसा ति ॥

५. पञ्चकनिपातो

१. राजदत्तत्थेरगाथा

- B. 275,
R. 37
३१५. “भिक्षु सिवथिकं^१ गन्त्वा, अद्दं^२ इत्थिमुज्झितं ।
अपविद्धं सुसानस्मिं, खज्जन्तिं किमिही फुटं ॥
३१६. “यं हि एके जिगुच्छन्ति, मतं दिस्वान पापकं ।
कामरागो पातुरहु, अन्धो व सवती^३ अहुं^४ ॥
- 5 ३१७. “ओरं ओदनपाकम्हा, तम्हा ठाना अपक्कमि ।
सतिमा सम्पजानोहं, एकमन्तं उपाविसिं ॥
३१८. “ततो मे मनसीकारो, योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहु, निब्बिदा समतिट्ठथ ॥
३१९. “ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मतं ।
10 तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... राजदत्तो थेरो ... ।

२. सुभूतत्थेरगाथा

३२०. “अयोगे युज्जमत्तानं, पुरिसो किच्चमिच्छको^५ ।
चरं चे नाधिगच्छेय्य, तं मे दुव्वभगलक्खणं ॥
- 15 ३२१. “अव्वूब्भं अघगतं^६ विजितं,
एकं चे ओस्सजेय्य^७ कलीव सिया ।
सब्बानि पि चे ओस्सजेय्य अन्धो व सिया,
समविसमस्स अदस्सनतो ॥
३२२. “यज्झि कयिरा तज्झि वदे, यं न कयिरा न तं वदे ।
अकरोन्तं भासमानं, परिजानन्ति पण्डिता ॥

१. सीवथिकं—मी०, स्या०, रो० । २. अद्दं—मी०, रो० । ३. सवती—सी० ।
४. अहुं—स्या० । ५. किच्चमिच्छको—मी०, रो० । ६-६. अघत जीवितं—स्या०; अघतं—
रो० । ७. ओस्सजेय्य—स्या०, रो०; ओमज्जेय्य—मी० ।

३२३. “यथा पि रुचिरं पुष्पं, वण्णवन्तं अगन्धकं।
एवं सुभासिता वाचा, अफला होति अकुब्बतो ॥
३२४. “यथा पि रुचिरं पुष्पं, वण्णवन्तं सुगन्धकं^१।
एवं सुभासिता वाचा, सफला होति कुब्बतो^२” ति ॥
... सुभूतो थेरो ... ।

B. 276

5

३. गिरिमानन्दथेरगाथा

३२५. “वस्सति देवो यथा सुगीतं,
छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता।
तस्सं विहरामि वूपसन्तो,
अथ चे पत्थयसी पवस्स देव ॥
३२६. “वस्सति देवो यथा सुगीतं,
छन्ना मे कुटिका सुखा निवाता।
तस्सं विहरामि सन्तचित्तो,
अथ चे पत्थयसी पवस्स देव ॥
३२७. “वस्सति देवो ... पे० ... ।
तस्सं विहरामि वीतरागो ... पे० ... ॥
३२८. “वस्सति देवो ... पे० ... ।
तस्सं विहरामि वीतदोसो ... पे० ... ॥
३२९. “वस्सति देवो ... पे० ... ।
तस्सं विहरामि वीतमोहो,
अथ चे पत्थयसी पवस्स देवा” ति ॥
... गिरिमानन्दो थेरो ... ।

R. 38

10

15

20

४. सुमन्तथेरगाथा

३३०. “यं पत्थयानो^३ धम्मेषु, उपज्झायो अनुगहि।
अमतं अभिकङ्खन्तं, कतं कत्तव्वकं मया ॥

१. मगन्धकं—मी०, स्या०, रो० । २. मकुब्बतो—मी०, रो०; मुकुब्बतो—स्या० ।

३. पत्थयमानो—स्या० ।

३३१. “अनुप्पत्तो सच्छिकतो, सयं धम्मो अनीतिहो ।
विसुद्धिजाणो^१ निक्कल्लो, ब्याकरोमि तवन्तिके ॥
३३२. “पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्खु^२ विसोधितं ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं ॥
३३३. “अप्पमत्तस्स मे सिक्खा, सुस्सुता तव सासने ।
सब्बे मे आसवा खीणा, नत्थि दानि पुनब्भवो ॥
३३४. “अनुसासि मं अरियवता, अनुकम्पि अनुगहि ।
अमोघो तुय्हमोवादो^३, अन्तेवासिम्हि सिक्खितो” ति ॥
... सुमनो थेरो ... ।

B. 277

५. वड्डुत्थेरगाथा

३३५. “माधू हि किर मे माता, पतोदं उपदंसयि ।
यस्साहं वचनं सुत्वा, अनुसिट्ठो जनेत्तिया ।
आरद्धविरियो^४ पहितत्तो, पत्तो सम्बोधिमुत्तमं ॥
३३६. “अरहा दक्खिण्योम्हि, तेविज्जो अमतद्दसो ।
जेत्वा^५ नमुचिनो सेनं, विहरामि अनासवो ॥
३३७. “अज्जत्तं च बहिद्धा च, ये मे विज्जिंसु आसवा ।
सब्बे असेसा उच्छिन्ना, न च उप्पज्जरे पुन ॥
३३८. “विस्मारदा खो भगिनी, एतमत्थं अभासयि ।
अपिहा नून मयि पि, वनथो ते न विज्जति ॥
३३९. “परियन्तकतं दुक्खं, अन्तिमोयं समुस्सयो ।
जातिमरणसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो” ति ॥
... वड्डो थेरो ... ।

१. विसुद्धिजाणो—मी०, स्या०, रो० । २. दिब्बचक्खुं—स्या०, रो० । ३. तुय्हमोवादो—स्या० । ४. आरद्धवीरियो—म० । ५. जित्वा—रो० ।

६. नदीकस्सपत्थेरगाथा

३४०. “अत्थाय वत मे बुद्धो, नदिं नेरञ्जरं अगा ।
यस्साहं धम्मं सुत्वान, मिच्छादिट्ठिं विवज्जयिं ॥
३४१. “यजिं उच्चावचे यञ्जे, अग्गिहुत्तं^१ जुहिं अहं ।
एसा सुद्धी ति मञ्जन्तो, अन्धभूतो पुथुज्जनो ॥ R. 39
३४२. “दिट्ठिगहनपक्खन्दो^२, परामासेन मोहितो ।
असुद्धिं मञ्जिसं सुद्धिं, अन्धभूतो अविद्सु ॥ 5
३४३. “मिच्छादिट्ठि पहीना मे, भवा सब्बे विदालिता^३ ।
जुहामि दक्खिण्ययग्गिं, नमस्सामि तथागतं ॥
३४४. “मोहा सब्बे पहीना मे, भवतण्हा पदालिता ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो” ति ॥ B. 278
- ... नदीकस्सपो थेरो ... । 10

७. गयाकस्सपत्थेरगाथा

३४५. “पातो मज्झन्धिकं^४ सायं, तिक्खत्तुं दिवसस्सहं ।
ओतरिं उदकं सोहं^५, गयाय गयफग्गुया ॥
३४६. “यं मया पकतं पापं, पुब्बे अञ्जासु जातिसु ।
तं दानीध पवाहेमि, एवंदिट्ठिं^६ पुरे अहुं” ॥ 15
३४७. “सुत्वा सुभासितं वाचं, धम्मत्थसहितं पदं ।
तथं याथावकं^७ अत्थं, योनिसो पच्चवेक्खिसं ।
३४८. “निन्हातसब्बपापोमिह, निम्मलो पयतो सुचि ।
सुद्धो सुद्धस्स^८ दायादो, पुत्तो बुद्धस्स ओरसो ॥
३४९. “ओगय्हट्ठङ्गिकं^९ सोतं, सब्बपापं^{१०} पवाहयिं ।
तिस्सो विज्जा अज्झगमिं, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥ 20
- ... गयाकस्सपो थेरो ... ।

१. अग्गिहुत्तं—स्या० । २. दिट्ठिगहनपक्खन्तो—सी०; दिट्ठिगहनपक्खन्तो—स्या०, रो० । ३. पदालिता—स्या० । ४. मज्झन्तिकं—सी०, स्या०, रो० । ५. मोतं—रो० । ६. एवंदिट्ठि—सी० । ७. अहुं—स्या० । ८. याथावतं—सी०, स्या०; याथावकं—रो० । ९. बुद्धस्स—स्या० । १०. सब्बं पापं—स्या० ।

८. वक्कलित्थेरगाथा

३५०. “वातरोगाभिनीतो त्वं, विहरं कानने वने ।
पविट्ठगोचरे लूखे, कथं भिक्खु करिस्ससि ॥
३५१. ‘पीतिसुखेन विपुलेन, फरमानो समुस्सयं ।
लूखं पि अभिसम्भोन्तो, विहरिस्सामि कानने ॥
३५२. “भावेन्तो सतिपट्टाने, इन्द्रियाणि बलानि च ।
बोज्झङ्गानि च भावेन्तो, विहरिस्सामि कानने ॥
३५३. “आरद्धविरिये^१ पहितत्ते^२, निच्चं दळ्हपरक्कमे^३ ।
समग्गे सहिते दिस्वा, विहरिस्सामि कानने ॥
३५४. “अनुस्सरन्तो सम्बुद्धं, अग्गं^४ दन्तं समाहितं ।
अतन्दितो रत्तिन्दिवं, विहरिस्सामि कानने” ति ॥
... वक्कलित्थेरो ... ।

९. विजितसेनत्थेरगाथा

- B. 279 ३५५. “ओलग्गेस्सामि^५ ते चित्तं^६, आणिट्ठारेव हत्थिनं ।
न तं पापे नियोजेस्सं^७, कामजाल सरीरजं^८ ॥
- R. 40 ३५६. “त्वं ओलगो न गच्छसि^९, द्वारविवरं गजो व अलभन्तो ।
न च चित्तकलि पुनप्पुनं, पसक्कं^{१०} पापरतो चरिस्ससि ॥
- 15 ३५७. “यथा कुञ्जरं अदन्तं, नवग्गहमङ्कुसग्गहो ।
बलवा आवत्तेति अकामं, एवं आवत्तयिस्सं तं ॥
- 20 ३५८. “यथा वरह्यदमकुसलो,
सारथि पवरो दमेति आजञ्जं ।
एवं दमयिस्सं तं, पत्तिट्ठितो पञ्चसु बलेसु ॥

१-१. आरद्धविरियो पहितत्तो - मी०; आरद्धवीरियो - म० । २. दळ्हपरक्कमे - मी० । ३. अत्त - स्या०; अग्ग - रो० । ४-४. ओलगिस्सामि ते चित्तं - स्या० । ५-५. नियोजिस्सं कामजालं सरीरजं - स्या० । ६. गच्छसि - रो० । ७. पसहं - सी०, स्या०, रो० ।

३५९. “सतिया तं निवन्धिस्सं, पयत्तो^१ ते दमेस्सामि^२ ।
 विरियधुरनिग्गहितो^३, न यितो दूरं गमिस्ससे चित्ता^४” ति ॥
 ... विजितसेनो थेरो ... ।

१०. यसदत्तत्थेरगाथा

३६०. “उपारम्भचित्तो दुम्मेधो, सुणाति जिनसासनं ।
 आरका होति सद्धम्मा, नभसो पठवी^३ यथा ॥ 5
३६१. “उपारम्भचित्तो दुम्मेधो, सुणाति जिनसासनं ।
 परिहायति सद्धम्मा, काळपक्खे व चन्दिमा ॥
३६२. “उपारम्भचित्तो दुम्मेधो, सुणाति जिनसासनं ।
 परिसुस्सति सद्धम्मे, मच्छो अप्पोदके यथा ॥
३६३. “उपारम्भचित्तो दुम्मेधो, सुणाति जिनसासनं । 10
 न विरूहति सद्धम्मे, खेत्ते बीजं व पूतिकं ॥
३६४. “यो च तुट्ठेन^१ चित्तेन, सुणाति जिनसासनं ।
 खेपेत्वा आसवे सव्वे, सच्छिकत्वा अकुप्पतं ।
 पप्पुय्य परमं सन्तिं, परिनिब्बातिनासवो^२” ति ॥
 ... यसदत्तो थेरो .... । 15

११. सोणकुटिकण्णत्थेरगाथा

३६५. “उपसम्पदा च मे लद्धा, विमुत्तो चम्हि अनासवो । 280
 सो च मे भगवा दिट्ठो, विहारे च सहावसिं ॥
३६६. “बहुदेव रत्तिं भगवा, अब्भोकासेतिनामयि ।
 विहारकुसलो सत्था, विहारं पाविसी. तदा ॥
३६७. “सन्थरित्वान सङ्घाटिं, सेय्यं कप्पेसि गोतमो । 20
 सीहो सेलगुहायं व, पहीनभयभेरवो ॥

१-२. पयत्तो बोदपेस्सामि - मो०; पयत्तो ते दमिस्सामि - स्या०; पयत्तो वो दमेस्सामि - रो० । २. वीरिय० - म० । ३. पथवो - म० । ४. गुतेन - स्या० ।

३६८. “ततो कल्याणवाक्करणो, सम्मासम्बुद्धसावको ।
सोणो अभासि सद्धम्मं, बुद्धसेट्ठस्स सम्मुखा ॥
३६९. “पञ्चक्खन्धे परिञ्जाय, भावयित्वान^१ अञ्जसं ।
पप्पुय्य परमं सन्तिं, परिनिब्बिस्सत्यनासवो^२” ति ॥
- ५ ... सोणो कुटिकण्णथेरो ... ।

१२. कोसियत्थेरगाथा

R. 41

३७०. “यो वे गरूनं वचनञ्जु धीरो,
वसे च तम्हि जनयेथ पेमं ।
सो भत्तिमा नाम च होति पण्डितो,
अत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्स ॥

10

३७१. “यं आपदा उप्पतिता उळारा,
नक्खम्भयन्ते पटिसङ्खयन्तं ।
सो थामवा नाम च होति पण्डितो,
अत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्स ॥

15

३७२. “यो वे समुदो व ठितो अनेजो,
गम्भीरपञ्जो निपुणत्थदस्सी ।
असंहारियो^३ नाम च होति पण्डितो,
अत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्स ॥

20

३७३. “बहुस्सुतो धम्मधरो च होति,
धम्मस्स होति अनुधम्मचारी ।
सो तादिसो नाम च होति पण्डितो,
अत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्स ॥

B. 281

३७४. “अत्थं च यो जानाति भासितस्स,
अत्थं च अत्वान तथा करोति ।
अत्थन्तरो नाम स होति पण्डितो,

१. भासयित्वान - स्या० । २. परिनिब्बायिस्सत्यनासवो - स्या० । ३. असंहारिको - स्या० ।

अत्वा च धम्मेसु विसेसि अस्सा' ति ॥
... कोसियो थेरो ... ।

पञ्चकनिपातो निद्वितो ।

तत्रुद्दानं

राजदत्तो सुभूतो च, गिरिमानन्दमुमना^१ ।
वड्डो च कस्सपो थेरो, गयाकस्सपवक्कली^२ ॥
विजितो यसदत्तो च, सोणो कोसियसव्हयो ।
सट्ठि च पञ्च गाथायो, थेरा च एत्थ द्वादसा ति ॥

5

—:०:—

१. गिरिमानन्दमुमनो—सी०, स्या०, रो० । २. गयाकस्सपवक्कलि—स्या०, रो० ।

६. छक्कनिपातो^१

१. उरुवेळकस्सपत्थेरगाथा

- B. 282,
R 42
३७५. “दिस्वान पाटिहीरानि, गोतमस्स यसस्सिनो ।
न तावाहं पणिपतिं, इस्सामानेन वञ्चितो ॥
३७६. “मम सङ्कप्पमञ्जाय, चोदेसि नरसारथि ।
ततो मे आसि संवेगो, अब्भुतो^२ लोमहंसनो ॥
- 5 ३७७. “पुब्बे जटिलभूतस्स, या मे सिद्धि परित्तिका ।
ताहं तदा निराकत्वा^३, पब्बजिं जिनसासने ॥
३७८. “पुब्बे यञ्जेन सन्तुट्ठो, कामधातुपुरक्खतो ।
पच्छा रागं च दोसं च, मोहं चा पि समूहनिं ॥
३७९. “पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्खुं^४ विसोधितं ।
10 इद्धिमा परचित्तञ्ज्रू, दिब्बसोतं च पापुणिं ॥
३८०. “यस्स चत्थाय पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो” ति ॥
... उरुवेळकस्सपो थेरो ... ।

२. तेकिच्छकारित्थेरगाथा

३८१. “अतिहिता वीहि, खलगता साली^५ ।
15 न च लभे पिण्डं, कथमहं कस्सं ॥
३८२. “बुद्धमप्पमेय्यं अनुस्सरं^६ पसन्नो ।
पीतिया फुटसरीरो^७ होहिसिं^८ सततमुदग्गो^९ ॥

१. छनिपातो—रो० । २. अब्भूतो—स्या० । ३. निरंकत्वा—सी०, स्या०, रो० ।
४. दिब्बचक्खुं—स्या०, रो० । ५. सालि—स्या०, रो० । ६. अनुस्सरं—सी० । ७. फुट्सरीरो—
स्या० । ८. होसि—सी० । ९. सततमुदग्गो—स्या० ।

३८३. “धम्ममप्पमेय्यं अनुस्सर पसन्नो ।
पीतिया फुटसरीरो होहिसि सततमुदग्गो ॥
३८४. “सद्धमप्पमेय्यं अनुस्सर पसन्नो ।
पीतिया फुटसरीरो होहिसि सततमुदग्गो ॥
३८५. “अब्भोकासे^१ विहरसि, सीता हेमन्तिका इमा रत्थो^२ । 5 B. 283
मा सीतेन परेतो विहज्जित्थो, पविस त्वं विहारं फुसितग्गळं ॥
३८६. “फुसिस्सं चतस्सो अप्पमज्जायो,
ताहि च सुखितो विहरिस्सं ।
नाहं सीतेन विहज्जिस्सं,
अनिज्जितो विहरन्तो” ति ॥ 10
... तेकिच्छकारी^३ थेरो ... ।

३. महानागत्थेरगाथा

३८७. “यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो नूपलब्भति । R. 43
परिहायति सद्धम्मा, मच्छो अप्पोदके यथा ॥
३८८. “यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो नूपलब्भति ।
न विरूहति सद्धम्मे, खेत्ते बीजं व पूतिकं ॥ 15
३८९. “यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो नूपलब्भति ।
आरका होति निब्बाना, धम्मराजस्स सासने ॥
३९०. “यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो उपलब्भति ।
न विहायति सद्धम्मा, मच्छो वव्होदके^४ यथा ॥
३९१. “यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो उपलब्भति । 20
सो विरूहति सद्धम्मे, खेत्ते बीजं व भट्ठकं ॥
३९२. “यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो उपलब्भति ।
सन्तिके होति निब्बानं^५, धम्मराजस्स सासने” ति ॥
... महानागो थेरो ... ।

१. अब्भोकासे च—स्या० । २. रत्तिथो—सी०, स्या०, रो० । ३. तेकिच्छकानि—
सी०, स्या०, रो० । ४. बह्वदके—सी०; वव्होदके—स्या० । ५. निब्बानं—सी० ।

४. कुल्लत्थेरगाथा

३९३. “कुल्लो सिवथिकं^१ गन्त्वा, अद्दस इत्थिमुज्झितं ।
अपविद्धं सुसानस्मिं, खज्जन्तिं किमिही फुटं ॥
- B. 284 ३९४. “आतुरं असुचिं पूतिं, पस्स कुल्ल समुस्सयं ।
उग्घरन्तं पग्घरन्तं, बालानं अभिनन्दितं ॥
- 5 ३९५. “धम्मादासं गहेत्वान, जाणदस्सनपत्तिया ।
पच्चवेक्खिं इमं कायं, तुच्छं सन्तरवाहिरं ॥
३९६. “यथा इदं तथा एतं, यथा एतं तथा इदं ।
यथा अधो तथा उद्धं, यथा उद्धं तथा अधो ॥
३९७. “यथा दिवा तथा रत्तिं, यथा रत्तिं तथा दिवा ।
10 यथा पुरे तथा पच्छा, यथा पच्छा तथा पुरे ॥
३९८. “पञ्चङ्गिकेन तुरियेन, न रती^३ होति तादिसी ।
यथा एकगचित्तस्स, सम्मा धम्मं विपस्सतो^४”ति ॥
... कुल्लो थेरो ... ।

५. मालुक्कपुत्तत्थेरगाथा

३९९. “मनुजस्स पमत्तचारिनो, तण्हा वड्ढति मालुवा विय ।
15 सो प्लवती^५ हुरा हुरं, फलमिच्छं व वनस्मिं^६ वानरो ॥
४००. “यं एसा सहते^७ जम्मी, तण्हा लोके विसत्तिका ।
सोका तस्स पवड्ढन्ति, अभिवट्ठं^८ व बीरणं^९ ॥
४०१. “यो चेत्तं^{१०} सहते जम्मिं, तण्हं लोके दुरच्चयं ।
सोका तम्हा पपतन्ति, उदविन्दू^{११} व पोक्खरा ॥
- R. 44 20 ४०२. “तं वो वदामि भद्दं वो, यावन्तेत्थ समागता ।
तण्हाय मूलं खणथ, उसीरत्थो व बीरणं ।
मा वो नळं व सोतो व, मारो भज्जि पुनप्पुनं ॥

१. सिवथिकं—सी०, स्या०, रो० । २. रति—स्या०, रो० । ३. परिप्लवति—
स्या०; प्लवति—सी०; पलवती—रो० । ४. वनस्मिं—सी०, स्या० । ५. सहती—रो० ।
६-८. अभिवट्ठं व बीरणं—स्या० । ७. वे तं—रो० । ८-८. उदविन्दुव—स्या०, रो० ।

४०३. “करोथ बुद्धवचनं, खणो वो^१ मा उपच्चगा ।
खणातीता हि सोचन्ति, निरयमिह समप्पिता ॥
४०४. “पमादो रजो पमादो^२, पमादानुपतितो रजो ।
अप्पमादेन विज्जाय, अब्वहे^३ सल्लमत्तनो” ति ॥
... मालुक्यपुत्तो थेरो ... ।

5

६. सप्पदासत्येरगाथा

४०५. “पण्णवीसतिवस्सानि, यतो पव्वजितो अहं ।
अच्छरासङ्घातमत्तं पि, चेतोसन्तिमनज्झगं ॥
४०६. “अलद्धा चित्तस्सेकगं, कामरागेन अट्टितो^४ ।
बाहा पग्गय्ह कन्दन्तो, विहारो^५ उपनिक्खमिं” ॥
४०७. “सत्थं वा आहरिस्सामि, को अत्थो जीवितेन मे ।
कथं हि सिक्खं पच्चक्खं, कालं कुब्बेथ मादिसो ॥
४०८. “तदाहं खुरमादाय, मञ्चकमिह उपाविसिं ।
परिनीतो खुरो आसि, धमनिं छेत्तुमत्तनो ॥
४०९. “ततो मे मनसीकारो, योनिसो उदपज्जथ ।
आदीनवो पातुरहु, निब्बिदा समतिट्ठथ ॥
४१०. “ततो चित्तं विमुच्चि मे, पस्स धम्मसुधम्मत्तं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... सप्पदासो थेरो ... ।

B. 285

10

15

७. कातियान्त्येरगाथा

४११. “उट्ठेहि^६ निसीद कातियान,
मा निद्दाबहुलो^७ अहु जागरस्सु ।
मा तं अलसं पमत्तबन्धु,
कूटेनेव जिनातु मच्चुराजा ॥

20

१. वे—स्या०, रो० । २. सब्बदा—सी०; स्या०, रो० पोत्यकं सु नत्थि । ३. अब्वुहे—
स्या० । ४. अट्टितो— स्या०, रो० । ५-५. विहारानुपनिक्खमिं—सी०; विहारानुपनिक्खमिं
—स्या०, रो० । ६. उट्ठाहि—स्या०, रो० । ७. निब्बिदाबहुलो—स्या० ।

४१२. “सेय्यथापि^१ महासमुद्वेगो,
 एवं जातिजरातिवत्तते तं ।
 सो करोहि सुदीपमत्तना त्वं,
 न हि ताणं तव विज्जतेव^२ अञ्जं ॥
- 5 ४१३. “सत्था हि विजेसि मग्गमेतं,
 सङ्गा जातिजराभया अतीतं ।
 पुब्बापररत्तमप्पमत्तो,
 अनुयुञ्जस्सु दब्धं करोहि योगं ॥
- B. 280 ४१४. “पुरिमानि पमुञ्च बन्धनानि, सङ्घाटिखुरमुण्डभिक्षुभोजी ।
 10 मा खिड्डारतिं च मा^३ निदं, अनुयुञ्जित्थ झाय कातियान ॥
- R. 45 ४१५. “झायाहि जिनाहि कातियान,
 योगक्खेमपथेसु कोविदोसि ।
 पप्पुय्य अनुत्तरं विसुद्धिं,
 परिनिब्बाहिसि वारिना व जोति ॥
- 15 ४१६. “पज्जोतकरो^४ परित्तरंसो, वातेन विनम्यते लता व ।
 एवं पि तुवं अनादियानो^५, मारं इन्दसगोत्त निद्धुनाहि ।
 सो वेदयितामु वीतरागो, कालं कङ्ख इधेव सीतिभूतो^६ ति ॥
 ... कातियानो थेरो ... ।

८. मिगजालत्थेरगाथा

४१७. “सुदेसितो चक्खुमता, बुद्धेनादिच्चबन्धुना ।
 20 सव्वसंयोजनातीतो, सव्ववट्ठविनासनो ॥
४१८. “नित्थानिको उत्तरणो, तण्हामूलविसोसनो ।
 विसमूलं आघातनं, छेत्वा^१ पापेति निब्बुतिं ॥
४१९. “अञ्ज्राणमूलभेदाय, कम्मयन्तविघाटनो ।
 विञ्ज्राणानं परिग्गहे, ज्राणवजिरनिपातिनो ॥

१. सेय्यथापि—मी०, रो० । २. विज्जतेव—स्था० । ३. मी० पोत्थके नत्थि । ४. पज्जोतिकरो—मी० । ५. अनादियमानो—स्था० । ६. भेत्वा—स्था० ।

४२०. “वेदनानं विञ्जापनो^१, उपादानप्पमोचनो ।
भवं अङ्गारकासुं व, ज्ञाणेन अनुपस्सनो^२ ॥
४२१. “महारसो सुगम्भीरो, जरामच्चुनिवारणो ।
अरियो अट्टङ्गिको मग्गो, दुक्खूपसमनो सिवो ॥
४२२. “कम्मं कम्मं ति जत्वान, विपाकं च विपाकतो । 5
पटिच्चुप्पन्नधम्मानं^३, यथावा लोकदस्सनो ।
महाखेमङ्गमो सन्तो, परियोसानभट्ठको” ति ॥
... मिगजालो थेरो ... ।

९. पुरोहितपुत्तजेन्तत्थेरगाथा

४२३. “जातिमदेन मत्तोहं, भोगइस्सरियेन च । B. 287
सण्ठानवण्णरूपेन, मदमत्तो अचारिहं ॥ 10
४२४. “नात्तनो समकं कञ्चि, अतिरेकं च मञ्जिसं ।
अतिमानहतो बालो, पत्थद्धो उस्सितद्धजो ॥
४२५. “मातरं पितरञ्चा पि, अञ्जे” पि गरुसम्मते ।
न कञ्चि^४ अभिवादेसिं, मानत्थद्धो अनादरो ॥
४२६. “दिस्वा विनायकं अग्गं, सारथीनं वरुत्तमं । 15
तपन्तमिव आदिच्चं, भिक्खुसङ्घपुरक्खतं ॥
४२७. “मानं मदं च छडुत्वा, विप्पसन्नेन चेतसा ।
सिरसा अभिवादेसिं, सब्बसत्तानमुत्तमं ॥
४२८. “अतिमानो च ओमानो, पहीना सुसमूहता । R. 46
अस्मिमानो समुच्छिन्नो, सब्बे मानविधा हता” ति ॥ 20
... जेन्तो^५ पुरोहितपुत्तो थेरो^६ ... ।

१. विञ्जापनो—मी० । २. अनुपस्सको—सी०, रो० । ३. धम्मान—स्या० । ४. अथो—स्या० । ५. किञ्चि—स्या० । ६-६. जेन्तत्थेरगाथा—सी० ।

१०. सुमनत्थेरगाथा

४२९. “यदा नवो पव्वजितो, जातिया सत्तवस्सिको ।
इद्धिया अभिभोत्वान, पन्नगिन्दं महिद्धिकं ॥
४३०. “उपज्झायस्स उदकं, अनोतत्ता महासरा ।
आहरामि ततो दिस्वा, मं सत्था एतदब्रवि ॥
- ५ ४३१. “सारिपुत्त इमं पस्स, आगच्छन्तं कुमारकं ।
उदककुम्भमादाय^१, अज्झत्तं सुसमाहितं ॥
४३२. “पासादिकेन वत्तेन, कल्याणइरियापथो ।
सामणेरोनुरुद्धस्स, इद्धिया च विसारदो ॥
४३३. * “आजानीयेन^२ आजञ्जो, साधुना साधुकारितो ।
१० विनीतो अनुरुद्धेन, कतकिच्चेन सिक्खितो ॥
४३४. “सो पत्वा परमं सत्तिं, सच्छिकत्वा अकुप्पतं ।
सामणेरो स सुमनो, मा मं जञ्जा ति इच्छती” ति ॥
... सुमनो थेरो ... ।

११. न्हातकमुनित्थेरगाथा

- B. 288 ४३५. “वातरोगाभिनीतो त्वं, विहरं कानने वने ।
१५ पविट्ठगोचरे^३ लूखे, कयं भिक्खु करिस्ससि” ॥
४३६. “पीतिसुखेन विपुलेन, फरित्वान समुस्सयं ।
लूखं पि अभिसम्भोन्तो, विहरिस्सामि कानने ॥
४३७. “भावेन्तो सत्त वोज्झङ्गे, इन्द्रियाणि बलानि च ।
ज्ञानसोखुम्मसम्पन्नो^४, विहरिस्सं अनासवो ॥
- २० ४३८. “विप्पमुत्तं किलेसेहि, सुद्धचित्तं अनाविलं ।
अभिण्हं पच्चवेक्खन्तो, विहरिस्सं अनासवो ॥

१. उदकुम्भमादाय - सी०, स्था०, रो० । * “यदानवो पव्वजितो...पे०...महिद्धि-
कं” नि अयं गाथा मी० पोत्थके अधिका दिम्मनि । २. आजानीयेन - स्था० रो० । ३. पविट्ठ-
गोचरे - स्था० । ४. ज्ञानसुखुम्मसम्पन्नो - स्था० ।

४३९. “अज्झत्तं च बहिद्धा च, ये मे विज्जिंसु^१ आसवा ।
सब्बे असेसा उच्छिन्ना, न च उप्पज्जरे पुन ॥
४४०. “पञ्चक्खन्धा परिज्जाता, तिद्वन्ति छिन्नमूलका ।
दुक्खक्खयो अनुप्पत्तो, नत्थि दानि पुनव्वभवो” ति ॥
... न्हातकमुनित्थेरो ... ।

5

१२. ब्रह्मदत्तत्थेरगाथा

४४१. “अक्कोधस्स कुतो कोधो, दन्तस्स समजीविनो ।
सम्मदज्जा विमुत्तस्स, उपसन्तस्स तादिनो ॥
४४२. “तस्सेव तेन पापियो, यो कुद्धं पटिकुज्झति ।
कुद्धं अप्पटिकुज्झन्तो, सङ्गामं जेति दुज्जयं ॥
४४३. “उभिन्नमत्थं चरति, अत्तनो च परस्स च ।
परं सङ्कुपितं अत्वा, यो सतो उपसम्मति ॥
४४४. “उभिन्नं तिकिच्छन्तं^२ तं^३, अत्तनो च परस्स च ।
जना मज्जन्ति बालो^४ ति^५, ये धम्मस्स अकोविदा ॥
४४५. “उप्पज्जे^६ ते^७ सचे कोधो, आवज्ज^८ ककचूपमं ।
उप्पज्जे चे रसे तण्हा, पुत्तमंसूपमं सरं^९ ॥
४४६. “सचे धावति चित्तं ते, कामेसु च भवेसु च ।
खिप्पं निग्गण्हं^{१०} सतिया, किट्ठादं विय दुप्पसुं” ति ।
... ब्रह्मदत्तो थेरो ... ।

R. 47

10

15

१३. सिरिमण्डत्थेरगाथा

४४७. “छन्नमतिवस्सति, विवटं नातिवस्सति ।
तस्मा छन्नं विवरेथ, एवं तं नातिवस्सति ॥

B. 289

20

१. विज्जिंसु—स्या० । २-२. निकिच्छन्तानं—स्या० । ३-३. बालाति—स्या० । ४-४. उप्पज्जते—सी०, स्या०, रो० । ५. अवज्जं—स्या० । ६. सरं—स्या० । ७. निग्गण्हं—स्या० ।

४४८. "मच्चुनाब्भहतो^१ लोको, जराय परिवारितो ।
तण्हासल्लेन ओतिण्णो, इच्छाधूपायितो^२ सदा ॥
४४९. "मच्चुनाब्भहतो लोको, परिकिखत्तो जराय च ।
हञ्जति निच्चमत्ताणो^३, पत्तदण्डो व तक्करो ॥
४५०. "आगच्छन्तगिखन्धा व, मच्चु व्याधि जरा तयो ।
पच्चुगन्तुं बलं नत्थि, जवो नत्थि पलायितुं ॥
४५१. "अमोघं दिवसं कयिरा, अप्पेन बहुकेन वा ।
यं यं विजहते^४ रत्तिं^५, तदूनं तस्स जीवितं ॥
४५२. "चरतो तिट्ठतो वा पि, आसीनसयनस्स वा ।
उपेति चरिमा रत्ति, न ते कालो पमज्जितुं^६ ति ॥
... सिरिमण्डो^७ थेरो^८ ... ।

१४. सब्बकामित्थेरगाथा

४५३. "द्विपादकोयं^१ असुचि, दुग्गन्धो परिहीरति ।
नानाकुणपपरिपूरो, विस्सवन्तो ततो ततो ॥
४५४. "मिगं निलीनं कूटेन, बल्लिसेनेव अम्बुजं ।
वानरं विय लेपेन, बाधयन्ति पुथुज्जनं ॥
४५५. "रूपा सद्दा रसा गन्धा, फोट्टुब्बा च मनोरमा ।
पञ्च कामगुणा एते, इत्थिरूपस्मिं^२ दिस्सरे ॥
४५६. "ये एता उपसेवन्ति, रत्तचित्ता पुथुज्जना ।
वड्ढेन्ति कटसिं घोरं, आचिनन्ति पुनब्भवं ॥
४५७. "यो चेता^३ परिवज्जेति, सण्णस्से व पदा सिरो ।
सोमं विसत्तिकं लोके, सतो समतिवत्तति ॥
४५८. "कामेस्वादीनवं दिस्वा, नेक्खम्मं दट्ठु खेमतो ।
निस्सटो सब्बकामेहि, पत्तो मे आसवक्खयो^४ ति ॥

१. मच्चुनाब्भहतो—स्या०, रो०; मच्चुनाब्भहतो—मी० । २. इच्छाधूमायितो—सी० । ३. निच्चमत्ताणो—सी० । ४-५. विजहते रत्तिं—मी०; विजहते रत्ति—स्या० । ५-५. सिरिमन्दित्थेरगाथा—सी० । ६. दिपादकोयं—स्या०, रो० । ७. इत्थिरूपस्मिं—मी०, स्या०, रो० । ८. वेता—रो०; चेतं—सी० ।

... सब्वकामित्थेरो^१ ... ।

छक्कनिपातो निट्ठितो ।

तत्रुद्दानं

उरुवेळकस्सपो च, थेरो तेकिच्छकारि^२ च ।
 महानागो च कुल्लो च, मालुक्को^३ सप्पदासको ॥
 कातियानो^४ मिगजालो, जेन्तो सुमनसव्हयो ।
 न्हातमुनि^५ ब्रह्मदत्तो^६, सिरिमण्डो सब्वकामी^७ च^८ । ५
 गाथायो चतुरासीति, थेरा चेत्थ चतुद्दसा ति ॥

—:०:—

१. सब्वकामो थेरो—स्या०, रो० । २. निकिच्छकानि—स्या०; तेकिच्छकानि—रो० ।
 ३. मालुत्तो—सी०, रो०; मालुक्कयो—स्या० । ४. कातियानो च—स्या०, रो० । ५-५.
 नहात मुनि ब्रह्मदत्ता—सी० । ६-६. सब्व कामको—स्या०, रो० ।

७. सत्तकनिपातो

१. सुन्दरसमुद्दत्थेरगाथा

B. 291,
R. 49

४५९. “अलङ्कृता सुवसना, मालधारी^१ विभूसिता ।
अलत्तककतापादा^२, पादुकारुह वेसिका ॥
४६०. “पादुका ओरुहित्वान, पुरतो पञ्जलीकता ।
सा मं सण्हेन मुदुना, म्हितपुब्ब^३ अभासथ ॥
- 5 ४६१. “युवासि त्वं पब्बजितो, तिट्ठाहि मम सासने ।
भुञ्ज मानुसके कामे, अहं वित्तं ददामि ते ।
सच्चं ते पटिजानामि, अग्गिं वा ते हरामहं ॥
४६२. “यदा जिण्णा भविस्साम, उभो दण्डपरायना ।
उभो पि पब्बजिस्साम, उभयत्थ कटग्गहो ॥
- 10 ४६३. “तं च दिस्वान याचन्ति^४, वेसिकं पञ्जलीकतं ।
अलङ्कृतं सुवसनं, मच्चुपासं व ओड्डितं ॥
४६४. “ततो मे मनसीकारो ...पे०...
निब्बिदा समतिट्ठथ ॥
४६५. “ततो चित्तं विमुच्चि मे ...पे०...
15 कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... सुन्दरसमुद्दो थेरो ... ।

२. लकुण्डकभद्वित्थेरगाथा

४६६. “परे अम्बाटकारामे, वनसण्डम्हि भद्वियो ।
समूलं तण्हमब्बुह, तत्थ भद्दो^५ व ज्ञायति” ॥

१. मालधारी—स्या०; माला धारी—मी० । २. अलत्तककतापादा—स्या० ।
३. मिहितपुब्ब—मी० । ४. आचन्ति—स्या० । ५-५. भद्दो वि ज्ञाययति—मी०; भद्दो ज्ञिया-
याति—स्या०, रो० ।

४६७. “रमन्तेके मुदिङ्गेहि^१, वीणाहि पणवेहि च ।
अहं च रुक्खमूलस्मि, रतो बुद्धस्स सासने ॥
४६८. “बुद्धो चे^२ मे वरं दज्जा, सो च लब्भेथ मे वरो ।
गणहेहं सब्वलोकस्स, निच्चं कायगतं^३ सति ॥
४६९. “ये मं रूपेण पाप्मिंसु, ये च घोसेन अन्वगू ।
छन्दरागवसूपेता, न मं जानन्ति ते जना ॥
४७०. “अज्झत्तं च न जानाति, बहिद्धा च न पस्सति ।
समन्तावरणो बालो, स वे घोसेन वुहति ॥
४७१. “अज्झत्तं च न जानाति, बहिद्धा च विपस्सति ।
बहिद्धा फलदस्सावी, सो पि घोसेन वुहति ॥
४७२. “अज्झत्तं च पजानाति, बहिद्धा च विपस्सति ।
अनावरणदस्सावी, न सो घोसेन वुहती” ति ॥
... लकुण्डकभद्दियो^४ थेरो^५... ।

5 B. 292

10

३. भट्टथेरगाथा

४७३. “एकपुत्तो अहं आसिं, पियो मातु पियो पितु ।
बहूहि वतचरियाहि, लद्धो आयाचनाहि च ॥
४७४. “ते च मं अनुकम्पाय, अत्थकामा हितेसिनो ।
उभो पिता च माता च, बुद्धस्स उपनामयुं ॥
४७५. “किच्छा लद्धो अयं पुत्तो, सुखुमालो सुखेधितो ।
इमं ददाम ते नाथ, जिनस्स परिचारकं ॥
४७६. “सत्था च मं पटिग्गय्ह, आनन्दं एतदब्रवि ।
पब्बाजेहि इमं खिप्पं, हेस्सत्याजानियो अयं ॥
४७७. “पब्बाजेत्वान मं सत्था, विहारं पाविसी जिनो ।
अनोगगतस्मिं सुरियस्मिं, ततो चित्तं विमुच्चि मे ॥

R. 50

15

20

१. मुतिङ्गेहि—रो० । २. च—सी०, स्या०, रो० । ३. कायागता—स्या०, रो० ।

४-५. लकुण्डकभद्दियथेरगाथा—सी०; लकुण्टको थेरो—स्या०, रो० । ५. परिचारिकं—सी० ।

४७८. “ततो सत्था निराकत्वा,^१ पटिसल्लानवुट्ठितो ।
एहि भद्दा ति मं आह, सा मे आसूपसम्पदा ॥
४७९. “जातिया सत्तवस्सेन, लद्धा मे उपसम्पदा ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, अहो धम्मसुधम्मता” ति ॥
... भद्दो थेरो ... ।

5

४. सोपाकत्थेरगाथा

B. 293

४८०. “दिस्वा पासादछायायं, चङ्कमन्तं नरुत्तमं ।
तत्थ नं उपसङ्कम्म, वन्दिस्सं^२ पुरिसुत्तमं ॥
४८१. “एकंसं चीवरं कत्वा, संहरित्वान पाणयो^३ ।
अनुचङ्कमिस्सं विरजं, सब्बसत्तानमुत्तमं ॥
- 10 ४८२. “ततो पञ्हे अपुच्छि^४ मं, पञ्हानं कोविदो विदू ।
अच्छम्भी च अभीतो च, व्याकासिं सत्थुनो अहं ॥
४८३. “विस्सज्जितेसु पञ्हेसु, अनुमोदि तथागतो ।
भिक्खुसङ्घं विलोकेत्वा, इममत्थं अभासथ ॥
- 15 ४८४. “लाभा अङ्गानं^५ मगधानं,^६ येसायं परिभुञ्जति ।
चीवरं पिण्डपातं च, पच्चयं सयनासनं ।
पच्चुट्ठानं च सामीचिं, तेसं लाभा ति चाब्रवि^७ ॥
४८५. “अज्जतग्गे^८ मं सापाक, दस्सनाय।पसङ्कमं^९ ।
एसा चेव ते सोपाक, भवतु उपसम्पदा ॥
- 20 ४८६. “जातिया सत्तवस्सोहं, लद्धान उपसम्पदं ।
धारेमि अन्तिमं देहं, अहो धम्मसुधम्मता” ति ॥
... सोपाको थेरो ... ।

१. निराकत्वा - सी०, स्या०, रो० । २. वन्दिमं - सी० । ३. पणियो - रो० । ४. आपु-
च्छि - स्या० । ५-५. अङ्गानं मगधानं - सी०, रो०; अङ्गमगधानं - स्या० । ६. चब्रवी - सी०,
रो० । ७. अज्जदग्गे - सी०, रो० । ८. दस्सनायू - सी० ।

५. सरभङ्गत्थेरगाथा

४८७. “सरे हत्थेहि भञ्जित्वा, कत्वान कुटिमच्छिसं ।
तेन मे सरभङ्गो ति, नामं सम्मुतिया’ अहु ॥

४८८. “न मय्हं कप्पते अज्ज, सरे हत्थेहि भञ्जितुं ।
सिक्खापदा नो पञ्चत्ता, गोतमेन यसस्सिना ॥

R. 51

४८९. “सकलं^१ समत्तं रोगं, सरभङ्गो नाद्दसं पुब्बे ।
सोयं रोगो दिट्ठो, वचनकरेनातिदेवस्स ॥

5

४९०. “येनेव मग्गेन गतो विपस्सी,
येनेव मग्गेन सिखी च वेस्सभू ।
ककुसन्धकोणागमनो च कस्सपो,
तेनञ्जसेन अगमासि गोतमो ॥

10

४९१. “वीततण्हा अनादाना, सत्त बुद्धा खयोगधा ।
येहायं^२ देसितो धम्मो, धम्मभूतेहि तादिभि’ ॥

B. 294

४९२. “चत्तारि अरियसच्चानि, अनुकम्पाय पाणिनं ।
दुक्खं समुदयो मग्गो, निरोधो दुक्खसङ्खयो ॥

४९३. “यस्मिं निवत्तते^३ दुक्खं, संसारस्मिं अनन्तकं ।
भेदा इमस्स कायस्स, जीवितस्स च सङ्खया ।
अञ्जो पुनब्भवो नत्थि, सुविमुत्तोम्हि सब्बधी’ ति ॥
... सरभङ्गो थेरो ... ।

15

सत्तकनिपातो निट्ठितो ।

तत्रुद्दानं

सुन्दरसमुद्दो थेरो, थेरो लकुण्डभद्दियो ।
भद्दो थेरो च सोपाको, सरभङ्गो महाइसि ।
सत्तके पञ्चका थेरा, गाथायो पञ्चत्तिसती ति ॥

20

—:०:—

१. मम्मनिया—स्या० । २. सकल— म० । ३. येहयं—सी०, स्या०, रो० ।
४. तादिहि—सी०, स्या०, रो० । ५. निवत्तते—रो० ।

८. अट्टकनिपातो

१. महाकच्चायनत्थेरगाथा

B. 295,
R. 52

४९४. “कम्मं बहुकं न कारये, परिवज्जेय्य जनं न उय्यमे ।
सो उस्सुक्को रसानुगिद्धो, अत्थं रिञ्चति यो सुखाधिवाहो ॥
४९५. “पङ्को ति हि नं अवेदयुं^१, यायं वन्दनपूजना कुलेसु ।
सुखुमं सल्लं दुरुब्बहं, सक्कारो कापुरिसेन दुज्जहो ॥
४९६. “न परस्सुपनिधाय, कम्मं मच्चस्स पापकं ।
अत्तना तं न सेवेय्य, कम्मबन्धूहि मातिया ॥
४९७. “न परे वचना चोरो, न परे वचना मुनि ।
अत्ता च नं यथावेदि^३, देवा पि नं तथा विदुं^४ ॥
४९८. “परे च न विजानन्ति, मयमेत्थ यमामसे ।
ये च तत्थ विजानन्ति, ततो सम्मन्ति मेधगा ॥
४९९. “जीवते वा पि सप्पज्जो, अपि वित्तपरिक्खयो^५ ।
पञ्जाय च अलाभेन, वित्तवा पि न जीवति ॥
५००. “सब्बं सुणाति सोतेन, सब्बं पस्सति चक्खुना ।
न च दिट्ठं सुतं धीरो, सब्बं उज्झितुमरहति ॥
५०१. “चक्खुमास्स^६ यथा अन्धो, सोतवा बधिरो यथा ।
पञ्जवास्स^७ यथा मूगो, वलवा दुब्बलोरिव ।
अथ अत्थे समुप्पन्ने, सयेथ मतसायिकं” ति ॥
... महाकच्चायनो थेरो ... ।

१. अट्टकनिपातो—रो०; अट्टक निपातो—स्या० । २. पवेदयुं—सी० । ३. यथावेत्ति—सी०; यथावेत्ति—रो० । ४. विदुं—सी०; विदु—रो० । ५. चित्तपरिक्खयो—सी०; वित्तपरिक्खयो—स्या०, रो० । ६. चक्खुमास्स—सी०, स्या०, रो० । ७. पञ्जवस्स—स्या०, रो० ।

२. सिरिमित्तत्थेरगाथा

५०२. “अक्कोधनोनुपनाही, अमायो रित्तपेसुणो ।
स वे तादिसको भिक्खु, एवं पेच्च न सोचति ॥
५०३. “अक्कोधनोनुपनाही, अमायो रित्तपेसुणो ।
गुत्तद्वारो सदा भिक्खु, एवं पेच्च न सोचति ॥
५०४. “अक्कोधनोनुपनाही, अमायो रित्तपेसुणो । 5 B. 298
कल्याणसीलो सो भिक्खु, एवं पेच्च न सोचति ॥
५०५. “अक्कोधनोनुपनाही, अमायो रित्तपेसुणो ।
कल्याणमित्तो सो भिक्खु, एवं पेच्च न सोचति ॥
५०६. “अक्कोधनोनुपनाही, अमायो रित्तपेसुणो । R. 53
कल्याणपञ्जो सो भिक्खु, एवं पेच्च न सोचति ॥ 10
५०७. “यस्स सद्धा तथागते, अचला सुप्पतिट्ठिता^१ ।
सीलं च यस्स कल्याणं, अरियकन्तं पसंसितं ॥
५०८. “सङ्खे पसादो यस्सत्थि, उज्जुभूतं च दस्सनं ।
अदलिद्दो ति तं आहु, अमोघं तस्स जीवितं ॥
५०९. “तस्मा सद्धं च सीलं च, पसादं धम्मदस्सनं । 15
अनुयुज्जेथ मेधावी, सरं बुद्धान सासनं” ति ॥
... सिरिमित्तो थेरो ... ।

३. महापन्थकत्थेरगाथा

५१०. “यदा पठममद्दक्खि, सत्थारमकुतोभयं ।
ततो मे अहु संवेगो, पस्सित्वा पुरिसुत्तमं ॥
५११. “सिरिं हत्थेहि पादेहि, यो पणामेय्य आगतं । 20
एतादिसं सो सत्थारं, आराधेत्वा विराधये ॥
५१२. “तदाहं पुत्तदारं च, धनधज्जं च छड्डियिं ।
केसमस्सूनि^१ छेदेत्वा^२, पब्बजिं अनगारियं ॥

१. यो—स्या०, रो० । २. सुपतिट्ठिता—स्या०, रो० । ३-३. केसमस्सुं निछेदेत्वा—

५१३. “सिक्खासाजीवसम्पन्नो, इन्द्रियेसु सुसंवृतो ।
नमस्समानो सम्बुद्धं, विहारिं अपराजितो ॥

५१४. “ततो मे पणिधी आसि, चेतसो अभिपत्थितो ।
न निसीदे मुहुत्तं पि, तण्हासल्ले अनूहते ॥

५१५. “तस्स मेवं विहरतो, पस्स विरियपरक्कमं^१ ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

B. 297

५१६. “पुब्बेनिवासं जानामि, दिव्वचक्खुं^२ विसोधितं ।
अरहा दक्खिण्योमिह, विप्पमुत्तो निरूपधि ॥

10

५१७. “ततो रत्या विवसाने^३, सूरियस्सुग्गमनं^४ पति ।
सब्बं तण्हं विसोसेत्वा, पल्लङ्केन उपाविंस्ति^५ ॥
... महापन्थको थेरो ... ।

अट्टकनिपातो निट्ठितो ।

तत्रुद्दानं

महाकच्चायनो थेरो, सिरिमित्तो महापन्थको ।
एते^६ अट्टनिपातमिह, गाथायो चतुवीसती ति ॥

—:०:—

१. वीरिय० - म० । २. दिव्वचक्खुं - स्या०, रो० । ३-३. विवसाने सूरियस्सुग्गमनं-
सी०, स्या०, रो० । ४. तयो^४ - स्या० ।

६. नवकनिपातो'

१. भूतत्थेरगाथा

५१८. "यदा दुक्खं जरामरणं ति पण्डितो,
अविद्सू यत्थ सिता पुथुज्जना।
दुक्खं परिञ्जाय सतो व ज्ञायति,
ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

B. 208,
R. 54

५१९. "यदा दुक्खस्सावहनिं विसत्तिकं,
पपञ्चसङ्घातदुखाधिवाहिनिं^१।
तण्हं पहन्त्वान^२ सतो व ज्ञायति,
ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

5

५२०. "यदा सिवं द्वेचतुरङ्गगामिनं,
मग्गुत्तमं सब्बकिलेससोधनं।
पञ्जाय पस्सित्वं^३ सतो व ज्ञायति,
ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

10

५२१. "यदा असोकं विरजं असङ्गतं,
सन्तं पदं सब्बकिलेससोधनं।
भावेति सञ्जोजनबन्धनच्छिदं,
ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

15

५२२. "यदा नभे गज्जति मेघदुन्दुभि,
धाराकुला विहगपथे^४ समन्ततो।
भिक्षू^५ च पढभारगतो व ज्ञायति,
ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

20

१. नवनिपातो-रो०। २. पपञ्चसङ्घाटदुखाधिवाहिनि-स्या०; पपञ्चसङ्घाट०-
मी०; पपञ्चसङ्घाटदुखाधिवाहिनि-रो०। ३. पहन्त्वान-स्या०, रो०। ४. फुमित्वा-स्या०;
पस्सित्वा-रो०। ५. विहङ्गपथे-स्या०, रो०। ६. भिक्षु-स्या०, रो०।

५२३. “यदा नदीनं कुसुमाकुलानं,
विचित्त-वानेय्य-वटंसकानं ।
तीरे निसिन्नो सुमनो व ज्ञायति,
ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

B. 299 5

५२४. “यदा निसीथे^१ रहितम्हि कानने,
देवे गळन्तम्हि नदन्ति दाठिनो ।
भिक्षू च पब्भारगतो व ज्ञायति,
ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

10

५२५. “यदा वितक्के उपरुन्धियत्तनो,
नगन्तरे नगविवरं समस्सितो ।
वीतद्दरो वीतखिलो^२ व^३ ज्ञायति,
ततो रतिं परमतरं न विन्दति ॥

R. 55

15

५२६. “यदा सुखी मलखिलसोकनासनो,
निरग्गलो^३ निब्बनथो विसल्लो ।
सब्बासवे व्यन्तिकतो व ज्ञायति,
ततो रतिं परमतरं न विन्दती” ति ॥
... भूतो थेरो ... ।

नवकनिपातो निद्रितो ।

तन्नुद्दानं

भूतो तथद्दसो थेरो, एको खग्गविसाणवा ।

नवकम्हि निपातम्हि, गाथायो पि इमा नवा ति ॥

—:०:—

१. निसीथे - स्या० । २-२. विगतखिलोव - स्या०, रो० । ३. निरग्गलो - मी०, स्या०, रो० ।

१०. दसकनिपातो

१. काळुदायित्थेरगाथा

५२७. “अङ्गारिनो दानि दुमा भदन्ते,
फलेसिनो छदनं विप्पहाय ।
ते अच्चिमन्तो व पभासयन्ति,
समयो महावीर भागी^१ रसानं ॥
५२८. “दुमानि फुल्लानि मनोरमानि,
समन्ततो सब्बदिसा पवन्ति^२ ।
पत्तं पहाय फलमाससाना,
कालो इतो पक्कमनाय वीर ॥
५२९. “नेवातिसीतं न पनातिउण्हं,
सुखा उतु अद्धनिया भदन्ते ।
पस्सन्तु तं साकिया कोळिया च,
पच्छामुखं रोहिनियं^३ तरन्तं^३ ॥
५३०. “आसाय कसते खेत्तं, बीजं आसाय वप्पति^४ ।
आसाय वाणिजा यन्ति, समुद्दं धनहारका ।
याय आसाय तिट्ठामि, सा मे आसा समिज्झतु^५ ॥
५३१. “पुनप्पुनं चेव वपन्ति बीजं,
पुनप्पुनं वस्सति देवराजा ।
पुनप्पुनं खेत्तं कसन्ति कस्सका,
पुनप्पुनं धञ्जमुपेति रट्ठं ॥
५३२. “पुनप्पुनं याचनका चरन्ति, पुनप्पुनं दानपती ददन्ति ।
पुनप्पुनं दानपती ददित्वा, पुनप्पुनं सगमुपेन्ति ठानं ॥

B. 300,

R. 56

5

10

15

20

१. भगी - स्या०, रो० । २. सवन्ति - सी० । ३-३. रोहिणिं तारयन्तं - सी० ;
रोहिणिं - स्या०, रो० । ४. वुप्पति - रो० । ५. विपच्चतु - स्या० ।

R. 57

५३३. “वीरो^१ हवे सत्तयुगं पुनेति,
यस्मिं कुले जायति भूरिपञ्जो।
मञ्जामहं सक्कति देवदेवो,
तया हि^३ जातो मुनि सच्चनामो ॥

B. 301 5

५३४. “सुद्धोदनो नाम पिता महेसिनो,
बुद्धस्स माता पन मायनामा^२।
या बाधिसत्तं परिहरिय कुच्छिना,
कायस्स भेदा तिदिवम्हि^४ मोदति ॥

10

५३५. “सा गोतमी कालकता इतो चुता,
दिब्बेहि कामेहि समङ्गिभूता।
सा मोदति कामगुणेहि पञ्चहि,
परिवारिता देवगणेहि तेहि ॥

15

५३६. “बुद्धस्स पुत्तोम्हि असय्हसाहिनो,
अङ्गीरसस्सप्पटिमस्स तादिनो।
पितुपिता मय्हं तुवंसि सक्क,
धम्मेन मे गोतम अय्यकोसी” ति ॥
... कालुदायी थेरो ...।

२. एकविहारियत्थेरगाथा

20

५३७. “पुरतो पच्छतो वा पि, अपरो चे न विज्जति।
अतीव फासु भवति, एकस्स वसतो वने ॥

५३८. “हन्द एको गमिस्सामि, अरञ्जं बुद्धवण्णितं।
फासु^५ एकविहारिस्स, पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥

५३९. “योगी^६-पीतिकरं रम्मं, मत्तकुञ्जरसेवितं।
एको अत्तवसी खिप्पं, पविसिस्सामि काननं ॥

25

५४०. “सुपुप्फिते सीतवने, सीतले गिरिकन्दरे।
गत्तानि परिसिञ्चित्वा, चङ्कमिस्सामि एकको ॥

१. वीरो—स्या०। २. भि—सी०। ३. माया महेसी—स्या०। ४. तिदिवस्मि—
स्या०, रो०। ५. फासु—स्या०, रो०। ६. योगि—स्या०, रो०।

५४१. “एकाकियो अदुतियो, रमणीये महावने ।
कदाहं विहरिस्सामि, कतकिच्चो अनासवो ॥
५४२. “एवं मे कत्तुकामस्स, अधिप्पायो समिज्झतु ।
साधियिस्सामहं^१ येव, नाज्जो अज्जस्स कारको ॥
५४३. “एस बन्धामि सन्नाहं, पविसिस्सामि काननं ।
न^२ ततो निक्खमिस्सामि, अप्पत्तो आसवक्खयं ॥
५४४. “मालुते उपवायन्ते, सीते सुरभिगन्धिके^३ ।
अविज्जं दालयिस्सामि, निसिन्नो नगमुद्धनि^४ ॥
५४५. “वने सुकुमसञ्छन्ने, पव्वारे नून सीतले ।
विमुत्तिसुखेन सुखितो, रमिस्सामि गिरिव्वजे ॥
५४६. “सोहं परिपुण्णसङ्कप्पो, चन्दो पन्नरसो यथा ।
सब्बासवपरिक्खीणो, नत्थि दानि पुनब्भवो” ति ॥
... एकविहारियो थेरो ... ।

5 B. 302

10

R. 58

३. महाकप्पिनत्थेरगाथा

५४७. “अनागतं यो पटिकच्च^५ पस्सति,
हितं च अत्थं अहितं च तं द्वयं ।
विद्देसिनो तस्स हितेसिनो वा,
रन्धं न पस्सन्ति समेक्खमाना ॥
५४८. “आनापानसती यस्स, परिपुण्णा सुभाविता ।
अनुपुब्बं परिचिता, यथा बुद्धेन देसिता ।
सोमं लोकं पभासेति, अब्भा मुत्तो व चन्दिमा ॥
५४९. “ओदातं वत मे चित्तं, अप्पमाणं सुभावितं ।
निब्विद्धं^६ पग्गहीतं च, सब्वा ओभासते दिसा ॥

15

20

१. साधयिस्साम्पहं—मी० । २. ने—रो० । ३. सुरभिगन्धिके—स्या०, रो० । ४. मुनगन्धनि—स्या० । ५. पटिगच्च—सी०, रो० । ६. निबद्धं—स्या० ।

५५०. “जीवते वा पि सप्पञ्जो, अपि वित्तपरिक्खयो’ ।
पञ्जाय च अलाभेन, वित्तवा पि न जीवति ॥

५५१. “पञ्जा सुतविनिच्छिनी, पञ्जा कित्तिसिलोकवद्धनी’ ।
पञ्जासहितो नरो इध, अपि दुक्खेसु सुखानि विन्दति ॥

5 ५५२. “नायं अज्जतनो धम्मो, नच्छेरो न पि अब्भुतो ।
यत्थ जायेथ मीयेथ, तत्थ किं विय अब्भुतं ॥

५५३. “अनन्तरं हि जातस्स, जीविता’ मरणं ध्रुवं ।
जाता जाता मरन्तीध, एवंधम्मा हि पाणिनो ॥

B. 303

10

५५४. “न हेतदत्थाय मतस्स होति,
यं जीवितत्थं परपोरिसानं ।
मतम्हि रुण्णं न यसो न लोक्यं,
न वण्णितं समणब्राह्मणेहि ॥

15

५५५. “चक्खुं सरीरं उपहन्ति तेन’,
निहीयति’ वण्णबलं मती च ।
आनन्दिनो तस्स दिसा भवन्ति,
हितेसिनो नास्स’ सुखी भवन्ति ॥

R. 59

20

५५६. “तस्मा हि इच्छेय्य कुले वसन्ते,
मेधाविनो चेव बहुस्सुते च ।
येसं हि पञ्जाविभवेन किच्चं,
तरन्ति नावाय नदिं व पुण्णं’ ति ॥
... महाकप्पिनो थेरो ... ।

४. चूलपन्थकत्थेरगाथा

५५७. “दग्धा मय्हं गती आसि, परिभूतो पुरे अहं ।
भाता च मं पणामेसि, गच्छ दानि तुवं घरं ॥

५५८. “सोहं पणामितो सन्तो, सङ्खारामस्स कोटुके ।
दुम्मनो तत्थ अट्ठासि, सासनस्मि अपेक्खवा ॥

25

१. वित्तपरिक्खया—मी०, स्या०, रो० । २. कित्तिसिलोकवद्धनी—सी०, स्या० ।
३. जीविनं—मी० । ४. सोक्खं—स्या० । ५. रुण्णं—सी०; रोण्णं—स्या०, रो० । ६. निहिय्यति—स्या० । ७. चस्स—स्या० ।

५५९. “भगवा तत्थ आगच्छि^१, सीसं मय्हं परामसि ।
बाहाय^२ मं गहेत्वान, सङ्खारामं पवेसयि ॥
५६०. “अनुकम्पाय मे सत्था, पादासि पादपुञ्छनि ।
एतं सुद्धं अधिट्ठेहि, एकमन्तं स्वधिद्धितं ॥
५६१. “तस्साहं वचनं सुत्वा, विहासि सासने रतो । 5
समाधिं पटिपादेसि, उत्तमत्थस्स पत्तिया ॥
५६२. “पुब्बेनिवासं जानामि, दिव्वचक्खु^३ विसोधितं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥
५६३. “सहस्सक्खत्तुमत्तानं, निम्मिनित्वान पन्थको । B. 304
निसीदम्बवने रम्मे, याव कालप्पवेदना^४ ॥ 10
५६४. “ततो मे सत्था पाहेसि, दूतं कालप्पवेदकं ।
पवेदितम्हि कालम्हि, वेहासानुपसङ्कमि^५ ॥
५६५. “वन्दित्वा सत्थुनो पादे, एकमन्तं निसीदहं ।
निसिन्नं मं विदित्वान, अथ सत्था पटिग्गहि ॥
५६६. “आयागो सब्बलोकस्स, आहुतीनं पटिग्गहो । 15
पुञ्जक्खेत्तं^६ मनुस्सानं, पटिगण्हित्थ दक्खिणं” ति ॥
... चूळपन्थको थेरो ... ।

५. कप्पत्थेरगाथा

५६७. “नानाकुलमलसम्पुण्णो, महाउक्कारसम्भवो ।
चन्दनिकं व परिपक्कं, महागण्डा महावणो ॥
५६८. “पुब्बरुहिरसम्पुण्णो, गूथकूपेन^७ गाळितो^८ । 20
आपोपगघरणो^९ कायो, सदा सन्दति पूतिकं ॥
५६९. “सट्ठिकण्डरसम्बन्धो, मंसलेपनलेपितो । R. 60
चम्मकञ्चुकसन्नद्धो, पूतिकायो निरत्थको ॥

१. आगच्छि—सी० । २. बाहायं—स्या० । ३. दिव्वचक्खुं—स्या०, रो० । ४. काल-
पवेदनं—स्या०, रो० । ५. वेहासानुपमङ्कमि—स्या०, रो० । ६. पुञ्जक्खेत्तं—रो० । ७-९.
गूथकूपेनिगाळितो—स्या०, रो० । ८. आपोपगघणी—स्या०, रो० ।

५७०. “अट्टिसङ्घातघटितो^१, न्हास्सुत्तनिबन्धनो^२ ।
नेकेसं संगतीभावा, कप्पेति इरियापथं ॥
५७१. “धुवप्पयातो मरणाय^३, मच्चुराजस्स सन्तिके ।
इधेव छड्डयित्वान, येनकामङ्गमो नरो ॥
५७२. “अविज्जाय^४ निवुतो कायो, चतुगन्थेन गन्थितो ।
ओघसंसीदनो कायो, अनुसयजालमोत्थतो ॥
५७३. “पञ्चनीवरणे युत्तो, वितक्केन समप्पितो ।
तण्हामूलेनानुगतो, मोहच्छादनछादितो^५ ॥
५७४. “एवायं वत्तते^६ कायो, कम्मयन्तेन यन्तितो ।
सम्पत्ति च विपत्यन्ता, नानाभावो विपज्जति ॥
५७५. “येमं कायं ममायन्ति, अन्धबाला पुथुज्जना ।
वड्ढेन्ति कट्सिं घोरं, आदियन्ति पुनब्भवं ॥
५७६. “येमं कायं विवज्जेन्ति^७, गूथलित्तं व पन्नगं ।
भवमूलं वमित्वान, परिनिव्विस्सन्तिनासवा^८” ति ॥
... कप्पो थेरो ... ।

६. वङ्गन्तपुत्तउपसेनत्थेरगाथा

५७७. “विवित्तं अप्पनिग्घोसं, वाळमिगनिसेवितं ।
सेवे सेनासनं भिक्खु, पटिसल्लानकारणा ॥
५७८. सङ्घारपुञ्जा आहत्वा, सुसाना रथियाहि च ।
ततो सङ्घाटिकं कत्वा, लूखं धारेय्य चीवरं ॥
५७९. “नीचं मनं करित्वान, सपदानं कुला कुलं ।
पिण्डकाय चरे भिक्खु, गुत्तदारो सुसंवुतो ॥
५८०. “लूखेन पि वा^९ सन्तुस्से, नाञ्जं पत्थे रसं बहुं ।
रसेसु अनुगिद्धस्स, ज्ञाने न रमती मनो ॥

१. अट्टिमङ्घाटघटितो—मी०, स्या०, रो० । २. न्हास्सु—सी० । ३. मरणस्स—स्या०, रो० । ४. अविज्जा—मी० । ५. मोहच्छादन छादितो—मी०, स्या०, रो० । ६. वत्तते—स्या०, रो० । ७. विवज्जेन्ति—मी० । ८. परिनिव्वन्त्यनासवा—सी० । ९. च—सी०, स्या०, रो० ।

५८१. “अप्पिच्छो चेव सन्तुट्ठो, पविवित्तो वसे मुनि ।
असंसट्ठो गहट्ठेहि, अनागारेहि चूभयं ॥
५८२. “यथा जळो व' मूगो व', अत्तानं दस्सये तथा ।
नातिवेलं सम्भासेय्य', सद्धमज्झमिह पण्डितो ॥
५८३. “न सो उपददे कञ्चि, उपघातं विवज्जये ।
संवृतो पातिमोक्खस्मिं, मत्तञ्जू चस्स भोजने ॥ 5
५८४. “सुगगहीतनिमित्तस्स, चित्तस्सुप्पादकोविदो ।
समथं अनुयुञ्जेय्य, कालेन च विपस्सनं ॥
५८५. “विरियसातच्चसम्पन्नो', युत्तयोगो सदा सिधा ।
न च अप्पत्वा दुक्खन्तं', विस्सासं एय्य पण्डितो ॥ R. 61 10
५८६. “एवं विहरमानस्स, सुद्धिकामस्स भिक्खुनो ।
खीयन्ति आसवा सब्बे, निब्बुतिञ्चाधिगच्छती' ति ॥
... उपसेनो वज्झन्तपुत्तो थेरो ... ।

७. अपरगोतमत्थेरगाथा

५८७. “विजानेय्य सकं अत्थं, अवलोकेय्याथ पावचनं ।
यञ्चेत्थ अस्स पतिरूपं', सामञ्जं अज्झुपगतस्स' ॥ B. 306 15
५८८. “मित्तं इध' च' कल्याणं, सिक्खा विपुलं समादानं ।
सुस्सूसा च गरूनं, एतं समणस्स पतिरूपं ॥
५८९. “बुद्धेसु' सगारवता, धम्मे अपचिति यथाभूतं ।
सद्धे च चित्तिकारो', एतं समणस्स पतिरूपं ॥
५९०. “आचारगोचरे युत्तो, आजीवो सोधितो अगारय्हो ।
चित्तस्स च' सण्ठपनं, एतं समणस्स पतिरूपं ॥ 20
५९१. “चारित्तं अथ वारित्तं, इरियापथियं पसादनियं ।
अधिचित्ते च आयोगो, एतं समणस्स पतिरूपं ॥

१-१. च मूगो च-सी०, स्था०, रो० । २. पन्न मेय्य-सी०, स्था०, रो० । ३. वोरिय-
-म० । ४. दुक्खवसन्तं-रो० । ५. पतिरूपं-स्था०, रो० । ६. अज्झुपगतस्स-सी० । ७-७.
इधेव-स्था०; इध-रो० । ८. बुद्धेसु च-सी० । ९. चित्तिकारो-सी० । १०. सी०, रो०
पोत्यकेसु नत्थि ।

५९२. “आरञ्जकानि सेनासनानि, पन्तानि अप्पसदानि ।
भजितब्बानि^१ मुनिना, एतं समणस्स पतिरूपं ॥
५९३. “सीलं च वाहुसच्चं च, धम्मानं पविचयो यथाभूतं ।
सच्चानं अभिसमयो, एतं समणस्स पतिरूपं ॥
- 5 ५९४. “भावेय्यं^२ च^३ अनिच्चं ति, अनत्तसञ्जं असुभसञ्जं च ।
लोकमिह च अनभिरतिं, एतं समणस्स पतिरूपं ॥
५९५. “भावेय्य च वोज्झङ्गे, इद्धिपादानि इन्द्रियानि^४ बलानि ।
अट्ठङ्गमग्गमरियं, एतं समणस्स पतिरूपं ॥
- 10 ५९६. “तण्हं पजहेय्य मुनि, समूलके आसवे पदालेय्य ।
विहरेय्य विप्पमुत्तो^५, एतं समणस्स पतिरूपं” ति ॥
... गोतमो थेरो ... ।

दसकनिपातो निवृत्तो ।

तत्रुदानं

काळुदायी च सो थेरो, एकविहारी च कप्पिनो ।
चूळपन्थको कप्पो च, उपसेनो च गोतमो ।
सत्तिमे दसके थेरा, गाथायो चेत्थ सत्तती ति ॥

- — : ० : — -

१. भजितब्बकानि—स्या० । २. भावेये—मी० । ३. रो० पोत्यके नत्थि । ४. इन्द्रिय—स्या०, रो० । ५. विमुत्तो—रो० ।

११. एकादसनिपातो

१. सङ्किचत्थेरगाथा

५९७. “किं तवत्थो वने तात, उज्जुहानो व पावुसे ।
वेरम्भा^१ रमणीया ते, पविवेको हि ज्ञायिनं ॥
५९८. “यथा अब्भानि वेरम्भो, वातो नुदति पावुसे ।
सञ्जा मे अभिकिरन्ति^२, विवेकपटिसञ्जुता ॥
५९९. “अपण्डरो अण्डसम्भवो, सीवथिकाय निकेतचारिको ।
उप्पादयतेव मे सतिं, सन्देहस्मिं विरागनिस्सितं ॥ 5
६००. “यं च अञ्जे न रक्खन्ति, यो च अञ्जे न रक्खति ।
स वे भिक्खु सुखं सेति, कामेसु अनपेक्खवा ॥
६०१. “अच्छोदिका पुथुसिला, गोण्डगुलमिगायुता ।
अम्बुसेवालसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं ॥ 10
६०२. “वसितं मे अरञ्जेसु, कन्दरासु गुहासु च ।
सेनासनेसु पन्तेसु, वाळमिगनिसेविते ॥
६०३. “इमे हञ्जन्तु वज्जन्तु, दुक्खं पप्पोन्तु पाणिनो ।
सङ्कप्पं नाभिजानामि, अनरियं दोससंहितं ॥
६०४. “परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता ॥ 15
६०५. “यस्स^३ चत्थाय^३ पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो^४ ॥
६०६. “नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं ।
कालं च पटिकङ्खामि, निव्विसं भतको यथा ॥ 20

१. वेरम्भा — सी०, स्या०, रो० । २. अभिकीरन्ति — सी०, स्या०, रो० । ३-३. यस्सत्थाय — स्या० । ४. सब्बसञ्जोजनक्खयो — सी० ।

B. 308

६०७. “नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं ।
 कालं च पटिकद्धामि, सम्पजानो पतिस्सतो” ति ॥
 ...सङ्किच्चो^१ थेरो^२ ... ।

एकादसनिपातो निवृत्तो ।

तत्रुदानं

5

सङ्किच्चथेरो^१ एको व, कतकिच्चो अनासवो ।
 एकादसनिपातमिह, गाथा एकादसेव चा ति ॥

— : ० : —

१२. द्वादसकनिपातो

१. सीलवत्थेरगाथा

६०८. “सीलमेविध सिक्खेथ, अस्मिं लोके सुसिक्खितं ।
सीलं हि सब्बसम्पत्तिं, उपनामति सेवितं ॥
६०९. “सीलं रक्खेय्य मेधावी, पत्थयानो तयो सुखे ।
पसंसं वित्तिलाभं च, पेच्च सग्गे पमोदनं ॥
६१०. “सीलवा हि बहू मित्ते, सञ्जमेनाधिगच्छति ।
दुस्सीलो पन मित्तेहि, धंसते पापमाचरं ॥
६११. “अवण्णं च अकित्तिं च, दुस्सीलो लभते नरो ।
वण्णं कित्तिं पसंसं च, सदा लभति सीलवा ॥
६१२. “आदि सीलं पतिट्ठा च, कल्याणानं च मातुकं ।
पमुखं सब्बधम्मनं, तस्मा सीलं विसोधये ॥
६१३. “वेला च संवरं^१ सीलं, चित्तस्स अभिहासनं^२ ।
तित्थं च सब्बबुद्धानं, तस्मा सीलं विसोधये ॥
६१४. “सीलं बलं अप्पटिमं, सीलं आवुधमुत्तमं ।
सीलमाभरणं सेट्ठं, सीलं कवचमब्भुतं ॥
६१५. “सीलं सेतु महेसक्खो, सीलं गन्धो अनुत्तरो ।
सीलं विलेपनं सेट्ठं, येन वाति दिसोदिसं ॥
६१६. “सीलं सम्बलमेवगं, सीलं पाथेय्यमुत्तमं ।
सीलं सेट्ठो अतिवाहो, येन याति^३ दिसोदिसं ॥
६१७. “इधेव निन्दं लभति, पेच्चापाये च दुम्मनो ।
सब्बत्थ दुम्मनो बालो, सीलेसु असमाहितो ॥

B. 309,

R. 63

5

10

15

2)

१. च मोदनं—सी०, रो० । २. संवरो—सी० । ३. अभिभासनं—रो० । ४. वाति—
स्या० ।

६१८. “इधेव कित्तिं लभति, पेच्च सग्गे च सुम्मनो^१ ।
सब्बत्थ सुमनो धीरो, सीलेसु सुसमाहितो ॥

६१९. “सीलमेव इध अग्गं, पञ्चवा पन उत्तमो ।
मनुस्सेसु च देवेसु, सीलपञ्जाणतो जयं” ति ॥
... सीलवो^२ थेरो^३ ... ।

5

२. सुनीतत्थेरगाथा

B. 310

६२०. “नीचे कुलम्हि जातोहं, दलिदो अप्पभोजनो ।
हीनकम्मं^३ ममं आसि, अहोसिं पुप्फछड्डुको ॥

६२१. “जिगुच्छितो मनुस्सानं, परिभूतो च वम्भितो ।
नीचं मनं करित्वान, वन्दिस्सं बहुकं जनं ॥

R. 64 10

६२२. “अथद्दसासिं सम्बुद्धं, भिक्खुसङ्घपुरक्खतं ।
पविसन्तं महावीरं, मगधानं पुरुत्तमं ॥

६२३. “निक्खपित्वान व्याभङ्गिं,^४ वन्दितुं उपसङ्कमिं ।
ममेव अनुकम्पाय, अट्ठासि पुरिसुत्तमो ॥

15

६२४. “वन्दित्वा सत्थुनो पादे, एकमन्तं ठितो तदा ।
पब्बज्जं अहमायाचिं, सब्बसत्तानमुत्तमं ॥

६२५. “ततो कारुणिको सत्था, सब्बलोकानुकम्पको ।
‘एहि भिक्खू’ ति मं आह, सा मे आसूपसम्पदा ॥

६२६. “सोहं एको अरञ्जस्मिं, विहरन्तो अतन्दितो ।
अकासिं सत्थुवचनं, यथा मं ओवदी जिनो ॥

20

६२७. “रत्तिया पठमं यामं, पुब्बजातिमनुस्सरिं ।
रत्तिया मज्झिमं यामं, दिब्बचक्खुं विसोधयिं^५ ।
रत्तिया पच्छिमे यामे, तमोखन्धं^६ पदालयिं ॥

६२८. “ततो रत्या विवसाने,^७ सुरियस्सुगमनं पति ।
इन्दो ब्रह्मा च आगन्त्वा, मं नमस्सिंसु पञ्जली ॥

१. सुमनो—स्या० । २-२. सीलवत्थेरो—स्या०, रो०; सीलवत्थेरगाथा—सी० ।

३. हीनं कम्म—स्या०, रो० । ४. व्याभङ्गि—सी० । ५. विसोधितं—रो० । ६. तमोखन्धं—सी०, स्या० । ७. विवसाने—स्या०, रो० ।

६२९. “नमो ते पुरिसाजञ्ज, नमो ते पुरिसुत्तम ।
यस्स ते आसवा खीणा, दक्खिण्योसि मारिस ॥

६३०. “ततो दिस्वान मं सत्था, देवसङ्घपुरक्खतं ।
सितं पातुकरित्वान, इममत्थं अभासथ ॥

६३१. ‘तपेन ब्रह्मचरियेन, संयमेन’ दमेन च ।
एतेन ब्राह्मणो होति, एतं ब्राह्मणमुत्तमं ’ ’ ति ॥
... सुनीतो थेरो ... ।

5 B. 311

द्वादसकनिपातो निद्वितो ।

तत्रुद्दानं

सीलवा च सुनीतो च, थेरा द्वे ते महिद्धिका ।
द्वादसम्हि निपातम्हि, गाथायो चतुवीसती ति ॥

—:०:—

१३. तेरसनिपातो

१. सोणकोळिविसत्थेरगाथा

B. 312,
R. 65

६३२. “याहु रट्ठे समुक्कट्ठो, रज्जो अङ्गस्स पद्धगू^१ ।
स्वाज्ज धम्मेषु उक्कट्ठो, सोणो दुक्खस्स पारगू ॥
६३३. “पञ्च छिन्दे पञ्च जहे, पञ्च चुत्तरि भावये ।
पञ्चसङ्गातिगो भिक्खु, ओघतिण्णो ति वुच्चति ॥
६३४. “उन्नळस्स पमत्तस्स, बाहिरासस्स भिक्खुनो ।
सीलं समाधि पञ्जा च, पारिपूरिं न गच्छति ॥
६३५. “यं हि किच्चं अपविद्धं,^२ अकिच्चं पन करीयति^३ ।
उन्नळानं पमत्तानं, तेसं वड्ढन्ति आसवा ॥
६३६. “येसं च सुसमारद्धा, निच्चं कायगता सति ।
अकिच्चं ते न सेवन्ति, किच्चे सातच्चकारिनो ।
सतानं सम्पजानानं, अत्थं गच्छन्ति आसवा ॥
६३७. “उज्जुमग्गम्हि अक्खाते, गच्छथ मा निवत्तथ ।
अत्तना चोदयत्तानं, निब्बानमभिहारये ॥
६३८. “अच्चारद्धम्हि विरियम्हि^४, सत्था लोके अनुत्तरो ।
वीणोपमं करित्वा^५ मे^६, धम्मं देसेसि चक्खुमा ।
तस्साहं वचनं सुत्वा, विहासिं सासने रतो ॥
६३९. “समथं^६ पटिपादेसिं, उत्तमत्थस्स पत्तिया ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥
६४०. “नेक्खम्मे अधिमुत्तस्स, पविवेकं च चेतसो ।
अब्बापज्झाधिमुत्तस्स, उपादानक्खयस्स च ॥

१. पत्यगू - स्या० । २. तदपविद्धं - मी०, स्या०, रो० । ३. कयिरति - सी०, रो० ;
कयीरति - स्या० । ४. वीरियम्हि - म० । ५-५. करित्वान - स्या० । ६. समतं - सी०, रो० ।

६४१. “तण्हक्खयाधिमुत्तस्स, असम्मोहं च चेतसो ।
दिस्वा आयतनुप्पादं, सम्मा चित्तं विमुच्चति ॥
६४२. “तस्स सम्मा विमुत्तस्स, सन्तचित्तस्स भिक्खुनो ।
कतस्स पटिचयो नत्थि, करणीयं न विज्जति ॥
६४३. “सेलो यथा एकघनो, वातेन न समीरति ।
एवं रूपा रसा सद्दा, गन्धा फस्सा च केवला ॥
६४४. “इट्ठा धम्मा अनिट्ठा च, नप्पवेधेन्ति तादिनो ।
ठितं चित्तं विसञ्जुत्तं, वयञ्चस्सानुपस्सती” ति ॥
... सोणो कोळिविसो थेरो ... ।

R. 66

5 B. 313

तेरसनिपातो निट्ठितो ।

तत्रुद्दानं

सोणो कोळिविसो थेरो, एकोयेव महिद्धिको ।
तेरसमिह निपातमिह, गाथायो चेत्य तेरसा ति ॥

10

१४. चुइसकनिपातो

१. खदिरवनियरेवतत्थेरगाथा

B. 314,
R. 67

६४५. “यदा अहं पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
नाभिजानामि सङ्कप्पं, अतरियं दोससंहितं ॥
६४६. “इमे हज्जन्तु वज्जन्तु, दुक्खं पप्पोन्तु पाणिनो’ ।
सङ्कप्पं नाभिजानामि, इमस्मिं दीघमन्तरे ॥
- 5 ६४७. “मेत्तं च अभिजानामि, अप्पभाणं सुभावितं ।
अनुपुब्बं परिचितं, यथा बुद्धेन देसितं ॥
६४८. “सब्बमित्तो सब्बसखो, सब्बभूतानुकम्पको ।
मेत्तचित्तं’ च भावेमि, अव्यापज्जरतो’ सदा ॥
६४९. “असंहीरं’ असङ्कुप्पं, चित्तं आमोदयामहं ।
10 ब्रह्मविहारं भावेमि, अकापुरिससेवितं ॥
६५०. “अवितक्कं समापन्नो, सम्मासम्बुद्धसावको ।
अरियेन तुण्हीभावेन’, उपेतो होति तावदे ॥
६५१. “यथा पि पब्बतो सेलो, अचलो सुप्पतिट्ठितो ।
एवं मोहक्खया भिक्खु, पब्बतो व न वेधति ॥
- 15 ६५२. “अनङ्गणस्स पोसस्स, निच्चं सुचिगवेसिनो ।
वालग्गमत्तं पापस्स, अब्भमत्तं’ व खायति ॥
६५३. “नगरं यथा पच्चन्तं, गुत्तं सन्तरवाहिरं ।
एवं गोपेथ अत्तानं, खणो वो’ मा उपच्चगा ॥
६५४. “नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं ।
20 कालं च पटिकङ्खामि, निव्विसं भतको यथा ॥

१. मेत्तं चित्तं—सी०, स्या०, रो० । २. अव्यापज्जरतो—स्या०, रो० । ३. असं-
हीरं—स्या० । ४. तुण्ही भावेन—रो० । ५. अब्भामत्तं—स्या०, रो० । ६. वे—स्या०, रो० ।

६५५. “नाभिनन्दामि मरणं ...पे०... सम्पजानो पतिस्सतो ॥

६५६. “परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता ॥

६५७. “यस्स चत्थाय पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो ॥

B. 315

5

६५८. “सम्पादेत्थप्पमादेन, एसा मे अनुसासनी ।
हन्दाहं परिनिब्बिस्सं, विप्पमुत्तोम्हि सब्बधी” ति ॥
... खदिरवनियरेवतो थेरो ... ।

२. गोदत्तत्थेरगाथा

६५९. “यथा पि भद्दो आजञ्जो, धुरे युत्तो धुरस्सहो ।
मथितो अतिभारेन, संयुगं^१ नातिवत्तति ॥

10

६६०. “एवं पञ्जाय ये तित्ता, समुद्दो वारिना यथा ।
न परे अतिमञ्जन्ति, अरियधम्मो व पाणिनं ॥

६६१. “काले कालवसं पत्ता, भवाभववसं गता ।
नरा दुक्खं निगच्छन्ति, तेध^२ सोचन्ति माणवा^३ ॥

R. 68

६६२. “उन्नता सुखधम्मेन, दुक्खधम्मेन चोनता^४ ।
द्वयेन बाला हञ्जन्ति, यथाभूतं अदस्सिनो ॥

15

६६३. “ये च दुक्खे सुखस्मिं^५ च, मज्झ सिब्बिनिमच्चगू^६ ।
ठिता ते इन्दखीलो व, न ते उन्नतओनता ॥

६६४. “न हेव लाभे नालाभे, न^७ यसे न च कित्तिथा ।
न निन्दायं^८ पसंसाय, न ते दुक्खे सुखम्हि च ॥

20

६६५. “सब्बत्थ ते न लिम्पन्ति,^९ उदबिन्दु व पोक्खरे ।
सब्बत्थ सुखिता धीरा^{१०}, सब्बत्थ अपराजिता ॥

१. संयुक्तं—स्या० । २. ते च—स्या० । ३. मानवा—मी० । ४. ओनता—स्या०, रो० । ५. सुखम्हि—स्या० । ६. सिब्बिनि०—सी०, स्या०; सिब्बिनिपज्जगू—रो० । ७. अ—मी० । ८. निन्दाय—स्या० । ९. लिम्पन्ति—सी०, स्या०, रो० । १०. वीरा—रो० ।

B. 316 5

६६६. “धम्मेन च अलाभो यो, यो च लाभो अधम्मिको।
अलाभो धम्मिको सेय्यो, यं वे लाभो अधम्मिको ॥
६६७. “यसो च अप्पबुद्धीनं, विञ्जूनं अयसो च यो।
अयसो व^१ सेय्यो विञ्जूनं, न यसो अप्पबुद्धिनं ॥
६६८. “दुम्मेधेहि पसंसा च, विञ्जूहि गरहा च या।
गरहा व सेय्यो विञ्जूहि, यं चे बालप्पसंसना ॥
६६९. “सुखं च काममयिकं, दुक्खं च पविवेकियं।
पविवेकदुक्खं^२ सेय्यो, यं चे काममयं सुखं ॥
६७०. “जीवितं च अधम्मेन, धम्मेन मरणं च यं।
मरणं धम्मिकं सेय्यो, यं चे जीवे अधम्मिकं ॥
६७१. “कामकोप्पणीना^३ ये, सन्तचित्ता भवाभवे।
चरन्ति लोके असिता, नत्थि तेसं पियापियं^४ ॥
६७२. “भावयित्वान बोज्झङ्गे, इन्द्रियाणि बलानि च।
पप्पुय्य परमं सन्ति, परिनिब्बन्तिनासवा” ति ॥
- 15 ... गोदत्तो थेरो ... ।

चुद्दसकनिपातो निट्ठितो ।

तत्रुद्दानं

रेवतो चेव गोदत्तो, थेरा द्वे ते महिद्धिका।
चुद्दसम्हि निपातम्हि, गाथायो अट्ठवीसती ति ॥

—:०:—

१. च—स्या०, रो०। २. पविवेकियं दुक्खं—स्या०, रो०। ३. कामकोधप्पणीना—
स्या०। ४. पियापियं—सी०, रो०।

१५. सोळसकनिपातो^१

१. अञ्जासिकोण्डञ्जत्थेरगाथा

B. 317,
R. 69

६७३. “एस भिय्यो पसीदामि, सुत्वा धम्मं महारसं ।
विरागो देसितो धम्मो, अनुपादाय सब्बसो ॥
६७४. “बहूनि लोके चित्रानि, अस्मिं पठविमण्डले^२ ।
मथेन्ति मञ्जे सङ्कप्पं, सुभं रागूपसंहितं ॥
६७५. “रजमुहत्तं^३ च^४ वातेन, यथा मेघोपसम्मये^५ ।
एवं सम्मन्ति सङ्कप्पा, यदा पञ्जाय पस्सति ॥
६७६. “सब्बे सङ्खारा अनिच्चा ति, यदा पञ्जाय पस्सति ।
अथ निव्विन्दति दुक्खे, एस मग्गो विसुद्धिया ॥
६७७. “सब्बे सङ्खारा दुक्खा ति ...पे०... एस मग्गो विसुद्धिया ॥
६७८. “सब्बे धम्मा अनत्ता ति, यदा पञ्जाय पस्सति ।
अथ निव्विन्दति दुक्खे, एस मग्गो विसुद्धिया ॥
६७९. “बुद्धानुबुद्धो यो थेरो, कोण्डञ्जो तिब्वनिककमो^६ ।
पहीनजातिमरणो, ब्रह्मचरियस्स केवली ॥
६८०. “ओघपासो दब्बहखिलो^७, पब्बतो दुप्पदालयो^८ ।
छेत्वा खिलं^९ च पासं च, सेलं भेतवानं^{१०} दुब्भिदं ।
तिण्णो पारङ्गतो ज्ञायी, मुत्तो सो मारबन्धना ॥
६८१. “उद्धतो चपलो भिक्खु, मित्ते आगम्म पापके ।
संसीदति महोघस्मि, ऊमिया^{१०} पटिकुज्जितो ॥

5

10

15

१. सोळसकनिपातो—रो० । २. पथविमण्डले—म० ; पुथुविमण्डले—रो० । ३-३. रजमुपातं—स्या०, रो० । ४. मेघोपसामये—स्या०, रो० । ५. तिब्वनिककमो—रो० । ६. दब्बहोखिलो—स्या०, रो० । ७. दुप्पदालयो—स्या०, रो० । ८. खिलं—स्या०, रो० । ९. छेत्वान—सी०, स्या०, रो० । १०. उम्मिया—स्या०, रो० ।

६८२. “अनुद्धतो अचपलो, निपको संवुतिन्द्रियो ।
कल्याणमित्तो मेधावी, दुक्खस्सन्तकरो सिया ॥

६८३. “कालपब्बङ्गसङ्कासो^१, किसो^२ धमनिसन्धतो^३ ।
मत्तञ्जू अन्नपानस्मि, अदीनमनसो^४ नरो ॥

६८४. “फुट्ठो डंसेहि मकसेहि, अरञ्जस्मि ब्रहावने ।
नागो सङ्गामसीसे व, सतो तत्राधिवासये ॥

P. 318

६८५. “नाभिनन्दामि मरणं ...पे०... निब्बिसं भतको यथा ॥

६८६. “नाभिनन्दामि मरणं ...पे०... सम्पजानो पतिस्सतो ॥

६८७. “परिचिण्णो मया सत्था ...पे०... भवनेत्ति समूहता ॥

10

६८८. “यस्स चत्थाय पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, किं मे सद्धिविहारिना” ति ॥
... अञ्जासिकोण्डञ्जो^५ थेरो^६ ... ।

२. उदायित्थेरगाथा

६८९. “मनुस्सभूतं सम्बुद्धं, अत्तदन्तं समाहितं ।
इरियमानं^७ ब्रह्मपथे, चित्तस्सूपसमे रतं ॥

15

६९०. “यं मनुस्सा नमस्सन्ति, सब्बधम्मान पारगुं ।
देवा पि तं नमस्सन्ति, इति मे अरहतो सुतं ॥

R. 7.

६९१. “सब्बसंयोजनातीतं, वना निब्बनमागतं^८ ।
कामेहि नेक्खम्मरतं, मुत्तं^९ सेला व कञ्चनं ॥

20

६९२. “स वे अच्चरुचिं^{१०} नागो, हिमवा वञ्जे सिलुच्चये ।
सब्बेसं नागनामानं, सच्चनामो अनुत्तरो ॥

६९३. “नागं वो कित्तयिस्सामि, न हि आगुं करोति सो ।
सोरच्चं अविहिंसा च, पादा नागस्स ते दुवे ॥

१. कालापब्बङ्गसङ्कासो—स्या०, रो० । २-३. कीसो धमनिसन्धितो—स्या० ।
३. अदीनमानमो—सी० । ४. सन्द्विविहारेना—रो० । ५-५. अञ्जाकोण्डञ्जत्थेरगाथा—सी० ;
अञ्जाकोण्डञ्जो थेरो—स्या०, रो० । ६. इरीयमानं—सी० । ७. नं—स्या० । ८. निब्बान-
मागतं—सी०, स्या० । ९. मुत्त—स्या०, रो० । १०. अच्चन्तरुची—रो० ; अच्चन्तरुचि—
सी० ।

६९४. “सति च सम्पजञ्जं च, चरणा नागस्स तेपरे ।
सद्धाहत्यो महानागो, उपेक्खासेतदन्तवा ॥
६९५. “सति गीवा सिरो पञ्जा, वीमंसा धम्मचिन्तना ।
धम्मकुच्छिसमावासो, विवेको तस्स वालधि ॥
६९६. “सो ज्ञायी अस्सासरतो, अज्झत्तं सुसमाहितो । 5
गच्छं समाहितो नागो, ठितो नागो समाहितो ॥
६९७. “सयं समाहितो नागो, निसिन्नो पि समाहितो ।
सब्बत्थ संवुतो नागो, एसा नागस्स सम्पदा ॥
६९८. “भुज्जति अनवज्जानि, सावज्जानि न भुज्जति । B. 319
घासमच्छादनं लद्धा, सन्निधिं परिवज्जयं ॥ 10
६९९. “संयोजनं^१ अणुं थूलं, सब्बं छेत्वान बन्धनं ।
येन येनेव गच्छति, अनपक्खो व गच्छति ॥
७००. “यथा पि उदके जातं, पुण्डरीकं पवड्ढति ।
नोपलिप्पति तोयेन, सुचिगन्धं मनोरमं ॥
७०१. “तथेव च लोके जातो, बुद्धो लोके विहरति । 15
नोपलिप्पति लोकेन, तोयेन पदुमं यथा ॥
७०२. “महाग्गिनि^२ पज्जलितो, अनाहारोपसम्मति ।
अङ्गारेसु च सन्तेसु, निब्बुतो ति पवुच्चति ॥
७०३. “अत्थस्सायं विज्जापनी^३, उपमा विज्जूहि देसिता ।
विज्जिस्सन्ति महानागा, नागं नागेन देसितं ॥ 20
७०४. “वीतरागो वीतदोसो, वीतमोहो अनासवो ।
सरीरं विजहं नागो, परिनिब्बिस्सत्यनासवो” ति ॥
...उदायी थेरो... ।

सोळसकनिपातो निद्धितो ।

तत्रुद्दानं

कोण्डञ्जो च उदायी च, थेरा द्वे ते महिद्धिका ।
सोळसमिह निपातमिह, गाथायो द्वे च तिस चा ति ॥ 25

—:०:—

१६. वीसतिनिपातो

१. अधिमुत्तत्थेरगाथा

B. 320,
R. 71

७०५. “यञ्जत्थं वा धनत्थं वा, ये हनाम मयं पुरे।
अवसेसं^१ भयं होति, वेधन्ति विलपन्ति च॥
७०६. “तस्स ते नत्थि भीतत्तं, भिय्यो वण्णो पसीदति।
कस्मा न परिदेवेसि, एवरूपे महब्भये॥
- 5 ७०७. “नत्थि चेतसिकं दुक्खं, अनपेक्खस्स गामणि।
अतिक्कन्ता भया सब्बे, खीणसंयोजनस्स वे॥
७०८. “खीणाय भवनेत्तिया, दिट्ठे धम्मो यथातथे^२।
न भयं मरणे होति, भारनिक्खेपने यथा॥
- 10 ७०९. “सुचिण्णं ब्रह्मचरियं मे, मग्गो चा पि सुभावितो।
मरणे मे भयं नत्थि, रोगानमिव सङ्खये॥
७१०. “सुचिण्णं ब्रह्मचरियं मे, मग्गो चा पि सुभावितो।
निरस्सादा भवा दिट्ठा, विसं पित्वा^३ वं छड्डितं॥
७११. “पारगू अनुपादानो, कतकिच्चो अनासवो।
तुट्ठो आयुक्खया होति, मुत्तो आघातना यथा॥
- 15 ७१२. “उत्तमं धम्मत्तं पत्तो, सब्बलोके अनत्थिको।
आदित्ता व घरा मुत्तो, मरणस्मि न सोचति॥
७१३. “यदत्थि सङ्गतं किञ्चि, भवो वां यत्थ लब्भति।
सब्बं अनिस्सरं एतं, इति^४ वुत्तं महेसिना॥
- 20 ७१४. “यो तं तथा पजानाति, यथा बुद्धेन देसितं।
न गण्हाति^५ भवं किञ्चि, सुतत्तं व अयोगुळं॥

१. अवसेसं—सी०। २. यथातथा—स्या०। ३—३. पीत्वाव—सी०; पित्वाव.—स्या०;
रो०। ४. च—स्या०, रो०। ५. इदं—स्या०। ६. गण्हाति—रो०।

७१५. “न मे होति ‘अहोसिं’ ति, ‘भविस्सं’ ति न होति मे ।
सङ्घारा विगमिस्सन्ति’, तत्थ का परिदेवना ॥
७१६. “सुद्धं धम्मसमुप्पादं, सुद्धं सङ्घारसन्तति ।
पस्सन्तस्स यथाभूतं, न भयं होति गामणि ॥
७१७. “निणकट्टसमं लोकं, यदा पञ्चाय पस्सति । 5 B. 321
ममत्तं सो असंविन्दं, ‘नत्थि मे’ ति न सोचति ॥
७१८. “उक्कण्ठामि सरीरेन, भवेनग्धि अनत्थिको । R. 72
सोयं भिज्जिस्सति कायो, अज्जो च न भविस्सति ॥
७१९. “यं वो किच्चं सरीरेन, तं करोथ यदिच्छथ ।
न मे तप्पच्चया तत्थ, दोसो पेमं च हेहिति” ॥ 10
७२०. तस्स तं वचनं सुत्वा, अब्भुतं^१ लोमहंसनं ।
सत्थानि निक्खिपित्वान, माणवा एतदब्रवुं ॥
७२१. “किं भदन्ते^२ करित्वान, को वा आचरियो तव ।
कस्स सासनमागम्म, लब्भते तं असोक्ता” ॥
७२२. “सब्बज्जू सब्बदस्सावी, जिनो आचरियो मम । 15
महाकारुणिको सत्था, सब्बलोकतिकिच्छको ॥
७२३. “तेनायं देसितो धम्मो, खयगामी अनुत्तरो ।
तस्स सासनमागम्म, लब्भते तं असोक्ता” ॥
७२४. सुत्वान चोरा इसिनो सुभासितं,
निक्खिप्प सत्थानि च आवुधानि च । 20
तम्हा च कम्मा विरमिसु एके,
एके च पब्बज्जमरोचयिसु ॥
७२५. ते पब्बजित्वा सुगतस्स सासने,
भावेत्वं^४ बोज्झङ्गबलानि पण्डिता ।

१. विभविस्सन्ति—स्या०, रो० । २. अब्भुतं—स्या० । ३. भदन्ते—सी० ; रो० ।

४. भावेत्वा—स्या० रो० ।

उदग्गचित्ता सुमना कतिन्द्रिया,
फुंसिसु निब्बानपदं असङ्खतं ति ॥
... अधिमुत्तो थेरो ... ।

२. पारापरियत्थेरगाथा

७२६. “समणस्स अहु चित्ता, पारापरियस्स^१ भिक्खुनो ।
5 एककस्स निसिन्नस्स, पविवित्तस्स ज्ञायिनो ॥
७२७. “किमानुपुब्बं पुरिसो, किं वतं^२ किं समाचारं^३ ।
अत्तनो किच्चकारीस्स, न च कञ्चि विहेठये ॥
- B. 322 ७२८. “इन्द्रियाणि मनुस्सानं, हिताय अहिताय च ।
अरक्खितानि अहिताय, रक्खितानि हिताय च ॥
- 10 ७२९. “इन्द्रियानेव सारक्खं, इन्द्रियाणि च गोपयं ।
अत्तनो किच्चकारीस्स, न च कञ्चि विहेठये ॥
७३०. “चक्खुन्द्रियं चे रूपेसु, गच्छन्तं अनिवारयं ।
अनादीनवदस्सावी, सो दुक्खा न हि मुच्चति ॥
- 15 ७३१. “सोतिन्द्रियं चे^४ सद्देषु, गच्छन्तं अनिवारयं ।
अनादीनवदस्सावी, सो दुक्खा न हि मुच्चति ॥
- R. 73 ७३२. “अनिस्सरणदस्सावी, गन्धे चे पटिसेवति ।
न सो मुच्चति दुक्खमहा, गन्धेसु अधिमुच्छितो ॥
७३३. “अम्बिलं^५ मधुरगं च, तित्तकग्गमनुस्सरं ।
रसतण्हाय गधितो, हृदयं नाववुज्झति ॥
- 20 ७३४. “सुभान्यप्पटिकूलानि^६, फोटुब्बानि अनुस्सरं ।
रत्तो रागाधिकरणं, विविधं विन्दते दुक्खं^७ ॥
७३५. “मनं चेतोहि धम्मोहि, यो न सक्कोति रक्खितुं ।
ततो नं दुक्खमन्वेति, सब्बेहेतेहि^८ पञ्चहि ॥

१. पारामरियस्स - स्या० । २. वतं - स्या० । ३. समाचारं - सी० । ४. च - स्या०, रो० । ५. अम्बिल - स्या०, रो० । ६. सुभान्यप्पटिकूलानि - स्या० । ७. दुक्खं - स्या०, सी० । ८. सब्बेहेतेहि - स्या० ।

७३६. “पुब्बलोहितसम्पुण्णं, बहुस्स कुणपस्स च।
नरवीरकत्तं वग्गुं, समुग्गमिव चित्तिं ॥
७३७. “कटुकं मधुरस्सादं, पियनिबन्धनं दुखं।
खुरं व मधुना लित्तं, उल्लिहं^१ नावबुज्झति ॥
७३८. “इत्थिरूपे इत्थिसरे, फोटुब्बे पि च इत्थिया। 5
इत्थिगन्धेसु सारत्तो, विविधं विन्दते दुखं ॥
७३९. “इत्थिसोतानि सब्बानि, सन्दन्ति पञ्च पञ्चसू।
तेसमावरणं कातुं, यो सक्कोति विरियवा^२ ॥
७४०. “सो अत्थवा सो धम्मट्ठो, सो दक्खो सो विचक्खणो।
करेय्य रममानो^३ पि^४ किच्चं धम्मत्थसंहितं ॥ 10
७४१. “अथो सीदति सञ्जुत्तं, वज्जे किच्चं निरत्थकं। B. 323
न तं किच्चन्ति मञ्जित्वा, अप्पमत्तो विचक्खणो ॥
७४२. “यं च अत्थेन सञ्जुत्तं, या च धम्मगता रति।
तं समादाय वत्तेथ, सा^५ हि वे उत्तमा रति ॥
७४३. “उच्चावचेहुपायेहि, परेसमभिजिगीसति^६। 15
हन्त्वा वधित्वा अथ सोचयित्वा,
आलोपति साहसा यो परेसं ॥
७४४. “तच्छन्तो आणिया आणिं, निहन्ति बलवा यथा।
इन्द्रियानिन्द्रियेहेव, निहन्ति कुसलो^७ तथा ॥
७४५. “सद्धं विरियं समाधिं च, सतिपञ्जं^८ च भावयं। 20
पञ्च पञ्चहि हन्त्वान, अनीघो याति ब्राह्मणो ॥
७४६. “सो अत्थवा सो धम्मट्ठो, कत्वा वाक्यानुसासनिं।
सब्बेन सब्बं बुद्धस्स, सो नरो सुखमेधती” ति ॥
... पारापरियो^९ थेरो^{१०} ... ।

१. उल्लित्तं—स्या०, रो०। २. विरीयवा—मी०; वीरियवा—म०। ३-३. रम-
मानोहि—स्या०, रो०। ४. स—स्या०, रो०। ५. परेसमभिजिगीसति—स्या०, रो०।
६. कुसला—स्या०, रो०। ७. सति पञ्जं—मी०। ८-८. पारापरियत्थेरागाथा—सी०;
पारापरियो थेरो—स्या०।

३. तेलकानित्थेरगाथा

७४७. “चिररत्तं वतातापी, धम्मं अनुविचिन्तयं ।
समं चित्तस्स नालत्थं, पुच्छं समणब्राह्मणे ॥

R. 74

७४८. ‘को सो पारङ्गतो’ लोके, को पत्तो अमतोगधं ।
कस्स धम्मं पटिच्छामि, परमत्थविजाननं’ ॥

5

७४९. “अन्तोवङ्कगतो आसि”, मच्छो व घसमामिसं ।
बद्धो महिन्दपासेन, वेपचित्त्यसुरो’ यथा ॥

७५०. “अञ्छामि नं न मुञ्चामि, अस्मा सोकपरिद्ववा ।
को मे वन्धं मुञ्चं लोके, सम्बोधि वेदयिस्सति ॥

10

७५१. “समणं ब्राह्मणं वा कं, आदिसन्तं पभङ्गुनं ॥
कस्स धम्मं पटिच्छामि, जरामच्चुपवाहनं ॥

७५२. “विचिकिच्छाकङ्खागन्थितं”, सारम्मबलसञ्जुतं ।
कोधप्पत्तमनत्थद्धं, अभिजप्पपदारणं” ॥

B. 324

७५३. “तण्हाधनुसमुट्ठानं, द्वे च पन्नरसायुतं ।
पस्स ओरसिकं बाळ्हं”, भेतवान यदि तिट्ठति ॥

15

७५४. “अनुदिट्ठिनं अप्पहानं, सङ्कप्पपरतेजितं” ।
तेन विद्धो पवेधामि, पत्तं व मालुतेरितं ॥

७५५. “अज्झत्तं मे समुट्ठाय, खिप्पं पच्चति’ मामकं” ।
छप्पस्सायतनी कायो, यत्थ सरति सब्बदा ॥

20

७५६. “तं न पस्सामि तेकिच्छं, यो मेतं सल्लमुद्धरे ।
नानारज्जेन सत्थेन, नाञ्जेन विचिकिच्छितं ॥

७५७. “को मे असत्थो अवणो, सल्लमभन्तरपस्सयं” ।
अहिंसं सब्बगत्तानि, सल्लं मे उद्धरिस्सति ॥

१. पागगतो—स्या० । २. आसि—स्या०, रो० । ३. वेपचित्त्यासुरो—स्या०, रो० ।
४. गधिनं—मो०, रो०; ० गधिनं—स्या० । ५. अभिजप्प पदारणं—स्या०, रो० । ६. बाळं
—स्या०, रो० । ७. सङ्कप्पसरतेजितं—स्या०, रो० । ८-८. पिच्चेनि पापकं—स्या० । ९. सल्लम-
भन्तरापस्सयं—स्या०, रो० ।

७५८. “धम्मप्पति हि सो सेट्ठो, विसदोसप्पवाहको^१ ।
गम्भीरे पतितस्स मे, थलं पाणिं^२ च^३ दस्सथे ॥
७५९. “रहदेहमस्मि ओगाब्हो, अहारियरजमत्तिके^४ ।
मायाउसूयसारम्भ^५, थीनमिद्धमपत्थटे ॥
७६०. “उद्धच्चमेघथनितं, संयोजनवलाहकं^६ ।
वाहा वहन्ति कुदिट्ठिं^७, सङ्कप्पा रागनिस्सिता ॥
७६१. “सवन्ति सब्बधि सोता, लता उब्भिज्ज तिट्ठति ।
ते सोते को निवारेय्य, तं लतं को हि छेच्छति ॥
७६२. “वेलं करोथ भदन्ते^८, सोतानं सन्निवारणं ।
मा ते मनोमयो सोतो, रुक्खं व सहसा लुवे ॥
७६३. “एवं^९ मे भयजातस्स, अपारा पारमेसतो ।
ताणो पञ्चाबुधो सत्था, इसिसद्धनिसेवितो^{१०} ॥
७६४. “सोपाणं सुगतं^{११} सुद्धं, धम्मसारमयं दब्धं^{१२} ।
पादासि ब्युहमानस्स, ‘मा भायी’ ति च मब्रवि ॥
७६५. “सतिपट्टानपासादं, आरुह्य पच्चवेक्खिसं ।
यं तं पुब्बे अमञ्जिस्सं, सक्कायाभिरतं पजं ॥
७६६. “यदा च मग्गमदक्खि, नावाय अभिरूहनं ।
अनधिट्ठाय अत्तानं, तित्थमदक्खिमुत्तमं ॥
७६७. “सल्लं अत्तसमुट्ठानं, भवनेत्तिप्पभावितं^{१३} ।
एतेसं अप्पवत्ताय, देसेसि मग्गमुत्तमं ॥
७६८. “दीघरत्तानुसयितं, चिररत्तमधिट्ठितं^{१४} ।
बुद्धो मेपानुदी^{१५} गन्थं^{१६}, विसदोसप्पवाहनो^{१७} ति ॥
... तेलकानि^{१८} थेरो ... ।

5

R. 75

10

15

B. 325

20

१. पिसेदासप्पवाहको—स्या०, रो० । २-२. पाणि व—स्या०, रो० । ३. अहारिय रजमत्तिके—स्या०, रो० । ४. मायाउसूयसारम्भ—स्या०, रो० । ५. सञ्जोजनवलाहकं—सी० । ६. कुदिट्ठं—सी० । ७. भदान्ते—स्या० । ८-८. सी० पोत्थके नत्थि । ९. सुकतं—स्या०, रो० । १०. दळं—सी० । ११. भवनेत्तिप्पभावितं—स्या०, रो० । १२. पत्तिट्ठितं—स्या०, रो० । १३. पानुदि—सी० । १४. गन्थं—स्या०, रो० । १५. विमदोमं पवाहनो—सी०; विसदोस पवाहनो—स्या०, रो० । १६. तेलकानि—स्या० ।

४. रट्टपालथेरगाथा

७६९. “पस्स चित्तकतं^१ बिम्बं, अरुकायं समुस्सितं ।
आतुरं बहुसङ्कप्पं, यस्स नत्थि धुवं ठित्ति ॥

७७०. “पस्स चित्तकतं रूपं, मणिना कुण्डलेन च ।
अट्ठि^२ तच्चेन ओनद्धं, सह वत्थेहि सोभति ॥

5 ७७१. “अलत्तककता^३ पादा^४, मुखं चुण्णकमक्खितं ।
अलं बालस्स मोहाय, नो च पारगवेसिनो ॥

७७२. “अट्टपदकता^५ केसा, नेत्ता अञ्जनमक्खिता ।
अलं बालस्स मोहाय, नो च पारगवेसिनो ॥

10 ७७३. “अञ्जनीव नवा चित्ता, पूतिकायो अलङ्कृतो ।
अलं बालस्स मोहाय, नो च पारगवेसिनो ॥

७७४. “ओदहि मिगवो पासं, नासदा^६ वागुरं^७ मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम, कन्दन्ते मिगबन्धके ॥

७७५. “छिन्नो^८ पासो^९ मिगवस्स, नासदा वागुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम, सोचन्ते मिगलुट्ठके ॥

15 ७७६. “पस्सामि लोके सधने मनुस्से,
लद्धान वित्तं न ददन्ति मोहा ।
R. 76 लुद्धा^{१०} धनं सन्निचयं करोन्ति,
भिय्यो व^{११} कामे अभिपत्थयन्ति ॥

B, 326

20 ७७७. “राजा पसय्हप्पठविं विजेत्वा,
ससागरन्तं महिमावसन्तो ।
ओरं समुद्दस्स अतित्तरूपो,
पारं समुद्दस्स पि पत्थयेथ^{१२} ॥

७७८. “राजा च अञ्जे च बहू मनुस्सा,
अवीततण्हा मरणं उपेन्ति ।

१. चित्तीकतं—मी० । २. अट्ठि—स्या०, रो० । ३-३. अलत्तककता पापा—स्या० ।
४. अट्टपदकता—स्या०, रो० । ५-५. नामादा वागुरं—स्या०, रो० । ६-६. छिन्नापासा—
स्या०, रो० । ७. लद्धा—स्या० । ८. च—स्या०, रो० । ९. पत्थयेथ—स्या० ।

ऊना व हुत्वान जहन्ति देहं,
कामेहि लोकम्हि न हत्थि तित्ति ॥

७७९. “कन्दन्ति नं जाती पकिरिय केसे,
अहो वता नो अमरा ति चाहु ।
वत्थेन नं पारुतं नीहरित्वा,
चित्तं समोधाय ततो डहन्ति ॥

5

७८०. “सो डय्हति सूलेहि तुज्जमानो,
एकेन वत्थेन पहाय भोगे ।
न मीयमानस्स^१ भवन्ति ताणा,
जाती च मित्ता अथ वा सहाया ॥

10

७८१. “दायादका तस्स धनं हरन्ति,
सत्तो पन गच्छति येन कम्मं ।
न मीयमानं धनमन्वेति किञ्चि,
पुत्ता च दारा च धनं च रट्ठं ॥

७८२. “न दीघमायुं लभते धनेन,
न चा पि वित्तेन जरं विहन्ति ।
अप्पप्पं^२ हिदं^३ जीवितमाहु धीरा,
असस्सतं विप्परिणामधम्मं ॥

15

७८३. “अड्ढा^४ दलिद्दा च फुसन्ति फस्सं,
वालो च धीरो च तथेव फुट्ठो ।
वालो हि वाल्या वधितो व सेति,
धीरो च नो^५ वेधति फस्सफुट्ठो ॥

20

७८४. “तस्मा हि पञ्जा व धनेन सेय्या^६,
याय वोसानमिधाधिगच्छति ।
अव्योसितत्ता^७ हि भवाभवेसु,
पापानि कम्मनि करोति^८ मोहा ॥

B. 327

25

१. मिय्यमानस्म—सी०, स्या०, रो० । २-२. अप्पंहितं—सी०; अप्पञ्चि नं—
स्या०, रो० । ३. अड्ढा—स्या०, रो० । ४. न—स्या०, रो० । ५. सेय्यो—स्या०, रो० ।
६. अव्योसितत्तो—सी०; अव्योसितत्था—स्या०, रो० । ७. करोन्ति—स्या०, रो० ।

R. 77

७८५. “उपेति गब्भं च परं च लोकं,
संसारमापज्ज परम्पराय ।
तस्सप्पपज्जो अभिसद्दहन्तो,
उपेति गब्भं च परं च लोकं ॥
७८६. “चोरो यथा सन्धिमुखे गहीतो,
सकम्मुना हञ्जति पापधम्मो ।
एवं पज्जा पेच्च परम्हि लोके
सकम्मुना हञ्जति पापधम्मो’ ॥
७८७. “कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा,
विरूपरूपेण मथेन्ति चित्तं ।
आदीनवं कामगुणेषु दिस्वा,
तस्मा अहं पव्वजितोम्हि राज ॥
७८८. “दुमप्फलानीव पतन्ति माणवा,
दहरा च बुद्धा च सरीरभेदा ।
एतं पि दिस्वा पव्वजितोम्हि राज
अपण्णकं सामञ्जमेव सेय्यो ॥
७८९. “सद्धायाहं पव्वजितो, उपेतो जिनसासने ।
अवञ्ज्ञा’ मय्हं पव्वज्जा, अनणो भुञ्जामि भोजनं ॥
७९०. “कामे आदित्ततो दिस्वा, जातरूपानि सत्थतो ।
गव्वभवोक्कन्तितो’ दुक्खं, निरयेसु महव्वभयं ॥
७९१. “एतमादीनवं जत्वा, संवेगं अलभिं तदा ।
सोहं विद्धो तदा सन्तो, सम्पत्तो आसवक्खयं ॥
७९२. “परिचिण्णो मया सत्था, कत्तं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता ॥
७९३. “यस्सत्थाय’ पव्वजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्वसंयोजनक्खयो’ ॥ त ॥
... रट्टपालो’ थेरो’ ... ।

१. धम्मा—मी० । २. अवज्जा—स्या०, रो० । ३. भोज—सी० । ४. गव्वभवोक्क-
न्तितो—स्या०, रो० । ५. दिस्वा—स्या०, रो० । ६. यस्स चत्थाय—स्या० । ७. रट्टपालत्थेर-
गाथा—सी० ।

५. मालुक्यपुत्तत्थेरगाथा

७९४. “रूपं दिस्वा सति मुट्ठा, पियं^१ निमित्तं मनसि करोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तं च अज्झोस्स^२ तिट्ठति ॥ B. 328
७९५. “तस्स वड्ढन्ति वेदना, अनेका रूपसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च, चित्तमस्सूपहज्जति ।
एवमाचिनतो दुक्खं, आरा निब्बानं^३ वुच्चति ॥ 5
७९६. “सद्वं सुत्वा सति मुट्ठा, पियं निमित्तं मनसि करोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तं च अज्झोस्स तिट्ठति ॥
७९७. “तस्स वड्ढन्ति वेदना, अनेका सद्वसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च, चित्तमस्सूपहज्जति ।
एवमाचिनतो दुक्खं, आरा निब्बानं वुच्चति ॥ 10
७९८. “गन्धं घत्वा सति मुट्ठा, पियं निमित्तं मनसि करोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तं च अज्झोस्स तिट्ठति ॥
७९९. “तस्स वड्ढन्ति वेदना, अनेका गन्धसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च, चित्तमस्सूपहज्जति ।
एवमाचिनतो दुक्खं, आरा निब्बानं वुच्चति ॥ 15
८००. “रसं भोत्वा सति मुट्ठा, पियं निमित्तं मनसि करोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तं च अज्झोस्स तिट्ठति ॥
८०१. “तस्स वड्ढन्ति वेदना, अनेका रससम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च, चित्तमस्सूपहज्जति ।
एवमाचिनतो दुक्खं, आरा निब्बानं वुच्चति ॥ 20
८०२. “फस्सं फुस्स सति मुट्ठा, पियं निमित्तं मनसि करोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तं च अज्झोस्स तिट्ठति ॥ R. 78
८०३. “तस्स वड्ढन्ति वेदना, अनेका फस्ससम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च, चित्तमस्सूपहज्जति ।
एवमाचिनतो दुक्खं, आरा निब्बानं वुच्चति ॥ 25

B. 329

5

10

15

20

25

८०४. “धम्मं जत्वा सति मुट्ठा, पियं निमित्तं मनसि करोतो ।
सारत्तचित्तो वेदेति, तं च अज्झोस्स तिट्ठति ॥

८०५. “तस्स वड्ढन्ति वेदना, अनेका धम्मसम्भवा ।
अभिज्झा च विहेसा च, चित्तमस्सूपहञ्जति ।
एवमाचिनतो दुक्खं, आरा निब्बान वुच्चति ॥

८०६. “न सो रज्जति रूपेसु, रूपं दिस्वा पतिस्सतो ।
विरत्तचित्तो वेदेति, तं च नाज्झोस्स^१ तिट्ठति ॥

८०७. “यथास्स पस्सतो रूपं, सेवतो चा^२ पि वेदनं ।
खीयति नोपचीयति, एवं सो चरती सतो ।
एवं अपचिनतो दुक्खं, सन्तिके निब्बान वुच्चति ॥

८०८. “न सो रज्जति सद्देसु, सद्दं सुत्वा पतिस्सतो ।
विरत्तचित्तो वेदेति, तं च नाज्झोस्स तिट्ठति ॥

८०९. “यथास्स सुणतो सद्दं, सेवतो चा पि वेदनं ।
खीयति नोपचीयति, एवं सो चरती सतो ।
एवं अपचिनतो दुक्खं, सन्तिके निब्बान वुच्चति ॥

८१०. “न सो रज्जति गन्धेसु, गन्धं घत्वा पतिस्सतो ।
विरत्तचित्तो वेदेति, तं च नाज्झोस्स^३ तिट्ठति ॥

८११. “यथास्स घायतो गन्धं, सेवतो चा पि वेदनं ।
खीयति नोपचीयति, एवं सो चरती सतो ।
एवं अपचिनतो दुक्खं, सन्तिके निब्बान वुच्चति ॥

८१२. “न सो रज्जति रसेसु, रसं भोत्वा^४ पतिस्सतो ।
विरत्तचित्तो वेदेति, तं च नाज्झोस्स तिट्ठति ॥

८१३. “यथास्स सायतो^५ रसं, सेवतो चा पि वेदनं ।
खीयति नोपचीयति, एवं सो चरती सतो ।
एवं अपचिनतो दुक्खं, सन्तिके निब्बान वुच्चति ॥

८१४. “न सो रज्जति फस्सेसु, फस्सं फुस्स पतिस्सतो ।
विरत्तचित्तो वेदेति, तं च नाज्झोस्स तिट्ठति ॥

१. नाज्झोस्स - स्या०, रो० । २. वा - स्या०, रो०; एवमुपरि पि । ३. अज्झोस्स - सी० । ४. भुत्वा - सी० । ५. सायतो - म० ।

८१५. “यथास्स फुसतो फस्सं, सेवतो चा पि वेदनं ।
 खीयति नोपचीयति, एवं सो चरती सतो ।
 एवं अपचिनतो दुक्खं, सन्तिके निब्बान वुच्चति ॥
८१६. “न सो रज्जति धम्मेषु, धम्मं जत्वा पतिस्सतो ।
 विरत्तचित्तो वेदेति, तं च नाज्झोस्स तिट्ठति ॥ 5
८१७. “यथास्स विजानतो^१ धम्मं, सेवतो चा पि वेदनं ।
 खीयति नोपचीयति, एवं सो चरती सतो ।
 एवं अपचिनतो दुक्खं, सन्तिके निब्बान वुच्चति” ॥ B, 330
 ... मालुक्यपुत्तो^२ थेरो^३ ... ।

६. सेलत्थेरगाथा

८१८. “परिपुण्णकायो सुरुचि, सुजातो चारुदस्सनो ।
 सुवण्णवण्णोसि भगवा, सुसुक्कदाठोसि विरियवा^४ ॥ 10
८१९. “नरस्स हि सुजातस्स, ये भवन्ति वियञ्जना ।
 सब्बे ते तव कायस्मिं, महापुरिसलक्खणा ॥
८२०. “पसन्ननेत्तो सुमुखो, ब्रह्मा उज्जु पतापवा ।
 मज्झे समणसङ्गस्स, आदिच्चो व विरोचसि ॥ 15
८२१. “कल्याणदस्सनो भिक्खु, कञ्चनसन्निभत्तचो ।
 किं ते समणभावेन, एवं उत्तमवणिणो ॥
८२२. “राजा अरहसि भवितुं, चक्कवत्ती रथेसभो ।
 चातुरन्तो विजितावी, जम्बुसण्डस्स^५ इस्सरो ॥
८२३. “खत्तिया भोगी^६ राजानो, अनुयन्ता भवन्ति ते ।
 राजाधिराजा^६ मनुजिन्दो, रज्जं कारेहि गोतम” ॥ 20
८२४. “राजाहमस्मि सेल, (सेला ति भगवा)

R. 79

१. जानतो—सी० । २-२. मालुङ्क्यपुत्तत्थेरगाथा—सी०; मालङ्क्यपुत्तो थेरो—स्या०, रो० । ३. वीरियवा—म० । ४. जम्बुसण्डस्स—सी० । ५. भोगा—सी०; भोज—स्या०, रो० । ६. राजाभिराजा—स्या०, रो० ।

धम्मराजा अनुत्तरो ।

धम्मेन चक्कं वत्तेमि, चक्कं अप्पटिवत्तियं” ॥

८२५. “सम्बुद्धो पटिजानासि, (इति सेलो ब्राह्मणो)

धम्मराजा अनुत्तरो ।

5

‘धम्मेन चक्कं वत्तेमि’, इति भासथ^१ गोतम ॥

८२६. “को नु सेनापति भोतो, सावको सत्थुरन्वयो^२ ।

को तेतमनुवत्तेति^३, धम्मचक्कं पवत्तितं” ॥

B. 331

८२७. “मया पवत्तितं चक्कं, (सेला ति भगवा)

धम्मचक्कं अनुत्तरं ।

10

सारिपुत्तो अनुवत्तेति, अनुजातो तथागतं ॥

८२८. “अभिञ्जेय्यं अभिञ्जातं, भावेतब्बं च भावितं ।

पहातब्बं पहीनं मे, तस्मा बुद्धोस्मि ब्राह्मण ॥

८२९. “विनयस्सु मयि कल्लं, अधिमुच्चस्सु^४ ब्राह्मण ।

दुल्लभं दस्सनं होति, सम्बुद्धानं अभिण्हसो ॥

15

८३०. “येसं वे दुल्लभो लोके, पातुभावो अभिण्हसो ।

सोहं ब्राह्मण बुद्धोस्मि^५, सल्लकत्तो^६ अनुत्तरो ॥

८३१. “ब्रह्मभूतो अतितुलो, मारसेनप्पमद्दतो ।

सब्बामित्ते वसे^७ कत्वा, मोदामि अकुतोभयो” ॥

८३२. “इदं भोन्तो निसामेथ, यथा भासति चक्खुमा ।

25

सल्लकत्तो महावीरो, सीहो व नदती वने ॥

८३३. “ब्रह्मभूतं अतितुलं, मारसेनप्पमद्दनं ।

को दिस्वा नप्पसीदेय्य, अपि कण्हाभिजातिको ॥

१. भाससि—स्या०, रो० । २. मत्थु अन्वयो—नी० । ३. ते मं अनुवत्तेति—सी० ; इमं अनुवत्तेति—स्या०, रो० । ४. अधिमुच्चस्सु—सी०, स्या०, रो० । ५-५. सम्बुद्धो सल्लकत्तो—सी० । ६. वणी—स्या०, रो० ।

८३४. “यो मं इच्छति अन्वेतु, यो वा निच्छति गच्छतु ।
इधाहं पब्बजिस्सामि, वरपञ्जस्स सन्तिके” ॥

८३५. “एतं चे रुच्चति भोतो, सम्मासम्बुद्धसासनं ।
मयं पि पब्बजिस्सामि, वरपञ्जस्स सन्तिके ॥

८३६. “ब्राह्मणा तिसता इमे, याचन्ति पञ्जलीकता ।
‘ब्रह्मचरियं चरिस्सामि, भगवा तव सन्तिके’ ” ॥

5

८३७. “स्वाखातं ब्रह्मचरियं, (सेला ति भगवा)

सन्दिट्टिकमकालिकं ।

यत्थ अमोधा पब्बज्जा, अप्पमत्तस्स सिक्खतो” ॥

८३८. “यं तं सरणमागम्ह,^१ इतो अट्ठमे^२ चक्खुम ।
सत्तरत्तेन भगवा, दन्ताम्ह^३ तव सासने ॥

10 R. 80

८३९. “तुवं बुद्धो तुवं सत्था, तुवं माराभिभू मुनि ।
तुवं अनुसये छेत्वा, तिण्णो तारेसिमं पजं ॥

B. 332

८४०. “उपधी ते समतिक्कन्ता, आसवा ते पदालिता ।
सीहो व अनुपादानो, पहीनभयभेरवो ॥

15

८४१. “भिक्खवो तिसता इमे, तिट्ठन्ति पञ्जलीकता ।
पादे वीर पसारेहि, नागा वन्दन्तु सत्थुनो” ति ॥
... सेलो थेरो ... ।

७. काळिगोधापुत्तभट्टियत्थेरगाथा

८४२. “यातं मे हत्थिगीवाय, सुखुमा वत्था पवारिता ।
सालीनं ओदनो भुत्तो, सुचिमंसूपसेचनो ॥

20

८४३. “सोज्ज भट्ठो साततिको, उञ्छापत्तागते^४ रतो ।
झायति अनुपादानो, पुत्तो गोधाय भट्टियो ॥

१. सरणमागम्म - सी०, स्या०, रो० । २. अट्ठमि - स्या०, रो० । ३. दन्ताम्ह -
स्या०, रो० । ४. उञ्छापत्तागते - सी० ।

८४४. "पंसुकूली साततिको, उञ्छापत्तागते रतो ।
झायति अनुपादानो, पुत्तो गोधाय भद्वियो ॥
८४५. "पिण्डपाती साततिको ... पे० ...
८४६. "तेचीवरी साततिको ... पे० ...
- 5 ८४७. "सपदानचारी साततिको ... पे० ...
८४८. "एकासनी साततिको ... पे० ...
८४९. "पत्तपिण्डी साततिको ... पे० ...
८५०. "खलुपच्छाभत्ती साततिको ... पे० ...
८५१. "आरञ्जिको साततिको ... पे० ...
- 10 ८५२. "रुक्खमूलिको साततिको ... पे० ...
८५३. "अब्भोकासी साततिको ... पे० ...
८५४. "सोसानिको साततिको ... पे० ...
८५५. "यथासन्थतिको साततिको ... पे० ...
- B. 333 ८५६. "नेसज्जिको साततिको ... पे० ...
- 15 ८५७. "अप्पिच्छो साततिको ... पे० ...
८५८. "सन्तुट्ठो साततिको ... पे० ...
८५९. "पविवित्तो साततिको ... पे० ...
८६०. "असंसट्ठो साततिको ... पे० ...
८६१. "आरद्धविरियो^१ साततिको ... पे० ...
- 20 ८६२. "हित्वा सतपलं कंसं, सोवण्णं सतराजिकं ।
अग्गहिं मत्तिकापत्तं, इदं दुत्तियाभिसेचनं ॥
८६३. "उच्चे मण्डलिपाकारे, दब्भमट्ठालकोट्टके ।
रक्खितो खग्गहत्थेहि, उत्तसं विहरिं पुरे ॥
८६४. "सोज्ज भद्दो अनुवासी, पहीनभयभेरवो ।
झायति वनमोगय्ह, पुत्तो गोधाय भद्वियो ॥
- 25

८६५. “सीलक्खन्धे पतिट्ठाय, सतिं पञ्चं च भावयं ।
पापुणिं अनुपुब्बेन, सब्बसंयोजनक्खयं” ति ॥
... भद्दियो काळिगोधाय पुत्तो थेरो ... ।

८. अङ्गुलिमालत्थेरगाथा

८६६. “गच्छं वदेसि समण द्वितोमिह,^१
ममं च ब्रूसि ठितमद्वितो ति ।
पुच्छामि तं समण एतमत्थं,
कथं^२ ठितो त्वं अहमद्वितोमिह” ॥ 5
८६७. “ठितो अहं अङ्गुलिमाल सब्बदा,
सब्बेसु भूतेसु निधाय दण्डं ।
तुवं^३ च पाणेसु असञ्जतोसि,
तस्मा ठितोहं तुवमद्वितोसि” ॥ 10
८६८. “चिरस्सं वत मे महितो महेसी,
महावनं समणो पच्चपादिं^४ ।
सोहं चजिस्सामि सहस्सपापं,
सुत्वान गाथं तव धम्मयुत्तं” ॥ 15
८६९. इच्चवेव^५ चोरो असिमावुधं च,
सोब्भे पपाते नरके अन्वकासि ।
अवन्दि चोरो सुगतस्स पादे,
तत्थेव पब्बज्जमयाचि बुद्धं ॥ B. 334
८७०. बुद्धो च खो कारुणिको महेसि,
यो सत्था लोकस्स सदेवकस्स ।
तमेहि भिक्खू ति तदा अवोच,
एसेव तस्स अहु भिक्खुभावो ॥ 20
८७१. “यो च^६ पुब्बे पमज्जित्वा, पच्छा सो नप्पमज्जति ।
सोमं लोकं पभासेति, अवभा मुत्तो व चन्दिमा ॥ 25

१. ठितोमिह—स्या०, रो० । २. कस्मा—स्या०, रो० । ३. त्वं—रो० । ४. पच्च-
पादि—सी०, स्या०, रो० । ५. इत्थेव—रो० । ६. स्या०, रो० पोत्थकेमु नत्थि ।

८७२. “यस्स पापं कतं कम्मं, कुसलेन पिधीयति^१।
सोमं लोकं पभासेति, अब्भा मुत्तो व चन्दिमा ॥

८७३. “यो हवे दहरो भिक्खु, युञ्जति बुद्धसासने।
सोमं लोकं पभासेति, अब्भा मुत्तो व चन्दिमा ॥

5 ८७४. “दिसा^२ पि^३ मे धम्मकथं सुणन्तु,
दिसा पि मे युञ्जन्तु बुद्धसासने।
दिसा पि मे ते मनुजे^४ भजन्तु,
ये धम्ममेवादपयन्ति^५ सन्तो ॥

८७५. “दिसा हि मे खन्तिवादानं, अविरोधप्पसंसिनं।
10 सुणन्तु धम्मं कालेन, तं च अनुविधीयन्तु ॥

८७६. “न हि जातु सो ममं हिंसे, अञ्जं वा पन किञ्चनं^६।
पप्पुय्य परमं सन्तिं, रक्खेय्य तसथावरे ॥

B. 82 ८७७. “उदकं हि नयन्ति नेत्तिका,
उसुकारा नमयन्ति तेजनं।
15 दारं नमयन्ति तच्छका,
अत्तानं दमयन्ति पण्डिता ॥

B. 335 ८७८. “दण्डेनेके दमयन्ति, अङ्गकुसेभि कसाहि च।
अदण्डेन असत्थेन, अहं दन्तोमिह तादिना ॥

८७९. “अहिंसको ति मे नामं, हिंसकस्स पुरे सतो।
20 अज्जाहं सच्चनामोमिह, न नं हिंसामि किञ्चनं ॥

८८०. “चोरो अहं पुरे आसिं, अङ्गुलिमालो ति विस्सुतो।
बुद्दहमानो महोघेन, बुद्धं सरणमागमं ॥

८८१. “लोहितपाणि पुरे आसिं, अङ्गुलिमालो ति विस्सुतो।
सरणगमनं^७ पस्स, भवनेत्ति समूहता ॥

25 ८८२. “तादिसं कम्मं कत्वान, बहुं दुग्गतिगामिनं।
फुट्ठो कम्मविपाकेन, अनणो भुञ्जामि भोजनं ॥

१. पिधीयति - सी०, स्या०, रो०। २-२. दिसाहि - स्या०, रो०। ३. मनुस्से - स्या०, रो०। ४. धम्ममेवादापेत्ति - मी०। ५. किञ्चनं - मी०, स्या०, रो०। ६. मरणागमनं - सी०, स्या०, रो०।

८८३. “पमादमनुयुञ्जन्ति, बाला दुम्मेधिनो जना ।
अप्पमादं च मेधावी, धनं सेट्ठं व रक्खति ॥
८८४. “मा पमादमनुयुञ्जेथ, मा कामरतिसन्धवं ।
अप्पमत्तो हि ज्ञायन्तो, पप्पोति परमं सुखं ॥
८८५. “स्वागतं नापगतं, नेतं दुम्मन्तितं मम ।
सविभत्तेसु^१ धम्मेसु, यं सेट्ठं तदुपागमं ॥
८८६. “स्वागतं नापगतं, नेतं दुम्मन्तितं मम ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स मासनं ॥
८८७. “अरञ्जे रुक्खमूले वा, पव्वतेसु गुहासु वा ।
तत्थ तत्थेव अट्ठासिं, उव्विग्गमनसो तदा ॥
८८८. “सुखं सयामि ठायामि, सुखं कप्पेमि जीवितं ।
अहत्थपासो मारस्स, अहो सत्थानुकम्पितो ॥
८८९. “ब्रह्मजच्चो पुरे आसिं, उदिच्चो उभतो अहुं^२ ।
सोज्ज पुत्तो सुगतस्स, धम्मराजस्स सत्थुनो ॥
८९०. “वीततण्हो अनादानो, गुत्तद्वारो सुसंवृतो ।
अधमूलं वधित्वान,^३ पत्तो मे आसवक्खयो ॥
८९१. “परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता^४ ति ॥
... अङ्गुलिमालो थेरो ... ।

5

10

15

B. 336

९. अनुरुद्धत्येरगाथा

८९२. “पहाय मातापितरो, भगिनी आतिभातरो ।
पञ्च कामगुणे हित्वा, अनुरुद्धो व ज्ञायतु ॥
८९३. “समेतो नच्चगीतेहि, सम्मताळप्पबोधनो ।
न तेन सुद्धिमज्झगं,^५ मारस्स विसये रतो ॥

20

R. 83

१. सविभत्तेसु—स्या०, रो० । २. अहुं—स्या०, रो० । ३. वधित्वान—रो० ।

४. समूहमज्झगा—सी०; सुद्धिमज्झगमा—स्या०, रो० ।

८९४. "एतं च समतिक्कम्म, रतो बुद्धस्स सासने ।
सब्बोधं समतिक्कम्म, अनुरुद्धो व ज्ञायति ॥
८९५. "रूपा सदा रसा गन्धा, फोटुब्बा च मनोरमा ।
एते च समतिक्कम्म, अनुरुद्धो व ज्ञायति ॥
८९६. "पिण्डपातपटिक्कन्तो,^१ एको अदुतियो मुनि ।
एसति पंसुकूलानि, अनुरुद्धो अनासवो ॥
८९७. "विचिनी अगगही धोवि, रजयी धारयी मुनि ।
पंसुकूलानि मतिमा, अनुरुद्धो अनासवो ॥
८९८. "महिच्छो च असन्तुट्ठो, संसट्ठो यो च उद्धतो ।
तस्स धम्मा इमे होन्ति, पापका सङ्किलेसिका ॥
८९९. "सतो च होति अप्पिच्छो, सन्तुट्ठो अविघातवा ।
पविवेकरतो वित्तो, निच्चमारद्धवीरियो ॥
९००. "तस्स धम्मा इमे होन्ति, कुसला बोधिपक्खिका ।
अनासवो च सो होति, इति वुत्तं महेसिना ॥
९०१. "मम सङ्कप्पमञ्जाय, सत्था लोके अनुत्तरो ।
मनोमयेन कायेन, इद्धिया उपसङ्गमि ॥
९०२. "यदा मे अहु सङ्कप्पो, ततो उत्तरि^२ देसयि ।
निप्पपञ्चरतो बुद्धो, निप्पपञ्चमदेसयि ॥
९०३. "तस्साहं धम्ममञ्जाय, विहासिं सासने रतो ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥
९०४. "पञ्चपञ्जासवस्सानि, यतो नेसज्जिको अहं ।
पञ्चवीसतिवस्सानि, यतो मिद्धं समूहतं ॥
९०५. "नाहु अस्सासपस्सासा^३, ठितचित्तस्स तादिनो ।
अनेजो सन्तिमारब्भ, चक्खुमा परिनिब्बुतो ॥
९०६. "असल्लीनेन चित्तेन, वेदनं अज्झवासयि ।
पज्जोतस्सेव निब्बानं,^४ विमोक्खो चेतसो अहु ॥

B. 337

१. पिण्डपातपटिक्कन्तो - स्या०; पिण्डपातमटिक्कन्तो - म० । २. उत्तरि - स्या० ।

३. अस्मापस्सासो - स्या०, र० । ४. निब्बानं - मी० ।

९०७. “एते पच्छिमका दानि, मुनिनो फस्सपञ्चमा ।
नाञ्जे धम्मा भविस्सन्ति, सम्बुद्धे परिनिव्वुते ॥
९०८. “नत्थि दानि पुनावासो, देवकायस्मि^१ जालिनि ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो ॥
९०९. “यस्स मुहुत्तेन^२ सहस्सधा,^३ लोको संविदितो सन्नह्मकप्पो । 5 R. 84
वसी इद्दिगुणे चतूपपाते, काले पस्सति देवता स भिक्खु^४ ॥
९१०. “अन्नभारो^५ पुरे आसिं, दलिद्दो घासहारको ।
समणं पटिपादेसिं, उपरिद्धं यसस्सिनं ॥
९११. “सोम्हि सक्ककुले जातो, अनुरुद्धो ति मं विदू ।
उपेतो नच्चगीतेहि, सम्मताळप्पबोधनो ॥ 10
९१२. “अथद्दसासिं सम्बुद्धं, सत्थारं अकुतोभयं ।
तस्मिं चित्तं पसादेत्वा, पब्बजिं अनगारियं ॥
९१३. “पुब्बेनिवासं जानामि, यत्थ मे वुसितं पुरे ।
तावतिंसेसु देवेसु, अट्ठासिं सक्कजातिया^६ ॥
९१४. “सत्तक्खत्तुं मनुस्सिन्दो, अहं रज्जमकारयिं । 15
चातुरन्तो विजितावी, जम्बुसण्डस्स^७ इस्सरो ।
अदण्डेन असत्थेन, धम्मेन अनुसासयिं ॥
९१५. “इतो सत्त ततो^८ सत्त, संसारानि चतुद्दस ।
निवासमभिजानिस्सं, देवलोके ठिता तदा ॥
९१६. “पञ्चङ्गिके समाधिम्हि, सन्ते^९ एकोदिभाविते । 20 B. 338
पटिप्पस्सद्विलद्धम्हि,^{१०} दिव्वचक्खुं^{११} विसुज्झि मे ॥
९१७. “चतूपपातं जानामि, सत्तानं आगतिं गतिं ।
इत्थभावञ्जथाभावं, ज्ञाने पञ्चङ्गिके ठितो ॥
९१८. “परिचिण्णो मया सत्था ...पे०... भवनेत्ति समूहता ॥

१. देवकायस्मि — स्या०; देवकायम्हि — सी० । २-२. मुहुत्ते महस्मदा — स्या०, रो० ।

३. भिक्खुनो — सी० । ४. अन्नहारो — सी० । ५. मत्तजानिया — सी० । ६. जम्बुमण्डस्स — सी० । ७. इतो — स्या०, रो० । ८. मन्तो — सी० । ९. पटिप्पस्सद्विलद्धोम्हि — सी० । १०. दिव्वचक्खु — स्या०, रो० ।

९१९. “वज्जीनं वेळुवगामे, अहं जीवितसङ्ख्या ।
हेटुतो वेळुगुम्बस्मिं, निब्बायिस्सं अनासवो” ति ॥
... अनुरुद्धो थेरो ... ।

१०. पारापरियत्थेरगाथा

९२०. “समणस्स अहु चिन्ता, पुप्फितम्हि महावने ।
5 एकग्गस्स निसिन्नस्स, पविवित्तस्स ज्ञायिनो ॥
९२१. “अञ्जथा लोकनाथम्हि, तिट्ठन्ते पुरिसुत्तमे ।
इरियं आसि भिक्खूनं, अञ्जथा दानि दिस्सति’ ॥
९२२. “सीतवातपरित्तानं, हिरिकोपीनछादनं ।
मत्तद्वियं अभुञ्जिंसु, सन्तुट्ठा इतरीतरे ॥
- 10 ९२३. “पणीतं यदि वा लूखं, अप्पं वा यदि वा बहुं ।
यापनत्थं अभुञ्जिंसु, अगिद्धा नाधिमुच्छिता ॥
- R. 85 ९२४. “जीवितानं परिक्खारे, भेसज्जे अथ पच्चये ।
न बाब्बं उस्सुका आसुं, यथा ते आसवक्खये ॥
- 15 ९२५. “अरञ्जे रुक्खमूलेसु, कन्दरासु गुहासु च ।
विवेकमनुब्रूहन्ता,^१ विहंसु^२ तप्परायना ॥
९२६. “नीचा^३ निविट्ठा सुभरा, मुदु अत्थद्धमानसा ।
अव्यासेका अमुखरा, अत्थचिन्ता वसानुगा ॥
९२७. “ततो पासादिकं आसि, गतं भुत्तं निसेवितं ।
सिनिद्धा तेलधारा व, अहोसि इरियापथो ॥
- 20 ९२८. “सब्बासवपरिक्खीणा, महाज्ञायी महाहिता ।
निब्बुता दानि ते थेरा, परित्ता दानि तादिसा ॥
- B. 339 ९२९. “कुसलानं च धम्मानं, पञ्जाय च परिक्खया ।
सब्बाकारवरूपेतं, लुज्जते जिनसासनं ॥

१. दिस्सते - स्या०, रो० । २. विवेकमनुब्रूहेन्ता - स्त्री० । ३. विहंसु - स्या०, रो० । ४. नीच - स्या०, रो० ।

९३०. “पापकानं च धम्मानं, किलेसानं च यो उतु ।
उपट्ठिता विवेकाय, ये च सद्धम्मसेसका ॥
९३१. “ते किलेसा पवड्डन्ता, आविसन्ति बहुं जनं ।
कीळन्ति मज्जे वालेहि, उम्मत्तेहि व रक्खसा ॥
९३२. “किलेसेहाभिभूता ते, तेन तेन विधाविता ।
नरा किलेसवत्थूसु, ससङ्गामेव^१ घोसिते ॥ 5
९३३. “परिच्चजित्वा सद्धम्मं, अज्जमज्जेहि^२ भण्डरे ।
दिट्ठिगतानि अन्वेन्ता, इदं सेय्यो ति मज्जरे ॥
९३४. “धनं च पुत्तं^३ भरियं च, छड्डयित्वान निग्गता ।
कटच्छुभिक्खहेतू^४ पि, अकिच्छानि^५ निसेवरे ॥ 10
९३५. “उदरावदेहकं भुत्वा, सयन्तुत्तानसेय्यका ।
कथं^६ वत्तेन्ति^७ पटिवुद्धा, या कथा सत्थुगरहिता ॥
९३६. “सब्बकारुक्सिप्पानि,^८ चित्तिकत्वानं^९ सिक्खरे ।
अवूपसन्ता अज्जत्तं, सामज्जत्थो ति अच्छति ॥
९३७. “मत्तिकं तेलचुण्णं^{१०} च, उदकासनभोजनं ।
गिहीनं उपनामेन्ति, आकङ्खन्ता बहुत्तरं ॥ 15
९३८. “दन्तपोनं कपित्थं च, पुप्फं^{११} खादनियानि च ।
पिण्डपाते च सम्पन्ने, अम्बे आमलकानि च ॥
९३९. “भेसज्जेसु यथा वेज्जा, किच्चाकिच्चे यथा गिही ।
गणिका व विभूसायं, इस्सरे खत्तिया यथा ॥ 20
९४०. “नेकतिका वज्जनिका, कूटसक्खी अपाटुका^{१२} ।
बहूहि परिकप्पेहि, आमिसं परिभुज्जरे ॥
९४१. “लेसकप्पे परियाये, परिकप्पेनुधाविता ।
जीविकत्था उपायेन^{१३}, सङ्कड्डन्ति बहुं धनं ॥

R. 86

१. सयंगाहेव - स्या०, रो० । २. अज्जमज्जम्हि - गी० । ३. पुत्त - स्या० ।
४. कटच्छुभिक्खहेतू - मी० । ५. अकिच्छानि - मी०, स्या०, रो० । ६-३. कथा वट्टेन्ति -
मी०; कथा वदेन्ति - रो० । ७-३. सब्बकारुणिकनिप्पानि चित्तं कत्वान - स्या०; ० चित्ति-
कत्वान - मी०, रो० । ८. तेलं चुण्णं - मी०, रो० । ९. पुप्फ - मी०, स्या०, रो० । १०. अवा-
कुटा - स्या०; अवाटुका - रो० । ११. अपायेन - स्या० ।

B. 340

९४२. “उपट्टापेन्ति^१ परिसं^२, कम्मतो नो च धम्मतो ।
धम्मं परेसं^३ देसेन्ति, लाभतो नो च अत्थतो ॥
९४३. “सङ्खलाभस्स भण्डन्ति, सङ्खतो परिवाहिरा ।
परलाभोपजीवन्ता, अहिरीका^४ न लज्जरे ॥
९४४. “नानुयुत्ता तथा एके, मुण्डा सङ्खाटिपारुता ।
सम्भावनंयेविच्छन्ति, लाभसक्कारमुच्छिता ॥
९४५. “एवं नानप्पयातम्हि, न^५ दानि^६ सुकरं तथा ।
अफुसितं वा फुसितं, फुसितं नानुरक्खितुं ॥
९४६. “यथा कण्टकट्टानम्हि^७, चरेय्य अनुपाहनो ।
सतिं उपट्टपेत्वान, एवं गामे मुनी चरे ॥
९४७. “सरित्वा पुब्बके योगी, तेसं वत्तमनुस्सरं ।
किं चा पि पच्छिमो कालो, फुसेय्य अमतं पदं ॥
९४८. “इदं वत्वा सालवने, समणो भावितिन्द्रियो ।
ब्राह्मणो परिनिव्वायी, इसि खीणपुनवभवो^८ ति ॥
- ... पारापरियो^९ थेरो^{१०} ... ।

वीसतिनिपातो निद्रितो ।

तत्रुद्दानं

अधिमुत्तो पारापरियो, तेलकानि^{११} रट्टपालो ।
मालुक्कसेलो^{१२} भद्दियो, अङ्गुलि दिव्वचक्खुको ॥
पारापरियो^{१३} दसेते, वीसम्हि परिकित्तिता^{१४} ।
गाथायो द्वे सता होन्ति, पञ्चतालीस उत्तरिं ति ॥

— : ० : —

१. उपट्टपेन्ति — स्या०, रो० । २. पुग्गिं — स्या० । ३. पदमं — स्या० । ४. अहिरी-
काव — स्या०, रो० । ५-५. नि दानि — रो० । ६. कण्टकट्टानम्हि — सी०; कण्डकट्टानम्हि — स्या० ।
७-७. पारापरियो थेरगाथा — सी०; पारापरियो थेरो — स्या० । ८. तेलुकानि — स्या० । ९.
मालुक्कसेलो — सी०, रो०; मालुक्कसेलो च — स्या० । १०. पारापरियो च — स्या० । ११.
मुपरिकित्तिता — स्या०, रो० ।

१७. तिसनिपातो

१. फुस्सत्थेरगाथा

१४९. “पासादिके बहू दिस्वा, भावितत्ते सुसंवुते ।
इसि पण्डरसगोत्तो^१, अपुच्छि फुस्ससव्हयं^२ ॥
१५०. “किंछन्दा किमधिप्पाया, किमाकप्पा भविस्सरे ।
अनागतमिह कालमिह, तं मे अक्खाहि पुच्छितो^३ ॥
१५१. “सुणोहि वचनं मय्हं, इसिपण्डरसव्हय ।
सक्कच्चं उपधारेहि, आचिक्खिस्साम्यनागतं ॥
१५२. “कोधना उपनाही च, मक्खी थम्भी सठा बहू ।
उस्सुकी नानावादा च, भविस्सन्ति अनागते ॥
१५३. “अञ्जातमानिनो धम्मे, गम्भीरे तीरगोचरा ।
लहुका अगरू धम्मे, अञ्जमञ्जमगारवा ॥
१५४. “बहू आदीनवा लोके, उप्पज्जिस्सन्त्यनागते ।
सुदेसितं इमं धम्मं, किलेसेस्सन्ति^४ दुम्मती ॥
१५५. “गुणहीना पि सङ्खमिह, वोहरन्ता विसारदा ।
बलवन्तो भविस्सन्ति, मुखरा अस्सुताविनो ॥
१५६. “गुणवन्तो पि सङ्खमिह, वोहरन्ता यथात्थतो^५ ।
दुब्बला ते भविस्सन्ति, हिरीमना^६ अनत्थिका ॥
१५७. “रजतं जातरूपं च, खेतं वत्थुमजेळकं ।
दासिदासं च दुम्मेधा, सादियिस्सन्त्यनागते ॥
१५८. “उज्झानसज्जिनो वाला, सीलेसु असमाहिता ।
उत्तळा विचरिस्सन्ति, कलहाभिरता मगा ॥

B. 341,
R. 87

5

10

15

20

१. पण्डरसगोत्तो—मो० । २. पुम्म मव्हयं—स्या० । ३. किलेमिस्सन्ति—मो० :
किलिस्मिन्ति—स्या०, रो० । ४. यथत्थतो—स्या०, रो० । ५. हिरीमना—स्या०, रो० ।

B. 342

5

९५९. “उद्धता च भविस्सन्ति, नीलचीवरपारुता ।
कुहा थद्धा लपा सिङ्गी, चरिस्सन्त्यरिया विय ॥

९६०. “तेलसण्हेहि^१ केसेहि, चपला अञ्जनक्खिका^२ ।
रथियाय गमिस्सन्ति, दन्तवण्णिकपारुता^३ ॥

९६१. “अजेगुच्छं विमुत्तेहि, सुरत्तं अरहद्धजं ।
जिगुच्छिस्सन्ति कासावं, ओदातेसु समुच्छिता ॥

९६२. “लाभकामा भविस्सन्ति, कुसीता हीनवीरिया ।
किच्छन्ता वनपत्थानि^४, गामन्तेसु^५ वसिस्सरे ॥

R. 88

10

९६३. “ये ये लाभं लभिस्सन्ति, मिच्छाजीवरता सदा ।
ते तेव^६ अनुसिक्खन्ता, भजिस्सन्ति^७ असंयता ॥

९६४. “ये ये अलाभिनो लाभं, न ते पुज्जा भविस्सरे ।
सुपेसले पि ते धीरे, सेविस्सन्ति न ते तदा ॥

९६५. “मिलक्खुरजनं रत्तं, गरहन्ता सकं धजं ।
तिथियानं धजं केचि, धारिस्सन्त्यवदातकं^८ ॥

15

९६६. “अगारवो च कासावे, तदा तेसं भविस्सति ।
पटिसङ्घा च कासावे, भिक्खूनं न भविस्सति ॥

९६७. “अभिभूतस्स दुक्खेन, सल्लविद्धस्स रुप्तो ।
पटिसङ्घा महाघोरा, नागस्सासि अचिन्तिया ॥

९६८. “छद्दन्तो हि तदा दिस्वा, सुरत्तं अरहद्धजं ।
तावदेव भणी गाथा, गजो अत्थोपसंहिता^९ ॥

20

९६९. “अनिक्कसावो कासावं, यो वत्थं परिधस्सति^{१०} ।
अपेतो दमसच्चेन, न सो कासावमरहति ॥

९७०. “यो च वन्तकासावस्स, सीलेसु सुसमाहितो ।
उपेतो दमसच्चेन, स वे कासावमरहति ॥

१. तेल सण्हेहि—स्या०, रो० । २. अञ्जितक्खिका—सी० । ३. दन्तवण्णिकपारुता—स्या०, रो० । ४-४. वनपत्थानि कामन्तेसु—स्या० । ५. तेच—सी०, स्या०, रो० । ६. भमिस्सन्ति—सी०; गमिस्सन्ति—स्या० । ७. धारिस्सन्त्यवदातकं—स्या०, रो० । ८. परिदहिस्सति—सी०, रो०; परिदहेस्सति—स्या० ।

९७१. “विपन्नसीलो दुम्मेधो, पाकटो कामकारियो ।
विग्भन्तचित्तो निस्सुक्को, न सो कासावमरहति ॥
९७२. “यो च सीलेन सम्पन्नो, वीतरागो समाहितो ।
ओदातमनसङ्कप्पो, स वे कासावमरहति ॥
९७३. “उद्धतो उन्नलो बालो, सीलं यस्स न विज्जति । 5
ओदातकं अरहति, कासावं किं करिस्सति ॥
९७४. “भिक्षू च भिक्षुनियो च, दुट्ठचित्ता अनादरा । 5
तादीनं मेत्तचित्तानं, निग्गण्हिस्सन्त्यनागते ॥ B. 343
९७५. “सिक्खापेन्ता पि थरेहि, वाला चीवरधारणं ।
न सुणिस्सन्ति दुम्मेधा, पाकटा कामकारिया ॥ 10
९७६. “ते तथा सिक्खिता वाला, अञ्जमञ्जं अगारवा ।
नादियिस्सन्तुपज्झाये, खलुङ्को विय सारथिं ॥
९७७. “एवं अनागतद्धानं, पटिपत्ति भविस्सति ।
भिक्षूनं भिक्षुनीनं च, पत्ते कालमिह पच्छिमे ॥
९७८. “पुरा आगच्छते एतं, अनागतं महब्भयं । 15
सुव्वचा होथ सखिला, अञ्जमञ्जं सगारवा ॥
९७९. “मेत्तचित्ता कारुणिका, होथ सीलेसु संवुता ।
आरद्धविरिया पहितत्ता, निच्चं दब्धपरक्कमा ॥
९८०. “पमादं भयतो दिस्वा, अप्पमादं च खेमतो ।
भावेथट्ठङ्गिकं मग्गं, फुसन्ता' अमतं पदं' ति ॥ R. 89
... फुस्सो थेरो ... । 20

२. सारिपुत्तत्थेरगाथा

९८१. “यथाचारी यथासतो सतीमा^१, यतसङ्कप्पज्झायि^२ अप्पमत्तो ।
अज्झत्तरतो समाहिततो^३, एको सन्नुसितो तमाहु भिक्षुं ॥

१. फुमन्ति—स्या०, रो० । २. मतिमा—स्या०, रो० । ३. यथ, नङ्कप्पज्झायि—
स्या०, रो० । ४. मुममाहिततो—स्या०, रो० ।

९८२. “अल्लं सुखं वा^१ भुञ्जन्तो, न बाब्बं सुहितो सिया ।
ऊनूदरो^२ मिताहारो, सतो भिक्खु परिब्बजे ॥

९८३. “चत्तारो पञ्च आलोपे, अभुत्वा^३ उदकं पिवे ।
अलं फासुविहाराय, पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥

5 ९८४. “कप्पियं^४ तं चे छादेति^५, चीवरं इदमत्थिकं^६ ।
अलं फासुविहाराय, पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥

B. 344

९८५. “पल्लङ्केन निसिन्नस्स, जण्णुके नाभिवस्सति ।
अलं फासुविहाराय, पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥

10 ९८६. “यो सुखं दुक्खतो अदं^७, दुक्खमदक्खि सल्लतो ।
उभयन्तरेन^८ नाहोसि, केन लोकस्मि किं सिया ॥

९८७. “मा मे कदाचि पापिच्छो, कुसीतो हीनवीरियो ।
अप्पस्सुतो अनादरो, केन लोकस्मि^९ किं सिया ॥

९८८. “वहुस्सुतो च मेधावी, सीलेसु सुसमाहितो ।
चेतोसमथमनुयुत्तो, अपि मुद्धनि तिट्ठतु ॥

15 ९८९. “यो पपञ्चमनुयुत्तो, पपञ्चाभिरतो मगो^{१०} ।
विराधयी सो निब्बानं, योगक्खेमं अनुत्तरं ॥

९९०. “यो च पपञ्चं हित्वान, निप्पपञ्चपथे रतो ।
आराधयी सो निब्बानं, योगक्खेमं अनुत्तरं ॥

20 ९९१. “गामे वा यदि वारञ्जे, निन्ने वा यदि वा थले ।
यत्थ अरहन्तो विहरन्ति, तं भूमिरामण्येयकं ॥

९९२. “रमणीयानि अरञ्जानि, यत्थ न रमती जनो ।
वीतरागा रमिस्सन्ति^{११}, न ते कामगवेसिनो ॥

९९३. “निधीनं व पवत्तारं, यं पस्से वज्जदस्सिनं ।
निग्गय्हवादिं मेधाविं, तादिसं पण्डितं भजे ।
तादिसं भजमानस्स, सेय्यो होति न पापियो ॥

R. 90

25

१. च-रो० । २. ऊनूदरो-मी० । ३. अभुत्वा-मी० । ४. कप्पिय-स्या०, रो० । ५. आदेति-स्या०, रो० । ६. इदमत्थिकं-मी० । ७. अदक्खि-स्या० । ८. उभयन्तरे-सी० । ९. लोकस्मि-सी० । १०. मनो-स्या० । ११. रमेस्सन्ति-सी० ।

९९४. “ओवदेय्यानुसासेय्य, असव्भा च निवारये ।
सतं हि सो पियो होति, असतं होति अप्पियो ॥
९९५. “अञ्जस्स भगवा वुद्धो, धम्मं देसेसि चक्खुमा ।
धम्मे देसियमानमिह, सोतमोधेमिमत्थिको ।
तं मे अमोघं सवनं, विमुत्तोमिह अनासवो ॥ १
९९६. “नेव पुब्बेनिवासाय, न पि दिव्वस्स चक्खुनो ।
चेतोपरियाय इद्धिया, चुतिया उपपत्तिया ।
सोतधातुविसुद्धिया, पणिधी मे न विज्जति ॥
९९७. “रुक्खमूलं व निस्साय, मुण्डो सङ्घाटिपास्तो ।
पञ्चाय उत्तमो थेरो, उपतिस्सो व^१ ज्ञायति ॥ 10
९९८. “अवितक्कं समापन्नो, सम्मासम्बुद्धसावको ।
अरियेन तुण्हीभावेन, उपेतो होति तावदे ॥
९९९. “यथा पि पव्वतो सेलो, अचलो सुप्पतिट्ठितो ।
एवं मोहक्खया भिक्खु, पव्वतो व न वेधति ॥
१०००. “अनङ्गणस्स पोसस्स, निच्चं सुचिगवेसिनो ।
वालग्गमत्तं पापस्स, अब्भमत्तं^२ व^३ खायति ॥ 15
१००१. “नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं ।
निक्खिपिस्सं इमं कायं, सम्पजानो पतिस्सतो ॥
१००२. “नाभिनन्दामि मरणं, नाभिनन्दामि जीवितं ।
कालं च पटिकङ्खामि, निव्विसं भतको यथा ॥ 20
१००३. “उभयेन मिदं मरणमेव, नामरणं पच्छा वा पुरे वा ।
पटिपज्जथ मा विनस्सथ, खणो वो^१ मा उपच्चगा ॥
१००४. “नगरं यथा पच्चन्तं, गुत्तं सन्तरवाहिरं ।
एवं गोपेथ अत्तानं, खणो वो^१ मा उपच्चगा ।
खणातीता हि सोचन्ति, निरयमिह समप्पिता ॥ 25

१००५. “उपसन्तो उपरतो, मन्तभाणी^१ अनुद्धतो ।
धुनाति पापके धम्मे, दुमपत्तं व मालुतो ॥
१००६. “उपसन्तो उपरतो, मन्तभाणी अनुद्धतो ।
अप्पासि^२ पापके धम्मे, दुमपत्तं व मालुतो ॥
- R. 91 5 १००७. “उपसन्तो अनायासो, विप्पसन्नो^३ अनाविलो ।
कल्याणसीलो मेधावी, दुक्खस्सन्तकरो सिया ॥
१००८. “न विस्ससे एकतियेसु एवं,
अगारिसु पव्वजितेसु चा पि ।
साधू पि^४ हुत्वा न असाधु होन्ति,
असाधु हुत्वा पुन साधु होन्ति ॥
- 10 B. 346 १००९. “कामच्छन्दो च व्यापादो, थिनमिद्धं च भिक्खुनो ।
उद्धच्चं विचिकिच्छा च, पञ्चेते^५ चित्तकेलिसा ॥
१०१०. “यस्स सक्करियमानस्स, असक्कारेन चूभयं ।
समाधि न विकम्पति, अप्पमादविहारिनो ॥
- 15 १०११. “तं ज्ञायिनं साततिकं, सुखुमदिट्ठिविपस्सकं ।
उपादानक्खयारामं, आहु सप्पुरिसो इति ॥
१०१२. “महासमुद्दो पठवी,^६ पव्वतो अनिलो पि च ।
उपमाय न युज्जन्ति,^७ सत्थु वरविमुत्तिया ॥
१०१३. “चक्कानुवत्तको थेरो, महाज्राणी समाहितो ।
पथवापगिसमानो, न रज्जति न दुस्सति ॥
- 20 १०१४. “पञ्जापारमितं पत्तो, महाबुद्धि महामति^८ ।
अजळो जळसमानो, सदा चरति निब्बुतो ॥
१०१५. “परिचिण्णो मया सत्था ... पे० ...
भवनेत्ति समूहता ॥
- 25 १०१६. “सम्पादेथप्पमादेन, एसा मे अनुसासनी ।
हन्दाहं परिनिब्बिस्सं, विप्पमुत्तोमिह सब्बधी” ति ॥
... साग्गिपुत्तो थेरो ... ।

१. मन्त भाणी—सी० । २. अव्वहि—स्या०, रो० । ३. विप्पसन्न—स्या०, रो० । ४. सी० पोत्यके नत्थि । ५. पञ्च ते—स्या०, रो० । ६. पथवी—म० । ७. यज्जन्ति—स्या० । ८. महामुनि—स्या०, रो० ।

३. आनन्दत्थेरगाथा

१०१७. “पिसुणेन^१ च कोधनेन च, मच्छरिना च विभूतनन्दिना ।
सखितं न करेय्य पण्डितो, पापो कापुरिसेन सङ्गमो ॥

१०१८. “सद्धेन च पेसलेन च, पञ्जवता बहुस्सुतेन च ।
सखितं करेय्य पण्डितो, भद्दो सप्पुरिसेन^२ सङ्गमो ॥

१०१९. “पस्स चित्तकतं विम्भं ... पे० ...
यस्स नत्थि धुवं ठिति ॥

5

१०२०. “पस्स चित्तकतं विम्भं ... पे० ...
वत्थेहि सोभति ॥

१०२१. “अलत्तककता ... पे० ...
नो च पारगवेसिनो ॥

B. 347

10

१०२२. “अट्ठपदकता ... पे० ...
नो च पारगवेसिनो ॥

१०२३. “अञ्जनीव नवा ... पे० ...
नो च पारगवेसिनो ॥

१०२४. “बहुस्सुतो चित्तकथी, बुद्धस्स परिचारकः ।
पन्नभारो विसञ्जुत्तो, सेय्यं कप्पेति गोतमो ॥

15

१०२५. “खीणासवो विसञ्जुत्तो, सङ्गातीतो सुनिव्वुतो ।
धारेति अन्तिमं देहं, जातिमरणपारगू ॥

१०२६. “यस्मिं पतिट्ठिता धम्मा, बुद्धस्सादिच्चवन्धुनो ।
निव्वानगमने मग्गे, सोयं तिट्ठति गोतमो ॥

R. 92

20

१०२७. “द्वासीति^३ बुद्धतो गण्हिं, द्वे सहस्सानि भिक्खुतो ।
चतुरासीतिसहस्सानि, ये मे धम्मा पवत्तिनो ॥

१०२८. “अप्पस्सुतायं^४ पुरिसो, वलिवद्दो व जीरति ।
मंसानि तस्स वड्ढन्ति, पञ्जा तस्स न वड्ढति ॥

१०२९. “बहुस्सुतो अप्पस्सुतं, यो सुतेनातिमञ्जति ।
अन्धो पदीपधारो व, तथेव पटिभाति मं ॥

25

१. पिसुणेन - सी०, रो० । २. मप्पुरिसेहि - स्या० । ३. द्वासीति - स्या०, रो० ।

४. अप्पस्सुतोयं - स्या०, रो० ।

१०३०. “बहुस्सुतं उपासेय्य, सुतं च न विनासये ।
तं मूलं ब्रह्मचरियस्स, तस्मा धम्मधरो सिया ॥
१०३१. “पुब्बापरञ्जू अत्थञ्जू, निरुत्तिपदकोविदो ।
सुग्गहीतं च गण्हाति, अत्थं चोपपरिक्खति ॥
- 5 १०३२. “खन्त्या छन्दिकतो^१ होति, उस्सहिवा तुलेति तं ।
समये सो पदहति, अज्झत्तं सुसमाहितो ॥
१०३३. “बहुस्सुतं धम्मधरं, सप्पञ्जं बुद्धसावकं ।
धम्मविज्जाणमाकङ्खं, तं भजेथ तथाविधं ॥
१०३४. “बहुस्सुतो धम्मधरो, कोसारक्खो महेसिनो ।
10 चक्खु सब्बस्स लोकस्स, पूजनीयो^२ बहुस्सुतो ॥
१०३५. “धम्मरामो धम्मरतो, धम्मं अनुविचिन्तयं ।
धम्मं अनुस्सरं भिक्खु, सद्धम्मा न परिहायति ॥
- B. 348 १०३६. “कायमच्छेरगरु^३तो, हिय्यमानो^४ अनुट्ठहे ।
सरीरसुखगिद्धस्स, कुतो समणफासुता ॥
- 15 १०३७. “न पक्खन्ति दिसा सब्बा, धम्मा न^५ पटिभन्ति^५ मं ।
गते कल्याणमित्तमिह, अन्धकारं व खायति ॥
१०३८. “अब्भतीतसहायस्स, अतीतगतसत्थुनो ।
नत्थि एतादिसं मित्तं, यथा कायगता सति ॥
१०३९. “ये पुराणा अतीता ते, नवेहि न समेति मे ।
20 स्वज्ज एको व ज्ञायामि, वस्सुपेतो व पक्खिमा ॥
१०४०. “दस्सनाय अभिक्कन्ते^६, नानावेरज्जके बहू ।
मा वारयित्थ सोतारो, पस्सन्तु समयो ममं ॥
- R. 93 १०४१. “दस्सनाय अभिक्कन्ते, नानावेरज्जके पुथु ।
करोति सत्था ओकासं, न निवारेति चक्खुमा ॥
- 25 १०४२. “पण्णवीसतिवस्सानि, सेखभूतस्स मे सतो ।
न कामसञ्जा उप्पज्जि, पस्स धम्मसुधम्मतं ॥

१. छन्दिकतो—सी० । २. पूजनेय्यो—स्या०, रो० । ३-३. काय मच्छेरगरुको हिय्यमानो—सी० । ४-४. नपटिभन्ति—सी० । ५. अतिक्कन्ते—स्या०, रो० ।

१०४३. “पण्णवीसतिवस्सानि, सेखभूतस्स^१ मे सतो ।
न दोससञ्जा उप्पज्जि, पस्स धम्मसुधम्मतं ॥
१०४४. “पण्णवीसतिवस्सानि, भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन कायकम्मेन, छाया व अनपायिनी^२ ॥
१०४५. “पण्णवीसतिवस्सानि, भगवन्तं उपट्ठहिं । 5
मेत्तेन वचीकम्मेन, छाया व अनपायिनी^३ ॥
१०४६. “पण्णवीसतिवस्सानि, भगवन्तं उपट्ठहिं ।
मेत्तेन मनोकम्मेन, छाया व अनपायिनी ॥
१०४७. “बुद्धस्स चङ्कमन्तस्स, पिट्ठितो अनुचङ्कमिं ।
धम्मे देसियमानमिह, जाणं मे उदपज्जथ ॥ 10
१०४८. “अहं सकरणीयोमिह, सेखो^४ अप्पत्तमानसो ।
सत्थु च परिनिव्वानं, यो अम्हं अनुकम्पको ॥
१०४९. “तदासि यं भिंसनकं, तदासि लोमहंसनं । B. 340
सव्वाकारवरूपेते, सम्बुद्धे परिनिव्वुते ॥
१०५०. “बहुस्सुतो धम्मधरो, कोसारक्खो महेसिनो । 15
चक्खु सव्वस्स लोकस्स, आनन्दो परिनिव्वुतो ॥
१०५१. “बहुस्सुतो धम्मधरो, कोसारक्खो महेसिनो ।
चक्खु सव्वस्स लोकस्स, अन्धकारे तमोनुदो ॥
१०५२. “गतिमन्तो सतिमन्तो,^५ धितिमन्तो च यो इसि ।
सद्धम्मधारको^६ थेरो, आनन्दो रतनाकरो ॥ 20
१०५३. “परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, नत्थि दानि पुनब्भवो^७” ति ॥
...आनन्दो थेरो ... ।

विंसनिपातो निट्ठितो ।

तत्रुद्दानं

फुस्सोपतिस्सो आनन्दो, तयोतिमे^८ पकित्तिता^९ ।
गाथायो तत्थ सङ्घाता, सतं पञ्च च उत्तरी ति । 25

—:०:—

१. सेखभूतस्स—मी० । २. अनुपायिनी—स्या० । ३. सेखो—मी० । ४. सतो-
मन्तो—स्या०, रो० । ५. सद्धम्मधारको—स्या०, रो० । ६-६. नयोतिमेव कित्तिता—मी० ।

१८. चत्तालीसनिपातो

१. महाकस्सपत्थेरगाथा

B. 350,
R. 94

१०५४. “न गणेन पुरव्वतो चरे, विघ्नो होति समाधि दुल्लभो ।
नानाजनसङ्गहो दुखो,^१ इति दिस्वान गणं न रोचये ॥
१०५५. “न कुलानि उपव्वजे मुनि, विघ्नो होति समाधि दुल्लभो ।
सो उस्सुक्को^२ रसानुगिद्धो, अत्थं रिञ्चति यो सुखावहो^३ ॥
- 5 १०५६. “पङ्कोति हि नं अवेदयुं,^४ यायं वन्दनपूजना कुलेसु ।
सुखुमं सल्लं^५ दुरुव्वहं,^६ सक्कारो कापुरिसेन दुण्णहो ॥
१०५७. “सेनासनम्हा ओरुह,^७ नगरं पिण्डाय पाविसिं ।
भुञ्जन्तं पुरिसं कुट्ठिं, सक्कच्चं तं उपट्ठहिं ॥
१०५८. “सो मे^८ पक्केन हत्थेन, आलोपं उपगामयि ।
10 आलोपं पक्खपन्तस्स, अङ्गुलि चेत्थं^९ छिज्जथ^{१०} ॥
१०५९. “कुट्टमूलं^{११} च निस्साय, आलोपं तं अभुञ्जिसं ।
भुञ्जमाने वा^{१२} भुत्ते वा, जेगुच्छं मे न विज्जति ॥
१०६०. “उत्तिट्ठपिण्डो आहारो, पूतिमुत्तं च ओसथं^{१३} ।
सेनासनं रुक्खमूलं, पंसुकूलं च चीवरं ।
15 यस्सेते अभिसम्भुत्वा, स वे चातुद्दिसो नरो ॥
१०६१. “यत्थ एके विहञ्जन्ति, आरुहन्ता^{१४} सिलुच्चयं ।
तस्स^{१५} बुद्धस्स दायादो, सम्पजानो पतिस्सतो ।
इद्धिवलेनुपत्थद्धो, कस्सपो अभिरुहति ॥

१. दुखो—सी०, स्या०, रो० । २. उस्सुक्को—स्या०, रो० । ३. सुखाधिवाहो—
स्या० । ४. पवेदयुं—मी० । ५-६. सल्लं दुरुव्वहं—स्या०; सल्लं—सी०, रो० । ६. तं
—सी०, रो० । ७. पत्थ—सी०, रो० । ८. छिज्जति—स्या० । ९. कुट्टमूलं—सी०, स्या०,
रो० । १०. च—स्या०, रो० । ११. ओसथं—स्या० । १२. अरुहन्तो—रो० । १३.
तत्थ—स्या० ।

१०६२. “पिण्डपातपटिक्कन्तो, सेलमास्य्ह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो, पहीनभयभेरवो ॥ B. 351
१०६३. “पिण्डपातपटिक्कन्तो, सेलमास्य्ह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो, ड्य्हमानेसु निव्वुतो ॥
१०६४. “पिण्डपातपटिक्कन्तो, सेलमास्य्ह कस्सपो ।
झायति अनुपादानो, कतकिच्चो अनासवो ॥ 5
१०६५. “करेरिमालावितता, भूमिभागा मनोरमा ।
कुञ्जराभिरुदा रम्मा, ते सेला रमयन्ति मं ॥ R. 95
१०६६. “नीलव्भवण्णा सचिरा, वारिसीता सुचिन्धरा ।
इन्दगोपकसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं ॥ 10
१०६७. “नीलव्भकूटसदिसा, कूटागारवरूपमा ।
वारणाभिरुदा रम्मा, ते सेला रमयन्ति मं ॥
१०६८. “अभिवुट्ठा रम्मतला, नगा इसिभिं सेविता ।
अव्भुन्नदिता सिखीहि, ते सेला रमयन्ति मं ॥
१०६९. “अलं झायितुकामस्स, पहितत्तस्स मे सतो ।
अलं मे अत्थकामस्स, पहितत्तस्स भिक्खुनो ॥ 15
१०७०. “अलं मे फासुकामस्स, पहितत्तस्स भिक्खुनो ।
अलं मे योगकामस्स, पहितत्तस्स तादिनो ॥
१०७१. “उम्मापुप्फेन^१ समाना, गगनाव्भच्छादिता ।
नानादिजगणाकिण्णा, ते सेला रमयन्ति मं ॥ 20
१०७२. “अनाकिण्णा गहट्ठेहि, मिगसङ्घनिसेविता ।
नानादिजगणाकिण्णा, ते सेला रमयन्ति मं ॥
१०७३. “अच्छोदिका पुथुसिला, गोण्डगुलमिगायुता ।
अम्बुसेवालसञ्छन्ना, ते सेला रमयन्ति मं ॥
१०७४. “न पञ्चङ्गिकेन तुरियेन, रति मे होति तादिसी ।
यथा एकगच्चित्तस्स, मम्मा थम्मं विगस्सतो ॥ 25

१. इसीहि—सी०; इसीभि—स्या० । २. तिकवतो—स्या० । ३. उम्मापुप्फेन—
स्या०, रो०; उम्मापुप्फेन—सी० ।

B. 352

१०७५. “कम्मं बहुकं न कारये, परिवज्जेय्य जनं न उय्यमे ।
उस्सुक्को सो रसानुगिद्धो, अत्थं रिञ्चति यो सुखावहो ॥

१०७६. “कम्मं बहुकं न कारये, परिवज्जेय्य अनत्तनेय्यमेतं^१ ।
किञ्छति कायो किलमति, दुक्खितो सो समथं न विन्दति ॥

5 १०७७. “ओट्ठप्पहतमत्तेन^२, अत्तानं पि न पस्सति ।
पत्थद्धगीवो^३ चरति, अहं सेय्यो ति मञ्जति ॥

१०७८. “असेय्यो सेय्यसमानं, बालो मञ्जति अत्तानं ।
न तं विञ्जू पसंसन्ति, पत्थद्धमानसं^४ नरं ॥

10 १०७९. “यो च सेय्योहमस्मी ति, नाहं सेय्यो ति वा पन^५ ।
हीनो^६ तंसदिसो^६ वा ति, विधासु न विकम्पति ॥

R. 96

१०८०. “पञ्जवन्तं तथा तादिं^७, सीलेसु सुसमाहितं ।
चेतोसमथमनुत्तं^८ तं, चे^९ विञ्जू पसंसरे ॥

१०८१. “यस्स सब्रह्मचारीसु, गारवो नूपलब्धति ।
आरका होति सद्धम्मा, नभतो^{१०} पठवी^{१०} यथा ॥

15 १०८२. “येसं च हिरि ओत्तप्पं, सदा सम्मा उपट्ठितं ।
विरूह्वह्रह्मचरिया ते, तेसं खीणा पुनव्भवा ॥

१०८३. “उद्धतो चपलो भिक्खु, पंसुकूलेन पारुतो ।
कपीव^{११} सीहचम्मेन, न सो तेनुपसोभति ॥

20 १०८४. “अनुद्धतो अचपलो, निपको संवुतिन्द्रियो ।
सोभति पंसुकूलेन, सीहो व गिरिगम्भरे ॥

१०८५. “एते सम्बहुला देवा, इद्धिमन्तो यसस्सिनो ।
दसदेवसहस्सानि, सब्बे ते ब्रह्मकायिका ॥

१०८६. “धम्मसेनापतिं वीरं^{१२}, महाझायिं समाहितं ।
सारिपुत्तं नमस्सन्ता, तिट्ठन्ति पञ्जलीकता ॥

१. अनत्तमेतं—स्या० । २. ओट्ठप्पहतमत्तेन—स्या०, रो० । ३. पत्थद्धति—स्या० ।
४. पत्थद्धमनसं—स्या०, रो० । ५. पुन—स्या०, रो० । ६-६. हंसदिसो—स्या०, रो० । ७.
वादि—स्या०, रो० । ८-८. चेतोसमथमनुत्तं तं वे—स्या०; चेतोसमथं ननुत्तं तं च—रो०;
चेतोसमथमनुत्तं—सी० । ९. नभसो—स्या०, रो० । १०. पुथवी—म०; पुथुवी—स्या० ।
११. कपिव—स्या०, रो० । १२. धीरं—स्या०, रो० ।

१०८७. “नमो ते पुरिसाजञ्ज^१, नमो ते पुरिसुत्तम ।
यस्स ते नाभिजानाम, यं पि निस्साय ज्ञायति ॥
१०८८. “अच्छेरं वत बुद्धानं, गम्भीरो गोचरो सको ।
ये मयं नाभिजानाम, वालवेधिसमागता^२ ॥
१०८९. “तं तथा देवकायेहि, पूजितं पूजनारहं ।
सारिपुत्तं तदा दिस्वा, कप्पिनस्स सितं अहु ॥ 5
१०९०. “यावता बुद्धखेत्तमिह, ठपयित्वा महामुनिं ।
धुतगुणे विसिट्ठोहं, सदिसो मे न विज्जति ॥
१०९१. “परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, नत्थि^३ दानि पुनब्भवो^४ ॥ 10
१०९२. “न चीवरे न सयने, भोजने नुपलिम्पति^५ ।
गोतमो अनप्पमेय्यो, मुल्लालपुप्फं^६ विमलं व ।
अम्बुना नेक्खम्मनिन्नो^६, तिभवाभिनिस्सटो ॥
१०९३. “सतिपट्टानगीवो सो, सद्धाहत्थो महामुनि ।
पञ्जासीसो महाजानी, सदा चरति निव्वुतो^७” ति ॥ 15
... महाकस्सपो थेरो ... ।

चत्तालीसनिपातो निट्ठितो ।

तद्बुद्धानं

चत्तालीसनिपातमिह, महाकस्सपसव्हयो ।

एको व थेरो गाथायो, चत्तासील दुवे पि चा ति ॥

—:०:—

१. परिसाजञ्ज — स्या० । २. वालवेधीसमागता — स्या० ; वालवेधीसमागता — सी०, रो० । ३-३. भवनेति समूहता — स्या० । ४. नुपलिप्पति — स्या०, रो० । ५. मुल्लालि-पुप्फं — स्या०, रो० । ६. निक्खम्मनिन्नो — सी०, स्या०, रो० । •

१६. पञ्जासनिपातो

१. तालपुट्थेरगाथा

B. 354.
R. 97

१०९४. “कदा नुहं पब्बतकन्दरासु,
एकाकियो अद्दुतियो विहस्सं।
अनिच्चतो सञ्चभवं विपस्सं,
तं मे इदं तं नु कदा भविस्सति ॥
- 5 १०९५. “कदा नुहं भिन्नपटन्धरो मुनि,
कासावत्थो अममो निरासो^१।
रागं च दोसं च तथेव मोहं
हन्त्वा^२ सुखी पवनगतो विहस्सं ॥
- 10 १०९६. “कदा अनिच्चं वधरोगनीळं,^३
कायं इमं मच्चुजरायुपद्दुतं^४।
विपस्समानो वीतभयो विहस्सं,
एको वने तं नु कदा भविस्सति ॥
- 15 १०९७. “कदा नुहं भयजननिं दुखावहं,^५
तण्हालतं बहुविधानुवत्तिनिं।
पञ्जामयं तिक्खिणमसिं गहेत्वा,
छेत्वा वसे तं पि कदा भविस्सति ॥
- 20 १०९८. “कदा नु पञ्जामयमुग्गतेजं,
सत्थं इसीनं सहसादियित्वा^६।
मारं ससेनं सहसा भञ्जिस्सं,
सीहासने तं नु कदा भविस्सति ॥

१. निरासयो—स्या०, रो०। २. हित्वा—स्या०। ३. वधरोगनिद्धं—स्या०।
४. मच्चुराजस्स पद्दुतं—स्या०। ५. दुक्खावहं—स्या०। ६. अहमादियित्वा—स्या०।

१०९९. “कदा नुहं सन्निभ समागमेसु,
दिद्वो भवे धम्मगरूहि तादिभि^१।
याथावदस्सीहि^२ जितिन्द्रियेहि,
पधानियो तं नु कदा भविस्सति ॥

११००. “कदा नु मं तन्दि खुदा पिपासा.
वातातपा कीटसरीसपा^३ वा।
न बाधयिस्सन्ति^४ न तं गिरिब्वजे,
अत्थत्थियं^५ तं नु कदा भविस्सति ॥

5

११०१. “कदा नु खो यं विदितं महेसिना,
चत्तारि सच्चानि सुदुद्दसानि।
समाहितत्तो सतिमा अगच्छं,
पञ्चाय तं तं नु कदा भविस्सति ॥

P. 355

10 R. 98

११०२. “कदा नु रूपे अमिते च सद्दे,
गन्धे रसे फुसितब्बे च धम्मे।
आदित्ततोहं समथेहि युत्तो,
पञ्चाय दक्खं^६ तदिदं कदा मे ॥

15

११०३. “कदा नुहं दुब्बचनेन वुत्तो,
ततोनिमित्तं विमनो न हेस्सं।
अथो पसत्थो पि ततोनिमित्तं,
तुट्ठो न हेस्सं तदिदं कदा मे ॥

20

११०४. “कदा नु कट्टे च तिणे लता च
खन्धे इमेहं अमिते च धम्मे।
अज्झत्तिकानेव^७ च बाहिरानि च.
समं तुलेय्यं तदिदं कदा मे ॥

११०५. “कदा नु मं पावुसकालमेघो,
नवेन तोयेन सचीवरं वने।

25

१. तादिहि—सी०, स्या०, रो०। २. याथावदस्सीहि—स्या०, रो०। ३. कीट-
सिरिसपा—स्या०, रो०। ४. निबाधयिस्सन्ति—स्या०, रो०। ५. अत्थत्थियं—स्या०, रो०।
६. दक्खं—स्या०, रो०। ७. अज्झत्तिकानेव—स्या०।

इसिप्पयातम्हि पथे वजन्तं,
ओवस्सते तं नु कदा भविस्सति ॥

११०६. “कदा मयूरस्स सिखण्डिनो वने,
दिजस्स सुत्वा गिरिगम्भरे रुतं ।
५ पच्चुट्ठित्वा अमतस्स पत्तिया,
संचिन्तये तं नु कदा भविस्सति ॥

११०७. “कदा नु गङ्गं यमुनं सरस्सति,
पातालखित्तं वळवामुखं च ।
असज्जमानो पतरेय्यमिद्धिया,
१० विभिसनं^१ तं नु कदा भविस्सति ॥

B. 356

११०८. “कदा नु नागो व असङ्गचारी,^२
पदालये कामगुणेषु छन्दं ।
निब्बज्जयं सब्बसुभं निमित्तं,
ज्ञाने युतो^३ तं नु कदा भविस्सति ॥

B. 99

15

११०९. “कदा इणट्टो व दलिहको^४ निधिं,
आराधयित्वा धनिकेहि पीळितो ।
तुट्टो भविस्सं अधिगम्म सासनं,
महेसिनो तं नु कदा भविस्सति ॥

20

१११०. “बहूनि वस्सानि तयाम्हि याचितो,
अगारवासेन अलं नु ते इदं ।
तं दानि मं पब्बजितं समानं,
किंकारणा^५ चित्तं तुवं न युज्जसि ॥

25

११११. “ननु अहं चित्तं तयाम्हि याचितो,
गिरिब्वजे चित्रछदा विहङ्गमा ।
महिन्दघोसत्थनिताभिगज्जिनो,
ते तं रमेस्सन्ति वनम्हि शायिनं ॥

१. वभीसनं - सी० । २. सङ्गामचारी - स्या०, रो० । ३. युतो - स्या० । ४. दलिहको - सी०, रो० । ५. कारणं - स्या०, रो० ।

१११२. “कुलम्हि मित्ते च पिये च वातके,
खिड्डारतिं कामगुणं च लोके।
सब्बं पहाय इममज्झुपागतो^१,
अथो पि त्वं चित्तं न मय्ह तुस्ससि ॥
१११३. “ममेव एतं न हि त्वं^२ परेसं,
सन्नाहकाले परिदेवितेन किं।
सब्बं इदं चलमिति पेक्खमानो,
अभिनिक्खमिं अमतपदं^३ जिगीसं ॥
१११४. “सुयुत्तवादी^४ द्विपदानमुत्तमो,
महाभिसक्को नरदम्मसारथि^५।
चित्तं चलं मक्कटसन्निभं इति,
अवीतरागेन सुदुन्निवारयं^६ ॥
१११५. “कामा हि चित्रा मधुरा मनोरमा,
अविद्सू यत्थ सिता पुथुज्जना।
ते दुक्खमिच्छन्ति पुनब्भवेसिनो,
चित्तेन नीता निरये निराकता^७ ॥
१११६. “मयूरकोञ्चाभिरुत्तम्हि^८ कानने,
दीपीहि व्यग्घेहि पुरक्खतो वसं।
काये अपेक्खं जह मा विराधयं^९,
इतिस्सु मं चित्तं पुरे नियुञ्जसि ॥
१११७. “भावेहि ज्ञानानि च इन्द्रियानि च^{१०},
बलानि बोज्झङ्गसमाधिभावना।
तिस्सो च विज्जा फुस बुद्धसासने,
इतिस्सु मं चित्तं पुरे नियुञ्जसि ॥
१११८. “भावेहि मग्गं अमतस्स पत्तिया,
निय्यानिकं सब्बदुक्खक्खयोगधं^{११} ॥

5

10

B. 357

15

20

R. 100

25

१. इममज्झुपागतो—स्या०, रो०। २. तं—स्या०, रो०। ३. अमतं पदं—स्या०, रो०। ४. सुयुत्तवादी—स्या०, रो०। ५. नरधम्मसारथि—स्या०; नरदम्मसारथी—सी०। ६. सुदुन्निवारयं—स्या०, रो०। ७. निरकता—स्या०, रो०। ८. भिरुत्तम्हि—स्या०, रो०। ९. पधाय—स्या०; विराधे—रो०। १०. सी० पोत्यके नत्थि। ११. सब्बदुक्खक्खयोगधं—स्या०।

अट्टङ्गिकं सब्बकिलेससोधनं,
इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि ॥

१११९. “दुक्खं ति खन्धे पटिपस्स योनिसो,
यतो च दुक्खं समुदेति तं जह ।
इधेव दुक्खस्स करोहि अन्तं,
इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि ॥

११२०. “अनिच्चं दुक्खं ति विपस्स योनिसो,
सुञ्जं अनत्ता ति अघं वधन्ति च ।
मनोविचारे उपरुन्ध चेतसो,
इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि ॥

११२१. “मुण्डो विरूपो अभिसापमागतो,
कपालहत्यो व कुलेसु भिक्खसु^१ ।
युञ्जस्सु सत्थुवचने महेसिनो,
इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि ॥

B, 358

15

११२२. “सुसंवुत्ततो विसिखन्तरे^२ चरं,
कुलेसु कामेसु असङ्गमानसो ।
चन्दो यथा दोसिनपुण्णमासिया,
इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि ॥

20

११२३. “आरञ्जिको होहि^३ च पिण्डपातिको,
सोसानिको होहि च पंसुकूलिको ।
नेसज्जिको होहि सदा धुते रतो,
इतिस्सु मं चित्त पुरे नियुञ्जसि ॥

25

११२४. “रोपेत्व^४ रुक्खानि यथा फलेसी,
मूले तरुं छेत्तु तमेव इच्छसि ।
तथूपमं चित्तमिदं करोसि,
यं मं अनिच्चमिह चले नियुञ्जसि ॥

१. भिक्खसु - स्या० । २. विसिखन्तरं - स्या०, रो० । ३. होति - स्या०, रो० ।
४. रोपेत्वा - स्या०, रो० ।

११२५. “अरूप दूरङ्गम एकचारि,
न ते करिस्सं वचनं इदानिहं।
दुक्खा हि कामा कटुका महब्भया,
निब्बानमेवाभिमनो चरिस्सं ॥

११२६. “नाहं अलक्ख्या अहिरिक्कताय^१ वा,
न चित्तहेतू न च दूरकन्तना।
आजीवहेतू च अहं न निक्खमि,
कतो च ते चित्त पटिस्सवो मया ॥

5

११२७. “अप्पिच्छता सप्पुरिसेहि वणिता,
मक्खप्पहानं वूपसमो^२ दुक्खस्स^३।
इतिस्सु मं चित्त तदा नियुञ्जसि,
इदानि त्वं गच्छसि पुब्बचिण्णं ॥

10

R. 101

११२८. “तण्हा^४ अविज्जा^५ च पियापियं च,
सुभानि रूपानि सुखा च वेदना।
मनापिया^६ कामगुणा च वन्ता,
वन्ते अहं आवमितुं^७ न उस्सहे ॥

15

११२९. “सब्बत्थ ते चित्त वचो कतं मया,
बहसु जातीसु न मेसि कोपितो।
अज्झत्तसम्भवो कतञ्जुताय ते,
दुक्खे चिरं संसरितं तथा कते ॥

B. 359

20

११३०. “त्वञ्जेव नो चित्त करोसि ब्राह्मणो,
त्वं खत्तियो^८ राजदसी^९ करोसि।
वेस्सा च सुद्धा च भवाम एकदा,
देवत्तनं वा पि तवेव वाहसा ॥

११३१. “तवेव हेतू असुरा भवामसे,
त्वमूलकं नेरयिका भवामसे ।

25

१. अहिरिक्कताय — स्या०, रो०। २-२. वूपसमो दुक्खस्स — म०। ३-३. तण्हां विरज्जं — स्या०; तण्हां अविज्जं — रो०। ४. मनोपिया — स्या०। ५. आवमितुं — स्या०; आगमितुं — रो०। ६-६. खत्तिया राजादिमी — स्या०; खत्तिया राजादिमी — रो०।

अथो तिरच्छानगता पि एकदा,
पेतत्तनं वा पि तवेव वाहसा ॥

११३२. “ननु^१ दुब्भिस्ससि मं पुनप्पुनं,
मुहुं मुहुं चारणिकं^२ व दस्सयं^३ ।
उम्मत्तकेनेव मया पलोभसि,
किञ्चा पि ते चित्त विराधितं मया ॥

5

११३३. “इदं पुरे चित्तमचारि चारिकं,
येनिच्छकं यत्थकामं यथासुखं ।
तदज्जहं निग्गहेस्सामि^४ योनियो,
हत्थिप्पभिन्नं^५ विय अडकुसग्गहो ॥

10

११३४. “सत्था च मे लोकमिमं अधिट्ठहि,
अनिच्चतो अद्धुवतो असारतो ।
पक्खन्द मं चित्त जिनस्स सासने,
तारेहि ओघा महता^६ सुदुत्तरा ॥

15

११३५. “न ते इदं चित्त यथा पुराणकं,
नाहं अलं तुय्ह वसे निवत्तितुं ।
महेसिनो पब्बजितोमिह सासने,
न मादिसा होन्ति विनासधारिनो ॥

B. 360,
R. 102

20

११३६. “नगा समुदा सरिता वसुन्धरा,
दिसा चतस्सो विदिसा अधो दिवा^७ ।
सब्बे अनिच्चा तिभवा उपद्दुता,
कुहिं गतो चित्त सुखं रमिस्ससि ॥

११३७. “धितिप्परं^८ किं मम चित्त काहिसि,
न ते अलं चित्त वसानुवत्तको ।

१. न नून—स्या०, रो० । २-२. वारणिकं व दुस्सहं—स्या०; वारणिकं व दस्सहं—रो० । ३. निग्गहिस्सामि—स्या० । ४. हत्थि पभिन्नं—स्या० । ५. महतो—स्या०, रो० । ६. दिसा—स्या०, रो० । ७. वीधी परं—स्या०, रो० ।

न जातु भस्तं उभतोमुखं^१ छुपे,
धिरत्थु पूरं नव सोतसन्दर्नि^२ ॥

११३८. “वराहणैय्यविगाब्धसेविते,
पब्भारकुट्टे^३ पकते^४ व^५ सुन्दरे।
नवम्बुना पावुससित्थकानने^६,
तहिं गुहागेहगतो रमिस्ससि ॥

5

११३९. “सुनीलगीवा सुसिखा सुपेखुना,
सुचित्तपत्तच्छदना विहङ्गमा।
सुमञ्जुघोसत्थनिताभिगज्जिनो^७,
ते तं रमेस्सन्ति^८ वनमिह ज्ञायिनं ॥

10

११४०. “वुट्ठमिह देवे चतुरङ्गुले तिणे,
संपुप्फिते मेघनिभमिह कानने।
नगन्तरे विटपिसमो सयिस्सं,
तं मे मुदू होहि^९ तूलसन्निभं ॥

११४१. “तथा तु कस्सामि^१ यथा पि इस्सरो,
यं लब्भति तेन पि होतु मे अलं।
न^२ ताहं^३ कस्सामि यथा अतन्दितो,
बिळारभस्तं व यथा सुमदितं ॥

15

११४२. “तथा तु कस्सामि यथा पि इस्सरो,
यं लब्भति तेन पि होतु मे अलं।
विरियेन तं मय्ह वसानयिस्सं,
गजं व मत्तं कुसलङ्ककुसग्गहो ॥

20

११४३. “तया सुदन्तेन अवट्ठितेन^४ हि,
ह्येन योग्गाचरियो व उज्जुना।
पहोमि मग्गं पटिपज्जितुं सिवं,
चित्तानुरक्खीहि सदा निसेवितं ॥

B. 361

25

१. दुभतोमुखं—स्या०, रो०। २. सोतसन्दर्नि—स्या०, रो०। ३. पब्भारकुट्टे—स्या०,
सी०, रो०। ४-४. पकटेव—स्या०, रो०। ५. पावुसमित्तकानने—सी०, स्या०, रो०।
६. ० निताधिगज्जिनो—स्या०। ७. रमिस्सन्ति—स्या०, रो०। ८. हेहि—सी०।
९. करिस्सामि—स्या०। १०-१०. तं तं—स्या०, रो०। ११. अवत्थितेन—स्या०।

R. 103

११४४. “आरम्मणे तं बलसा निबन्धिसं,
नागं व थम्भम्हि दब्हाय रज्जुया ।
तं मे सुगुत्तं सतिया सुभावितं,
अनिस्सितं सब्बभवेसु हेहिसि ।:
- 5 ११४५. “पञ्जाय छेत्वा विपथानुसारिनं:
योगेन निगग्य्ह पथे निवेसिय ।
दिस्वा समुदयं विभवं च सम्भवं,
दायादको हेहिसि अगवादिनो ॥
- 10 ११४६. “चतुब्बिपल्लासवसं अधिट्ठितं, गामण्डलं व परिनेसि चित्तं मं ।
ननु^१ संयोजनबन्धनच्छिदं,^२ संसेवसे कारुणिकं महामुनिं ॥
११४७. “मिगो यथा सेरि सुचित्तकानने,
रम्मं गिरिं पावुसअब्भमालिनिं^३ ।
अनाकुले तत्थ नगे रमिस्सि,^४
असंसयं चित्तं परा भविस्ससि ॥
- 15 ११४८. “ये तुय्ह छन्देन वसेन वत्तिनो,
नरा च नारी च अनुभोन्ति यं सुखं ।
अविद्दसू^५ मारवसानुवत्तिनो,
भवाभिनन्दी तव चित्तं सावका^६” ति ॥
... तालपुटो थेरो ... ।

पञ्जासनिपातो निट्ठितो ।

तत्रुद्दानं

20

पञ्जासम्हि निपातम्हि, एको तालपुटो सुचि ।
गाथायो तत्थ पञ्जास, पुन पञ्च च उत्तरी ति ।^१

—:०:—

१. निबन्धिसं—स्या० । २-२. नून सज्जोजन०—सी०; ननु सज्जोजन०—स्या०, रो० । ३. पाविसि अब्भमालिनं—स्या०, रो० । ४. रमिस्ससि—स्या०, रो० । ५. अविद्दु—स्या० । ६. सेवका—स्या०, रो० ।

२०. सट्टिनिपातो

१. महामोगल्लानत्थेरगाथा

B. 362,
R. 104

११४९. “आरञ्जिका^१ पिण्डपातिका, उञ्छापत्तागते रता ।
दालेमु मच्चुनो सेनं, अञ्जत्तं सुसमाहिता ॥

११५०. “आरञ्जिका पिण्डपातिका, उञ्छापत्तागते रता ।
धुनाम^२ मच्चुनो सेनं, नळागारं व कुञ्जरो ॥

११५१. “रुक्खमूलिका साततिका, उञ्छापत्तागते रता ।
दालेमु मच्चुनो सेनं, अञ्जत्तं सुसमाहिता ॥

5

११५२. “रुक्खमूलिका साततिका, उञ्छापत्तागते रता ।
धुनाम मच्चुनो सेनं, नळागारं व कुञ्जरो ॥

११५३. “अट्टिकङ्कलकुटिके, मंसन्हारुपसिब्विते^३ ।
धिरत्थु पुरे दुग्गन्धे, परगत्ते ममायसे ॥

10

११५४. “गूथभस्ते तचोनद्धे, उरगण्डपिसाचिनि^४ ।
नव सोतानि ते काये, यानि सन्दन्ति सब्बदा ॥

११५५. “तव सरीरं नवसोतं, दुग्गन्धकरं^५ परिवन्धं^६ ।
भिक्खु परिवज्जेयते तं, मीब्भं च^७ यथा सुचिकामो ॥

११५६. “एवं चे तं जनो जञ्जा, यथा जानामि तं अहं ।
आरका परिवज्जेय्य, गूथट्ठानं व पावुसे” ॥

15

११५७. “एवमेतं महावीर, यथा समण भाससि ।
एत्थ चेके विसीदन्ति, पङ्कम्हि व जरग्गवो ॥

११५८. “आकासम्हि हलिद्दिया^७, यो मञ्जेथ रजेतवे ।
अञ्जेन वा पि रङ्गेन, विघातुदयमेव तं ॥

20

१. अरञ्जिका—सा०, रो० । २. धुनामु—स्या० । ३. मंसन्हारुपसिब्विते—स्या०, रो०; मंस न्हारुसिब्विते—सी० । ४. उरगण्डपिसाचिनि—सी०; उरगण्डपिसाचिनि—स्या०, रो० । ५-५. दुग्गन्धकं परिवज्जेय्य—स्या०; दुग्गन्धं परिवज्जेय्य—रो० । ६. व—स्या०, रो० । ७. हलिद्दिया—स्या०, रो० ।

११५९. "तदाकाससमं चित्तं, अज्ज्ञत्तं सुसमाहितं ।
मा पापचित्ते आसादि^१, अग्निखन्धं व पक्खिमा ॥
११६०. "पस्स चित्तकतं बिम्बं, अरुकायं समुस्सितं ।
आतुरं बहुसङ्कप्पं, यस्स नत्थि धुवं ठिति ॥
- 5 ११६१. "पस्स चित्तकतं रूपं, मणिना कुण्डलेन च ।
अट्ठिं तच्चेन ओनद्धं, सह वत्थेहि सोभति ॥
- B. 363 ११६२. "अलत्तककता पादा, मुखं चुण्णकमक्खितं ।
अलं बालस्स मोहाय, नो च पारगवेसिनो ॥
- 10 ११६३. "अट्ठपदकता केसा, नेत्ता अज्जनमक्खिता ।
अलं बालस्स मोहाय, नो च पारगवेसिनो ॥
११६४. "अज्जनीव नवा चित्ता, पूतिकायो अलङ्कतो ।
अलं बालस्स मोहाय, नो च पारगवेसिनो ॥
११६५. "ओदहि मिगवो पासं, नासदा वागुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम, कदन्ते मिगबन्धके ॥
- 15 ११६६. "छिन्नो पासो मिगवस्स, नासदा वागुरं मिगो ।
भुत्वा निवापं गच्छाम, सोचन्ते मिगलुट्ठके ॥
११६७. "तदासि यं भिसनकं, तदासि लोमहंसनं ।
अनेकाकारसम्पन्ने, सारिपुत्तम्हि निव्वुते ॥
- R. 105 ११६८. "अनिच्चा वत सङ्खारा... पे० ... ॥
- 20 ११६९. "सुखुमं ते पटिविज्जन्ति, बालगं उसुना यथा ।
ये पञ्चक्खन्धे पस्सन्ति, परतो नो च अत्ततो ॥
११७०. "ये च पस्सन्ति सङ्खारे, परतो नो च अत्ततो ।
पच्चव्याधिसु निपुणं, बालगं उसुना यथा ॥
११७१. "सत्तिया विय ओमट्ठो, ड्य्हमानो^२ व^३ मत्थके ।
25 कामरागप्पहानाय, सतो भिक्खु परिव्वजे ॥

११७२. “सत्तिया विय ओमट्ठो, ड्य्हमानो व मत्थके।
भवरागप्पहानाय, सतो भिक्खु परिव्वजे” ॥
११७३. “चोदितो भावितत्तेन, सरीरन्तिमधारिना।
मिगारमातुपासादं, पादङ्गुट्ठेन कम्पयिं ॥
११७४. “नयिदं सिथिलमारब्भ, नयिदं अप्पेन थामसा। 5
निव्वानमधिगन्तव्वं, सब्बगन्थपमोचनं ॥
११७५. “अयं च दहरो भिक्खु, अयमुत्तमपोरिसो।
धारेति^१ अन्तिमं देहं, जेत्वा^२ मारं सवाहनं ॥
११७६. “विवरमनुपभन्ति^३ विज्जुता, वेभारस्स च पण्डवस्स च। B. 364
नगविवरगतो^४ ज्ञायति, पुत्तो अप्पटिमस्स तादिनो ॥ 10
११७७. “उपसन्तो उपरतो, पन्तसेनासनो मुनि।
दायादो बुद्धसेट्ठस्स, ब्रह्मणा अभिवन्दितो ॥
११७८. “उपसन्तं उपरतं, पन्तसेनासनं मुनिं।
दायादं बुद्धसेट्ठस्स, वन्द ब्राह्मण कस्सपं ॥
११७९. “यो च जातिसतं गच्छे, सब्बा ब्राह्मणजातियो। 15
सोत्तियो वेदसम्पन्नो, मनुस्सेसु पुनप्पुनं ॥
११८०. “अज्झायको पि चे अस्स, तिण्णं वेदान परागू।
एतस्स वन्दनायेतं^५, कलं नाग्घति^६ सोळसिं ॥
११८१. “यो सो अट्ठ विमोक्खानि, पुरेभत्तं^७ अफस्सयिं^८।
अनुलोमं पटिलोमं, ततो पिण्डाय गच्छति ॥ 20
११८२. “तादिसं भिक्खुं मासादि,^९ मात्तानं खणि ब्राह्मण।
अभिप्पसादेहि मनं, अरहन्तमिह तादिने।
खिप्पं पञ्जलिको वन्द, मा ते विजटि मत्थकं ॥
११८३. “नेसो पस्सति सद्धम्मं, संसारेन पुरक्खतो।
अधोगमं^{१०} जिम्हपथं, कुम्मग्गमनुधावति ॥ 25

१. धारेति—सी०। २. छेत्वा—सी०। ३. विवरमनुपनन्ति—सी०, स्था०, रो०।
४. नगविवरगतो—सी०; नगविवरगतो च—स्था०, रो०। ५. वन्दनायेकं—सी०, स्था०,
रो०। ६. नाग्घति—रो०। ७-९. पुरेभत्तमपस्सयि—सी०; ० अफस्सयि—स्था०; ०
अपस्सयि—रो०। ८. माहनि—सी०; माहरि—रो०। ९. अचङ्कमं—स्था०, रो०।

१८. 106

5

११८४. “किमीव मीळ्हसल्लित्तो,^१ सङ्खारे अधिमुच्छित्तो ।
पगाळ्हो लाभसक्कारे, तुच्छो गच्छति पोठिलो^२ ॥

११८५. “इमं च पस्स आयन्तं, सारिपुत्तं सुदस्सन्तं :
विमुत्तं उभतोभागे, अज्झत्तं सुसमाहितं ॥

११८६. “विसल्लं खीणसंयोगं, तेविज्जं मच्चुहायिनं ।
दक्खिण्येय्यं मनुस्सानं, पुञ्ञक्खेत्तं अनुत्तरं ॥

११८७. “एते सम्बहुला देवा, इद्धिमन्तो यसस्सिनो ।
दस देवसहस्सानि, सब्बे ब्रह्मपुरोहिता ।
मोग्गल्लानं नमस्सन्ता, तिट्ठन्ति पञ्ञलीकता ॥

10

११८८. “नमो ते पुरिसाजञ्ञ, नमो ते पुरिसुत्तम ।
यस्स ते आसवा खीणा, दक्खिण्येयोसि मारिस ॥

1. 365

११८९. “पूजितो नरदेवेन, उप्पन्नो मरणाभिभू ।
पुण्डरीकं व तोयेन, सङ्खारेनुपलिप्पति^३ ॥

15

११९०. “यस्स^४ मुहुत्तेन^५ सहस्सधा लोको, संविदितो सब्बह्मकप्पो वसि ।
इद्धिगुणे चुतुपपाते काले, पस्सति देवता स भिक्खु ॥

११९१. “सारिपुत्तो व पञ्ञाय, सीलेन उपसमेन च ।
यो पि पारङ्गतो भिक्खु, एतावपरमो सिथा ॥

११९२. “कोटिसतसहस्सस्स, अत्तभावं खणेन निम्मिने ।
अहं विकुब्बनासु^६ कुसलो,^७ वसीभूतोमिह इद्धिया ॥

20

११९३. “समाधिविज्जावसिपारमीगतो,^८
मोग्गल्लानगोत्तो असितस्स सासने ।
धीरो समुच्छिन्दि समाहितिन्द्रियो,
नागो यथा पूतिलत्तं व बन्धनं ॥

25

११९४. “परिचिण्णो मया सत्था, कतं बुद्धस्स सासनं ।
ओहितो गरुको भारो, भवनेत्ति समूहता ॥

१. मीळ्हपलित्तो—स्या० । २. पोठिलो—सी० । ३. सङ्खारेनुपलिप्पति—स्या० ;
० नोपलिप्पति—रो० । ४-४. यस्से मुहुत्ते—रो० ; ० मुहुत्ते—स्या० । ५. ० वसीपारमीगतो
—स्या० ; ० पारमिगतो—सी० ।

११९५. “यस्स^१ चत्थाय^२ पब्बजितो, अगारस्मानगारियं ।
सो मे अत्थो अनुप्पत्तो, सब्बसंयोजनक्खयो ॥
११९६. “कीदिसो निरयो आसि, यत्थ दुस्सी अपच्चथ ।
विधुरं सावकमासज्ज, ककुसन्धं च ब्राह्मणं ॥
११९७. “सतं आसि अयोसङ्कू, सब्बे पच्चत्तवेदना । 5
ईदिसो निरयो आसि, यत्थ दुस्सी अपच्चथ ।
विधुरं सावकमासज्ज, ककुसन्धं च ब्राह्मणं ॥
११९८. “यो एतमभिजानाति, भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमासज्ज, कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥
११९९. “मज्झेसरस्मिं^३ तिट्ठन्ति, विमाना कप्पठायिनो^४ । 10 R. 107
वेळुरियवण्णा रुचिरा, अच्चिमन्तो पभस्सरा ।
अच्छरा तत्थ नच्चन्ति, पुथु नानत्तवण्णियो ॥
१२००. “यो एतमभिजानाति ... पे०... कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥ 13. 366
१२०१. “यो वे^५ बुद्धेन चोदितो, भिक्खुसङ्घस्स पेक्खतो ।
मिगारमातुपासादं, पादङ्गुट्ठेन कम्पयि^६ ॥ 15
१२०२. “यो एतमभिजानाति...पे०... कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥
१२०३. “यो वेजयन्तपासादं, पादङ्गुट्ठेन कम्पयि ।
इद्धिबलेनुपत्थद्धो, संवेजेसि च देवता ॥
१२०४. “यो एतमभिजानाति ... पे०... कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥
१२०५. “यो वेजयन्तपासादे, सक्कं सो परिपुच्छति । 20
अपि आवुसो जानासि, तण्हक्खयविमुत्तियो ।
तस्स सक्को वियाकासि, पञ्हं पुट्ठो यथातथं ॥

१-१. यस्मत्थाय-मी० । २. मज्झेसरस्म-सी०; मज्झेसागरस्मि-स्या०, रो० । ३. कप्पठायिनो-स्या०, रो० । ४. च-स्या० । ५. कम्पयि-सी० ।

१२०६. “यो एतमभिजानाति ... पे०... कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥

१२०७. “यो ब्रह्मानं परिपुच्छति, सुधम्मायं ठितो^१ सभं ।
अज्जा पि त्यावुसो सा दिट्ठि, या ते दिट्ठि पुरे अहु ।
पस्ससि वीतिवत्तन्तं, ब्रह्मलोके पभस्सरं ॥

5 १२०८. “तस्स ब्रह्मा वियाकासि, पञ्चं पुट्ठो यथातथं ।
न मे मारिस सा दिट्ठि, या मे दिट्ठि पुरे अहु ॥

१२०९. “पस्सामि वीतिवत्तन्तं, ब्रह्मलोके पभस्सरं ।
सोहं अज्ज कथं वज्जं, अहं निच्चोम्हि सस्सतो^२ ॥

१२१०. “यो एतमभिजानाति ... पे०... कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥

10 १२११. “यो महानेरुनो कूटं, विमोक्खेन अफस्सयि ।
वनं पुब्बविदेहानं, ये च भूमिसया नरा ॥

१२१२. “यो एतमभिजानाति, भिक्खु बुद्धस्स सावको ।
तादिसं भिक्खुमासज्ज, कण्ह दुक्खं निगच्छसि ॥

15 १२१३. “न वे अग्गि चेतयति, अहं वालं डहामी ति ।
बालो^३ व^४ जलितं अग्गिं, आसज्ज नं^५ पडय्हति ॥

१२१४. “एवमेव तुवं मार, आसज्ज नं तथागतं ।
सयं डहिस्ससि^६ अत्तानं^७, बालो अग्गि व सम्फुसं ॥

B. 367

१२१५. “अपुञ्जं पसवी मारो, आसज्ज नं तथागतं ।
किन्नु मञ्जसि पापिम, न मे पापं विपच्चति ॥

20 १२१६. “करतो ते चीयते^८ पापं, चिररत्ताय अन्तक ।
मार निव्विन्द बुद्धम्हा, आसं माकासि भिक्खुसु^९ ॥

१. अभितो-स्या०, रो० । २. पस्सतो-स्या० । ३-३. बालो च-स्या०, रो० ।
४. न-सो० । ५-५. डहिस्समत्तानं-स्या०, रो० । ६. मिथ्यते-मी०, स्या०, रो० ।
७. भिक्खूसु-स्या० ।

१२१७. “इति मारं अतज्जेसि, भिक्खु भेसकळावने ।

R. 108

ततो सो दुम्मनो यक्खो, तत्थेवन्तरधायथा” ति ॥

इत्थं सुदं आयस्मा महामोग्गल्लानो थेरो गाथायो
अभासित्था ति ।

सट्ठिनिपातो निट्ठितो ।

तत्रुद्दानं

सट्ठिकम्हि निपातम्हि, मोग्गल्लानो महिद्धिको ।

5

एको व थेरगाथायो, अट्ठसट्ठि भवन्ति ता ति ॥

—:०:—

२१. महानिपातो

१. वङ्गीसत्थेरगाथा

B. 368,
R. 109

१२१८. “निकखन्तं वत मं सन्तं, अगारस्मानगारियं ।
वितक्का उपधावन्ति^१, पगग्भा कण्हतो इमे ॥
१२१९. “उग्गपुत्ता महिस्सासा, सिक्खिता दब्धम्मिनो ।
समन्ता परिकिरेय्युं, सहस्सं अपलायिनं ॥
- 5 १२२०. “सचे पि एत्तका भिय्यो, आगमिस्सन्ति इत्थियो ।
नेव मं व्याधयिस्सन्ति, धम्मे सम्हि^२ पतिट्ठितो^३ ॥
१२२१. “सक्खी^४ हि मे सुतं एतं, बुद्धस्सादिच्चबन्धुनो ।
निब्बानगमनं मग्गं, तत्थ मे निरतो मनो ॥
१२२२. “एवं चे मं विहरन्तं, पापिम उपगच्छसि^५ ।
10 तथा मच्चु करिस्सामि, न मे मग्गं पि^६ दक्खसि^७ ॥
१२२३. “अरतिं च^८ रतिं च पहाय, सब्बसो गेहसितं च वितक्कं ।
वनथं न करेय्य कुहिञ्चि, निब्बनथो^९ अवनथो स^{१०} भिक्खु ॥
१२२४. “यमिध पठविं च वेहासं^{११}, रूपगतं जगतोगधं किञ्चि ।
परिजीयति सब्बमनिच्चं, एवं समेच्च चरन्ति मुत्तत्ता^{१२} ॥
- 15 १२२५. “उपधीसु जना गधितासे, दिट्ठसुते^{१३} पटिघे च मुते च ।
एत्थ विनोदय छन्दमनेजो, यो हेत्थ न लिम्पति^{१४} मुनि तमाहु ॥
१२२६. “अथ^{१५} सट्ठिसिता सवितक्का, पुथुज्जनताय^{१६} अधम्मा निविट्ठा ।
न च वग्गगतस्स^{१७} कुहिञ्चि, नो पन दुट्ठुल्लागाही^{१८} स भिक्खु ॥

B. 369

१. उपभवन्ति—स्या० । २. स्वम्हि—स्या०, रो० । ३. पतिट्ठितं—रो० । ४. सक्कि—स्या०, रो० । ५. उपगच्छसि—स्या० । ६-६. उदक्खमि—स्या०, रो० । ७. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेमु नत्थि । ८. निब्बनथा—स्या०, रो० । ९. स हि—स्या०, रो० । १०. विहासं—स्या०, रो० । ११. मुत्तन्ना—स्या०, रो० । १२. दिट्ठेमुते—सी० । १३. लिम्पति—सी०, स्या०, रो० । १४. अट्ठ—सी०, स्या०, रो० । १५. पुथुज्जनतायं—सी० । १६. वग्गगतस्स—स्या०, रो० । १७. दुट्ठुल्लाभाणी—स्या०; पटुल्लागाही—रो० ।

१२२७. “दब्बो चिररत्तसमाहितो,^१ अकुहको निपको अपिहालु^२ ।
सन्तं पदं अज्झगमा मुनि , पटिच्च परिनिब्बुतो
कङ्कति कालं ॥
१२२८. “मानं पजहस्सु गोतम, मानपथं च जहस्सु असेसं ।
मानपथम्हि^३ स मुच्छितो, विप्पटिसारीहुवा चिररत्तं ॥ 5
१२२९. “मक्खेन मक्खिता पजा, मानहता निरयं पपतन्ति^४ ।
सोचन्ति जना चिररत्तं, मानहता निरयं उपपन्ना ॥
१२३०. “न हि सोचति भिक्खु कदाचि, मग्गजिनो सम्मा पटिपन्नो ।
किन्ति च सुखं चानुभोति, धम्मदसो ति तमाहु तथत्तं ॥
१२३१. “तस्मा अखिलो इध^५ पधानवा,^६ नीवरणानि पहाय विसुद्धो । 10
मानं च पहाय असेसं, विज्जायन्तकरो समितावी ॥
१२३२. “कामरागेन ड्य्हामि, चित्तं मे परिड्य्हति ।
साधु निब्बापनं ब्रूहि, अनुकम्पाय गोतम ॥
१२३३. “सज्जाय विपरियेसा, चित्तं ते परिड्य्हति ।
निमित्तं परिवज्जेहि, सुभं रागूपसंहितं ॥ R. 370 15
१२३४. “* असुभाय चित्तं भावेहि, एकग्गं सुसमाहितं ।
सति कायगता त्यत्थु, निब्बिदाबहुलो भव ॥
१२३५. “अनिमित्तं च भावेहि, मानानुसयमुज्जह ।
ततो मानाभिसमया, उपसन्तो चरिस्ससि ॥
१२३६. “तमेव वाचं भासेय्य, यायत्तानं न तापये ।
परे च न विहिंसेय्य, सा वे वाचा सुभासिता ॥ 20
१२३७. “पियवाचमेव भासेय्य, या वाचा पटिनन्दिता ।
यं अनादाय पापानि , परेसं भासते पियं ॥
१२३८. “सच्चं वे अमता वाचा, एस धम्मो सनन्तनो ।
सच्चे अत्थे च धम्मो च, आहु^७ सन्तो पतिट्ठिता ॥ 25

१. चिररत्तसमाहितो—स्या०, रो० । २. अपिहालू—सी० । ३. मानपथस्मि—स्या० ।

४. पतन्ति—स्या०, रो० । ५-५ इध ममानवा—स्या०, रो०; पधानवा—सी० । * सङ्खारेपरतोपस्स...पे०...ड्यहीत्थो पुनप्पुनं—सी० । ६. अहु—स्या० ।

१२३९. “यं बुद्धो भासति वाचं, खेमं निब्बानपत्तिया ।
दुक्खस्सन्तकिरियाय, सा वे वाचानमुत्तमा ॥
१२४०. “गम्भीरपञ्जो मेधावी, मग्गामग्गस्स कोविदो ।
सारिपुत्तो महापञ्जो, धम्मं देसेति भिक्खुनं ॥
- 5 १२४१. “सङ्घित्तेन पि देसेति, वित्थारेन पि भासति ।
सालिकायिव^१ निग्घोसो, पटिभानं उदिय्यति^२ ॥
- R. 111 १२४२. “तस्स तं देसयन्तस्स, सुणन्ति^३ मधुरं गिरं ।
सरेण रजनीयेन, सवनीयेन वग्गुना ।
उदग्गचित्ता मुदिता, सोतं ओधेन्ति भिक्खवो ॥
- 10 १२४३. “अज्ज पन्नरसे विसुद्धिया, भिक्खू पञ्चसता समागता ।
संयोजनबन्धनच्छिदा, अनीघा खीणपुनब्भवा इसी ॥
१२४४. “चक्कवत्ती यथा राजा, अमच्चपरिवारितो ।
समन्ता अनुपरियेति, सागरन्तं महिं इमं ॥
- R. 371 १२४५. “एवं विजितसङ्गामं, सत्थवाहं अनुत्तरं ।
15 सावका पयिरुपासन्ति, तेविज्जा मच्चुहायिनो ॥
१२४६. “सब्बे भगवतो पुत्ता, पलापेत्य^४ न विज्जति ।
तण्हासल्लस्स हन्तारं, वन्दे आदिच्चबन्धुनं ॥
१२४७. “परोसहस्सं भिक्खूनं, सुगतं पयिरुपासति ।
देसेन्तं विरजं धम्मं, निब्बानं अकुतोभयं ॥
- 20 १२४८. “सुणन्ति धम्मं विमलं”, सम्मासम्बुद्धदेसितं ।
सोभति वत सम्बुद्धो, भिक्खुसङ्घपुरक्खतो ॥
१२४९. “नागनामोसि भगवा, इसीनं इसिसत्तमो ।
महामेघो व हुत्वान, सावके अभिवस्ससि^५ ॥
- 25 १२५०. “दिवा विहारा निक्खम्म, सत्थुदस्सनकम्यता ।
सावको ते महावीर, पादे वन्दति वज्जिसो ॥

१. सालिकायेव-स्या०, रो० । २. उदीरयी-सी०; उदीय्यति-स्या०, रो० ।
३. सुणन्ता-म्या० । ४. पलासेत्य-सी० । ५. विपुलं-स्या०, रो० । ६. अभिवस्सति-सी० ।

१२५१. “उम्मग्गपथं मारस्स, अभिभुय्य चरति पभिज्ज खीलानि ।
तं पस्सथ बन्धपमुच्चकरं^१, असितं व भागसो पविभज्ज^२ ॥
१२५२. “ओघस्स हि नितरणत्थं^३, अनेकविहितं मग्गं अक्खासि ।
तस्मिं च अमते अक्खाते, धम्मदसा ठिता असंहीरा^४ ॥
१२५३. “पज्जोतकरो अतिविज्ज^५, सब्बठितीनं अतिक्कममद्द^६ । ५
अत्वा च सच्छिकत्वा च, अग्गं सो देसयि दसद्धानं ॥
१२५४. “एवं सुदेसिते धम्मे, को पमादो विजानतं धम्मं ।
तस्मा हि तस्स भगवतो सासने,
अप्पमत्तो सदा नमस्समनुसिक्खे ॥
१२५५. “बुद्धानुबुद्धो यो थेरो, कोण्डञ्जोतिव्वनिक्कमो^७ । 10
लाभी सुखविहारानं, विवेकानं अभिण्हसो ॥
१२५६. “यं सावकेन पत्तब्बं, सत्थु सासनकारिना । 372,
सब्बस्स तं अनुप्पत्तं, अप्पमत्तस्स सिक्खतो ॥ R. 112
१२५७. “महानुभावो तेविज्जो, चेतोपरियकोविदो ।
कोण्डञ्जो बुद्धदायादो, पादे वन्दति सत्थुनो ॥ 15
१२५८. “नगस्स^८ पस्से आसीनं, मुनिं दुक्खस्स पारगुं ।
सावका पयिरुपासन्ति, तेविज्जा मच्चुहायिनो ॥
१२५९. “चेतसा अनुपरियेति, मोग्गल्लानो महिद्धिको ।
चित्तं नेसं समन्वेसं, विप्पमुत्तं निरूपधिं ॥
१२६०. “एवं सब्बङ्गसम्पन्नं, मुनिं दुक्खस्स पारगुं । 20
अनेकाकारसम्पन्नं, पयिरुपासन्ति गोतमं ॥
१२६१. “चन्दो यथा विगतवलाहके नभे,
विरोचति वीतमलो व भाणुमा ।
एवं पि अङ्गीरस त्वं महामुनि,
अतिरोचसि^९ यससा सब्बलोकं ॥ 25

१. बन्धनपमुच्च०—मी०, स्या०, रो० । २. पटि भज्ज—मी० । ३. नितरणत्थं—
स्या०, रो०; नित्तरनत्थं—मी० । ४. असंहिरा—स्या० । ५. अतिविज्ज धम्मं—सी० ।
६. अतिक्कममद्—मी०; अतिक्कममद्दं—स्या०; अतिक्कममद्द—रो० । ७. तिब्वनिक्कमो—
स्या०, रो० । ८. नागस्स—स्या०, रो० । ९. अतिरोचसी—स्या०, रो० ।

१२६२. “कावेय्यमत्ता विचरिम्ह^१ पुब्बे, गामा गामं पुरा पुरं ।
अथद्दसाम^२ सम्बुद्धं, सब्बधम्मान पारगुं ॥
१२६३. “सो मे धम्ममदेसेसि, मुनि दुक्खस्स पारगू ।
धम्मं सुत्वा पसीदिम्ह, सद्धा नो उदपज्जथ^३ ॥
- 6 १२६४. “तस्साहं वचनं सुत्वा, खन्धे आयतनानि च ।
धातुयो च विदित्वान, पब्बजि अनगारियं ॥
१२६५. “बहूनं वत अत्थाय, उप्पज्जन्ति तथागता ।
इत्थीनं पुरिसानं च, ये ते सासनकारका ॥
- 10 १२६६. “तेसं खो वत अत्थाय, बोधिमज्झगमा मुनि ।
भिक्खूनं भिक्खुनीनं च, ये निरामगतद्दसा^४ ॥
१२६७. “सुदेसिता चक्खुमता, बुद्धेनादिच्चबन्धुना ।
चत्तारि अरियसच्चानि, अनुकम्पाय पाणिनं ॥
- B. 373 १२६८. “दुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्कमं ।
अरियं चट्ठङ्गिकं मगं, दुक्खूपसमगामिनं ॥
- 15 १२६९. “एवमेते तथा वुत्ता, दिट्ठा मे ते यथा तथा ।
सदत्थो मे अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं ॥
१२७०. “स्वागतं वत मे आसि, मम बुद्धस्स सन्तिके ।
सुविभत्तेसु^५ धम्मेषु, यं सेट्ठं तदुपागमिं ॥
- 20 १२७१. “अभिञ्जापारमिप्पत्तो, सोतधातु विसोधिता^६ ।
तेविज्जो इद्धिपत्तोमिह, चेतोपरियकोविदो ॥
१२७२. “पुच्छामि सत्थारमनोमपञ्चं,
दिट्ठेव धम्मे यो विचिकिच्छानं छेत्ता^७ ।
अग्गाळवे कालमकासि भिक्खु,
जातो यसस्सी अभिनिब्बुत्ततो ॥

१. विचरिम्हा—स्या० । २. अथद्दसामि—स्या०, रो० । ३. उप्पज्जथ—स्या० ।
४. निरामगतद्दसा—सी०; निरामगतंदसा—स्या०, रो० । ५. सुविभत्तेसु—सी०; संवि-
भत्तेसु—रो० । ६. विसोधिके—स्या०, रो० । ७. छेत्वा—सी०, स्या०, रो० ।

१२७३. “निग्रोधकप्पो इति तस्स नामं,
तया कतं भगवा ब्राह्मणस्स ।
सो तं नमस्सं अचरिं मुत्यपेखो,^१
आरद्धविरियो दब्धधम्मदस्सी ॥

१२७४. “तं सावकं सक्क मयं पि सब्बे,
अञ्जातुमिच्छाम समन्तचक्खु ।
समवट्ठिता^२ नो सवनाय सोता,^३
तुवं नो^४ सत्था त्वमनुत्तरोसि ॥

5

१२७५. “छिन्द^५ नो विचिकिच्छं ब्रूहि मेतं,
परिनिव्वुतं वेदय भूरिपञ्ज ।
मज्झेव नो भास समन्तचक्खु,
सक्कोव देवान सहस्सनेत्तो ॥

10

१२७६. “ये केचि गन्था^६ इध मोहमग्गा,
अञ्जाणपक्खा विचिकिच्छठाना ।
तथागतं पत्वा न ते भवन्ति,
चक्खुं^७ हि एतं परमं नरानं ॥

15

१२७७. “नो चे हि जातु पुरिसो किलेसे,
वातो यथा अब्भघनं विहाने ।
तमोवस्स निव्वुतो^८ सब्बलोको,
जोतिमन्तो पि न पभासेय्युं ॥

B. 374

20

१२७८. “धीरा च पज्जोतकरा भवन्ति,
तं तं अहं वीर^९ तथेव मञ्जे ।
विपस्सिनं जानमुपागमिम्ह,^{१०}
परिसासु^{११} नो आविकरोहि कप्पं ॥

१२७९. “खिप्पं गिरं एरय वग्गु वग्गुं,
हंसो व पग्गय्ह सणिकं निकूज^{१२} ।

25

१. सोहं—सी० । २. अचरि—सी० । ३. मुत्यपेखो—स्या० । ४. समवुट्ठिता—स्या० ।
५. हेतुं—सी०; सोतं—स्या०, रो० । ६. तु—स्या०, रो० । ७. छिन्देव—स्या०, रो० ।
८. गन्था—स्या०, रो० । ९. चक्खू—सी० । १०. निव्वुतो—स्या०, रो० । ११. धीर—स्या०,
रो० । १२. जानमुपागमिम्हा—सी० । १३. परिसाय—स्या०, रो० । १४. निकूजं—स्या०, रो० ।

R. 114

बिन्दुस्सरेन सुविकप्पितेन,
सब्बेव ते उज्जुगता सुणोम ॥

१२८०. “पहीनजातिमरणं असेसं,
निग्गय्ह धोनं^१ वदेस्सामि^२ धम्मं ।
न कामकारो हि^३ पुथुज्जनानं,
सङ्खेय्यकारो च^४ तथागतानं ॥

5

१२८१. “सम्पन्नवेय्याकरणं तवेदं,
समुज्जुपञ्चस्स^५ समुग्गहीतं ।
अयमञ्जलि पच्छिमोसुप्पणामितो,
मा मोहयी जानमनोमपञ्च ॥

10

१२८२. “परोपरं^६ अरियधम्मं विदित्वा,
मा मोहयी जानमनोमवीरियं^७ ।
वारिं यथा धम्मनि धम्मतत्तो,
वाचाभिकङ्खामि सुतं पवस्स ॥

15

१२८३. “यदत्थिकं^८ ब्रह्मचरियं अचरी^९,
कप्पायनो कच्चिस्सतं अमोघं ।
निब्बायि सो^{१०} आदु सउपादिसो^{११},
यथा विमुत्तो अहु तं सुणोम ॥

B. 375

१२८४. “अच्छेच्छि तण्हं इथ नामरूपे, (इति भगवा)
कण्हस्स^{१२} सोतं दीघरत्तानुसयितं ।
अतारि जातिं मरणं असेसं,
इच्चब्रवि^{१३} भगवा पञ्चसेट्ठो ॥

20

१२८५. “एस सुत्वा पसीदामि, वचो ते इसिसत्तम ।
अमोघं किर मे पुट्ठं, न मं वञ्चेसि ब्राह्मणो ॥

१-१. धोतं पटिवेदियामि-सी० । २. होति-सी० । ३. व-सी०, स्या०, रो० ।
४. समुज्जुपञ्चस्स-स्या०, रो० । ५. परोवरं-स्या०, रो० । ६. जानमनोमवीरियं-स्या०,
रो० । ७. यदत्थिकं-रो० । ८. अचारी-सी०; अचारि-स्या०, रो० । ९-११. अनुपादि-
सेसा-सी० । १०. तण्हाय-सी०, स्या०, रो० । ११. इच्चाब्रवी-स्या०; इच्चब्रवी-रो० ।

१२८६. “यथा वादी तथा कारी, अहु बुद्धस्स सावको ।
अच्छेच्छि^१ मच्चुनो जालं, ततं मायाविनो दब्धं ॥

१२८७. “अद्दस भगवा आदिं, उपादानस्स कप्पियो ।
अच्चगा वत कप्पानो^२, मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं ॥

R 115

१२८८. “तं देवदेवं वन्दामि, पुत्तं ते द्विपदुत्तम ।
अनुजातं महावीरं, नागं नागस्स ओरसं” ति ॥

R

इत्थं सुदं आयस्मा वङ्गीसो थेरो गाथायो

अभासित्था ति ।

महानिपातो निट्ठितो ।

तत्रुद्दानं

सत्ततिमिह निपातमिह, वङ्गीसो पटिभाणवा ।
एको व थेरो नत्थञ्जो, गाथायो एकसत्तती ति ॥

10

निट्ठिता थेरगाथायो ।

तत्रुद्दानं

सहस्सं होन्ति ता गाथा, तीणि सट्ठिसतानि च ।
थेरा च द्वे सता सट्ठि, चत्तारो च पकासिता ॥
सीहनादं नदित्वान, बुद्धपुत्ता अनासवा ।
खेमन्तं पापुणित्वान, अग्गिखन्धा व निब्बुता ति ॥

थेरगाथापालि^३ निट्ठिता ।

—:०:—

सुत्तपिटके
खुद्दकनिकाये
थेरीगाथा

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

थेरीगाथापालि

१. एककनिपातो

१. अञ्जतराथेरीगाथा

१. “सुखं सुपाहि थेरिके, कत्वा चोळेन पारुता ।
उपसन्तो हि ते रागो, सुक्खडाकं व कुम्भियं” ति ॥
इत्थं सुदं अञ्जतरा थेरी अपञ्जाता भिक्खुनी
गाथं अभासित्था ति ।

B. 377,
R. 123

२. मुत्ताथेरीगाथा

२. “मुत्ते मुच्चस्सु^१ योगेहि, चन्दो राहुग्गहा^२ इव ।
विप्पमुत्तेन चित्तेन, अनणा भुञ्ज^३ पिण्डकं” ति ॥
इत्थं सुदं भगवा मुत्तं सिक्खमानं इमाय गाथाय
अभिण्हं ओवदती ति ।

5

३. पुण्णाथेरीगाथा

३. “पुण्णे पूरस्सु धम्मोहि, चन्दो पन्नरसेरिव ।
परिपुण्णाय पञ्जाय, तमोखन्धं^४ पदालया” ति ॥
इत्थं सुदं पुण्णा थेरी गाथं अभासित्था ति ।

10

१. मुच्चस्सु - स्या० । २. राहुग्गहा - स्या०, रो० । ३. भुञ्जाहि - स्या०, रो० ।
४. तमोखन्धं - सी० स्या०, रो० ।

४. तिस्साथेरीगाथा

४. “तिस्से सिक्खस्सु सिक्खाय, मा तं योगा उपच्चगुं।
सब्बयोगविसंयुत्ता, चर लोके अनासवा” ति ॥
... तिस्सा थेरी ... ।

५. अञ्जतरातिस्साथेरीगाथा

B. 378

6

५. “तिस्से युञ्जस्सु धम्मोहि, खणो तं मा उपच्चगा।
खणातीता हि सोचन्ति, निरयम्हि समप्पिता” ति ॥
... अञ्जतरा तिस्सा थेरी ... ।

६. धीराथेरीगाथा

R. 124

६. “धीरे निरोधं फुसेहि,^१ सञ्जावूपसमं सुखं।
आराधयाहि^२ निब्बानं, योगक्खेममनुत्तरं” ति ॥
... धीरा^३ थेरी^३ ... ।

७. वीराथेरीगाथा

10

७. “वीरा^४ वीरेहि^४ धम्मोहि, भिक्खुनी भावितिन्द्रिया।
धारेहि^५ अन्तिमं देहं, जेत्वा मारं सवाहनं” ति ॥
... वीरा^६ थेरी^६ ... ।

८. मित्ताथेरीगाथा

16

८. “सद्धाय पब्बजित्वान, मित्ते मित्तरता भव।
भावेहि कुसले धम्मे, योगक्खेमस्स पत्तिया” ति ॥
... मित्ता^७ थेरी^७ ... ।

१. फुस्सेहि—सी०। २. आराधयेहि—स्या०। ३-३. धीरा—सी०, रो०। ४-४. वीरा धीरेहि—स्या०, रो०। ५. धारेति—म०। ६-६. अञ्जतरा धीरा—स्या०, रो०। ७-७. मित्ताथेरीगाथा—सी०; मित्ता—स्या०, रो०।

९. भद्राथेरीगाथा

९. “सद्धाय पब्बजित्वान, भद्रे भद्ररता भव।
भावेहि कुसले धम्मे, योगक्खेममनुत्तरं” ति ॥
... भद्रा थेरी ... ।

१०. उपसमाथेरीगाथा

१०. “उपसमे तरे ओघं, मच्चुधेय्यं सुदुत्तरं।
धारेहि अन्तिमं देहं, जेत्वा मारं सवाहनं” ति ॥ 5
... उपसमा थेरी ... ।

११. मुत्ताथेरीगाथा

११. “सुमुत्ता साधुमुत्ताम्हि^१, तीहि खुज्जेहि मुत्तिया।
उदुक्खलेन मुसलेन, पतिना खुज्जकेन च।
मुत्ताम्हि जातिमरणा, भवनेत्ति समहता” ति ॥ B.379
... मुत्ता थेरी ... । 10

१२. धम्मदिन्नाथेरीगाथा

१२. “छन्दजाता अवसायी,^२ मनसा च फुटा^३ सिया।
कामेसु अप्पटिबद्धचित्ता, उद्धंसोता ति वुच्चती^४” ति ॥
... धम्मदिन्ना थेरी ... ।

१३. विसाखाथेरीगाथा

१३. “करोथ बुद्धसासनं, यं कत्वा नानुत्तप्पति।
खिप्पं पादानि धोवित्वा, एकमन्ते निसीदथा” ति ॥ 15
... विसाखा थेरी ... ।

१. साहुमुत्तम्हि—स्या०, रो० । २. अवसाये—रो० । ३. फुटा—स्या० । ४. विमुच्चती—सी० ।

१४. सुमनाथेरीगाथा

१४. “धातुयो दुक्खतो दिस्वा, मा जातिं^१ पुनरागमि ।
भवे छन्दं विराजेत्वा, उपसन्ता चरिस्ससी” ति ॥
... सुमना थेरी ... ।

१५. उत्तराथेरीगाथा

R. 125

5

१५. “कायेन संवुता आसि, वाचाय उद चेतसा ।
समूलं तण्हमब्बुह, सीतिभूताम्हि^२ निब्बुता” ति ॥
... उत्तरा थेरी ... ।

१६. बुद्धपब्बजितसुमनाथेरीगाथा

१६. “सुखं त्वं बुद्धिके सेहि, कत्वा चोळेन पारुता ।
उपसन्तो हि ते रागो, सीतिभूतासि निब्बुता” ति ॥
... सुमना^३ बुद्धपब्बजिता थेरी^४ ... ।

१७. धम्माथेरीगाथा

B. 380

10

१७. “पिण्डपातं चरित्वान, दण्डमोलुब्भं^५ दुब्बला ।
वेधमानेहि गत्तेहि, तत्थेव निपतिं छमा ।
दिस्वा आदीनवं काये, अथ चित्तं विमुच्चि मे” ति ॥
... धम्मा थेरी ... ।

१८. सङ्घाथेरीगाथा

15

१८. “हित्वा घरे पब्बजित्वा,^६ हित्वा पुत्तं पसुं पियं ।
हित्वा रागं च दोसं च, अविज्जं च विराजिय ।
समूलं तण्हमब्बुह, उपसन्ताम्हि^७ निब्बुता” ति ॥
... सङ्घा थेरी ... ।

एककनिपातो^८ निद्धितो^९ ।

—:०:—

१. जाति — स्या०, रो० । २. सीतिभूताम्हि — स्या०, रो०; सीतीभूताम्हि — सी० ।
३-३. सुमनागाथा — सी०; सुमना बुद्धपब्बजिता — स्या०, रो० । ४. दण्डमादाय — स्या० । ५.
पब्बजिता — सी० । ६. उपयन्तम्हि — स्या०, रो० । ७-७. एकिका थेरियो समत्ता — स्या०, रो० ।

२. दुकनिपातो

१. अभिरूपनन्दाथेरीगाथा

१९. “आतुरं असुचिं पूतिं, पस्स नन्दे समुस्सयं ।
असुभाय चित्तं भावेहि, एकगं सुसमाहितं ॥

B. 381

२०. “अनिमित्तं च भावेहि, मानानुसयमुज्जह ।
ततो मानाभिसमया, उपसन्ता चरिस्ससी” ति ॥

इत्थं सुदं* भगवा अभिरूपनन्दं^१ सिक्खमानं इमाहि ५

गाथाहि अभिण्हं ओवदती ति* ।

२. जेन्ताथेरीगाथा

२१. “ये इमे सत्त वोज्झङ्गा, मग्गा निब्बानपत्तिया^१ ।
भाविता ते मया सब्बे, यथा बुद्धेन देसिता ॥

२२. “दिट्ठो हि मे सो भगवा, अन्तिमोयं समुस्सयो ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो” ति ॥ १०
इत्थं सुदं जेन्ता थेरी गाथायो अभासित्था ति ।

३. सुमङ्गलमाताथेरीगाथा

२३. “सुमुत्तिका^१ सुमुत्तिका, साधुमुत्तिकाम्हि^१ मुसलस्स ।
अहिरिको मे छत्तकं वा पि, उक्खलिका मे देड्डुभं^१ वा ति^१ ॥

R. 126

२४. “रागं च अहं दोसं च, चिच्चिटि^१ चिच्चिटी ति विहनामि^१ ।
सा रुक्खमूलमुपगम्म, अहो सुखं ति सुखतो ज्ञायामी” ति ॥ १५
... सुमङ्गलमाता^१ थेरी^१ ... ।

-. अभिरूपनन्दा थेरी गाथायो अभासित्था ति-सी० । १. नन्दं-स्या०, रो० ।

२. निब्बानपत्तिया-सी० । ३-३ सुमुत्तिके सुमुत्तिके साधुमुत्तिकाम्हि-सी०; सुमुत्तिके सुमुत्तिका साधुमुत्तिकाम्हि-स्या०, रो० । ४-४. दलिट् भावा ति-स्या०, रो० । ५-५. विच्छिन्दन्ती विहरामि-स्या०, रो० । ६-६. अज्जतरा थेरी भिक्खुनी अपज्जाता-स्या०, रो० ।

४. अड्डकासिथेरीगाथा

२५. “याव कासिजनपदो, सुद्धो मे तत्थको अहु ।
तं कत्वा नेगमो^१ अग्घं, अग्घेनग्घं^२ ठपेसि मं ॥

B. 382

२६. “अथ निब्बिन्दहं रूपे, निब्बिन्दं च विरज्जहं ।
मा पुन जातिसंसारं, सन्धावेय्यं पुनप्पुनं ।
तिस्सो विज्जा सच्छिकता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
...अड्डकासि^३ थेरी^३... ।

5

५. चित्ताथेरीगाथा

२७. “किञ्चा पि खोमिह किसिका, गिलाना बाब्बहुदुब्बला ।
दण्डमोलुब्भ गच्छामि, पब्बतं अभिरुहिय ॥

10

२८. “सङ्घाटिं निक्खिपित्वान, पत्तकं च निकुज्जिय ।
सेले खम्भेसिमत्तानं, तमोखन्धं पदालिया” ति ॥
...चित्ता थेरी... ।

६. मेत्तिकाथेरीगाथा

२९. “किञ्चा पि खोमिह दुक्खिता, दुब्बला गतयोब्बना ।
दण्डमोलुब्भ गच्छामि, पब्बतं अभिरुहिय ॥

15

३०. “निक्खिपित्वान सङ्घाटिं, पत्तकं च निकुज्जिय ।
निसिन्ना चमिह सेलमिह, अथ चित्तं विमुच्चि मे ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
...मेत्तिका थेरी... ।

७. मित्ताथेरीगाथा

३१. “चातुदसिं^१ पञ्चदसिं^२, या च पक्खस्स अट्टमी ।
पाटिहारियपक्खं^३ च, अट्टङ्गसुसमागतं ॥

१. निगमो - स्या०, रो० । २ अट्टेनग्घं - म० । ३-३. अड्डकामी - स्या०, रो० ;
अड्डकासीथेरीगाथा - सी० । ४-४. चातुदसी पञ्चदसी - स्या०, रो० । ५. पाटिहारिकपक्खं
- स्या० ; पारिहारिकपक्खं - रो० ।

३२. “उपोसथं उपागच्छिं,^१ देवकायाभिनन्दिनी ।
साज्ज एकेन भत्तेन, मुण्डा सङ्घाटिपास्ता ।
देवकायं न पत्थहं, विनेय्य हृदये दरं” ति ॥
...मिता^२ थेरी^३ ... ।

R. 127

८. अभयमातुथेरीगाथा

३३. “उद्धं पादतला अम्म, अधो वे^४ केसमत्थका ।
पच्चवेक्खस्सुमं कायं, असुचिं पूतिगन्धिकं ॥
३४. “एवं विहरमानाय,^५ सब्बो रागो समूहतो ।
परिळाहो समुच्छिन्नो, सीतिभूताम्हि निब्बुता” ति ॥
... अभयमाता थेरी ... ।

5

B. 383

९. अभयाथेरीगाथा

३५. “अभये भिदुरो कायो, यत्थ सता पुथुज्जना ।
निक्खिपिस्सामिमं देहं, सम्पजाना सतीमती” ॥
३६. “बहूहि दुक्खधम्महि, अप्पमादरताय मे ।
तण्हक्खयो अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... अभया^६ थेरी^७ ... ।

10

१०. सामाथेरीगाथा

३७. “चतुक्खत्तुं पच्चक्खत्तुं, विहारा उपनिक्खमिं ।
अलद्धा चेतसो सन्तिं, चित्ते अवसवत्तिनी^८ ।
तस्सा मे अट्टमी रत्ति, यतो तण्हा समूहता ॥
३८. “बहूहि दुक्खधम्महि, अप्पमादरताय मे ।
तण्हक्खयो अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... सामा थेरी ... ।

15

20

दुकनिपातो निवृत्तो ।

—: • :—

१. उपगच्छि—स्या०, रो०; उपागच्छि—सी० । २. मेताथेरीगाथा—स्या०; मिता०

—स्या०, रो० । ३. वे—स्या०, रो० । ४. विहारमानाय—स्या० । ५. पठीसता—स्या० ।

६-६. अभयथेरी—स्या०, रो० । ७. अवसवत्तिनि—स्या०, रो० ।

३. तिकनिपातो

१. अपरासामाथेरीगाथा

B. 384

३९. “पण्णवीसतिवस्सानि, यतो पब्बजिताय मे ।
नाभिजानामि चित्तस्स, समं लद्धं कुदाचनं ॥

४०. “अलद्धा चेतसो सन्तिं, चित्ते अवसवत्तिनी ।
ततो संवेगमापादिं, सरित्वा जिनसासनं ॥

5

४१. “बहूहि दुक्खधम्मोहि, अप्पमादरताय मे ।
तण्हक्खयो अनुप्पत्तो, कतं बुद्धस्स सासनं ।
अज्ज मे सत्तमी रत्ति, यतो तण्हा विसोसिता” ति ॥
... अपरा^१ सामा थेरी^१... ।

R. 128

२. उत्तमाथेरीगाथा

10

४२. “चतुक्खत्तुं पञ्चक्खत्तुं, विहारा उपनिक्खमिं ।
अलद्धा चेतसो सन्तिं, चित्ते अवसवत्तिनी ॥

४३. “सा भिक्खुनिं उपगच्छिं, या मे सद्वायिका अहु ।
सा मे धम्ममदेसेसि, खन्धायतनधातुयो ॥

15

४४. “तस्सा धम्मं सुणित्वाम, यथा मं अनुसासि सा ।
सत्ताहं एकपल्लङ्के,^२ निसीदिं पीतिसुखसमप्पिता^३ ।
अट्टमिया पादे पसारेसिं, तमोखन्धं पदालिया” ति ॥
... उत्तमा थेरी ... ।

१-१. अपरसामाथेरीगाथा - सी०; अज्जतरा सामा - स्या०, रो० । २. एकपल्लङ्केन - म० । ३. सुखसमप्पिता - सी०; पीतिसुखमप्पिता - स्या० ।

३. अपराउत्तमाथेरीगाथा

४५. “ये इमे सत्त बोज्झङ्गा, मग्गा निब्बानपत्तिया ।
भाविता ते मया सब्बे, यथा बुद्धेन देसिता ॥
४६. “सुञ्जतस्सानिमित्तस्स, लाभिनीहं यदिच्छकं^१ ।
ओरसा धीता बुद्धस्स, निब्बानाभिरता सदा ॥
४७. “सब्बे कामा समुच्छिन्ना, ये दिब्बा ये च मानुसा । 5 B. 385
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो” ति ॥
... अपरा उत्तमा थेरी ... ।

४. दन्तिकाथेरीगाथा

४८. “दिवाविहारा निक्खम्म, गिज्झकूटम्हि पब्बते ।
नागं ओगाहमुत्तिण्णं, नदीतीरम्हि अद्दसं ॥
४९. “पुरिसो अङ्कुसमादाय, देहि पादं ति याचति । 10
नागो पसारयी पादं, पुरिसो नागमारुहि ॥
५०. “दिस्वा अदन्तं दमितं, मनुस्सानं वसं गतं ।
ततो चित्तं समाधेसिं,^२ खलु ताय वनं गता” ति ॥
... दन्तिका थेरी ... ।

५. उब्बिरिथेरीगाथा

५१. “अम्म जीवा^३ ति^४ वनम्हि, कन्दसि अत्तानं अधिगच्छ उब्बिरि^५ । 15
चुल्लासीतिसहस्सानि^६, सब्बा जीवसनामिका ।
एतम्हाळाहने दड्ढा, तासं कमनुसोचसि ॥
५२. “अब्बही^७ वत मे सल्लं, दुद्दसं हृदयनिस्सितं^८ ।
यं मे सोकपरेताय, धीतुसोकं व्यपानुदि^९ ॥

१. यदिच्छतं - स्या०, रो० । २. समाधेमि - स्या०, रो० । ३-३. जवाहि - स्या० ।

४. उब्बिरि - सी० । ५. चूलासीति० - सी०, स्या०, रो० । ६. अब्बुहि - स्या०, रो० । ७. हृदय-
स्सितं - म० । ८. व्यपानुदि - सी० ।

५३. “साज्ज अब्बूहसल्लाहं, निच्छाता परिनिब्बुता ।
बुद्धं धम्मं च सङ्खं च, उपेमि सरणं मुनिं” ति ॥
... उब्बिरी^१ थेरी^२... ।

६. सुक्काथेरीगाथा

५४. “किंमे कता राजगहे मनुस्सा, मधुं^३ पीता व अच्छरे ।
ये सुक्कं न उपासन्ति, देसेन्तिं बुद्धसासनं ॥
५५. “तं च अप्पटिवानीयं,^४ असेचनकमोजवं ।
पिवन्ति मञ्जे सप्पञ्जा, वलाहकमिवद्धगू ॥
५६. “सुक्का सुक्केहि धम्मेहि, वीतरागा समाहिता ।
धारेति^५ अन्तिमं देहं, जेत्वा मारं सवाहनं” ति ॥
... सुक्का थेरी ... ।

७. सेलाथेरीगाथा

५७. “नत्थि निस्सरणं लोके, किं विवेकेन काहसि ।
भुञ्जाहि कामरतियो, माहु पच्छानुतापिनी” ॥
५८. “सत्तिसूलूपमा कामा, खन्धासं^६ अधिकुट्टना ।
यं त्वं कामरतिं ब्रूसि, अरती^७ दानि सा मम ॥
५९. “सब्बत्थ विहता नन्दी,^८ तमोखन्धो^९ पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तका” ति ॥
...सेला थेरी... ।

८. सोमाथेरीगाथा

६०. “यं तं इसीहि पत्तब्बं, ठानं दुरभिसम्भवं ।
न तं द्वङ्गुलपञ्जाय,^{१०} सक्का पप्पोतुमित्थिया” ॥

१-१. उब्बिरीथेरीगाथा-सी०; उब्बिरि-स्या०, रो०। २. मधु-सी०। ३. अप्पटिवानीयं-सी०, स्या०, रो०। ४. धारेहि-स्या०, रो०। ५. खन्धानं-स्या०, रो०। ६. अरति-स्या०, रो०। ७-७. नन्दि तमोखन्धो-सी०, स्या०, रो०। ८. द्वङ्गुलिपञ्जा-स्या०, रो०।

६१. “इत्थिभावो नो किं कयिरा, चित्तम्हि सुसमाहिते ।
आणम्हि वत्तमानम्हि, सम्मा धम्मं विपस्सतो ॥

६२. “सब्बत्थ विहता नन्दी, तमोखन्धो पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तका” ति ॥
... सोमा थेरी ... ।

R. 130

5

तिकनिपातो निट्ठितो ।

—:०:—

४. चतुक्कनिपातो

१. भद्दाकापिलानीथेरीगाथा

B. 387

६३. “पुत्तो बुद्धस्स दायादो, कस्सपो सुसमाहितो ।
पुब्बेनिवासं यो^१ वेदि, सग्गापायं च पस्सति ॥
६४. “अथो जातिक्खयं पत्तो, अभिञ्जावोसितो मुनि ।
एताहि तीहि विज्जाहि, तेविज्जो होति ब्राह्मणो ॥
६५. “तथेव भद्दा^२ कापिलानी, तेविज्जा मच्चुहायिनी ।
धारेति अन्तिमं देहं, जेत्वा मारं सवाहनं ॥
६६. “दिस्वा आदीनवं लोके, उभो पब्बजिता मयं ।
त्यम्ह^३ खीणासवा दन्ता, सीतिभूतम्ह^४ निब्बुता’ ति ॥
... भद्दा कापिलानी थेरी ... ।

चतुक्कनिपातो निट्ठितो ।

—१०१—

५. पञ्चकनिपातो

१. अञ्जतराथेरीगाथा

६७. “पण्णवीसतिवस्सानि, यतो पव्वजिता^१ अहं ।
नाच्छरासङ्घातमत्तं^२ पि, चित्तस्सूपसमज्झगं^३ ॥
६८. “अलद्धा चेतसो सन्तिं, कामरागेनवस्सुता ।
वाहा पग्गय्ह कन्दन्ती, विहारं पाविसिं अहं ॥
६९. “सा^४ भिक्खुनिं उपागच्छिं^५, या मे सद्धायिका अहु ।
सा मे धम्ममदेसेसि, खन्धायतनधातुयो ॥
७०. “तस्सा धम्मं सुणित्वान, एकमन्ते उपाविसिं ।
पुब्बेनिवासं जानामि, दिव्वचक्खुं^६ विसोधितं ॥
७१. “चेतोपरिच्चज्जाणं च, सोतधातु विसोधिता^७ ।
इद्धी पि मे सच्छिकता, पत्तो मे आसवक्खयो ।
छळभिज्जा^८ सच्छिकता^९, कतं बुद्धस्स सासनं^{१०} ति ॥
... अञ्जतरा^{११} थेरी^{१२} ... ।

B. 388

5

R. 131

10

२. विमलाथेरीगाथा

७२. “मत्ता वण्णेन रूपेण, सोभग्गेण यसेन च ।
योव्वनेन चुपत्थद्धा, अञ्जासमतिमज्झिहं ॥
७३. “विभूसेत्वा^१ इमं कायं, सुचित्तं बाललपनं^२ ।
अट्ठासिं वेसिद्वारम्हि, लुट्ठो पासमिवोड्डिय^३ ॥

15

१. पव्वजितो—सी० । २. नच्छरासङ्घातमत्तं—सी०; अच्छरासङ्घातमत्तं—
स्या०, रो० । ३. चित्तस्सूपसमज्झगं—सी०, स्या०, रो० । ४-४. सा भिक्खुनी उपागच्छि—
सी० । ५. दिव्वचक्खु—म० । ६. विसोधितं—सी० । ७-७. छ मे भिज्जा छच्छिकता—स्या०;
छमे भिज्जा सच्छिकता—रो० । ८-८. अञ्जतराभिक्खुनी अपञ्जान—स्या०, रो० ।
९. विभूसेत्वा—सी० । १०. बाललपनं—रो० । ११. पासमिवोड्डिया—स्या० ।

७४. “पिलन्धनं विदंसेन्ती”, गुय्हं पकासिकं बहुं ।
अकासिं विविधं मायं, उज्जग्घन्ती बहुं जनं ॥
७५. “साज्ज पिण्डं चरित्वान, मुण्डा सङ्घाटिपारुता ।
निसिन्ना रुक्खमूलम्हि, अवितक्कस्स लाभिनी ॥
७६. “सब्बे योगा समुच्छिन्ना, ये दिब्बा ये च मानुसा ।
खेपेत्वा आसवे सब्बे, सीतिभूताम्हि निब्बुता” ति ॥
... विमला पुराणगणिका थेरी ... ।

३. सोहाथेरीगाथा

B. 389

10

15

B. 132

७७. “अयोनिसो मनसिकारा, कामरागेन अट्ठिता” ।
अहोसिं उद्धता पुब्बे, चित्ते अवसवत्तिनी ॥
७८. “परियुट्ठिता किलेसेहि”, सुभसञ्जानुवत्तिनी ।
समं चित्तस्स न लभि”, रागचित्तवसानुगा ॥
७९. “किसा पण्डु विवण्णा च, सत्त वस्सानि चारिहं ।
नाहं दिवा वा रत्तिं वा, सुखं विन्दिं सुदुक्खिता ॥
८०. “ततो रज्जुं गहेत्वान, पाविसिं वनमन्तरं ।
वरं मे इध उब्बन्धं, यं च हीनं पुनाचरे ॥
८१. “दब्धपासं” करित्वान, रुक्खसाखाय बन्धिय ।
पक्खिपिं पासं गीवाय”, अथ चित्तं विमुच्चि मे” ति ॥
... सीहा थेरी ... ।

४. सुन्दरीनन्दाथेरीगाथा

20

८२. “आतुरं असुचिं पूतिं, पस्स नन्दे समुस्सयं ।
असुभाय चित्तं भावेहि, एकगं सुसमाहितं ॥
८३. “यथा इदं तथा एतं, यथा एतं तथा इदं ।
दुग्गन्धं पूतिकं वाति, बालानं अभिनन्दितं ॥

१. विदंसेन्ती—स्या० । २. अट्ठिता—स्या०; अट्ठिता—रो० । ३. किलेसेहि—
म० । ४. सुभसञ्जानुवत्तिनी—स्या०, रो० । ५-५. नालभि—स्या०, रो० । ६. दब्धं
पासं—सी० । ७. गीवाय—सी० ।

८४. “एवमेतं अवेक्खन्ती, रत्तिन्दिवमतन्दिता ।
ततो सकाय पञ्जाय, अभिनिब्बिज्ज^१ दक्खिसं ॥
८५. “तस्सा मे अप्पमत्ताय, विचिनन्तिया योनिसो ।
यथाभूतं अयं कायो, दिट्ठो सन्तरबाहिरो ॥
८६. “अथ निब्बिन्दहं^२ काये, अज्झत्तं च विरज्जहं^३ ।
अप्पमत्ता विसंयुत्ता, उपसन्तामिह^४ निब्बुता^५” ति ॥
... सुन्दरीनन्दा^६ थेरी^७ ... ।

5

५. नन्दुत्तराथेरीगाथा

८७. “अग्गिं चन्दं च सुरियं^१ च, देवता च नमस्सिहं ।
नदीतित्थानि गत्त्वान, उदकं ओरुहामिहं^२ ॥
८८. “बहूवतसमादाना, अड्ढं सीसस्स ओलिखिं ।
छमाय सेय्यं कप्पेमि, रत्तिं^३ भत्तं न भुज्जहं ॥
८९. “विभूसामण्डनरता^४, न्हापनुच्छादनेहि^५ च ।
उपकासिं इमं कायं, कामरागेन अट्टिता ॥
९०. “ततो सद्धं लभित्वान, पब्बजिं अनगारियं ।
दिस्वा कायं यथाभूतं, कामरागो समूहतो ॥
९१. “सब्बे भवा समुच्छिन्ना, इच्छा च पत्थना पि च ।
सब्बयोगविसंयुत्ता, सन्ति पापुणि^६ चेतसो^७” ति ॥
... नन्दुत्तरा थेरी ... ।

10 B. 390

15

६. मिताकाळीथेरीगाथा

९२. “सद्धाय पब्बजित्वान, अगारस्मानगारियं ।
विचरिहं^१ तेन तेन, लाभसक्कारउस्सुका ॥

20

१. अभिनिब्बिज्ज — म० । २. निब्बिन्दहं — मी० । ३. विरज्जहं — सी० । ४. उप-
मन्नमिह — मी०, स्या०, रो० । ५-५. नन्दा — स्या०, रो०; नन्दाथेरीगाथा — सी० । ६. सुरियं —
म० । ७. ओरुहामहं — मी० । ८. रत्ति — मी०, स्या०, रो० । ९. विभूमण्डनरता — स्या०,
रो० । १०. न्हापनुच्छादनेहि — मी०; न्हापनच्छादनेहि — स्या० । ११. पापुणि — स्या०,
रो० । १२. विचरीहं — सी०; विचरिहं — म०

R. 133

९३. “रिञ्चित्वा परमं अत्थं, हीनमत्थं असेविहं।
किलेसानं वसं गन्त्वा, सामञ्जसत्थं विरज्जिहं” ॥
९४. “तस्सा मे अहु संवेगो, निसिन्नाय विहारके।
उम्मगपटिपन्नामिह^१, तण्हाय वसमागता ॥
९५. “अप्पकं जीवितं मय्हं, जरा व्याधि^२ च मद्दति।
पुरायं^३ भिज्जति^४ कायो, न मे कालो पमज्जितुं ॥
९६. “यथाभूतमवेक्खन्ती, खन्धानं उदयब्बयं।
विमुत्तचित्ता उट्ठासिं, कतं बुद्धस्स सासनं” ति ॥
... मित्ता^५ काळी थेरी^६ ... ।

७. सकुलाथेरीगाथा

१७. “अगारस्मिं वसन्तीहं, धम्मं सुत्वाम भिक्खुनो।
अद्दसं विरजं धम्मं, निब्बानं पदमच्चुतं ॥
१८. “साहं पुत्तं^१ धीतरं च^२, धनधञ्जं च छड्डिय।
केसे छेदापयित्वान, पव्वजिं अनगारियं ॥
१९. “सिक्खमाना अहं सन्ती^३, भावेन्ती मगमञ्जसं।
पहासिं रागदोसं च, तदेकट्ठे च आसवे ॥
१००. “भिक्खुनी उपसम्पज्ज, पुव्वजातिमनुस्सरिं।
दिब्बचक्खु विसोधितं, विमलं साधुभावितं ॥
१०१. “सङ्खारे परतो दिस्वा, हेतुजाते पलोकिते^४।
पहासिं आसवे सब्बे, सीतिभूतामिह निब्बुता” ति ॥
... सकुला थेरी ... ।

८. सोणाथेरीगाथा

१०२. “दस पुत्ते विजायित्वा, अस्मिं रूपसमुस्सये।
ततोहं दुव्वला जिण्णा, भिक्खुनिं उपसङ्कमिं ॥

१. न वुज्झिहं—म०। २. उम्मगपटिपन्नामिह—सी०, स्या०, रो०। ३. व्याधि—
म०। ४-४. जराय भिज्जते—मी०। ५-५. मित्ताकाळी—स्या०, रो०; मित्ताकालिका-
थेरीगाथा—मी०। ६-६. पुत्तं च धीतरं च—मी०; पुत्त०—रो०। ७. सन्ति—स्या०, रो०।
८. पलोकिने—स्या०, रो०।

१०३. "सा मे धम्ममदेसेसि, खन्धायतनधातुयो ।
तस्सा धम्मं सुणित्वान, केसे छेत्वान पब्बजिं ॥
१०४. "तस्सा मे सिक्खमानाय, दिब्बचक्खु विसोधितं ।
पुब्बेनिवासं जानामि, यत्थ मे वुसितं पुरे ॥
१०५. "अनिमित्तं च भावेमि, एकग्गा सुसमाहिता ।
अनन्तराविमोक्खासिं, अनुपादाय निब्बुता ॥
१०६. "पञ्चक्खन्धा परिञ्जाता, तिट्ठन्ति छिन्नमूलका ।
धि^१ तवत्थु जरे जम्मे^२, नत्थि दानि पुनब्भवो^३ ति ॥
... सोणा थेरी ... ।

5 R. 134

९. भद्दाकुण्डलकेसाथेरीगाथा

१०७. "लूनकेसी पङ्कधरी, एकसाटी पुरे चरिं ।
अवज्जे वज्जमतिनी, वज्जे चावज्जदस्सिनी ॥
१०८. "दिवाविहारा निक्खम्म, गिज्झकूटम्हि पव्वते ।
अद्दसं विरजं बुद्धं, भिक्खुसङ्गपुरक्खतं ॥
१०९. "निहच्च जाणुं वन्दित्वा, सम्मुखा अञ्जलिं^३ अकं^३ ।
एहि भदे ति मं^३ अवच, सा मे आसूपसम्पदा ॥
११०. "चिण्णा अङ्गा च मगधा, वज्जी कासी च कोसला ।
अनणा^४ पण्णासवस्सानि, रट्ठपिण्डं अभुञ्जहं ॥
१११. "पुञ्जं^५ वत पसवि^५ बहुं, सप्पञ्जो^५ वतायं^५ उपासको ।
यो भद्दाय चीवरं अदासि, विप्पमुत्ताय^६ सब्बगन्धेही^६ ति ॥
... भद्दा^७ कुण्डलकेसा थेरी^७ ... ।

10

15

B. 392

20

१०. पटाचाराथेरीगाथा

११२. "नङ्गलेहि कसं खेत्तं, बीजानि पवपं छमा ।
पुत्तदारानि पोसेन्ता, धनं विन्दन्ति माणवा^८ ॥

१-१. ठितिवत्थु जने जम्हि-स्या०, रो० । २-२. अञ्जली अहं-स्या०; अञ्जलि अहं-रो० । ३. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४. अणान-मी० । ५-५. पुञ्जं च पसवी-मी० । ६-६. सप्पञ्जोयं-स्या० । ७-७. मुत्ताय मव्वगन्धेहि-स्या०, रो० । ८-८. भद्दा कुण्डला-स्या०; भद्दा पुराणनिगण्ठी-रो० । ९. मानवा-मी०, रो० ।

११३. “किमहं सीलसम्पन्ना, सत्थुसासनकारिका^१।
निब्बानं^२ नाधिगच्छामि, अकुसीता अनुद्धता^३ ॥
११४. “पादे पक्खालयित्वान, उदकेसु करोमहं।
पादोदकं च दिस्वान, थलतो निन्नमागतं ॥
- 5 ११५. “ततो चित्तं समाधेसिं^४, अस्सं^५ भद्रं व जानियं^६।
R. 135 ततो दीपं गहेत्वान, विहारं पाविसिं अहं।
सेय्यं ओलोकयित्वान, मञ्चकम्हि उपाविसिं ॥
११६. “ततो सूचिं गहेत्वान, वट्ठिं ओकस्सयामहं।
पदीपस्सेव^७ निब्बानं, विमोक्खो अहु चेतसो” ति ॥
- 10 ... पटाचारा थेरी ... ।

११. तिसमत्ताथेरीगाथा

११७. “मुसलानि गहेत्वान, धञ्जं कोट्टेन्ति माणवा।
पुत्तदारानि पोसेन्ता, धनं विन्दन्ति माणवा ॥
११८. ‘करोथ बुद्धसासनं, यं कत्वा नानुत्पप्ति।
खिप्पं पादानि धोवित्वा, एकमन्ते निसीदथ।
15 चेतोसमथमनुयुत्ता, करोथ बुद्धसासनं’ ॥
११९. “तस्सा ता” वचनं सुत्वा, पटाचाराय सासनं।
पादे पक्खालयित्वान, एकमन्तं उपाविसुं।
चेतोसमथमनुयुत्ता, अकंसु बुद्धसासनं ॥
- B. 393 १२०. “रत्तिया पुरिमे यामे, पुब्बजातिमनुस्सरं।
20 रत्तिया मज्झिमे यामे, दिब्बचक्खुं विसोधयुं।
रत्तिया पच्छिमे यामे, तमोखन्धं पदालयुं ॥
१२१. “उट्ठाय पादे वन्दिसु, कता ते अनुसासनी।
इन्दं व देवा तिदसा, सङ्गामे अपराजितं।

१. सत्थुसासनकारिका—स्या०। २. निब्बानं—सी०। ३. अनुद्धता—स्या०, रो०।
४. समाधेमि—रो०। ५-५. अस्मो भद्रोव जानियो—स्या०। ६. पज्जोतस्सेव—स्या०।
७. तं—सी०।

पुरक्खत्वा^१ विहस्साम, तेविज्जाम्ह^२ अनासवा^३ ति ॥

इत्थं सुदं^४ तिसमत्ता थेरी भिक्खुनियो पटाचाराय
सन्तिके अञ्जं व्याकरिंसू ति^५ ।

१२. चन्दाथेरीगाथा

१२२. “दुग्गताहं पुरे आसिं, विधवा च अपुत्तिका ।

विना मित्तेहि आतीहि, भत्तचोलस्स^६ नाधिगं ॥

5

१२३. “पत्तं दण्डं च गण्हित्वा, भिक्खमाना कुला कुलं ।

सीतुण्हेन च ड्यहन्ती, सत्त वस्सानि चारिहं ॥

१२४. “भिक्खुनिं पुन दिस्वान, अन्नपानस्स लाभिनिं ।

उपसङ्कम्म अवोचं, पब्बज्जं^७ अनगारियं ॥

१२५. “सा च मं अनुकम्पाय, पब्बाजेसि पटाचारा ।

ततो मं ओवदित्वान, परमत्थे नियोजयि ॥

10 R 136

१२६. “तस्साहं वचनं सुत्वा, अकासिं अनुसासनिं ।

अमोघो अय्यायोवादो, तेविज्जाम्ह^८ अनासवा^९ ति ॥

... चन्दा थेरी ... ।

पञ्चकनिपातो निद्वितो ।

—:०:—

१-१. पुरक्खित्वा विहस्साम तेविज्जाम्हा—रो०; पुरक्खित्वा विहरिस्साम तेविज्जाम्हा—स्या०; पुरक्खित्वा विहराम तेविज्जाम्ह—सी० । २. एणिमा—स्या०, रो० । ३. व्याकंसु—रो० । ४. भत्तचोलस्स—स्या० । ५. पब्बज्जि—स्या०, रो० । ६. तेविज्जाम्ह—सी०, स्या०, रो० ।

६. छक्रनिपातो

१. पञ्चसतमत्ताथेरीगाथा

B. 394

१२७. “यस्स मग्गं न जानासि, आगतस्स गतस्स वा ।
तं कुतो चागतं सत्तं, मम पुत्तो ति रोदसि ॥
१२८. “मग्गं च खोस्स जानासि, आगतस्स गतस्स वा ।
न नं समनुसोचेसि, एवंधम्मा हि पाणिनो ॥
१२९. “अयाचितो ततागच्छि^१, नानुञ्जातो^२ इतो गतो ।
कुतोचि^३ नून आगन्त्वा, वसित्वा कतिपाहकं ।
इतो पि अञ्जेन^४ गतो, ततोपञ्जेन^५ गच्छति ॥
१३०. “पेतो मनुस्सरूपेन, संसरन्तो गमिस्सति ।
यथागतो तथा गतो, का तत्थ परिदेवना” ॥
१३१. “अब्बही^६ वत मे सल्लं, दुद्दसं हृदयस्सितं ।
या मे सोकपरेताय, पुत्तसोकं व्यपानुदि^७ ॥
१३२. “साज्ज अब्बूहसल्लाहं, निच्छाता परिनिब्बुता ।
बुद्धं धम्मं च सङ्गं च, उपेमि सरणं मुनि” ॥
इत्थं सुदं पञ्चसतमत्ता थेरी भिक्खुनियो ...पे०... ।

२. वासेट्ठीथेरीगाथा

१३३. “पुत्तसोकेनहं^१ अट्टा, खित्तचित्ता विसञ्जिनी ।
नग्गा पकिण्णकेसी च, तेन^२ तेन^३ विचारिहं ॥
१३४. “वीथिसङ्कारकूटेसु, सुसाने रथियासु च ।
अचरिं तीणि वस्सानि, खुप्पिपासासमप्पिता ॥

१-१. आगतं सन्तं - सी०; आगतं पुत्तं - स्या०, रो० । २. ततो गच्छि - स्या०, रो० ।
३. अननुञ्जातो - सी०, स्या०, रो० । ४. कुतो पि - सी०, स्या०, रो० । ५. अञ्जेना - स्या०,
रो० । ६. ततो अञ्जेन - सी०, स्या०, रो० । ७. अब्बुहि - स्या०; अब्बुहि - रो० । ८.
व्यपानुदी - सी० । ९. पुत्तसोकेनाहं - स्या० । १०-१०. रोदन्तेन - स्या० ।

१३५. “अथद्दसासिं^१ सुगतं, नगरं मिथिलं पति^२ ।
अदन्तानं दमेतारं, सम्बुद्धमकुतोभयं ॥
१३६. “सचित्तं^३ पटिलद्वान, वन्दित्वान उपाविसिं ।
सो मे धम्ममदेसेसि, अनुकम्पाय गोतमो ॥
१३७. “तस्स धम्मं सुणित्वान, पब्बजिं अनगारियं ।
युञ्जन्ती सत्थुवचने, सच्छाकासिं पदं सिवं ॥
१३८. “सब्बे सोका समुच्छिन्ना, पहीना एतदन्तिका ।
परिञ्जाता हि मे वत्थू, यतो सोकान सम्भवो” ति ॥
... वासेट्ठी^४ थेरी^५ ... ।

R. 137

5 B. 395

३. खेमाथेरीगाथा

१३९. “दहरा त्वं रूपवती, अहं पि दहरो युवा ।
पञ्चङ्गिकेन तुरियेन, एहि खेमे रमामसे” ॥
१४०. “इमिना पूतिकायेन, आतुरेन पभङ्गुना ।
अट्टियामि^६ हरायामि, कामतण्हा समूहता ॥
१४१. “सत्तिसूलूपमा कामा, खन्धानं^७ अधिकुट्टना ।
यं त्वं कामरतिं ब्रूसि, अरतीं^८ दानि सा मम^९ ॥
१४२. “सब्बत्थ विहता नन्दी^{१०}, तमोखन्धो पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तक ॥
१४३. “नक्खत्तानि नमस्सन्ता, अग्गिं परिचरं^{११} वने ।
यथाभुच्चमजानन्ता, बाला सुद्धिममञ्जथ ॥
१४४. “अहं च खो नमस्सन्ती, सम्बुद्धं पुरिसुत्तमं ।
पमुत्ता^{१२} सब्बदुक्खेहि, सत्थुसासनकारिका” ति ॥
... खेमा थेरी ... ।

10

15

20

१. अथद्दसामि—स्या०, रो० । २. गतं—स्या०, रो० । ३. मंचित्तं—स्या०, रो० ।
४-४. वासिट्ठी—स्या०, रो० । ५. अट्टियामि—स्या०, रो० । ६. खन्धानं—म०, सी० । ७.
अरति—स्या०, रो० । ८. मम—स्या०, रो० । ९. नन्दि—सी०, स्या०, रो० । १०. परिचरि
—सी० । ११. परिमुत्ता—सी०, स्या०, रो० ।

४. सुजाताथेरीगाथा

१४५. “अलङ्कृता सुवसना, मालिनी चन्दनोक्खिता ।
सब्बाभरणसञ्छन्ना, दासीगणपुरक्खिता” ॥
१४६. “अन्नं पानं च आदाय, खज्जं^३ भोज्जं अनप्पकं ।
गेहतो निक्खमित्वान, उय्यानमभिहारयिं ॥
- R. 138 5 १४७. “तत्थ रमित्वा कीळित्वा, आगच्छन्ती सकं घरं ।
विहारं दट्ठुं^४ पाविसिं, साकेते अञ्जनं वनं ॥
- B. 396 १४८. “दिस्वान लोकपज्जोतं, वन्दित्वान उपाविसिं ।
सो मे धम्ममदेसेसि, अनुकम्पाय चक्खुमा ॥
- 10 १४९. “सुत्वा च खो महेसिस्स, सच्चं सम्पटिविज्झहं ।
तत्थेव विरजं धम्मं, फुसयिं^५ अमतं पदं ॥
१५०. “ततो विज्जातसद्धम्मा, पब्बजिं अनगारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, अमोघं बुद्धसासनं” ति ॥
...सुजाता थेरी ... ।

५. अनोपमाथेरीगाथा

१५१. “उच्चे कुले अहं जाता, बहुवित्ते महद्धने ।
15 वण्णरूपेन सम्पन्ना, धीता मज्झस्स” अत्रजा ॥
१५२. “पत्थिता राजपुत्तेहि, सेट्ठिपुत्तेहि गिज्झिता”^६ ।
पितु मे पेसयी दूतं, देथ मय्हं अनोपमं ॥
१५३. “यत्तकं तुलिता एसा, तुय्हं धीता” अनोपमा ।
ततो अट्ठगुणं दस्सं, हिरञ्जं^७ रतनानि च ॥
- 20 १५४. “माहं दिस्वान सम्बुद्धं, लोकजेट्ठं अनुत्तरं ।
तस्स पादानि वन्दित्वा, एकमन्तं उपाविसिं ॥

१. दामांगणपुरक्खिता - स्या० । २. खज्ज - मी० । ३. दक्खि - स्या०, री० ।
४. फुस्मयि - मी० । ५. मेघस्स - मी०; मेघिस्स - स्या० । ६. गिज्झिता - मी० । ७. धिता
- स्या० । ८. हिरञ्ज - स्या० ।

१५५. “सो मे धम्ममदेसेसि, अनुकम्पाय गोतमो ।
निसिन्ना आसने तस्मिं, फुसयिं ततियं फलं ॥
१५६. “ततो केसानि छेत्वान, पब्बजिं अनगारियं ।
अज्ज^१ मे सत्तमी रत्ति, यतो तण्हा विसोसिता” ति ।
... अनोपमा थेरी ... ।

5

६. महापजापतिगोतमीथेरीगाथा

१५७. “बुद्ध वीर नमो त्यत्थु, सब्बसत्तानमुत्तम ।
यो मं दुक्खा पमोचेसि, अज्जं च बहुकं जनं ॥
१५८. “सब्बदुक्खं परिज्जातं, हेतुतण्हा विसोसिता ।
भावितो^२ अट्टङ्गिको^३ मग्गो, निरोधो फुसितो मया ॥
१५९. “माता पुत्तो पिता भाता, अय्यका^४ च पुरे अहुं ।
यथाभुच्चमजानन्ती, संसरिहं^५ अनिब्बिसं ॥
१६०. “दिट्ठो हि मे सो भगवा, अन्तिमोयं समुस्सयो ।
विक्खीणो जातिसंसारो, नत्थि दानि पुनब्भवो ॥
१६१. “आरद्धविरिये^६ पहितत्ते, निच्चं दब्बहपरक्कमे ।
समग्गे सावके पस्से,^७ एसा बुद्धान वन्दना ॥
१६२. “बहून्^८ वत अत्थाय, माया जनयि गोतमं ।
व्याधिमरणतुन्नानं,^९ दुक्खक्खन्धं व्यपानुदी” ति ॥
... महापजापतिगोतमी थेरी ... ।

10 B. 397,
R. 139

15

७. गुताथेरीगाथा

१६३. “गुत्ते यदत्थं पब्बज्जा, हित्वा पुत्तं वसुं^{१०} पियं^{११} ।
तमेव अनुब्रूहेहि, मा चित्तस्स वसं गमि ॥

20

१. साज्ज—स्या०, रो० । २-२. अय्यदुङ्गिको—सी०, रो० । ३. अय्यिका—स्या०, रो० । ४. संमरी—सी० । ५. आरद्धवीरिये—म० । ६. पस्म—स्या०, रो० । ७. बहुत्रं—सी० । ८. व्याधिमरण०—सी० । ९. व्यपानुदी—सी० । १०-१०. समुत्पात्रं—स्या०, रो० ।

१६४. "चित्तेन वञ्चिता सत्ता, मारस्स विसये रता ।
अनेकजातिसंसारं, सन्धावन्ति^१ अविद्सू^२ ॥
१६५. "कामच्छन्दं च व्यापादं^३, सक्कायदिट्ठिमेव च ।
सीलब्बतपरामासं, विचिकिच्छं च पञ्चमं ॥
- 5 १६६. "संयोजनानि एतानि, पजह्तिवान्^४ भिक्खुनी ।
ओरम्भागमनीयानि, नयिदं पुनरेहिसि ॥
१६७. "रागं मानं अविज्जं च, उद्धच्चं च विवज्जिय ।
संयोजनानि^५ छेत्वान, दुक्खस्सन्तं करिस्ससि ॥
१६८. "खेपेत्वा जातिसंसारं, परिञ्जाय पुनर्भवं ।
दिट्ठेव धम्मे निच्छाता, उपसन्ता चरिस्सती" ति ॥
- 10 ... गुत्ता थेरी ... ।

८. विजयाथेरीगाथा

१६९. "चतुक्खत्तुं पञ्चक्खत्तुं, विहारा उपनिक्खमिं ।
अलद्धा चेतसो सन्तिं, चित्ते अवसवत्तिनी^६ ॥
- B. 398 १७०. "भिक्खुनिं उपसङ्गम्भ, सक्कच्चं परिपुच्छहं ।
15 सा मे धम्ममदेसेसि, धातुआयतनानि च ॥
- R. 140 १७१. "चत्तारि अरियसच्चानि, इन्द्रियाणि बलानि च ।
वोज्झङ्गट्ठङ्गिकं मगं, उत्तमत्थस्स पत्तिया ॥
१७२. "तस्साहं वचनं सुत्वा, करोन्ती अनुसासनिं^७ ।
रत्तिया पुरिमे यामे, पुब्बजातिमनुस्सरिं ॥
- 20 १७३. "रत्तिया मज्झिमे यामे, दिब्बचक्खुं विसोधयिं ।
रत्तिया पच्छिमे यामे, तमोखन्धं पदालयिं ॥
१७४. "पीतिसुखेन च कायं, फरित्वा विहरिं तदा ।
सत्तमिया पादे पसारोसि, तमोखन्धं पदालिया" ति ॥
- ... विजया थेरी ... ।

छक्कनिपातो निट्ठितो ।

—:०:—

१-२. सन्धावि नि अन्धिन्दिमु-स्या० । २. व्यापादं-सी० । ३. पजहेत्तान-स्या० ।
४. मञ्जोजनानि-सी० । ५. अवसवत्तिनि-स्या०, रो० । ६. अनुसासन-सी० ।

७. सत्तकनिपातो

१. उत्तराथेरीगाथा

१७५. “मुसलानि गहेत्वान, धञ्जं कोट्टेन्ति माणवा ।
पुत्तदारानि पोसेन्ता, धनं विन्दन्ति माणवा ॥
१७६. ‘घटेथ’ बुद्धसासने, यं कत्वा नानुत्पपति ।
खिप्पं पादानि धोवित्वा, एकमन्तं^३ निसीदथ ॥
१७७. ‘चित्तं उपट्टपेत्वान, एकगं सुसमाहितं ।
पच्चवेक्खथ सङ्गारे, परतो नो च अत्ततो’ ॥
१७८. “तस्साहं वचनं सुत्वा, पटाचारानुसासनिं ।
पादे पक्खालयित्वान, एकमन्ते^४ उपाविसिं ॥
१७९. “रत्तिया पुरिमे यामे, पुब्बजातिमनुस्सरिं ।
रत्तिया मज्झिमे यामे, दिब्बचक्खुं विसोधयिं ॥
१८०. “रत्तिया पच्छिमे यामे, तमोक्खन्धं पदालयिं ।
तेविज्जा अथ वुट्ठासिं,^५ कता ते अनुसासनी ॥
१८१. “सक्कं व देवा तिदसा, सङ्गामे अपराजितं ।
पुरक्खत्वा^६ विहस्सामि,^७ तेविज्जाम्हि^८ अनासवा” ॥
... उत्तरा ... ।

B 399

5

10

15

२. चालाथेरीगाथा

१८२. “सतिं उपट्टपेत्वान, भिक्खुनी भावितिन्द्रिया ।
पटिविज्झिं^९ पदं सन्तं, सङ्गारूपसमं सुखं ॥
१८३. “कं^{१०} नु उट्ठिस्स मुण्डासि, समणी विय दिस्ससि ।
न च रोचेसि पासण्डे, किमिदं चरसि मोमुहा” ॥

R. 141

१. घटथ - रो० । २. एकमन्ते - सी० । ३. उट्ठामि - स्या०, रो० । ४-४. पुर-
क्खत्वा विहरामि - सी०; पुरक्खित्वा विहरामि - स्या०; पुरक्खित्वा विहिस्सामि - रो० ।
५. तेविज्जाम्हि - सी०, स्या०, रो० । ६. पटिविज्झि - स्या०, रो० । ७. किं - स्या०, रो० ।

१८४. “इतो बहिद्धा पासण्डा, दिट्ठियो उपनिस्सिता ।
न ते धम्मं विजानन्ति, न ते धम्मस्स कोविदा ॥
१८५. “अत्थि सक्ककुले जातो, बुद्धो अप्पटिपुग्गलो ।
सो मे धम्ममदेसेसि, दिट्ठीनं समतिक्कमं ॥
१८६. “दुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्कमं ।
अरियं चट्ठङ्गिकं मग्गं, दुक्खूपसमगामिनं ॥
१८७. “तस्साहं वचनं सुत्वा, विहरिं सासने रता ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥
१८८. “सब्बत्थ विहता नन्दी, तमोखन्धो पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तकं ॥
... चाला ... ।

३. उपचालाथेरीगाथा

१८९. “सतिमती चक्खुमती, भिक्खुनी भावितिन्द्रिया ।
पटिविज्झिं^१ पदं सन्तं, अकापुरिससेवितं ॥
१९०. “किन्नु जातिं न रोचेसि, जातो कामानि भुञ्जति ।
भुञ्जाहि कामरतियो, माहु पच्छानुतापिनी” ॥
१९१. “जातस्स मरणं होति, हत्थपादान छेदनं ।
वधवन्धपरिक्लेसं^२, जातो दुक्खं निगच्छति ॥
१९२. “अत्थि सक्ककुले जातो, सम्बुद्धो अपराजितो ।
सो मे धम्ममदेसेसि, जातिया समतिक्कमं ॥
१९३. “दुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिक्कमं ।
अरियं चट्ठङ्गिकं मग्गं, दुक्खूपसमगामिनं ॥
१९४. “तस्साहं वचनं सुत्वा, विहरिं सासने रता ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

१९५. “सब्रत्थ विहता नन्दी, तमोखन्धो पदालितो ।
 एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तक” ॥
 ... उपचाला ... ।

R. 142

सत्तकनिपातो निद्रितो ।

— :०: —

८. अट्टनिपातो^१

१. सीसूपचालाथेरीगाथा

B, 401

१९६. “भिक्षुनी सीलसम्पन्ना, इन्द्रियेषु सुसंवृता ।
अधिगच्छे पदं सन्तं, असेचनकमोजवं^२” ॥
१९७. “तावतिंसा च यामा च, तुसिता चा पि देवता ।
निम्मानरतिनो देवा, ये देवा वसवत्तिनो ।
तत्थ चित्तं पणीधेहि, यत्थ ते वुसितं पुरे” ॥
१९८. “तावतिंसा च यामा च, तुसिता चा पि देवता ।
निम्मानरतिनो देवा, ये देवा वसवत्तिनो ॥
१९९. “कालं कालं भवाभवं, सक्कायस्मिं पुरक्खता ।
अवीतिवत्ता सक्कायं, जातिमरणसारिनो ॥
२००. “सब्बो आदीपितो लोको, सब्बो लोको पदीपितो^३ ।
सब्बो पज्जलितो लोको, सब्बो लोको पकम्पितो ॥
२०१. “अकम्पियं^४ अतुलियं, अपुथुज्जनसेवितं ।
बुद्धो^५ धम्ममदेसेसि^६, तत्थ मे निरतो मनो ॥
२०२. “तस्साहं वचनं सुत्वा, विहरिं सासने रता ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥
२०३. “सव्वत्थ विहता नन्दी, तमोखन्धो पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तक” ॥
... सीसूपचाला ... ।

अट्टनिपातो निट्ठितो ।

—: ० :—

१. अट्टनिपातो — स्या० । २. असेचनकमोज्जवं — स्या० । ३. परिदीपितो — स्या०, रो० । ४. अकम्पितं — स्या०, रो० । ५-५. बुद्धो च धम्मं देसेसि — मी०; बुद्धो धम्मं मे देसेसि — स्या०, रो० ।

६. नवनिपातो

१. वड्डमातुथेरीगाथा

२०४. “मा सु ते वड्ड लोकम्हि, वनथो आहु कुदाचनं ।
मा पुत्तक पुनप्पुनं, अहु दुक्खस्स भागिमा ॥ B. 40
२०५. “सुखं हि वड्ड मुनयो, अनेजा छिन्नसंसया ।
सीतिभूता दमप्पत्ता, विहरन्ति अनासवा ॥ R. 14
२०६. “तेहानुचिण्णं इसीभि, मग्गं दस्सनपत्तिया ।
दुक्खस्सन्तकिरियाय, त्वं वड्ड अनुब्रूहय” ॥ 5
२०७. “विसारदा व भणसि, एतमत्थं जनेत्ति मे ।
मञ्जामि नून मामिके, वनथो ते न विज्जति” ॥
२०८. “ये केचि वड्ड सङ्गारा, हीना^१ उक्कट्टमज्झिमा^२ ।
अणू^३ पि अणुमत्तो पि, वनथो मे न विज्जति ॥ 10
२०९. “सब्बे मे आसवा खीणा, अप्पमत्तस्स ज्ञायतो ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ॥
२१०. “उळारं वत मे माता, पतोदं समवस्सरि ।
परमत्थसञ्जिता^४ गाथा, यथा पि अनुकम्पिका ॥
२११. “तस्साहं वचनं सुत्वा, अनुसिट्ठिं जनेत्तिया ।
धम्मसंवेगमापादिं, योगक्खेमस्स पत्तिया ॥ 15
२१२. “सोहं पधानपहित्तो, रत्तिन्दिवमतन्दितो ।
मातरा चोदितो सन्तो, अफुसिं सन्तिमुत्तमं” ॥
... वड्डमाता ... ।

नवनिपातो* निट्ठितो ।

—:०:—

१-२. हीन०-स्या०, रो० । २. अनु-स्या०, रो० । ३. परमत्थसञ्जिता-मी०;
परमत्थसञ्जिता-रो० । ४. नवकनिपातो-सी०, स्या० ।

१०. एकादसनिपातो

१. किसानोत्तमीथेरीगाथा

B. 403

२१३. “कल्याणमित्ता मुनिना, लोकं आदिस्स वणिता ।
कल्याणमित्ते भजमानो, अपि बालो पण्डितो अस्स ॥

२१४. “भजितव्वा सप्पुरिसा, पञ्जा तथा^१ वड्ढति भजन्तानं ।
भजमानो सप्पुरिसे, सब्बेहि पि दुक्खेहि पमुच्चेय्य ॥

२१५. “दुक्खं च विजानेय्य, दुक्खस्स च समुदयं निरोधं ।
अदुद्भिकं च मगं, चत्तारि पि अरियसच्चानि ॥

R. 144

२१६. “दुक्खो इत्थिभावो, अक्खातो पुरिसदम्मसारथिना ।
सपत्तिकं पि हि दुक्खं, अप्पेकच्चा^२ सकिं विजातायो ॥

10

२१७. “गलके^३ अपि^४ कन्तन्ति, सुखुमालिनियो^५ विसानि खादन्ति ।
जनमारकमज्झगता, उभो^६ पि व्यसनानि अनुभोन्ति^७ ॥

२१८. “उपविजञ्जा गच्छन्ती,^८ अद्दसाहं पतिं मतं ।
पन्थम्हि^९ विजायित्वान, अप्पत्ता^{१०} वं सकं घरं^{११} ॥

२१९. “द्वे पुत्ता कालकता, पती च पन्थे मतो कपणिकाय ।
माता पिता च भाता, ड्य्हन्ति च एकचित्ताय ॥

15

२२०. “खीणकुलीने^{१२} कपणे, अनुभूतं ते दुक्खं^{१३} अपरिमाणं ।
अस्सू^{१४} च ते पवत्तं,^{१५} बहूनि च^{१६} जातिसहस्सानि ॥

२२१. “वसिता^{१७} सुसानमज्झे, अथो पि खादितानि पुत्तमंसानि ।
हतकुलिका सब्बगरहिता, मतपतिका अमतमधिगच्छि^{१८} ॥

१. तथा पि—स्या० । २. अप्पेकच्चे—मी० । ३. गले—रो० । ४. अप—स्या०, रो० । ५. सुखुमालियो—स्या० । ६—६. द्वे व्यसनानु भोन्ति पि—स्या० । ७. गच्छन्ति—सी० । ८. पन्थे—स्या०, रो० । ९—९. अप्पत्ताहं—स्या०, रो० । १०. गेहं—स्या०, रो० । ११. खीणकुलम्हि—स्या० । १२. दुक्खं—म० । १३. अस्सु—मी०, स्या०, रो० । १४—१४. पवत्तं हि बहूनि—स्या०; पवत्तं बहूनि—सी०, रो० । १५. पस्सि तं—स्या०, रो० । १६. अमतं अधिगच्छि—सी० ।

२२२. “भावितो मे मग्गो,^१ अरियो अट्ठङ्गिको अमतगामी ।
निब्बानं^२ सच्छिकतं, धम्मादासं अवेक्खिहं^३ ॥
२२३. “अहमम्हि^४ कन्तसल्ला, ओहितभारा कतं हि^५ करणीयं ।
किसा^६ गोतमी^७ थेरी, विमुत्तचित्ता^८ इमं भणी^९” ति ॥
... किंसा गोतमी ... ।

5

एकादसनिपातो निद्वितो ।

—:०:—

१. अयं मग्गो—स्या० । २. निब्बानं पि—स्या० । ३. अवेक्खिहं —म०; अपेक्खिहं—सी०, रो० । ४. अहमम्हि—स्या० । ५. मे—स्या०, रो० । ६. कीमा—म० । ७. गोतमि—म० । ८. सुविमुत्तचित्ता—स्या०, रो० । ९. अभणी—सी० ।

११. द्वादसनिपातो

१. उप्पलवण्णाथेरीगाथा

B. 404

२२४. “उभो माता च धीता च, मयं आसुं^१ सपत्तियो ।
तस्सा मे अहु संवेगो, अब्भुतो^२ लोमहंसनो ॥

२२५. “धिरत्थु कामा असुची, दुग्गन्धा बहुकण्टका ।
यत्थ माता च धीता च, सभरिया^३ मयं अहुं ॥

R. 145 5

२२६. “कामेस्वादीनवं दिस्वा, नेक्खम्मं दट्ठुं^४ खेमतो ।
सा पब्बज्जिं^५ राजगहे, अगारस्मानगारियं ॥

२२७. “पुब्बेनिवासं जानामि, दिब्बचक्खुं^६ विसोधितं ।
चेतोपरिच्चञ्चाणं^७ च, सोतधातु विसोधिता ॥

10

२२८. “इद्धी^८ पि मे सच्छिकता, पत्तो^९ मे आसवक्खयो^{१०} ।
छळभिञ्जा^{११} सच्छिकता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

२२९. “इद्धिया अभिनिम्मित्वा, चतुरस्सं^{१२} रथं अहं ।
बुद्धस्स पादे वन्दित्वा, लोकनाथस्स तादिनो^{१३} ॥

15

२३०. “सुपुप्फितगं उपगम्म पादपं,
एका तुवं तिट्ठसि सालमूले^{१४} ।
न चा पि ते दुतियो अत्थि कोचि,
न त्वं बाले भायसि धुत्तकानं^{१५} ॥

२३१. “सतं सहस्सानि^{१६} पि धुत्तकानं,
समागता एदिसका भवेय्युं ।

१. आहुं—सी० । २. अब्भूतो—स्या० । ३. सहभरिया—स्या० । ४. दट्ठह—रो० ।
५. पब्बज्जी—सी० । ६. दिब्बचक्खु—म० । ७. चेतोपरियञ्चाणं—सी०, स्या० । ८. इद्धि—
सी०, स्या०, रो० । ९-९. सम्पत्ता आसवक्खयं—सी० । १०. छ मे अभिञ्जा—स्या०, रो० ।
११. चरस्स—सी० । १२. त्रिरीमतो—स्या०, रो० । १३. रुक्खमूले—स्या०, रो० । १४.
सहस्सान—सी०; सहस्सानं—स्या०, रो० ।

लोमं न इञ्जे न पि सम्पवेधे,
किं मे तुवं मार करिस्ससेको ॥

२३२. “एसा अन्तरधायामि, कुच्छं वा पविसामि ते ।
भमुकन्तरे^१ तिट्टामि, तिट्ठन्तिं मं न दक्खसि ॥

२३३. “चित्तम्हि वसीभूताहं, इद्धिपादा सुभाविता !
छळभिञ्जा^२ सच्छिकता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥

5 B. 405

२३४. “सत्तिसूलूपमा कामा, खन्धानं अधिकुट्टना ।
यं त्वं कामरतिं ब्रूसि, अरती^३ दानि सा मम ॥

२३५. “सब्बत्थ विहता नन्दी, तमोखन्धो पदालितो ।
एवं जानाहि पापिम, निहतो त्वमसि अन्तका” ति ॥ 10
... उप्पलवण्णा ... ।

द्वादसनिपातो निट्ठितो ।

—:०:—

१. भमुकन्तरे पि—स्या०; भमुकन्तरे वा—सी० । २. छमे अभिञ्जा—सी०; छ मे भिञ्जा—स्या० । ३. आरती—म० ।

१२. सोळसनिपातो

१. पुण्णाथेरीगाथा

B. 416,
R. 146

२३६. “उदहारी^१ अहं^२ सीते, सदा उदकमोतरिं ।
अय्यानं दण्डभयभीता, वाचादोसभयट्टिता^३ ॥
२३७. “कस्स ब्राह्मण त्वं भीतो, सदा उदकमोतरि ।
वेधमानेहि गत्तेहि, सीतं वेदयसे भुसं” ॥
२३८. “जानन्ती च^४ तुवं^५ भोति, पुण्णिके परिपुच्छसि ।
करोन्तं कुसलं कम्मं, रुन्धन्तं^६ कतपापकं^७ ॥
२३९. “यो च वुड्ढो दहरो वा, पापकम्मं पकुब्बति ।
दकाभिसेचना^८ सो पि, पापकम्मा पमुच्चति” ॥
२४०. “को नु ते इदमक्खासि, अजानन्तस्स अजानको^९ ।
दकाभिसेचना नाम, पापकम्मा पमुच्चति ॥
२४१. “सग्गं नून गमिस्सन्ति, सब्बे मण्डूककच्छपा ।
नागा^{१०} च सुसुमारा^{११} च, ये चञ्जे उदके चरा ॥
२४२. “ओरव्विका सूकरिका, मच्छिका^{१२} मिगबन्धका^{१३} ।
चोरा च वज्झघाता च, ये चञ्जे पापकम्मिनो ।
दकाभिसेचना ते पि, पापकम्मा पमुच्चरे ॥
२४३. “सच्चे इमा नदियो ते, पापं पुब्बे कतं वहुं^{१४} ।
पुञ्जम्पिमा^{१५} वहेय्युं, ते तेन त्वं परिबाहिरो” ॥
२४४. “यस्स ब्राह्मण त्वं भीतो, सदा उदकमोतरि ।
तमेव ब्रह्मे मा कासि, मा ते सीतं छविं हने” ॥

१-१. उदकमाहरी-सी०; उदकहारी अहं-स्या०, रो०। २. वाचादोसभयट्टिता-स्या०, रो०। ३-३. वत मं-सी०। ४-४. रुन्धन्तं कम्मपापकं-स्या०, रो०। ५. उदकाभिसेचना-स्या०, रो०। ६. अजानतो-रो०। ७-७. नक्का च सुसुमारा-सी०; नागा च सुसुमारा-स्या०, रो०। ८-८. मच्छिका मिगवाधिका-सी०। ९. वहेय्युं-स्या०, रो०। १०. पुञ्जानि मानि-सी०। ११. परिबाहिरो अस्स-स्या०, रो०।

२४५. “कुम्मग्गपटिपन्नं^१ मं, अरियमग्गं समानयि ।
दकाभिसेचना भोति, इमं साटं^२ ददामि ते” ॥
२४६. “तुय्हेव साटको होतु, नाहमिच्छामि साटकं ।
सचे भायसि दुक्खस्स, सचे ते दुक्खमप्पियं ॥
२४७. “माकासि पापकं कम्मं, आवि वा यदि वा रहो ।
सचे च पापकं कम्मं, करिस्ससि करोसि वा ॥
२४८. “न ते दुक्खा पमुत्यत्थि, उपेच्चा पि पलायतो ।
सचे भायसि दुक्खस्स, सचे ते दुक्खमप्पियं ॥
२४९. “उपेहि सरणं बुद्धं, धम्मं सङ्खं च तादिनं ।
समादियाहि सीलानि, तं ते अत्थाय^३ हेहिति” ॥
२५०. “उपेमि सरणं बुद्धं, धम्मं सङ्खं च तादिनं ।
समादियामि सीलानि, तं मे अत्थाय हेहिति ॥
२५१. “ब्रह्मबन्धु पुरे आसिं, अज्जम्हि सच्चब्राह्मणो^४ ।
तेविज्जो वेदसम्पन्नो, सोत्तियो चम्हि न्हातको” ति ॥
... पुण्णा^५ थेरी ... ।

5 B. 407,
R. 147

10

15

सोळसनिपातो निद्वितो ।

—:o:—

१. कुम्मग्गं पटिपन्नं—सी०, रो० । २. साटकं—स्या० । ३-३. मोक्खाय हेस्मति—
स्या० । ४. सच्चं ब्राह्मणो—स्या०, रो० । ५. पुणिका—स्या०, रो० ।

१३. वीसतिनिपातो

१. अम्बपालीथेरीगाथा

B. 408

२५२. “काळका भमरवण्णसादिसा^१, वेल्लितग्गा मम मुद्धजा अहु^२ ।
ते जराय साणवाकसादिसा^३, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२५३. “वासितो व सुरभी करण्डको, पुप्फपूरो^४ मम उत्तमङ्गजो^५ ।
तं^६ जरायथ सलोमगन्धिकं^७, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

5 २५४. “काननं व सहितं सुरोपितं, कोच्छसूचिविचित्तगसोभितं ।
तं जराय विरलं तहिं तहिं, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

R 148

२५५. “कण्हखन्धकसुवण्णमण्डितं^८, सोभते^९ सुवेणीहिलङ्कृतं ।
तं जराय खलितं सिरं कतं, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

10

२५६. “चित्तकारसुकता व लेखिका^{१०}, सोभरे^{११} सु भमुका पुरे मम ।
ता जराय वलिभिप्पलम्बिता^{१२}, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

२५७. “भस्सरा सुरुचिरा यथा मणी^{१३}, नेत्तहेसुमभिनीलमायता ।
ते जरायभिहता न सोभरे, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

B. 409

२५८. “सण्हतुङ्गसदिसी च^{१४} नासिका, सोभते सु अभियोब्बनं पति ।
सा जराय उपकूलिता विय, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

15

२५९. “कङ्कणं व सुकतं सुनिट्ठितं, सोभरे सु मम कण्णपाळियो^{१५} ।
ता जराय वलिभिप्पलम्बिता, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥

१. भमरवण्णसदिसा—स्या०, रो० । २. अहु—सी० । ३. साणवाकसदिसा—स्या०, रो० । ४. पुप्फपूर—म०; पुप्फपूरं—स्या०, रो० । ५. उत्तमङ्गभूतो—स्या०, उत्तमङ्गभु—रो० । ६-६. तं जराय ससलोमगन्धिकं—सी०, स्या०, रो० । ७. सण्हगन्धक०—स्या०, रो० । ८. सोभते तं—सी० । ९. लेखिता—स्या०, रो० । १०. सोभते—स्या०, रो० । ११. वलीहि पलम्बिता—सी०, स्या०; वलिहिवलम्बिता—रो० । १२. मणि—सी०, स्या०, रो० । १३. व—सी० । १४. कण्णपाळियोपुरे—स्या०, रो० ।

२६०. “पत्तलीमकुलवण्णसादिसा, सोभरे सु दन्ता पुरे मम ।
ते जराय खण्डिता^१ चासिता^२, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥
२६१. “काननम्हि^३ वनसण्डचारिनी, कोकिला व मधुरं निकूजिहं^४ ।
तं जराय खलितं तहिं तहिं, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥
२६२. “सण्हकम्बुरिव^५ सुप्पमज्जिता, सोभते सु गीवा पुरे मम । 5
सा जराय भग्गा विनामिता^६, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥
२६३. “वट्टपलिघसदिसोपमा उभो, सोभरे सु बाहा पुरे मम । R. 149
ता जराय यथ^७ पाटलिब्बलिता^८, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥
२६४. “सण्हमुट्टिकसुवण्णमण्डिता^९, सोभरे सु हत्था पुरे मम ।
ते जराय यथा मूलमूलिका, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥ 10
२६५. “पीनवट्टसहितुगता^{१०} उभो^{११}, सोभरे सु थनका पुरे मम । B. 410
थेविकीव^{१२} लम्बन्ति^{१३} नोदका, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥
२६६. “कञ्चनस्सफलकं व सम्मट्टं^{१४}, सोभतेसु कायो पुरे मम ।
सो वलीहि सुखुमाहि ओततो, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥
२६७. “नागभोगसदिसोपमा उभो, सोभरे सु ऊरु पुरे मम । 15
ते^{१५} जराय यथा वेळुनाळियो, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥
२६८. “सण्हनूपुरसुवण्णमण्डिता, सोभरे सु जङ्घा पुरे मम ।
ता जराय तिलदण्डकारि व, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥
२६९. “तूलपुण्णसदिसोपमा उभो, सोभरे सु पादा पुरे मम ।
ते जराय फुटिता^{१६} वलीमता, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा ॥ 20
२७०. “एदिसो^{१७} अहु अयं समुस्सयो, जज्जरो बहुदुक्खानमालयो^{१८} ।
सोपलेपपतितो जराघरो, सच्चवादिवचनं अनञ्जथा” ॥ R. 150

... अम्बपाली ... ।

१-१. खण्डिता च पीतका-सी०; खण्डायव पीतक-स्या०, रो० । २. काननस्मि-स्या०, रो० । ३. निकूजितं-स्या०, रो० । ४. सण्हकम्मुदीव-स्या०; सण्हकम्पुरिव-रो० । ५. विनासिता-रो० । ६-६. यथा पाटलिप्पलिता-सी०, स्या०; यथा पाटली दुब्बलिका-रो० । ७. सण्हमुट्टिका०-स्या०, रो० । ८-८. पीनवट्ट सहितुगता उभोपि-स्या०; पीनवट्ट-पहितुगता०-रो० । ९-९. थेरीतिव लम्बन्ते-स्या०; तेरिन्दीव लम्बन्ते-रो० । १०. मुमट्टं-मी०, स्या०, रो० । ११. ता-स्या० । १२. पुटिका-स्या०, रो० । १३. ईदिमो-मी० । १४. बहुदुक्खानमालयो-म० ।

२. रोहिणीशेरीगाथा

२७१. “समणा ति त्वं सयसि, समणा ति पबुज्झसि^१ ।
समणानमेव^२ कित्तेसि, समणी नून भविस्ससि ॥
- B. 411 २७२. “विपुलं अन्नं च पानं च, समणानं पवेच्चसि^३ ।
रोहिणी^४ दानि पुच्छामि, केन ते समणा पिया ॥
- 5 २७३. “अकम्मकामा अलसा, परदत्तूपजीविनो^५ ।
आसंसुका सादुकामा, केन ते समणा पिया” ॥
२७४. “चिरस्सं वत मं तात, समणानं परिपुच्छसि ।
तेसं ते कित्थिस्सामि, पञ्चासीलपरक्कमं ॥
- 10 २७५. “कम्मकामा अनलसा, कम्मसेट्ठस्स कारका ।
रागं^६ दोसं पजहन्ति, तेन मे समणा पिया ॥
२७६. “तीणि पापस्स मूलानि, धुनन्ति सुचिकारिनो ।
सब्बं^७ पापं पहीनेसं, तेन मे समणा पिया ॥
२७७. “कायकम्मं सुचि नेसं, वचीकम्मं च तादिसं ।
मनोकम्मं सुचि नेसं, तेन मे समणा पिया ॥
- 15 २७८. “विमला सङ्खमुत्ता व, सुद्धा सन्तरबाहिरा ।
पुण्णा सुक्कानं^८ धम्मानं, तेन मे समणा पिया ॥
२७९. “बहुस्सुता धम्मधरा, अरिया धम्मजीविनो ।
अत्थं धम्मं च देसेन्ति, तेन मे समणा पिया ॥
२८०. “बहुस्सुता धम्मधरा, अरिया धम्मजीविनो ।
एकगचित्ता सतिमन्तो, तेन मे समणा पिया ॥
- 20 २८१. “दूरङ्गमा सतिमन्तो, मन्तभाणी अनुद्धता ।
दुक्खस्सन्तं पजानन्ति, तेन मे समणा पिया ॥
२८२. “यस्मा^९ गामा पक्कमन्ति, न विलोकेन्ति किञ्चनं ।
अनपेक्खा व गच्छन्ति, तेन मे समणा पिया ॥

१-१. मं विपस्मि-स्या०, रो०; भोति सुपि-म० । २. पटिबुज्झति-सी०, स्या०; पटिबुज्झसि-रो० । ३. समणानेव-म० । ४. पयच्छसि-सी० । ५. रोहिणि-स्या०, रो०; रोहिणी-सी० । ६. परदत्तोपजीविनो-रो० । ७. राग-स्या० । ८. सब्ब-स्या०, रो० । ९-९. सुक्कोहि धम्मेहि-सी०, स्या० । १०. यम्हा-स्या०, रो० ।

२८३. “न ते सं कोट्टे ओपेन्ति”, न कुम्भं न खल्लोपियं^१ ।
परिनिद्धितमेसाना, तेन मे समणा पिया ॥

२८४. “न ते हिरञ्जं गणहन्ति, न सुवण्णं न रूपियं ।
पच्चुप्पन्नेन यापेन्ति, तेन मे समणा पिया ॥

२८५. “नानाकुला पव्वजिता, नानाजनपदेहि च ।
अञ्जमञ्जं पियायन्ति, तेन मे समणा पिया” ॥

5 B. 412

२८६. “अत्थाय वत नो भोति, कुले जातासि रोहिनी ।
सद्धा बुद्धे च धम्मं च, सद्धे च तिब्बगारवा ॥

२८७. “तुवं हेतं पजानासि, पुञ्जक्खेत्तं अनुत्तरं ।
अम्हं पि एते^२ समणा, पटिगणहन्ति^३ दक्खिणं” ॥

10

२८८. “पतिट्ठितो हेत्थ यञ्जो, विपुलो नो भविस्सति ।
सच्चे भायसि दुक्खस्स, सच्चे ते दुक्खमप्पियं ॥

२८९. “उपेहि सरणं बुद्धं, धम्मं सद्धं च तादिनं ।
समादियाहि सीलानि, तं ते अत्थाय हेहिति” ॥

२९०. “उपेमि सरणं बुद्धं, धम्मं सद्धं च तादिनं ।
समादियामि सीलानि, तं मे अत्थाय हेहिति ॥

15

२९१. “ब्रह्मबन्धु पुरे आसिं, सो इदानिम्हि ब्राह्मणो ।
तेविज्जो सोत्तियो^४ चम्हि, वेदगू चम्हि न्हातको^५” ॥
... रोहिनी ... ।

३. चापाथेरीगाथा

२९२. “लट्ठिहत्थो पुरे आसिं,^६ सो दानि मिगलुद्दको ।
आसाय पलिपा घोरा, नासक्खि^७ पारमेतवे^८ ॥

20

२९३. “सुमत्तं^९ मं मञ्जमाना, चापा पुत्तमतोसयि ।
चापाय बन्धनं छेत्वा, पव्वजिस्सं पुनोपहं^{१०} ॥

१. ओसेन्ति—स्या०, रो० । २. कल्लोपियं—स्या०, रो० । ३. चते—मी० । ४. पटि-
गणहन्ति—स्या० । ५. मोत्थियो—सी०, स्या०, रो० । ६. नहातको—सी० । ७. आसिं—
स्या०, रो० । ८-८. नासक्खि पारमेतमे—स्या०, रो० । ९. सुमत्तं—सी० । १०. पुरे अहं—
स्या०; पुनोमहं—रो० ।

R. 162

२९४. “मा मे कुज्झि^१ महावीर, मा मे कुज्झि महामुनि ।
न हि कोधपरेतस्स, सुद्धि अत्थि कुतो तपो ॥

5

२९५. “पक्कमिस्सं^२ च नाळातो,^३ कोध नाळाय^४ वच्छति ।
बन्धती इत्थिरूपेन, समणे धम्मजीविनो ॥

L. 413

२९६. “एहि काळ^५ निवत्तस्सु, भुञ्ज कामे यथा पुरे ।
अहं च ते वसीकता, ये च मे सन्ति आतका ॥

10

२९७. “एत्तो चापे^६ चतुब्भागं, यथा भाससि त्वं^७ च मे^८ ।
तयि रत्तस्स पोसस्स, उळारं वत तं सिया ॥

२९८. “काळङ्गिनि व तक्कारिं, पुप्फितं गिरिमुद्धनि ।
फुल्लं दालिमलट्ठिं^९ व, अन्तोदीपे व पाटलिं ॥

२९९. “हरिचन्दनलित्तङ्गिं, कासिकुत्तमधारिनिं ।
तं मं रूपवतिं सन्तिं, कस्स ओहाय गच्छसि ॥

15

३००. “साकुन्तिको^{१०} व सकुणिं, यथा बन्धितुमिच्छति ।
आहरिमेन रूपेन, न मं त्वं बाधयिस्ससि ॥

३०१. “इमं च मे पुत्तफलं, काळ उप्पादितं तया ।
तं मं पुत्तवतिं सन्तिं, कस्स ओहाय गच्छसि ॥

३०२. “जहन्ति पुत्ते सप्पञ्जा, ततो आती ततो धनं ।
पब्बजन्ति महावीरा, नागो छेत्वा व बन्धनं ॥

20

३०३. “इदानी ते इमं पुत्तं, दण्डेन छुरिकाय वा ।
भूमियं वा^{११} निसुम्भिस्सं, पुत्तसोका^{१२} न गच्छसि ॥

३०४. “सचे पुत्तं^{१३} सिङ्गालानं,^{१४} कुक्कुरानं पदाहिसि ।
न मं पुत्तकत्ते^{१५} जम्मि, पुनरावत्तयिस्ससि ॥

३०५. “हन्द खो दानि भदन्ते,^{१६} कुहिं काळ गमिस्ससि ।
कतमं गामनिगमं,^{१७} नगरं राजधानियो ॥

R. 153

१. कुज्झि—स्या०, रो० । २. पक्कमिस्सं—रो० । ३. नाळातो—स्या०, रो० ।
४. नाळाय—स्या०, रो० । ५. काल—सी० । ६. चेव—स्या०, रो० । ७-७. तं चापे—
स्या०, रो० । ८. दालिफलट्ठि—स्या०, रो० । ९. साकुणिको—स्या० । १०-१०. व
निसुम्भेय्यं पुत्तमोकं—स्या०; व निसुम्भेय्यं०—रो०; वा निसुम्भेय्यं०—सी० । ११-११. तुत्तं
पि सिगालानं—स्या०; पुत्तं सिगालानं—सी०, रो० । १२. पुत्तकत्ते—स्या०, रो० । १३.
भदन्ते—स्या० । १४. गामं निगमं—सी०, स्या०, रो० ।

३०६. “अहुम्ह पुब्बे गणिनो, अस्समणा^१ समणमानिनो ।
गामेन गामं विचरिम्ह, नगरे राजधानियो ॥
३०७. “एसो हि भगवा बुद्धो, नदिं नेरञ्जरं पति ।
सब्बदुक्खप्पहानाय, धम्मं देसेति^२ पाणिनं ।
तस्साहं सन्तिकं^३ गच्छं, सो मे सत्था भविस्सति ॥ 5
३०८. “वन्दनं दानि वज्जासि, लोकनाथं अनुत्तरं ।
पदक्खिणं च कत्वान, आदिसेय्यासि दक्खिणं ॥
३०९. “एतं खो लब्भमम्हेहि, यथा भाससि त्वं च मे ।
वन्दनं दानि ते वज्जं, लोकनाथं अनुत्तरं ।
पदक्खिणं च कत्वान, आदिसिस्सामि दक्खिणं ॥ 10
३१०. “ततो च काळो पक्कामि, नदिं नेरञ्जरं पति ।
सो अद्दसासि सम्बुद्धं, देसेन्तं अमतं पदं ॥ B. 414
३११. “दुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिककमं ।
अरियं^४ चट्ठङ्गिकं^५ मगं, दुक्खूपसमगामिनं ॥
३१२. “तस्स पादानि वन्दित्वा, कत्वान नं^६ पदक्खिणं ।
चापाय आदिसित्वान, पव्वजिं^७ अनगारियं ।
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं” ॥ 15
... चापा ... ।

४. सुन्दरीथेरीगाथा

३१३. “पेतानि भोति पुत्तानि, खादमाना तुवं पुरे ।
तुवं दिवा च रत्तो च, अतीव परितप्पसि ॥ 20
३१४. “साज्ज सब्बानि खादित्वा, सतपुत्तानि^८ ब्राह्मणी ।
वासेट्ठि^९ केन वण्णेन, न वाळ्हं परितप्पसि” ॥
३१५. “वहूनि^{१०} पुत्तसतानि, जातिसङ्गसतानि^{११} च” ।
खादितानि अतीतमे, मम तुय्हं च ब्राह्मण ॥

१. असमणा—स्या०, रो० । २. देसेमि—स्या०, रो० । ३. सन्तिके—स्या०, रो० ।
४-४. अरियट्ठङ्गिकं—स्या०, रो० । ५. हं—सी० । ६. पव्वजि—स्या०, रो० । ७. मत्त-
पुत्तानि—स्या०, रो० । ८. वासिट्ठि—स्या० । ९. वहूनि मे—स्या०, रो० । १०-१० जाति-
मित्तसतानि च—सी० ।

३१६. “साहं निस्सरणं जत्वा, जातिया मरणस्स च ।
न सोचामि न रोदामि, न चापि परितप्पयिं” ॥
- R. 154 ३१७. “अब्भुतं^३ वत वासेट्ठि, वाचं भाससि एदिसिं^३ ।
कस्स त्वं धम्ममञ्जाय, गिरं^४ भाससि एदिसिं” ॥
- 5 ३१८. “एस ब्राह्मण सम्बुद्धो, नगरं मिथिलं पति ।
सब्बदुक्खप्पहानाय, धम्मं देसेसि^५ पाणिनं ॥
३१९. “तस्स^६ ब्रह्मे^६ अरहतो, धम्मं सुत्वा निरूपधिं ।
तत्थ विञ्जातसद्धम्मा, पुत्तसोकं व्यपानुदिं” ॥
३२०. “सो अहं पि गमिस्सामि, नगरं मिथिलं पति ।
अप्पेव मं सो भगवा, सब्बदुक्खा पमोचये” ॥
- 10 B. 415 ३२१. अद्दस ब्राह्मणो बुद्धं, विप्पमुत्तं निरूपधिं ।
स्वस्स^७ धम्ममदेसेसि, मुनि दुक्खस्स पारगू ॥
३२२. दुक्खं दुक्खसमुप्पादं, दुक्खस्स च अतिककमं ।
अरियं चट्ठङ्गिकं मग्गं, दुक्खूपसमगामिनं ॥
- 15 ३२३. तत्थ विञ्जातसद्धम्मो, पब्बज्जं समरोचयिं^८ ।
सुजातो तीहि रत्तीहि, तिस्सो विज्जा अफस्सयि ॥
३२४. “एहि सारथि गच्छाहि, रथं निर्यादयाहिमं”^९ ।
आरोग्यं^{१०} ब्राह्मणिं वज्ज^{११}, पब्बजि^{१२} दानि ब्राह्मणो ।
सुजातो तीहि रत्तीहि, तिस्सो विज्जा अफस्सयि” ॥
- 20 ३२५. ततो च रथमादाय, सहस्सं चापि सारथि ।
आरोग्यं ब्राह्मणिं वोच, “पब्बजि दानि ब्राह्मणो ।
सुजातो तीहि रत्तीहि, तिस्सो विज्जा अफस्सयि” ॥
३२६. “एतञ्चाहं^{१३} अस्सरथं, सहस्सं चापि सारथि ।
तेविज्जं ब्राह्मणं सुत्वा, पुण्णपत्तं ददामि ते” ॥

१-१. न चाहं पारितप्पामि—स्या०, रो० । २. अब्भूतं—स्या० । ३. एदिसं—स्या०, रो० । ४. गिरं—सी० । ५. देसेति—सी० । ६-६. तस्स ब्राह्मण—सी०; तस्माहं ब्राह्मण—स्या०, रो० । ७. व्यपानुदिं—सी० । ८. तस्स—स्या०, रो० । ९. समरोचयिं—सी० । १०. नीयादियाहिमं—सी०; नीयादयाहि मं—स्या०, रो० । ११. आरोग्यं—स्या० । १२-१२. वज्जा पब्बजितो—सी०; ० पब्बजितो—स्या०, रो० । १३. एतञ्चाहं—सी०, रो० ।

३२७. “तुह्येव^१ होत्वस्सरथो, सहस्सं चा^२ पि ब्राह्मणि ।
अहं पि पब्बजिस्सामि, वरपञ्चस्स सन्तिके ॥
३२८. “हत्थी^३ गवस्सं मणिकुण्डलं च, फीतञ्चिमं गहविभवं^४ पहाय । R. 135
पिता पब्बजितो तुय्हं, भुञ्ज भोगानि सुन्दरि^५ ।
तुवं दायादिका कुले^६” ॥ 5
३२९. “हत्थी गवस्सं मणिकुण्डलं च,
रम्मं चिमं गहविभवं पहाय ।
पिता पब्बजितो मय्हं, पुत्तसोकेन अट्टितो^७ ।
अहं पि पब्बजिस्सामि, भातुसोकेन अट्टिता^८” ॥
३३०. “सो ते इज्झतु सङ्कप्पो, यं त्वं पत्थेसि सुन्दरी । 10
उत्तिट्ठपिण्डो उञ्छो च, पंसुकूलं च चीवरं ।
एतानि अभिसम्भोन्ती, परलोके अनासवा^९” ॥
३३१. “सिक्खमानाय मे अय्ये, दिव्वचक्खुं^{१०} विसोधितं । B. 416
पुव्वेनिवासं जानामि, यत्थ मे वुसितं पुरे ॥
३३२. “तुवं निस्साय कल्याणि,^{११} थेरी सङ्गस्स सोभने । 15
तिस्सो विज्जा अनुप्पत्ता, कतं बुद्धस्स सासनं ॥
३३३. “अनुजानाहि मे अय्ये, इच्छे सावत्थिं^{१२} गन्तवे ।
सीहनादं नदिस्सामि, बुद्धसेट्ठस्स सन्तिके^{१३}” ॥
३३४. “पस्स सुन्दरि सत्थारं, हेमवण्णं हरित्तचं ।
अदन्तानं दमेतारं, सम्बुद्धमकुतोभयं^{१४}” ॥ 20
३३५. “पस्स सुन्दरिमायन्तिं, विप्पमुत्तं निरूपधिं ।
वीतरागं विसंयुत्तं, कतकिच्चमनासवं ॥
३३६. “वाराणसीतो^{१५} निक्खम्म, तव सन्तिकमागता ।
साविका ते महावीर, पादे वन्दति सुन्दरी^{१६}” ॥
३३७. “तुवं बुद्धो तुवं सत्था, तुय्हं धीताम्हि^{१७} ब्राह्मण । 25
ओरसा मुखतो जाता, कतकिच्चा अनासवा^{१८}” ॥

१. तुम्हेव—सी०, स्या०, रो० । २. च—मी० । ३. हत्थि—स्या०, रो० । ४. गेह-
विगतं—स्या०, रो० । ५. सुन्दरी—म० । ६. अट्टितो—स्या०; अट्टितो—रो० । ७. दिव्व-
चक्खु—म० । ८. कल्याणि—म० । ९. सावत्थि—म० । १०. वाराणसीतो—म० । ११.
वीतम्हि—स्या०, रो० ।

R. 156

३३८. “तस्सा ते स्वागतं भदे, ततो ते अदुरागतं ।
 एवं हि दन्ता आयन्ति, सत्थु पादानि वन्दिका ।
 वीतरागा विसंयुत्ता, कतकिच्चा अनासवा” ॥
 ... सुन्दरी ... ।

५. सुभाकम्मरधीतुथेरीगाथा

- 5 ३३९. “दहराहं सुद्धवसना, यं पुरे धम्ममस्सुणिं^१ ।
 तस्सा मे अप्पमत्ताय, सच्चाभिसमयो अहु ॥
३४०. “ततोहं सब्बकामेसु, भूसं^२ अरतिमज्जगं ।
 सक्कायस्मिं भयं दिस्वा, नेक्खम्ममेव^३ पीहये ॥
- 10 ३४१. “हित्वानहं^४ जातिगणं, दासकम्मकरानि च ।
 गामखेत्तानि^५ फीतानि, रमणीये पमोदिते ॥
- B. 417 ३४२. “पहायहं पब्बजिता, सापतेय्यमनप्पकं ।
 एवं सद्धाय निक्खम्म, सद्धम्मे सुप्पवेदिते ॥
३४३. “नेतं^६ अस्स पतिरूपं,^७ आकिञ्चञ्जं हि पत्थये ।
 यो^८ जातरूपं^९ रजतं, छड्डेत्वा^{१०} पुनरागमे ॥
- 15 ३४४. “रजतं जातरूपं वा, न^{११} बोधाय न^{१२} सन्तिया” ।
 नेतं समणसारुप्पं, न एतं अरियद्धनं^{१३} ॥
३४५. “लोभनं मदनं चेतं, मोहनं^{१४} रजवद्धनं^{१५} ।
 सासङ्कं बहुआयासं, नत्थि चेत्य ध्रुवं ठिति ॥
- 20 ३४६. “एत्थ^{१६} रत्ता^{१७} पमत्ता च, सङ्किलिट्ठमना नरा ।
 अञ्जमञ्जेन व्यारुद्धा,^{१८} पुथु कुब्बन्ति मेधगं ॥
३४७. “वधो बन्धो परिक्लेसो, जानि सोकपरिट्ठवो ।
 कामेसु अधिपन्नानं, दिस्सते व्यसनं वहुं ॥

१. धम्मामासुणिं—स्या० । २. भूसं—स्या०, रो० । ३. नेक्खम्ममेव—सी० ;
 नेक्खम्मस्सेव—स्या० ; नेक्खम्मं येव—रो० । ४. हित्वानाहं—स्या० । ५. गामखेत्तानि
 —सी० । ६. नेतं—सी०, स्या०, रो० । ७. पतिरूपं—स्या० । ८-८. या जातरूपं—स्या०,
 रो० । ९. ठपेत्वा—स्या०, रो० । १०-१०. नित्येनस्मपि—स्या० । ११. सन्तये—रो० ।
 १२. अरियं धनं—सी० ; अरियधनं—स्या०, रो० । १३-१३. समोहनं रजवद्धनं—स्या० ।
 १४-१४. एतावता—स्या० । १५. व्यारुद्धा—सी० ।

३४८. “तं मं जाती अमिक्ता व, किं वो^१ कामेसु युञ्जथ ।
जानाथ मं पब्बजितं, कामेसु भयदस्सिनिं ॥
३४९. “न हिरञ्जसुवण्णेन, परिकखीयन्ति आसवा ।
अमिक्ता वधका कामा, सपत्ता सल्लबन्धना ॥ R. 157
३५०. “तं मं जाती अमिक्ता व, किं वो कामेसु युञ्जथ । 5
जानाथ मं पब्बजितं, मुण्डं सङ्घाटिपारुतं ॥
३५१. “उत्तिट्ठपिण्डो उञ्छो च, पंसुकूलं च चीवरं ।
एतं खो मम सारुप्पं, अनगारूपनिस्सयो^३ ॥
३५२. “वन्ता महेसीहि^४ कामा, य दिब्बा ये च मानुसा ।
खेमट्टाने विमुक्ता ते, पत्ता ते अचलं सुखं ॥ 10
३५३. “माहं कामेहि सङ्गच्छिं, येसु ताणं न विज्जति ।
अमिक्ता वधका कामा, अग्गिक्खन्धूपमा दुखा ॥
३५४. “परिपन्थो^५ एस भयो,^६ सविधातो सकण्टको ।
गेधो सुविसमो चेतो,^७ महन्तो मोहनामुखो ॥ B. 418
३५५. “उपसग्गो भीमरूपो,^८ कामा सप्पसिरूपमा ।
ये वाला अभिनन्दन्ति, अन्धभूता पुथुज्जना ॥ 15
३५६. “कामपङ्केन^९ सत्ता हि, बहू लोके अविद्दसू^{१०} ।
परियन्तं न^{११} जानन्ति, जातिया मरणस्स च ॥
३५७. “दुग्गतिगमनं मग्गं, मनुस्सा कामहेतुकं ।
बहुं वे पटिपज्जन्ति, अत्तनो रोगमावहं ॥ 20
३५८. “एवं अमित्तजनना, तापना सङ्किलेसिका ।
लोकामिसा बन्धनीया^{१२}, कामा मरणबन्धना^{१३} ॥
३५९. “उम्मादना उल्लपना, कामा चित्तप्पमादिनो^{१४} ।
सत्तानं सङ्किलेसाय, खिप्पं मारेन ओड्डितं ॥

१. मं-स्या०, रो० । २. अनागारूपो-सी० । ३. महेसिना-रो० । ४-४. अपरिसुद्धो
एसो सभयो-स्या०; ० एसो सभयो-रो० । ५. लेपो-सी० । ६. भीमरूपो च-स्या०,
रो० । ७. कामसंसग्ग-स्या०; कामपङ्को-रो० । ८. अविन्दि-स्या० । ९. नाभि-
स्या०, रो० । १०. बन्धनीया-म० । ११. मरणबन्धना-सी० । १२. चित्तप्पमायिनो-सी०,
रो०; चित्तप्पमादिनो-स्या० ।

R. 158

३६०. “अनन्तादीनवा कामा, बहुदुक्खा महाविषा ।
अप्पस्सादा रणकरा, सुक्कपक्खविशोसना” ॥

३६१. “साहं एतादिसं कत्वा^१, ब्यसनं कामहेतुकं ।
न तं पच्चागमिस्सामि, निब्बानाभिरता सदा ॥

5 ३६२. “रणं करित्वा^२ कामानं, सीतिभावाभिकङ्खिनी ।
अप्पमत्ता विहस्सामि^३, सब्बसंयोजनक्खये” ॥

३६३. “असोकं विरजं खेमं, अरियट्ठङ्गिकं उज्जुं ।
तं मग्गं अनुगच्छामि, येन तिण्णा महेसिनो ॥

10 ३६४. “इमं पस्सथ धम्मट्ठं, सुभं कम्ममारधीतरं ।
अनेजं उपसम्पज्ज, रुक्खमूलम्हि ज्ञायति ॥

३६५. “अज्जट्ठमी पव्वजिता, सद्धा सद्धम्मसोभना ।
विनीतुप्पलवण्णाय, तेविज्जा मच्चुहायिनी ॥

B. 419

३६६. “सायं भुजिस्सा अनणा, भिक्खुनी भावितिन्द्रिया ।
सब्बयोगविसंयुत्ता, कतकिच्चा अनासवा ॥

15 ३६७. “तं सक्को देवसङ्घेन, उपसङ्गम्म^४ इद्धिया ।
नमस्सति भूतपति, सुभं कम्ममारधीतरं” ति ॥
... सुभा कम्ममारधीता ... ।

वीमतिनिपातो निट्ठितो ।

—:०:—

१. ० विमासका—सी० । २. हित्वा—स्था० । ३. तरित्वा—पो० । ४-४. विहरिस्सामि
रता संयोजनक्खये—स्था०; विहिस्सामि तेमं संयोजनक्खये—रो० । ५. उपसङ्गम्म—
स्था०, रो० ।

१४. तिसनिपातो

१. सुभाजीवकम्बवनिकाथेरीगाथा

३६८. जीवकम्बवनं रम्मं, गच्छन्तिं भिक्खुनिं सुभं ।
धुत्तको सन्निवारेसि, तमेनं अब्रवी सुभा ॥ B. 420
३६९. “किं ते अपराधितं मया, यं मं ओवरियानं^१ तिट्ठसि ।
न हि पब्बजिताय आवुसो, पुरिसो सम्फुसनाय कप्पति ॥
३७०. “गरुके मम सत्थुसासने, या सिक्खा सुगतेन देसिता ।
परिसुद्धपदं अनङ्गणं, किं मं ओवरियानं तिट्ठसि ॥ 5
R. 159
३७१. “आविलचित्तो अनाविलं, सरजो वीतरजं अनङ्गणं ।
सब्बत्थ विमुत्तमानसं, किं मं ओवरियानं तिट्ठसि” ॥
३७२. “दहरा च अपापिका^२ चसि,^३
किं ते पब्बज्जा करिस्सति ।
निक्खिप कासायचीवरं,
एहि रमामं^४ सुपुप्फिते^५ वने ॥ 10
३७३. “मधुरं च पवन्ति सब्बसो,
कुसुमरजेन समुट्ठिता^६ दुमा ।
पठमवसन्तो सुखो उतु,
एहि रमामं सुपुप्फिते वन । 15
३७४. “कुसुमितसिखरा च^७ पादपा,
अभिगज्जन्ति व मालुतेरिता ।
का तुय्हं रति भविस्सति,
यदि एका वनमोगहिस्ससि^८ ॥ 20

१. ओवदियानु — स्या० । २. — २. अपापिया चासि — स्या० । ३. — ३. रमामसे पुप्फिते —
मी०, रो० । ४. समुद्धता — रो० । ५. व — मी० । ६. वनमोगाहिस्ममि — स्या०, रो० ;
वनमोतरिस्ससि — मी० ।

B. 421

३७५. “वाळमिगसङ्घसेवितं,
कुञ्जरमत्तकरेणुलोळितं ।
असहायिका गन्तुमिच्छसि,
रहितं भिंसनकं महावनं ॥

5

३७६. “तपनीयकता व धीतिका,
विचरसि चित्तलतेव^१ अच्छरा ।
कासिकसुखुमेहि^२ वग्गुभि,^३
सोभसी^४ सुवसनेहि नूपमे^५ ॥

10

३७७. “अहं तव वसानुगो सियं,
यदि विहरेमसे^६ काननन्तरे ।
न हि मत्थि तथा पियतरो,^७
पाणो किन्नरिमन्दलोचने ॥

15

३७८. “यदि मे वचनं करिस्ससि,
सुखिता एहि अगारमावस ।
पासादनिवातवासिनी,
परिकम्मं ते करोन्तु नारियो ॥

R. 160

20

३७९. “कासिकसुखुमानि धारय,^८
अभिरोपेहि^९ च मालवण्णकं ।
कञ्चनमणिमुत्तकं वहुं,
विविधं आभरणं करोमि ते ॥

25

३८०. “सुधोतरजपच्छदं सुभं,
गोणकतूलिकसन्थतं^{१०} नवं ।
अभिरुहं^{११} सयनं महारहं,
चन्दनमण्डितसारगन्धिकं^{१२} ॥

३८१. “उप्पलं चुदका^{१३} समुगतं^{१४},
यथा तं^{१५} अमनुस्ससेवितं ।

१. चित्तरथेव—सी०, स्या०, रो० । २. वत्थेहि—स्या० । ३-३. सोभसि निवासने हि नोपमे—स्या०; सोभसि वसने हि नूपमे—सी०, रो० । ४. विहरेमसि—स्या०, रो० । ५. पियतरो—म० । ६. धारस्सु—स्या० । ७. अभिरोहेहि—सी० । ८. सन्ततं—स्या०, रो० । ९. अभिरुहि—स्या० । १०. चन्दनमण्डितं—स्या०, रो० । ११-११. च उदकतो उब्भतं—स्या०, रो०; च उदकतो उगगतं—सी० । १२. यं—स्या०, रो० ।

एवं त्वं^१ ब्रह्मचारिनी^२,
सकेसङ्गेसु जरं^३ गमिस्ससि ॥

३८२. “किं ते इध सारसम्मत्तं,
कुणपपूरम्हि सुसानवड्डुने ।
भेदनधम्मं कळेवरे^४,
यं दिस्वा विमनो उदिक्खसि ॥

B 42

5

३८३. “अक्खीनि च तुरियारिव^५,
किन्नरियारिव पव्वतन्तरे ।
तव मे नयनानि^६ दक्खिय^७,
भिय्यो कामरती पवड्डुति ॥

10

३८४. “उप्पलसिखरोपमानि ते,
विमले हाटकसन्निभे मुखे ।
तव मे नयनानि दक्खिय,
भिय्यो कामगुणो पवड्डुति ॥

३८५. “अपि दूरगता सरम्हसे^८,
आयतपम्हे विसुद्धदस्सने ।
न हि मत्थि^९ तथा पियतरा^{१०},
नयना किन्नरिमन्दलोचने” ॥

15

३८६. “अपथेन पयातुमिच्छसि,
चन्दं कीलनकं गवेससि^{११} ।
मेहं^{१२} लङ्घेतुमिच्छसि,
यो त्वं बुद्धसुतं मग्गयसि^{१३} ॥

20

३८७. “नत्थि हि लोके सदेवके,
रागो यत्थ पि दानि मे सिया ।
न पि नं जानामि कीरिसो,
अथ मग्गेन हतो समूलको ॥

R. 161

25

१-१. तुवं ब्रह्मचारिनि-स्या०, रो० ; तुवं ०-सी० । २. रजं-स्या० । ३. कलेवरे-सी० । ४. तुरियारिव-म० । ५-५. नयनानु दिक्खिय-सी० । ६. सरम्हसे-स्या०, रो० । ७. चत्थि-सी० । ८. पियत्तरो-म० । ९. गवेस्ससि-सी० । १०. सिनेहं-स्या० । ११. पत्थेसि-स्या० ।

३८८. “इङ्गालकुर्या^१ व उज्झितो,
विसपत्तोरिव अगितो^२ कतो^३ ।
न पि नं पस्सामि कीरिसो,
अथ मग्गेन हतो समूलको ॥
- B. 423 5 ३८९. “यस्सा सिया अपच्चवेक्खितं,
सत्था वा अनुपासितो^४ सिया ।
त्वं तादिसिकं पलोभय,
जानन्तिं सो इमं विहज्जसि ॥
- 10 ३९०. “मय्हं हि अक्कुट्टवन्दिते,
सुखदुक्खे च सती उपट्ठिता ।
सङ्घतमसुभं ति जानिय,
सब्बत्थेव मनो न लिम्पति ॥
- 15 ३९१. “साहं सुगतस्स साविका,
मग्गट्ठङ्गिकयानयायिनी ।
उद्धटसल्ला अनासवा,
सुञ्जागारगता रमामहं ॥
- 20 ३९२. “दिट्ठा हि मया सुचित्तिता,
सोम्भा दारुकपिल्लकानि^५ वा ।
तन्तीहि च खीलकेहि^६ च,
विनिबद्धा विविधं पनच्चका^७ ॥
- 25 ३९३. “तम्हुद्धटे^८ तन्तिखीलके,
विस्सट्ठे विकले परिक्रिते^९ ।
न विन्देय्य^{१०} खण्डसो कते,
किम्हि तत्थ मनं निवेसये ॥
३९४. “तथूपमा^{११} देहकानि मं,
तेहि धम्महेहि विना न वत्तन्ति ।

१. इङ्गाल कुर्या - स्या०, रो० । २-२. अगितो हतो - मी०; अगितो कतो - स्या०, रो० । ३. अनुपासितो - स्या०, रो० । ४. दारुकचिल्लकानि - स्या०, रो० । ५. पनच्चिता - स्या०, रो० । ६. विमट्ठे - स्या०, रो० । ७. परिपक्खिते - मी०; परिपक्कते - स्या०, रो० । ८. अविन्दे - सी०, स्या०, रो० । ९. तथूपमं - स्या०, रो० ।

धम्महि विना न वत्तति^१,
किम्हि तत्थ मनं निवेसये ॥

३९५. “यथा हरितालेन मक्खितं,
अदस चित्तिकं भित्तिया कतं ।
तम्हि ते विपरीतदस्सनं,
सञ्जा^२ मानुसिका निरत्थिका ॥

5 R. 162

३९६. “मायं विय अगगतो कतं,
सुपिनन्तेव सुवण्णपादपं ।
उपगच्छसि^३ अन्ध रित्तकं,
जनमज्जेरिव रूपरूपकं ॥

10

३९७. “वट्टनिरिव कोटरोहिता,
मज्झे पुब्बुल्लका^४ सअस्सुका ।
पीळकोळिका^५ चेत्थ जायति,
विविधा चक्खुविधा च^६ पिण्डिता^७ ॥

३९८. “उप्पाटिय^८ चारुदस्सना,
न च पज्जित्थ असङ्गमानसा^९ ।
हन्द ते चक्खुं हरस्सु तं,
तस्स नरस्स अदासि तावदे ॥

15

३९९. “तस्स च विरमासि तावदे,
रागो तत्थ खमापयी च नं ।
सोत्थि सिया ब्रह्मचारिनी,
न पुनो एदिसकं भविस्सति ॥

20

४००. “आसादिय^{१०} एदिसं जनं,
अग्गिं पज्जलितं व^{११} लिङ्गिय ।
गण्हिय^{१२} आसीविसं विय,
अपि नु सोत्थि सिया खमेहि नो” ॥

25

१. वत्तन्ति—स्या०, रो० । २. पञ्जा—स्या०, रो० । ३. उपधावमि—स्या०, रो० ।
४. पुब्बुल्लका—स्या०, सो०, रो० । ५. पीळकोळिका—रो० । ६-६. व मण्डिता—स्या०; व
पिण्डिता—रो० । ७. उपादिय—स्या० । ८. अङ्गमानसा—स्या० । ९. आहनिय—स्या०, रो० ।
१०. च—सी० । ११. गण्हिस्मं—स्या०, रो० ।

४०१. मुत्ता च ततो सा भिक्खुनी,
 अगमी बुद्धवरस्स सन्तिकं ।
 पस्सिय वरपुञ्जलक्खणं,
 चक्खु आसि यथा पुराणकं ति ॥
 ... सुभा जीवकम्बवनिता ... ।

५

तिसनिपातो निवृत्तो ।

----- :०: -----

१५. चत्तालीसनिपातो

१. इसिदासीथेरीगाथा

४०२. नगरम्हि कुसुमनामे, पाटलिपुत्तम्हि पठविया^१ मण्डे । B. 425
सक्यकुलकुलीनायो, द्वे भिक्खुनियो हि गुणवतियो ॥
४०३. इसिदासी तत्थ एका, दुतिया बोधी^२ ति^३ सीलसम्पन्ना च । R. 163
ज्ञानज्झायनरतायो, बहुस्सुतायो धुतकिलेसायो ॥
४०४. ता पिण्डाय चरित्वा^४, भत्तत्थं करिय धोतपत्तायो^५ । 5
रहितम्हि सुखनिसिन्ना, इमा गिरा अब्भुदीरेसु^६ ॥
४०५. “पासादिकासि अय्ये, इसिदासि वयो पि ते अपरिहीनो ।
किं दिस्वान व्यालिकं,^७ अथासि नेक्खम्ममनुयुत्ता” ॥
४०६. एवमनुयुज्जयमाना^८ सा, रहिते धम्मदेसनाकुसला ।
इसिदासी वचनमब्रवि, “सुण बोधि यथाम्हि^९ पब्बजिता ॥ 10
४०७. “उज्जेनिया पुरवरे,^{१०} मय्हं पिता सीलसंवृतो सेट्ठि^{११} ।
तस्सम्हि एकधीता,^{१२} पिया मनापा च^{१३} दयिता च ॥
४०८. “अथ मे साकेततो वरका, आगच्छुमुत्तमकुलीना” ।
सेट्ठी पहूतरतनो,^{१४} तस्स ममं^{१५} सुण्हमदासि तातो ॥
४०९. “सस्सुया सस्सुरस्स”^{१६} च, सायं पातं पणाममुपगम्म । 15
सिरसा करोमि पादे, वन्दामि यथाम्हि अनुसिट्ठा ॥

१. पुथुविया—सी०; पथविया—म० । २—२. बोधित्थेरी—सी० । ३. चरित्वान—स्या० । ४. धोतापत्तायो—स्या० । ५. अब्भवदेसुं—स्या० । ६. व्यालिकं—सी०; वलिकं—स्या०, रो० । ७. एवमनुयुज्जयमाना—स्या०, रो० । ८. इदं वचनमाब्रवि—स्या०; इदं वचनमब्रवि—रो० । ९. यथाम्हि—सी० । १०. परवरे—स्या० । ११. सेट्ठो—स्या० । १२. एकाधीता—स्या०, रो० । १३. स्या०, रो० पोत्थकेमु नत्थि । १४. आगच्छि उतमकुलीनो—स्या०, रो० । १५. बहुतरतनो—स्या०, रो० । १६. मं—सी०, स्या०, रो० । १७. ससुरस्स—सी० ।

४१०. “या मय्हं सामिकस्स, भगिनियो भातुनो परिजनो वा^१ ।
तमेकवरकं^२ पि^३ दिस्वा, उब्बिग्गा आसनं देमि^३ ॥
४११. “अन्नेन च^४ पानेन च, खज्जेन च यं च तत्थ सन्निहितं ।
छादेमि उपनयामि च,^५ देमि च यं यस्स पतिरूपं^६ ॥
- 5 ४१२. “कालेन उपट्ठहित्वा^७, घरं समुपगमामि उम्मारं^८ ।
धोवन्ती^९ हत्थपादे,^{१०} पञ्जलिका सामिकमुपेमि^{११} ॥
४१३. “कोच्छं पसादं^{१२} अञ्जनिं च,^{१३} आदासकं च गण्हित्वा ।
परिकम्मकारिका विय, सयमेव पतिं विभूसेमि ॥
- R. 164 ४१४. “सयमेव ओदनं साधयामि, सयमेव भाजनं धोवन्ती^{१४} ।
B. 426 माता व एकपुत्तकं, तथा^{१५} भत्तारं परिचरामि ॥
- 10 ४१५. “एवं मं भत्तिकतं, अनुरत्तं^{१६} कारिकं निहतमानं^{१७} ।
उट्ठायिकं अनलसं, सीलवतिं दुस्सते भत्ता ॥
४१६. “सो मातरं च पितरं च, भणति ‘आपुच्छहं^{१८} गमिस्सामि ।
इसिदासिया न^{१९} सह वच्छं,^{२०} एकागारेहं सह वत्थुं^{२१} ॥
- 15 ४१७. ‘मा एवं पुत्त अवच, इसिदासी पण्डिता परिब्यत्ता^{२२} ।
उट्ठायिका अनलसा, किं तुय्हं न रोचते पुत्त’ ॥
४१८. ‘न च मे हिंसति किञ्चि, न चहं^{२३} इसिदासिया सह वच्छं ।
देस्सा व मे अलं मे, अपुच्छाहं गमिस्सामि’ ॥
४१९. “तस्स^{२४} वचनं सुणित्वा, सस्सु^{२५} ससुरो च मं अपुच्छिंसु ।
20 ‘किस्स तया अपरद्धं, भण विस्सट्ठा^{२६} यथाभूत’ ॥

१. सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि। २-२. तं एकवारकम्पि-स्या०, रो०। ३. ददामि-सी०। ४. स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि। ५. सी० पोत्यके नत्थि। ६. पतिरूपं-स्या०। ७-७. उट्ठहित्वा पतिघरं समुपगमि उम्मारं-स्या०। ८-८. धोतहत्थपादा-स्या०, रो०। ९. मामिकमुपेमिहं-स्या०। १०-१०. पामादं अञ्जनं च-स्या०; पसादमञ्जनं च-सी०, रो०। ११. धोविं-स्या०, रो०। १२. तदा-सी०। १३. अनुत्तरं-स्या०, रो०। १४. तं निहतमानं-स्या०, रो०। १५. आपच्छाहं-स्या०, रो०। १६-१६. न वच्छं-सी०। १७. परिब्यत्ता-सी०। १८. चाहं-सी०, स्या०, रो०। १९. तस्स च-सी०। २०. सस्सु-स्या०, रो०। २१. कर्तं विस्मट्ठा-स्या०।

४२०. 'न पिहं अपरज्झं^१ किञ्चि, न पि हिंसेमि^२ न भणामि^३ दुब्बचनं ।
किं सक्का कातुय्ये, यं मं विद्देस्सते भत्ता^४ ॥
४२१. "ते मं पितुघरं पटिनयिंसु, विमना दुखेन^५ अधिभूता^६ ।
पुत्तमनुरक्खमाना, जिताम्हसे^७ रूपिनिं लक्खि^८ ॥
४२२. "अथ मं अदासि तातो, अड्डस्स घरम्हि दुतियकुलिकस्स । ५
ततो उपड्डसुद्धेन, येन मं विन्दथ सेट्ठि ॥
४२३. "तस्स पि घरम्हि मासं, अवसिं^९ अथ सो पि मं पटिच्छरयिं^{१०} । R. 165
दासीव उपट्ठहन्तिं, अट्ठसिकं सीलसम्पन्नं ॥
४२४. "भिक्षाय च विचरन्तं, दमकं दन्तं मे पिता भणति ।
'होहिंसि' मे जामाता, निक्खिप पोट्ठिं^{११} च घटिकं च^{१२} ॥ 10
४२५. "सो पि वसित्वा पक्खं, अथ तातं भणति 'देहि मे पोट्ठिं ।
घटिकं च मल्लकं^{१३} च, पुन पि भिक्खं चरिस्सामि^{१४} ' ॥
४२६. "अथ नं भणती^{१५} तातो, 'अम्मा सब्बो च मे जातिगणवग्गो । B. 427
किं ते न कीरति^{१६} इध, भण खिप्पं तं^{१७} ते करिहि^{१८} ' ति ॥
४२७. "एवं भणितो भणति, 'यदि मे अत्ता सक्कोति अलं मय्हं । 15
इसिदासिया न^{१९} सह वच्छं^{२०}, एकघरेहं सह वत्थुं^{२१} ॥
४२८. "विस्सज्जितो गतो सो, अहं पि एकाकिनी विचिन्तेमि ।
'आपुच्छित्तून^{२२} गच्छं, मरितुये^{२३} वा पव्वजिस्सं वा^{२४} ' ॥
४२९. "अथ अय्या जिनदत्ता, आगच्छी^{२५} गोचराय चरमाना ।
तातकुलं विनयघरी, बहुस्सुता सीलसम्पन्ना ॥ 20
४३०. "तं दिस्वान अम्हाकं, उट्ठायासनं तस्सा पञ्जापयिं ।
निसिन्नाय च पादे, वन्दित्वा भोजनमदासिं ॥

१. अपरज्झं—सी० । २-२. हिंसेव न गणामि—स्या०, रो० । ३-३. दुक्खेन
अविभूता—मी०, स्या०, रो० । ४. जिताम्हसे—स्या०, रो० । ५. लच्छि—स्या०, रो० ।
६. अवसि—मी० । ७. पटिच्छसि—मी०; पटिच्छति—स्या०, रो० । ८. सोहिंसि सी०—
स्या०, रो० । ९. पोत्ति—मी०, स्या०, रो० । १०. कपल्लकं—स्या० । ११. भणति—सी०,
स्या०, रो० । १२. करि—स्या०, रो० । १३. यं—स्या०, रो० । १४. करिही ति—सी० ।
१५-१५. न वच्छं—स्या०, रो० । *—*. आपुच्छित्तवान गच्छामि मरितुं वा पव्वजितुं—स्या० ।
१६. मरिताये—मी० । १७. आगच्छि—मी०, स्या०, रो० ।

४३१. “अन्नेन च पानेन च, खज्जेन च यं च तत्थ सन्निहितं ।
सन्तप्पयित्वा अवचं, अय्ये इच्छामि पब्बजितुं ॥

४३२. “अथ मं भणती तातो, ‘इधेव पुत्तक’ चराहि त्वं^१ धम्मं ।
अन्नेन च पानेन च, तप्पय^२ समणे द्विजाती च’ ॥

5 ४३३. “अथहं भणामि तातं, रोदन्ती अञ्जलिं पणामेत्वा ।
‘पापं’ हि मया पकतं^३, कम्मं तं निज्जरेस्सामि’ ॥

B. 166

४३४. “अथ मं भणती तातो, ‘पापुण बोधिं च अगगधम्मं च ।
निब्बानं च लभस्सु, यं सच्छिकरी’ द्विपदसेट्ठो’ ॥

10

४३५. “मातापितू अभिवादयित्वा, सब्बं च जातिगणवग्गं ।
सत्ताहं पब्बजिता, तिस्सो विज्जा अफस्सयिं’ ॥

४३६. “जानामि अत्तनो सत्त, जातियो यस्सयं^४ फलविपाको’ ।
तं तव आचिक्खिस्सं, तं एकमना निसामेहि ॥

४३७. “नगरमिह एरकच्छे^५, सुवण्णकारो अहं पट्टतधनो’ ।
योब्बनमदेन मत्तो सो, परदारं असेविहं^६’ ॥

15

४३८. “सोहं ततो चवित्वा, निरयमिह अपच्चिसं चिरं ।
पक्को ततो च उट्ठित्वा, मक्कटिया कुच्छिमोक्कमिं ॥

B. 428

४३९. “सत्ताहजातकं^७ मं, महाकपि यूथपो निल्लच्छेसि ।
तस्सेतं कम्मफलं, यथा पि गन्त्वान परदारं ॥

20

४४०. “सोहं ततो चवित्वा, कालं करित्वा सिन्धवारञ्जे ।
काणाय च खज्जाय च, एल्लकिया कुच्छिमोक्कमिं ॥

४४१. “द्वादस वस्सानि अहं, निल्लच्छितो दारके परिवहित्वा ।
किमिनावट्ठो अकल्लो, यथा पि गन्त्वान परदारं ॥

४४२. “सोहं ततो चवित्वा, गोवाणिजकस्स गाविया जातो ।
वच्छो लाखातम्बो, निल्लच्छितो द्वादसे मासे ॥

१. पुत्तिके—स्या० । २. तं—स्या०, रो० । ३. संतप्पय—स्या० । ४-४. अनुजानाहि मं तात मया पकतं—स्या० । ५. सच्छिकरि—स्या०, रो० । ६. अफुस्सयि—स्या० । ७-७. यस्सायं फलं विपाको—सी०, स्या०, रो० । ८. एरककच्छे—स्या०, रो० । ९. पट्टत धनो—स्या०; बहुत धनो—रो० । १०. असेविहं—स्या०, रो० । ११. सत्ताहं जातकं—स्या०, रो० ।

४४३. “वोढून^१ नङ्गलमहं, सकटं च धारयामि।
अन्धोवट्टो अकल्लो, यथा पि गन्त्वान परदारं॥
४४४. “सोहं ततो चवित्वा, वीथिया दासिया घरे जातो।
नेव महिला न पुरिसो, यथा पि गन्त्वान परदारं॥
४४५. “तिसतिवस्समिह मतो, साकटिककुलमिह दारिका जाता। 5 R. 167
कपणमिह अप्पभोगे, धनिकपुरिसपातबहुलमिह॥
४४६. “तं मं ततो सत्थवाहो, उस्सन्नाय विपुलाय वड्डिया।
ओकड्ढुति विलपन्तिं, अच्छिन्दित्वा कुलघरस्मा^२॥
४४७. “अथ सोळसमे वस्से, दिस्वा^३ मं पत्तयोब्बनं कञ्जं।
ओरुद्धतस्स^४ पुत्तो, गिरिदासो नाम नामेन॥ 10
४४८. “तस्स पि अञ्जा भरिया, सीलवती गुणवती यसवती च।
अनुरत्ता भत्तारं, तस्साहं विद्देसनमकासिं॥
४४९. “तस्सेतं कम्मफलं, यं मं अपकीरितून^५ गच्छन्ति।
दासीव उपट्ठहन्तिं, तस्स पि अन्तो कतो मया”ति॥
... इसिदासी थेरी...। 15
- चत्तालीसनिपातो निवृत्तो।

— :०: —

१. ते पुन—स्या०, रो०। २. कुलघरस्स—मी०, स्या०, रो०। ३. दिस्वान—मी०, स्या०, रो०। ४. ओरुद्धतस्स—स्या०, रो०। ५. अपकीरितून—स्या०, रो०।

१६. महानिपातो

१. सुमेधाथेरीगाथा

B. 429

४५०. “मन्तावतिथा नगरे, रञ्जो कोञ्चस्स अग्गमहेसिया ।
धीता आसिं^१ सुमेधा, पसादिता^२ सासनकरेहि ॥
४५१. “सीलवती चित्तकथा^३, बहुस्सुता बुद्धसासने विनीता^४ ।
मातापितरो उपगम्म, भणति उभयो निसामथ ॥
४५२. “निब्बानाभिरताहं, असस्सतं भवगतं यदि पि दिव्वं ।
किमङ्गं^५ पन तुच्छा कामा, अप्पस्सादा बहुविघाता ॥
४५३. “कामा कटुका आसीविसूपमा, येसु मुच्छिता बाला ।
ते दीघरत्तं निरये, समप्पिता हञ्जन्ते दुक्खिता ॥
४५४. “सोचन्ति पापकम्मा, विनिपाते पापवुद्धिनो^६ सदा ।
कायेन च वाचाय च, मनसा च असंवुता बाला ॥
४५५. “बाला ते दुप्पञ्जा, अचेतना दुक्खसमुदयोरुद्धा ।
देसन्ते अजानन्ता, न बुज्झरे अरियसच्चानि ॥
४५६. “सच्चानि अम्म बुद्धवरदेसितानि ते बहुतरा अजानन्ता ये ।
अभिनन्दन्ति भवगतं, पिहेन्ति^७ देवेसु उपपत्तिं ॥
४५७. “देवेसु पि उपपत्ति, असस्सता भवगते अनिच्चम्हि ।
न च सन्तसन्ति^८ बाला, पुनप्पुनं जायितव्वस्स ॥
४५८. “चत्तारो विनिपाता, दुवे^९ च गतियो कथञ्चि लव्वन्ति ।
न च विनिपातगतानं, पव्वज्जा अत्थि निरयेसु ॥
४५९. “अनुजानाथ मं उभयो, पव्वजितुं ढसवलस्स पावचने ।
अप्पोस्सुक्का घटिस्सं, जातिमरणप्पहानाय ॥

R. 168

20

१. आसि—स्या०, रो० । २. पामादिका—स्या०, रो० । ३. चित्तकथिका—स्या०, रो० । ४. विनीता—म० । ५. किमङ्ग—सी०, स्या०, रो० । ६. पापवुद्धिनो—सी०; पाप-बुद्धिनो—स्या०, रो० । ७. पिहेन्ति—स्या०, रो० । ८. उत्तमन्ति—स्या० । ९. द्वे—सी०, स्या०, रो० ।

४६०. “किं भवगते^१ अभिनन्दितेन, कायकलिना असारेन ।
भवतण्हाय निरोधा, अनुजानाथ पब्बजिस्सामि ॥
४६१. “बुद्धानं उप्पादो विवज्जितो, अक्खणो खणो लद्धो ।
सीलानि ब्रह्मचरियं, यावजीवं न दूसेय्यं ॥
४६२. “एवं भणति सुमेधा, मातापितरो^२ न ताव आहारं^३ । 5
आहरिस्स^४ गहट्ठा, मरणवसं गता व हेस्सामि ॥
४६३. “मातां दुक्खिता रोदति पिता च, अस्सा^५ सव्वसो समभिहतो^६ ।
घटेन्ति सञ्जापेतुं, पासादतले छमापतितं ॥
४६४. “उट्ठेहि पुत्तकं किं सोचितेन, दिन्नासि वारणवतिम्हि ।
राजा अनीकरत्तो^७, अभिरूपो तस्स त्वं दिन्ना ॥ 10
४६५. “अगमहेसी भविस्ससि, अनिकरत्तस्स राजिनो भरिया ।
सीलानि ब्रह्मचरियं, पव्वज्जा दुक्करा पुत्तक ॥
४६६. “रज्जे आणा धनमिस्सरियं, भोगा सुखा दहरिकासि^८ ।
भुज्जाहि^९ कामभोगे, वारेय्यं होतु ते पुत्त ॥
४६७. “अथ ने भणति सुमेधा, मा एदिसिकानि^{१०} भवगतमसारं । 15
पव्वज्जा वा होहिति,^{११} मरणं वा^{१२} मे न चेव^{१३} वारेय्यं ॥
४६८. “किमिव^{१४} पूतिकायमसुचिं, सवनगन्धं भयानकं कुणपं ।
अभिसंविसेय्यं भस्तं^{१५}, असकिं^{१६} पग्घरितं^{१७} असुचिपुण्णं ॥
४६९. “किमिव ताहं जानन्ती, विकूलकं^{१८} मंससोणितुपलित्तं^{१९} ।
किमिकुलालयं सकुणभत्तं, कळेवरं किस्स दिय्यति ॥ 20
४७०. “निब्बुहति सुमानं, अचिरं कायो अपेतविज्जाणो ।
छुट्ठो^{२०} कळिङ्गरं विय, जिगुच्छमानेहि जाताहि ॥

B. 430

R. 169

१. भवगतेन—स्या०, रो० । २-२. अथ न मातापितरो अहंमु—स्या० । ३. अहरियामि—
मी० ; नमयं—स्या० ; आहरिय—रो० । ४. जहेस्सामि—स्या० । ५-५. दुक्खितो तथा
मोकमम्भिभूतो—स्या० । ६. अणीकदत्तो—मी० ; अनिकरत्तो—स्या०, रो० । ७. दहरिकापि
—स्या०, रो० । ८. तस्मा भुज्जाहि—स्या० । ९. ईदिसिकानि—मी० ; एदिसिकानि—
स्या०, रो० । १०. हेहिति—मी० ; होतु—स्या० । ११-११. तेन चेव—स्या०, रो० ।
१२. किमपि—मी० । १३-१३. गतं सकि—स्या०, रो० । १४. पग्घरणं—मी० । १५-१५.
विकूलकं मंससोणितुपलित्तं—स्या० ; विकूलक०—मी० ; विकूलकं मंस सोणितुपलित्तं—रो० ।
१६. छडितो—स्या० ; छट्टो—रो० ।

४७१. "छुद्धून^१ नं^२ सुसाने, परभत्तं न्हायन्ति जिगुच्छन्ता ।
नियका मातापितरो, किं पन साधारणा जनता ॥
४७२. "अज्झोसिता असारं, कळेवरं अट्ठिन्हास्सङ्गाते ।
खेळस्सुच्चारस्सव,^३ परिपुण्णे पूतिकायम्हि ॥
- B. 431 5 ४७३. "यो नं विनिब्भुजित्वा, अब्भन्तरमस्स बाहिरं कयिरा ।
गन्धस्स असहमाना, सका पि माता जिगुच्छेय्य ॥
४७४. "खन्धधातुआयतनं, सङ्खतं जातिमूलकं दुक्खं ।
योनिसो अनुविचिनन्ती,^४ वारेय्यं किस्स इच्छेय्यं ॥
- 10 ४७५. "दिवसे दिवसे तिसत्ति, सतानि नवनवा पतेय्युं^५ कायम्हि ।
वस्ससत्तं पि च^६ घातो,^७ सेय्यो दुक्खस्स चेवं^८ खयो ॥
४७६. "अज्झुपगच्छे घातं, यो विज्झायेवं^९ सत्थुनो वचनं ।
दीघो^{१०} तेसं संसारो, पुनप्पुनं हज्जमानानं ॥
- R. 170 ४७७. "देवेसु मनुस्सेसु च, तिरच्छानयोनिया असुरकाये^{११} ।
पेतेसु च निरयेसु च, अपरिमिता दिस्सरे^{१२} घाता ॥
- 15 ४७८. "घाता निरयेसु बहू, विनिपातगतस्स पीळियमानस्स^{१३} ।
देवेसु पि अत्ताणं,^{१४} निब्बानसुखा^{१५} परं नत्थि ॥
४७९. "पत्ता ते निब्बानं, ये युत्ता दसवलस्स पावचने ।
अप्पोस्सुक्का घटेन्ति, जातिमरणप्पहानाय ॥
४८०. "अज्जेव तातभिनिक्खमिस्सं भोगेहि किं असारं^{१६} ।
निव्विन्ना मे कामा, वन्तसमा तालवत्थुकता ॥
- 20 ४८१. "सा चेवं भणति पितरमनीकरत्तो^{१७} च यस्स सा^{१८} दिन्ना ।
उपयासि^{१९} वारणवते,^{२०} वारेय्यमुपट्ठिते काले ॥

१. छुद्धून-स्या०, रो०। २. तं-मी०। ३. खेळस्सुच्चारस्सव-सी.; खेळस्सु-
मुच्छस्मव-रो०। ४. अहं वि भणन्ति-स्या०, रो०। ५. पातेय्युं-स्या०। ६-८. पत्रतो-
-स्या०। ७. च-स्या०, रो०। ८. विज्झायेवं-स्या०, रो०। ९. दीघो च-स्या०।
१०. अमुरकायेसु-स्या०। ११. दिस्सन्ते-मी०; दीवन्ते-स्या०, रो०। १२. कलिस्ममानस्म-
-स्या०, रो०। १३. अत्ताणं-मी०। १४. निव्वानसुखा-मी०। १५. अगोक्कत्तो-मी०।
१६. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। १७-१८. उपयामिपि नरुणवुत्तो-स्या०, रो०।

४८२. “अथ असितनिचितमुदुके, केसे खग्गेन छिन्दिय सुमेधा ।
पासादं^१ पिदहित्वा,^२ पठमज्ज्ञानं समापज्जि ॥
४८३. “सा^३ च तहिं^४ समापन्ना, अनीकरत्तो^५ च आगतो नगरं ।
पासादे च^६ सुमेधा, अनिच्चसञ्जं^७ सुभावेति ॥
४८४. “सा च मनसि करोति, अनीकरत्तो च आरुही^८ तुरितं । ५
मणिकनकभूसितङ्गो, कतञ्जली^९ याचति सुमधं ॥
४८५. “रज्जे आणाधनमिस्सरियं भोगा सुखा दहरिकासि^{१०} ।
भुञ्जाहि^{११} कामभोगे, कामसुखा दुल्लभा लोके ॥
४८६. “निस्सट्ठं^{१२} ते रज्जं, भोगे^{१३} भुञ्जस्सु देहि दानानि । B. 432
मा दुम्मना अहोसि, मातापितरो ते दुक्खिता ॥ 10
४८७. “तं तं भणति सुमेधा, कामेहि अनत्थिका विगतमोहा ।
मा कामे अभिनन्दि, कामेस्वादीनवं पस्स ॥
४८८. “चातुद्दीपो राजा, मन्धाता आसि कामभोगिनमग्गो ।
अतित्तो कालङ्कतो,^{१४} न चस्स परिपूरिता इच्छा ॥ R. 171
४८९. “सत्त रतनानि वस्सेय्य, वुट्ठिमा दसदिसा समन्तेन । 15
न चत्थि तित्ति कामानं, अतित्ता व मरन्ति नरा ॥
४९०. “असिसूनूपमा कामा, कामा सप्पसिरोपमा^{१५} ।
उक्कोपमा^{१६} अनुदहन्ति, अट्ठिकङ्कालसन्निभा^{१७} ॥
४९१. “अनिच्चा अद्भुवा^{१८} कामा, बहुदुक्खा महाविसा ।
अयोगुल्लो व सन्तत्तो, अघमूला दुक्खफला^{१९} ॥ 20
४९२. “एक्खप्फलूपमा कामा, मंसपेसूपमा दुखा ।
सुपितोपमा वञ्चनिया^{२०}, कामा याचितकूपमा ॥

१-२. पासादं पि छेत्वा—मी०; पासादं च पिधेत्वा—स्या०; ० पिधत्वा—रो० ।

२-२. समापत्तिहि—स्या० । ३. अनीकरत्तो—स्या० । ४. व—मी०, स्या०, रो० । ५. अनिच्च-
मज्जा—मी०, स्या०, रो० । ६. आरुहि—स्या०, रो० । ७. कतञ्जलि—स्या०, रो० । ८.
०पि—स्या०, रो० । ९. निस्सट्ठ—स्या०, रो० । १०. भोगेव—स्या० । ११. कालकतो—स्या० ।
१२. मणिरूपमा—मी० । १३. उक्कोपमा—मी० । १४. कङ्कलं—म० । १५. अधुवा
—म० । १६. दुक्खफला—स्या०, रो० । १७. वञ्चनीया—स्या० ।

४९३. “सत्तिसूलूपमा कामा, रोगो गण्डो अधं निघं ।
अङ्गारकासुसदिसा, अधमूलं भयं वधो ॥
४९४. “एवं बहुदुक्खा कामा, अक्खाता अन्तरायिका ।
गच्छथ न मे भगवते, विस्सासो अत्थि अत्तनो ॥
- 5 ४९५. “किं मम परो करिस्सति, अत्तनो सीसम्हि ड्य्हमानम्हि ।
अनुवन्धे जरामरणे, तस्स घाताय घटितब्बं ॥
४९६. “द्वारं अपापुरित्वानहं,^१ मातापितरो अनीकरत्तं च ।
दिस्वान छमं निसिन्ने, रोदन्ते इदमवोचं ॥
४९७. “दीघो बालानं संसारो, पुनप्पुनं च रोदतं ।
10 अनमतगगे पितु मरणे, भातु वधे अत्तनो च वधे ॥
४९८. “अस्सु थञ्जं रुधिरं, संसारं अनमतगगतो सरथ ।
सत्तानं संसरतं,^२ सराहि अट्ठीनं च सन्निचयं ॥
- B. 433 ४९९. “सर चतुरोदधी, उपनीते अस्सुथञ्जरुधिरम्हि ।
सर एककप्पमट्ठीनं, सञ्चयं विपुलेन समं ॥
- R. 172 15 ५००. “अनमतगगे संसरतो, महिं जम्बुदीपमुपनीतं ।
कोलट्टिमत्तगुलिका,^३ माता मातुस्वेव नप्पहोन्ति ॥
५०१. “तिणकट्टसाखापलासं, उपनीतं अनमतगगतो सर ।
चतुरङ्गुलिका घटिका, पितुपितुस्वेव नप्पहोन्ति ॥
५०२. “सर काणकच्छपं पुल्लसमुद्दे, अपरतो च युगच्छिद्दं ।
20 सिरं^४ तस्स च पटिमुक्कं, मनुस्सलाभम्हि ओपम्मं ॥
५०३. “सर रूपं फेणपिण्डोपमस्स कायकलिनो असारस्स ।
खन्धे पस्स अनिच्चे, सराहि निरये बहुविघाते^५ ॥
५०४. “सर कटसिं^६ वड्ढन्ते,^७ पुनप्पुनं तासु तासु जातीसु ।
सर कुम्भीलभयानि^८ च, सराहि चत्तारि सच्चानि ॥

१. अवापरित्वाहं—सी०; आपापुणित्वानाथं—स्या०; अपापुणित्वनयं—रो०। २. संसरितं—स्या०, रो०। ३. कोलट्टिमत्तकुलिका—स्या०। ४. युगच्छिद्दं—मी०, रो०; याग-
च्छिद्दं—स्या०। ५. गरं—मी०। ६. बहुविघातो—मी०। ७-८. कटमी वड्ढन्ते—सी०।
८. कुम्भीलभयानि—स्या०, रो०।

५०५. "अमतमिह विज्जमाने, किं तव पञ्चकटुकेन पीतेन ।
सब्बा हि कामरतियो, कटुकतरा पञ्चकटुकेन ॥
५०६. "अमतमिह विज्जमाने, किं तव कामेहि ये परिळाहा ।
सब्बा हि कामरतियो, जलिता^१ कुथिता कम्पिता^२ सन्तापिता ॥
५०७. "असपत्तमिह समाने, किं तव कामेहि ये बहुसपत्ता^३ । ५
राजग्गिचोरउदकप्पियेहि, साधारणा कामा बहुसपत्ता ॥
५०८. "मोक्खमिह विज्जमाने, किं तव कामेहि येसु^४ वधबन्धो ।
कामेसु हि असकामा^५, वधबन्धदुखानि^६ अनुभोन्ति ॥
५०९. "आदीपिता तिणुक्का, गण्हन्तं दहन्ति नेव मुञ्चन्तं^७ । R. 173
उक्कोपमा हि कामा, दहन्ति ये ते न मुञ्चन्ति ॥ 10
५१०. "मा अप्पकस्स हेतु, कामसुखस्स विपुलं जही^८ सुखं ।
मा पुथुलोमो व बळिसं, गिलित्वा पच्छा विहञ्जसि ॥
५११. "कामं^९ कामेसु दमस्सु, ताव^{१०} सुनखो व सङ्खलाबद्धो । B. 434
काहन्ति^{११} खु तं कामा, छाता सुनखं व चण्डाला ॥
५१२. "अपरिमितं च दुक्खं, बहूनि च चित्तदोमनस्सानि । 15
अनुभोहिंसि कामयुत्तो^{१२}, पटिनिस्सज^{१३} अद्भुवे कामे ॥
५१३. "अजरमिह विज्जमाने, किं तव कामेहि येसु जरा ।
मरणव्याधिगहिता, सब्बा सब्बत्थ जातियो ॥
५१४. "इदमजरमिदममरं^{१४}, इदमजरामरं^{१५} पदमसोकं ।
असपत्तमसम्बाधं, अखलितमभयं निरुपतापं ॥ 20
५१५. "अधिगतमिदं बहूहि, अमतं अज्जा पि च लभनीयमिदं ।
यो योनिसो पयुञ्जति, न च सक्का अघटमानेन ॥
५१६. "एवं भणति सुमेधा, सङ्खारगते रतिं अलभमाना ।
अनुनेन्ती अनिकरत्तं, केसे च^{१६} छमं खिपि^{१७} सुमेधा ॥

१. जलिता च-स्या० । २. कुपिता-स्या०, रो० । ३. बहुसपत्ता-सी०, स्या० ।
४. येसु हि-सी० । ५-५. वधबन्धो कामकामा दुक्खानि-स्या०, रो०; असताकामा०-
सी० । ६. मुञ्चन्ति-स्या० । ७. जहि-स्या०, रो० । ८-८. कामेहिमा परिभ्रमसि-
स्या० । ९. काहन्ति-स्या०; खाहन्ति-रो० । १०-१०. कामेसुयुत्तो पटिनिस्सर-मी०;
कामेसु युत्तो-रो० । ११-११. ० मरणं इदमजरामरणं-स्या० । १२. व-स्या०, रो० ।
१३. छपि-स्या०, रो० ।

५१७. “उट्ठाय अनिकरत्तो, पञ्जलिको याचितस्सा^१ पितरं सो ।
विस्सज्जेथ सुमेधं, पब्बजितुं विमोक्खसच्चदस्सा^२ ॥
५१८. “विस्सज्जिता मातापितूहि, पब्बजि सोकभयभीता ।
छ अभिञ्जा सच्छिकता, अगगफलं सिक्खमानाय ॥
- R. 174 5 ५१९. “अच्छरियमब्भुतं तं, निब्बानं आसि राजकञ्जाय ।
पुब्बेनिवासचरितं, यथा व्याकरि पच्छिमे काले ॥
५२०. “भगवति कोणागमने, सङ्घारामम्हि नवनिवेसम्हि ।
सखियो तिस्सो^३ जनियो, विहारदानं अदासिम्ह^४ ॥
- 10 ५२१. “दसक्खत्तुं सतक्खत्तुं, दससतक्खत्तुं सतानि च सतक्खत्तुं ।
देवेषु उप्पज्जिम्ह^५, को पन वादो मनुस्सेसु^६ ॥
५२२. “देवेषु महिद्धिका अहुम्ह, मानुसकम्हि को पन वादो ।
सत्तरतनस्स महेसी, इत्थिरतनं अहं आसिं ॥
- B. 435 ५२३. “सो हेतु सो पभवो, तं मूलं सा व सासने खन्ती^७ ।
तं पठमसमोधानं, तं धम्मरताय निब्बानं ॥
- 15 ५२४. “एवं करोन्ति^८ ये सद्वहन्ति वचनं अनोमपञ्जस्स ।
निब्बिन्दन्ति भवगते, निब्बिन्दित्वा विरज्जन्ती” ति ॥
- इत्थं सुदं सुमेधा थेरी गाथायो अभासित्था ति ।
महानिपातो निट्ठितो ।
समत्ता थेरीगाथायो ।
- गाथासतानि चत्तारि, असीति पुन चुद्दस ।
थेरियेकुत्तरसता^९, सब्बा ता आसवक्खया ति ॥
- थेरीगाथापालि निट्ठिता ।

—:०:—

१. याचितस्सा—म० । २. विमोक्खसच्चदस्सावी—स्या० । ३. तीणि—रो० । ४. अदासिम्हासे—मी०; अदासिम्हा—स्या०, रो० । ५. उप्पज्जिम्ह—सी०; उप्पज्जिम्हा—स्या०, रो० । ६. मानुसकेसु—स्या० । ७. खन्ति—रो० । ८. कवेन्ति—स्या०, रो० । ९. थेरियेकुत्तरमत्ता—स्या० ।

विमानवत्थु

विसेसपदानं अनुक्कमणिका

अ

अङ्गेषु	१२२
अजरामरा	९२
अट्टङ्गसुसमागतं	१९, ३२
अट्टङ्गिकं	२९
अट्टमी	१९, ३२
अन्धकविन्दस्मि	११०
अन्धकवेण्डुपुत्ता	९२
अम्बकज्जिकं, अहमदासि	४९
अम्बसिञ्चको	१११
अम्बा	९, १०, ११
अम्बारामं, असिञ्चहं	१११
अरियसञ्चान कोविदा	२६
अलङ्कृतो मट्टकुण्डली	११८
असोकं, नन्दनं	७६
अस्सतररीया, सतं	६४

आ

आदित्तं वत मं सन्तं	११९
आयोगपट्टं, अहमदासि	५०
आकम्बो	७६

इ

इसयो	९२
------	----

उ

उच्छुदक्खिणा	७२
उच्छेदवादी	१२४
उजुभूतो, पञ्जासीलसमाहितो	५३
— सङ्घो	५३
उत्तरा, उपासिका	१९

उदके वारिगोचरो	७७
उद्दालका	९, १०, ११
उपतिस्सं	५६
उपाहनं, अहमदासि	५१
उपोमथं	२९
— उपवसिस्सं	३०, ३२, ५२
उप्पलमालधारिणी	३६

ए

एणीफस्सा	७६
----------	----

ओ

ओवकाककुलसम्भवो	९३
अंसवद्धकं, अहमदासि	५०

क

कतकिच्चो भगवा	८०
कन्थको	११५
कपिलवत्थुस्मि	११५
कप्पको	१२८
कम्मं, कुसलं	११७
कस्सपस्स महेसिनो	८९
कायबन्धनं, अहमदासि	५०
कुमारकस्सपो	१२५
कुम्मासं	२५
कुसलं कम्मं	११७
कूटागारा	११, १२
केसकारिका	२२
कोच्छफलूपजीवी	१२८
कोसलानं रज्जं यदा कारयिं	१२४
कोसातकी नाम लतत्थि	७०
कोसिथा	४१

	ख	दिट्टिविसूकानि विनोदयी मे	१२५
		दुक्खनिरोधो मग्गो	७५
खत्तिया	९२	दुग्गति न च पन मत्थि	२१
खिड्डारत्ति	२१	देवपुत्तो	८८
	ग	देवराजस्स सभा	१०६
गन्धब्बो	९१	देवा, तावत्तिसा	५८
गन्धुत्तमदायिका नारी	४३	देवा, त्तिदसा	२२
गयायं, दासी अहं पुरे आसि	७४	देवानमिन्दो	९४
गिज्झकूटमिह पव्वते	५३	देविन्दो	१२४
	च	देविन्दो, सक्को	२३
		देवे, त्तिदसे	७१
चक्कवत्तिस्स राजिनो	६४	देवो	९१
चण्डालपुक्कुसा	९२	दोणिनिम्मज्जनि, अहमदासि	४९
चण्डालयोनिया चुता	२८		
चण्डाली	२८	न	
चातुद्दसि	१९, ३२	नत्थिकदिट्ठि	१२४
	छ	नन्दने उपपन्नमिह	२८
छत्तं, अहमदासि	५०	नन्दने, वसं वत्तेमि	११०
	ज	नन्दनं	९७
जम्बुयो	९, १०, ११	— अनुविचरामि	२९
	ड	— असोकं	७६
डाकं	२५	नन्दा	२४, ७६
	त	न्दियो, नामासि बाराणसियं	७८
तथागता	७६	नरवरदम्मसारथि तथागतं	२१
तथागतं, नरवरधम्मसारथि	२१	नागा, हेमवता	६४
तालवण्टं, अहमदासि	५०	नाळकगामो, मगधवरपुरत्थिमेन	५६
तावत्तिसा देवा	५८	नाळन्दायं उपासिका	३०
तावत्तिसे पसादेन्तो	७०	निक्खा सत्तं	६४
त्तिदसा देवा	२२	निद्दा ति ममं अञ्जंसु	३२
त्तिदसाधिपति भघवा	७०	निम्बमुट्ठि, अहमदासि	४९
त्तिदसानं महावनं	७६	निम्मानरतिनो	२६
त्तिदसे देवे	७१	निरग्गळं यञ्जं, यजित्वा	९९
तिलका	९, १०, ११	नीलुप्पलहत्थकं, अहमदासि	६८
	द		
दासी, अहोसि	२४	प	
		पञ्चदसि	१९, ३२
		पञ्चसिक्खापदे रता	२६
		पञ्चासीलसमाहितो उज्जुभूतो	५३
		पटिपन्ना, चत्तारो	५३
		परिवेणं सेरीसकं	१२९

पाटलियो	९, १०, ११	महेसिनो, कस्सपस्स	८९
पाटिहारियपक्खं	३२	मातलिं एतदब्रवि	७०
पायासि, राजा	१२१	मूलकं, अहमदासि	४९
पायासिस्स रज्जो अहोसि माणवो	१०७	मोगल्लानेन पुच्छिता ३-८, १०, १२, १४-१८, २५,	
पायासी ति अहु समञ्जा	१२४	३०, ४१, ८५, ८९, ९८, १००, १३०	
पिळ्ळनानि	९७	मोदकं, अहमदासि	५१
पुग्गला, अट्टसतं पसत्था	६६	मोरहत्थं, अहमदासि	५०
पुप्फकमुट्ठि, अहमदासि	४९		
पुप्फुत्तमदायिका नारी	४२	य	
पुरिन्ददो, सक्को	९१, ११९	यज्जं, निरग्गळं, यजित्वा	९९
पूर्वं, अहमदासि	५१	यत्थ च दिन्नमहप्फलमाहु	८०
पोक्खरो	७६	यवपालको, अहोसि	१०४
फ		र	
फले ठिता, चत्तारो	५३	रज्जुमाला ति मं विदुं	७४
फुल्ला	९, १०, ११	रागविरागमनेजमसोकं	८०
ब		राजगहस्मि, उपासिका	३२, ३३
बाराणसियं उपसङ्कमित्वा	६२	राजगहे	२०, ५८
बाराणसी	२२	राजज्जो	९१
ब्रह्मचिन्तितं	९२	राजा पायासि	१२१
ब्रह्मा	३६, ७१	ल	
ब्राह्मणा	९२	लखुमा, उपासिका	२६
भ		लोणसोवीरकं	२५
भगवा, कतकिच्चो	८०	व	
म		वज्जीसेनेव पुच्छितो	९०
मगधवरपुरत्थिमेन, नाळकगामो	५६	वच्छपालको	७७
मगधेसु	१२२	वटंसका	७४
मग्गाधिपती	६६	— वातघुता	६४
मग्गो, दुक्खनिरोधो	७५	वण्णुपथम्हि गुत्तो	१२४
मधवा, तिदसाधिपति	७०	वत्थुत्तमदायिका नारी	४१
मट्टकुण्डली, अलङ्कतो	११८	वाणिजा, सत्थवाहा	१२४
मणिधूणं विमानं	८५, ८६, ८७, ८८, १०१, १०३, १०४, १२९	वासवो	९४
मण्डूकोहं पुरे आसि	७७	विधूपनं, अहमदासि	५०
महारथो	९३	वीणामोक्खा च नारियो	७६
महावीरं, सक्कपुत्तं	९३	वेस्सवणो	१२४
		वेस्सा	९२
		वेळुरिथम्भा	१०१

स			
सकदागामिनी	५९	सिपाटिका	१२६
सकदागामिफले, व्याकासि	१९	सिरीसवना	१२६
सक्को, देविन्दो	२३	सुगतस्स सावका	६६
— पुरिन्दो	९१, ११९	सुजातो नामहं	९४
सक्खलिकं, अहमदासि	५१	सुणिसा	५६
सक्यपुत्तं महावीरं	९३	सुद्धा	९२
सक्यमुनी	८०	सुद्धोदनस्स पुत्तस्स	११५
सङ्घो, उज्जुभूतो	५३, ६६	सुधम्मा नाम देवा	९१
सत्थवाहा वाणिजा	१२४	— सभा	१०६
सतं अस्सतरीरथा	६४	सुनन्दा	२४, ७६
— अस्सा	६४	— उपासिका	५८
— निक्खा	६४	सुनन्दिघोसो	९५
सभा, देवराजस्स	१०६	सुनिद्धा ति मं अञ्जंसु	३३
सभा, सुधम्मा	१०६	सुफस्सो	७६
सम्बुद्धेनेव पुच्छिता	११	सुभद्धा	७६
ससी अधिगग्ह यथा विरोचति	२२	सुमेधस्स जिनस्स सत्थुनो	११७
सस्सतीसमा	९२	सेरीसको नाम अहम्मिह यक्खो	१२४
साकमुट्ठि, अहमदासि	४९	सेरीसकं परिवेणं	१२९
साकियानं पुरुत्तमे	११५	सोणदिन्ना	२४, ३०, ७६
साकेतायं, उपासिका	३१	सोणकंसा	७
साधुवादी	७६	सोतापन्ना	२१
सारिपुत्तो ति विस्सुतो	१११		
साला	९-११	ह	
सावका, सुगतस्स	६६	हत्थप्पतापकं, अहमदासि	४९
सावत्थियं	६५	हेमरथे, अधिद्वितो	९४
		हेमवता नागा	२७, ६४

विसेसगाथायो

अ			
अक्खामि ते भिक्खु महानुभाव	४	अलङ्कृता मणिकञ्चनाचितं	६१
अज्जेव बुद्धं सरणं वजाहिं	१२०	अहिंसा सब्बपाणीनं	९२
अट्ठेव भुत्तफुप्फानि	८९	अहं मनुस्सेसु मनुस्सभूता	३
अद्दसं विरजं भिक्खु	५	अ	
अप्पं पि कतं महाविपाकं	८३	आदित्तं वत मं सन्तं	११९
अब्बही वत मे सत्तलं	११९	इ	
अभिककन्तेन वण्णेन	१२	इच्चेव वत्थान यमस्स दूता	७७
अमज्जपो नो च मुसा अभाणिं	९०	इदं दुक्खं ति मं वोच	७५

इदं विमानं रुचिरं पभस्सरं
इसयो चा पि ये सन्ता

उ

उच्छागारं तिणागारं
उपेमि सरणं बुद्धं
उपोसथं उपवसिस्सं

ए

एतेनुपायेन इमं निरग्गळं
एसो हि सङ्खो

ओ

ओदनं कुम्मासं डाकं

क

करणीयानि पुञ्ञानि
किं ते वतं किं पन ब्रह्मचरियं
केन तेतादिसो वण्णो
कोञ्चा मयूरा दिविया
को देवलोक्तो मनुस्सलोकं

ख

खत्तिया ब्राह्मणा वेस्सा
खीणासवा विगतरजं अनेजं

ग

गन्त्वा मयं सिन्धुसोवीरभूमिं
गन्धपञ्चङ्गुलिकं अहमदासिं
गमनागमनं पि दिस्सति

च

चत्तारो च पटिपन्ना
चातुद्दसिं पञ्चदसिं

ज

जितिन्द्रियं बुद्धमनोमनिक्कमं
जिनवरपवरं उपेहि सरणं

त

तमन्नानेन च चीवरेन च

२२

९२

९१

९३

१९

९९

५४

२५

८६

१२४

३

१४

७९

९२

२७

१२६

४५

११९

५३

१९

९२

८२

९९

ततो मं अवधी गावी

तेन मेतादिसो वण्णो

तं आपगा अनुपरियन्ति

तं भूमिभागेहि उपेतरूपं

द

दानस्स ते इदं फलं

दुन्निक्खित्तं मालं सुनिक्खिपित्वा

देविद्धिपत्तासि महानुभावे

न

न तथा तपति नभे सुरियो

नयिघ फला मूलमया च सन्ति

नयिस्मि लोके

प

पञ्चसिक्खापदे रता

पदुमकुमुदुप्पलकुवलयं

पदुमि पद्मपत्तक्खि

परमगतित्तं च पूजयित्वा

पाणातिपाता विरता

पाणातिपाता विरमामि खिप्पं

पिप्फल्या लमुणेन च

पीठं ते सोवण्णमयं उट्ठारं

पुच्छामि तं देवि महानुभावो

पुरत्थिमस्मि जनपदे

फ

फलिकरजतहेमजालच्छत्रं

ब

बहुकारो अनुकम्पको च

बहुपदुमविचित्रपुण्डरीकं

बुद्धो च मे इसिनिमो

बुद्धो च मे कञ्चनमन्निभत्तचो

भ

भावित्ता पि अरहन्तो

म

मग्घेसु अङ्गेसु च सत्यवाहा

७०

३

१०

१०

९८

१३०

१४

८१

१२१

८९

१९

५५

७

५६

१९

९३

६३

३

३

९३

५४

८४

८१

२१

६२

९२

१२२

मा मं त्वं सरणं गच्छ

य

यजमानानं मनुस्सानं
 यतो च खो परिनिब्बुतो
 यदि ते सुता अन्धकवेण्डुपुत्ता
 या देवराजस्स सभा सुधम्मा
 ये पुग्गला अट्टसतं
 ये मन्तं परिवत्तेन्ति
 यो अन्धकारम्हि तिमीसिकायं
 यो वे किलन्तस्स पिपासितस्स
 यं ददाति न तं होति

र

रागविरागमनेजमसोकं

९२

व

वेळुरियथम्भं रुचिरं पभस्सरं

१५

स

५३

सचे हि बुद्धो तिठ्ठेय्य

९३

सळललबुजभुजकसंयुत्ता

५५

सा देवता अत्तमना

३

सीहो यथा पब्बतसानुगोचरो

४१

सुक्खाय अलोणिकाय च

६३

सुवण्णच्छदनं नावं

८

सुवण्णपट्टेहि समन्तमोत्थटो

९३

सुसुक्कखन्धं अभिरुह् नागं

८९

सोवण्णजालं मणिसोण्णचिन्तितं

५७

सोवण्णमया लोहितङ्गमया च

५७

स्वाहं अब्बूळहसल्लोस्मि

११९

पेतवत्यु

विसेसपदानं अनुषकमणिका

अ		ख	
अङ्कुरो	१६४, १६६, १६८	खेतूपमा अरहन्तो	१३५
अङ्ग्रेसु	२०५		
अनुरुद्धं	१४८	ग	
अनुरुद्धस्स कटच्छुभिक्वं	१६८	गङ्गा तीरे निसिन्नकं भिक्खुं	१६९
अन्धकविन्दं	१६१	गङ्गा, सीतोदिका	१७०
अम्बस्वकरो, लिच्छवि	२०३	गन्धर्वो	१५५
अरहन्तो, खेतूपमा	१३५	गोरक्खेत्थ न विज्जति	१३७
इ		च	
इत्थिचित्तं विराजेत्वा	१७५	चतुक्कुण्डिको	१७८
इन्दको यक्खो	१६८, १६९	चन्दिमसुरिया	१५५
उ		चुन्दट्टिलं	१७६
उत्तरा	२१६	चूळनीपुत्तो	१७४
उपतिस्सो	१४८		
उपासको, कोच्छफलूपजीवी	२११	छ	
उब्बरी	१७३	छळं ब्रह्मचिन्तितं	१५८
उरुवेला नाम गामो	१७५	त	
क		त	
कटच्छुभिक्वं दत्वान, अनुरुद्धस्स	१६८	तार्वतिसे	१६८
कप्पको, सम्भवनामधेय्यो	२११	तिरोकुट्टेसु तिट्ठन्ति	१३७
कप्पितको	१९५	तिस्सा	१४९
कप्पिनं	१४८	तुन्नवायो पुरे आसिं	१६४
कम्बोजं	१६२		
कस्सकूपमा दायका	१३५	द	
कारकरो	२०३	दायका, कस्सकूपमा	१३५
कासिकुत्तमधारिनी	१४७, १४९	देय्यधम्मं, बीजूपमं	१३५
कुण्डिनागरियो, थेरो	१७७	देवता	१५५
कुबेरं	१३६	द्वारकं अनुप्पत्त्वान	१६५
केसवो	१५७		
कोच्छफलूपजीवी उपासको	२११	ध	
कोलियो, महामत्तो	१७६	धतरट्टं	१३६

न		मिगलुद्दो पुरे आसि	१८६
		मित्तदुब्भो हि पापको	१६३
नन्दा	१५३, १५४	मेत्ताचित्तं अभावेसि, ब्रह्मलोकूपपत्तिया	१७५
नन्दियो नामासि, बाराणसियं	२१८	मोग्गल्लानं आमन्तयि	१४८
नन्दिसेन	१५३, १५४	मोरियानं उपट्टानं	२१२
नारद	१३५, १३६, १८९	य	
प		यक्खो, इन्दको	१६९
		र	
पञ्चङ्गिकेन तुरियेन	१८७	रथेसभो, पञ्चालानं	१७३, १७४
पञ्चालानं रथेसभो	१७३, १७४	राजगहे, गिरिव्वजे	१८६, १८७, १८९
पण्डुकम्बले सिलायं	१६८	राजगहं पञ्चागमि	१६१
पहूते अन्नपानमिह	१३७	रंवते, सुपापधम्मे	२१७
पल्लङ्गे गोनकत्थते	१८७	रोख्वम्हा इधागतं	१६४
पाटलिपुत्तमक्खतं	२१२	रोहिण्य्यस्स	१५७
पायासि नाम राजा	२०४	ल	
पारिच्छत्तकमूलमिह	१६८	लिच्छवि	१९१, १९७, १९९
पिङ्गलको नाम राजा	२१२	लिच्छवी, अम्बसक्करो	१९०, २०१
पिट्ठिमंसिको	१८९	लिच्छवीनं सकासं	२०१
पुचिमन्दस्स मूले	१९०	लोकपाले महाराजे	१३६
पुरिन्ददो, सक्को	१५५, १६४, २१४	व	
पोट्टपादो	१७७	वङ्कं उपागमि	२१२
ब		वण्णुपथस्स मज्झे	२०४
बाराणसियं, नन्दियो नामासि	२१८	वासभगामं	१७६
बाराणसि च सन्ति के	१७६	वासवस्स	२११
बाराणसी	१६१	विरूपक्खं	१३६
बीजूपमं देय्यधम्मं	१३५	विस्सल्लहकं	१३६
ब्रह्मचिन्तितां छळङ्गं	१५८	वेसालिया नगरस्स मज्झे	१९३
ब्रह्मदत्तस्सनामका	१७४	वेसालियं अज्जतरो उपासको	२०१
ब्रह्मदत्ता ति कन्दति	१७३	वेसालियं लिच्छविहं	१९७
ब्रह्मदत्तो, राजा	१७३	वेसाली, वज्जीनं नगरत्थि	१९०
ब्रह्मलोकूपपत्तिया मेत्ताचित्तं अभावेसि	१७५	वेस्सवणस्स मे सुतं	१६५
म		वेस्सवणो, नळिन्या राजा	२०७
मगधेसु	२०५	स	
मट्टकुण्डली	१५४	सक्को तावर्तिसानमिस्सिरो	१६६
मत्ता	१४९	सक्को, पुरिन्ददो	१५५, १६४, २१४
मन्तं ये परिवत्तेन्ति	१५८	सङ्घरं	२१२
महाराजे लोकपाले	१३६		

थेरगाथा

विसेसपदानं अनुष्कमणिका

अ		उपचाले	२४४
अङ्गणिकभारद्वाजो थेरो	२७९	उपवानो थेरो	२७३
अङ्गानं	३१२	उपसेनो बङ्गन्तपुत्तो थेरो	३२५
अङ्गुलिमालो ति विस्सुतो	३५६	उरुवेळकस्सपो थेरो	३००
अङ्गुलिमालो थेरो	३५७	उसभो थेरो	२५९, २७५
अजितो थेरो	२३८, २६४	ए	
अज्जुनो थेरो	२५४	एकधम्मसवनीयो थेरो	२५०
अज्जनवनियो थेरो	२४७	एकविहारियो थेरो	३२१
अज्जासिकोण्डज्जो थेरो	३३८	एकुदानियो थेरो	२५०
अधिमुत्तो थेरो	२६०, ३४२	एरको थेरो	२५५
अनुरुद्धो ति मं विदू	३५९	क	
अनुरुद्धो थेरो	३६०	ककुसन्धकोणागमनो	३१३
अनूपमो थेरो	२७७	कह्लारेवतो थेरो, आयस्मा	२३४
अभयो थेरो	२४०, २५६	कप्पटकुरो थेरो	२७५
अभिभूतो थेरो	२८३	कप्पो थेरो	३२४
आ		कस्सपो थेरो	२५३, ३१३
आतुमो थेरो	२५१	कातियानो थेरो	३०४
आनन्दो थेरो	३७१	काळुदायी थेरो	३२०
आनापानसती	३२१	किमिलो थेरो	२६१, २६८
इ		कुटिविहारित्थेरो	२४७
इसिदत्तो थेरो	२६१	कुण्डधानो थेरो	२३७
इसिदिन्नो थेरो	२७३	कुमापुत्तो थेरो	२४२
उ		कुमारकस्सपो थेरो	२७५
उक्खेपकतवच्छो थेरो	२४९	कुलो थेरो	२३८
उग्गो थेरो	२५३	कुल्लो थेरो	३०२
उज्जयो थेरो	२४५	कोसियो थेरो	२९९
उत्तरपालो थेरो	२८३	ख	
उत्तरो थेरो	२६३, २६९	खण्डसुमनो थेरो	२५६
उत्तियो थेरो	२४१, २४७, २५७	खदिरवनियरेवतो थेरो	३३५
उदायी थेरो	३३९		

खदिरवनियो थेरो	२४४	त	
खितको थेरो	२५८		
खुज्जसोभितो थेरो	२८१		तालपुटो थेरो ३८४
खोममित्तो थेरो	२६७		तावर्तिसेसु देवेसु ३५९
ग			तिस्सो थेरो २४३, २५६, २६८
			तेकिञ्छकारी थेरो ३०१
			तेलकानि थेरो ३४५
गङ्गातीरियो थेरो	२६४	द	
गङ्गातीरे कुटी	२६४		
गयाकस्सपो थेरो	२९५		दव्वो थेरो, आयस्मा २३५
गवम्पतित्थेरो	२४३		दासको थेरो २३८
गव्हरतीरियो थेरो	२४१		दुतियकुटिविहारित्थेरो २४७
गिरिमानन्दो थेरो	२९३		देवसभो थेरो २५४, २५७
गोतमी	३२०	ध	
गोतमो	३१३		
— थेरो	२६५, २८४, ३२६		
गोदत्तो थेरो	३३६		धजालु २६९
गोधिको थेरो	२४६		धनियो थेरो २८०
गोसालो थेरो	२३९		धम्मपालो थेरो २७६
च			धम्मसवपितु थेरो २५९
			धम्मसवो थेरो २५८
			धम्मसेनापति वीरं ३७४
			धम्मिको थेरो २९०
चक्खुपालो थेरो	२५६	न	
चन्दनो थेरो	२८९		
चाले	२४४		
चित्तको थेरो	२३९		नदीकस्सपो थेरो २९५
चूळको थेरो	२७७		नन्दको थेरो २७१, २८७
चूळपन्थको थेरो	३२३		नन्दियो थेरो २४०
चूळवच्छो थेरो	२३६		नन्दो थेरो २६८
छ			नागसमालो थेरो २८६
			नागितो थेरो २५४
			निग्रोधो थेरो २३९
			नितको थेरो २७४
छद्दन्तो	३६४		निसभो थेरो २७४
छन्नो थेरो	२५०		नीतो थेरो २५३
ज			न्हातकमुनित्थेरो ३०७
जम्बुको थेरो	२८८	प	
जम्बुगामिकपुत्तो थेरो	२४०		
जेन्तो थेरो	२६०		
— पुरोहितपुत्तो थेरो	३०५		पक्खो थेरो २४९
जोतिदासो थेरो	२६६		पच्चयो थेरो २७९

पनादो, राजा	२६९	महाकालो थेरो	२६७
परिपुण्णको थेरो	२५५	महाकोट्टिको थेरो, आयस्मा	२३४
पविट्ठो थेरो	२५४	महाचुन्दो थेरो	२६६
पारापरियो थेरो	२४३, २६१, ३६२	महानागो थेरो	३०१
पिण्डोलभारद्वाजो थेरो	२६३	महानामो थेरो	२६०
पियञ्जहो थेरो	२५२	महापन्थको थेरो	३१६
पिलिन्दवच्छो, आयस्मा	२३६	महामोगल्लानो थेरो	३९१
पुण्णमासो, आयस्मा	२३६	महावच्छो थेरो	२३७
— थेरो	२७०	मा खो त्वं कप्पट पचालेसि	२७५
पुण्णो थेरो	२५०	मणवो थेरो	२५१
— मन्ताणिपुत्तो, आयस्मा	२३४	मत्तङ्गपुत्तो थेरो	२८०
पोसियो थेरो	२४२	मायनामा	३२०
फ		मङ्गुक्यपुत्तो थेरो	३०३, ३५१
		मिगजालो थेरो	३०५
फुस्सो थेरो	३६५	मिगसिरो थेरो	२७२
ब		मुदितो थेरो	२९१
		मेघियो थेरो	२४९
बन्धुरो थेरो	२५८	मेण्डसिरो थेरो	२५२
बाकुलो थेरो	२८०	मेत्तजि थेरो	२५६
बेलट्टसीसो थेरो	२३७	मेळजिनो थेरो	२६४
बेलट्टानिको थेरो	२५७	मोघराजा थेरो	२७६
ब्रह्मदत्तो थेरो	३०७	य	
ब्रह्मालि थेरो	२७६		
भ		यसदत्तो थेरो	२९७
		यसोजो थेरो	२८२
भगुत्थेरो	२८६	यसो थेरो	२६१
भट्टजित्थेरो	२६९	र	
भट्टियो, काळिगोधाय पुत्तो थेरो	३५५		
भट्टो थेरो	३१२	रक्खितो थेरो	२५२
भरतो थेरो	२७१	रट्टपालो थेरो	३४८
भारद्वाजो थेरो	२७१	रमणीयकुटिको थेरो	२४८
भल्लियो थेरो, आयस्मा	२३५	रमणीयविहारित्थेरो	२४४
भूतो थेरो	३१८	राजदत्तो थेरो	२९२
म		राघो थेरो	२६५
		रामण्य्यको थेरो	२४५
मगधानं	३१२	राहुलभट्टो	२८९
मलितवम्भो थेरो	२५८	राहुलो थेरो	२८९
महाकच्चायनो थेरो	३१४	ल	
महाकप्पिनो थेरो	३२२		
महाकस्सपो थेरो	३७५	लकुण्डकभट्टियो थेरो	३११
		लोमसकङ्गियो थेरो	२४०

व

वक्कलित्थेरो	२९६
वङ्गीसो थेरो	३९९
वच्छगोत्तो थेरो	२६०
वच्छपालो थेरो	२५१
वज्जितो थेरो	२७८
वज्जिपुत्तो थेरो	२४९, २६१
वड्डमानो थेरो	२४३
वड्डो थेरो	२९४
वनवच्छो थेरो	२३७, २६०
वण्णो थेरो	२४८
वल्लियो थेरो	२४६, २६३, २७०
वसभो थेरो	२६५
वस्सिको थेरो	२८१
वारणो थेरो	२८१
विजयो थेरो	२५५
विजितसेनो थेरो	२९७
विपस्सी	३१३
विमलकोण्डञ्जो थेरो	२४९
विमलो थेरो	२४५, २८४
विसाखो पञ्चालपुत्तो थेरो	२७७
वीतसोको थेरो	२७०
वीरो थेरो, आयस्मा	२३५
वेस्सभू	३१३

स

सक्यकुले जातो	३५९
सङ्किच्चो थेरो	३२८
सङ्खरक्खितो थेरो	२५९
सञ्जयो थेरो	२४५
सतगेण्डु	२६९
सन्धितो थेरो	२७८
सप्पको थेरो	२९१
सप्पदासो थेरो	३०३
सव्वकामित्थेरो	३०९
सव्वमित्तो थेरो	२६७
सभियो थेरो	२८७
समितिगुत्तो थेरो	२५३
समिद्धित्थेरो	२४५

सम्बुलकच्चानो थेरो	२७३
सम्भूतो थेरो	२८९
सरभङ्गो थेरो	३१३
सहस्सकण्डो	२६९
साटिमत्तियो थेरो	२८२
सानुत्थेरो	२४४
सामञ्जकानित्थेरो	२४२
सामणेरो, वनवच्छस्स थेरस्स	२३७
सामिदत्तो थेरो	२५५
सारिपुत्तो	२०६, ३५२
— थेरो	३६८
सारिपुत्तं नमस्सन्ता	३७४
सिखी	३१३
सिङ्गालपिता थेरो	२३८
सिरिमण्डो थेरो	३०८
सिरिमा थेरो	२६९
सिरिमित्तो थेरो	३१५
सिरिवड्डो थेरो	२४३
सिवको थेरो	२७२
सत्तवनियो आयस्मा	२३५
सीतवनं	२३५, ३२०
सीलवो थेरो	३३०
सीवलित्थेरो	२४८
सीसूपचाले	२४४
सीहो थेरो	२५३
सुगन्धो थेरो	२३९
सुद्धोदनो	३२०
सुनाणो थेरो	२५४
सुनीतो थेरो	३३१
सुन्दरसमुद्धो थेरो	३१०
सुप्पियो थेरो	२४१
सुबाहुत्थेरो	२४६
सुभूतित्थेरो, आयस्मा	२३४
सुभूतो थेरो	२९३
सुमङ्गलो थेरो	२४४
सुमनो थेरो	२९४, ३०६
सुयामनो थेरो	२५१
सुराघो थेरो	२६५
सुसारदो थेरो	२५२
सुहेमत्तो थेरो	२५८

सेतुच्छो थेरो	२५७	सोमितो थेरो	२७०
सेनको थेरो	२८८		
सेलो थेरो	३५३		
सोणो कुटिकण्णत्थेरो	२९८	हत्थारोहपुत्तो थेरो	२५२
— कोळिविसो थेरो	३३३	हारितो थेरो	२४०, २८४
— पोठिरियो थेरो	२७४	हेरञ्जकानित्थेरो	२६६
सोपाको थेरो	२४१, ३१२		

ह

गाथायो

अ

अक्कोधनोनुपनाही	३१५	अड्डा दलिद्दा च	३४७
अक्कोधस्स कुतो कोधो	३०७	अतिमानो च ओमानो	३०५
अगारवो च कासावे	३६४	अतिसीतं अतिज्झं	२८०
अङ्ख्येसु कप्पेसु	२७५	अतिहीता वीहि	३००
अङ्गारिनो दानि दुमा	३१९	अत्थाय वत मे बुद्धो	२९५
अच्चयन्ति अहोरत्ता	२६६	अत्थस्सायं विञ्जापनी	३३९
अच्चारद्धमिह	३३२	अत्थं च यो जानाति	२९८
अच्छेच्छि तण्हं	३९८	अथहसासि सम्बुद्धं	३३०, ३५९
अच्छेरं वत बुद्धानं	३७५	अथ पापानि कम्मानि	२६६
अच्छोदिका पुथुसिला	२६०, ३२७, ३७३	अथ सट्ठिसिता	३९२
अजरं जीरमानेन	२४१	अथो सीदति सञ्जुत्तं	३४३
अजेगुच्छं विमुत्तेहि	३६४	अहं भगवा आदि	३९९
अज्जतम्भो मं सापाक	३१२	अद्वा न जानन्ति	२७३
अज्ज पन्नरसे	३९४	अधिचेतसो अप्पमज्जतो	२५०
अज्झत्तं च न जानाति	३११	अनङ्गणस्स पोसस्स	३३४, ३६७
अज्झत्तं च पजानाति	३११	अनन्तरं हि जातस्स	३२२
अज्झत्तं च बहिद्वा च	२९४, ३०७	अनाकिण्णा गहट्ठेहि	३७३
अज्झत्तं मे समुट्ठाय	३४४	अनागतं यो पटिकच्च	३२१
अज्झायको पि चे	३८७	अनासन्नवरा एता	२४२
अञ्छामि नं न	३४४	अनिक्कसावो कासावं	३६४
अञ्जनीव नवा	३४६, ३६९, ३८६	अनिञ्चानि गहकानि	२७२
अञ्जथा लोकनाथमिह	३६०	अनिञ्चा वत सङ्गारा	३८६
अञ्जस्स भगवा बुद्धो	३६७	अनिञ्चा हि चला सद्दा	२८२
अञ्जाणमूलभेदाय	३०४	अनिच्चं दुक्खं ति	३८०
अञ्जातमानिनो धम्मे	३६३	अनिमित्तं च भावेहि	३९३
अट्ठपदकता केसा	३४६, ३६९, ३८६	अनिस्सरणदस्सावी	३४२
अट्ठिकङ्कलकुटिके	३८५	अनुकम्पाय मे सत्था	३२३
अट्ठिसङ्घातघटितो	३२४	अनुवस्सिको पब्बजितो	२३९
		अनुदिट्ठीनं अप्पहानं	३४४

अनुद्धतो अचपलो	३३८, ३७४	अरूप दूरङ्गम एकचारि	३८१
अनुपपत्तो सच्छिकतो	२९४	अलङ्कृता सुवसना	२८६, ३१०
अनुसासि महावीरो	२४९	अलत्तककता पादा	३४६, ३६९, ३८६
अनुसासि मं अरियवता	२९४	अलद्धा चित्तस्सेकगं	३०३
अनेनुस्सरन्तो सम्बुद्धं	२९६	अल ज्ञायितुकामस्स	३७३
अनेकजातिसंसारं	२५२	अलं मे फासुकामस्स	३७३
अन्तोवङ्कगतो आसि	३४४	अल्लं सुखं वा	३६६
अन्धोहं हतनेत्तोस्मि	२५६	अवण्णं च अकित्ति	३२९
अन्नभारो पुरे आसि	३५९	अविज्जाय निवुत्तो कायो	३२४
अपण्डरो अण्डसम्भवो	३२७	अवितर्कं समापन्नो	३३४, ३६७
अपि चे होति तेविज्जो	२६४	असक्खिं वत अत्तानं	२५४
अपुञ्जं पसवी मारो	३९०	असल्लीनेन चित्तेन	३५८
अप्पिच्छता सप्पुरिसेहि	३८१	अस्सत्थे हरितोभासे	२७८
अप्पिच्छो चेव सन्तुट्ठो	३२४	अमुभाय चित्तं भावेहि	३९३
अप्पिच्छो साततिको	३५४	असेय्यो सेय्यसमानं	३७४
अप्पमतस्स मे सिक्खा	२९४	असंसट्ठां साततिकां	३५४
अप्पस्सुतायं पुरिसो	३६९	असंहीरं असङ्कुपं	३३४
अव्वूढं अधगतं	२९२	अहिंसको ति मे नामं	३५६
अव्वभतीतसहायस्स	३७०	अहु तुय्हं पुरे सद्धा	२८२
अव्वभोकासी साततिका	३५४	अहु बुद्धस्स दायोदो	२३८
अव्वभोकासे विहरति	३०१	अहो बुद्धा अहो धम्मा	२७५
अभिज्जापारमिपत्तो	३९६	अहं खो वेत्तुगुम्बस्मि	२३९
अभिज्जेय्यं अभिज्जातं	३५२	अह मिद्धेन पकतो	२८६
अभिभूतस्स दुक्खेन	३६४	अहं सकरणीयोमिह	३७१
अभिवुद्धा रम्मतला	३७३		
अभिसत्तो व निपतति	२६१		
अमोघं दिवसं कयिरा	३०८		
अम्बपल्लवसङ्कासं	२७४		
अम्बिलं मधुरगं	३४२		
अयमाहु पुराणिया कुटि	२४७		
अयमिति कण्ठो	२७५		
अयोगे युञ्जमत्तानं	२९२		
अयोनि सुद्धिमन्वेसं	२७९		
अयोनिसो मनसिकारा	२६८		
अयं च दहरो भिक्खु	३८७		
अरञ्जे रुक्खमूले वा	३५७		
अरञ्जे रुक्खमूलेसु	३६०		
अरतिं च रतिं	३९२		
अरहं सुगतो लोके	२७२		
अरहा दक्खिण्येयोमिह	२९४		
		आ	
		आकासमिह हलिद्विया	३८५
		आगच्छन्तामिखन्धा व	३०८
		आचारगोचरे युत्तो	३२५
		आजानीयेन आजञ्जो	३०६
		आतुरं असुचिं पूर्तिं	३०२
		आदि सील पतिट्ठा	३२९
		आनापानमती यस्स	३२१
		आबाधे मे समुप्पन्ने	२४१
		आयागो मव्वल्लोकस्स	३२३
		आरञ्जकानि सेनासनानि	३२६
		आरञ्जिका पिण्डपातिका	३८५
		आरञ्जिको साततिको	३५४
		आरञ्जिको होहि च	३८०
		आरद्धविरिया पहितत्ता	२६६

आरद्धविरिये पहितत्ते
आरद्धविरियो साततिको
आरम्मणे तं बलसा
आरम्भथ निक्कमथ
आसन्दिं कुटिकं कत्वा
आसाय कसते खेतं

इ

इच्चैव चोरो असिमावुधं
इट्ठा धम्मा अनिट्ठा
इति मारं अतज्जेसि
इतो बहिट्ठा पुथु
इतो सत्त ततो सत्त
इत्थिरूपे इत्थिसरे
इत्थिसोतानि सब्बानि
इदं पुरे चित्तमचारि
इदं भोन्तो निसामेथ
इदं वत्ता सालवने
इधेव कित्ति लभति
इधेव निन्दं लभति
इन्द्रियाणि मनुस्सानं
इन्द्रियानेव सारक्खं
इमे हञ्जन्तु वज्जन्तु
इमं च परस्स

उ

उक्कण्ठामि सरीरेन
उक्कण्ठतो पि न वसे
उक्खेपकतवच्छस्स
उग्गपुत्ता महिस्सासा
उच्चावचेहुपायेहि
उच्चे मण्डलिपाकारे
उज्जुमग्गमिह अक्खाते
उज्जानसज्जिनो बाला
उट्ठेहि निसीद कातियानि
उत्तमं धम्मतं पत्तो
उत्तिट्ठपिण्डो आहारो
उत्तिण्णा पङ्कपलिपा
उदकं हि नयन्ति नेत्तिका
उदरावदेहकं भुत्वा

२९६ उद्धच्चमेघथनितं
३५४ उद्धता च भविस्सन्ति
३८४ उद्धतो चपलो भिक्खु
२८३ उद्धतो उन्नळो बालो
२४७ उद्धतो चपलो भिक्खु
३१९ उन्नता सुखधम्ममेन
उन्नळस्स पमत्तस्स
उपज्झायस्स उदकं
उपज्झायो मं अवच
उपट्ठापेन्ति परिसं
उपधी ते समतिक्कन्ता
उपधीसु जना गधितासे
उपसन्तो अनायासो
उपसन्तो उपरतो
उपसन्तं उपरतं
उपसम्पदा च मे लद्धा
उपायकुसलेनाहं
उपारम्भचित्तो दुम्मोधो
उपासिता सप्पुरिसा
उपेति गग्गं च परं
उप्पज्जे ते सचे कोधो
उप्पतन्तेसु निपते
उभयेनेव सम्पन्नो
उभयेन मिदं मरणमेव
उभिन्नमत्थं चरति
उभिन्नं तिकिच्छन्तं तं
उमापुप्फेन समाना
उम्मगगपथं मारस्स

३४५
३६४
३३७
३६५
३७४
३३५
३३२
३०६
२३७
३६२
३५३
३९२
३६७
२३४, ३६८, ३८७
३८७
२९७
२६८
२९७
२७१
३४८
३०७
२५२
२८९
३६७
३०७
३०७
३७३
३९५

ए

एकका मयं अरज्जे
एकान्तिसे इतो कप्पे
एकपादेन अट्ठासि
एकपुत्तो अहं आसि
एकपुप्फं चजित्वान
एकाकियो अदुतियो
एकासनी साततिको
एको पि सद्धो मेधावी
एकसं चीवरं कत्वा

२४९
२७८
२८८
३११
२५६
३२१
३५४
२८१
३१२

एतमादीनवं जत्वा
एतादिसं करित्वान
एते पच्छिमका दानि
एते सम्बहुला देवा
एतं च समतिक्कम्म
एतं चे रुच्चति
एवमेने यथा वुत्ता
एवमेतं महावीर
एवमेव तुवं मार
एवायं वत्तते कायो
एवं अनागतद्धानं
एवं चे तं जनी
एवं चे मं
एवं दस्सनसम्पन्नं
एवं नानप्पयातम्हि
एवं पञ्जाय ये
एवं मे कत्तुकामस्स
एवं मे भयजातस्स
एवं विजितसङ्गामं
एवं विहरमानस्स
एवं सब्बङ्गसम्पन्नं
एवं सुदेसिते धम्मे
एस बन्धामि सन्नाहं
एस भिय्यो पसीदामि
एस सुत्वा पसीदामि
एसावहिज्यसे पव्वतेन
एहि नन्दक गच्छाम

२६३, २६८, ३४८

२८८

३५९

३७४, ३८८

३५८

३५३

३९६

३८५

३९०

३२४

३६५

३८५

३९२

२७१

३६२

३३५

३२१

३४५

३९४

३२५

३९५

३९५

३२१

३३७

३९८

२६०

२७१

ओ

ओगय्हट्टङ्गिकं सोतं
ओघपासो दळ्हखिलो
ओघस्स हि नितरणत्थं
ओटुप्पहतमत्तेन
ओदहि मिगवो पासं
ओदातं वत मे चित्तं
ओभासजातं फलगं
ओरं ओदनपाकम्हा
ओलग्गेस्सामि ते चित्तं
ओवदेय्यानुमासेय्य

३४६, ३८६

३२१

२४०

२९२

२९६

३६६

क

कच्चि नो वत्थपसुत्तो

कटुकं मधुरस्सादं

कदा अनिच्चं वधरोगनीळं

कदा इणट्टो व

कदा नु कट्टे

कदा नु खो

कदा नु गङ्गं

कदा नु नागो

कदा नु पञ्जामयमुग्गतेजं

कदा नु मं

कदा नु रूपे

कदा नुहं दुव्वचनेन

कदा नुहं पव्वतकन्दरासु

कदा नुहं भयजननिं

कदा नुहं भिन्नपटन्धरो

कदा नुहं सन्धि

कदा मयूरस्स सिखण्डिनो

कन्दन्ति नं जाती

कप्पियं तं चे

कम्मं कम्मं ति जत्वान

कम्मं बहुकं न कारये

करतो ते चीयते

करेरिमालावितता

करोथ बुद्धवचनं

कल्याणदस्सनो भिक्खु

कस्स सेलूपमं चित्तं

कस्सिन्द्रियाणि समथङ्गतानि

कामकोपप्पहीना

कामच्छन्दो च व्यापादो

कामन्धा जालपच्छन्ना

कामरागेन ड्य्हामि

कामा हि चित्रा मधुरा

कामे आदित्ततो दिस्वा

कामेस्वादीनवं दिस्वा

कामं भिज्जतुयं कायो

कायदुट्ठुल्लगरुनो

कायमच्छेरगरुनो

कालपव्वङ्गसङ्कासो

२४०

३४३

३७६

३७८

३७७

३७७

३७८

३७८

३७६

३७४, ३७७

३७७

३७७

३७६

३७६

३७६

३७७

३७८

३४७

३६६

३०५

३१४, ३७४

३९०

३७३

३०३

३५१

२७४

२७६

३३६

२५१, ३६८

२८९

३९३

३४८, ३७९

३४८

३०८

२९१

२६०

३७०

२८२, ३३८

काले कालवसं पत्ता
 कावेय्यमत्ता विचरम्हि
 काळी इत्थी ब्रह्ती
 किच्छा लद्धो अयं पुत्तो
 किमानुपुब्बं पुरिसो
 किमीव मीळइसल्लित्तो
 किलेसा ज्ञापिता मय्हं
 किलेसेहाभिभूता
 किंछन्दा किमधिप्पाया
 किं तवत्थो वने
 किं भद्दन्ते करित्वान
 कीदिसो निरयो आसि
 कुट्टमूलं च निस्साय
 कुलम्हि मित्ते च
 कुल्लो सिवथिकं गन्त्वा
 कुसलानं च धम्मानं
 केसे मे ओलिखिस्सं
 को कुटिकायं
 कोटिसतसहस्सस्स
 कोधना उपनाही च
 को नु सेनापति
 को मे असत्थो
 को सो पारङ्गतो
 को हि तस्स जनेनत्थो
 कं नु तत्थ न रमेन्ति

ख

खत्तिया भोगी राजानो
 खन्त्या छन्दिकतो
 खन्धा दिट्ठा यथाभूतं
 खन्धा मया परिज्जाता
 खलुपच्छाभत्ती साततिको
 खिप्पं गिरं एरय
 खीणाय भवनेत्तिया
 खीणासवो विसञ्जुत्तो
 खीणा हि मय्हं जाति

ग

गच्छं वदेसि समण
 गतिमन्तो सतिमन्तो

३३५
 ३९६
 २६७
 ३११
 ३४२
 ३८८
 २५०
 २६१
 ३६३
 ३२७
 ३४१
 ३८९
 ३७२
 ३७९
 ३०२
 ३६०
 २७०
 २४७
 ३८८
 ३६३
 ३५२
 ३४४
 ३४४
 २६७
 २९०

गत्तानि परिमज्जित्वा
 गन्धं घत्वा सति
 गम्भीरपञ्जो मेधावी
 गहकारक दिट्ठोसि
 गामे वा यदि वारञ्जे
 गुणवन्तो पि सङ्गम्हि
 गुणहीना पि सङ्गम्हि
 गूथमस्ते तचोनद्धे

च

चक्कवत्ती यथा
 चक्कानुवत्तको थेरो
 चक्खुन्द्रियं चे रूपेसु
 चक्खुमास्स यथा अन्धो
 चक्खु सरीरं उपहन्ति
 चतुग्भिपल्लासवसं
 चत्तारि अरियसच्चानि
 चत्तारो पञ्च अलोपे
 चत्तारो सतिपट्टाने
 चन्दो यथा विगतबलाहके
 चरतो तिष्ठतो वा पि
 चारित्तं अथ वारित्तं
 चाले उपचाले सीसूपचाले
 चित्तनिमित्तस्स कोविदो
 चिररत्तं वतातापी
 चिरसङ्किलिट्ठं वत मं
 चिरस्सं वत मे महितो
 चिहचिहाभिनदिते
 चुता पतन्ति पतिता
 चुतूपपातं जानामि
 चेतसा अनुपरियेति
 चोदितो भावित्तने
 चोरो अहं पुरे
 चोरो यथा सन्धिमुखो

छ

छन्दतो हि तदा
 छन्नमतिवस्सति
 छन्ना मे कुटिका
 छफस्मायतने हित्वा

२८६
 ३४९
 ३९४
 २७२
 ३६६
 ३६३
 ३६३
 ३८५
 ३९४
 ३६८
 ३४२
 ३१४
 ३२२
 ३८४
 ३१३
 ३६६
 २७०
 ३९५
 ३०८
 ३२५
 २४४
 २५४
 ३४४
 २८८
 ३५५
 २४५
 २४९
 ३५९
 ३९५
 ३८७
 ३५६
 ३४८

३६४
 ३०७
 २३४
 २६१

छविपापक चित्तभट्टक	२७६	तत्थ तत्थ विपस्सित्वा	२३३
छिन्दि नो विचिकिच्छं	३९७	तथा तु कस्सामि	३८३
छिन्नो पासो मिगवस्स	३४६, ३८६	तथेव चे लोके	३३९
ज		तदाकाससमं चित्तं	३८६
जनो जनम्हि सम्बद्धो	२६७	तदासि यं भिसनकं	३७१, ३८६
जातरूपेन सञ्छन्ना	२८९	तदाहं खुरमादाय	३०३
जातिमदेन मत्तोहं	३०५	तदाहं पुत्तदारं च	३१५
जातिया सत्तवस्सेन	३१२	तपेन ब्रह्मचरियेन	३३१
जातिया सत्तवस्सोहं	३१२	तमेव वाचं भासेय्य	३९३
जिगुच्छितो मनुस्सानं	३३०	तया मुदन्तेन अवट्टितेन	३८३
जिण्णं च दिस्वा	२५१	तव सरीरं नवसोतं	३८५
जीवितानं परिक्वारे	३६०	तवेव हेतु अमुरा	३८१
जीविते वा पि सप्पञ्चो	३१४, ३२२	तस्मा अखिलो इध	३९३
जीवितं च अधम्ममेन	३३६	तस्मा सद्धं च	२७६
झ		तस्मा सद्धं च सीलं च	३१५
झायाहि जिनाहि	३०४	तस्मा हि इच्छेय्य	३२२
ठ		तस्मा हि धम्ममेसु	२९०
ठितो अहं अङ्गुलिमाल	३५५	तस्मा हि पञ्चा	३४७
त		तस्याहं वचनं सुत्वा	३९६
तच्छन्नो आणिया आणिं	३४३	तस्म ते नत्थि	३४०
तण्हक्खयाधिमुत्तस्स	३३३	तस्म तं देसयन्तस्स	३९४
तण्हा अविज्जा च	३८१	तस्म तं वचनं	३४१
तण्हाधनुसमुद्धानं	३४४	तस्सत्था परिपूरेन्ति	२८९
तण्हं पजहेय्य मुनि	३२६	तस्सत्था परिहायन्ति	२८८
ततो कल्याणवाक्करणो	२९८	तस्स धम्मा इमे	३५८
ततो कारुणिको सत्था	३३०	तस्सं ब्रह्मा वियाकासि	३९०
ततो चित्तं विमुच्चि	२८६, २८९, २९२, ३०३, ३१०	तस्स मे अप्पमत्तस्स	२७८
ततो दिस्वान मं सत्था	३३१	तस्स मेवं विहरतो	२७९, २९१, ३१६
ततो पञ्हे अपुच्छि मं	३१२	तस्स वड्डन्ति वेदना	३४९, ३५०
ततो पासादिकं आसि	३६०	तस्स सम्मा विमुत्तस्स	३३३
ततो मे पणिधी आसि	३१६	तस्साहं धम्ममञ्जाय	३५८
ततो मे मनसीकारो	२८६, २८९, २९२, ३०३, ३१०	तस्साहं वचनं सुत्वा	३२२
ततो मे सत्था	३२३	तस्सेव तेन पापियो	३०७
ततो रत्था विवसाने	३१६, ३३०	तादिसं कम्मं कत्वान	३५६
ततो सत्था निराकत्वा	३१२	तादिसं भिक्खुं मासादि	३८७
		ता मतमदसङ्गमुप्पहीना	२९१
		ताहं चित्तकलिं ब्रूमि	२७७
		तिट्ठ मक्कट	२६३
		तिणकट्टसमं लोकं	३४१
		त्तिण्णं मे तालपत्तानं	२६४

तुच्छो कायो अदिस्सिस्थ
 तुवं बुद्धो तुवं सत्था
 ते अद्भतीता कालकता
 ते किलेसा पवङ्गन्ता
 ते च मं अनुकम्पाय
 तेचीवरी साततिको
 ते तथा मिक्खिता
 तेनार्य देसितो धम्मो
 ते पव्वजिता सुगतस्स
 ते मे इज्जिसु
 तेलसण्ठेहि केसेहि
 तेविज्जोहं महाझायी
 तेसं खो वत
 तं कामं अहमुज्जित्वा
 तं च दिस्वान आयन्ति
 तं च दिस्वान याचन्ति
 तं ज्ञायिनं साततिकं
 तं तथा देवकायेहि
 तं देवदेवं वन्दामि
 तं न पस्सामि
 तं वो वदामि भदं वो
 तं सावकं सक्क
 तं सुखेन सुखं लद्धं
 त्वञ्जेव नो चित्त
 त्वं ओल्लगो न गच्छसि
 त्वं च मे मग्गमक्खाहि

द

दण्डेनेके दमयन्ति
 दन्तपोनं कपित्थं च
 दन्धा मय्हं गती आसि
 दब्बो चिररत्तसमाहितो
 दब्बं कुसं पोटकिलं
 दस्सनाय अभिक्कन्ते
 दायादका तस्स धनं
 दिट्ठा मया धम्मधरा
 दिट्ठिगहनपक्खन्दो
 दिवा विहारा निक्खम्म
 दिसा पि मे धम्मकथं
 दिसा हि मे खन्तिवादनं

२७० दिस्वान पाटिहीरानि ३००
 ३५३ दिस्वा पासादछायायं ३१२
 २८१ दिस्वा विनायकं अग्गं ३०५
 ३६१ दीघरत्तानुसयितं ३४५
 ३११ दुक्खा कामा एरक २५५
 ३५४ दुक्खं ति खन्धे ३८०
 ३६५ दुक्खं दुक्खसमुप्पादं ३९६
 ३४१ दुप्पव्वज्जा वे दुरधिवासा २६०
 ३४१ दुमप्फलानीव पतन्ति ३४८
 २४८ दुमव्हयाय उप्पन्नो २४९
 ३६४ दुमानि फुल्लानि ३१९
 २६० दुम्मेधेहि पसंसा च ३३६
 ३९६ देवो च वस्सति २७३
 २८९ द्वासीति बुद्धतो गणिहं ३६९
 २८९ द्विन्नं अन्तरवस्सानं २६४
 ३१० द्विपादकोयं असुचि ३०८

ध

धनं च पुत्तं ३६१
 धम्मता ममेसा यस्स २७३
 धम्मप्पति हि सो सेट्ठो ३४५
 धम्ममप्पमेय्यं अनुस्सर ३०१
 धम्मसेनापति वीरं ३७४
 धम्मादासं गहेत्वान ३०२
 धम्मारामो धम्मरत्तो ३७०
 धम्मेन च अलाभो ३३६
 धम्मो हवे रक्खति २९०
 धम्मं जत्वा सति ३५०
 धरणी च सिञ्चति २४५
 धितिप्परं किं मम २८२
 धिरत्थु पूरे दुग्गन्धे २८७
 धीरा च पज्जोतकरा ३९७
 धुवप्पयातो मरणाय ३२४

न

न उक्खिपे २७७
 न कुलानि उपव्वजे ३७२
 न गणेन पुरक्खतो ३७२
 नगरं यथा पच्चन्तं ३३४, ३६७
 नगस्स पस्से आमीनं ३९५

नगा नगगंगेसु सुमविरूळहा	२५९	नानाकुलमलसम्पुण्णो	३२३
नगा समुद्रा सरिता	३८२	नानाजनपदं यन्ति	२४२
न चीवरे न सयने	३७५	नानुयुत्ता तथा एका	३६२
न तथा मत्तं	२५५	नाभिनन्दाभि मरणं	२७४, ३२७, ३२८, ३३४, ३३५, ३३८, ३६७
न ताव सुपितुं होति	२७४		
न ते इदं चित्तं	३८२	नायं अज्जतनो धम्मो	३२२
नत्थि कोचि भवो निच्चो	२६३	नासिस्सं न पिबिस्साभि	२७९, २९१
नत्थि चेतसिकं दुक्खं	३४०	नाहु अस्सासपस्सासा	३५८
नत्थि दानि पुनावासो	३५९	नाहं अलक्खा	३८१
नदति एवं सप्पञ्जा	२७१	नाहं एतेन अत्थिको	२५८
नदन्ति मोरा सुसिखा	२७७	नाहं भयस्स भायामि	२३९
न दीघमायुं लभते	३४७	निक्खन्तं वत मं	३९२
ननु अहं चित्तं	३७८	निक्खिपित्वान व्याभङ्गि	३३०
ननु दुब्बिस्ससि मं	३८२	निग्गह् अनुकम्पाय	२८१
नन्दमानागतं चित्तं	२७७	निगोधकण्णो इति	३९७
न पक्खन्ति दिसा	३७०	निधीनं व पवत्तारं	३६६
न पञ्चङ्गिकेन	३७३	निन्हातमव्वपापोम्हि	२९५
न परस्सुपनिधाय	३१४	नित्यानिको उत्तरणो	३०४
न परे वचना चोरा	३१४	नीचा निविट्ठा सुभरा	३६०
न ब्राह्मणो बहिवण्णो	२६५	नीचे कुलम्हि जातोहं	३३०
न मय्हं कप्पते अज्ज	३१३	नीचं मन करित्वान	३२४
न मे होति अहोसिं	३४१	नीलब्भकूटमदिमा	३७३
नमो ते पुरिसाज्ज	३३१, ३७५, ३८८	नीलब्भवण्णा रुचिरा	२३७, ३७३
नमो ते बुद्ध	२४५	नीला सुगीवा मिखिनो	२३९
नमो हि तस्स भगवतो	२५६	नेकतिका वञ्चनिका	३६१
नयिदं अनयेन जीवितं	२६३	नेक्खम्मे अधिमुत्तस्स	३३२
नयिदं सिथिलमारब्भ	३८७	नेव पुव्वे निवासाय	३६७
नरस्स हि सुजातस्स	३५१	नेवातिसीतं न	३१९
न विस्ससे एकतियेसु	३६८	नेसज्जिको साततिको	३५४
न वे अग्नि चेतयति	३९०	नेसो पस्सति सद्धम्मं	३८७
न सो उपवदे	३२५	नो चे हि जातु	३९७
न सो रज्जति	३५०, ३५१		
न हि जातु सो	३५६		
न हि धम्मो अधम्मो च	२९०	पक्खन्दो मारविसये	२८३
न हि सोचति	३९३	पङ्को ति हि नं अवेदयु	२६३, ३१४, ३७२
न हेतदत्थाय मतस्स	३२२	पच्चति मुनिनो भत्तं	२८२
न हेव लाभे नालाभे	३३५	पच्चवेविखं इमं कायं	२७०
नागनामोमि भगवा	२९४	पज्जोतकरो अतिविज्झ	३९५
नागं वो कित्तयिस्सामि	३३८	पज्जोतकरो परित्तरमो	३०४
नात्तनो समकं कञ्चि	३०५	पञ्च कामगुणे हित्वा	२७४

पञ्चकखन्धा परिज्जाता	२५५, २६१, ३००	पविवित्तेहि अरियेहि	२६७, २८४
पञ्चकखन्धे परिज्जाय	२९८	पविवित्तो साततिको	३५४
पञ्चङ्गिकेन तुरियेन	३०२	पसन्ननेत्तो सुमुखो	३५१
पञ्चङ्गिके समाधिम्हि	३५९	पस्स चित्तकतं बिम्बं	३४६, ३६९, ३८६
पञ्च छिन्दे पञ्च जहे	२३७, ३३२	पस्स चित्तकतं रूपं	३८६
पञ्चनीवरणे युत्तो	३२४	पस्सति पस्सो पस्सन्तं	२४८
पञ्च नीवरणे हित्वा	२७०	पस्सामि लोके सधने	३४६
पञ्चपञ्चासवस्सानि	२८७, ३५८	पस्सामि वीतिवत्तन्तं	३९०
पञ्चाहाहं पब्बजितो	२७९	पहाय मातापितरो	३५७
पञ्चवन्तं तथा तादि	३७४	पहीनजातिमरणं असेसं	३९८
पञ्चापारमितं पत्तो	३६८	पाचीनवंसदायम्हि	२६८
पञ्चाबली सीलवतूपपन्नो	२३६	पातो मज्झन्धिकं सायं	२९५
पञ्चाय छेत्वा विषयानुसारिणं	३८४	पादुका ओरुहित्वान	३१०
पञ्चा सुतविनिच्छनी	३२२	पापकानं च धम्मानं	३६१
पञ्चं इमं पस्स	२३४	पापमित्ते विवज्जेत्वा	२८४
पणीतं यदि वा लूखं	३६०	पामोज्जबहुलो भिक्खु	२३६
पण्डितं वत मं सन्तं	२८३	पारगू अनुपादानो	३४०
पण्णवीसतिवस्सानि	३०३, ३७०, ३७१	पासादिकेन वत्तेन	३०६
पत्तपिण्डी साततिको	३५४	पासादिके बहू दिस्वा	३६३
पनादो नाम सो राजा	२६९	पिण्डपातपटिक्कन्तो	३५८, ३७३
पव्वजि जीविकत्थोहं	२९१	पिण्डपाती साततिको	३५४
पव्वजि तुलयित्वान	२५८	पिण्डिकाय पविट्ठोहं	२८६
पव्वाजेत्वान मं सत्था	३११	पियवाचमेव भासेय्य	३९३
पमादमनुयुज्जन्ति	३५७	पिसुणेन च कोधनेन	३६९
पमादो रजो पमादो	३०३	पीतिसुखेन विपुलेन	२९६, ३०६
पमादं भयतो दिस्वा	३६५	पुच्छामि सत्थारमनोमपञ्चं	३९६
परिचिण्णो मया सत्था	३२७, ३३५, ३३८, ३४८, ३५७, ३५९, ३६८, ३७१, ३७५, ३८८	पुनप्पुनं चैव वपन्ति	३१९
परिच्चजित्वा सद्धम्मं	३६१	पुनप्पुनं याचनका चरन्ति	३१९
परित्तं दारुमारुहं	२८४	पुब्बरुहिरसम्पुण्णो	३२३
परित्तं दारुमारुहं	२६७	पुब्बलोहितसम्पुण्णं	३४३
परिपुण्णकायो मुरुचि	३५१	पुब्बापरञ्जू अत्यञ्जू	३७०
परियन्तकतं दुक्खं	२९४	पुब्बे जटिलभूतस्स	३००
परे अम्भाटकारामे	३१०	पुब्बे निवासं जानामि	२९४, ३००, ३१६, ३२३, ३५९
परे च न विजानन्ति	२८७, ३१४	पुब्बे यञ्जेन सन्तुट्ठो	३००
परे च नं गरहन्ति	२६९	पुब्बे हनति अत्तानं	२६५
परे च नं पसंसन्ति	२६८	पुरतो पच्छतो वा पि	३२०
परोपरं अरियधम्मं	३१८	पुरा आगच्छते एतं	३६५
परोसहस्सं भिक्खून्	३९४	पुरिमानि पमुञ्च बन्धनानि	३०४
पल्लङ्केन निसिन्नस्स	३६६	पूजितो नरदेवेन	३८८
		पूजितो पूजनेय्यानं	२७३

पंसुकूली साततिको

३५४

भावेन्तो सत्त बोज्झङ्गे

३०६

फ

भावेन्तो सतिपट्टाने

२९६

भावेय्य च अनिच्चं

३२५

फस्सं फुस्स सति मुट्ठा

३४९

भावेय्य च बोज्झङ्गे

३२६

फुसिस्सं चतस्सो

३०१

भावेहि ज्ञानानि च

३७९

फुट्ठो डंसेहि मकसेहि

२४१, २८२, ३३८

भावेहि मगं अमत्तस्स

३७९

ब

भिक्षवो तिसता इमे

३५३

भक्खु सिवधिकं गन्त्वा

२९२

भिक्षू च भिक्षुनियो

३६५

भुञ्जति अनवज्जानि

३३९

भेसज्जेसु यथा वेज्जा

३६१

बहुदेव रंति भगवा

२९७

बहुस्सुतो अप्पस्सुतं

३६९

बहुस्सुतो च मेधावी

३६६

बहुस्सुतो चित्तकथी

३६९

बहुस्सुतो धम्मधरो च

२९८, ३७०, ३७१

बहुस्सुतं उपासेय्य

३७०

बहुस्सुतं धम्मधरं

३७०

वहू आदीनवा लोके

३६३

बहूनि लोके चित्रानि

३३७

बहूनि वस्सानि तयाम्हि

३७८

बहूनं वत अत्थाय

३९६

बहू सपत्ते लभति

२६८

बुद्धप्पमेय्यं अनुस्सर

३००

बुद्धस्स चङ्कमन्तस्स

३७१

बुद्धस्स पुत्तोम्हि

३२०

बुद्धानुबुद्धो यो थेरो

३३७, ३९५

बुद्धेसु सगारवता

३२५

बुद्धो च खो कारुणिको

३५५

बुद्धो च मे वरं दज्जा

३११

ब्रह्मजच्चो पुरे आसिं

३५७

ब्राह्मणा तिसता इमे

३५३

ब्रह्मबन्धु पुरे आसिं

२७९

ब्रह्मभूतो अतिनुलो

३५२

ब्रह्मभूतं अतिनुलं

३५२

ब्रह्मनो पेक्खमानस्स

२७२

भ

भगवा तत्थ आगच्छि

३२३

भवरागहतस्स मे सतो

२७१

भावयित्वान बोज्झङ्गे

३३६

म

मक्कटो पञ्चद्वारायं

२६३

मक्खेन मक्खिता पजा

३९३

मच्चुनाव्भहतो लोको

३०८

मज्जे सरस्मि तिष्ठन्ति

३८९

मतं वा अम्म

२४४

मत्तिकं तेलचुण्णं च

३६१

मनुजस्स पमत्तचारितो

३०२

मनुस्सभूतं सम्बुद्धं

३३८

मनं चेतेहि धम्महि

३४२

मम सङ्कप्पमञ्जाय

३००, ३५८

मम सेलूपमं चित्तं

२७४

ममेव एतं न

३७९

मया पवत्तितं चक्कं

३५२

मयूरकोज्वाभिरुत्तम्हि

३७९

मय्हिन्द्रियाणि समथङ्गितानि

२७६

मरणे मे भयं नत्थि

२३८

महप्पभं गणाचरियं

२८८

महागिणि पज्जलितो

३३९

महानागं महावीरं

२८८

महानुभावो तेविज्जो

३९५

महारसो सुगम्भीरो

३०५

महासमुद्रो पठवी

३६८

महिच्छो च अमन्तुट्ठो

३५८

मा खो त्वं कप्पट

२७५

मातरं पितरञ्चा पि

३०५

मानुसो पि च

२८३

मानेन वञ्चितासे	२५७
मानं पजहस्सु गोतम	३९३
मानं मदं च छुट्ठेत्वा	३०५
मा पमादमनयुञ्जथे	३५७
मा पुराणं अमञ्जित्थो	२८७
मा मे कदाचि	३६६
मालुते उपवायन्ते	३२१
मिगो यथा सेरि	३८४
मिगं निलीनं कूटेन	३०८
मिच्छादिट्ठि पहीना मे	२९५
मित्तं इध च कल्याणं	३२५
मिद्धी यदा होति	२३८
मिलक्खुरजनं रत्तं	३६४
मुण्डो विरूपो अभिसापमागतो	३८०
मेत्तचित्ता कारुणिका	३६५
मेत्तं च अभिजानामि	३३४
मोहा सव्वे पहीना मे	२९५

य

यजि उच्चावचे यञ्जे	२९५
यञ्जत्थं वा धनत्थं	३४०
यञ्हि कयिरा तञ्हि वदे	२८०, २८४, २९२
यतो अहं पव्वजितो	२४५, २७२
यत्थ एके विहञ्जन्ति	३७२
यथा अगारं दुच्छन्नं	२६४, २६५
यथा अब्भानि वेरम्भो	३२७
यथा इवं तथा एतं	३०२
यथा कण्टकट्टानमिह	३६२
यथा कळीरो सुसु	२५१
यथा कुञ्जरं अदन्तं	२९६
यथाचारी यथासतो	३६५
यथा जळो व मूगो	३२५
यथा दिवा तथा रत्ति	३०२
यथानामा यथागोत्ता	२३३
यथा पि उदके	३३९
यथा पि एकपुत्तस्मि	२४१
यथा पि पव्वतो	३३४, ३६७
यथा पि भट्ठो	२३७, २४४, २७१, ३३५
यथा पि रुचिरं पुप्फं	२९३
यथा ब्रह्मा तथा एको	२८२

यथा वरहयदमकुसलो	२९६
यथा वादी तथा	३९९
यथासन्थतिको साततिको	३५४
यथास्स घायतो गन्धं	३५०
यथास्स पस्सतो रूपं	३५०
यथास्स फुसतो फस्सं	३५१
यथास्स विजानतो धम्मं	३५१
यथास्सा सायतो रसं	३५०
यथास्स सुणतो सद्दं	३५०
यदत्थिकं ब्रह्मचरियं	३९८
यदत्थि सङ्गतं किञ्चि	३४०
यदा असोकं विरजं	३१७
यदा अहं पव्वजितो	३३४
यदा च अविजानन्ता	२८७
यदा च मग्गमद्दक्खि	३४५
यदा जिण्णा भविस्साम	३१०
यदा दुक्खस्सावहनिं	३१७
यदा दुक्खं जरामरणं	३१७
यदा नदीनं	३१८
यदा नभे गज्जति	३१७
यदा नवो पव्वजितो	३०६
यदा निसीथे रहितमिह	३१८
यदा पठममद्दक्खि	३१५
यदा बलाका	२९०
यदा मे अहु	३५८
यदा वितक्के उपरुन्धियत्तनो	३१८
यदा सिवं द्वे चतुरङ्गगामिनं	३१७
यदा सुखी मलखिलसोकनासनो	३१८
यदाहं धम्ममस्सोसि	२६४
यमिध पठविं च	३९२
यसो च अप्पबुद्धीनं	३३६
यसं च सुसमारद्धा	३३२
यस्मि निवत्तते दुक्खं	३१३
यस्मि पतिट्ठिता धम्मा	३६९
यस्स चत्थाय पव्वजितो	३००, ३२७, ३३५, ३३८, ३८९
यस्सत्थाय पव्वजितो	२६५, ३४८
यस्स पापं कतं	३५६
यस्स मुहुत्तेन सहस्सधा	३५९, ३८८
यस्स सक्करियमानस्स	३६८

यस्स सद्धा तथागते	३१५	यो च सेय्योहमस्मी	३७४
यस्स सब्रह्मचारीसु	२८७, ३०१, ३७४	यो चेता परिवज्जेति	३०८
यस्सासवा परिक्खीणा	२५५	यो चेतं सहते जम्मी	३०२
यातं मे हत्थिगीवाय	३५३	यो तं तथा पजानाति	३४०
याय नो अनुकम्पाय	२७१	यो दन्धकाले तरति	२८२
यावता बुद्धखेत्तम्हि	३७५	यो दन्धकाले दन्धेति	२८८
याहु रट्ठे समुक्कट्ठो	३३२	यो दुद्दमियो दमेन	२३५
युवासि त्वं पब्बजितो	३१०	योघ कोचि मनुस्सेसु	२८१
ये एता उपसेवन्ति	३०८	यो पपञ्चमनयुत्तो	३६६
ये केचि गन्था	३९७	योपानुदी मच्चुराजस्स सेनं	२३५
ये खो ते वेठमिस्सेन	२६६	यो पुब्बे करणीयानि	२७९, २८४
ये च खो वाला दुम्मेधा	२८७	यो ब्रह्मानं परिपुच्छति	३९०
ये च दुक्खे सुखस्मि	३३५	यो महानेरुनो कूटं	३९०
ये च पस्सन्ति	३८६	यो मं इच्छति	३५३
ये चित्तकथी बहुस्सुता	२८०, २८१	यो वे अविट्ठा	२६७
ये तुय्ह छन्देन	३८४	यो वे गरूनं वचनञ्जु	२९८
येन येन सुभिक्षानि	२५३	यो वेजयन्तपासादे	३८९
येनेव मग्गेन गतो	३१३	यो वेजयन्तपासादं	३८९
ये पुराणा अतीता	३७०	यो वे बुद्धेन	३८९
येमं कायं ममायन्ति	३२४	यो वे समुद्धो व	२९८
येमं कायं विवज्जेति	३२४	यो सतिवनं उपगा	२३५
ये मं रूपेन पार्मिसु	३११	यो मुखं दुक्खतो	३६६
ये ये अलाभिणो	३६४	यो सो अट्ठ	३८७
ये ये लाभं	३६४	यो हवे दहरो भिक्खु	३५६, ३७६
येसं च हिरि	३७४	यं च अञ्जे न रक्खन्ति	३२७
येसं रागो च दोसो च	२८७	यं आपदा उप्पतिता	२९८
येसं वे दुल्लभो	३५२	यं एसा सहते जम्मी	३०२
यो इद्धिया सरभुं	२४३	यं च अत्थेन	३४३
यो इमस्मि धम्मविनये	२८३	यं करोति नरो कम्मं	२६६
यो एतमभिजानाति	३८९, ३९०	यं किच्चं दळ्हविरियेन	२७०
योगीपीतिकरं रम्मं	३२०	यं किञ्चि सिथिलं कम्मं	२८७
यो च खो अन्नपानस्स	२६४	यं च मे आसवा खीणा	२८९
यो च जातिसतं	३८७	यं तं सरणमागम्ह	३५३
यो च तुट्ठेन चित्तेन	२९७	यं पत्थयानो घम्मेसु	२९३
यो च पपञ्चं	३६६	यं बुद्धो भासति	३९४
यो च पुब्बे	३५५	यं मनुस्सा नमस्सन्ति	३३८
यो च मेत्तेन चित्तेन	२८१	यं मया पकतं	२५३, २९५
यो च वन्तकासावस्स	३६४	यं वो किच्चं सरीरेन	३४१
यो च सति च	२८०	यं सावकेन पत्तब्बं	३९५
यो च सीलेन सम्पन्नो	३६५	यं हि एके जिगुच्छन्ति	२९२

यं हि किञ्च अपविद्धं

३२३

विचिकिच्छाकङ्कागन्धितं

३४४

र

रजतं जातरूपं च

३६३

विचिनी अगही धोवि

३५८

रजमुहतं च वातेन

३३७

विजानेय्य सकं अत्थं

३२५

रत्तिया पठमं यामं

३३०

विनयस्सु मयि कङ्कं

३५२

रमणीयानि अरञ्जानि

३६६

विपन्नसीलो दुम्मेधो

३६५

रमणीया मे कुटिका

२४८

विप्पमुत्तं किलेसेहि

३०६

रमन्तेके मुदिङ्गेहि

३११

विप्फोटितो गण्डमूलो

२९०

रसं भोत्वा सति

३४९

विरियसातच्चसम्पन्नो

३२५

रहदेहमस्मि ओगाळ्हो

३४५

विवरमनुपतन्ति विज्जुता

२४३

राजा अरहसि भवितुं

३५१

विवरमनुपभन्ति विज्जुता

३८७

राजा च अञ्जे च

३४६

वित्तं अप्पनिग्घोसं

३२४

राजा पस्य्हप्पठवि

३४६

विसल्लं खीणसंयोगं

३८८

राजाहमस्मि सेल

३५१

विसारदा खो भगिनी

२९४

रुक्खमूलगहनं पसक्खिय

२६१

विस्मज्जितेसु पञ्हेसु

३१२

रुक्खमूलिका साततिका

३८५

विहरि अपेक्खं इध

२३६

रुक्खमूलिको साततिको

३५४

वीततण्हा अनादाना

३१३

रुक्खमूलं व निस्साय

३६७

वीततण्हा अनादानो

३५७

रूपा सदा रसा गन्धा

३०८, ३५८

वीतरागो वीतदोसो

३३९

रूपं दिस्वा

२५६, ३४९

वीरो हवे सत्तयुगं

३२०

रोपेत्व रुक्खानि यथा

३८०

वुट्ठिहि देवे चतुरङ्गुले

३८३

वेदनानं विञ्जापनो

३०५

वेला च संवरं

३२९

वेलं करोथ भद्दन्ते

३४५

ल

लहुको वत मे कायो

२५८

लाभकामा भविस्सन्ति

३६४

लाभा अङ्गानं मगधानं

३१२

लूखेन पि वा

३२४

लेसकप्पे परियाये

३६१

लोहितपाणि पुरे

३५६

व

वज्जीनं वेळुवगामे

३६०

वधं चरिम्ह ते काम

२६५

वने सुखमसञ्छन्ने

३२१

वन्दित्वा सत्थुनो पादे

३२३, ३३०

वराहण्ययविगाळ्हसेविते

३८३

वसितं मे अरञ्जेसु

३२७

वस्सति देवो यथा

२४६, २४७, २९६

वातरोगाभिनीतो त्वं

२९६, ३०६

स

सकलं समत्तं रोगं

३१३

सक्खी हि मे

३९२

सङ्कारपुञ्जा आहत्वा

३२४

सङ्घित्तेन पि देसेति

३९४

सङ्खमप्पमेय्यं अनुस्सर

३०१

सङ्खलाभस्स भण्डन्ति

३६२

सङ्खे पसादो पस्सत्थि

३१५

सचे धावति चित्तं ते

३०७

सचे पि एत्तका

३९२

सच्चं वे अमता

३९३

सञ्जाय विपरियेसा

३९३

सट्टिकण्डरसम्बन्धो

३२३

सत्तलिङ्गस्स अत्थस्स

२५८

सति गीवा सिरा

३३९

सति च सम्पज्जञं

३३९

सतिपट्टानगीवो सो	३७५	समणस्स अहु चिन्ता	३४२, ३६०
सतिपट्टानपासादं	३४५	समणं ब्राह्मण वा	३४४
सतिमा पञ्जवा भिक्खु	२६९	समाधिविज्जावसिपारमीगतो	३८८
सतिया तं निबन्धस्मि	२९७	समुन्नमयमत्तानं	२४०
सतो च होति	३५८	समेतो नच्चगीतेहि	३५७
सनं आसि अयोसङ्कू	३८९	सम्पन्नवेय्याकरणं तवेदं	३९८
सत्तक्खत्तुं मनुस्सिन्दो	३५९	सम्पन्नसस्सा मगधा	२७६
सत्तिया विय ओमट्ठो	२४३, ३८६, ३८७	सम्पादेथप्पमादेन	३३५, ३६८
सत्थवाहे महावीरे	२६४	सम्बुद्धो पटिजानासि	३५२
सत्था च परिचिण्णो मे	२७१	सम्भवा मुविदिता	२८४
सत्था च मे	३८२	सम्मप्पधानसम्पन्नो	२५७
सत्था च मं पटिग्गह	३११	मयं समाहितो नागो	३३९
सत्था हि विजेसि	३०४	सरणगमनं पस्स	२८८
सत्थं वा आहरिस्सामि	३०३	सरित्वा पुव्वके योगी	३६२
सद्दं सुत्वा	२५७, ३४९	सरे हत्थेहि भञ्जित्वा	३१३
सद्धाय अभिनिक्खम्म	२८२	सत्तलं अत्तसमुट्ठानं	३४५
सद्धायाहं पव्वजितो	२४५, २४८, ३४८	सवन्ति सव्वधि सोता	३४५
सद्धेन च पेसलेन	३६९	स बीसवस्सतिको	२५९
सद्धं विरियं समाधिं	३४३	स वे अच्चरुचि	३३८
सन्तुट्ठो साततिको	३५४	महस्सकण्डो सतगेण्डु	२६९
सन्थरित्वान सद्धाटिं	२९७	सहस्सकवत्तुमत्तानं	३२३
स नूनायं परमहितानुकम्पिनो	२५९	सा गोतमी कालकता	३२०
सपदानचारी साततिको	३५४	साधु सुतं साधु	२४२
सव्वकारुक्सिप्पानि	३६१	साधु सुविहितान दस्सनं	२५२
सव्वञ्ज्र सव्वदस्सावी	३४१	साधु हि किर मे माता	२९४
सव्वत्थ ते चित्त	३८१	सारिपुत्त इमं पस्स	३०६
सव्वत्थ ते न	३३५	सारिपुत्तो व पञ्जाय	३८८
सव्वमित्तो सव्वसखो	३३४	मिक्खापेन्ता पि थरेहि	३६५
सव्वरत्ति सुपित्वान	२५३	मिक्खासाजीवसम्पन्नो	३१६
सव्वसंयोजनातीतं	३३८	मिरिं हत्थेहि पादेहि	३१५
सव्वासवपरिक्खीणा	३६०	सीतवातपरित्तानं	३६०
सव्वे कामा पहीना मे	२८३	सीलक्खन्धे पत्तिट्ठाय	३५५
सव्वे धम्मा अनत्ता	३३७	सीलमेव इध अगं	२५०, ३३०
सव्वे भगवतो पुत्ता	३९४	सीलमेविध मिक्खेथ	३२९
सव्वे सङ्खारा अनिच्चा	३३७	सीलवा हि बहू	३२९
सव्वे सङ्खारा दुक्खा	३३७	सीलं च वाहुसच्चं च	३२६
सव्वो रागो पहीनो	२५२	सीलं रक्खेय्य मेधावी	३२९
सव्वं सुणाति सोत्तेन	३१४	सीलं वलं अप्पटिमं	३२९
सव्विभरेव समासेथ	२३४	सीलं सम्बलमेवगं	३२९
समथं पटिपादेसि	३३२	सीलं सेतुं महेसक्खो	३२९

सीहपमत्ता विहर
सीहानं व नदन्तानं
सुकल्लरूपो सुमनस्स ज्ञायतं
सुखं ते पटिविज्जन्ति
सुखं च काममयिकं
सुखं चे जीवितुं इच्छे
सुखं सयामि ठायामि
सुखं सुखत्थो लभते
सुखं सुपन्ति मुनयो
सुग्गहीतनिमित्तस्स
सुचिण्णं ब्रह्मचरियं
सुणन्ति धम्मं विमलं
सुणाथ जातयो सव्वे
सुणेहि वचनं महं
सुत्वान चोरा इसिनो
सुत्वान धम्मं महतो
सुत्वा सुभामितं वाचं
सुदेसिता चक्खुमता
सुदेसितो चक्खुमता
सुद्धोदनो नाम पिता
सुद्धं धम्मसमुप्पादं
सुनीलगीवा सुसिखा
सुपुप्फिते सीतवने
सुभान्यप्पटिकूलानि
सुभासितस्स सिकखेथ
सुमुत्तिको सुमुत्तिको साहु
सुयुत्तवादी द्विपदानमुत्तमो
सुयुद्धेन सुयिट्ठेन
सुविलित्तो सुवसनो
सुसुखमनिपुणत्थदस्सिना
सुसुखं वत निव्वानं
सुसंवुत्ततो विसिखन्तरे
सुस्सूसा सुतवद्धनी
सेनासनम्हा ओसय्ह

२५३	सेय्यथापि महासमुद्देवो	३०४
२३३	सेलो यथा एकघनो	३३३
२७७	सेवेथ पन्तानि सेनासनानि	२६६
३८६	सो अत्थवा सो घनमट्टो	३४३
३३६	सोज्ज भट्टो अनुवासी	३५४
२८०	सोज्ज भट्टो साततिको	३५३
३५७	सो ज्ञायी अस्सासरतो	३३९
२४२	सो डय्हति सूलेहि	३४७
२६५	सोतिन्द्रियं चे सदेसु	३४२
३२५	सो पत्वा परमं सन्ति	३०६
३४०	सोपाणं सुगतं सुद्धं	३४५
३९४	सो मे धम्ममदेसेसि	३९६
२८३	सो मे पक्केन	३७२
३६३	सोम्हि सक्कुकुले जातो	३५९
३४१	सोसानिको साततिको	३५४
२५०	सोहं एको अरञ्जस्मि	३३०
२४०, २९५	सोहं खन्धे परिञ्जाय	२६९
३९६	सोहं पणामितो सन्तो	३२२
३०४	सोहं परिपुण्णसङ्कप्पो	३२१
३२०	संयोजनं अणुं थूलं	३३९
३४१	संसरं दीघमद्धानं	२७८
३८३	संसरं हि निरयं	२८३
३२०	स्वाखातं ब्रह्मचरियं	३५३
३४२	स्वागतं न दुरागतं	२३६
२८१	स्वागतं नापगतं	३५७
२४४	स्वागतं वत मे आसि	२८८, ३९६
३७९		
२८१		
२६१		
२५१, २७७		
२८०, २८४		
३८०		
२६६		
३७२		

ह

थेरीगाथा

विसेसयदानं अनुक्रमणिका

अ

अङ्गा	४१९
अञ्जतरा थेरी	४१५
अड्डकासि थेरी	४०८
अनोपमा थेरी	४२५
अभयमाता थेरी	४०९
अभया थेरी	४०९
अम्बपाली	४३९

इ

इसिदासी थेरी	४५५, ४५९
--------------	----------

उ

उज्जेनिया पुरवरे	४५५
उत्तमा थेरी	४१०, ४११
उत्तरा	४०६, ४२७
उपचाला	४२९
उपसमा थेरी	४०५
उप्पलवण्णा	४३५
उब्बिरी थेरी	४११, ४१२

क

कासिजनपदो	४०८
कासी	४१९
किसा गांतमी	४३३
कोणागमने	४६६
कोसला	४१९

ख

खेमा थेरी	४२३
-----------	-----

ग

गिज्झकूटम्हि पब्बते	४१९
गुत्ता थेरी	४२६

च

चन्दा थेरी	४२१
चापा	४४३
चाला थेरी	४२८
चित्ता थेरी	४०८

ज

जीवकम्बवनं	४४९
जेन्ता थेरी	४०७

त

तिम्सा थेरी	४०४
-------------	-----

द

दन्तिका थेरी	४११
--------------	-----

ध

धम्मदिन्ना थेरी	४०५
धम्मा थेरी	४०६
धीरा थेरी	४०४

न

नन्दुत्तरा थेरी	४१७
-----------------	-----

प

पटाचारा थेरी	४२०
पुण्णा थेरी	४०३, ४३७

ब		विमला पुराणगणिका थेरी	४१६
बाराणसीतो निक्खम्म	४४५	विसाखा थेरी	४०५
भ		बोरा थेरी	४०४
		स	
भद्रा कापिलानी थेरी	४१४	सकुला थेरी	४१८
भद्रा कुण्डलकेसा थेरी	४१९	सक्यकुले जातो	४२८
भद्रा थेरी	४०५	सङ्घा थेरी	४०६
म		साकेततो वरका	४५५
मगधा	४१९	सामा थेरी	४०९
महापजापति गोतमी थेरी	४२५	सीसूपचाला	४३०
मित्ताकाळी थेरी	४१८	सीहा थेरी	४१६
मित्ता थेरी	४०४, ४०९	सुक्का थेरी	४१२
मुत्ता थेरी	४०५	सुजाता थेरी	४२४
मेत्तिका थेरी	४०८	सुन्दरी	४४६
र		सुन्दरीनन्दा	४१७
राजगहे	४१२	सुभा, कम्मारधीता	४४८
रोहिनी	४४१	सुभा, जीवकम्बवनिका	४५४
व		सुमङ्गलमाता थेरी	४०७
वज्जी	४१९	सुमना थेरी	४०६
वड्डमाता	४३१	— बुडुपव्वजिता थेरी	४०६
वासेट्टी थेरी	४२३	सुमेधा थेरी	४६६
बिजया थेरी	४२६	सेला थेरी	४१२
		सोणा थेरी	४१९
		सोमा थेरी	४१०, ४१३

गाथायो

अ		अज्जट्टमी पव्वजिता	४४८
		अज्जेव तातभिनिक्खमिस्सं	४६२
अकम्पियं अतुलियं	४३०	अज्झुपगच्छे घातं	४६२
अकम्मकामा अलसा	४४०	अज्झोसिता असादे	४६२
अक्खीनि च तुरियारिव	४५१	अत्थाय वत नो	४४१
अगारस्मिं वसन्तीहं	४१८	अत्थि सक्यकुले जातो	४२८
अगमहेसी भविस्ससि	४६१	अथ अय्या जिनदत्ता	४५७
अग्निं चन्दं च सुरियं च	४१७	अथ असितनिचितमुदुके	४६३
अच्छरियमवभूतं	४६६	अथदसासि सुगतं	४२३
अजरम्हि विज्जमाने	४६५	अथ निब्विन्दहं काये	४१७

अथ निब्विन्दहं रूपे	४०८	अहं तव वसानुगो	४५०
अथ ने भणति सुमेधा	४६१		
अथ न भणती	४५७	आ	
अथ मे साकेततो	४५५	आतुरं असुचि पूर्ति	४१६
अथ मं अदासि	४५७	आदोपिता तिणुक्का	४६५
अथ मं भणती	४५८	आरद्धविरिये पहितत्ते	४२५
अथ सोळसमे वस्से	४५९	आविलचित्तो अनाविलं	४४९
अथहं भणामि तातो	४५८	आसादिय एदिसं जनं	४५३
अथो जातिक्खयं पत्तो	४१४		
अद्दस ब्राह्मणो बुद्धं	४४४	इ	
अधिगतमिदं बहूहि	४६५	इङ्गालकुया व उज्झितो	४५२
अनन्तादीनवा कामा	४४८	इतो बहिद्धा पासण्डा	४२८
अनमतगो संमरतो	४६४	इत्थिभावो नो कि कयिरा	४१३
अनिच्चा अद्दुवा कामा	४६३	इदमजरमिदममरं	४६५
अनिमित्तं च भावेमि	४१९	इदानि ते इमं पुत्तं	४४२
अनिमित्तं च भावेहि	४०७	इद्धिया अभिनिम्मित्वा	४३४
अनुजानाथ मं उभयो	४६०	इद्धी पि मे	४३४
अनुजानाहि मे अथ्ये	४४५	इमिना पूतिकायेन	४२३
अन्नेन च पानेन	४५६, ४५८	इमं च मे पुत्तफलं	४४२
अन्नं पानं च आदाय	४२४	इमं पस्सथ धम्मट्ठं	४४८
अपथेन पयातुमिच्छसि	४५१	इमिदासी तत्थ एका	४५५
अपरिमितं च दुक्खं	४६५		
अपि दूरगता सरम्हसे	४५१	उ	
अप्पकं जीवितं मय्हं	४१८	उच्चे कुले अहं जाता	४२४
अब्बही वत मे सल्लं	४११, ४२२	उज्जेनिया पुरवरे	४५५
अवभूतं वत वासेट्ठि	४४४	उट्ठाय अनिकरत्तो	४६६
अभये भिदुरो कायो	४०९	उट्ठाय पादे वन्दिमु	४२०
अमतमिह विज्जमाने	४६५	उट्ठेहि पुत्तक	४६१
अम्म जीवा ति वनमिह	४११	उत्तिट्ठपिण्डो उज्ज्छो च	४४७
अयाचितो ततागच्छि	४२२	उदहारी अहं सीते	४३६
अयोनिंसो मनसिकारा	४१६	उद्धं पादतला अम्म	४०९
अलङ्कता सुवसना	४२४	उपविज्जन्ना गच्छन्ती	४३२
अलद्धा चेतसो सन्ति	४१०, ४१५	उपसग्गो भीमरूपो	४४७
असपत्तमिह समाने	४६५	उपसमे तरे ओघं	४०५
असिसूनूपमा कामा	४६३	उपेमि सरणं बुद्धं	४४१
असोकं विरजं खेमं	४४८	उपेहि सरणं बुद्धं	४३७, ४४१
अस्स थञ्जं रुधिरं	४६४	उपोमथ उपागच्छि	४०९
अहममिह कन्तसल्ला	४३३	उप्पलमिखरोपमानि	४५१
अहुमह पुट्ठे गणिनां	४४३	उप्पल चुदका समुग्गत	४५०
अहं च खो नमस्सन्ति	४२३	उप्पाटिक्क चारुदस्मना	४५३

उभो माता च
उम्मादना उल्लपना
उळारं वत मे

४३४
४४७
४३१

कामा कटुका आसीविसूपमा
कामेस्वादीनवं दिस्वा
कामं कामेसु दमस्सु

४६०
४३४
४६५

ए

एतञ्चाहं अस्सरथं
एतं खो लब्भमम्हेहि
एतो चापे चतुव्भागं
एत्थ रत्ता पमत्ता
एदिसो अहु अयं
एवमनुयुज्जियमाना
एवमेतं अवेक्खन्ती
एवं अमित्तजनना
एवं करोन्ति ये सद्दहन्ति
एव बहुदुक्खा कामा
एवं भणति सुमेधा
एवं भणितो भणति
एवं मं भत्तिकतं
एव विहरमानाय
एम ब्राह्मण सम्बुद्धो
एमा अन्तरधायामि
एसो हि भगवा
एहि काळ निवत्तस्सु
एहि सारथि गच्छाहि

४४४
४४३
४४२
४४६
४३९
४५५
४१७
४४७
४६६
४६४
४६०, ४६५
४५७
४५६
४०९
४४४
४३५
४४३
४४२
४४४

कायकम्मं सुचि
कायेन संवृता आसि
कालेन उपट्टुहित्वा
कालं कालं भवाभवं
कासिकसुखुमानि धारय
काळका भमरवण्णसादिसा
काळङ्गिनिं व तक्कारिं
किञ्चा पि खोम्हि किसिका
किञ्चा पि खोम्हि दुक्खिता
किन्नु जाति न
किमहं सीलसम्पन्ना
किमिव ताहं जानन्ती
किमिव पृतिकायमसुचि
किसा पण्डु विवण्णा च
किं ते अपराधितं
किं ते इध सारसम्मत्तं
किं भवगते अभिनन्दितेन
किं मम परो करिस्सति
किमे कता राजगहे
कुम्मग्गपटिपन्नं मं
कुसुमितसिखरा च पादपा
कोच्छं पसादं अञ्जनिं
को नु ते
कं नु उद्दिस्स

४४०
४०६
४५६
४३०
४५०
४३८
४४२
४०८
४०८
४२८
४२०
४६१
४६१
४१६
४४९
४५१
४६०
४६४
४१२
४३७
४४९
४५६
४३६
४२७

ओ

ओरब्भिका सूकरिका

४३६

क

कङ्कणं व सुकतं
कञ्चनस्सफलकं व
कण्हखन्धकसुवण्णमण्डितं
कम्मकामा अनलसा
करोथ बुद्धसासनं
कल्याणमित्ता मुनिना
कस्स ब्राह्मण त्वं
काननम्हिवनसण्डचारिनी
काननं व सहितं
कामच्छन्दं च व्यापादं
कामपङ्केन सत्ता हि

४३८
४३९
४३८
४४०
४०५, ४२०
४३२
४३६
४३९
४३८
४२६
४४७

ख

खन्धधातुआयतनं
खीणकुलीने कपणे
खेपेत्वा जातिसंसारं

४६२
४३२
४२६

ग

गरुके मम सत्थुसासने
गलके अपि कन्तन्ति
गुत्ते यदत्थं पव्वज्जा

४४९
४३२
४२५

घ

घट्थे बुद्धसासने

४२७

घाता निरयेसु बहू

४६२

तथैव भद्रा कापिलानि

४१४

च

चतुक्खत्तुं पञ्चक्खत्तुं

४०९, ४१०, ४२६

तपनीयकता व धीतिका

४५०

चत्तारि अरियसच्चानि

४२६

तम्हुद्धटे तन्तिखीलके

४५२

चत्तारो विनिपाता

४६०

तस्स च विरमासि तावदे

४५३

चातुद्दसि पञ्चदसि

४०८

तस्स धम्मं सुणित्वान

४२३

चातुद्दीपो राजा

४६३

तस्स पादानि वन्दित्वा

४४३

चिण्णा अज्झा च मगधा

४१९

तस्स पि अज्जा

४५९

चित्तकारमुकता व

४३८

तस्स पि घरमिह

४५७

चित्तमिह वसीभूताहं

४३५

तस्स ब्रह्मो अरहतो

४४४

चित्तेन वञ्चिता सत्ता

४२६

तस्स वचनं सुणित्वा

४५६

चित्तं उपट्टपेत्त्वान

४२७

तस्सा ता वचनं सुत्वा

४२०

चिरस्सं वत मं

४४०

तस्सा ते स्वागतं

४४६

चेतोपरिच्चञ्चाणं च

४१५

नस्मा धम्मं सुणित्वान

४१०, ४१५

नस्मा मे अप्पमत्ताय

४१७

तस्मा मे अहु संवेगो

४१८

तस्सा मे सिक्खमानाय

४१९

तस्माहं वचनं सुत्वा

४२१, ४२६, ४२७,

४२८, ४३०, ४३१

छ

छन्दजाता अवसायी

४०५

तस्सेतं कम्मफलं

४५९

छुद्धून नं सुसाने

४६२

ता पिण्डाय चरित्वा

४५५

ज

जहन्ति पुत्ते सप्पज्जा

४४२

तावतिसा च यामा

४३०

जातस्स मरणं होति

४२८

निणकटुसाखापलासं

४६४

जानन्ती च तुवं

४३६

तिस्से भुज्जस्सु धम्ममेहि

४०४

जानामि अत्तनो अत्त

४५८

तिस्से सिक्खस्सु सिक्खाय

४०४

जीवकम्बवनं रम्मं

४४९

तिमतिवस्समिह मतो

४५९

तीणि पापस्स मूलानि

४४०

त

ततो केसानि छेत्त्वान

४२५

तुय्हेव साटको होति

४३७

ततो च काळो

४४३

तुय्हेव होत्वस्सरथो

४४५

ततो च रथमादाय

४४४

तुवं निस्साय कल्याणि

४४५

ततो चित्तं समाधेसि

४२०

तुवं बुद्धो तुवं

४४५

ततो रज्जुं गहेत्त्वान

४१६

तुवं हेतं पजानासि

४४१

ततो विज्जातसद्धम्मा

४२४

तूलपुण्णसदिसोपमा

४३९

ततो मद्दं लभित्वान

४१७

ते मं पितुघरं

४५७

ततो सूचिं गहेत्त्वान

४२०

तेहानुचिण्णं इसीभि

४३१

ततोहं मब्बकामेसु

४४६

तं च अप्पटिवानियं

४१२

तत्थ रमित्वा कीळित्वा

४२४

तं तं भणति सुमेधा

४६३

तत्थ विज्जातसद्धम्मो

४४४

तं दिस्वान अम्हाक

४५७

तथूपमा देहकानि मं

४५२

तं मं ज्ञाति अमित्ता

४४७

तं मं ततो

४५९

तं भवको देवसंज्ञेन

४४८

द

दसक्खत्तुं सतक्खत्तुं
दस पुत्ते विजायित्वा
दहरा च अपापिका
दहरा त्वं रूपवती
दहराहं सुद्धवसना
दळहपासं करित्वान
द्वादस वस्सानि अहं
द्वारं अपापुरित्वानहं
दिट्ठा हि मया सुचित्तिता
दिट्ठो हि मे सो
दिवसे दिवसे तिसत्ति
दिवाविहारा निक्खम्म
दिवा अदन्तं दमितं
दिस्वा आदीनवं लोके
दिस्वान लोकपज्जोतं
दीघो बालानं संसारो
दुक्खो इत्थिभावो
दुक्खं च विजानेय्य
दुक्खं दुक्खसमुप्पादं
दुग्गताहं पुरे आसि
दुग्गतिगमनं मग्गं
दूरङ्गमा सतिमन्तो
देवेसु पि उपपत्ति
देवेसु महिद्धिका अहुम्ह
देवेसु मनुस्सेसु च
द्वे पुत्ता कालकता

ध

धातुयो दुक्खतो दिस्वा
धिरत्थु कामा असुची
धीरे निरोधं फुसेहि

न

नक्खत्तानि नमस्सन्ता
नगरम्हि एरकच्छे
नगरम्हि कुसुमनामे
नङ्गलेहि कसं खेतं
न च मे हिंसति

४६६
४१८
४४९
४२३
४४६
४१६
४५८
४६४
४५२
४०७, ४२५
४६२
४११, ४१९
४११
४१४
४२४
४६४
४३२
४३२
४२८, ४४३, ४४४
४२१
४४७
४४०
४६०
४६६
४६२
४३२

न ते दुक्खा
न ते सं कोट्टे
न ते हिरञ्जं
नत्थि निस्सरणं लोके
नत्थि हि लोके सदेवके
न पिहं अपरज्जं
न हिरञ्जसुवण्णेन
नागभोगसदिसोपमा
नानाकुला पव्वजिता
निक्खिपित्वान मङ्गादिं
निव्वानाभिरताहं
निव्वुय्हति मुमानं
निस्मट्ठं ते रज्जं
निहच्च जाणुं बन्दिता
नेतं अस्म पतिरूपं

प

पक्कमिस्सं च नाळातो
पञ्चक्खन्धा परिञ्जाता
पण्णवीसतिवस्सानि
पतिट्ठितो हेत्थ यञ्जो
पत्तलीमकुलवण्णसादिसा
पत्ता ते निव्वानं
पत्तं दण्डं च गण्हित्वा
पत्थिता राजपुत्तेहि
परिपन्थो एस भयो
परियुट्ठिता किलेसेहि
पस्स सुन्दरिमायन्ति
पस्स सुन्दरि सत्थारं
पहायहं पव्वजिता
पादे पक्खालयित्वान
पामादिकामि अय्ये
पिण्डपातं चरित्वान
पिलन्धनं विदसेन्ती
पीतिमुखेन च कायं
पीनवट्टसहितुग्गता उभो
पुञ्जं वत पसवि बहुं
पुण्णे पूरस्सु धम्ममेहि
पुत्तसोकेनहं अट्टा
पुत्तो बुद्धस्स दायादो

४१०, ४१५

४१४

पुब्बेनिवासं जानामि
पुरिसो अङ्कुसमादाय
पेतानि भोति पुत्तानि
पेतो मनुस्सरूपेन

४३४
४११
४४३
४२२

ब

ब्रह्मबन्धु पुरे आसिं
बहुस्सुता धम्मधरा
बहूनि पुत्तसतानि
बहूनं वत अत्थाय
बहूवतसमादाना
बहूहि दुक्खधम्मेहि
बाराणसीतो निक्खम्म
बाला ते दुप्पञ्जा
बुद्ध वीर नमो
बुद्धानं उप्पादो विवज्जितो

४३७, ४४१
४४०
४४३
४२५
४१७
४०९, ४१०
४४५
४६०
४२५
४६१

भ

भगवति कोणागमने
भजितव्वा सप्पुरिसा
भस्सरा सुरचिरा यथा
भावितो मे मग्गो
भिक्षाय च विचरन्तं
भिक्षुनि उपसङ्कम्म
भिक्षुनि पुन दिस्वान
भिक्षुनी उपसम्पज्ज
भिक्षुनी सीलसम्पन्ना

४६६
४३२
४३८
४३३
४५७
४२६
४२१
४१८
४३०

म

मग्गं च खोस्स जानासि
मत्ता वण्णेन रूपेन
मधुरं च पवन्ति मव्वसो
मन्तावतिया नगरे
मय्हं हि अक्कुटुवन्दिते
मोक्खमिह विज्जमाने
मुत्ता च ततो सा
मुत्ते मुच्चस्सु योगेहि
मुसलानि गहेत्वान
मा अप्पकस्स हेतु

४२२
४१५
४४९
४६०
४५२
४६५
४५४
४०३
४२०, ४२७
४६५

मा एवं पुत्त अवच
माकासि पापं कम्मं
माता दुक्खिता रोदति
मातापितू अभिवादयित्वा
माता पुत्तो पिता
मा मे कुज्झ
मायं विय अगगतो
मा सु ते वड्डु
माहं कामेहि सङ्गच्छि

४५६
४३७
४६१
४५८
४२५
४४२
४५३
४३१
४४७

य

यत्तक तुलिता एमा
यथा इदं तथा एतं
यथाभूतमवेक्खन्ती
यथा हरितालेन मक्खितं
यदि मे वचनं करिस्ससि
यस्मा गामा पक्कमन्ति
यस्स ब्राह्मण त्वं
यस्स मग्गं जानासि
यस्स सिया अपच्चवेक्खितं
या मय्हं सामिकस्स
याव कासिजनपदो
ये इमे सत्त वोज्झङ्गा
ये केचि वड्डु
यो च बुद्धो
यो नं विनिव्भुजित्वा
यं तं इसीहि पत्तव्वं

४२४
४१६
४१८
४५३
४५०
४४०
४३६
४२२
४५२
४५६
४०८
४०७, ४११
४३१
४३६
४६२
४१२

र

रजतं जातरूपं वा
रज्जे आणा धनमिस्सरियं
रणं करित्वा कामानं
रत्तिया पच्छिमे यामे
रत्तिया पुरिमे यामे
रत्तिया मज्झिमे यामे
रागं च अहं दोसं च
रागं मानं अविज्जं
रिञ्चित्वा परमं अत्थं
रुक्खिण्णलूपमा कामा .

४४६
४६१, ४६३
४४८
४२७
४२०, ४२७
४२६
४०७
४२६
४१८
४६३

ल

लट्टिहत्थो पुरे आसि
लूनकेसी पङ्कधरी
लोभनं मदनं चेतं

४४१
४१९
४४६

सति उपद्रुपेतवान् ४२७
सतं सहस्मानि पि ४३४
सत्त रतनानि वसेय्य ४६३
सत्ताहजातकं मं ४५८
सत्तिसूलूपमा कामा ४१२, ४२३, ४३५, ४६४
सद्भाय पञ्चजित्वान् ४०४, ४१६
सम्बत्थ विहता नन्दी ४१२, ४१३, ४२३, ४२८,
४२९, ४३०, ४३५

व

वट्टनिरिव कोटरोहिता
वट्टपलिप्पसदिसोपमा
वधो बन्धो परिक्लेशो
वन्ता महेसीहि कामा
वन्दनं दानि वज्जासि
वसिता सुसानमज्जे
वासितो व सुरभी
वाळमिगसङ्घसेवितं
विपुलं अन्नं च
विभूसामण्डनरता
विभूसेत्वा इमं कायं
विमला सङ्घमुत्ता व
विसारदा व भणसि
विस्सज्जित्वा मातापितृहि
विस्सज्जितो गतो सो
वीथिसङ्कारकूटेषु
वीरा वीरेहि धम्महि
वोढून नङ्गलमहं

४५३
४३९
४४६
४४७
४४३
४३२
४३८
४५०
४४०
४१७
४१५
४४०
४३१
४६६
४५७
४२२
४०४
४५९

सम्बदुक्खं परिञ्जातं ४२५
सव्वे कामा समुच्छिन्ना ४११
सव्वे भवा समुच्छिन्ना ४१७
सव्वे मे आमवा ४३१
सव्वे योगा समुच्छिन्ना ४१८
सव्वे मोका समुच्छिन्ना ४२३
सव्वो आदीपितो ४३०
समणा ति त्वं ४४०
सयमेव ओदनं साधयामि ४५६
सर कटसि वड्डन्ते ४६४
सर काणकच्छपं पुव्वसमुद्दे ४६४
सर चतुरोदधी ४६४
सर रूपं फेणपिण्डोपमस्स ४६४
सस्सुया सस्सुरस्स ४५५
साकुन्तिको व सकुणि ४४२
सा च तर्हि समापन्ना ४६३
सा च मनमिकरोति ४६३
सा च मं अनुकम्पाय ४२१
सा चेवं भणति ४६२

स

सक्कं व देवा
सगं नूनं गमिस्सामि
सङ्कारे परतो दिस्वा
सङ्घाटि निक्खिपित्वान्
सचित्तं पटिलद्धान
सचे इमा नदियो
सचे पुत्तं सिङ्गालानं
सच्चानि अम्म वुद्धवरदेसितानि
सण्हकम्बुरिव सुप्पमज्जिता
सण्हतुङ्गसदिसी च
सण्हनूपुरसुवण्णमण्डिता
सण्हमुद्दिकसुवण्णमण्डिता
सतिमती चक्खुमती

४२७
४३६
४१८
४०८
४२३
४३६
४४२
४६०
४३९
४३८
४३९
४३९
४२८

साज्ज अव्वूळ्हसल्लाहं ४१२, ४२२
साज्ज पिण्डं चरित्वान् ४१६
साज्ज मव्वानि खादित्वा ४४३
सा भिक्खुनि उपगच्छिं ४१०, ४१५
सा मे धम्ममदेसेसि ४१९
सायं भुजिस्सा अनणा ४४८
साहं एतादिसं कत्वा ४४८
साहं दिस्वान् सम्बुद्धं ४२४
साहं निस्सरणं जत्वा ४४४
साहं पुत्तं धीतरं च ४१८
साहं सुगतस्स साविका ४५२
सिक्खमाना अहं सन्ती ४१८
सिक्खमानाय मे अय्ये ४४५

सीलवती चित्तकथा
 सुक्का सुक्केहि धम्मेहि
 सुखं त्वं वुड्ढिके सेहि
 सुखं सुपाहि थेरिके
 सुखं हि वड्ढ
 सञ्जतस्सानिमित्तस्स
 सुत्वा च खो महेसिस्स
 सुधोतरजपच्छदं मुभं
 सुपुप्फितगं
 सुमत्तं मं मञ्जमाना
 सुमुत्ता साधुमुत्तमिह
 सुमुत्तिका सुमुत्तिका
 सोचन्ति पापकम्मा
 सो ते इज्झतु सङ्कप्पो

४६०	सो पि वसित्वा	४५७
४१२	सो मातरं च पितरं	४५६
४०६	सो मे धम्ममदेसेसि	४२५
४०३	सो हेतु सो पभवो	४६६
४३१	सोहं ततो चवित्वा	४५८, ४५९
४११	सोहं पधानपहित्तो	४३१
४२४	संयोजनानि एतानि	४२६
४५०		
४३४		
४४१	हत्थी गवस्सं मणिकुण्डलं	४४५
४०५	हन्द खो दानि	४४२
४०७	हरिचन्दनलित्तङ्गि	४४२
४६०	हित्वा घरे पव्वजित्वा	४०६
४४५	हित्वानहं आतिगणं	४४६

ह

मुद्रक—सम्मेलन मुद्रणालय, इलाहाबाद
प्रकाशक—भिक्षु जगदीश काश्यप, मन्त्री, पालि प्रकाशन मण्डल
बिहार, नालन्दा (पटना)

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY

GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.

S. B., 148. N. DELHI.